VASILE SCÂRNECI
VIAȚA ȘI MOARTEA ÎN LINIA ÎNTÂI
Jurnal și însemnări de război
1916-1920, 1941-1943
editura militară

VASILE SCÂRNECI

VIAȚA ȘI MOARTEA ÎN LINIA ÎNTÂI

Jurnal şi însemnări de război
1916-1920, 1941-1943

editura militară

Coperta: Adrian PANDEA
Redactare & layout: Marius IORGULESCU
Prelucrare foto: Adrian PANDEA, Marius IORGULESCU

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
SCÂRNECI, VASILE
Viața şi moartea în linia întâi / Vasile Scârneci ; ed. îngrijită şi studiu introd. de Adrian Pandea. - Bucureşti : Editura Militară, 2012
Bibliogr.
ISBN 978-973-32-0891-4

I. Pandea, Adrian (ed.) (pref.)

821.135.1-94

CUPRINS

Prefață 7

Notă asupra ediției 27

Primul Război Mondial 29

Al Doilea Război Mondial 109

Indice de persoane 487

Cronică în imagini 503

Eforturile sale sunt răsplătite generos de Ion Panaitescu, directorul Siguranței. Asimilat ca sublocotenent, este trimis pe front, la comandamentul Armatei 2, dar nu se împacă cu atmosfera de acolo şi, mai ales, cu statul la birou, o îndeletnicire pe care avea să o deteste toată viața. După o acțiune temerară dincolo de liniile inamice, savuros descrisă, dezamăgit de reacția comandantului Armatei 2 române la informațiile pe care le-a adus, dar şi impresionat de primirea călduroasă pe care i-o făcuseră ofițerii din Regimentul 3 Vânători, se hotărăşte să devină „ostaş cu adevărat, luptător în prima linie, şi nu înapoia frontului, printre sedentari învârtiți".

Renunță aşadar la toate avantajele pe care i le conferea apartenența la serviciul secret şi o ia de la capăt, ca soldat voluntar în Regimentul 3 Vânători, o unitate de elită a armatei române, moment pe care documentele îl datează 20 septembrie/3 octombrie 1916. Avansează rapid, noul an, 1917, găsindu-l cu gradul de plutonier (de aici şi gradul sui-generis trecut pe prima foaie calificativă din memoriul său de activitate: „plutonier ardelean"! [1]). Este rănit destul de serios la sfârşitul anului 1916 şi petrece câtva timp prin spitale. Se distinge apoi, în vară, la Doaga, când este din nou rănit. Pe când se găsea în spital la Bârlad, este decorat cu „Virtutea Militară", clasa a II-a, de însuşi regele Ferdinand, un eveniment pe care îl va evoca mereu cu o profundă emoție.

În 1925, pe când făcea de gardă la Castelul Peleş, regele Ferdinand, care se afla la o plimbare alături de Constantin Stere, l-a interpelat astfel: „«Pe tumneata te-am decorat cu Virtutea Militară într-un spital din Moldova, după bătălia de la Mărăşeşti?» «Da, Majestate!» «De unde eşti?» „Din comuna Cohalm [Rupea – *n.n.*], județul Târnava Mare», i-am răspuns. «Ce sunt părinții tumitale?» «Țărani plugari, Majestate». «Vezi, Stere, aceştia sunt elita țării, ei sunt nădejdea neamului»". Desigur, regelui îi fusese amintit de către cineva din anturaj episodul decorării, dar pentru Scârneci înseamnă foarte mult: „Cuvintele regale, spuse răspicat, cu vădită sinceritate, mi-au pătruns întreaga ființă. Mândria de neam, simțul datoriei în slujba patriei şi familiei au fost întărite, stimulate o dată mai mult de aceste cuvinte regale. Acestea mi-au fost un îndemn, un îndreptar în viață. În vârtejul bătăliilor, în momentele de şovăială, mi le-am amintit şi peste tot *am învins* [subl. în original]."

La 1/14 august se produce înaintarea sa la gradul de sublocotenent în rezervă, astfel descrisă de locotenent-colonelul Ioan Jujescu, zis Mefisto – comandantul său de regiment la acea dată –, în foaia calificativă pe anul 1917: „Multă carte militară nu prea ştie plutonierul Scârneci, dar este un om. În lipsă de atâtea acte care se cer pentru înaintarea unui ofițer, plutonierul Scârneci neavându-le, ofițerii Regimentului 3 Vânători, printr-un proces verbal, am cerut autorităților superioare înaintarea la gradul de sublocotenent de rezervă a acestui plutonier. Convingerea noastră, a celor din 3 Vânători, a fost că plutonierul Scârneci îndeplineşte condițiunile de onoare, educație şi instrucție pentru a deveni ofițer." Din aceste rânduri se vede că înaintarea „în rezervă", dorită de camarazii săi de arme, era şi o manevră care îl aducea pe Scârneci mai aproape de statutul de ofițer, pe care îl merita, dar la care nu putea râvni din cauza lipsei de „carte militară".

Un alt moment decisiv pentru cariera sa militară are loc la sfârşitul anului, când primeşte ordinul de mutare la Regimentul Vânătorilor de Munte, o armă de elită aflată la

[1] Aprecierile pe care le citâm aici şi în continuare au fost consemnate în foile calificative anuale incluse în memoriul său de activitate, aflat în păstrarea Arhivelor Militare Române.

început în armata română (la sfârşitul anului 1916, se înființase un batalion), dar care avea un sprijin important: prințul Carol era comandantul nominal al unității, secondat de adevăratul ei organizator, locotenent-colonelul Virgil Bădulescu. Deşi se împotriveşte din răsputeri transferului la vânătorii de munte, mai mult din cauza ataşamentului față de Regimentul 3 Vânători, Scârneci ajunge la începutul lui 1918 la Târgu Neamț, la noua sa unitate. Până la trecerea sa în rezervă, în 1946, nu va părăsi arma vânătorilor de munte.

Urmează o perioadă dificilă pentru România, începută prin armistițiul de la Focşani şi agravată de Pacea de la Bucureşti, sub amenințarea dublă a invaziei Centralilor şi a haosului provocat de trupele ruse bolşevizate. Conform prevederilor păcii, armata va fi demobilizată şi redusă numeric, în conformitate cu statutul de țară învinsă al României. Memoriile lui Scârneci furnizează detalii interesante despre cum, în aceste condiții grele, autoritățile române au reuşit să păstreze capacitatea combativă a armatei, pregătind-o în secret pentru revenirea în război[2]. Schimbarea numelui, unul dintre subterfugiile folosite, i-a provocat destule temeri lui Scârneci, în condițiile în care, încercând să afle de ce nu îi parvenea decretul de înaintare la gradul de sublocotenent, constatase cu stupoare că nu devenise, în acte, cetățean român! Colac peste pupăză, locotenent-colonelul prinț Carol (aşa semna documentele militare) părăseşte comanda regimentului pentru cunoscuta aventură cu Zizi Lambrino, finalizată prin căsătoria morganatică de la Odessa.

Pentru Scârneci, acest răstimp al pătimirii are şi un punct luminos: la 1/14 iulie 1918 devine sublocotenent activ! Obstacolul lipsei de „carte militară" fusese trecut, cel puțin pentru moment, şi astfel îşi deschidea calea unei cariere militare. Această şansă i-o oferise războiul şi el fructificase printr-un comportament exemplar pe câmpul de luptă.

A doua mobilizare a armatei române şi reintrarea în război vor risipi însă toate temerile, şi vânătorii de munte se vor regăsi printre trupele care au defilat în Bucureşti, la 1 decembrie 1918, consfințind înfăptuirea României Mari. Vasile Scârneci va fi acolo, în capitala țării întregite, trăind entuziasmul general.

Apoi, împreună cu un detaşament condus de căpitanul Emil Pălăngeanu, se deplasează la Braşov şi la Poiana, locuri de care, peste puțin timp, se va lega pentru tot restul vieții.

În iulie 1919, cu Carol revenit la comandă, dar încă legat de Zizi, vânătorii de munte sunt angajați în campania purtată împotriva Ungariei bolşevice, pentru apărarea României Mari. Principele avea să consemneze următoarea apreciere a lui Scârneci: „Excelent instructor, ştie să-şi apropie sufletul soldatului. Nu înjură, nu bate! La inspecția plutonului, a prezentat o unitate admirabil instruită şi splendid de vioaie. [...] În Ungaria, a adus servicii reale prin cunoaşterea perfectă a limbii ungare [sic!]". Carol este astfel primul care pune în evidență relația deosebită pe care tânărul sublocotenent o poate dezvolta cu soldații de sub comanda sa. Este o calitate pe care o va păstra de-a lungul întregii sale cariere militare.

„Iubeşte soldatul şi-l apără", scrie peste câțiva ani comandantul său de batalion, locotenent-colonelul Nicolae Strat. Cititorii însemnărilor sale vor remarca mai ales în paginile dedicate celei de-a doua conflagrații mondiale grija pe care o poartă în permanență ostaşilor din subordinea sa: să-i adăpostească, să-i hrănească şi mai ales să-i păstreze în viață.

[2] Vezi Ion Pavelescu, Adrian Pandea, Eftimie Ardeleanu, *Proba focului. Ultima treaptă spre Marea Unire*, Editura Globus, Bucureşti, 1991, p 333-336.

PREFAȚĂ

Ce a fost războiul pentru Vasile Scârneci? Aproape totul... Cine ştie cum ar fi evoluat viața sa dacă nu ar fi fost cele două conflagrații mondiale: ar fi fost, poate, profesor sau învățător, fiindcă a dovedit certe calități pedagogice, sau poate un mare campion la atletism sau schi, unde a obținut rezultate remarcabile, chiar dacă istoriografia sportului românesc este neaşteptat de săracă în consemnarea evenimentelor sportive din perioada interbelică. Poate s-ar fi întors în Rupea natală pentru a se dedica vreunei meserii sau, cine ştie, chiar comerțului.

Primul Război Mondial i-a oferit şansa de a ajunge ofițer al armatei române, fără a avea studii militare, al doilea l-a propulsat până la gradul de colonel, comandant de batalion, acoperit de glorie în campaniile din Est şi din Vest. Ar fi fost suficient pentru o viață de om, alături de împlinirea pe care i-a dat-o familia.

Dar tot războiul – al doilea, dar şi primul – l-a adus în situația de a fi pensionar la cincizeci de ani, marginalizat şi suspectat, pândit de o încarcerare pe motive de cele mai multe ori aberante, pe care mulți dintre camarazii săi nu au putut-o evita. Conştient că fusese mai mult decât un martor oarecare al unei istorii pe care unii voiau să o facă uitată, cu toate dezamăgirile acumulate, cu toată teama pe care o induceau repetatele controale ale autorităților comuniste, a făcut tot ce-i stătea în putință pentru a-şi conserva memoriile, în aşteptarea unor vremuri mai bune: şi-a îngropat caietele de notițe de pe front în grădina casei pentru a le feri de confiscare; a păstrat sutele de fotografii de pe frontul de Est, dar şi din anii interbelici; evoca adesea, într-o manieră captivantă pentru auditoriu – aşa cum am aflat de la familie –, pățaniile sale de pe front. Nu voia să uite şi îşi dorea ca amintirile sale să rămână şi după moartea sa.

În august 1916, Vasile Scârneci avea aproape 20 de ani şi nu mai era un novice întrale războiului. De mai bine de un an, era în slujba Siguranței – în varianta sa de serviciu secret cu misiuni externe –, cu alte cuvinte, spiona în favoarea României care îşi pregătea intrarea în conflagrație. Misiune plină de riscuri, dacă ne gândim că Austro-Ungaria era în război din 1914 şi că pedeapsa pentru spionaj era cel mai adesea moartea. În însemnările consacrate Primului Război Mondial, Scârneci nu motivează şi nici nu explică alegerea sa. Singurele lucruri pe care le ştim din documentele de arhivă sunt că se născuse la 8/20 septembrie 1896 la Rupea, că tatăl său, Vasile, murise în acelaşi an, iar mama sa, Bucura, născută Man-Danciu se recăsătorise ceva mai târziu cu Gheorghe Albu.

Scârneci este destul de parcimonios şi cu amănuntele acțiunilor sale de spionaj, amintind doar faptul că s-a găsit în zona Ghimeş-Palanca într-o misiune ordonată de Marele Stat Major român, ceea ce, între altele, a însemnat 14 treceri clandestine ale frontierei.

Eforturile sale sunt răsplătite generos de Ion Panaitescu, directorul Siguranței. Asimilat ca sublocotenent, este trimis pe front, la comandamentul Armatei 2, dar nu se împacă cu atmosfera de acolo şi, mai ales, cu statul la birou, o îndeletnicire pe care avea să o deteste toată viața. După o acțiune temerară dincolo de liniile inamice, savuros descrisă, dezamăgit de reacția comandantului Armatei 2 române la informațiile pe care le-a adus, dar şi impresionat de primirea călduroasă pe care i-o făcuseră ofițerii din Regimentul 3 Vânători, se hotărăşte să devină „ostaş cu adevărat, luptător în prima linie, şi nu înapoia frontului, printre sedentari învârtiți".

Renunță aşadar la toate avantajele pe care i le conferea apartenența la serviciul secret şi o ia de la capăt, ca soldat voluntar în Regimentul 3 Vânători, o unitate de elită a armatei române, moment pe care documentele îl datează 20 septembrie/3 octombrie 1916. Avansează rapid, noul an, 1917, găsindu-l cu gradul de plutonier (de aici şi gradul sui-generis trecut pe prima foaie calificativă din memoriul său de activitate: „plutonier ardelean"! [1]). Este rănit destul de serios la sfârşitul anului 1916 şi petrece câtva timp prin spitale. Se distinge apoi, în vară, la Doaga, când este din nou rănit. Pe când se găsea în spital la Bârlad, este decorat cu „Virtutea Militară", clasa a II-a, de însuşi regele Ferdinand, un eveniment pe care îl va evoca mereu cu o profundă emoție.

În 1925, pe când făcea de gardă la Castelul Peleş, regele Ferdinand, care se afla la o plimbare alături de Constantin Stere, l-a interpelat astfel: „«Pe tumneata te-am decorat cu Virtutea Militară într-un spital din Moldova, după bătălia de la Mărăşeşti?» «Da, Majestate!» «De unde eşti?» „Din comuna Cohalm [Rupea – *n.n.*], județul Târnava Mare», i-am răspuns. «Ce sunt părinții tumitale?» «Țărani plugari, Majestate». «Vezi, Stere, aceştia sunt elita țării, ei sunt nădejdea neamului»". Desigur, regelui îi fusese amintit de către cineva din anturaj episodul decorării, dar pentru Scârneci înseamnă foarte mult: „Cuvintele regale, spuse răspicat, cu vădită sinceritate, mi-au pătruns întreaga ființă. Mândria de neam, simțul datoriei în slujba patriei şi familiei au fost întărite, stimulate o dată mai mult de aceste cuvinte regale. Acestea mi-au fost un îndemn, un îndreptar în viață. În vârtejul bătăliilor, în momentele de şovăială, mi le-am amintit şi peste tot *am învins* [subl. în original]."

La 1/14 august se produce înaintarea sa la gradul de sublocotenent în rezervă, astfel descrisă de locotenent-colonelul Ioan Jujescu, zis Mefisto – comandantul său de regiment la acea dată –, în foaia calificativă pe anul 1917: „Multă carte militară nu prea ştie plutonierul Scârneci, dar este un om. În lipsă de atâtea acte care se cer pentru înaintarea unui ofițer, plutonierul Scârneci neavându-le, ofițerii Regimentului 3 Vânători, printr-un proces verbal, am cerut autorităților superioare înaintarea la gradul de sublocotenent de rezervă a acestui plutonier. Convingerea noastră, a celor din 3 Vânători, a fost că plutonierul Scârneci îndeplineşte condițiunile de onoare, educație şi instrucție pentru a deveni ofițer." Din aceste rânduri se vede că înaintarea „în rezervă", dorită de camarazii săi de arme, era şi o manevră care îl aducea pe Scârneci mai aproape de statutul de ofițer, pe care îl merita, dar la care nu putea râvni din cauza lipsei de „carte militară".

Un alt moment decisiv pentru cariera sa militară are loc la sfârşitul anului, când primeşte ordinul de mutare la Regimentul Vânătorilor de Munte, o armă de elită aflată la

[1] Aprecierile pe care le cităm aici şi în continuare au fost consemnate în foile calificative anuale incluse în memoriul său de activitate, aflat în păstrarea Arhivelor Militare Române.

început în armata română (la sfârşitul anului 1916, se înfiinţase un batalion), dar care avea un sprijin important: prinţul Carol era comandantul nominal al unităţii, secondat de adevăratul ei organizator, locotenent-colonelul Virgil Bădulescu. Deşi se împotriveşte din răsputeri transferului la vânătorii de munte, mai mult din cauza ataşamentului faţă de Regimentul 3 Vânători, Scârneci ajunge la începutul lui 1918 la Târgu Neamţ, la noua sa unitate. Până la trecerea sa în rezervă, în 1946, nu va părăsi arma vânătorilor de munte.

Urmează o perioadă dificilă pentru România, începută prin armistiţiul de la Focşani şi agravată de Pacea de la Bucureşti, sub ameninţarea dublă a invaziei Centralilor şi a haosului provocat de trupele ruse bolşevizate. Conform prevederilor păcii, armata va fi demobilizată şi redusă numeric, în conformitate cu statutul de ţară învinsă al României. Memoriile lui Scârneci furnizează detalii interesante despre cum, în aceste condiţii grele, autorităţile române au reuşit să păstreze capacitatea combativă a armatei, pregătind-o în secret pentru revenirea în război[2]. Schimbarea numelui, unul dintre subterfugiile folosite, i-a provocat destule temeri lui Scârneci, în condiţiile în care, încercând să afle de ce nu îi parvenea decretul de înaintare la gradul de sublocotenent, constatase cu stupoare că nu devenise, în acte, cetăţean român! Colac peste pupăză, locotenent-colonelul prinţ Carol (aşa semna documentele militare) părăseşte comanda regimentului pentru cunoscuta aventură cu Zizi Lambrino, finalizată prin căsătoria morganatică de la Odessa.

Pentru Scârneci, acest răstimp al pătimirii are şi un punct luminos: la 1/14 iulie 1918 devine sublocotenent activ! Obstacolul lipsei de „carte militară" fusese trecut, cel puţin pentru moment, şi astfel îşi deschidea calea unei cariere militare. Această şansă i-o oferise războiul şi el fructificase printr-un comportament exemplar pe câmpul de luptă.

A doua mobilizare a armatei române şi reintrarea în război vor risipi însă toate temerile, şi vânătorii de munte se vor regăsi printre trupele care au defilat în Bucureşti, la 1 decembrie 1918, consfinţind înfăptuirea României Mari. Vasile Scârneci va fi acolo, în capitala ţării întregite, trăind entuziasmul general.

Apoi, împreună cu un detaşament condus de căpitanul Emil Pălăngeanu, se deplasează la Braşov şi la Poiana, locuri de care, peste puţin timp, se va lega pentru tot restul vieţii.

În iulie 1919, cu Carol revenit la comandă, dar încă legat de Zizi, vânătorii de munte sunt angajaţi în campania purtată împotriva Ungariei bolşevice, pentru apărarea României Mari. Principele avea să consemneze următoarea apreciere a lui Scârneci: „Excelent instructor, ştie să-şi apropie sufletul soldatului. Nu înjură, nu bate! La inspecţia plutonului, a prezentat o unitate admirabil instruită şi splendid de vioaie. [...] În Ungaria, a adus servicii reale prin cunoaşterea perfectă a limbii ungare [sic!]". Carol este astfel primul care pune în evidenţă relaţia deosebită pe care tânărul sublocotenent o poate dezvolta cu soldaţii de sub comanda sa. Este o calitate pe care o va păstra de-a lungul întregii sale cariere militare.

„Iubeşte soldatul şi-l apără", scrie peste câţiva ani comandantul său de batalion, locotenent-colonelul Nicolae Strat. Cititorii însemnărilor sale vor remarca mai ales în paginile dedicate celei de-a doua conflagraţii mondiale grija pe care o poartă în permanenţă ostaşilor din subordinea sa: să-i adăpostească, să-i hrănească şi mai ales să-i păstreze în viaţă.

[2] Vezi Ion Pavelescu, Adrian Pandea, Eftimie Ardeleanu, *Proba focului. Ultima treaptă spre Marea Unire*, Editura Globus, Bucureşti, 1991, p 333-336.

Acesta este, cel mai adesea, motivul principal al „ciondănelilor" sale cu superiorii, pe care îi acuză de prea multă uşurinţă în luarea unor decizii care au drept consecinţă pierderi inutile de vieţi omeneşti. Şi tot asta îl face să consemneze numele celor morţi şi răniţi, să reproducă dispunerea mormintelor în cimitirele de campanie, un gest care se întâlneşte destul de rar în însemnările de acest gen. Sunt pagini memorabile pe care le consacră celor morţi pe câmpul de luptă: sublocotenentului Dumitru Zamfir, ajutorului său, Pitiş, dar şi altora, chiar şi mai umilului Tobu. Pentru toţi are o vorbă bună, pe toţi îi consideră adevăraţi eroi, contrapunându-i „trepăduşilor", „învârtiţilor" de tot felul.

Care ar putea fi sorgintea acestui comportament? Desigur, în primul rând, originea sa relativ modestă şi faptul că, la început, fusese el însuşi soldat. Absenţa şcolii militare a constituit, din acest punct de vedere, un atu şi nu un impediment în a reuşi ceea ce pentru mulţi dintre ofiţeri a rămas doar un deziderat. Apoi, trebuie să luăm în considerare sportul. Vasile Scârneci a concurat la atletism şi la schi, avându-i de multe ori drept competitori pe subordonaţii săi, subofiţeri sau chiar soldaţi. Astfel, în anii 1923-1925, ordonanţa sa, pe nume Homorozeanu, concura la aceleaşi concursuri de atletism, clasându-se pe primul loc la triplusalt. În ierarhia sportivă, gradele militare nu au nicio relevanţă, contează numai rezultatul şi, implicit, valoarea dovedite pe pistă sau pe pârtie. De aceea, disciplina acestui gen de competiţie s-a reflectat în raporturile pe care le-a stabilit cu cei aflaţi sub comanda sa.

„Pe drum spre localităţile unde se desfăşurau concursurile, călătoream în aceeaşi clasă, locuiam împreună, ne căram bagajele fiecare. Eram camarazi de sport. La cazarmă şi acasă, fiecare la locul şi la treaba lui. Spre mulţumirea mea – scria Scârneci – toţi au înţeles cum se cuvine acest lucru. Mai marii noştri şi unii din camarazii mai domnoşi şi mai băţoşi n-au mai avut prilejul să se plângă că sportul alterează disciplina. Mai târziu, la manevre, pe zonele de concentrare şi apoi faţă în faţă cu moartea, în război, am avut deplină satisfacţie şi mândrie, culegând din plin roadele: stimă, dragoste, vitejie, abnegaţie şi tărie de caracter", mărturiseşte Vasile Scârneci în memoriile sale.

Spre sfârşitul anului 1919, Regimentul Vânătorilor de Munte se întoarce în ţară. Cum „zburdalnicul" principe Carol nu renunţase încă la proaspăta sa consoartă, unitatea are de suferit, oraşul desemnat ca garnizoană de pace fiind Sighetul Marmaţiei, abia în ultimul moment schimbat cu Bistriţa-Năsăud, ca semn al mărinimiei perechii regale. Din paginile dedicate staţionării Regimentului Vânătorilor de Munte la Bistriţa-Năsăud, reţinem înfiinţarea unui centru de instrucţie pentru schi – „începutul schiului în armata noastră", spune Scârneci –, condus de căpitanul (din 1920, maior) Emil Pălăngeanu şi de sublocotenentul în rezervă Theodor Rosetti-Solescu, „un vechi şi priceput schior, trăit prin străinătăţi". Prinţul Carol, atât de hulit în epocă, dar şi mai apoi, este bine apreciat de Scârneci în privinţa capacităţii sale de comandă, ceea ce, după ştiinţa noastră, este un lucru foarte rar, chiar şi la contemporanii săi. Cu atât mai mult cu cât, la data la care Scârneci şi-a (tran)scris însemnările, Carol al II-lea epuizase toate episoadele unei biografii nefericite şi pentru sine, şi pentru ţară. În însemnări sunt consemnate mai multe întâmplări care pun în evidenţă viziunea, tactul şi chiar umorul viitorului suveran. Astfel, Carol i-a reproşat lui Scârneci faptul că rămăsese într-o zi în cazarmă mult peste program, explicându-i că astfel nu li se lăsau ostaşilor cele câteva ceasuri de „libertate" la care tânjeau. Scârneci i-a dat dreptate, subliniind: „Pentru capul viitorului rege al României, astfel de judecată este plină de speranţă". De asemenea, prinţul ar fi fost cel care ar fi rezolvat într-o manieră

convingătoare dilema vânătorilor de munte: este schiul numai un sport sau este şi util misiunilor militare? Carol a ordonat o misiune în pasul Tihuța, pe timp de iarnă, desfăşurată jumătate pe jos, jumătate pe schiuri, ceea a tranşat definitiv disputa: „Ce a fost de demonstrat s-a demonstrat. Prin aceasta, Principele Carol a statornicit în mod practic, ca disecția pe cadavru, utilitatea schiului în armată, dovedind, odată mai mult, bunul său bun simț".

Foarte interesantă este şi descrierea eforturilor depuse de familia regală pentru a-l determina pe Carol să renunțe la căsătoria cu Zizi Lambrino, scop în care, prin cazarma vânătorilor de munte, se perindă Nicolae Iorga, Alexandru Vaida-Voievod, „un colonel din armata engleză". Scârneci descrie pe larg „negocierea" decisivă purtată de profesorul Gheorghe Mugur şi care, în opinia lui, ar fi condus la obținerea acordului lui Carol de a renunța la Zizi Lambrino. Vizita perechii regale şi o paradă militară, desfăşurate în zilele Crăciunului 1919, au consfințit, pentru vânătorii de munte, rezolvarea afacerii Zizi Lambrino şi sfârşitul surghiunului la Bistrița-Năsăud.

După o scurtă şedere la Bucureşti, în primăvara anului 1920 are loc reorganizarea vânătorilor de munte şi dislocarea noilor comandamente şi unități în garnizoanele alese. Vasile Scârneci, de acum locotenent, va fi repartizat mai întâi la Regimentul 1 Vânători de Munte, apoi la Batalionul 2 Vânători de Munte, la Braşov. Este încadrat la Compania Mitraliere împreună cu locotenentul Tănase Dodani, „din neam macedonean, băiat de suflet, bun cântăreț şi tovarăş neîntrecut de pocal", dar şi proaspăt cumnat al comandantului de companie. „Suntem deci în familie", notează maliții Scârneci.

Pentru a-şi continua cariera, trebuie însă să acopere deficitul de „carte militară". Cu alte cuvinte, faptul că înălțarea sa la gradul de sublocotent avusese loc fără absolvirea unei şcoli militare de ofițeri. Foaia sa matricolă consemnează prezența la Şcoala de Aplicație în noiembrie 1920–ianuarie1921 şi la Şcoala Specială de Infanterie a Corpului 7 Armată, în 1922. Cursurile erau absolut obligatorii pentru cariera sa de ofițer, dar absolvirea lor nu însemna şi depăşirea handicapului inițial. Spre exemplu, amicul său, Dumitru Mavrichi, mai tânăr cu un an, dar absolvent al şcolii militare în 1916 – deşi conform mărturiei fiului său, Mircea, cariera armelor fusese o opțiune mai curând conjuncturală decât vocațională –, era căpitan din aprilie 1920, o diferență de un grad care va fi recuperată abia în 1945, când Scârneci va deveni şi el colonel (grad pe care Mavrichi îl primise în 1942).

Pentru studiile la Şcoala Specială stă mărturie „Foaia calificativă de absolvire", care îl plasează pe autorul însemnărilor al 41-lea din 69. Având în vedere notările elogioase de până atunci, poziția pe tabloul absolvenților este surprinzătoare. Explicația se găseşte însă, în opinia noastră, tot în documentul amintit. Astfel, rubrica „Pedepse" arată că, după două mustrări, au venit două şi, respectiv, o zi de arest pentru lipsă la apel. Problemele de disciplină se pare că i-au creat în mod deosebit necazuri, pentru că, deşi „vioi, rezistent", era apreciat ca având o „purtare mediocră, caracter neformat", „încrezut". Calificativul final, deşi standard, pare oarecum ciudat: „Ofițer cu cunoştințe satisfăcătoare. Aptitudini suficiente pentru comanda plutonului", în condițiile în care deținea o asemenea poziție încă din 1917.

În cursul anului 1921, din motive care nu sunt menționate de foaia calificativă şi nici explicate de Scârneci, este numit ofițer cu aprovizionarea, însărcinare de care se achită foarte bine, dar care nu îi face nicio plăcere. Avea să mai primească în perioada interbelică asemenea funcții, ceea ce pentru el, un sportiv prin excelență, instructor de schi, nu putea fi decât o mare corvoadă. De altfel, comandantul Batalionului 2 Vânători de Munte, locotenent-colonelul Nicolae Strat, scria despre el că era „un excelent ofițer de câmp, cu

temperament vioi şi aprins, din care cauză, văzând că nu-l rabdă inima să stea între cifre şi registre, am fost foarte mulţumit că l-am redat aptitudinilor sale naturale, pe care le distrugea."

Tot în această perioada a anilor '20, notările sale consemnează rezultatele obţinute de Scârneci la competiţiile sportive, la atletism, dar şi la schi sau bob, la care ne vom referi mai pe larg ceva mai încolo. Este însă de semnalat prezenţa la toate stagiile de pregătire de iarnă, când se ocupă de instrucţia trupei şi subofiţerilor, fiind iniţiatorul acestora în tainele schiului.

„Bun schior, bun alpinist, foarte bun element pentru educaţia fizică. Un element de valoare pentru trupele de munte [...] foarte bine pregătit pentru comanda companiei", „schior, alpinist şi sportsman de elită", scria în 1923, respectiv în 1927, colonelul Ion F. Bădescu, comandantul Grupului 1 Vânători de Munte. „Ofiţer cu calităţi excepţionale pentru trupele de munte. Din punct de vedere sportiv, locotenentul Scârneci este cea mai frumoasă podoabă a vânătorilor de munte", aprecia şi generalul Gheorghe Rasoviceanu în 1925, când comanda Brigada 1 Vânători de Munte.

De altfel, din 1920 până în 1924, calificativul pe care îl primeşte este „la alegere", ceea ce, în termenii epocii, însemna că poate fi avansat la excepţional (înainte de termen).

Cu toate acestea, rămâne locotenent până în 1926. Este, poate, alături de dorinţa de aventură, unul din motivele care îl fac să încerce, în 1922, alături de alţi camarazi, printre care şi Tănase Dodani, să treacă la aviaţie, ademenit şi de faptul că la centrul de instrucţie al acestei arme, de la Tecuci, se găseau mulţi foşti vânători de munte. „Fugarii" trecuseră chiar şi de vizita medicală, fiind găsiţi apţi de a deveni zburători, când intervenţia energică a colonelului Ion Bădescu i-a convins să revină pe... pământ.

În 1923-1924, Scârneci urmează cursurile Secţiei Militare a Institutului Naţional de Educaţie Fizică (INEF), creaţie a colonelului Virgil Bădulescu, pe care îl întâlnise atunci când fusese repartizat la vânătorii de munte. Aici ocupă locul al şaptelea dintr-o promoţie de 30 de cursanţi, cu media generală 8,07, fiind declarat „foarte apt pentru a organiza şi conduce educaţia fizică în corp şi garnizoană". Conform foii de absolvire, aceasta însemna că deţinea calificativul de „instructor" pentru: gimnastică „teoretică" (!) şi practică (nota 8,50-7,66), atletism-jocuri (9-8), scrimă (7,66), schi (9), box (7), înot (6,30), prim-ajutor în caz de accidente (9). Dacă punem în balanţă faptul că Scârneci era campion naţional la atletism, că obţinuse numeroase victorii la concursurile de schi, nu putem să nu remarcăm exigenţa de care dădeau dovadă dascălii acelor vremuri!

„Am absolvit INEF-ul cu menţiune şi mi s-a propus să rămân în cadrele institutului, dar am refuzat. Mai târziu am regretat, mi-am dat cu pumnii în cap", scria Vasile Scârneci, cu sinceritatea care îl caracteriza. Şi, judecând după greutăţile pe care avea să le întâmpine în carieră în anii 1930, avea dreptate. Calificarea certificată de absolvirea INEF îi va permite să fie pentru scurt timp, în 1925-1926, „profesor auxiliar pentru instrucţia gimnasticii".

Întors la Batalionul 2 Vânători de Munte, la comanda plutonului de recruţi, a încercat să pună în practică ceea ce învăţase şi s-a dovedit a fi un excelent instructor de schi, calitate remarcată adeseori în notările trecute în foile calificative. Rămâne însă foarte nemulţumit de modul în care sunt trataţi ostaşii chemaţi sub drapel. „Familia ni-l încredinţează pentru doi ani şi Patria îşi pune nădejdea în el încă zeci de ani. Am arătat că pentru ruperea unui pat de armă şi accidentarea unui cal se face mai mult tămbălău decât pentru moartea unui ostaş. Plutonierul major dă fuga la infirmerie sau la spital, adună efectele mortului, lăsân-

du-l numai în cămaşă şi apoi în căsuța din registrul companiei trage cu roşu o cruce şi scrie «decedat». Aceasta ca şi cum nimic deosebit nu s-a întâmplat. La parade, la defilări, nu am auzit pe nimeni din mulțimea care priveşte spunând: «Uite ce ostaşi chipeşi, bine hrăniți are regimentul X», în schimb am auzit adeseori spunând: «Uite ce cai frumos lustruiți, ce tunuri, ce ofițeri mândri şi împăunați»." De altfel, conform mărturiei sale, a întocmit şi un memoriu referitor la aceste chestiuni, pe care l-a înaintat Marelui Stat Major, dar despre care era convins că se încurcase „în țele ierarhiei, considerat desigur reacționar."

În 1925 va fi notat pozitiv de comandanții săi, care au apreciat că poate comanda companie, ceea ce ar fi însemnat înaintarea sa în grad, de astă dată însă „la vechime" căci trecuseră destui ani de când primise tresele de locotenent. Dar anul 1925, anost din punct de vedere profesional, va fi unul fericit în plan personal: în aprilie, în „frumoasa primăvară a anului 1925", cum o numeşte Scârneci, se va căsători cu domnişoara Mioara Olteanu, fiica lui Camil Olteanu (1872-1924), colonel, cunoscut pentru cariera sa la Liceul Militar Mânăstirea Dealu, şi a Betinei (şi ea decedată în 1924). Camil era fratele geamăn al generalului Marcel Olteanu, personalitate recunoscută a armatei române, autor al lucrării „Huzarul negru" – a cărei notorietate se datorează fragmentului consacrat arborării de către trupele române a opincii pe clădirea Parlamentului din Budapesta, în august 1919 –, căruia Scârneci îi va purta un deosebit respect. Cum Mioara era orfană la acea dată, cererea în căsătorie a fost adresată mătuşii, doamna general Olteanu. În opinia lui Vasile Scârneci, care se considera afon la capitolul mondenități, succesul în dragoste s-a datorat tot sportului: „La un concurs de atletism în curtea cazărmii, pe stadionul nou construit, am fost vizitați de generalul Mărdărescu, pe atunci ministru de război, însoțit de fiica sa şi de domnişoara Olteanu, ca nepoată a generalului Marcel Olteanu, comandantul Corpului 5 Armată, şi prietenă a fiicei ministrului. La această competiție sportivă am câştigat câteva probe. Domnul ministru m-a recompensat pe loc cu un plic cu bani, pe care, fără să-l desfac, l-am predat pe loc unui camarad pentru a fi împărțit frățeşte ostaşilor care au concurat alături de mine. Domnul ministru s-a cam şifonat, iar domnişoarele nu ştiu ce-or fi gândit. Se pare însă că de atunci am prins oleacă de priză în inima domnişoarei Olteanu. Ce să-i faci? Tot sportul, sireacu'!".

În 1926, Vasile Scârneci va avea două bucurii. Cea mai mare, fără îndoială, a fost naşterea primului copil: un băiat, pe nume Radu (al doilea copil, o fată, Anca, se va naşte în anul următor). Cea de-a doua bucurie, avansarea la gradul de căpitan, era aşteptată şi a fost oarecum umbrită de o nouă repartizarea la Serviciul aprovizionare. Totuşi, în aplicații deținea comandă de companie şi iarna era invariabil instructor de schi. Abia în 1927 i se încredințează comanda Companiei 3, pe care o va deține până în 1929, o funcție corespunzătoare gradului şi aptitudinilor sale.

În 1928, sportul avea să-i ofere o şansă extraordinară: participarea la a doua ediție a Jocurilor Olimpice de Iarnă, desfăşurate la St. Moritz, în februarie 1928! Prezența sa nu este însă surprinzătoare, fiindcă la acea dată era un sportiv consacrat (potrivit normelor vremii, desigur). Încă din 1920, colonelul Ion F. Bădescu scria despre Scârneci: „Cunoaşte şi practică toate sporturile cu multă pasiune". De altfel, o diplomă aflată în posesia familiei, care poartă semnătura prințului Carol, în calitate de preşedinte de onoare, atestă că tânărul locotenent câştigase „cursa de viteză 400 m" la concursul sportiv pe Corpul 5 Armată desfăşurat la 15 octombrie 1920. Un mai târziu, locotenent-colonelul Strat se simțea dator să includă în aprecierea de serviciu şi performanțele sportive: la concursul organizat

de „federația sportivă Braşov", Scârneci se clasase primul la 200 m, 400 m şi săritura în lungime fără avânt, rezultate remarcabile, obținute „grație însuşirilor sale fizice, dar şi unui antrenament serios şi continuu." Concura pentru cluburile sportive civile din Braşov (Colțea, Braşovia), dar şi pentru cele aparținând armatei, cum era Clubul Trupele de Munte Braşov, printre ai cărui fondatori se număra.. „În afara orelor de program am început un serios antrenament. Mi-am descoperit vocație pentru sprint, 100 m, 200 m, 400 m plat, 110 m garduri, 400 m garduri, sărituri în înălțime, în lungime. Alergam cot la cot, umăr la umăr cu ostaşii, în chiloți făcuți din izmene şi târligi făcuți din pături reformate."

În 1924, aşa cum atestă o tăietură dintr-un ziar, la a patra ediție a campionatelor naționale de atletism, desfăşurate la Cluj, Vasile Scârneci (concurând din parte Clubului Braşovia) ocupă locul al III-lea la 100 m şi 200 m plat, dar şi locul I la 400 m garduri, cu un timp considerat „record român". Să menționăm că majoritatea concurenților erau etnicii maghiari şi germani, românii fiind relativ nou-veniți atât la atletism, cât şi la schi.

În acelaşi an (sau poate în 1925), a luat parte şi la o cursă de motociclete pe traseul Bucureşti–Bran–Bucureşti, dotată cu Cupa „Negel" (în cinstea lui Gheorghe Negel, aviator român căzut în Primul Război Mondial), o experiență care, deşi încheiată cu un rezultat bun, l-a „cam lecuit de motociclism: mai bine pe picioarele tale!".

Nici sporturile de iarnă nu sunt ocolite. În iarna 1923-1924, participă la un concurs de bob (boburile erau, la acea vreme, de cinci persoane) desfăşurat la Sinaia, pe care îl câştigă datorită unei maniere insolite de pilotaj (renunțarea la frâne) şi a bobului („Ylderim") oferit de principele Carol. În aceeaşi manieră, în 1927, amicul său, Dumitru Mavrichi, ajuns la cârma unui bob doar pentru că avea permis de conducere, va câştiga cursa dotată cu Cupa inginer Aprihăneanu, în fața mult mai titratului echipaj al aviației, condus de faimosul Alexandru Papană, viitorul campion mondial!

La sfârşitul anului 1924, Scârneci beneficiază de oportunitățile create prin chemarea sa ca instructor la Centrul de Instrucție al Vânătorilor de Munte de la Predeal şi se antrenează serios pentru probele de fond, slalom, coborâre şi combinată nordică. Roadele se văd imediat în concursul pe armată din februarie 1925: „Din mâna Principelui Moştenitor Carol – îşi aminteşte Scârneci – primesc patru frumoase premii oficiale (cupe, plachete, statuete) şi o mulțime de premii de onoare donate de diferite instituții din Sinaia, Bucureşti, Predeal. Mă întorc la Predeal cu un geamantan plin de premii. Este primul meu mare succes, care deschide pârtia pentru multe altele."

Această lungă serie de succese a fost ceea care l-a propulsat la Olimpiada de Iarnă de la St. Moritz, din 1928, unde a reprezentat România la proba de patrulă militară (un fel de biatlon pe echipe, pe distanța de 28 km). Conform programului oficial tipărit, componența patrulei României era: locotenentul Zăgănescu, subofițerul Rucăreanu, caporalul Pascu şi Zoer – titularii, iar rezervele: căpitanul Scârneci (care era şi comandant) şi Calista. Din delegație mai fac parte Emil Pălăngeanu şi Theodor Rosetti-Solescu.

Proba s-a desfăşurat duminică, 12 februarie 1928, în prima zi de concurs, şi au participat echipele Cehoslovaciei, Germaniei, Poloniei, Franței, Finlandei, Italiei, Norvegiei, României şi Elveției. Echipa noastră (în formula Toma Calista, Constantin Pascu, Ioan Rucăreanu, Ion Zăgănescu) a ocupat locul 8. („plasându-se destul de frumos", apreciază locotenent-colonelul G. Popovici, comandantul Batalionului 2 Vânători de Munte, în 1928). Proba a fost câştigată de Norvegia, urmată de Finlanda. În urma noastră a venit... Franța!

Să mai notăm două lucruri interesante în legătură cu St. Moritz. În primul rând, că pe Klaus Dauner, atunci *unterfeldwebel* în echipa Germaniei, îl va reîntâlni în septembrie 1941, în Stepa Nogai, când acest comanda un batalion de *gebirgsjäger* şi avea gradul de maior. În al doilea rând, că fiul colonelului Scârneci, Radu Scârneci, la rândul său multiplu campion național în probele de schi, va participa la două olimpiade de iarnă: prima, în 1948, chiar la St. Moritz, cea de-a doua la Oslo, în 1952!

Anul 1929 aduce o nouă confirmare a calităților de instructor ale căpitanului Scârneci. Proba? La Centrul de Instrucție de la Predeal, după numai 24 de zile de instrucție, subofițerii aflați sub comanda sa alcătuiesc o patrulă care se va clasa pe locul cinci la campionatul organizat de Corpul de Munte. Insigna de schior pe care o dobândeşte în acest an este o recunoaştere a aptitudinilor sale de instructor.

Locotenent-colonelul Vladimir Şerbănescu, noul comandant al Batalionului 2 Vânători de Munte, îl apreciază ca având o inteligență sclipitoare şi o foarte bună memorie. Să amintim că Şerbănescu este tatăl vitreg al lui Jacques Vergotti, un personaj apropiat de Casa Regală, pe care îl vom regăsi în însemnările din anii celui de-al Doilea Război Mondial.

În 1930, se remarcă la manevrele regale, când comandă cu deosebit aplomb o companie de puşcaşi în fața regelui Carol al II-lea, a mareşalului Constantin Prezan, a generalului Nicolae Condeescu (ministrul armatei), a generalului Nicolae Samsonovici (şeful Marelui Stat Major), a numeroşi ataşați militari ş.a.

În anii următori, reuşeşte să obțină cu patrulele de schi pe care le antrenează primul loc pe Corpul de Munte, dar şi la Cupa municipiului Braşov (1931), primeşte medalia „Peleş", conferită de Casa Regală cu prilejul semicentenarului Castelului Peleş, iar regele Carol al II-lea îl decorează personal, cu ocazia unei vizite la batalion, cu Ordinul „Steaua României" în grad de Cavaler (1933).

La 22 februarie 1934, generalul adjutant Iosif Iacobici, comandantul Diviziei 2 Vânători de Munte, îl citează prin ordin de zi „pentru inițiativa rodnică, munca persistentă, priceperea deosebită şi devotamentul desăvârşit depuse la antrenarea patrulelor de schiori", în calitate de comandant al Centrului de Instrucție de la Suhard.

Apoi, în luna mai, Vasile Scârneci părăseşte Batalionul 2 Vânători de Munte pentru a deveni adjutantul comandantului Grupului 1 Vânători de Munte, colonelul Nicolae Strat.

Dar anul 1934, început atât de bine, avea să fie unul de cumpănă pentru cariera militară a lui Vasile Scârneci. Se apropia termenul de înaintare la gradul de maior, un moment decisiv pentru ascensiunea în ierarhia armatei, deoarece marca trecerea în rândul ofițerilor superiori. Potrivit regulamentelor vremii, trebuia să urmeze un curs pregătitor la Centrul de Instrucție al Infanterie, de a cărui absolvire şi, mai ales, de a cărui notare depindea promovarea. Pe foaia sa de absolvire sunt patru aprecieri, semnătura cea mai cunoscută fiind cea a generalului Nicolae Ciupercă, pe atunci directorul Cursului Pregătitor pentru Ofițeri Superiori. Concluzia celor care îl notează este aceeaşi: „suficient pregătit pentru gradul de maior". Peste ele s-a aşezat însă implacabil verdictul preşedintelui Comisiei de Examinare, generalul Nicolae Condeescu: „Nereuşit".

„Este pentru mine, şeful său de atâția ani – scria colonelul Nicolae Strat –, o surprindere această nereuşită şi regret că nu s-a ținut cont de munca depusă în decursul vremii pentru instituție; activitatea sa, trecută în memoriu în atâția ani, este regretabil că n-a fost luată în sprijinul reuşitei".

Generalul Iosif Iacobici are o explicație mult mai nuanțată pentru eşecul neaşteptat la examenul de maior. Remarcând că este „un excelent ofițer de munte, specializat în mulți ani îndeosebi la execuția şi instrucția schiului, unde a adus întregului Corp al Vânătorilor de Munte multe foloase şi multe victorii sportive, contribuind astfel foarte mult la dezvoltarea spiritului de corp", Iacobici aminteşte că a fost „întrebuințat şi în iarna trecută pentru antrenamentul patrulelor de schi ale corpurilor diviziei. S-a achitat foarte bine şi a fost citat prin ordin de zi." Dar tocmai „întrebuințarea sa în atâtea rânduri pentru servicii speciale, prin îndepărtarea de la serviciu şi, mai cu seamă, de la şcolile din corp" a fost motivul pentru care „pregătirea sa pentru cursul de pregătire a ofițerilor superiori a fost «cu lipsuri»".

Un asemenea insucces, care se traducea printr-o întârziere la înaintare, nu era însă singular. De exemplu, amicul său, Dumitru Mavrichi, a suferit un eşec similar atunci când s-a prezentat în fața temutei comisii (în 1925). S-a orientat însă rapid şi a reuşit să fie admis în 1927 în Şcoala Superioară de Război, a cărei absolvire, în 1929, îl scutea de examenul de maior. O variantă care i-a fost recomandată şi lui Vasile Scârneci de unii din comandanții săi, dar căreia nu i-a dat curs din motive pe care nu le cunoaştem.

Acest episod dureros l-a marcat profund, dovadă fiind rechizitoriul la care îl va supune, în însemnările sale, pe generalul Ciupercă, atunci când acesta va fi schimbat de la comanda Armatei 4 angajate în bătălia pentru Odessa.

Anul următor, la 8 decembrie, aceeaşi comisie îl va declara „Reuşit", dar pentru a fi înaintat la gradul de maior mai trebuia să aştepte. Rămâne în aceeaşi funcție de adjutant şi se pregăteşte pentru comanda de batalion. Excelează în misiunile pe care le îndeplineşte la aplicații şi manevre regale, prestația sa fiind apreciată în termeni elogioşi. Astfel, în 1937, comandă compania de cercetare a Detaşamentului Alpin constituit la manevre, comandat de Alexandru Vătămanu, care ținea să sublinieze că „acest ofițer este unul din vechii vânători de munte, care, de 20 de ani, s-a identificat cu aspra viață de munte şi cu lupta în munții cei mai grei, atât iarna cât şi vara".

Rămâne organizatorul şi sufletul competițiilor de schi la nivelul diviziei şi al Corpului de Munte, iar în 1938 concurează cu succes la campionatele corpului şi ale armatei, deşi avea aproape 42 de ani, ceea ce denotă o formă fizică de invidiat.

Tot din această perioadă datează şi o fotografie în care căpitanul Vasile Scârneci este surprins comandând defilarea unei formațiuni de vânători de munte în al cărei prim rând se găseşte Marele Voievod de Alba Iulia, fostul şi viitorul rege Mihai I. Judecând după poziția ocupată de vlăstarul regal, instantaneul a fost realizat în perioada de instrucție care a premers înălțării sale la gradul de sublocotenent, la 25 octombrie 1937.

Nu era prima oară când Vasile Scârneci se găsea în preajma unor personaje plasate la vârful ierarhiei sociale a vremii. Cariera sa militară este marcată de astfel de momente: legătura sa cu Ion Panaitescu, directorul Siguranței, decorarea *proprio motu* de către regii Ferdinand (în Primul Război Mondial) şi Carol al II-lea (de aici şi dezamăgirea provocată de modul în care a primit Ordinul „Mihai Viteazul", clasa a III-a, pe front, în Crimeea, episod relatat cu un umor amar în însemnări), numeroasele întâlniri cu liderii militari români ai vremii – Petre Dumitrescu, Ilie Şteflea, Gheorghe Avrămescu, Constantin Vasiliu-Răşcanu şi alții, dar şi cu generalul german Erwin Jaenecke.

Sportul, mai ales schiul, îi conferă de asemenea o relație specială cu mai-marii zilei. Astfel, el aminteşte că a fost „oarecum prieten şi camarad de schi" cu Ion Antonescu,

pe timpul când acesta, căzut în dizgrația regelui Carol al II-lea, petrecea mai mult timp la vila sa de la Predeal. Se pare că Scârneci putea fi foarte convingător, fiind capabil să transmită dragostea sa pentru schi chiar și celor mai mari în grad. O mărturisește generalul Nicolae Tătăranu – despre care Scârneci nu avea deloc o părere bună: „Sportsman de mare clasă și un pătimaș al muntelui. Face parte din primii îndrumători ai dragului de sport și de munte, la noi în țară. În această direcție, este un mare și excelent propagandist. Cine îl cunoaște a doua zi e cu el pe munte și, dacă e zăpadă, îi pune schiurile în picioare. O știu din experiență!"

Dar exemplul cel mai bun este, fără îndoială, faptul că făcea parte din Clubul „Celor 15", care îi avea ca membri, printre alții, pe prinții Carol și Nicolae, pe vânătorii de munte ajunși până la gradul de general Iosif Iacobici, Ioan Dumitrache, Alecu Manolescu, Emil Pălăngeanu, Florin Rădulescu, Alexandru Vătămanu. În acest grup select, Scârneci era cel mai mic în grad. O fotografie păstrată de familie îi surprinde în fața Restaurantului „Buznatu", din Predeal, o locantă de renume în epocă, pe câțiva dintre „Cei 15" purtând o elegantă uniformă adoptată ca semn distinctiv.

Astfel, sportul îi înlesnește o relație mai relaxată și mai directă cu o parte din superiorii săi, ceea ce îi permite să fie mai critic cu ei decât i-ar fi îngăduit litera regulamentului.

La 1 iunie 1938 este avansat maior și în noiembrie este detașat ca „ajutor tactic" la Batalionul 3 Vânători de Munte, funcție pe care a solicitat-o el însuși, știind că batalionul nu mai avea un alt ofițer superior, după cum precizează comandantul de atunci al Grupului 1 Munte, colonelul Petrescu D. Tocineanu.

Sosirea sa în această unitate coincide cu deteriorarea situației generale în Europa și cu apariția primelor amenințări la adresa României Mari, odată cu Acordul de la München care, ca răspuns la așa-zisă criză sudetă, oferea satisfacție Germaniei pe seama sacrificării Cehoslovaciei de către Marea Britanie și Franța, în numele unei păci iluzorii. Drept consecință, primul dictat de la Viena (2 noiembrie 1939) a dus la anexarea de către Ungaria a unor teritorii aparținând Cehoslovaciei (sudul Slovaciei și parte din Rutenia Subcarpatică), sub arbitrajul Germaniei și Italiei, ceea ce însemna practic abolirea Tratatului de la Trianon din 1920. Or Trianonul însemna pentru România recunoașterea internațională a unirii Transilvaniei cu Țara la 1 decembrie 1918.

Situația avea să se agraveze în martie 1939, când, cu permisiunea Germaniei (care a ocupat Cehia, transformând-o în protectorat), trupele ungare au ocupat și restul Ruteniei. Simțindu-se amenințată, România avea să concentreze trupe la granița de vest pentru a preîntâmpina un posibil atac al Ungariei.

Brigada 1 Mixtă Munte (noua denumire a diviziilor de vânători de munte din 1937), căreia îi aparținea Batalionul 3 Vânători de Munte, a fost mobilizată și concentrată la granița de vest, intrând inițial în compunerea Grupului „Maramureș", și apoi retrasă în zona Aleșd, Aștileu, cu o altă misiune operativă. Comandantul batalionului, locotenent-colonelul Dimitriu, a vrut să-l lase pe Scârneci șef peste Partea Sedentară (care rămânea în garnizoana de reședință), dar acesta a insistat să meargă cu Partea Activă, în calitate de ajutor al comandantului. Pe o schiță a drumului de luptă al batalionului, desenată de Vasile Scârneci și lipită pe coperta interioară a albumului său de fotografii, este însemnată data plecării din Brașov spre zona de concentrare: 17 martie 1939 (schița este reprodusă în colița de fotografii).

În septembrie 1939, ca o consecință a Pactului Molotov-Ribbentrop, Germania și URSS au atacat concentric Polonia. Al Doilea Război Mondial s-a declanșat la granița de nord a României, care a dispus orientarea dispozitivului de apărare către noua amenințare. Brigada 1 Mixtă Munte a fost dislocată în Bucovina, în zona Câmpulung, batalionul lui Scârneci ocupând poziții în jurul localității Sărata.

Ultimatumurile sovietice din iunie 1940 au pulverizat însă pregătirile militare, în sensul că decizia politică de acceptare a condițiilor Moscovei a impus retragerea, și nu acceptarea bătăliei. Indiferent de argumentele care au fost aduse în epocă și ulterior în favoarea deciziei de atunci a regelui Carol al II-lea, armata – în primul rând, ofițerii, dar și trupa de pe linia de luptă – a privit retragerea ca pe o mare și ruşinoasă înfrângere.

Fiind vorba de o situație limită, Scârneci, un militar înnăscut, a ieșit în evidență, probând „calități de comandant energic și cu sânge rece" și atrăgându-și o notare în termeni elogioși a colonelului Leonard Mociulschi, comandantul secund al brigăzii.

Batalionul 3 Vânători de Munte va rămâne în Bucovina și după iunie 1940, astfel că, un an mai târziu, ordinul generalului Ion Antonescu care marca intrarea României în război îl va găsi pe Scârneci gata de luptă în zona Rădăuți, pentru ca, la începutul lunii iulie, să treacă la ofensivă pentru recuperarea teritoriilor pierdute în vara anului 1940.

Lăsăm cititorului plăcerea de a afla drumul de luptă parcurs de Batalionul 3 Vânători de Munte în relatarea plină de nerv a comandantului său și ne limităm la a prezenta câteva informații utile pentru completarea imaginii de ansamblu și a portretului lui Vasile Scârneci.

Din iulie 1941 până în iulie 1942, Batalionul 3 Vânători de Munte se va afla aproape mereu în linia întâi, iar Vasile Scârneci va fi în tot acest timp în poziția cea mai avansată, sfidând pericolele și, uneori, chiar regulamentele și ordinele primite. „Zi și noapte, a stat pe poziție neadormit, grija pentru ostașii de sub comanda sa fiind de toată lauda", scria generalul Constantin Vasiliu-Răşcanu într-una din notările atașate memoriului de activitate. Fotografiile care însoțesc acest volum stau și ele mărturie a prezenței continue a lui Scârneci alături de ostașii săi. Este calm și, putem spune, se simte pe front, în prima linie, ca peștele în apă. De aceea observă, uneori ironic, alteori sarcastic, de multe ori revoltat, teama care îi domină pe unii din subordonații săi sau pe vizitatorii de la eșaloanele superioare. De exemplu, despre un nou-venit pe front notează: „Pare un băiat de ispravă. Nu prea este dedat cu frontul, dar încet, se va obișnui ca țiganul cu scânteia. Deocamdată, nu-și ia casca din cap, să-l tai bucățele." Atitudinea și comportamentul său îi aduc în rândul trupei faima că nu poate fi lovit de glonț, astfel că foarte mulți ostași caută să-i fie în preajmă pentru a se pune astfel la adăpost.

În această preocupare constantă pentru soarta ostașilor săi își are sorgintea și reacția dură față de comandanții ierarhici, ori de câte ori sesizează că ordinele acestora pot provoca pierderi nejustificate. În însemnări, nici măcar cei de care îl leagă amintiri de o viață – Vasiliu-Răşcanu, Mociulschi – nu sunt scutiți de criticile sale uneori extrem de virulente. Dar vehemența sa de moment nu conduce nici la insubordonare, nici la desfacerea prieteniilor.

Poate cel mai bine l-a portretizat, în notările de serviciu, generalul Gheorghe Marinescu (pe atunci cu grad de colonel, la comanda Grupului 1 Vânători de Munte): „Este tipul ofițerului de război, cu sânge rece, nepăsător de moarte, cu hotărâri repezi și abil executant al ordinelor. Caracter deschis și franc. Nu ocolește adevărul, pe care îl strigă răspicat, oricare ar fi consecințele".

Batalionul 3 Vânători de Munte a parcurs, în iulie-noiembrie 1941, într-un marş forţat, punctat de bătălii ofensive dar şi defensive, un itinerar extrem de lung, din Bucovina, de la Cernăuți, prin Basarabia, peste Nistru, Bug şi Nipru, până în Stepa Nogai, pentru a ajunge în Crimeea, pe litoralul Mării Negre, la Uskut. Mai bine de 1500 km parcurşi aproape în totalitate pe jos, în etape de marş uneori foarte mari, în mare parte prin stepă, fără a putea să-şi pună în valoare pregătirea specifică armei. Era o consecință a faptului că, din ansamblul forțelor române şi germane care au forțat Prutul la începutul lunii iulie 1941, Armata 11 germană, căreia i s-a subordonat Corpul de Munte român, a reprezentat elementul de mişcare, de învăluire. A urmat apoi participarea la asediul Sevastopolului, din noiembrie 1941 până în iulie 1942, o bătălie purtată într-o zonă muntoasă, care a pus mai bine în valoare calitățile vânătorilor de munte.

Este perioada cea mai solicitantă pentru Scârneci, dar şi cea mai fructuoasă în privința rezultatelor. Mai întâi, din septembrie 1941, devine comandantul cu drepturi depline al batalionului, deşi este nevoit să-şi reclame acest drept. Apoi, în iulie 1942, este avansat „la alegere" la gradul de locotenent-colonel. Este decorat (decretul poartă data de 12 februarie 1942) cu Ordinul „Mihai Viteazul", clasa a III-a, pentru „dârzenia cu care a rezistat in fața satului Timoşevka, timp de şapte zile şi şapte nopți, respingând cu grele pierderi pentru inamic peste 14 atacuri. În tot timpul luptelor, a stat în prima linie, sfidând moartea, pentru a încuraja ostaşii prin prezența sa." Primeşte, de asemenea, din partea aliaților germani, Crucea de Fier, clasele I şi a II-a.

Aprecierile comandanților sunt pe măsura faptelor sale, mai toți fiind dispuşi mai mult ca oricând să-i accepte criticile. Generalul Constantin Vasiliu-Răşcanu, comandantul Diviziei 1 Munte, sublinia, referindu-se la bătălia purtată în iarna 1941/1942 pe înălțimile de la sud-est de Sevastopol: „A depus o muncă titanică, expunându-se zilnic bombardamentului inamic, care era mai intens ca în orice alt sector, sfidând moartea şi trecând prin focul armelor automate, dar a reuşit să-şi organizeze atât de bine poziția de rezistență că toate atacurile inamice s-au sfărâmat înaintea poziției sale." Tot el sublinia că batalionul comandat de Scârneci a fost în acele zile „ultima mea rezervă şi speranță". Cei doi se cunoşteau de altfel foarte bine şi de foarte multă vreme, din 1917, de când se găseau amândoi în Regimentul 3 Vânători pe frontul din Moldova. Jurnalul de operații al batalionului, dar şi albumul de fotografii păstrat de familia Scârneci atestă că, în 1942, atunci când generalul a primit Ordinul „Mihai Viteazul" pentru aportul la asediul Sevastopolului, ceremonia s-a desfăşurat la Batalionul 3 Vânători de Munte, decorația fiind înmânată de un soldat al acestei unități. Un moment emoționant, cu o semnificație evidentă: datorită ostaşilor lui Scârneci, generalul primise dreptul de a purta crucea albastră atât de râvnită de toți ofițerii.

O altă apreciere la superlativ vine din partea generalului Gheorghe Avrămescu, comandantul Corpului de Munte: „Locotenent-colonelul Scârneci săvârşeşte cu batalionul său fapte de arme excepționale. Dotat cu calități rar întâlnite, câştigă atât deplina încredere a şefilor, dar mai ales câştigă sufletele ostaşilor săi, care merg orbeşte la ordinul şefului, care este mereu pildă de vitejie şi bravură".

Căderea Sevastopolului la 1 iulie 1942 şi înfrângerea ultimelor rezistențe sovietice îi conferă lui Scârneci şansa primului răgaz consistent după un an de război consumat în linia întâi. După ce luni de zile observase cum cei cu care pornise de pe aliniamentul Prutului, mai cu seamă superiorii, părăsiseră frontul pentru motive mai mult sau mai puțin întemeiate, primeşte primul concediu, ceea ce îi permite sa facă prima vizită acasă, la Braşov, după 15 luni de absență.

Când va reveni pe front, misiunea batalionului său va fi una mult mai liniştită şi mai lipsită de primejdii: paza coastei de sud a Crimeii. Aceasta se reflectă şi în însemnările sale, unde lungi perioade nu consemnează nimic, nici măcar despre tragedia armatei române din Cotul Donului şi Stepa Calmucă. Este timp pentru numeroase acţiuni de „socializare" cu localnicii, pentru o bătălie sui-generis cu aliaţii germani pentru accesul la comorile depozitului de şampanie de la Sudak, chiar şi pentru venirea pe front a fiului amicului său, colonelul Dumitru Mavrichi. Tânărul Mircea – iniţiatorul acestui proiect editorial – soseşte în Crimeea la începutul lunii iunie 1943, însoţindu-l pe Scârneci, care se întorcea dintr-o permisie şi care primise consemn de la mama tânărului, suedeza Vera Asker, să-l conducă la destinaţie viu şi nevătămat. Avea 15 ani neîmpliniţi, purta uniformă militară (pentru că era voluntar) şi urma să-şi petreacă vacanţa alături de tatăl său, care comanda atunci Grupul 1 Vânători de Munte. Privită din perspectiva de astăzi, aventura lui Mircea Mavrichi pare mai curând o mostră de turism extrem. În epocă, fără a fi un fapt obişnuit, nu era chiar o surpriză să întâlneşti la comandamentele de pe front civili curioşi sau membri ai familiilor ofiţerilor superiori (cazul cel mai cunoscut fiind cel al generalului Avrămescu).

Aventura tânărului Mavrichi avea să capete alte dimensiuni atunci când s-a aflat că Divizia 1 Munte urma să treacă în Cuban în scurt timp, pentru a întări trupele germane şi române care apărau un cap de pod într-o bătălie de întârziere ce s-a dovedit în cele din urmă inutilă. Trecerea Batalionului 3 Vânători de Munte peste strâmtoarea Kerci a avut loc la 16 iunie şi, în scurt timp, acesta a ocupat poziţii defensive la nord de Novorossiisk.

Din nou Scârneci primeşte o notare în termeni elogioşi din partea generalului Vasiliu-Răşcanu, care sublinia că batalionul acestuia ocupa „una din poziţiile-cheie ale diviziei, fiind plasat să închidă valea Mardakova, prin care, dacă inamicul ar fi pătruns, întorcea toată apărarea diviziei. Modul în care a fost organizat sectorul Batalionului 3 Munte – arăta el în continuare – a atras lauda" generalilor Petre Dumitrescu, comandantul Armatei 3 române, Ilie Şteflea, şeful Marelui Stat Major, Erwin Jaenecke, comandantul Armatei 17 germane şi Rudolf von Bünau, comandantul Diviziei 73 Infanterie germane.

Este ultima bătălie a Campaniei din Est la care participă Scârneci. După o scurtă permisie, la începutul lunii octombrie se va întoarce în Crimeea, unde se evacuaseră între timp apărătorii capului de pod, numai pentru a preda comanda batalionului înlocuitorului desemnat. O nouă reglementare la nivelul întregii armate române prevedea mutarea în ţară a tuturor celor care fuseseră mai mult de doi ani pe front.

Despărţirea de Vasile Scârneci este un prilej pentru comandanţii săi să adauge câteva calificative la superlativ, care astăzi pot părea de circumstanţă, dar care, la vremea respectivă, erau cât se poate de sincere, dacă ne gândim că era vorba de un comandant de câmp, cu o experienţă de luptă şi cu o capacitate de conducere dovedite în linia întâi. Unui asemenea om, pe front, în război, fără îndoială că i se resimte absenţa. „Divizia se lipseşte de cel mai brav şi mai destoinic comandant de batalion – scria generalul Gheorghe Marinescu, comandantul secund al Diviziei 1 Munte –, care de la începutul războiului a fost mereu în fruntea batalionului, pildă de curaj, abnegaţiune şi spirit de jertfă". Iar colonelul Dumitru Mavrichi adăuga; „Pe data de 26 octombrie 1943 este mutat în interior ca unul ce s-a găsit pe front 2 ani şi 4 luni; prin plecarea sa, atât batalionul cât şi divizia pierd cel mai bun, brav şi vajnic comandant de batalion."

Aşa se face că începutul lunii noiembrie 1943 îl găseşte la Braşov, la Comandamentul Corpului de Munte – Partea Sedentară, unde devine un fel de „consilier tehnic" al co-

mandantului, generalul Nicolae Tătăranu. E departe de a fi încântat de noua sa poziție și notează amar: „Măi, măi, ce om mare am ajuns! Este prima dată în toată cariera mea până acum când voi fi comandant de toc, conțopist". Va scăpa însă foarte repede de lâncezeala și căldura muncii de birou, obținând permisiunea să se ocupe de înființarea și îndrumarea centrelor de instrucție de specialitate. A îmbrățișat noua misiune cu toată energia, mai ales că deprinderea tainelor schiatului era unul din principalele obiective ale acestor centre. Generalul Tătăranu va observa că „fără fonduri, fără reclamă, a pus în stare de funcționare cabanele și a scos din bârlog vânătorii de munte ce se deprinseseră a trăi pe lângă orașe". Și adăuga: „Dacă se va înființa vreodată centrul de instrucție al trupelor de munte, el trebuie pus în cap". Nu era prima oară când cei care îi apreciaseră calitățile de instructor și organizator făceau această recomandare, din păcate niciodată împlinită.

Însemnările colonelului Vasile V. Scârneci se opresc aici, la începutul anului 1944, ceea ce, la o primă lectură a lor, ne-a lăsat să credem că după 23 august 1944 nu ar fi avut vreo acțiune notabilă. Ne-am înșelat însă, pentru că, așa cum se va vedea în continuare, eroul nostru a revenit pe front și a obținut din nou rezultate remarcabile. Dacă ne gândim însă că notițele de pe front au fost transcrise în anii '60 ai secolului trecut, nu putem să nu observăm că autorul lor nu s-a grăbit să pună în pagină mai întâi contribuția la campania împotriva Germaniei și Ungariei, singura pe care regimul comunist de atunci ar fi acceptat-o pentru publicare. Avea suportul documentar necesar, pentru că locotenentul Nicolae Șt. Georgescu, fostul său adjutant, îi adusese un jurnal de operații al batalionului din perioada august-decembrie 1944, pe care a ținut să precizeze: „1 ianuarie 1947. Dăruit în semn de recunoștință comandantului meu, cu ocazia zilei onomastice".

La 1 august 1944, îl regăsim pe Scârneci din nou la comanda Batalionului 3 Vânători de Munte. La această dată, trupele române prinse în capcana din Crimeea din cauza deciziei lui Hitler, reveniseră în țară după o traversadă desfășurată în condiții dramatice de la Sevastopol la Constanța. Arestarea mareșalului Antonescu de către rege, la 23 august 1944, și orientarea către Națiunile Unite adoptată de noile autorități de la București aveau să pună întreaga armată română unei schimbări major și a unei alegeri dificile. O „voltă" pe care ofițerii și soldații au executat-o fără vreo fisură majoră, convinși că fac ceea ce este mai bine pentru țară.

În zona Brașovului, luptele nu au fost foarte intense, pentru că forțele germane erau slabe și nu doreau decât să se retragă cât mai repede. Una din companiile lui Scârneci va ocupa la 26 august aerodromul de la Ghimbav pentru a neutraliza artileria antiaeriană germană dislocată acolo.

După o incursiune în zona Zizin, la 1 septembrie Batalionul 3 Vânători de Munte primește ordin să se deplaseze către Sfântu Gheorghe. În acest moment, întâmplarea aduce față în față vechi camarazi din trupele de munte române care se găsesc în trei armate diferite! Astfel, spre Sfântu Gheorghe se îndreaptă și Divizia de voluntari „Tudor Vladimirescu", din compunerea Armatei 27 sovietice, divizie care îl are drept comandant pe Nicolae Cambrea, un vânător de munte care căzuse în prizonierat la Stalingrad, pe când era șef de stat-major al Diviziei 5 Infanterie. Alături de el, tot atunci fusese capturat și generalul Mihail Lascăr, comandantul Diviziei 6 Infanterie, cel care comandase Brigada 1 Mixtă Munte în campania anului 1941 și care se va întoarce în fruntea celei de-a doua divizii formate în URSS, „Horia, Cloșca și Crișan". În aceeași zonă își va face simțită pre-

zența şi Artur Phleps, la acea dată *obergruppenführer* SS şi general Waffen-SS, care fusese împuternicit *Höherer SS und Polizeiführer Siebenbürgen* (comandant superior de SS şi Poliție în Transilvania). Cu toată această pompoasă denumire, Phleps era foarte bine cunoscut vânătorilor români. Născut în 1881, la Biertan, el făcuse carieră în armata austro-ungară până la gradul de locotenenent-colonel, pentru a trece în 1919 în armata română, unde, în câteva rânduri, s-a găsit la comanda unor mari unități de munte şi a avansat până la gradul de general de corp de armată. De altfel, în 1932, Vasile Scârneci s-a găsit temporar sub comanda sa, în timpul aplicațiilor la nivelul Corpului de Munte. În 1940, Phleps a fost nevoit să părăsească armata din cauza limitei de vârstă, s-a susținut oficial, sau a conflictului cu conducerea politico-militară a vremii, aşa cum apare în unele surse documentare. Fapt este că a început o nouă carieră, de astă dată în Waffen-SS, unde a debutat mai întâi sub numele mamei sale, Stolz, la Divizia 5 SS *Wiking*. „Papa" Phleps, poreclit aşa din cauza vârstei, va ajunge apoi la comanda Diviziei de Voluntari 7 SS Vânători de Munte „Prinz Eugen" şi a Corpului 5 SS Vânători de Munte. La începutul lunii septembrie 1944, comandantul Corpului de Munte, generalul Ioan Dumitrache, a primit printr-un mesager un mesaj din partea lui Phleps care, ca „vechi camarad", îi solicita să permită retragerea etnicilor germani din zona Braşov în fața amenințării bolşevice.[3] Era cam târziu pentru aşa ceva – alternativa retragerii paşnice a *Wehrmacht*-ului şi a populației civile din teritoriile aflate sub autoritate românească fusese respinsă chiar de germani prin ordinul lui Hitler de a bombarda şi a ataca Bucureştii.

Nu credem că Vasile Scârneci şi-a făcut, în acele momente, prea multe probleme legate de schimbarea de alianțe. Avea suficiente motive de reproş pentru foştii aliați, pe care îi cunoscuse destul de bine pe front. Nu îi admira pe foştii adversari, pe *cioloveci*, dar, aşa cum dovedise în cazul lui Vasile Lişin, prizonierul pe care îl adusese acasă, ca ordonanță, putea fi tolerant. Eliberarea Transilvaniei era însă o miză prea mare pentru orice român, mai cu seamă pentru un ardelean ca el, pentru ca o astfel de misiune să fie pusă la îndoială. În fond, acesta era unul din obiectivele pentru care armata română luptase din prima zi de război, chiar în campania din Est.

Contribuția Batalionului 3 Vânători de Munte la eliberarea oraşului Sfântu Gheorghe a fost decisivă prin manevra de întoarcere a poziției adverse executată prin masivul păduros de la Vâlcele. Astfel, la 8 septembrie 1944, două din companiile comandate de Scârneci au pătruns la ora 13 în Sfântu Gheorghe, făcând joncțiunea cu Divizia „Tudor Vladimirescu". După numai o jumătate de oră, li se va ordona să se îndrepte spre Arcuş, acolo unde va fi rănit mortal comandantul secund al Diviziei 1 Munte, colonelul (avansat post-mortem general de brigadă) Grigore Bălan.

Corpul de Munte a continuat înaintarea pe direcția generală Târgu Mureş, în încercarea de a forța Mureşul din mişcare şi nu a lăsa adversarul să se organizeze defensiv pe acest aliniament. Vasile Scârneci se va afla temporar la comanda Batalioanelor 3, 7 şi 24 Vânători de Munte, constituite în Grupul 2 Vânători de Munte, care au întâmpinat o rezistență din ce în ce mai serioasă pe măsura apropierii de Mureş. La 28 septembrie 1944, batalionul lui Scârneci va fi prima unitate care intră în Târgu Mureş, unde se mai găseau doar ariergărzile germane şi ungare.

A doua zi, ostaşii lui Scârneci reuşesc să ocupe un cap de pod pe malul nordic al Mureşului în dreptul localității Sâncraiul. Zilele următoare se vor consuma în lupte deo-

[3] Arhivele Militare Române, Fond Corpul de Munte, dosar nr. 44, f. 12-13.

sebit de grele pentru lărgirea şi menținerea acestui cap de pod, când Scârneci „a fost motorul real şi adevărat al acțiunilor pe care le-a întreprins întotdeauna pe baza unei vechi şi îndelungate experiențe de război şi pe baza unui examen serios al posibilităților elementelor din subordine în comparație cu realitățile implacabile ale câmpului de bătaie", cum avea să noteze în foaia calificativă colonelul C. Dobrescu. În timpul luptelor extrem de îndârjite pentru depăşirea rezistenței inamice de pe Mureş, la 2 octombrie 1944, Scârneci întreprinde o acțiune temerară în stilul său: mută postul de comandă al batalionului peste Mureş, la nivelul posturilor de comandă ale companiilor, pentru a dirija mai bine atacurile! Abia la 9 octombrie, inamicul rupe lupta şi vânătorii de munte pot înainta spre nord-vest. Batalionul lui Scârneci trece prin Pănet, Pogăceaua, Sărmăşel, Bonțida, pentru a ajunge la Morău, unde populația îi aşteaptă cu un arc de triumf pe care este înscrisă urarea: „Bine ați venit!".

Aici va sosi ordinul Corpului de Munte, semnat de comandantul său, generalul Ioan Dumitrache, prin care se anunța că, prin atingerea aliniamentului Someşului, participarea trupelor din subordinea sa la campania de eliberare a Transilvaniei se încheie. Batalionul 3 Vânători de Munte se va deplasa mai întâi la Bonțida, de unde, la 26 octombrie 1944, va începe marşul către garnizoana de reşedință, Braşov.

A urmat o perioadă confuză, cu ordine şi contraordine, toate ca rezultat al evenimentelor ce au urmat încheierii acțiunilor de luptă pentru recuperarea teritoriilor pierdute prin Dictatul de la Viena din august 1940. În noaptea de 25 spre 26 octombrie 1944 – aşadar, imediat după momentul eliberării nord-estului Transilvaniei –, României i s-a impus de către noul său aliat, URSS, un protocol (numit şi convenție militară) pentru punerea în aplicare a Articolului 1 din convenția de armistițiu din 12 septembrie 1944. Articolul menționat prevedea că România urma să participe la „războiul comun" contra Germaniei şi a aliaților ei cu „nu mai puțin de 12 divizii de infanterie", iar URSS a decis că aceasta înseamnă că tot ce trece peste acest număr se desființează sau se demobilizează! Generalul Nicolae Rădescu, şeful Marelui Stat Major român, care a semnat această convenție, a adăugat un codicil în care a precizat negru pe alb că acceptarea i-a fost impusă. Peste puțin timp, la 11 noiembrie, tot pe baza interpretării unei prevederi din convenția de armistițiu, autoritățile române abia instalate în localitățile eliberate au fost nevoite să le părăsească din ordinul comandamentului sovietic. Aşa se face că în marşul de întoarcere, vânătorii de munte vor fi întâmpinați, în localitățile abia eliberate, de „gărzi sovietice maghiare", aşa cum i s-a întâmplat batalionului lui Scârneci la Mereşti.

Cât priveşte confuzia pe care o degajă ordinele primite în această perioadă, ea se explica prin faptul că Divizia 1 Munte nu se regăsea între cele 12 divizii destinate continuării operațiilor alături de Armata Roşie. Nu era desființată, dar urma să fie demobilizată. Din această cauză, Batalionul 3 Vânători de Munte va mai zăbovi în zonă, singura veste bună pentru eroul nostru fiind că, pentru o perioadă de timp, îşi va încartirui trupa în Rupea sa natală.

Sunt ultimele acțiuni pe front la care a luat parte Vasile Scârneci, desfăşurate, coincidență, în aceeaşi zonă în care debutase ca ostaş, în august 1916. Al Doilea Război Mondial lua sfârşit pentru el, dar continua să culeagă roadele faptelor sale de arme. Astfel, la 1 aprilie 1945, este avansat colonel, la alegere, promovare facilitată de o hotărâre care prevedea că toți locotenent-coloneii avansați până la 31 octombrie 1942 să primească vechime în grad de la 31 octombrie 1941. Între 1920 – când, imediat după demobilizare, primise gradul de locotenent – şi începerea campaniei din Est, trecuseră 21 de ani, în care nu

urcase decât două grade, cele de căpitan şi maior. În război, în numai patru ani, obţinuse gradele de locotenent-colonel şi colonel!

Tot în aprilie 1945, este mutat la Comisia Română pentru Aplicarea Armistiţiului şi repartizat în zona Trei Scaune. Această aparentă apropiere de noua realitate politico-militară din România avea să fie de scurtă durată. La 9 august 1946, a fost trecut în „cadru disponibil" după aproape 30 de ani de carieră militară, în care ajunsese de la gradul de soldat voluntar la cel de colonel. Era o ieşire din scenă tristă şi nedreaptă pentru el şi pentru atâţia alţi ofiţeri ai armatei române care îşi făcuseră datoria în Est şi în Vest.

Din câteva documente fragmentare, am înţeles că a avut o tentativă, lipsită de succes, de a se integra aşa-zisei noi vieţi politice româneşti, fiind pentru scurt timp înscris în organizaţia locală a Partidului Naţional Popular, o formaţiune obscură, obedientă comuniştilor, dar condusă de un mare economist, fost liberal, Mitiţă Costantinescu. Dar democraţia, atâta câtă mai era, îşi trăia ultimele zile în România. „Democraţia populară" care tocmai se năştea nu avea nevoie de oameni ca Vasile Scârneci.

Spre şansa sa, nu a fost judecat sau închis pentru participarea la război, ceea ce nu înseamnă că nu au existat presiuni de tot felul ale regimului (controale, percheziţii la domiciliu, declaraţii etc.) şi consecinţe pentru statutul social al său şi al membrilor familiei.

Când controalele şi percheziţiile s-au mai rărit, prin anii '60 ai secolului trecut, consecinţă a distanţării Bucureştiului de Moscova, Vasile Scârneci a dezgropat caietele de notiţe de pe front, ascunse undeva în grădina casei, şi s-a hotărât să le transcrie, după ce ani de zile le şlefuise în poveştile sale. Ştim din ceea ce ni s-a spus că era animat de un optimism robust – care se degajă şi din însemnările sale –, aşa că putem bănui că mai spera să apuce prăbuşirea regimului comunist. Oricum, ca un vechi militar, se pregătea metodic pentru acest moment. Dezgroparea caietelor era o acţiune care se integra acestor preparative. Din ceea ce ne-a relatat domnul Radu Scârneci, nu a fost singura măsură întreprinsă...

Din aceste motive, când a trecut la transcrierea însemnărilor sale, operaţie executată metodic, pe carnete „copier", cu creion chimic, pentru a obţine mai multe exemplare, îi era foarte clar că o face, în primul rând, pentru copiii săi. Nu era un naiv şi ştia că amintirile sale nu numai că nu erau publicabile, dar nu puteau fi consultate de orice neavenit sau răuvoitor. Exista şi riscul ca noua formă să fie ascunsă şi ea cine ştie pe unde, în aşteptarea unor vremuri mai bune.

La 6 iunie 1942, înainte de asediul final al Sevastopolului, o confruntare ce se anunţa deosebit de sângeroasă, a simţit nevoia să pună la adăpost „cele 12 caiete cu însemnări, întocmite zi de zi, oră de oră, minut cu minut, în vârtejul luptelor, cu tot ce am văzut, tot ce am simţit." Era conştient că în acele file erau consemnate destule evenimente pe care mulţi le-ar fi vrut uitate: „M-am luat de piept cu şefii numai pentru bunul trai şi pentru economia de sânge a ostaşilor mei, pe care i-am stimat, i-am iubit şi îndrăgit. Nu m-am temut că prin aceasta îmi voi periclita cariera." Şi adăuga ceea ce ar putea fi crezul său: „Nu am făcut acest răboj al întâmplărilor ca să-mi fac reclamă, aureolă, nici să câştig bani. Le-am scris pentru memoria ostaşilor care s-au săvârşit, au căzut cu faţa la duşman. Cei care vor urma după noi ştiu că am luptat pentru slăvirea Patriei şi a Neamului."

Carnete de însemnări de pe front – cele 12 amintite în iunie 1942, dar şi altele, pentru că se mai păstrează un caiet a cărui ultimă notiţă este datată 3 septembrie 1943 – constituie partea cea mai importantă a mărturiei sale şi, implicit, a acestei cărţi. Dar această

conservare a memoriilor şi dorința de a le transmite urmaşilor se reîntâlnesc şi la alți participanți români la cel de-al Doilea Război Mondial! „Păstrați-mi amintirile" a scris pe coperta jurnalului său Ştefan Cârlan[4]. În ce constă atunci forța acestor însemnări, dincole de aportul lor la cunoaşterea mai aprofundată a participării româneşti la cele două războaie mondiale?

În primul rând, Vasile Scârneci a fost un comandant de câmp, la eşalonul cel mai înalt la care ofițerul aflat în această funcție se mai putea găsi în linia întâi. Aşa cum se vede din însemnări, dar şi din paginile acestei prefețe, Scârneci s-a găsit permanent în avanposturi, în pozițiile comandanților de companii. Aceasta era maniera sa de a conduce trupele, fiindcă era convins că, fără exemplul său personal, ostaşilor le-ar fi fost mai greu să pună în practică tot ce le ordona. Or, notițele sale reflectă într-o manieră fără egal în memorialistica românească tensiunea şi consumul nervos al liniei întâi.

Dar, mai mult decât orice am citit până acum, scrisul lui Scârneci reflectă, în cea mai mare măsură, comportamentul său direct şi sincer. Nu se sfieşte să fie extrem de dur cu toți cei care nu sunt capabili să înțeleagă că rolul său de comandant nu este numai de a duce la îndeplinire ordinele, ci şi de a-şi păstra oamenii în viață. Nu contează că, uneori, cei marcați de el cu cuvinte grele îi sunt prieteni, nu contează că sunt ofițeri ai *Wehrmacht*-ului sau Waffen SS. Unii ar putea suspecta că în spatele acestor aprecieri s-ar putea ascunde un cârcotaş sau vreunul care îşi arată vitejia după război. Nu este vorba de aşa ceva, pentru că Vasile Scârneci a fost mereu în linia întâi şi, în virtutea acestei realități incontestabile, niciunul din superiorii săi nu îl poate ignora. Critica sa, adeseori exprimată în termeni vehemenți, pigmentată cu cuvinte tari şi expresii deocheate, nu îi ocoleşte nici pe ofițerii şi ostaşii din subordinea sa. Pentru ei se bate până în pânzele albe cu superiorii, pentru ei aleargă – să le obțină hrană, decorații, permisii sau concedii –, dar nu admite nicio laşitate, nicio încălcare a disciplinei.

Vasile Scârneci are şi un umor sănătos, născut tocmai din analiza atentă şi critică a tot ceea ce se întâmplă în jurul său. Unele episoade descrise de el – decorarea sa cu Ordinul „Mihai Viteazul" de către popotarul Gorgon sau conflictul româno-german pentru şampania de la Sudak sunt doar două din ele – se înscriu din start pe primele locuri ale unei antologii sui-generis a umorului pe câmpul de luptă.

Din motivele invocate mai sus, Vasile Scârneci, comandantul Batalionului 3 Munte, se prezintă în fața cititorilor ca un personaj viu, dornic şi capabil să le dezvăluie trăirile sale pe front, gândurile care l-au animat, bucuriile şi deznădejdile, ce i-a plăcut, ce a detestat. Mai mult de atât nu se poate cere de la un jurnal de front.

Atunci când şi-a transcris notițele, Vasile Scârneci a simțit uneori nevoia să adauge unele informații pe care, inițial, fie le-a omis, fie nu le-a cunoscut. Intervențiile de acest gen sunt însă foarte reduse şi se referă mai ales la date privind evoluția de ansamblu a operațiilor militare. Nu s-a gândit însă o clipă să omită sau să tempereze tonul vreuneia din notițele critice.

Fără a avea vreo informație care să poată fi probată de documente, credem că transcrierea notițelor de pe frontul de Est l-a condus la decizia de a pune pe hârtie şi experiența din Primul Război Mondial şi, apoi, pe cea din perioada interbelică. A încercat să păstreze aceeaşi manieră de jurnal, deşi este evident că a avut la dispoziție numai memoria,

[4] Ştefan Cârlan, *Păstrați-mi amintirile! Jurnal de război (1942-1944)*, Editura Militară, Bucureşti, 2007.

de altfel prodigioasă. Proiectul acestei cărți se rezuma inițial la însemnările din cel de-al Doilea Război Mondial, dar stilul cuceritor şi bogăția de informații ale paginilor dedicate primei conflagații mondiale ne-au convins că ele sunt esențiale pentru a înțelege cine a fost Vasile Scârneci.

Tot atunci, a lipit pe paginile unui album câteva sute de fotografii din anii 1941-1943, o cronică în imagini de o valoare deosebită, rar întâlnită, mai ales la un ofițer din linia întâi. Dintre acestea, am selectat pentru publicarea în acest volum poate mai puține decât ne-am fi dorit, încercând să completăm astfel panorama războiului aşa cum l-a văzut Vasile Scârneci.

A murit la 16 august 1969. Reuşise să transcrie integral caietele care acopereau campania din Est, reconstituise participarea sa la Primul Război Mondial şi înaintase cu cronica sa până la anul 1925. Nu a reuşit să ducă până la capăt acest proiect extrem de ambițios, dar ceea ce a rămas constituie una din cele mai tulburătoare mărturii ale participării armatei române la cel de-al Doilea Război Mondial, conținând pagini memorabile despre viața şi moartea în linia întâi.

Acest proiect editorial nu ar fi fost posibil fără sprijinul generos al câtorva persoane al căror nume trebui menționat aici:

În primul rând, mulțumirile noastre se îndreaptă spre Radu Scârneci – fiul colonelului Vasile Scârneci, şi el ofițer pentru o vreme, campion național de schi şi participant la Jocurile Olimpice de Iarnă din 1948 şi 1952 – şi soția sa, Coca Scârneci, care au păstrat peste ani această comoară reprezentată de caietele de însemnări şi de albumele de fotografii. Cu o deosebită delicatețe, ne-au permis absolut dezinteresat accesul la aceste mărturii şi au suportat cu stoicism întrebările noastre.

Mircea Mavrichi, el însuşi personaj al acestor însemnări, cu neastâmpărul şi entuziasmul său contagios, a fost detonatorul acestui proiect, deținând şi experiența implicării în editarea memoriilor lui Radu Mărculescu. Lungile convorbiri purtate pe ruta Braşov–Bucureşti, ca şi nenumăratele e-mailuri ne-au fost de mare folos pentru a înțelege cine erau în realitate personajele care apar în însemnări.

Dorin Matei, redactorul-şef al „Magazinului Istoric", ne-a înlesnit primul contact cu însemnările lui Scârneci şi a avut amabilitatea să găzduiască în publicația pe care o conduce câteva fragmente din carte.

Marian Moşneagu, şeful Serviciului Istoric al Armatei, ne-a sprijinit în dobândirea unui suport documentar indispensabil pregătirii pentru publicare.

Mihai Bogdan Alexandrescu, directorul Cercului Militar Braşov, ne-a fost gazdă primitoare pe timpul deplasărilor de documentare şi ne-a ajutat enorm prin fotocopierea caietelor.

Marius Iorgulescu, colegul meu şi redactorul cărții, ne-a fost mereu alături în lungul, anevoiosul dar atât de pasionantul drum de la manuscris la carte.

Tuturor le adresăm mulțumirile noastre sincere pentru că ne-au ajutat ca inegalabilul „răboj al întâmplărilor" alcătuit de Vasile Scârneci să poată fi făcut public.

ADRIAN PANDEA

NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI

Însemnările lui Vasile Scârneci din cel de-Al Doilea Război Mondial sunt păstrate în 20 de caiete format A4, pe care acesta le-a transcris cel mai probabil în deceniul al şaselea al secolului trecut, folosind ca principală sursă caietele de notițe de pe front. La data cercetării noastre, nu mai exista decât o parte din caietele de pe front, restul fiind distruse sau pierdute.

Amintirile din Primul Război Mondial au fost consemnate în şase caiete format A4. Nu există informații sau documente care să infirme sau să confirme dacă, la scrierea lor, Vasile Scârneci a folosit şi alte surse în afara propriei memorii.

Ediția de față reproduce caietele 1-4 (ultimul, parțial) din însemnările din Primul Război Mondial, acoperind perioada august 1916-iulie 1920, şi caietele 1-19 (ultimul, parțial) din Al Doilea Război Mondial, de la 22 iunie 1941 la 31 decembrie 1943. Selecția a fost operată pentru a scoate în prim-plan perioadele petrecute pe front şi din considerente de spațiu. Paginile neincluse în această ediție acoperă perioada august 1920-sfârşitul anului 1925, respectiv ianuarie 1944.

Din textul reprodus în această ediție au fost excluse scurte pasaje referitoare la permisii şi concedii, despre care familia Scârneci a considerat că nu este oportun să fie publicate. De asemenea, nu au fost reproduse anumite pasaje sau cuvinte care se repetau. Omisiunile au fost marcate cu [...].

Instanțele unde originalul a fost grav afectat de trecerea vremii, devenind ilizibil, sau unde textul lipseşte dintr-o eroare de (tran)scriere a autorului a fost marcat cu [lipsă în text].

Autorul a simțit nevoia ca, pe alocuri, să ilustreze textul cu schițe ale unor operații purtate de batalionul pe care îl comanda, precum şi ale cimitirelor de campanie în care au fost înhumați militarii din subordinea sa. Realizate pe calc şi aflate într-o condiție precară, acestea nu au fost reproduse, cu excepția câtorva care pot fi văzute în colița foto.

Multe din informațiile vehiculate de acest text au făcut obiectul unor investigații laborioase, care au făcut apel la documente de arhivă, la foarte numeroase cărți de specialitate, cât şi la vastele resurse on-line. De cele mai multe ori, am optat să păstrăm în textul de bază informațiile cu aparente inadvertențe din versiunea lui Vasile Scârneci, cu adnotările de rigoare. Aşa se întâmplă, de exemplu, cu relatarea plecării generalului Gheorghe Avrămescu de la comanda Corpului de Munte, în octombrie 1943, sau cu cea referitoare la un misterios general german Hoffmann. În ambele cazuri, confuziile par să pornească de la absența carnetelor de notițe de pe front. În alte cazuri însă, am procedat la înlăturarea unor pasaje evident adăugate la scrierea/transcrierea carnetelor şi care conțineau erori evidente de datare sau pe care le-am considerat inutile din perspectiva cititorului de astăzi (de exemplu, descrierea geografică şi istorică a Crimeii tradusă din *Larousse*).

Textul a fost revizuit în mod tacit, în conformitate cu regulile ortografice şi gramaticale actuale. Am păstrat intenționat câteva forme gramaticale incorecte sau mai puțin uzuale (*căiuți*, *sireac/sireacă* etc.), care fac parte din „arsenalul" lingvistic al lui Vasile Scârneci şi contribuie la stilul său scriitoricesc. Din acelaşi motiv, am păstrat regionalismele, termenii familiari sau cuvintele învechite la care autorul apelează fără parcimonie, explicându-le prin note de subsol. Tot din stilul autorului fac parte şi expresiile (unele chiar triviale) cu o răspândire geografică restrânsă cărora, în măsura în care a fost nevoie, le-am clarificat sensul tot prin note de subsol.

Cuvintele sau expresiile din limbile germană, franceză, engleză, italiană, maghiară sau rusă utilizate de autor au fost corectate şi traduse în paranteze drepte sau la notele de subsol.

Numele de persoane au fost verificate, completate, acolo unde era cazul, şi uniformizate. Mult mai dificilă a fost această operaţie în cazul denumirilor geografice, mai ales de pe teritoriul actual al Ucrainei şi Federaţiei Ruse, având în vedere numărul lor foarte mare şi faptul că Vasile Scârneci a folosit transliterarea germană, specifică hărţilor pe care le-a avut la dispoziţie pe front. Am optat ca, pentru localităţile aflate astăzi în Ucraina, să folosim grafia actuală, ucraineană, deşi, la vremea respectivă, ele figurau cu nume ruseşti. Toate aceste informaţii au fost puse între paranteze drepte. Atunci când nu am reuşit să identificăm o denumire geografică, am marcat acest lucru cu [?].

Datele (pentru însemnările din ambele războaie) şi orele (doar pentru jurnalul de front din Al Doilea Război Mondial) au fost evidenţiate cu bold.

Pentru inadvertenţele evidente de datare, precum şi pentru datele din jurnal (în însemnările din Al Doilea Război Mondial) pe care, din motive necunoscute, autorul le-a omis, am apelat la adăugarea datei corecte, respectiv omise, între paranteze drepte.

Autorul foloseşte pentru însemnările din Primul Război Mondial stilul vechi (calendarul iulian). În text, acest lucru a fost adnotat cu [st.v.] sau, în alte cazuri, am optat pentru completarea datei pe stil vechi cu corespondentul ei pe stil nou.

Pentru a facilita înţelegerea evenimentelor descrise de autor, am alcătuit note de subsol, restrângând acest tip de informaţie suplimentară la perioada de referinţă a însemnărilor. Acest mod de lucru se vede cel mai bine în scurtele note biografice alcătuite personajelor evocate, în marea lor majoritate militari. Puţinele note aparţinând autorului au fost marcate cu menţiunea [nota Vasile Scârneci].

Pentru pierderile înregistrate de Batalionul 3 Vânători de Munte în campaniile celui de-Al Doilea Război Mondial, pe care autorul a decis să le menţioneze la sfârşitul fiecărei zile, am apelat la evidenţierea cu italic a categoriilor acestor pierderi, respectiv *morţi*, *răniţi*, *dispăruţi*, *răniţi evacuaţi*, *răniţi neevacuaţi*, *bolnavi evacuaţi*, *bolnavi neevacuaţi*, *degeraţi* etc.

Acolo unde autorul însuşi a dorit să evidenţieze ceva în text, am marcat pasajul respectiv cu italic, adăugând menţiunea [subl. în original].

Fotografiile reproduse în această carte fac parte din colecţia familiei Scârneci, cu excepţia câtorva care ne-au fost puse la dispoziţie de Mircea Mavrichi. Explicaţiile fotografiilor au fost alcătuite după indicaţiile autorului, cât şi ca urmare a investigaţiilor proprii.

Titlul cărţii ne aparţine, în condiţiile în care caietele de însemnări nu aveau menţionată pe copertă decât perioada de referinţă.

PRIMUL RĂZBOI MONDIAL

14 august [spre 15 august 1916, st.v.]. Ora 0 noaptea. Sfânta Maria, mobilizare generală. După doi ani de neutralitate, guvernul Brătianu se hotărăşte să declare război Puterilor Centrale (Germania – Austro-Ungaria –Turcia – Bulgaria) şi alături de „înțelegere" (Franța – Anglia – Rusia şi, mai târziu, SUA) să dispună trecerea Carpaților.

Mă găsesc la Ghimeş–Palanca, pe frontieră, unde de peste un an, la dispoziția Marelui Stat Major General al Armatei, îndeplineam o misiune specială secretă.

În ajun, deghizat în cioban, trec pentru a patrusprezecea oară frontiera, pe poteci, prin codru, şi ajung aproape de Miercurea Ciucului; culeg informații (ultimele, de altfel) asupra trupelor maghiare concentrate la frontieră. Frânt de oboseală, mă înapoiez şi ajung la stația de frontieră Ghimeş, mă sui în trenul care făcea naveta de la Miercurea Ciuc, în România, până la Palanca.

Ghinion, sunt descoperit de agenții secreți unguri, reuşesc să sar din tren; din fericire, eram pe teritoriul românesc, şi într-un suflet ajung în satul Făget, de unde, împreună cu şase români, prieteni devotați, o luăm la vale pe calea ferată. Într-un loc adăpostit, la o curbă, scoatem câte patru şine, cu nădejdea că atunci când trenul se va înapoia de la Palanca, să fie blocat, să nu mai poată să ajungă înapoi la Ghimeş.

Era la 14 august [st.v.] 1916, ora 9,30 seara. Peste 28 de zile împlineam 20 de ani. Prietenul Bianu, țăran român dintr-o bucată, împreună cu ortacii lui, au dovedit odată mai mult că sunt români şi că au meritat din plin încrederea pe care le-am acordat-o timp de zece luni, cât i-am avut în serviciu, cu atâtea riscuri.

Personalul trenului maghiar probabil că a mirosit ceva necurat, căci înainte de a ajunge la Palanca i-a dat contrapresiune şi, ajungând în locul unde şinele au fost scoase, a deraiat (14 august 1916, ora 10,05).

Patrulele Regimentului 8 Vânători Botoşani, care se găseau la pândă în apropiere, au deschis focul şi au pus stăpânire pe întreg trenul, deci prima captură de război.

Am venit la Palanca, unde am luat legătura cu colonelul [Octav] Boian, comandantul Brigăzii [14 Infanterie], căruia i-am dat ultimele informații culese, după care, cu o companie din Regimentul 8 Vânători (căpitanul Luca), la ora 12 noaptea, 14 august, am trecut într-un iureş frontiera, spre Miercurea Ciucului. Ungurii au dat bir cu fugiții după o slabă rezistență, astfel încât, în ziua de 16 septembrie, ora 5 după-amiază, am ocupat Miercurea Ciucului[1].

[1] Este vorba, probabil, de 16 august (stil vechi). Târgu Secuiesc a fost eliberat la 17/30 august 1916, iar Miercurea Ciuc la 26 august/8 septembrie (dar nu poate fi vorba de această din urmă dată, aşa cum rezultă din paginile următoare).

Visul românilor, timp de un mileniu, începuse să se îndeplinească.

Îmi îndeplinisem misiunea, ba chiar o depăşisem făcând pe călăuza primelor trupe trecute peste frontieră.

Mă reîntorc la Palanca, îmi fac bagajele şi plec la Bucureşti, unde mă prezint domnului Ion Panaitescu[2], director general al Siguranței Statului, om de mare valoare, înțelegător şi un bun român. Sunt primit foarte cordial şi în fața câtorva colaboratori apropiați mă felicită şi îmi mulțumeşte pentru felul în care mi-am îndeplinit însărcinările date. Primesc pe lângă leafa pe două luni şi o frumoasă sumă de bani în plus, sumă pe care apoi o cedez Crucii Roşii.

Sunt asimilat gradului de sublocotenent, primesc echipamentul adecvat şi prima de mobilizare. Iată-mă deci şi cătană.

Sunt detaşat la Comandamentul Armatei 2, general [Grigore] Crăiniceanu[3], mă prezint şefului Serviciului Informații şi Contrainformații în trenul special care plecase din Ploieşti spre Predeal – Braşov.

Ajuns la Braşov cu primul eşalon al Biroului de informații, suntem cantonați la Hotel Coroana (18 august 1916).

Braşovul, atât de cunoscut şi iubit, este în mare sărbătoare. Românii sunt, aş putea spune, în delir. Întâlnesc unele cunoştințe şi prieteni din copilărie. Saşii [şi]. mai cu seamă, ungurii sunt cam plouați.

Comandamentului îi lipsesc însă informații. Nu se ştie aproape nimic despre trupele maghiare care s-au retras în grabă de pe frontieră spre Olt, către înălțimile Homoroadelor şi defileul de la Racoş.

Am fost instruiți într-o şedință secretă de către colonelul Botez mai mulți dintre cei care făceam parte din serviciile de informații şi am fost întrebați care din noi doreşte să pătrundă peste Olt – Defileul Racoş, pentru a culege pe teren informații despre trupele maghiare: unde s-au oprit, cam în ce forță şi cam ce intenții au.

Colegii mei de birou se cam codeau, se îndemnau unul pe altul etc.

Eram cel mai tânăr, mi se spunea „mânzul năbădăios". Am spus pe loc „prezent", am primit documentele necesare, am dat o fugă la cazarma fostă a Regimentului 2 Infanterie *K.u.K.*[4] – i se spunea Cazarma Albă, în care mai târziu am avut bucuria şi plăcerea să slujesc Patria din anul 1918 până în anul 1947, de la gradul de sublocotenent. comandant de pluton, până la de gradul de colonel, comandant de grup de vânători de munte. Doamne, câți ani de muncă fără preget, câți ani de bucurii, câți ani de satisfacții sufleteşti în acest oraş frumos, Braşov, aşezat la poalele Tâmpei, pe care tronase până în preajma războiului falnicul Arpad[5], arătând amenințător spre micuța, dar falnica şi viteaza Românie.

---

[2] Ion (Iancu) Panaitescu (1875-1929), directorul Poliției şi Siguranței Generale (1908-1919).

[3] Grigore Crăiniceanu (1852-1935), general de divizie (1909), şef al Marelui Stat Major (1907-1909), ministru de război (1909-1910); a fost numit comandant al Armatei 2 (august-septembrie 1916), în perioada în care Alexandru Averescu organiza manevra de la Flămânda. Exercitarea comenzii a fost apreciată în epocă drept dezastruoasă.

[4] *Kaiserlich und Königlich* – „imperial şi regal", tradus adesea în epocă „cesaro-crăiesc"; aşa erau denumite unitățile armatei austro-ungare.

[5] O statuie reprezentând una din căpeteniile lui Arpad, ridicată în 1896 de autoritățile ungare cu ocazia manifestîrilor prilejuite de împlinirea a 1 000 de ani de la venirea triburilor maghiare în Pannonia; a fost numită de localnici „statuia lui Arpad."

Aici, în Cazarma Albă, m-am echipat într-o mândră uniformă de honved maghiar. Mi-am luat un pistol şi 140 de cartuşe, o bicicletă pe cadrul căreia mi-am aşezat frumos chepeneagul[6]. Am mai găsit pe un undeva şi o pălărie, pe care din prudență am luat-o cu mine, căci linia frontului era oarecum confuză şi nu ştiam dacă pe unde trec, spre Augustin–Racoş, vor fi ostaşi de-ai noştri sau maghiari.

Pedalând pe bicicleta mea fainâ, nou-nouță, înarmat până în dinți, plin de încredere şi elan, am pornit-o la drum, la 20 august, către ora prânzului,

Am trecut repede prin Bod, apoi prin Feldioara, la Măieruş, unde, pe înălțimile de vest am găsit în avanposturi Regimentul 7 Infanterie, din Ploieşti, comandat de colonelul [Gheorghe] Canariu. M-am legitimat cu documentele pe care le aveam şi am trecut linia avanposturilor noastre.

Am trecut fără bai prin satul Apața, pe malul stâng al Oltului, şi am ajuns în satul Urmeniş [Ormeniş], sat care, ca şi Apața, este locuit de români maghiarizați, foarte dârji unguri însă.

Pălăriuța am aruncat-o după trecerea liniei noastre de avanposturi, aşa încât acum arătam ca un adevărat honved mândru maghiar.

Pe ulița principală a satului, fiind zi de duminică, multă animație de popor. M-am oprit în mijlocul satului. Se adunase lumea împrejurul meu ca la urs. Le-am povestit că fac parte dintr-un regiment de honvezi care a luptat între Predeal şi Braşov şi că în retragere m-am pierdut de unitatea mea şi merg să o caut. Cetățenii şi mai cu seamă muierile mă căinau, mă boceau. Bietul ostaş, bine că a scăpat din ghearele românilor etc.

M-au informat pe loc că ostaşii maghiari nu sunt prin partea locului, dar că, mai departe, la 6 km, în satul vecin, se găseşte un regiment de croați, cu care greu am să mă înțeleg, căci ostaşii acestui regiment nu ştiu o boabă ungureşte. Le-am mulțumit frumos pentru bunele oficii şi, cum călătorului îi stă bine cu drumul...

Dar când să plec spre satul Augustin, m-am pomenit ca din senin cu un cetățean fără o mână, invalid de război, acum cantonier, care s-a dat în vorbă cu mine. Neştiind bine ungureşte, am început să-i dau de bănuit. M-a sucit, m-a învârtit şi în cele din urmă mi-a cerut biletul de identitate (ostaşii unguri purtau la piept, sub partea interioară a vestonului, un carton de identitate). Eu nu aveam această dovadă. Cetățeanul a început să urle: „am prins un spion!" . Poporul, care mă căinase atât de mult, a schimbat şi el macazul: „jos cu el, şarpe veninos, viperă, să-i tăiem capul!" etc. Mi-am luat bicicleta mea fainâ, cu chepeneag cu tot, au vrut să mă dezarmeze, dar m-am opus. Aveam 140 de cartuşe. Ce mai aveam de pierdut? Decât viața! Eram ferm hotărât să o dau pe un preț cât mai mare.

Cetățenii, văzând dârzenia mea şi oarecum fiind intimidați, au decretat să fiu dus la primăria satului, unde să fiu pus sub paza a şase tineri, până vor găsi pe undeva ostaşi unguri, cu care, împreună, să mă dezarmeze sau să-mi dea de hac.

Am refuzat să intru în clădirea primăriei, dar [am spus] că accept să stau cuminte în curtea primăriei. Doream să am cât de cât un spațiu de manevră. Mai de voie, mai de nevoie, mi-au îngăduit această favoare.

Am intrat în vorbă cu tinerii din garda mea de onoare şi, prelucrându-i, am reuşit oarecum să le îndulcesc sentimentele şi vigilența. Pistol bun aveam, cartuşe – berechet şi, pe deasupra, mai aveam şi picioare bune (eram pe atunci un bun sprinter).

[6] Manta de ploaie.

În timp ce-mi făuream planul de evadare, e trimis [sic!] în satul vecin, Augustin, un biciclist – pe bicicleta mea – şi o căruţă cu cai şi doi cetăţeni să caute şi să aducă de acolo ostaşi unguri, iar două fete au fost trimise peste Olt, la Căpeni, unde bănuiau ei că vor găsi soldaţi unguri. În felul acesta credeau că voi putea fi lichidat sau luat prizonier cu adevărat. Cetăţenii ajunşi la Augustin, sat curat românesc, au luat legătura cu primarul satului, Ticuşan, spunându-i că au pus mâna pe [un] spion român şi i-au cerut să-i îndrepte unde ar putea găsi ostaşi unguri.

Deşi la marginea de vest a satului se găseau ostaşii croaţi, Ticuşan le-a spus că nu crede că pe aproape să fie ostaşi unguri şi i-a sfătuit să fie mai indulgenţi, mai puţin zeloşi, căci trupele române trebuie să fie pe undeva pe aproape şi satul lor va avea de suferit de pe urma acestui exces de zel. Primarul Ticuşan nici nu bănuia măcar că spionul cu pricina este o rubedenie de-a lui.

Cetăţenii trimişi la Augustin s-au întors mofluzi la Urmeniş. Au raportat primarului cele auzite de la Ticuşan. Fetele trimise la Căpeni s-au întors şi ele mofluze, căci le-a fost teamă să treacă Oltul, şi astfel spionul devenise o grea sarcină.

Ce este de făcut? Cum să ieşim din încurcătură, spune primarul întrunind în şedinţă fruntaşii satului.

Mă pomenesc cu primarul, în fruntea unei delegaţii, foarte mieros, se scuză că am stat atâta vreme nemâncat, mi-aduce mâncare şi plăcinte, ba şi o sticlă de vin. Mă îndeamnă politicos să poftesc în casă, la masă.

Am mulţumit şi eu politicos, dar am refuzat să intru în casă, că prefer să iau masa în aer liber. Mi s-a pus o masă în curte, garda a dispărut şi m-am ospătat în lege. Mi s-a înapoiat apoi bicicleta, cu chepeneag cu tot, şi tot alaiul, cu multe temenele, mi-a urat drum bun.

Nu ştiam ce să cred. Bănuiam că au adus de undeva soldaţi unguri şi că la ieşirea din curte plănuiau să mă înhaţe, căci, ştiind că sunt înarmat, nu vroiau să rişte moarte de om sau, în orice caz, să rişte mai puţin.

Am cerut să se deschidă porţile mari şi mici cât mai larg, alaiul să păstreze distanţă de zece paşi şi apoi, cu inima în dinţi şi cu pistolul în mână, gata pregătit pentru foc, am ieşit tiptil pe poarta mare. M-am uitat cu grijă în dreapta şi în stânga uliţei satului: nici ţipenie de om, nimic din ceea ce bănuiam. Am încălecat pe bicicletă şi am luat-o rapid spre Augustin.

Atunci mi-am dat seama că mi-a răsărit steaua norocului, stea care m-a călăuzit apoi atâta vreme.

Ajuns în Augustin către seară, l-am căutat pe unchiul Ticuşan, un om zdravăn, voinic cât un munte. I-am povestit peripeţiile de la Urmeniş. Mi-a povestit şi el la rându-i discuţiile avute cu emisarii trimişi de la Urmeniş şi regretul că n-a ştiut cine este spionul în cauză, căci altfel venea cu tot satul să-l salveze din ghearele ungurilor. Pe înnoptate, împreună cu feciorul lui cel mai în vârstă, Gheorghe, am mers, strecurându-ne, până la Racoşul de Sus, printre trupele maghiare. Am cules informaţii foarte preţioase.

În faptul dimineţii, ne-am întors la Augustin, vii şi nevătămaţi. Ne-am ospătat bine şi am dormit tun până spre seară.

Cu bun rămas şi la bună vedere pe curând, am încălecat pe bicicletă şi... drumul spre Braşov. Misiunea a fost din plin onorată. La întoarcere am trecut din nou prin Urmeniş, de data aceasta, rapid.

Ajuns pe înserate la Apaţa, frânt de oboseală şi, mărturisesc, şi de emoţii, m-am hotărât să poposesc peste noapte în acest sat, care este încă pe teritoriul maghiar şi în care

sunt unguri. La o poartă, lângă biserică, zăresc doi tineri, în aparență elevi de liceu. Curând îmi da seama că sunt români, mă dau în vorbă cu ei şi descopăr că sunt fiii părintelui Hamzea. Încep să-i iscodesc cu speranța că voi obține unele informații şi-i mai rog să-mi facă rost de un culcuş pentru noapte. Dar, cu toate insistențele mele, cu toate cuvintele de înflăcărare, ca de la român la român, ei rămân şi muți, şi surzi. Mai mult chiar, îmi dau seama că sunt gata să mă denunțe. Ce deziluzie! O iau repede din loc şi, nu prea departe, zăresc o fetişcană, țărancă. După port, sunt sigur că este româncă. Pe şoptite, îi dau binețe, se sperie, gata, gata să scape din mâini căldările cu apă. Curând, îşi vine în fire şi mă întreabă cu înflăcărare când vin românii, căci tare cu drag îi aşteaptă.

Câtă deosebire între cei doi tineri – inteligheți –, zişi români, şi această fetişcană țărancă!

La câțiva ani după război, am găsit pe unul din aceşti tineri mare dregător la Sfântu Gheorghe, pare-mi-se subprefect, iar despre celălalt am aflat că este la Cluj, tot ceva mare, în Ardealul dezrobit.

Țărăncuța mi-a spus că este slujnică la o bătrână unguroaică, care are un fiu judecător la Budapesta, dar care acum este ofițer pe front, că bătrâna este surdă şi nu prea vede, că doarme în bucătărie etc.

Cu toată inima, fără pic de teamă, mândră că poate fi de folos unui român, mi-a dat găzduire în camera dinainte, după ce, în prealabil, m-a condus prin dos, prin grădină. M-a îndemnat să mă culc fără teamă, căci ea va veghea toată noaptea şi îmi va da de ştire dacă se iveşte vreo primejdie.

Era noapte târziu şi am ațipit repede, bineînțeles, somn iepuresc. Pe la ora 2, aud pe uliță tropot de cai la pas. Mă uit pe fereastră. Era o patrulă de patru călăreți husari unguri, se îndreptau spre Rotbav–Măieruş.

Îngerul meu păzitor intră tiptil treptat în cameră şi-mi şopteşte să nu-mi fac griji căci în fiecare noapte patrule de husari trec spre Măieruş, unde, după cum a auzit ea, nevasta notarului sas de acolo ar avea legături cu ofițerul ungur de husari. Pe înălțimile de la vest de Măieruş erau avanposturile Regimentului 7 Infanterie român. Nici nu se crăpase bine de ziuă, am mulțumit inimoasei mele gazde şi la drum. Ca să nu mă întâlnesc cumva cu husarii, am trecut pe malul drept al Oltului, la Aita, de unde, prin Belin, m-am îndreptat spre satul Arini. Pe înălțimile vest Arini, până la albia Oltului, am dat peste avanposturile Regimentului 3 Vânători Ploieşti. După somațiile de rigoare, am fost luat în primire de un sergent chipeş. M-am legitimat, după care ostaşii au devenit foarte prietenoşi. Mă rodea însă chestia soției notarului sas din Măieruş.

Am lăsat rucsacul în primirea sergentului de la vânători şi cu o barcă găsită din întâmplare am trecut Oltul pe malul stâng, la Măieruş, unde curând am găsit pe colonelul Canariu în locul unde îl lăsasem la trecerea mea spre Augustin. I-am povestit tărăşenia cu soția notarului. Culmea, pentru seara acelei zile, ofițerii Regimentului 7 Infanterie, în cap cu comandantul lor, erau poftiți la masă de către doamna în chestiune. Notărița a fost poftită la postul de comandă al regimentului, foarte politicos. S-a prezentat surâzătoare, într-un costum frumos de Cruce Roşie, cu insigna adecvată. Ce să zic, chipeşă şi fainâ muiere! I-am pus câteva întrebări scurte, precise, la care un răspuns negativ nu era posibil. S-a albit ca varul şi, tremurând ca varga, a început să plângă. Am cerut colonelului Canari un subofițer şi un ostaş. Am luat stimata doamnă de braț şi am condus-o frumuşel, cu blândețe, la malul Oltului, de unde, cu barca pe care o lăsasem, am trecut peste apă. Nu apucasem să pun piciorul pe mal, când mă pomenesc înşfăcat de o grupă întreagă de ostaşi. Ce

se întâmplase? În lipsa mea, a venit în inspecția avanposturilor sublocotenentul Alexandru Canariu (fiul colonelului Canariu). Era comandant de pluton în Compania 1 a căpitanului Emil Pălăngeanu[7], din Regimentul 3 Vânători. Ostaşii i-au povestit cum m-am prezentat eu acolo dinspre inamic, i-au arătat rucsacul în care, cotrobăind, au găsit unele însemnări şi un cifru. Hait, puşcăria vă mănâncă, neghiobilor, aţi scăpat din mâini un spion!

L-am liniştit imediat pe bunul meu prieten şi camarad de mai târziu, arătându-i documentele de la Serviciul de Informaţii.

Am mers apoi împreună în satul Arini, unde, în casa doamnei preotese Bucşa, era instalată popota ofiţerilor Regimentului 3 Vânători, care erau adunaţi la masă. Am fost primit cu multă prietenie de către locotenent-colonelul Traian Epure[8], maiorul [Ioan] Bădescu[9], căpitanii Emil Pălăngeanu, Ionescu-Sinaia etc. Le-am dat preţioase informaţiuni despre inamicul pe care îl aveam în faţă.

Am rămas profund impresionat de atmosfera de prietenie si camaraderie văzută şi simţită la acest regiment, fapt care mai pe urmă avea să fie determinant în cariera pe care am început-o şi am slujit-o apoi 31 de ani.

Mi s-a pus la dispoziţie o trăsură şi, împreună cu notărița, am plecat la Feldioara, la Corpul 3 Armată, comandat de generalul [Constantin] Tănăsescu. Am predat pe notăriță Biroului 2 Informaţii, unde, fiind cercetată îndeaproape, s-a dovedit cu prisosinţă temeinicia spuselor ţărăncuţei, căreia, după război, i-am fost naş şi i-am jucat la nuntă.

Am dat generalului Tănăsescu informaţiile culese în adâncime, până la Racoş, şi, în plus, informaţia primită de la nişte ţărani saşi, care la început se retrăseseră cu trupele maghiare, dar, de la Sighişoara, s-au întors. Erau toţi din Prejmer. Ei au văzut în gara Archita (aproape de Sighişoara) debarcând trupe din Divizia 189 germană (Regimentul 333).

La auzul acestei din urmă informaţii, generalul a sărit în sus şi, foarte sever, aş putea spune necuviincios, m-a ameninţat că va da ordin să fiu arestat dacă mai continui să spun cuiva astfel de *baliverne* (cuvântul este al generalului).

Această [sic!] incurie şi nesocotinţă au avut nu peste multă vreme (16 septembrie) urmări foarte grave[10].

Eram în ziua de 26 august 1916. Mareşalul Falkenhayn debarca masiv trupe aduse din Franţa, de la Verdun, în gara Sighişoara şi celelalte gări apropiate. Nimeni nu vedea şi nu vroia ca să audă despre aceasta.

Am lăsat pe generalul Tănăsescu în plata Domnului (mai târziu i s-a luat comanda pentru incapacitate).

Am plecat la Braşov, unde am predat toate informaţiile culese. Şi aici au primit cu scepticism informaţia în legătură cu debarcarea şi concentrarea germanilor în zona Sighişoara – Archita – Agnita – Cincu Mare.

Colonelul Botez mi-a mulţumit şi m-a felicitat călduros pentru felul cum mi-am îndeplinit misiunea.

---

[7] Emil Pălăngeanu (1891-1953), căpitan (1917), maior (1920) (vezi şi notele de la însemnările din Al Doilea Război Mondial).

[8] Traian Epure (n. 1868), colonel (noiembrie 1916), general de brigadă (1918), comandantul Regimentului 3 Vânători (1916).

[9] Ioan F. Bădescu (n. 1879), maior (1916), locotenent-colonel (1917), colonel (1919).

[10] Se referă la bătălia de Sibiu (13/26 septembrie – 16/29 septembrie), pierdută de trupele Armatei 1 române în faţa Armatei 9 germane.

Cu multă bucurie, am întâlnit aici, la Braşov, pe Ion Panaitescu, director general al Siguranței Statului, sub a cărui oblăduire lucrasem peste un an de zile şi căruia i-am purtat o deosebită stimă şi dragoste. Astăzi îi păstrez o pioasă amintire.

M-a îmbrățişat şi m-a admonestat părinteşte pentru imprudența mea. De la refugiații întorşi de la Mediaş, în trecere spre Braşov, prin Urmeniş, fusese informat că am fost lichidat la Urmeniş de către unguri. Am luat masa în doi la „Coroana", unde i-am povestit peripețiile mele.

După întâmplarea de la Arini, unde am fost profund şi plăcut impresionat, m-am hotărât să mă fac ostaş cu adevărat, luptător în prima linie, şi nu înapoia frontului, printre sedentari-învârtiți. Nu-mi plăceau deloc mutrele acestora, spilcuite, îngâmfate şi impertinente.

Am împărtăşit domnului Panaitescu gândurile mele. S-a uitat lung la mine şi mi-a spus: „Măi, măi, băiatule, nu vrei să te laşi de drăcii!" Oarecum emoționat şi plăcut impresionat de hotărârea mea, mi-a spus că regretă mult că nu voi mai colabora direct cu domnia sa. Că mai regretă că nu este aşa de tânăr şi că voi avea din partea sa tot sprijinul moral şi toată afecțiunea. Că, deşi nu voi mai face parte din Serviciul de Informații, voi primi totuşi salariul funcției avute oriunde aş fi şi în tot timpul cât domnia sa va fi directorul Siguranței Statului. Ne-am despărțit buni prieteni.

A doua zi m-am prezentat la Biroul 2 şi, prin câteva rânduri, mi-am dat demisia. Am predat apoi echipamentul nou-nouț de sublocotenent asimilat. De la puținii care-mi erau simpatici mi-am luat rămas bun şi, cu o mică valiză, am purces la drum în căutarea Regimentului 3 Vânători de care mă îndrăgostisem aşa de mult.

Am găsit regimentul tot la Arini, m-am prezentat la locotenent-colonelul Epure Traian, rugându-l să mă primească ca soldat voluntar. Am fost primit cu amabilitate şi dragoste, însemnat în ordin de zi în Compania 4, căpitan Ivănceanu, Plutonul 1, sublocotenent Popescu Lică.

Astfel, soldatul voluntar de război Scârneci V. Vasile, la 1 septembrie 1916 îşi începe cariera militară pe care, cu voia lui Dumnezeu, o va sluji cu credință şi cu deplină dragoste timp de 31 de ani bătuți pe muchie.

A doua zi, 2 septembrie, regimentul se îndreaptă spre Aita Mare, unde trece Oltul pe pod, şi apoi la Apața, unde cantonăm peste noapte.

A doua zi, dis-de-dimineață, călăuză cu patrulele din capul avangărzii, prin codrul nesfârşit (cunoşteam însă bine drumul), ne îndreptăm rapid tot spre Olt, spre satul Mateiaş (Oltul face o curbă mare de la Augustin la Racoşul de Sus, unde trebuie iarăşi să îl trecem).

Ne oprim în avanposturi pe înălțimile Turzunului. Oltul se mişcă leneş în vale. Trebuie să aşteptăm trenul regimentar care rămăsese mult în urmă. Hrană, ioc. Ne hrănim cu jir, care este din belşug. Ce-i de făcut? Cu un pluton din Compania 2, sublocotenent Paraschivescu, coborâm la inamic, în satul Mateiaş (sat curat românesc). După o bucată de drum, ofițerul, sub pretext că-l rod cizmele, nu vrea să meargă înainte. Ostaşii însă mă urmează cu încredere.

În sat, câțiva jandarmi şi cam o grupă de honvezi o iau la sănătoasa. Iată-mă deci, soldat comandant de pluton! Împuşcăm vreo zece porci domestici, găini, rațe, ce se nimereşte. Facem provizii din belşug.

Coana preoteasă Brotea ne primeşte cu dragă inimă şi ne urează „bun venit, frați români", ne încarcă cu fel de fel de dulciuri.

Coloana de aprovizionare trasă cu bivoli (cai n-am găsit în sat) urcă domol spre cei care ne aşteaptă flămânzi copţi. Pe domnul sublocotenent îl găsim la întoarcere pitit într-o tufă (îl strângeau ciubotele).

Ajunşi la regiment, s-au repezit toţi ca uliii să înfulece din prada de război. Am fost avansat caporal (cam prea repede)[11].

Spre seară, după un ospăţ îmbelşugat, cu o grupă de ostaşi (eram acum „domn caporal"), cobor iarăşi la Olt şi prin tufişurile apei caut un vad potrivit pentru trecere. Îl găsesc după multă trudă, aproape de Racoşul de Sus. Mă întorc la regiment însemnând drumul cu fâşii de hârtie albă şi cu diferite zdrenţe (apropierea regimentului la Olt trebuia făcută noaptea către ziuă).

După trei ore de somn, s-a ordonat echiparea şi hai la drum. Merg în capul avangărzii şi pe drumul de pădure marcat. La revărsatul zorilor, se desluşeau cele patru turle ale bisericilor ungureşti din Racoş, iar Oltul, sub pâcla deasă, se scurgea leneş spre Mateiaş–Hoghiz. Trecem prin apă un pluton, facem cap de pod, iar restul regimentului, pe pod făcut din căruţe cu scânduri.

Suntem în ziua de 5 septembrie. Ne îndreptăm spre înălţimile satului Mercheaşa, unde suntem primiţi cu focuri nu prea grozave. După o mică hărţuială, trecem creasta în satul Mercheaşa şi, într-un tempo iute, coborâm în satul Homorod, unde poposim peste noapte.

În zorii zilei de 6 septembrie, ne îndreptăm spre Cohalm (azi este Rupea), satul copilăriei mele. Câtă bucurie, câtă emoţie. După două ore de mers, intrăm în acest mic târguşor. Suntem primiţi cu flori, urale, lacrimi de bucurie. Îmi recunosc rudele şi prietenii dragi din copilărie. Ne îmbrăţişăm, stăm de vorbă, povestim şi, după puţin timp, bunica vine şi ea într-un suflet. Mă îmbrăţişează cu adâncă emoţie, plângea şi râdea (Comandantul regimentului o îmbrăţişează şi ceilalţi ofiţeri îi strâng mâna). În mulţime se găsea şi Moş Borcamen, poreclit Praizu, un bărbat chipeş, cu plete (chică). Luptase în 1866 la Königgratz (Sadova) cu prusacii (de la Preussen – Praizu).

Comandantul regimentului meu, locotenent-colonelul Epure, văzându-l cam rezervat, îl întreabă: „Ce-i, moşule, nu te văd prea bucuros". Moş Praizu răspunde: „Ba mă bucur, domnule Obărşt (*Oberst*[12]), cum să nu mă bucur, căci doar sunt român. Dar nu-mi place cum aţi venit, aţi venit prea repede şi prea grămadă şi nu vă faceţi tranşee după ce treceţi". Voia să spună că nu întărim terenul cucerit. Locotenent-colonelul îi întoarse spatele şi mă întrebă dacă nu cumva bătrânul este nebun.

Mai târziu, prin luna decembrie 1916, pe crestele troienite ale muntelui Mălâia (Munţii Buzăului), împinşi din Ardeal de către germani, într-o seară, acelaşi comandant, colonelul Epure, mă cheamă la postul de comandă şi-mi spune: „Măi, Vasile, cum îl cheamă pe moşul acela din satul tău? „Moş Praizu, domnule colonel". Ei, măi băiatule, pe el dacă-l avea comandantul armatei în locul boului de Crăiniceanu, nu am fi ajuns aşa de repede aici. Dacă voi mai trăi şi va mai trăi şi el, am să-l caut şi am să-i cer scuze."

În vara anului 1925, Epure Traian, acum fiind general, comandantul Diviziei 5, a venit la Braşov şi am mers împreună la Rupea. L-am căutat pe Moş Praizu, bătrân gârbovit acum, şi i-a cerut iertare. S-a ţinut de cuvânt.

[11] În memoriul său de activitate, data avansării este 7/20 septembrie 1916.

[12] Colonel (în lb. germană, în original).

Ne instalăm în bivuac după ce orânduim frumos corturile la poalele frumoasei păduri de stejar pe unde am hoinărit în copilărie cu cetele de ortaci, jucându-ne de-a cătanele, de-a războiul. Acum eram cătană cu adevărat şi în război adevărat.

Zorile României Mari mai încep să se întrezărească.

Aproape de înserat, când ne era lumea mai dragă şi plănuisem să facem o raită prin târg, înainte de stingere, trompeții sună strident alarma. Fuga la piramidele de arme. Adunarea fără ranițe, numai cu sacul de merinde şi muniția necesară (cartuşe, grenade). Preotul regimentului, părintele Nicolaescu, ne face o slujbă la repezeală, ne binecuvântează cu Sfânta Cruce „căci cu noi este Bunul Dumnezeu... Înțelegeți, neamuri, şi vă plecați..."[13]

În timpul slujbei, din Cetatea Neagră, care de sute de ani străjuieşte târguşorul, câțiva unguri mai năbădăioşi deschid focul asupra noastră.

Regimentul 2 Artilerie Bucureşti, instalat în poziție la marginea târgului, deschide repede focul asupra cetății (o cam găureşte) şi, sub traiectoria tunurilor noastre şi focul din cetate, pas alergător peste dealul Ghințuri. Se înnoptase de-a binelea.

Ce se întâmplase? Regimentul 32 Infanterie Ploieşti, în coloană de marş strânsă, fără serviciul de siguranță înainte şi pe flancuri, se îndrepta agale spre satul Paloş, când, printr-o completă surprindere, Regimentul 82 Honvezi deschide un foc susținut asupra alor noştri, din pădurea Gheorghioara (loc unde în copilărie făceam fân şi otavă frumoasă cu biata bunica). Se produce panică; sosim tocmai la timp să dăm ajutorul cerut, aşa de grabnic (ce bună dreptate avea Moş Praizu, strategul). Toată noaptea, focuri întețite de ambele părți, bineînțeles, cam brambura.

Spre ziuă, o companie din regimentul de honvezi se predă nouă, iar restul regimentului o ia la sănătoasa către Sighişoara. Ne despărțim de Regimentul 32 Infanterie care, de astă dată, mai cu grijă, îşi continuă marşul către Paloş–Beia. Noi ne întoarcem victorioşi, cu prizonieri la Cohalm (Rupea). Între timp, inamicii din cetate au fost lichidați. Printre ei au fost găsiți şi doi civili, unul paralitic, care ne vindea covrigi la şcoală şi unul Ianoş, care era, culmea, chiriaşul bunicii. Aceştia, după o sumară judecată, au fost executați, fiind considerați franctirori (ostaşii s-au alăturat prizonierilor capturați la Gheorghioara).

Ne-am aşezat la odihnă în bivuac şi, după puțină vreme, din pădurea de stejari încep să apară buluc Regimentul 2 Vânători „Regina Elisabeta", Regimentul 6 Infanterie „Mihai Viteazul", Regimentul Gardă Călare etc. Toți bucureşteni, într-un cuvânt, toată Divizia 4. Veneau dinspre Şercaia şi Făgăraş. Micul târguşor Cohalm era acum ticsit de trupe. Eu eram bucuros şi mândru tare de cinstea ce i se făcea satului meu. Dar cred că moş Praizu era de altă părere.

Am întâlnit multe cunoştințe printre cei sosiți (locotenentul Alecu Manolescu, locotenentul Horia Lazăr etc.), camarazi mai târziu la vânători de munte.

Dar bucuriile sunt totdeauna de scurtă durată. Pe frontul dinspre Bulgaria, treburile merg rău. Turtucaia a căzut, fiind cucerită de bulgari. Am avut acolo mari pierderi. Divizia 22, din care făceam acum parte, primeşte ordin să se întoarcă spre țară pentru a veni în ajutorul celor ce luptă greu în Dobrogea. Din marşul victorios spre inima Ardealului, spre izbânda visată de atâtea şi atâtea generații, de pe urmele lăsate de Mihai Viteazul cu multe sute de ani înainte, acum, hai înapoi spre stepele Dobrogei!

[13] Sub traiectoria obuzelor vâjâind, trase de ai noştri şi de unguri, stropindu-ne cu apă sfințită, se apleca ceremonios la fiecare vâjâitură şi explozie. [nota Vasile Scârneci]

La repezeală, rămas bun de la scumpa mea bunică, de la rude şi de la scumpii prieteni.

Echiparea, adunarea şi, într-un marş forţat, înapoi spre Hoghiz, peste Olt, prin Codrul Bogatei, către Măieruş, tot pe Olt, deci, cale întoarsă.

Ajunşi la Măieruş în toiul nopţii, primim o veste care ne descreţeşte frunţile. Regimentul 3 Vânători este scos din Divizia 22 şi ataşat Diviziei 5 (divizia noastră de baştină), care va continua să lupte mai departe în Ardeal.

După un scurt popas, ne îndreptăm voioşi prin Apaţa–Augustin–Baraolt, la Olasztelek [Tălişoara], unde facem un bivuac în frumosul parc al castelului contelui Teleky şi unde ne odihnim bine două zile. Ne ospătăm în lege şi gustăm din plin lichioruri diferite, găsite la fabrica de spirt din Baraolt.

După două zile de trai bun, „călătorului îi şade bine cu drumul" şi, prin mers iute, pornim spre Homorod, peste munţii Harghitei, de unde coborâm iarăşi la Rupea. Aici, o zi de odihnă între cei de care, nu de mult, ne despărţiserăm cu inima strânsă. Trebuie să-i ajungem pe cei din divizia noastră, a 5-a, deci la drum.

Ne îndreptăm către Sighişoara. În noaptea de 15/16 septembrie, suntem pe înălţimile satului numit Seligstadt [Seliştat], unde divizia noastră luase deja contactul cu trupe din Divizia 189 germană, debarcată la Archita şi Vânători (informaţiile primite de la refugiaţii întorşi spre Prejmer, întâlniţi la Augustin, încă în luna august, erau acum pe deplin verificate).

Regimentul 12 Infanterie „Cantemir" şi Regimentul 11 Infanterie „Siret", angajate în luptă, sunt date peste cap în cursul zilei de 15 septembrie. Germanii pătrund în bateriile Regimentului 16 Artilerie (colonel [Andrei] Gorgos). Situaţia este destul de gravă, nu este timp de pierdut. Lăsăm ranitele pe creasta dealului (unde aceste sunt bombardate cu furie de artileria germană, crezându-se că sunt ostaşi culcaţi pe burtă) şi trecem la contraatac. Ne izbim piept în piept cu Regimentul 333 Prusac. Îl dăm peste cap, luând peste 400 de prizonieri. Scoatem din mâinile nemţilor bateriile Regimentului 16 Artilerie (într-o baterie, am găsit sfârtecat pe un afet de tun pe prietenul meu, sublocotenentul Brăbeţeanu [?]; luptase eroic, trăsese cu mitralii).

16 septembrie 1916, victorie strălucită la prima întâlnire cu trupele lui Falkenhayn.

Regimentul 16 Artilerie se regrupează pe şosea unde colonelul Gorgos se căina de mama focului. Comandantul nostru, locotenent-colonelul [Traian] Epure îl mustră serios (deşi e mai mic în grad).

Acest regiment, în retragere, la Dârste, lângă Braşov, taie şleaurile, părăseşte tunurile şi apoi călare, pe deşălate, trece Carpaţii şi se opreşte tocmai la Focşani, garnizoană de reşedinţă. Ne îndreptăm spre [indescifrabil], comuna Cincul Mare (Făgăraş) unde, şi aici, treburile merg prost, căci nemţii înaintează rapid.

În dimineaţa zilei de 19 septembrie, atacăm, reuşim să-i oprim, ba în unele locuri îi dăm peste cap şi luăm prizonieri şi materiale (nemţii ne-au botezat „vânători români cu rotile pe burtă").

Nenorocire. Trupele Armatei 1 Oltenia, care atinseseră Sibiul, sunt nevoite să se retragă înapoi spre Carpaţi, căci divizia de cavalerie a generalului [Eberhard] von Schmettow[14] se infiltrase printr-o acţiune îndrăzneaţă, prin Jina, în Valea Jiului românesc.

[14] Contele Eberhard von Schmettow, general-locotenent (1916), comandantul Diviziei 3 Cavalerie germane.

Situația întregului dispozitiv românesc în Ardeal devenise gravă. Se ordonă retragerea generală spre Carpați.

Cu inimile pline de amar, pe drumuri desfundate, căci încep ploile reci de toamnă. Suntem ariergarda diviziei. Ne retragem cu ulanii germani în spate (se țin scai de noi), prin Cincu Mare, înălțimile Șinca Nouă, Codlea, Brașov, Prejmer, Întorsura Buzăului.

De la Cincu Mare, dau o fugă în goana calului, la Cohalm (Rupea), să văd pe bunica. Voiam să o îndemn să se refugieze în România. În miez de noapte, bat la fereastră. Nimeni. Pustiu. Bunica, cum am aflat pe urmă, fugise în pădure. La întoarcerea ungurilor, a fost întemnițată și crunt schingiuită pentru faptul că nepotul ei a îndrăznit să viseze un Ardeal dezrobit, o Românie Mare.

Începuse să ningă vârtos. Iarnă timpurie. Pe cresta Carpaților, munții Mălaia – Șoimu, ne îngropăm în zăpadă și pământ. Apărăm România Mică, dar atât de dragă.

Germanii nu ne dau răgaz. Atacă întruna. Ținem piept vitejește. Ba uneori îi atacăm noi.

Germanii s-au instalat acum în Munții Tătaru și ne lovesc din flancul stâng. În zilele cu cer senin, avioane „Taube"[15] ne dau târcoale. Reglează tirul artileriei și, din când în când, ne mitraliază și aruncă pe noi grenade. Din fericire, nu ne fac prea multe pierderi. Artileria lor ne pune pe gânduri.

Mai la vale, spre stânga, se aud lupte grele la Tabla Buții. Luptăm din greu cu dușmanul, cu frigul și cu păduchii. Ostașii dau semne de oboseală. Suntem acum în a doua jumătate a lunii noiembrie. Am fost de mult avansat plutonier[16], conducând acum un pluton de ostași bravi, neînfricați, pe care îi iubesc și sunt mult iubit. Sunt toți mai vârstnici decât mine, ba unii au feciori ostași pe front.

Facem parte din Divizia 6 [Infanterie], comandată de generalul [Nicolae] Arghirescu[17], ofițer tobă de carte, autor în timp de pace a unor manuale de înaltă strategie, dar acum, un slab comandant pe front. Îi lipsește mult „praftica", cum spun ostașii. Pe deasupra, mai are șef de stat major pe colonelul de artilerie [Alexandru] Alexiu, care este surd, și la propriu, și la figurat.

Suntem trecuți în rezerva diviziei în satul Broasca, pe malul Buzăului. Era și timpul de altfel. Ne curățim, ne primenim și sperăm să avem măcar câteva zile de odihnă. Instalăm popota în casa părăsită de părintele Gurgea, alături biserica cu clopotnița dărâmată de artileria dușmană și cimitirul unde, noaptea, săpăm tranșee. Nici morții nu au odihnă, căci pe lângă că noi le răscolim noaptea somnul de veci, ziua, nemții, care ne-au dibăcit, bombardează în plin lăcașul lor etern.

Și aici, bucuria noastră s-a sfârșit repede, căci, de pe Golul Teherăului, un batalion din Regimentul 24 Infanterie Tecuci (maior Becheanu) este dat peste cap de nemți și suntem amenințați să ne cadă buluc peste noi la Broasca, pe valea Bâsca Mare.

În grabă mare, echiparea, și toată noaptea [ne deplasăm] pe ocolite. În faptul dimineții atacăm și reușim să-i aruncăm pe nemți de pe Teherău. Zăpada se înroșește de sânge. Avem destule pierderi, dar nici nemții nu sunt mai prejos. Am luat și câțiva prizonieri,

[15] *Porumbel* (în lb. germană, în original). Etrich (sau Rumpler) „Taube", monoplan de luptă austriac, construit de Ignaz „Igo" Etrich înainte de Primul Război Mondial.

[16] În memoriul personal, datele de avansare, după caporal, sunt: sergent – 16 noiembrie 1916, plutonier – 1 ianuarie 1917.

[17] Nicolae Arghirescu (1864-1919), general de brigadă (1916), comandantul Diviziei 6 Infanterie (1916-1918), membru fondator al „Revistei Infanteriei".

dintre care unul care spunea că-i ceasornicar în Dresda, blestema întruna „*Zum Teufel Kaiser*"[18]. Pe paftaua centurii aveau scris „*Gott mit uns*"[19] însă.

Am consolidat poziția recucerită, lucrând cu sârg toată ziua, deşi nemții, de ciudă, s-au pus pe noi cu un bombardament năstrușnic[20].

Între timp, batalionul din [Regimentul] 24 Infanterie s-a recules, s-a adunat din pădure şi mai de voie, mai de nevoie, a revenit pe poziția părăsită, iar noi am luat-o la vale, spre Broasca. Aici am găsit Regimentul 83 Infanterie, rezerviști din Bucureşti, comandat de colonelul Mişu Marghiloman[21], mare senior. Veniseră să întărească frontul. Ca orice senior, era utilat cu multe bunătăți fine, băuturi, cu şampanie „Mumm" *Cordon Vert*, adusă din metropolă. Foarte amabil, ne-a poftit la un picnic copios.

Umblând printr-o ogradă pustie, mă pomenesc strigat cu furie (mi se pare chiar înjurat): „Măi, camarade, măi, băiatule, ce tot faci pe aici, că te vede inamicul şi se pune iarăşi cu tunurile pe noi?"

Glasul disperat venea din pivnița casei. Mă cobor în pivniță şi găsesc aici postul de comandă al unui batalion din Regimentul 83, cu telefoniști, ordonanțe etc., cocoțați pe o grămadă de dovleci. Mă prezint scurt maiorului comandant. Era maiorul de rezervă Creangă, cel cu foița de țigarete[22] – „ori fumezi foița Creangă, ori dai dracului tutunul". S-a liniştit şi ne-am împrietenit repede. A început să se jeluiască: „Măi, voi sunteți băieți tineri, vânători vestiți, s-a dus vestea în toată țara despre voi. Aici este curată moarte de om. De ce m-au adus oare aici pe mine, om bătrân şi nepriceput, cu boşorogii ăştia" etc. I-am spus să fie liniştit, căci nu-i dracul atât de negru cum pare şi că, cu timpul, o să se învețe cu toate necazurile. S-a uitat lung la mine, grijuliu, a tras un oftat lung şi mi-a spus: „Mâine o iau din loc, frățioare"... Şi s-a ținut de cuvânt.

În casa preotului Gurgea, unde aveam popota, într-o cameră vecină, cineva zdrăngănea întruna la un pian hodorogit. Era colonelul [Dumitru] Harhas, fost comandant al Regimentului 12 Infanterie „Cantemir". I se luase comanda pentru că, în retragerea din Ardeal către Carpați, fiind cu regimentul la marginea unei păduri, într-o poziție prielnică, a lăsat să-i treacă pe la nas, cum se zice, o întreagă brigadă inamică în coloană strânsă pe şosea. A ordonat să nu se tragă un foc de armă şi, adunând regimentul, a spus : „Cine mai are pe cineva drag acasă să facă acum ce vrea". Regimentul s-a împrăştiat care încotro şi mai târziu cu greu a fost adunat. A avut bietul un lapsus de energie.

Era acum într-un fel de arest, fiind în curs de judecată. Se cam țicnise. Se plimba agitat prin cameră şi nu vroia să vadă pe nimeni. Într-una din zile şi-a curmat viața cu un foc de pistol. Se spunea că a fost un om cumsecade, dar avea nervii zdruncinați, bietul.

---

[18] *La dracu' cu împăratu'!* (în lb. germană, în original).

[19] *Dumnezeu cu noi!* (în lb. germană, în original).

[20] Cu sensul de *extraordinar, straşnic, grozav* (pe care îl avea în epocă), şi nu cu sensul de azi, acela de *năzbâtios, poznaş, pus pe şotii*.

[21] În lucrarea elaborată de Serviciul Istoric din Marele Stat Major, *România în Războiul Mondial. 1916-1919*, volumul I, Bucureşti, 1934, Anexa 42, p. 14, este consemnat locotenent-colonelul (rez.) A. Marghiloman.

[22] Constantin I. Creangă (1860-1918), fiul lui Ion Creangă, ofițer activ (căpitan) până în 1892, s-a ocupat o vreme cu comercializarea foițelor de țigară. Sloganul publicitar al foițelor „Creangă" era: „Ori fumați hârtia Creangă, ori dați dracului tutunul!". Afacerea s-a terminat în 1900, când statul român a instituit monopolul asupra acestui comerț. Constantin Creangă a participat, ca ofițer în rezervă, la campaniile din 1913 şi 1916 (http://www.jurnalul.ro/special/fiul-lui-ion-creanga-capitanul-care-a-parasit-armata-pentru-a-se-inrola-in-marile-razboaie-ale-comertului-cu-lucruri-marunte-592363.htm).

Tot aici, la Broasca, s-a prezentat căpitanul Eustațiu din Regimentul 11 Infanterie „Siret", trimis la noi în regiment pentru reabilitare, cu gradul de soldat, și însumat ca atare în compania din care făceam și eu parte. Era un om tare fin și simpatic, fiul amiralului Eustațiu[23], din Galați. Era cunoscut ca fiind un ofițer de elită, priceput instructor în timp de pace. În război însă, instinctul de conservare l-a copleșit. Am devenit buni prieteni și camarazi. Deși nu mai avea gradul de căpitan, i se dădea tot respectul cuvenit. Mă iubea mult, nu se despărțea un pas de mine. Într-una din zile, o schijă de obuz i-a sfârtecat poala mantalei, fiind culcat într-o mască lângă mine și m-a întrebat oarecum emoționat: „Așa-i că nu sunt tocmai așa fricos?"

Din interiorul țării, ne vin veşti din ce în ce mai rele. Cu toate luptele eroice de pe Jiu, unde cad pe rând generalii [Ioan] Dragalina[24] și [David] Praporgescu[25], trupele Armatei 1 din Oltenia se retrag peste Olt, spre Muntenia. Pierdem o frumoasă provincie din trupul României.

În Dobrogea, Divizia sârbă și Divizia 9 română se luptă eroic cu trupele lui Mackensen. Acțiunea de la Flămânda, așa de magistral concepută de către generalul Averescu[26], cu atâția sorți de izbândă la început, ratează în cele din urmă, astfel încât Dobrogea se poate socoti pierdută. Peste tot, numai neşanse, ghinion.

Ne întoarcem din nou pe poziție, Mălaia–Şoimu–Piscul Babei. Teherăul este părăsit între timp de batalionul din Regimentul 24 Infanterie. În drum spre Mălaia, la Vaduri, găsim un batalion de milițieni[27], tătuci bătrâni, veniți de pe Dunăre, din Oltenia, toți cu căciuli mari, țurcăneşti. Sunt înarmați cu puști cu un singur cartuș, arme de la '77. Sunt toți foarte bățoși și spun că au venit să ne susțină cu foc. Comandantul lor este maior în rezervă, din cavalerie, Popovici. Trecând printr-o vâlcică, zăresc făcând de santinelă un bătrânel militar. Îmi face semne disperate să o luăm mai spre dreapta. Nedumerit, îl întreb ce este, ce doreşte, și, în cele din urmă, înfrângându-i consemnul, mă apropii de el să văd ce păzeşte cu atâta străşnicie. Ce se întâmplase?

De câteva zile, ostașii acestui batalion descoperiseră pe câmp o grenadă cu coadă, germană, rătăcită acolo nu se știe cum. Cu toată opunerea santinelei, iau grenada de jos, mi-o înfig la centură și plec mai departe. Maiorul Popovici, care auzise ciorovăiala dintre mine și santinelă, îmi strigă de departe: „Îți mulțumesc, camarade, dar pleacă mai repede cu pacostea de aici".

Şi când te gândeşti că aceşti tătuci simpatici veniseră, hăt de departe, aici pe linia de luptă, să ne susțină pe noi cu focul lor.

Ne instalăm din nou pe vechea poziție, pe Mălaia–Şoimu, pe care o găsim în câteva locuri ciupită de nemți. A doua zi, spre seară, compania mea primeşte ordin să atace pe nemți, care se cuibăriseră în lipsa noastră în câteva puncte socotite ca importante pentru

[23] Sebastian Eustațiu (1856-1943), contraamiral, comandantul Marinei Militare (1909-1917).

[24] Ioan Dragalina (1860-1916), general de brigadă (1915), comandantul Armatei 1 (1916).

[25] David Praporgescu (1865-1916), general de brigadă (1916), comandantul Corpului 1 Armată (1916).

[26] Generalul Alexandru Averescu (1859-1938), general de divizie (1912), general de corp de armată (1917). A comandat Armata 2 (1916-1917), cu un scurt intermezzo la comanda Armatei 3 și a grupului de armate constituit pentru manevra de la Flămânda. În 1930 a primit rangul de mareșal.

[27] Termenul de *milițian* desemnează pe cei chemați sub drapel, la mobilizare, care au depășit vârsta de 40 de ani.

noi. Sunt cu plutonul în vârful atacului şi fără sprijin de artilerie, urmează surpriza. Fără multă tocmeală, nemţii sunt aruncaţi peste creasta Şoimului. Soldatul Eustaţiu (căpitanul) a mers strâns, cot la cot cu mine, vedeam şi simţeam cum se străduieşte bietul să-şi înfrângă teama. După succes, mă îmbrăţişează şi eu îl felicit pentru curajul deosebit. Ne adăpostim după o stâncă, căci mai şuierau gloanţe răzleţe şi nemţii ne luaseră în primire cu artileria, de ciudă. Era aproape de înserat şi plănuiam ca, la căderea nopţii, să ne îngropăm mai solid în pământ, mai bine zis în zăpadă. Eustaţiu îmi da întruna zor că vrea să meargă la căpitanul Vasiliu, fostul lui camarad de clasă în şcoala militară, care era mai departe cu Compania 8, puţin mai spre dreapta. Voia să-i arate, după cum am înţeles, că a luat parte voiniceşte la atac. L-am sfătuit să mai aştepte până la căderea întunericului, dar n-a fost chip să-l opresc. Bietul de el, îl trăgea aţa, căci de-abia a făcut câţiva paşi şi s-a prăbuşit. M-am apropiat târâş lângă el. Era fără suflare. I-am desfăcut mantaua şi vestonul. Sângele se prelingea pe cămaşă. Un glonţ rătăcit (acestea sunt mai periculoase) îl lovise drept în inimă.

Mai târziu, a fost transportat la Vaduri, unde, sub semnul unei Sfinte Cruci de mesteacăn, a fost îngropat. A fost reabilitat „post mortem".

Peste vreo două săptămâni, sora lui, care mă cunoştea din scrisorile primite de la frate, a venit la Nehoiaşi, unde aveam trenul regimentar, şi a cerut comandantului meu îngăduinţa să mă vadă. I-am predate lucrurile găsite la fratele său iubit (ceasornic, inele şi câteva talismane), lada de campanie etc. I-am arătat locul unde a fost îngropat şi cu ajutorul tătucilor a fost deshumat şi transportat la Galaţi. Calul, un roib frumos, mi l-a dăruit mie. L-am regretat mult pe bietul Eustaţiu care, fiind un ofiţer de elită, un suflet nobil şi un bun instructor, ar fi fost de mai mult folos undeva înapoia frontului.

Iarnă aspră, cu ger cumplit. Nemţii nu ne dau răgaz. Rândurile se răresc văzând cu ochii. [Emil] Pălăngeanu, [Gheorghe] Ionescu-Sinaia, Lică Popescu şi părintele Nicolaescu ne părăsesc, fiind mutaţi în Batalionul de Vânători de Munte, nou înfiinţat la Târgu Neamţ. Ne despărţim cu mult regret de aceşti buni şi dragi camarazi.

Bucureştii au căzut, cu toate luptele eroice date de ostaşii noştri bravi. Pe Argeş, şi aici, generalul Socec[28] – ca şi la Turtucaia, generalul Teodorescu[29] – ratează victoria aproape îndeplinită.

Începutul lui decembrie. Zile din ce în ce mai grele. Se ordonă retragerea din Carpaţi, din munţii noştri dragi. Coborâm luptând pas cu pas prin Vaduri, Chiojdu, spre apa Buzăului.

La Pătârlagele, un detaşament de vânători de munte german se infiltrează îndrăzneţ dinspre Soveja şi ne taie retragerea. Suntem împresuraţi. Atacăm cu elan şi cu vigoare, rupem cercul şi, cu nemţii în cârcă, acoperim retragerea corpului de armată pe valea Buzăului.

6 decembrie. Sfântul Nicolae. Sunt rănit de focul ulanilor germani în punctul numit Coasta Lupii (mai la vale de Pătârlagele). Din fericire, rana nu este aşa de gravă şi mai pot să-mi conduc plutonul în ariergardă.

[28] Alexandru Socec (1859-1928), general de brigadă, comandantul Diviziei 2/3 Infanterie în Bătălia Bucureştilor (noiembrie-decembrie 1916), condamnat la cinci ani închisoare şi degradare publică pentru trădare şi laşitate; ulterior, achitat.

[29] Constantin Teodorescu (1863-?), general de brigadă, comandantul Diviziei 17 Infanterie, considerat vinovat pentru pierderea capului de pod de la Turtucaia (septembrie 1916).

Trecem prin Viereşti–Cislău şi, ajunşi în satul Cândeşti, dăm peste un regiment de cazaci care se retrăgea din oraşul Buzău, acuma în flăcări. Noapte neagră, cu ninsoare deasă. Colac peste pupăză, cazacii ruşi aliaţi deschid tam-nesam focul asupra noastră. După puţină ciorovăială, se dumiresc că nu suntem *hermanski* şi ne îndeamnă să nu mai mergem înainte, căci Buzăul este ocupat de nemţi.

Trecem apa Buzăului spre ziuă, prin vadul de la Săpoca, prin sloiuri de gheaţă şi intrăm în judeţul Râmnicu Sărat, către satul Tâmboeşti, unde facem tranşee cu faţa la inamicul care înaintează rapid.

Printre noi, trec coloane nesfârşite de trupe şi se refugiază spre Moldova. Ne amestecăm cu trupe ruseşti din toate armele, care, chipurile, se zice că ne-au venit în ajutor. Erau toţi beţi turtă, cântau de mama focului, jefuiau cât puteau pe bieţii refugiaţi şi pe sătenii băştinaşi, dar de luptat, nici poveste. Ne spuneau că Rusia este mare, că avem unde să ne retragem.

După câteva zile, misiunea fiind îndeplinită aici, ne retragem spre Greban–Putreda, regiune deluroasă, unde rezistăm presiunii germane o bună bucată de vreme. În şes, nemţii presează puternic armata rusă, mult mai numeroasă şi odihnită şi care, cântând, se retrage nevinovată. Ce să le faci, Rusia este *balşoaie*!

Râmnicu Sărat este şi el ocupat de germani. Noi ne retragem către apa Milcovului, graniţa Moldovei. În preajma Crăciunului, suntem la Odobeşti. Săpăm tranşee în prundul Milcovului.

Suntem în plină regiune viticolă şi anul a fost excepţional de mănos în struguri şi fructe. Ruşii dau năvală prin crame, împuşcă butoaiele. De inamicul comun nu se sinchisesc. Autorităţile comunale primesc ordin de sus să dea drumul vinului şi rachiului din crame. Pe şanţurile drumurilor curge acum vin din belşug. Ruşii nu se dau bătuţi, cu gamele, ba şi cu pâslarii din picioare, scot vinul din şanţuri şi băltoace şi beau până când cad laţi. Halal de aşa aliaţi!

Este **ajunul Crăciunului** (24 decembrie st. v.). Plutonul meu este trecut în rezerva companiei pe liziera oraşului Odobeşti. Ne instalăm într-o casă din gospodăria bine întocmită a unui evreu înstărit. Prin cămări, găsim bune lucruri de-ale gurii, iar în cramă, de-ale gâtului. Curtea, plină de orătănii. Suntem noi stăpâni, căci gazda, cu tot celedul, a şters-o. Îmi fac un plan măreţ, luând în grabă măsuri să pregătim un Crăciun cum se cuvine pentru toată compania. Dar Crăciunul fără sarmale e ca nunta fără lăutari, nu merge. Carne de porc, însă, ioc (stăpânul fiind evreu).

Dau o raită prin târg şi din gura unei pivniţe mă văd chemat de cineva, într-o moldovenească neaoşă. Intru în pivniţă, unde găsesc pe părintele Băiuţu, cu o numeroasă familie. Cu cătel, cu purcel, cozonaci, plăcinte, cârnaţi etc.

Într-un paner destul de mărişor, ne împachetează fel de fel de bunătăţi, între care şi carne de porc. Avem deci din ce face sarmale, căci în pivniţa jupânului putina cu varză este plină. Boghici, trompetul oacheş, se laudă că este mare meşter culinar.

Ne punem deci toţi pe treabă, dar şi aici fericirea nu ne dă ghes, căci inamicul hain, rău la suflet, dezlănţuie un bombardament de artilerie aprig. Ştiu, măgarii, că este noaptea de Crăciun, Naşterea Domnului, şi prin tunete năprasnice ne vestesc naşterea marelui Împărat al Lumii.

Alarmă! Toată lumea pe poziţie, lăsăm totul baltă. În faptul dimineţii, pe un ger aspru, suntem atacaţi de un regiment de bosniaci din *K.u.K.*

Nemții au cel puțin o scuză. Au împins păgânii turci, cu fesuri gri, să ne strice Sfintele Sărbători. Lupta se dă la baionetă, corp la corp. Artileria dușmană lungește tirul pe micul târguşor. Clopotnița este făcută zob. Când te gândești că pe paftaua centurii, nemții au scris „*Gott mit uns*/Dumnezeu cu noi". Ce obrăznicie! Suntem copleșiți. Ne retragem pas cu pas în luptă straşnică cu păgânii. Trecem prin ograda jupânului. Mirosul de sarmale în clocot ne mângâie nările înghețate. Bunătățile întinse pe masă în ajun cu atâta bucurie vor fi devorate de bosniaci (afară de sarmale, bineînțeles, că păgânii nu mănâncă carne de porc). Este şi asta o mângâiere pentru noi.

Luptăm cu dârzenie pe malurile târguşorului şi, către amiază, târgul este ocupat de dușmani.

Ne retragem peste apa Şuşiței, prin apa până la umeri, căci gheața s-a spart sub greutatea trupurilor noastre vlăguite. Treptat, treptat, hainele de pe noi se fac tot mai bătoase, căci gerul este aprig. Către seară, ajungem în satul Crucea de Sus, dar nu este chip să găsim un locşor într-o casă de creştini, căci satul este ticsit de ruşi. Sunt toți beți turtă. Cântece, urlete, armonice, balalaici. Prăznuiesc Naşterea Domnului – pravoslavnicii.

Ne cuibărim fiecare pe unde putem, prin coşare, grajduri, facem focuri prin grădini şi ogrăzi şi ne zbicim hainele înghețate. Ruşii nu ne dau pace cu vechea poveste: „Rusia este *balşoi*[30], avem unde să ne retragem". Fetele şi femeile mai tinere au fugit din sat de urgia bunilor noştri aliați. Sunt acum aici numai babe şi moşnegi. Suntem acum cu trei sferturi din țară ocupată de dușmani.

Astfel, Ziua Mântuitorului din anul 1916 am petrecut-o flămânzi, cu tristețe, cu obidă în suflet.

A doua zi, după o noapte petrecută în capul oaselor, ne retragem spre Movilița–Panciu.

Suntem trecuți acum în Divizia 7 Infanterie, a generalului Rujinski[31], purtați ca moaştele Sfintei Parascheva, de la o divizie la alta. Suntem regiment de vânători şi divizia are de gând să dea undeva un „şut".

Ne îndreptăm prin troiene de zăpadă, spre Căiuți, județul Bacău, unde, chipurile, suntem cantonați, de bine, de rău. Şi aici, mulți ruşi în repaus.

După două zile de odihnă şi reculegere, schimbăm Regimentul 15 Infanterie de pe înălțimile nord Căiuți. Ne săpăm tranşee, facem recunoaşteri în dispozitivul inamic în vederea unui contraatac pentru a recuceri două înălțimi, zise de valoare strategică, care au fost pierdute de Regimentul 27 Infanterie Bacău.

Este noaptea Anului Nou, 1917. Şi de data asta, nemții ne onorează cu un straşnic bombardament de artilerie. Ce să-i faci? Sunt oameni plini de delicatețe, nu vor să le scape nici cea mai mică ocazie de amabilitate.

1 ianuarie 1917. Ziua numelui meu. Sunt gratulat de ostaşii mei dragi şi buni camarazi. Doamne, Dumnezeule Sfânt, ce ne aduci în acest an? Zile mai negre sau şi bucurii? Le meritățm, Doamne, dragule?

Zilele se scurg monoton sub un cer de plumb. Frigul şi umezeala ne pătrund trupurile istovite. Nemții sunt mai cuminți, probabil sunt şi ei obosiți.

Avem în față un regiment din Würtemberg, Regimentul 22.

[30] De la *bolşoi* = mare (în lb. rusă, în original).

[31] Nicolae Rujinski (1864-1946), general de brigadă (din 1919, general de divizie), comandantul Diviziei 7 Infanterie (decembrie 1916-august 1917).

6 ianuarie. Ziua Bobotezei. Germanii ne atacă viguros după un straşnic bombardament de artilerie de toate calibrele. Rezistăm cu dârzenie, ținem poziția cu dinții, căci scule, cum spun ostaşii, nu prea avem, mai cu seamă artilerie.

Nu cedăm o palmă. Spre seară, pe un ger năprasnic, adevărat gerul Bobotezei, trecem la contraatac. Iureş, val-vârtej, ne încălzim şi la inimă şi la trup. Nemții sunt dați peste cap. Alături de mine, în vârtejul luptei, cade străpuns de un glonț bunul, dragul meu camarad, sublocotenent în rezervă Horia Pop, un visător plin de nădejde, ardelean ca şi mine.

Aproape de înserat, suntem în tranşeele germanilor. Poziția pierdută de Regimentul 27 Infanterie este recucerită. Misiunea, deci, îndeplinită. Doamne, dar cu câte jertfe! Abia instalați în bârlogurile părăsite în grabă de nemți, începem să ne înțolim cu echipament rămas de la ei. Artileria lor, de ciudă, dezlănțuie un puternic bombardament peste noi. O schijă care putea avea ceva mai bun de făcut mă răneşte. Simt ceva cald pe sub cămaşă, iar din mâna stângă curge sânge din belşug. Respir din ce în ce mai greu, căci trei coaste sunt înfipte în plămân. Două degete de la mâna stângă sunt făcute ferfeniță.

De astă dată nu mai este glumă, trebuie musai să-mi părăsesc dragii mei camarazi de arme. Mai pe picioare, mai pe brânci, ajung cu greu la postul de prim ajutor, unde medicul căpitan Comănescu îmi face un frumos pansament şi o injecție antitetanos. Mă aşează frumuşel pe un cărucior cu două roți. Sunt emoționat de atenția deosebită ce mi se arată. Îmi urează drum bun şi apoi hai la vale cu tărăboanța.

Prin codrul des de brazi, prin hârtoape şi întuneric beznă, călătoria nu este prea plăcută. La fiecare hop simt durerea până în creier. Rog pe ostaşul sanitar să o lase mai încet, dar el îmi şopteşte, cu sufletul la gură, căci este tare obosit: „trebuie să ieşim cât mai repede din iadul acesta şi apoi şă nu ne apuce ziua, căci se pun nemții cu tunurile pe noi". Are bună dreptate, bietul ostaş.

Către ziuă, sunt în satul Căiuți, unde ne aşteaptă ambulanțele sanitare. S-au adunat mulți răniți aici. Până să fim îmbarcați, poposim lângă un foc dintr-o ogradă. Lângă noi, se aciuează soldați ieşiți din spitale, acum, în drum spre front. Sunt bieții de ei livizi, ba unii cu rănile încă nevindecate şi îmbrăcați cu mantale ponosite. Sunt totuşi resemnați, nu şovăie. Puținele țigări le împart frățeşte cu noi. Ne îmbărbătează etc. Doamne, ce suflete mari şi bune ai dat acestor țărani!

Între timp, se aşează la foc lângă noi un cazac cu calul de dârlogi. Bodogăneşte ceva pe limba lui şi, într-un cornet de hârtie de gazetă, îşi toarnă tutun, mahorcă. După ce-şi aprinde țigara, dă să plece, dar când colo, şaua dispăruse de pe cal! Dă-i cu gălăgie, dă-i cu injurături (la asta sunt meşteri ruşii), dar şaua, ioc. Un moldovean isteț o şterpelise. Scena, destul de comică, ne-a mai descrețit frunțile.

În sfârşit, suntem îmbarcați în trăsurile ambulanței. Ne îndreptăm spre Bacău, dar ajunşi aici, spitalele toate erau ticsite de răniți. Niciun locşor pentru alți răniți. Tifosul exantematic face ravagii. Pe deasupra, oraşul [era] plin de trupe ruseşti în repaus, la odihnă şi dezmăț.

Ce-i de făcut? După oarecare chibzuință, suntem transportați la gară şi îmbarcați în tren, drumul spre Piatra Neamț, unde se zice că se mai găsesc locuri pentru răniți. Şi aici însă, spitalul e ticsit, barăcile improvizate, aşijderea.

După unele peregrinări, la o parte din răniți li se găseşte loc la Hotel Regal. Ținem morțiş ca cei trei vânători să fim la un loc, din spirit de corp. Ni se îndeplineşte dorința.

Iată-ne deci instalați în sfârşit la domnul Dumitru (patronul hotelului, grec de origine), cu accent pronunțat din Levant.

În orăşel este cantonată o divizie de cazaci de Don, tare frumos echipaţi, cu nădragi albaştri, namile rotofeie bine hrănite şi odihnite. Ofiţerii, unul şi unul, toţi de viţă nobilă. Prinţi, conţi etc. Aici, la Hotel Regal, îşi au popota şi cazinoul, unde se desfată din belşug şi joacă cărţi şi căzăcească până la ziuă, când ordonanţele lor, nişte zăplani de te înfioară, îi cară în spinare la casele lor, să se odihnească. După atâta oboseală şi trudă, merită, bieţii de ei.

Ordonanţa mea, domnul Tudose, fiind în civilie băiat de prăvălie, intră repede în strânsă prietenie cu patronul, domnul Dumitru. [Are acces la] cămările cu bunătăţi, solide şi lichide, [este] deci omul de încredere al jupânului Kirios Dumitru, cu cheile la brăcinar.. Eram amărâţi că nu se găseşte loc pentru noi la spitalele din Bacău şi iată acum ce noroc şi belşug au dat peste noi.

Domnul Tudose mai intră repede şi în graţiile ofiţerilor ruşi, pe care îi ajută la îmbrăcatul şi dezbrăcatul şubelor îmblănite cu piei scumpe. Primeşte bacşişuri din plin şi se pare că îi mai şi buzunăreşte din când în când, căci are vestonul doldora de ruble Romanov (o rublă era doi lei şi leul era destul de „grăsuţ" încă).

Pe lângă ruşi se aciuaseră şi două franţuzoaice – spuneau ele că sunt parizience. Acolo se refugiaseră de la Bucureşti, unde erau artiste de prim rang la Varieté Majestic. Luaseră şi ele, bietele, drumul pribegiei de frica „boşilor"[32]. După chip şi obiceiuri, cred că erau din neamul lui Israel – se numeau Yvette şi Frele [?] – şi pe noi, pe români, ne simpatizau cu foc. Spuneau că nu pot să sufere pe rusnaci, care se ţin numai de chiolhanuri în loc să se bată pe front...

De multe ori, în toiul nopţii sau dimineaţa, mă trezeam cu ele în camera mea, în costume foarte străvezii, încărcate cu bunătăţi (şampanie „Mumm" *Cordon Vert*, icre negre etc.) Îmi trăgeau dansuri cu piruete îndrăcite, erau artiste de prim rang. Astfel încât, pe lângă bunătăţile aduse de Tudose al meu din cămările jupânului Dumitru, camera era totdeauna asemenea unui magazin de fine delicatese, în vreme ce în Moldova, foametea şi mizeria îşi arătau colţii.

Mă gândeam de multe ori la camarazii pe care îi lăsasem pe înălţimile înghemţate, cu brazii încărcaţi de chiciură, deasupra Căiuţului, în vârtejul luptelor, piept în piept cu nemţii, în condiţii atât de neegale, şi mărturisesc că aveam strângere de inimă.

Am aflat însă cu mare bucurie, într-un târziu, că, la câteva zile după evacuarea mea, regimentul a fost retras în sfârşit de pe front şi trimis undeva în refacere spre nordul Moldovei. Mi-a venit inima la loc.

Tovarăş de cameră aveam pe plutonierul în rezervă Popescu Gabriel, zis nea Gavrilă, în civilie avocat la Bucureşti. Fiind un mare meşter la poker, prin mijlocirea fetelor Frele [?] şi Yvette şi a lui Tudose, intră în cercul ruşilor la masa verde de joc. Spre ziuă, intra fredonând veşnic acelaşi cântec franţuzesc în camera noastră, cu buzunarele doldora de ruble, pe care apoi le aşeza frumos – pe valori – într-un paner de nuiele.

Îl întrebam: „Cum faci, nea Gavrilă, ai noroc sau îi învârteşti pe ruşi?" Zâmbind fericit, îmi spunea: „Frăţioare Vasilică, puiule, ruşii ăştia sunt toţi de viţă nobilă, oameni de onoare, nu pretind să le arăţi cărţile, ba nici nu vor să audă de aşa ceva. Mai cu norocul şi priceperea, mai cu cacialmaua, şi uneori cu trişare pe ici, pe colea, îi ciupesc regulat de rublulişe. Măi, că tare sunt frumoase, nou-nouţe, la serie, cu chipul bărbos al tătucului Nicolae".

[32] Din limba franceză, unde *boche* era numele dat de francezi nemţilor.

Apoi, în patul alăturat, se culca fericit după ce își făcea pios rugăciunea, mulțumind Atotputernicului pentru grija ce i-a purtat la jocul de cărți, căci în bătăliile cu nemții a fost mai puțin norocos.

De câteva ori, am reușit să mă scol din pat și, sprijinit în cârje, să mă strecor până la ușa sălii de joc. Îl vedeam pe nea Gavrilă temerar, plin de încredere, războindu-se aprig cu rușii, fața lui tuciurie, rotofeie strălucind de fericire.

Zilele și nopțile se scurg monoton, mă gândeam de multe ori că viața asta cu atât bel-șug nu-i a bună. Devenise chiar obsesie.

Dorul de camarazii mei lăsați la regiment începuse să prindă rădăcini adânci.

Mă spovedesc lui nea Gavrilă și lui nea Tudose că mă bate gândul că plec la regiment, mai cu seamă că rănile erau pe vindecate și începusem să merg pe picioare, ba chiar mă în-grășasem de-a binelea. Mi-au sărit toți în cap, Tudose, fetele, ba și jupân Kirios Dumitru.

Nea Gavrilă, ca mai bătrân și mai vechi în grad, m-a luat în răspăr: „Ce, bă, leule, ai căpiat, ți s-a urât cu binele? Cu pandaliile tale îmi faci mie figura? Era să dai ortul popii, să treci în loc cu verdeață, cu viață fără de sfârșit și acum faci pe nebunul? Stăm aici fain, frumos, și când o da firul ierbii și or înflori merii, om vedea ce facem".

M-am resemnat.

Veștile de pe front sunt tot mai proaste. Ostașii noștri luptă acum din greu în munții Vrancei și pe linie către sud, Răzoare–Movilița–Mărășești, peste Siret, către Nămoloasa–Galați. Focșani a fost ocupat de germani.

Ai noștri sunt intercalați cu trupe rusești. Se pare că ofensiva nemților s-a oprit pe această linie.

Moldova, și aceasta nu în întregime, este singura parte din țară ce ne-a mai rămas.

Aici, în țara lui Ștefan Vodă cel Mare, sunt acum înghesuiți refugiați, unități de re-cruți din Oltenia, Muntenia și Dobrogea.

Tifosul exantematic face ravagii, foametea își arată spectrul din ce în ce mai mult și, pe deasupra, rușii se dedau la fel de fel de nelegiuiri.

Pe frontul din Franța, treburile nu prea merg bine. Oștile stau față în față, îngropate în tranșee. La Salonic, în Macedonia, domnul Sarrail[33] nu mișcă de loc. „O Sarrail, Sarrail, noi ne batem și tu stai".

Pe frontul rusesc, la nord de Bucovina – Galiția – Polonia, stagnare completă. Cernăuți a trecut de câteva ori dintr-o mână în alta.

Ai noștri, Armata 2, general Averescu, mențin cu dârzenie linia nemților, Mărăști – Oituz –Valea Ursului.

Se pare că și nemții sunt obosiți și amorțiți de frig. La Coțofenești, în timpul sărbă-torilor Crăciunului și Anului Nou, coconetul, protipendada noastră, și-au făcut de cap, ne-au făcut de rușine cu dezmățul lor – fetele Văitoianu (alias Waithofer), acum general român[34] și comandant al corpului de armată de acolo, și se zice că au mai fost și altele, „mai sus puse", care au ținut morțiș să arate franțujilor veniți la noi, să ne dea o mână de ajutor prin spitale, virtuțile neamului nostru. Doamne, câtă ticăloșie! Se apropie luna martie, Mărțișor, dar iarna nu vrea să o ia din loc. Este frig și zăpadă și viscol. Încep să mă

[33] Maurice-Paul-Emmanuel Sarrail (1856-1929), general francez, comandantul armatelor aliate din Orient (de la Salonic, 1916-1917).

[34] Artur Văitoianu (1864-1957), general de divizie (din 1918, general de corp de armată), comandantul Corpului 2 Armată (1916-1918). Tatăl său era de origine germană.

plictisesc, îmi este urât de moarte şi destul de scârbit de cele ce se petrec în Hotelul Regal al lui Kirios Dumitru.

Sunt hotărât ferm să plec în căutarea regimentului meu de care mă simt acum şi mai strâns legat.

Doctorii mă sfătuiesc să mai rămân, căci rănile nu sunt încă vindecate şi frigul desigur nu le va ajuta să se vindece. Toate insistenţele, şi ale lor şi ale celorlalţi, nu mă înduplecă.

Zis şi făcut. La **2 martie 1917** eram gata de plecare. Cu puţinele boarfe adunate, într-un spenţer subţire şi ros de vechime, zis dolman, şi înarmat cu biletul de ieşire din spital, îmi iau bun rămas de la toţi.

Domnul Dumitru îmi dăruieşte o mulţime de bunătăţi împachetate într-un paner (conserve, făină, prăjituri, coniac, ţigări etc., toate de proveniență rusească). Cu lacrimi în ochi, mă îmbrăţişează, îmi urează drum bun şi multă sănătate. Sunt adânc emoţionat de grija ce-mi poartă acest bătrânel din alt neam, dar cu un suflet atât de ales.

Cu Tudose al meu, plecăm cu trenul spre Bacău, părăsind Piatra Neamţ. Mare înghesuială în trenul care merge agale, fără grabă. Peste tot, puzderie de ruşi. Am ajuns la Bacău, norocoşi că nu am fost aruncaţi de *cioloveci* din tren (cum s-a întâmplat cu alţii).

În gara Bacău am întâlnit un plutonier, revenit aici într-o delegaţie, şi care m-a informat că regimentul se găseşte acum în refacere în satul Albeşti, pe Valea Jijiei, în preajma Botoşanilor.

Aşteptând un tren care merge într-acolo, am văzut o scenă comică. Un tren încărcat cu ruşi şi deasupra, pe vagoane, un soldat rus, cu o pereche de cizme nou-nouţe pe braţ, intrase la târguială cu un ostaş de-al nostru care ţinea în mână, strâns, o sticlă în care spunea că este rom (etichetă avea, culoare avea). De-abia după ce s-a pus trenul în mişcare, ostaşul nostru a căzut la învoială. A întins cu o mână sticla şi cu o alta a prins cizmele rusului de pe acoperişul vagonului. Rusul a desfăcut-o repede, a tras o duşcă, dar tot aşa de repede a aruncat repede sticla, înjurând de mama focului şi ameninţând cu pumnii strânşi. În sticlă era urină. Trenul plecase la timpul oportun calculat de isteţul negustor. Cei din jur, rămaşi pe peron, au făcut mult haz. Am aflat că ostaşul nostru este oltean din Vâlcea. Era de aşteptat.

După două zile şi două nopţi, am ajuns cu chiu cu vai la Botoşani. Aici tocmesc un jupân evreu să mă ducă la Albeşti. Cale de 15-20 km, zăpadă mare şi viscol. La ieşirea spre Talpa, jupânul opreşte mârţoaga şi refuză să mai meargă înainte, cu toată plata pe care i-am oferit-o fără tocmeală. Vremea era într-adevăr împotrivă. Jupânul a rămas... de sanie.

Am luat frumos hăţurile şi drumul spre Albeşti, unde am ajuns cu bine, către seară. Am pus Rosinanta la adăpost într-un grajd. I-am dat fân şi apoi am plecat nerăbdător la postul de comandă al regimentului, instalat în conacul domnului Popovici-Basnoşanu.

La comanda regimentului nu mai era acum locotenent-colonelul Epure, ci locotenent-colonelul Jujescu[35], un oltean din Severin, tare oacheş, cu cioc negru corb, cu figură severă. I se spunea Mefisto. M-a primit totuşi amabil şi m-a îndreptat, însoţindu-mă un agent, în cătunul Şetrăreni (la vreo 3 km).

Orbecăind pe întuneric, pe ulița cătunului, pe coasta unui deal, mă pomenesc strigat de cineva de după un pârleaz. Cine era? O bătrânică scundă de tot. Poftiţi înăuntru, vă rog nu mai umblaţi prin nămeţi în miez de noapte.

[35] Ioan Jujescu (n. 1875), locotenent-colonel (1916), colonel (1917).

În casă, o căldură plăcută şi la propriu şi la figurat. Casă moldovenească orânduită cu mult dichis.

Facem cunoştinţă. Era doamna preoteasă, văduvă, Mocănescu, o bătrânică plină de bunătate şi energie, cu mult umor. Şi-mi prezintă pe feciori: Anton, cam de seama mea, elev în clasa a VIII-a la Liceul din Pomârla, şi pe Niculae, şi el elev, în clasa a V-a. Îmi povesteşte că mai are un fecior mai mare, Petruţ, sublocotenent în rezervă în Regimentul 9 Vânători pe front, şi un ginere, cu o casă de copii, preotul Nichiforescu, într-un sat, Todireni, nu departe.

Întinde înapoi masa, în timp ce pe sobă clocotea o ciorbă cu găluşte şi un castron cu lapte. Doamne, ce mai noroc, nu-mi venea să cred ochilor!

După masă, îmi aşterne un pat moale cu prostire[36] albă ca zăpada, cu crivei [?], şi mă îndeamnă să mă culc, că oi fi tare ostenit după atâta umblat pe frig şi prin omăt. Mă codeam, căci pe drum, în tren şi apoi într-un han la Botoşani, insecte nepoftite le simţeam cum circulă prin cameră, mai cu seamă acum, când dau de căldură.

Coana preoteasă observă codeala mea şi ghiceşte: „Ei, aracan de mine, ia să pun apă la fiert. Ia, dezbracă-te fără tocmeală, să nu-ţi fie ruşine, că şi Petruţ al meu a venit de pe front în concediu cu gângănii de astea. Ştiu că la dumneata acasă nu ai avut, le dau eu de leac". Vrând, nevrând, m-am executat, căci cu coana preoteasă nu era de glumit. M-a vârât într-o cadă şi apoi m-a frecat cu naftă[37] şi dă-i cu apă fierbinte, cu săpun pe cap, pe trup. Hainele mi le-a pus la carantină, în tindă. Mi-a dat apoi o cămaşă ţărănească de noapte, cu lauri şi cu miros de sulfină, şi până dimineaţa, târziu, am dormit tun, ca un nou născut.

7 martie 1917-2 ianuarie 1918. Mă trezesc bine odihnit, dar cu o tuse năstruşnică. În odăiţă, cald şi plăcut, cu miros de gutui şi sulfină. Coana preoteasă îmi fierbea lapte cu floare de soc, să mă tămăduiască de răceală. Nădragii şi vestonul sunt acum călcate la dungă. Dolmanul, aşijderea. Ca precauţiune şi cu titlu provizoriu, sunt îmbrăcat cu rufe de-ale lui Anton şi apoi, bărbierit frumos, dichisit şi fercheş, plec în căutarea Companiei 4 unde am fost repartizat.

O găsesc repede. Mă prezint scurt căpitanului Mişu Ivănceanu, nenea Mişu, un ploieştean vioi şi hâtru, plin de glume. Mă primeşte cu multă bucurie (suntem vechi cunoştinţe de la începutul războiului). Iau în primire Plutonul 3, dar găsesc puţini ostaşi dintre cei vechi. Compania fusese oarecum refăcută, completată cu ostaşi veniţi din spitale, dar din alte regimente. Camarad de companie am pe sublocotenentul Radu Albini, de asemenea un vechi prieten. Este fiul secretarului Academiei [Române], Septimiu Albini[38], un vajnic luptător ardelean, memorandist.

Ne înţelegem de minune, căci este un băiat de ispravă, drăguţ şi cu alese maniere. El comandă Plutonul 2.

Începem instrucţia la cataramă. Sunt plin de avânt şi nădejde. Avem acum arme noi şi puşti Lebel, cu trei cartuşe, mitraliere St. Etienne: grenade şi căşti franceze, măşti de gaze „Zelinsky" ruseşti, armament cam demodat în Franţa, dar „*bon pour l'Orient*"[39].

[36] Cearşaf (reg.).

[37] Petrol brut.

[38] Septimiu Albini (1861-1919), publicist ardelean, militant pentru ideea naţională, semnatar al *Memorandumului* din 1892; după proces, a trecut munţii în România.

[39] *Bun pentru Est* (în lb. franceză, în original).

Pe lângă regiment a fost ataşat căpitanul Gross [Grass ?], un alsacian mărunţel, vioi, plin de energie. A făcut parte dintr-un regiment alpin, s-a disitns în mod deosebit în luptele din Flandra. Este foarte bătos în uniforma lui neagră cu paspoal galben şi cu bonetul, bască de *Chasseur*[40], cam măricică [sic!] pentru trupul lui mărunt.

Face parte din misiunea franceză sosită de curând în Moldova, în frunte cu generalul Berthelot[41]. Au venit la noi să ne înveţe, ca ostaşi cu mai multă experienţă, metodele de luptă franceze. Este toată ziua cu noi pe câmpul de instrucţie şi, într-adevăr, avem multe de învăţat de la el. A deprins repede limba noastră, este impresionat de inteligenţa nativă a ostaşilor români, pe care îi iubeşte din ce în ce mai mult.

Pe valea Jijiei, unde facem de obicei instrucţia, bate întruna un vânt rece pe care îl simţim destul de tare prin hainele noastre firave, roase de vremuri, căci mantalele ne lipsesc. Avem însă inimile calde şi nu ne pasă.

Ostaşii prind cu o uimitoare repeziciune mecanismul armelor şi metodele noi de luptă. Căpitanul Gross ne spune fericit şi impresionat că unui ostaş francez i-ar trebui un timp cel puţin dublu ca să deprindă acestea. Noi, desigur, suntem mândri de ostaşii noştri dragi.

La primirea soldei sunt cicălit întruna de căpitanul Deciu, ţiganul, casierul regimentului, că de ce primesc două lefuri, că trebuie să optez ori pentru una, ori pentru alta, căci altfel îi bai. Prin regiment, fac un raport la Siguranţa Generală a Statului, mutată acum la Iaşi, de unde se răspunde oficial: „Dl. Scârneci Vasile va primi şi mai departe, în mod special, leafa ce i se cuvine, pentru deosebite merite în serviciul nostru, în trecut. Suma lunară se plăteşte de noi din fonduri speciale." Domnul Panaitescu îmi poartă de grijă, se ţine de promisiunea făcută la despărţire în Braşov.

Astfel, sunt cel mai bogat din regiment căci primesc lunar mai mult decât comandantul. Cu aşa mult bănet nu prea am ce face în acest cătun sărăcuţ. Când găsesc la jupânii din târguşorul Truşeşti, cumpăr ţigări şi băutură pe care o împart ostaşilor mei, mai dau cu împrumut, fără camătă, camarazilor aprigi mânuitori de poker. Iată-mă deci şi filantrop şi bancher.

Duminică fac vizite la companiile de la Albeşti şi Măşcăteni, unde petrec bine cu vechii camarazi de lupte (căpitanii Vasiliu-Răşcanu[42], zis Naşul, Vasile Clinceanu – Kalimandrakis, Florică Dumitru, locotenentul în rezervă Tică Brătănescu – escrocul, Muşat etc.) şi unde împart din bunătăţile primite de la Kirios Dumitru şi de care coana preoteasă nu vrea să se atingă.

„Naşul" este aici cu soţia, turcoaica, o femeie frumoasă, şi cu un plod care merge de-a buşilea.

Aprilie. Începe cu greu primăvara.

Ordonanţa mea Tudose se îmbolnăveşte de tifos exantematic, are 41, ba chiar 42 febră. Aiurează. Buzele sunt arse de febră. Fac tot ce este posibil să-l salvez, dar nu-i chip. Într-o noapte fuge din infirmerie năucit de febră, aleargă pe Valea Jijiei, cade sfârşit de oboseală. Este găsit dimineaţa mort, îngheţat pe malul apei.

---

[40] *Vânător* (în lb. franceză, în original).

[41] Henri Mathias Berthelot (1861-1931), general de divizie francez, şeful Misiunii Militare Franceze în România (1916-1918).

[42] Constantin Vasiliu-Răşcanu (1887-1980), căpitan (1916), maior (1917); îl vom reîntâlni în paginile consacrate celui de-Al Doilea Război Mondial, când va fi comandantul Diviziei 1 Munte (1942).

Vestea mă îndurerează profund. Am pierdut un prieten, plin de abnegație și devotament.

Tifosul exantematic face ravagii, moartea seceră cu nemiluita. Preotul nu mai pridideşte cu îngropatul, morții sunt transportați zilnic în furgoane și îngropați de-a valma.

Am pierdut mai mulți ostași decât pe front (cam 50%). Este dureros că în toată Moldova aceasta molimă spurcată seceră pe capete.

Sunt trimis în delegație la Bacău după medicamente, să caut în special alcool, sub orice formă.

La Centrul de instrucție al Armatei 2 peste cine dau? Peste Gheorghe Albu, tatăl meu vitreg. La începutul războiului se înrolase voluntar (făcuse armata în *K.u.K.* și, fiind ardelean, nu l-a răbdat inima să stea cu mâinile în sân). Era acum un ostaș țanțoș, plin de nădejde pentru viitor. Părăsise Bucureștii cu armata noastră în retragere.

Un evreu m-a informat că la Berheci este o fabrică de coniac „Naville" [?] și de acolo pot lua cu bani buni ce-mi trebuie. L-am plătit gros și hai cu el acolo. Cu bani ce nu poate face omul! M-am înarmat la Berheci (fabrica lui Negroponte) cu două damigene de *cognac* fain, *rara avis* pe atunci, și am plecat voios spre regimentul meu, după ce la Bacău, tot prin intermediul unui jupân, am cumpărat ulei camforat.

Nu a fost treabă ușoară să mă strecor printre ruși, care au un miros fin și adulmecă ușor, cu damigenele bine camuflate până acasă.

Mi-am îndeplinit cu bine misiunea și am fost fericit că măcar cu atâta am putut veni în ajutorul celor mulți care zac în mare suferință.

Timpul se încălzește, a început să dea colțul iernii, pomii înmuguresc timizi. Ne dezmorțim, ne înviorăm. Instrucția merge acum strună. Mortalitatea descreşte.

Suntem în Săptămâna Mare, mergem la Denii în bisericuța de lemn a cătunului. Înălțăm rugăciuni fierbinți către Domnul, rugăciuni să ne ierte păcatele ce ne-au mai rămas. Am ispășit destule.

Este noaptea Învierii Împăratului Lumii. Împrejurul bisericuței umile, sute de umbre cu lumânările aprinse dau ocol. Băbuțe, moșnegi, neveste, codane, ostași într-un glas ridicăm imn de slavă Atotputernicului Dumnezeu. Este emoționant, impresionant, sublim.

Dimineața în zori, coana preoteasă ne invită la masa încărcată cu cozonaci moldovenești, ouă roșii, friptură de ied cu salată de păpădie. Noi aducem inimile noastre calde, mulțumiri, recunoștință și... băuturica.

A doua zi de Sfintele Paști, încărcați în harabale[43] și în frunte cu coana preoteasă, hai la Todireni, la părintele Nichiforescu, ginerele, unde am fost invitați. Este un preot cu deosebită cultură, înstărit și bine chivernisit, cu o casă de copii mărunței. Cel mai mare, un boboc de fată, Virginia, studentă la Belearte în Iași. Numără cam 16 ani. Îi dăm târcoale care mai de care. Bunicuța este tare mândră de nepoată. Pe mine mă recomandă îndeosebi, spune că-s tare de ispravă băiet: nu învârtesc cărțile și nu mă țin de chiolhanuri (mai târziu, am simțit că recomandația prinsese rădăcini).

Masa îmbelșugată, cu tot dichisul. Balercile[44] din beci sunt desfundate și vinul rubiniu, în carafe aburite, este adus la masă, cu multă grație, de domnișoara Virginia.

Doamna preoteasă, tânăra, tare gospodină și amabilă. Părintele, cu bărbuță roșcată, om de lume, cu multă vervă, nu prea lasă să se încălzească vinul în pahare.

---

[43] Căruță mare folosită pentru transportul grânelor și al altor poveri (reg.).

[44] Butoiaș (reg.).

După masă, la cafea, poker la cataramă. Ai noştri sunt tare meşteri, dar nici părintele nu se lasă mai prejos, învârteşte cărţile cu măiestrie.

Pe înserate, o luăm din loc încântaţi de ospitalitatea familiei Nichiforescu, care ne urează drum bun şi mai poftiţi (mai târziu, s-a convins că nu era nevoie de această poftire).

Ajunşi acasă, la Şetrăreni, peste cine dăm? Peste nea Gavrilă Popescu. S-a temut de vorbe, căci dăduse colţul ierbii şi înmuguriseră pomii.

Era încărcat de bunătăţi şi mi-a strecurat discret un pachet trimis de domnul Dumitru de la Piatra Neamţ. M-a întrebat dacă am suflat ceva în legătură cu... existenţa lui la spital. L-am liniştit spunându-i că am tăcut chitic cu toate iscodirile camarazilor. Drept mulţumire mi-a dat o sticlă de lichior fain. Şi mi-a şoptit: „Frăţioare, ştiam eu că eşti băiat bun!"

Cu toată opunerea lui nea Gavrilă, acum mai rotofei decât cum îl lăsasem, camarazii au dat năvală asupra bunătăţilor aduse şi până la ziuă s-a încins un bairam năstruşnic, căci dacă-i bal, bal să fie.

A doua zi, am fost chemaţi toţi la raportul comandantului, la Albeşti. Aflase de petrecerea noastră la Todireni şi Şetrăreni, căci se pare că avea bune iscoade. Ne-a observat că am fost lipsiţi de atenţia cuvenită lui şi familiei boierilor de la conac (Popovici-Basnoşanu): nu le-am făcut vizita de rigoare şi nu le-am spus „Hristos a Înviat!" etc.

Colonelul venise nou la comanda regimentului împreună cu maiorul Ignătescu şi căpitanul Chirănescu, cu care formase un fel de gaşcă la Albeşti. Noi, cei vechi, nu-i prea înghiţeam şi îi ocoleam cât puteam. Pe gazdele de la conac, aşijderea.

Observaţia nu ne-a prea mers la inimă, căci noi toţi, spre deosebire de cei din gaşcă, aveam un stat de serviciu solid, bine verificat pe câmpurile de luptă. A doua zi, pe câmpul de instrucţie, căpitanul Gross, oarecum jenat, şi-a cerut scuze, zice-se în numele comandantului.

La el, în Franţa, poate că sunt mai îngăduitori, mai puţin formalişti comandanţii.

Hristos a înviat pentru a mia nouă sute şaptesprezecea oară [sic!]. Fie ca aceasta să aducă neamului nostru obidit reînvierea.

Doamne, Tu care eşti mare, puternic şi milostiv, ajută-ne!

Timpul s-a încălzit binişor, valea Jijiei huieşte de cântecele vânătorilor într-un ison cu al mierlelor, cristeilor şi ciocârliei. În marş cadenţat se cântă [...].

Sunt trimis la un centru de instrucţie pentru grenadieri şi puşcaşi-mitraliori la Huşi, pentru două săptămâni. Plec acolo cu o echipă de ostaşi aleşi pe sprânceană. Şi aici instructorii francezi sunt uimiţi de isteţimea ostaşilor noştri. Avem puşti-mitraliere „Gladiator", grenade. La sfârşitul cursului, echipa noastră a fost clasată prima pe întreg centrul de instrucţie al Armatei 1.

Ne întoarcem mândri la regiment şi împărtăşim cu drag cele învăţate.

Facem dese exerciţii de noapte şi manevre combinate cu unităţile din satele vecine. Într-un cuvânt, ne pregătim temeinic pentru bătăliile care vor să vină şi pe care le aşteptăm cu nerăbdare şi cu deplină încredere.

La începutul lunii iunie, toate unităţile din toate armele aflate în refacere în regiunea Fălticeni–Botoşani–Dorohoi sunt întrunite într-o manevră în stil mare, care durează trei zile şi trei nopţi. Ajungem de multe ori în lupte corp la corp, la baionetă, cum spun leţii[45]. Şi „albaştrii", şi „roşiii" luptă cu ardoare. Toţi vor să-şi dea repede inamicul peste cap. În vâltoarea luptelor, în iureş, se petrec în unele locuri chiar accidente grave, mai ales când

[45] Denumire familiară dată soldaţilor.

se întâlnesc vânătorii cu pifanii şi cu călăreții, care acum, din lipsă de cai şi în război modern, sunt şi ei pe jos, dar pintenii nu şi-i lasă nici morțiş.

După manevre, mare paradă la Botoşani.

Este o zi de vară minunată.

Suntem trecuți cu revistă de regele Ferdinand, regina Maria, însoțiți de generalul Berthelot, cu misiunea franceză, de Ion [I.C.] şi Vintilă Brătianu şi de o mulțime de generali.

Drapelele fâlfâie măreț, baionetele strălucesc în plin soare, inimile noastre bat să ne spargă piepturile de emoție, de bucurie, de mândrie. Pe întinsul platou al regimentului de roşiori este improvizat un mare altar. Un sobor de preoți, în sfinte odăjdii, pregătesc slujba. Din amfore se înalță liniştit spre cerul senin, fumul de tămâie.

Pentru rugăciune, descoperiți!

De la rege până la soldat, toți în genunchi. Zeci de fanfare intonează ruga. Cu ochii la cer ne rugăm fierbinte Atotputernicului să ne întărească cugetul şi trupul ca să învingem duşmanul care ne-a cotropit mai mult de jumătate din scumpa noastră patrie.

După slujbă, regele ne vorbeşte adânc emoționat, ne laudă virtuțile noastre de ostaşi. Este sigur de izbândă şi ne spune la bună vedere pe câmpurile de bătălie.

Din mii de piepturi, urale nesfârşite.

Urmează apoi defilarea, pe front de pluton. Pământul se cutremură sub bătaia tălpilor, greutatea atelajelor de artilerie, toți talpa țării.

Din ochii regelui şi reginei se preling lacrimi de emoție şi de bucurie.

La marginea Botoşanilor, spre Talpa, într-un crâng, găsim masa pregătită şi, după un popas de două ore, plecăm spre cantonamentele noastre.

Ca pasărea Phoenix, născută din cenuşă, armata noastră a reînviat.

Suntem acum gata de luptă, plini de nădejde şi hotărâți să învingem.

Aşteptăm nerăbdători ziua plecării undeva pe front. Până atunci mai punem la punct unele lucruri ce ni se par nu tocmai în regulă. Tocmai în doldora pregătirilor sunt chemat la postul de comandă, unde locotenentul în rezervă Ticuță Constantinescu, adjutantul regimentului, unul din cei vechi, îmi spune că trebuie să plec cu memoriile ofițerilor[46] la Muncelu, undeva în munți, pe lângă Mărăşti, să caut pe colonelul Epure Traian, fostul nostru comandant, care trebuie să noteze ofițerii până la plecarea lui.

Mă cam codesc, căci îmi era teamă că pleacă regimentul pe front fără mine.

Ticuță ştia că stau bine, că mă îndrăgeşte fostul comandant, mai ştia că unii ofițeri, printre care şi nea Gavrilă, se simt cu musca pe căciulă şi se tem că nu vor fi notați cum se cuvine. Ca bun camarad, găsise că sunt cel mai indicat pentru acestă delicată misiune (cu colonelul Epure nu se putea glumi uşor).

Vrând, nevrând, îmi împachetez memoriile într-o valiză şi hai la drum, băiete, undeva în necunoscut. La Adjud, sunt lămurit întrucâtva cam pe unde ar fi fostul comandant. O iau spre munți pe poteci întortocheate şi dau de Divizia 4, unde sunt lămurit că colonelul Epure comandă acum o brigadă (2 şi 6 Vânători), mai spre creasta munților, unde fusese trimis să pună oleacă de rânduială în aceste regimente bucureştene, care o cam scrântiseră în trecut.

Îşi găsiseră omul.

[46] Memoriul era dosarul personal al ofițerului, în care erau înscrise toate datele carierei (stare civilă, studii, înaintări, mutări, distincții) şi care cuprindea aprecierile şi calificativele anuale.

Trec printre unitățile din rezervă, orânduite şi gospodărite aşa de frumos, ca adevărate sate în miniatură, cu ronduri de flori, fântâni, cumpene, gărdulețe de mesteacăn, ca în cărțile de poveşti pentru copii. Ostaşii, toți veseli (sunt acum amestecați, olteni, munteni, dobrogeni şi moldoveni). Doamne, ce bun simț, ce gust fin, ce vrednici sunt aceşti țărani.

Într-un bordei frumos întocmit îl găsesc în sfârşit pe colonelul Epure ciucit pe un prici, ca întotdeauna cu mustața zbârlită (avea totuşi o inimă caldă, bună). Mă îmbrățişează cu multă căldură şi mă întreabă grăbit de toți din [Regimentul] 3 Vânători, de care era aşa de mult legat sufleteşte. Când îi spun ce vânt m-a abătut acolo, se răsteşte încruntat: „Bine, măi, Vasile, de astea vă arde vouă acum?". Îşi pune totuşi agale ochelarii şi începe să noteze foile calificative pe grade şi vechime.

Pe unde îl vedeam că se încruntă, mai puneam o vorbă bună şi aşa încet, cu binişorul, toate notele au ieşit bine, astfel încât misiunea îmi era bine îndeplinită.

Spre seară, îmi chitesc bine memoriile în valiză şi dau să plec, dar Epure mă apucă de mână: „Mai stai, măi, Vasile, pe lângă mine măcar vreo câteva zile. Uite ce, nu ai vrea să rămâi aici? Te iau adjutantul meu". Avea ochii umezi.

Şi eu emoționat, i-am mulțumit pentru atențiunea şi dragostea ce-mi poartă, dar că nu pot accepta, de aici vreau să merg în luptă cu ostaşii mei dragi, pe care i-am pregătit cu atâta sârguință şi cu nădejde pentru ziua cea mare. M-a înțeles. Am rămas totuşi până a doua zi dimineața.

Dar călătorului îi şade bine cu drumul. O iau la vale către Adjud, unde ajung de-abia seara. Mă sui în tren şi drumul spre Podul Iloaiei. Pe drum întâlnesc trenuri ticsite cu ostaşi care merg spre linia frontului. Erau toți plini de elan, cântau plini de veselie, armata noastră „redivivus".

Mă temeam că nu voi mai găsi pe ai mei la Albeşti, dar am avut norocul că i-am prins tocmai la țanc. Primeau muniția, cartuşe şi grenade, trei unități de foc, apoi hrana de rezervă pe trei zile, găleți şi conserve, şi cruciulițele de identitate nou-nouțe, din aluminiu. Mi-am luat în primire plutonaşul în curs de echipare şi a doua zi în zori am îmbarcat în două eşaloane în gara Todireni, după ce ne-am luat bun rămas de la gazdele noastre atât de cumsecade, care ne-au încărcat de flori, bunătăți şi urări de izbândă.

Suntem în ziua de **8 iulie, anul 1917**.

Trenul se îndreaptă iavaş, iavaş, prin Vlădeni spre Podul Iloaei (satul Mariei, ibovnica lui Ştefan Vodă cel Mare şi mama voievodului Petru Rareş[47]).

În gările de pe Valea Jijiei, țăranii vârstnici cu femei şi copii, înarmați cu stegulețe tricolore de hârtie, ne aruncă flori şi ne urează izbândă. Doamne, ce comori zac în acest neam obidit!

De la Podul Iloaei o luăm la vale către Bacău. Nu ştim unde mergem. Secretul este în plicul comandantului.

După 13 ore de drum, debarcăm la Adjud, de unde, încolonați pe şosea, ajungem într-un marş forțat – avem pene la picioare şi-n inimi numai foc – la Oneşti. Artileria duşmană trage răzbit. Vâjâitul obuzelor şi orăcăitul rafalelor sunt acum foarte distincte. Artileria noastră răspunde prompt. Valea Trotuşului, acoperită de fum, huieşte. Este o zi minunată de vară. Suntem acum lămuriți. Vom întări Armata 2, a generalului Averescu, în vederea ofensivei care va începe în curând.

[47] Despre Maria Răreşoaia se spune că era din Hârlău.

Poposim în plin codru, sub Cireşoaia. După două zile de odihnă, din nou echipare-adunarea; suntem sub traiectoriile ambelor artilerii – şi amice, şi inamice – şi miroase bine a bătălie.

Aflăm că suntem scoşi din Divizia 7 şi trecuți la Divizia 5, care se găseşte undeva către Galați. Ca şi în prima parte a campaniei, asemenea moaştelor Sfintei Parascheva, căci deh!, aşa se cuvine regimentelor de vânători, să fie mutate de colo până colo, dintr-o divizie în alta.

Iarăşi la drum şi în marş iute ajungem la Adjud unde ne îmbarcăm. Am devenit... ceferişti.

După aproape o zi de mers, debarcăm în gara Cudalbi.

Suntem acum în Armata 1, a generalului Christescu[48], care şi ea se pregăteşte pentru ofensivă. După câteva oare, suntem în dispozitivul de luptă. În fața noastră este Regimentul 55 Infanterie, care este în strâns contact cu inamicul, a făcut câteva incursiuni-sondă la inamic; au mulți răniți care sunt pansați la postul de prim ajutor al nostru.

Miroase a hrean şi a usturoi, nemții ne trimit parfum de fosgen[49].

Alarmă de gaze, măştile pe cap. Ordonanța mea, acum un balaoacheş țigan, domnul Necula, uită să-şi scoată dopul de la filtrul măştii şi se învârteşte disperat pe lângă mine aproape sufocat. În cele din urmă, sufocat, rupe nasul măştii şi trage din plin fosgenul în plămâni: a fost bine gazat şi a trebuit să fie evacuat.

În timpul marşurilor, unii ostaşi mai leneşi şi-au aruncat măştile ca să-şi uşureze echipamentul. Alții au scos praful de cărbune din filtru, pe care l-au transformat în taşcă pentru tutun, iar ochelarii de pe mască făcându-i ochelari de soare. Acum dau din colț în colț. Dar românul este tare isteț, au scos batistele, ba unii izmenele, au urinat pe ele şi le-au pus pe gură şi pe nas; urina ajunsese la mare preț.

A doua zi, toți aveau măşti de gaze, ba chiar câte două. Nevoia, sireaca!

Terenul, numai nisip, căldura, înăbuşitoare şi, pe deasupra, nişte muşte care ne înțeapă şi ne sug sângele cu furie. Nici noaptea nu ne dau pace aceste lighioane.[...]

Artileria noastră şi cea rusă, de toate calibrele, tun lângă tun, au început pregătirea atacului, se cutremură şi pământul şi cerul. După 72 de ore de bombardament intens urma să se dezlănțuie ofensiva.

La nord, în munți, Armata 2 a generalului Averescu a trecut deja la atac. Auzeam bine freamătul bătăliei. Veşti bune, care ne umplu inimile de bucurie, avem de acolo.

La Mărăşti, o mare victorie. S-au capturat mulți prizonieri şi material.

Armata 2 coboară spre sud cu flancul drept rezemat de munți, cu două vârfuri (unul către Buzău, altul spre Ploieşti). După trei zile, Armata 1 urma să atace cu flancul stâng sprijinit pe Dunăre, tot cu două vârfuri (unul către Focşani, unul către Râmnicu Sărat).

Plan strategic magistral întocmit; se spune că este opera generalului Averescu.

Între Armata 2 şi Armata 1, de la Movilița–Panciu la Cosmeşti, pe Siret, se găseşte Armata 4 rusă care trebuia să se mute spre sud concomitent cu Armata 1 română.

Prizonieri şi fugari de peste linia frontului ne spun că nemții sunt în panică, că spitalele din Focşani şi Râmnicu Sărat au fost evacuate (mai târziu, au aflat că şi din Buzău, Ploieşti au fost evacuați răniții din spitale).

---

[48] Constantin Christescu (1866-1923), general de divizie (1917; de corp de armată – 1918), comandant al Armatei 1 (1917), şef al Marelui Stat Major (1918-1923).

[49] Compus chimic sub formă de gaz incolor, uşor lichefiabil, cu miros sufocant, puternic iritant al ochilor, foarte otrăvitor, întrebuințat ca gaz de luptă.

Pregătirea de artilerie este pe terminate. Fum mult şi limbi de foc se văd dincolo, peste linia frontului. Reacţiunea nemţilor este slabă (poate ne-o coc...).

Suntem în ziua de **24 iulie**. Spre seară au fost chemaţi toţi ofiţerii la postul de comandă al regimentului, ni se împarte ordinul de operaţii. Regimentul nostru trebuia să atace direcţia principală, având obiectiv satul Vulturul (care acum ardea).

După primirea ordinelor, ne despărţim strângându-ne mâinile, îmbrăţişându-ne, ne urăm reciproc izbândă. Trecem toţi la locurile noastre. Armele, grenadele, pregătite, totul gata de luptă.

Aşteptăm cu înfrigurare *ora H*, ora atacului, pe care o bănuim să fie către ziuă, ora 2. Trebuia comunicată prin telefon sau, la nevoie, printr-o rachetă roşie cu stele albastre lansată de la postul de comandă al regimentului.

Trece ora 2, apoi ora 3, se face ziuă, niciun ordin, nicio rachetă. Ce să fie? Către ora prânzului, suntem chemaţi la postul de comandă, şi locotenent-colonelul Jujescu ne comunică: „Ofensiva s-a contramandat, dar aceasta este numai o chestiune de ordin tehnic, de scurtă durată". Bănuim că comandantul nostru ştie mai mult decât ne spune şi mărturisesc că toţi eram tare amărâţi.

Pregătirea de artilerie din cele 72 de ore, care trebuia exploatată caldă, căzuse baltă.

Soarele ne dogoreşte, ne arde ca jarul. Muştele ne ciupesc cu furie; aşteptăm noaptea când aceste lighioane se mai îmblânzesc.

Nemţii sunt din ce în ce mai activi, ne ating acum serios cu artileria.

La nord, frontul bătăliei slăbeşte. În schimb, în sectorul Armatei 4 ruse, sector foarte pasiv până acum, nemţii trag pe nerăsuflate cu artileria lor.

Ce se întâmplase?

Pe frontul rusesc din Galiţia – Polonia se încheiase deja armistiţiu cu austro-germanii[30]. În armata rusă semnele de descompunere erau din ce în ce mai vădite. Cangrena pătrunsese şi cele două armate ruse de pe frontul românesc. Ruşii nu mai voiau să lupte.

Ofensiva Armatei 2, care timp de trei zile mergea aşa de bine, trebuie să fie oprită. Ofensiva Armatei 1, contramandată.

Nemţii profită de această stare de lucruri şi atacă pe întreg frontul ocupat de Armata 4 rusă. Ruşii, după o slabă rezistenţă de formă, fug buluc spre Siret.

Situaţia este tragică, unităţi din Armata 1 trebuie luate şi trimise în grabă peste Siret, să oprească înaintarea nemţilor care acum ameninţă flancurile Armatelor 2 şi 1 şi chiar spatele. Ne echipăm şi ne adunăm în grabă şi [pornim] în marş forţat, aproape pas alergător. Prin Iveşti–Umbrăreşti–Tecuci (peste tot, moşiile lui Negroponte şi Ciucu), prin Nicoreşti, trecem podul peste Siret la Cosmeştii din Deal, după o noapte şi o zi de marş.

Coborâm în grabă, cu sufletul la gură, prin pădurea Prisaca. Peste tot ne împiedicăm de ruşii care fug în debandadă. Artileria lor încă ne mai ajută. Suntem acum trecuţi peste Siret întreaga Divizie 5 (Regimentul 3 Vânători, Regimentul 7 Prahova, Regimentul 32 „Mircea", Regimentul 8 Buzău şi Regimentele de artilerie 19 Obuziere şi 11 Tunuri).

În noaptea de 27 spre 28 iulie, Regimentul 32 „Mircea" este piept în piept, de gât, cu nemţii între satele Străjescu şi Doaga. Lupta este aprigă, dârză. Ploieştenii noştri se bat cu vitejie, ca vrednici urmaşi ai lui Mircea Voievod. Comandantul regimentului, colonelul Stamate, cade ciuruit de gloanţe în vârtejul luptei.

[30] În realitate, nu a fost niciun armistiţiu; marile unităţi ruseşti care trebuiau să treacă la ofensivă au fost date peste cap de Centrali.

Adăpostiți în pădurea Prisaca, de pe malul drept al Siretului, suntem rezerva Diviziei 5, comandată de generalul Aristide Razu[51], un om foarte cumsecade.

Spre ziuă (**26 iulie**) este copleşit de manevre Regimentul 32 infanterie şi cu mari pierderi este nevoit să se replieze pe marginea de sud-vest a satului Doaga.

În pas alergător, la contraatac, reuşim să stăvilim înaintarea nemților, dar aceştia, cu forțe noi, după scurte dar intense pregătiri de artilerie, atacă continuu cu furie. Vor să exploateze succesul obținut aşa de uşor asupra ruşilor, care acum fug mâncând pământul, şi cu orice preț vor să treacă Siretul, să cadă în spatele Armatei 1, către Tecuci–Galați şi în spatele Armatei 2, către Adjud–Bacău. Manevră bine concepută, făcută *à la* Napoleon Bonaparte.

Spre dreapta noastră, spre Moara Roşie–Bizigheşti, luptă cu ardoare Regimentul 7 Prahova şi Regimentul 8 Buzău. Tunarii noştri, instalați pe înălțimile Cosmeştii din Deal şi Nicoreşti, prin tunuri de flanc sunt şi ei la înălțime, trag pe nerăsuflate.

Prin lupte dârze corp la corp, nemții sunt opriți pe întreg frontul.

Către ora 4 după-amiaza, sunt rănit, dar refuz evacuarea şi rămân mai departe lângă puținii ostaşi care mi-au mai rămas (mai puțin de o grupă).

Pe înnoptate, cuiburile de răniți sunt ticsite de ai noştri şi medicul regimentului îmi ordonă evacuarea peste Siret. Suntem tare mulți.

Căpitanul Gross – franțuzul – este şi el printre noi.

Bilanțul zilei de 28 iulie 1917:

Regimentul 3 Vânători – regiment numai cu două batalioane – are 416 morți şi 840 răniți, dar nu a fost clintit din loc.

Dintre ofițeri au rămas teferi: locotenent-colonelul Jujescu, comandantul regimentului, adjutantul său, locotenentul Ticuță Constantinescu şi comandantul companiei mitraliere, căpitanul Sibiceanu. În drum spre spital am aflat că Divizia noastră, a 5-a, a fost retrasă de pe linia de luptă peste Siret şi înlocuită cu Divizia 9.

M-am bucurat mult, căci [pe] puținii din camarazii noştri dragi rămaşi îi ştiam acum oarecum la adăpost. După două zile, la **30 iulie**, am ajuns la Bârlad în spitalul „Beldiman". Într-un salon mare, erau numai de-ai noştri din al treilea [Regiment] de Vânători.

Spitalul, curat, bine întreținut şi echipat cu lenjerie fină evacuată de la Hotelul Caraiman din Sinaia, cu mulți medici francezi. Comandantul nostru de regiment ne-a trimis o căruță plină cu alimente, bani, un bucătar şi un cofetar şi noi am făcut stat în stat în spital.

Conducerii spitalului nu i-a prea convenit cu această indisciplină şi câte puțin, câte puțin, mizeriile se înăspreau. Doamna Nistor Ciucu – doamnă de onoare a reginei Maria şi al cărei soț, domnul Nistor Ciucu, era bulgar de origine – era mai mare peste spital şi veşnic aferată se fâțâia printre pacienți, însoțită de câțiva tineri spilcuiți, bine hrăniți, socotiți potriviți şi absolut necesari pentru serviciu în spitalele frontului. Erau toți din ilustrele familii Negroponte şi Economos, cu moşii care se întindea de la Galați până hăt, departe, peste Siret, Mărăşeşti. Şi *madame* Ciucu – rubedenie cu ei – avea moşioara de la Cosmeşti, peste Siret şi cuprindea satele Doaga, Străjescu, Ciuşlea. Pământurile lor au fost stropite cu mult sânge şi îngrăşate cu multe trupuri de-ale țăranilor căzuți vitejeşte în vara şi toamna anului 1917, care şi-au apărat cu dârzenie glia strămoşească.

[51] Aristide Razu (1868-1960), general de brigadă (din 1918, de divizie), comandantul Diviziei 5 Infanterie (1916-1918).

Mi-am adus aminte de o poezie, pare-mi-se a lui Eminescu: „Bulgăroi cu ceafa groasă, / Grecotei cu nas subțire, / Voi sunteți urmașii Romei?"[52]

Spre sfârșitul lunii **august**, am fost vizitați de regele Ferdinand și de regina Maria, însoțiți de generalul Berthelot, un bonom, plin la trup, plin de viață și bunătate împletită cu energie.

În ochii suveranilor, pe fețele lor, am văzut grija, dar și nădejdea pentru zile mai bune.

Am fost decorat *manu propria*[53] cu „Virtutea Militară" și îmbrățișat de augustele brațe ale suveranului care avea să fie regele românilor, regele României Mari.

Am fost adânc mișcat și mi-am jurat să-l slujesc cu credință și nețărmurit devotament. Au fost decorați toți ofițerii din salonul nostru. Și cei mai greu răniți, mai neputincioși s-au ridicat în capul oaselor să privească pe cel care mâine va fi Ferdinand cel Loial.

Spitalul se transformase într-o oficină [sic!] matrimonială. O mulțime de fete bătrâne, ba chiar și văduvioare, în ținute de surori de caritate (sau „de calitate", cum spuneau leții), năpădiseră saloanele cu răniți. Unele din ele erau rude, mai sărace, ale doamnelor din conducere și nădăjduiau să-și lege viața cu vreunul din noi. Atmosfera era duioasă, oarecum romantică și deci prielnică pentru măritiș, dar toți am rămas de lemn Tănase, afară de unul: locotenentul în rezervă Diac [?], în civilie învățător și mare podgorean pe la Odobești, care a căzut pe bec. Din această pricină, mizeriile se întețeau din zi în zi. Ba ni se luau păturile făcute din păr de cămilă și se înlocuiau cu altele, ponosite (trebuia să fim cu ochii în patru și, când intra la noi vreo cucoană, cel care observa primul avea consemnul să strige... „atenție la păturică!"), ba ni se întocmeau fel de fel de popreli (ieșirea în oraș, gătirea mâncărilor prea picante etc.). Noi însă nu ne prea înghesuiam, căci toate trec, toate rămân.

În patul de alături de mine se sfârșește bunul meu camarad și prieten, locotenentul Albini Radu. Fusese străpuns de două gloanțe la încheietura umărului drept. Se produsese o infecție gazoasă, foarte frecventă în spitalul nostru; a refuzat să i se amputeze brațul, preferând mai bine să moară decât să rămână ciung. Era un băiat frumos, fin și plin de grație.

La **4 septembrie**, am părăsit spitalul și am plecat din nou în căutarea regimentului meu.

L-am găsit în satul Țepu. Acum se refăcuse și era gata de plecare pe linia de luptă. Am găsit foarte puțini din cei vechi. Regimentul se completase cu olteni, munteni, moldoveni din alte regimente, răniții veniți din spitale și găsiți buni pentru front. Dintre ai noștri, vechi, mulți au fost declarați invalizi sau buni pentru servicii auxiliare.

Cei din gașca de la Albești (maiorul Ignătescu, căpitanul Chirănescu), după ce au fost decorați, au ieșit din spital și au luat drumul spre interior, spre școala militară de la Botoșani, de unde veniseră de altfel la Albești.

---

[52] „Bulgăroi cu ceafa groasă, grecotei cu nas subțire; / Toate mutrele acestea sunt pretinse de roman, / Toată greco-bulgărimea e nepoata lui Traian! / Spuma asta-nveninată, astă plebe, ăst gunoi / Să ajung-a fi stăpână și pe țară și pe noi! / Tot ce-n țările vecine e smintit și stârpitură, / Tot ce-i însemnat cu pata putrejunii de natură, / Tot ce e perfid și lacom, tot Fanarul, toți iloții, / Toți se scurseră aicea și formează patrioții, / Încât fonfii și flecarii, găgăuții și gușații, / Bâlbâiții cu gura strâmbă sunt stăpânii astei nații! / Voi sunteți urmașii Romei? Niște răi și niște fameni! / I-e rușine omenirii să vă zică vouă oameni!" (Mihai Eminescu, *Scrisoarea a III-a*).

[53] *Manu propria* sau *proprio motu* (mai întâlnit) desemnează decorarea de către regele însuși.

Rănile mi se vindecaseră şi am avut noroc că am rămas întreg, căci la spital era gata-gata să-mi amputeze braţul stâng, pe motiv că se produsese o cangrenă, veşnica poveste cu infecţia gazoasă. Medicii noştri amputau cu furie; picioare, braţe, în afară de capete. Medicii francezi, nu, şi am avut noroc cu unul care îl trata pe căpitanul Gross, căci altfel rămâneam ciung. Francuzii erau mai economi în amputare.

În regiment eram acum aproape străin. Mi-am luat ordonanţă un ostaş vârstnic, pe domnul Apostol. Avea doi feciori pe front, de-o seamă cu mine. Ne-am făcut repede prieteni şi mă îngrijea ca o mamă.

La **12 septembrie** am plecat spre linia de luptă, de astă dată mai agale. După trei zile, am intrat într-un dispozitiv pe înălţimea Cosmeştilor din Deal în faţa podului de fier cu dublu circuit (deasupra – cale ferată, jos – pentru auto şi tracţiune animală). Era socotit al doilea din ţară ca mărime.

Acum zăcea cu patru picioare amputate în apa Siretului.

Noaptea ne adânceam tranşeele şi întindeam sârmă ghimpată şi plantam mine. Am început viaţa de cârtiţe.

Nemţii ocupaseră între timp dealul Doaga şi pădurea Prisaca. Morţii noştri erau acum sub cizmele lor.

De la **1** la **6 august** mâncaseră însă o meritată bătaie de la ai noştri la Mărăşeşti–Răzoare şi mai departe la Oituz, Coşna şi Cireşoaia. Acum erau opriţi pe întreg front.

Armata feldmareşalului Mackensen – supranumit „spărgătorul de fronturi" – îşi găsise naşul. Se zice că împăratul Wilhelm al II-lea, Kaiserul, a privit prin ochean, de pe Măgura Odobeştilor, desfăşurarea bătăliei de la Mărăşeşti din ziua de 6 august şi că a plecat mofluz spre casă.

Virtuţile, vitejia strămoşilor renăscuseră în inimile şi trupurile ostaşilor noştri.

Armata noastră mică, după înfrângeri nemeritate în Ardeal şi Carpaţi, refăcută în condiţiuni atât de vitrege în Moldova, singură, părăsită, ba chiar trădată de ruşii aliaţi, şi-a luat din plin revanşa.

În timpul nopţii, de pe malul înalt al Siretului, priveam de-a lungul frontului până hăt. departe, către Mărăşti, luminile în chip de licurici produse de tragerile bateriilor noastre şi ale celor duşmane. Artileria avea acum cuvântul: mii de rachete, roşii-albastre, albe, ca stele în ploaie, unele căzând domol cu paraşute, brăzdau văzduhul. Adevărate nopţi veneţiene, cu luminaţie *à giorno*!

Într-una din zile am fost vizitaţi de Misiunea militară engleză şi am fost decorat cu „Medalia militară"[54], o pataşcă mare de argint curat, pe o parte cu chipul regelui George V şi scris: *Giorgius V Britt. Omn. Rex Et. Ind. Imp*[55], iar pe verso: *For Bravery in the Field*[56].

Ni s-au împărţit ţigări bune – Chesterfield, Camel –, cămăşi, ciorapi, flanele de lână curată etc. Din calitatea acestor mărunţişuri se vedea bogăţia acestui popor insular.

După un timp, am schimbat poziţia pe malul drept al Siretului: Gara Mărăşeşti–Fabrica de produse chimice, călare pe şoseaua Mărăşeşti–Focşani.

Şi nemţii dau semne de oboseală. Acţiunile de luptă se rezumă la duel de artilerie şi pe ici, pe colo, hărţuieli de patrule – de multe ori, numai aşa, ca să ne aflăm în treabă.

---

[54] *Military Medal George V*, medalie instituită în 1916.

[55] *George al V-lea, regele tuturor Britaniilor şi împărat al Indiei* (în lb. latină, în original).

[56] *Pentru vitejie pe câmpul de luptă* (în lb. engleză, în original).

Ziua ne adâncim tranşeele şi ne consolidăm posturile, iar noaptea ne îngroşăm reţelele de sârmă ghimpată din faţă şi de pe şanţurile de comunicaţie.

Asemenea operaţiuni face şi inamicul şi, deşi la lumina rachetelor îl vedem şi ne vede, printr-o tacită înţelegere, nu ne deranjează şi nu-l deranjăm. În unele locuri, distanţa între noi şi germani este numai de 50 m. Îi auzim vorbind.

Frontul a fost stabilizat. Cu toată strădania, nemţii nu au reuşit să ne înfrângă, să ne lichideze. Moldova a rămas a noastră.

Şobolanii terminând proviziile din magaziile gării şi din satul Mărăşeşti, pustiu, au năpădit în adăposturile noastre. Au devenit mai inamici decât inamicul. Ne jefuiesc şi ne strică puţinele provizii. Sunt atât de domestici încât se invită la masă cu noi, aşa, nepoftiţi. Fiecare dintre noi, înarmat cu câte un beţigaş, îi mai punem [sic!] la respect. Mă bate gândul să mă fac dresor, căci cine ştie, la vreme de pace poate voi avea nevoie de această îndeletnicire.

Din cauza alterării prin urina acestor lighioane, pâinea, şi aşa destul de proastă, trebuie să o prăjim, dar cu toate acestea aproape toţi avem pe buze şi în gură băşici. Doamne, ce pacoste!

Din şapte în şapte zile suntem trecuţi în rezerva diviziei, în pădurea satului Pădureni, unde noaptea săpăm tranşee, întindem sârma ghimpată, iar ziua ne curăţăm echipamentul, armamentul, mai făceam oleacă de instrucţie şi ne odihneam. Apoi, gata odihniţi, refăcuţi, treceam iarăşi pe linia de luptă.

A venit iarna, mai puţin aspră ca cea din anul trecut. A căzut un strat de zăpadă de-o palmă. Suntem în luna noiembrie. Monotonie. Nemţii sunt din ce în ce cuminţi. Ori ne-o coc, ori sunt obosiţi.

Pentru noaptea de **14 noiembrie** plănuisem o misiune, numai aşa, ca să ne mai dezmorţim. O pregătisem după tipic, aşa cum învăţasem de la francezi la centrul de instrucţie de la Huşi (la rândul lor, o învăţaseră şi ei de la sudanezi).

Domnul Apostol, ordonanţa mea, avea consemnul să mă trezească la ora 2 noaptea, oră prielnică pentru aşa ceva. M-am culcat liniştit. Domnul Apostol şi-a luat în primire nuiaua ca să disciplineze şobolanii care-şi făceau de cap. Am adormit tun, visând izbândă. Către ora 8 dimineaţa m-am trezit în plină zi. „Bine, măi, Apostol, aşa ne-a fost vorba?" „Domnule sublocotenent, dormeaţi aşa de bine, pe şobolani i-am pus toată noaptea în respect. Aţi făcut atâtea isprăvi, nu va ajunge? Aveţi şi dumneavoastră o mamă care vă aşteaptă, săraca". L-am iertat.

Nu m-am lăsat în nădejdea lui Apostol al meu şi în noaptea următoare am aţipit în capul oaselor. La ora 2, oră sorocită, cu o echipă de patru ostaşi nădejde, unul şi unul, şi alături de sergentul Gherghiceanu, în civilie geambaş şi pare-se puţin hoţ de cai, am pornit tiptil. Am tăiat reţelele de sârmă. Nemţii nu ne-au simţit. Ajunşi la câţiva paşi de postul de ascultare, nemţii din post strigă: *„Wer [ist] da?"*. Răspund în noapte. *„Deutches soldaten"*[57]. Într-o clipă sărim toţi în postul de ascultare şi Gherghiceanu înşfacă pe neamţ de gât şi cu pumnalul lui bine ascuţit îl spintecă ca pe un miel. Neamţul n-a spus nici pâs. Mărturisesc, mi-a părut rău de el, era un om puţintel la trup, pirpiriu; poate, în felul său, om cumsecade, dar ce să-i faci: *„La guerre comme la à la guere"*[58].

[57] *Cine este? Soldaţi germani* (în lb. germană, în orginal).

[58] *La război, ca la război* (în lb. franceză, în original).

Apoi, repede înainte pe şanțul de comunicație şi, culmea norocului, întâlnim un ofițer care mergea spre postul de ascultare, îşi făcea rondul.

Gherghiceanu îi atinge vreo câțiva pumni zdraveni, eu îi pun centura de gât, îl strâng cât puțin numai aşa ca să nu poată țipa (ne trebuia un prizonier viu, să poată vorbi).

Gherghiceanu, un râmnican voinic (nici neamțul nu era mai prejos), îl ia la spinare şi, mai grăpiş, mai târâş, îl transportăm în şanțul nostru.

Operațiunea reuşise de minune. Ne-am ales numai cu câteva zgârieturi, iar neamțul, cu fața tumefiată de pumnii lui Gherghiceanu şi cu nişte vânătăi în jurul gâtului. Nemții ne-au onorat cu ploi de rachete. Captura era un neamț solid, cam vârstnic, căpitan în rezervă, în civilie fabricant de jucării la Nürnberg. (Ce ironie! Aceia care s-au jucat de-a războiul, cu soldații lor de plumb, îl frecau acum într-un război cu adevărat crunt, sângeros; a culeș ce a semănat!). Făcea parte din Regimentul 114 Westphalic. La început era tare buimăcit dar mai cu un ceai, mai cu un rachiu, şi-a venit în fire, căci, în definitiv, dacă-i bal, bal să fie. Era sătul de război şi mi-a spus: *„Deutschland kaputt"*[59]. Să-l credem?

Până dimineața am stat de vorbă. A intrat în Bucureşti prin bariera Rahovei (fabrica Bragadiru), au fost primiți cu flori şi cu *„Uhra!, Uhra!"* [...].

A stat o bucată de vreme în Bucureşti, Ploieşti şi Buzău. Despre partea muierească nu avea o părere prea bună, căci repede s-a dat în stambă cu ai lor. A fost impresionat de bogăția, belşugul țării noastre, de portul şi istețimea țăranului nostru. Ne-a împărțit bani de hârtie a doi lei, scoşi de Banca Imperială, monedă de război. Ne-a arătat o mulțime de fotografii: *meine frau, meine kinder, mein großmutter*[60] etc. L-am pregătit apoi de plecare. La plecare mi-a oferit ceasornicul său de mână, m-am jenat şi nu l-am primit (santinela care-l escortase mi-a spus la întoarcere că cei de la căruțe, din spatele frontului, i-au şterpelit frumusețea de ceas). Ne-am despărțit buni prieteni, promițându-i că voi căuta să-l mai văd în lagăr. În timpul zilei, nemții s-au răzbunat pentru cacealmaua ce le-am tras-o noaptea şi ne-au bombardat țeapăn.

La Iaşi, voluntarii ardeleni căzuți prizonieri pe frontul rusesc, în Galiția şi Polonia, în perioada 1914-1917, după ce au fost echipați cu uniforma armatei noastre şi instruiți undeva prin Ucraina, au venit în Moldova să ne dea o mână de ajutor să înfăptuim împreună cu ei visul milenar, România Mare.

Pe platoul de la Copou, mare paradă, mare entuziasm şi nădejdi.

Regele Ferdinand şi regina Maria i-au primit cu emoție, cu speranțe, trecându-i pe toți în revistă.

Nouă, celor de pe front, ne băteau inimile de bucurie, ne bucuram că ne-au venit în ajutor frații ardeleni.

Prin luna octombrie, un batalion de voluntari ardeleni a fost trimis pe linia de luptă mai sus de noi, către Panciu... Cum am aflat, m-am grăbit să-i văd şi le-am făcut o vizită. De câteva zile fuseseră scoşi din linia de luptă şi trimişi oarecum în carantină. Ce decepție pentru mine, care mă mândream față de ai mei din regiment cu ardelenii mei!

Trecuseră toți prin suflul descompunerii bolşevice şi, într-adevăr, erau contaminați, nu voiau să lupte. Este un principiu: cine a ridicat o dată mâinile sus în fața inamicului, cu greu se va lăsa înduplecat să mai lupte cu elan, cu inimă.

---

[59] *Germania e terminată* (în lb. germană, în original).

[60] *Soția mea, copiii mei, bunica mea* (în lb. germană, în original).

M-am întors ruşinat la regiment şi ai mei, în frunte cu căpitanul Sibiceanu, care de mult îmi purta un dinte, m-au luat în băşcălie, căci şi ei aflaseră de aceasta.

Din interior, veşti proaste. La Iaşi şi prin toate oraşele Moldovei, mari manifestaţii cu steaguri roşii. Ruşii, încă din octombrie, părăsiseră frontul şi artileria. Nu mai erau cu noi şi acum strigau *mir, mir* (pace).

Generalul Berthelot, cu întreaga Misiune franceză, părăsise Moldova[61] după ce planul formării triunghiului de rezistenţă (zis „triunghiul morţii") eşuase. Eram acum singuri-singurei, părăsiţi de toţi. La Iaşi, familia regală trebuia păzită cu străşnicie de Regimentul 9 Vânători ca să nu împărtăşească soarta Ţarului Nicolae şi a familiei lui.

Frigul se înăspreşte repede, zăpada cam de-o palmă se menţine, scârţiie.

Sunt acum cu plutonul meu călare pe şoseaua Mărăşeşti–Focşani.

Ne mai încălzim acum cu rachiul fabricat de ostaşii specialişti prin mijloace improvizate de ei din boştina descoperită în imensele căzi din viile lui Negroponte. Într-una din zile am găsit în şanţul unei zăcători un ostaş rus bine conservat, dar nu-i bai, căci alcoolul este dezinfectant.

22 noiembrie [stil nou] anul 1917. Dis-de-dimineaţă, încă nu se făcuse ziuă, mă pomenesc în bordeiul meu, post de comandă în dublură, cu o echipă de ostaşi cu braţele încărcate cu steaguri albe şi cu ordinul verbal ca acestea să fie imediat arborate sus, pe parapet, de-a lungul tranşeelor.

Crezând că este vorba de o glumă (comandantul meu de companie era din fire cam glumeţ şi îi mai plăcea şi băuturica), prin şanţul de comunicaţie dau o fugă la postul de comandă al companiei instalat într-un bordei pe linia de susţinere.

Comandantul căpitan în rezervă (în civilie, avocat la Bucureşti) Tică Brătănescu învârtea de zor cărţile la poker, la cămaşă, într-o căldură ca în baie. Îi arăt nedumerirea mea şi el, foarte calm, îmi răspunde: „Frate Vasilică, uite aici ordinul lui *Mefisto* (comandantul batalionului nostru)! Citeşte şi tu, băiatule, căci după cum vei vedea, ce mai tura-vura, am rupt cuiul".

Am avut o strângere de inimă văzând adevărul atât de crud. Se luminase bine de ziuă, dar peste visul, peste nădejdea înfăptuirii României Mari se aşternuse zăbranicul negru.

M-am întors amărât la plutonul meu, am chemat pe cei doi comandanţi de secţii, sergenţii Gherghiceanu şi Munteanu, le-am comunicat ordinul primit. Pe feţele lor am văzut tristeţe şi amărăciune. Eram învinşi.

Am dat ordin să se înfigă pe parapetul liniei de luptă steagurile albe, semnele învinsului. Ostaşii, şi ei trişti şi amărâţi, se codeau, se îndemnau unul pe altul, se fereau să-şi pângărească mâinile cu astfel de treabă. În cele din urmă, operaţia a fost săvârşită, steagurile albe fâlfâiau acum de la Galaţi până în munţii Moldovei.

După numai câteva minute, nemţii în uniformele lor *gris-vert*, cu tichii cu bulinul roşu-alb, au ieşit ca furnicile din tranşeele lor. Aruncau în sus tichiile cu strigăte de bucurie, erau deocamdată ei învingătorii şi se îndreptau paşnici, veseli, spre linia noastră. Erau sătui până-n gât de război şi se vedeau deja întorşi acasă, între ai lor.

Am ieşit în calea lor şi i-am rugat frumos să nu treacă peste reţeaua noastră de sârmă, căci veselia lor nu este şi a noastră; m-au înţeles.

[61] Generalul Henri Mathias Berthelot va părăsi Iaşiul de-abia la 10 martie 1918 (st.n.), alături de ultimii membri ai Misiunii Militare Franceze.

De la postul de comandă al regimentului mi s-a ordonat să iau legătura cu ofiţerul neamţ din faţa sectorului meu şi să-i comunic că, la ora 9,30, un delegat din partea corpului nostru de armată (Corpul 5, generalul [Ion] Istrate) va trece dincolo peste linii, cu o însărcinare specială. Am luat legătura cu ofiţerul neamţ din faţă, un locotenent foarte tânăr şi plăpând, i-am comunicat dorinţa alor noştri. S-a întors înapoi la postul lui de comandă şi după puţină vreme, după ce vorbise la telefon cu ai săi, pe locul unde îl aşteptam îmi comunică scurt: *gemacht*[62].

Până la ora sorocită întâlnirii, înfiripăm o conversaţie peste reţeaua de sârmă ghimpată; vorbeam ca suratele peste gard.

Se face ora 9,30, dar delegatul nostru, ioc. Neamţul îmi arată ceasornicul, dar eu mă fac că nu înţeleg (în mine fierbeam de ciudă). Mă întreabă de soarta căpitanului Hofman (fostul său comandant de companie), pe care îl capturasem cu câteva zile înainte. L-am asigurat că este teafăr, viu nevătămat, şi că l-am tratat cu omenie. Mi-a mulţumit frumos.

Minutele se scurg repede, dar mi se par ani. Neamţul îşi pierde răbdarea. Mă bate gândul să-mi manevrez ceasornicul, să-l dau înapoi, să-l conving pe neamţ că ceasornicele noastre, ale românilor, merg mai lent, mai iavaş.

În sfârşit, mi s-a luat piatra de pe inimă. Pe şanţul de comunicaţie către linia de luptă sună cu putere trompetul, anunţă sosirea delegatului nostru. Din tranşeea noastră se ridică un steag mare alb, care este mişcat cu furie câteva minute, apoi, cu multă precauţiune, se ridică din şanţ un om matur, voinic, îmbrăcat într-un macferlan frumos, făcut din manta franceză întoarsă pe dos. Este însoţit de un trompet şi un subofiţer care poartă steagul alb. Mă prezint scurt. Era colonelul Răşcanu[63], şeful de stat major al Corpului 5 Armată. Făcuse studii în Germania şi fusese deci potrivit ales să îndeplinească această delicată misiune. Mi-a dăruit un pachet mare de ţigări.

Am desfăcut reţeaua noastră de sârmă şi l-am introdus dincolo.

Neamţul s-a prezentat şi el scurt, milităreşte. Colonelul îi oferă din portţigaret ţigări „Nous Allies" [?], neamţul, la rându-i, scoate din buzunar tabachera pe al cărei capac era lipită în mărime naturală „Crucea de Fier" şi cu un zâmbet îi oferă colonelului şi mie ţigarete „Heimat".

Ne-am luat rămas bun, am trecut înapoi şi mi-am cusut la loc sârma ghimpată. Era ora 10,**20.** Pe ostaşii mei i-am regăsit trişti, amărâţi. În schimb, nemţii au venit buluc la reţeaua noastră de sârmă, ne-au făcut serenade cu armonici şi muzicuţe de gură. Spre seară, aproape de înserat colonelul Răşcanu se întoarce cu acelaşi ceremonial.

Era vesel şi ne-a spus că a fost foarte bine primit la comandamentul german de la Focşani, că nemţii s-au arătat binevoitori şi că vom avea o pace onorabilă.

În Rusia, revoluţia îşi culege roadele. Trupele austro-ungare şi germane au ocupat Ucraina. [...]

În oraşele şi târgurile Moldovei, zilnic manifestaţii prorevoluţionare. În unităţile ruse conduc acum comitetele revoluţionare – soviete. Ofiţerii sunt dezarmaţi, degradaţi şi majoritatea puşi la popreală. Ceea ce este deosebit de interesant, ceea ce constituie un adevărat fenomen este faptul că în nicio unitate din armata noastră, fie de pe front, fie din

[62] *S-a făcut* (în lb. germană, în original).

[63] Referirea este, probabil, la Ioan Răşcanu, colonel (1916), general de brigadă (1917), şeful Biroului 3 Operaţii al Marelui Cartier General, care fusese ataşat militar în Germania în perioada 1907-1911. Mai multe surse documentare îl nominalizează ca participant la negocierile cu Centralii, confirmându-l pe Scârneci, deşi gradul şi funcţia care îi sunt atribuite par a fi greşite.

interior, *nu se produce niciun caz de răzvrătire* [subliniere în original], cu tot climatul atât de prielnic – trei sferturi din țară ocupată de inamic, învinşi, înghesuiți în Moldova îndurând atâtea lipsuri şi calamități (molime, hrană, echipament). Țăranul nostru, atât de obidit, dar cu adevărat numit talpa țării, dovedeşte acum o dată mai mult câtă omenie, câtă demnitate, câtă dragoste pentru glia moştenită de la strămoşi trăiesc în sufletul şi sângele lui.

Guvernul Kerenski, guvern de paie, constituit în Rusia, a desființat semnele exterioare de respect – salutul – şi în armată. Acest fapt pare mărunt, fără importanță. Totuşi, s-a dovedit curând cât de mult a contribuit la completa descompunere a armatei ruse.

La Iaşi, guvernul Brătianu a demisionat. S-a constituit un nou guvern, Marghiloman, C.C. Arion.

Sunt acum legat prin fir telefonic direct cu Marele Cartier al Armatei de la Iaşi, am ajuns om mare. Primesc direct dispoziţiuni în legătură cu tratativele de armistiţiu.

La **24 noiembrie** a sosit în gara Pufeşti un tren special (vagoane de dormit şi restaurant), cu tot dichisul (bucătari, cofetari etc.). Mi se trimite un interpret care cunoaşte bine limba germană, mi se ordonă prin telefon să iau imediat contact cu ofițerul neamț de vizavi, să-i comunic că la ora 11,00 o comisie română-rusă vine pe linia frontului pentru discuțiuni. Zis şi făcut, bat gongul (un tub mare de obuz atârnat de o sârmă), mi se răspunde de la nemți prin acelaşi semnal dinainte stabilit; locotenentul Wolkmer (cunoştință de două zile) se prezintă la întâlnire pe şosea, la jumătatea drumului dintre linii (după protocol). Era acum însoțit de un interpret (un ovrei din Focşani). Chinurile pe care le-a suferit la prima întâlnire din 22 noiembrie, cu nemțeasca mea scâlciată, îl învățaseră minte. I-am comunicat dispoziţiunile pe care le-am primit. *Jawohl, in ordnung*[64].

La ora 11,00 punct, o numeroasă delegație de ofițeri germani în frunte cu generalul von Morgen[65], toți voinici, rumeni, încotoşmăniți în blănuri scumpe, se găseşte înapoia cailor de frizăă (capre de lemn împletite cu sârmă ghimpată). În acelaşi timp (de astă dată suntem punctuali), comisiunea noastră, în frunte cu generalul Lupescu[66], şi el cu o droaie de ofițeri, şi comisiunea rusă, în cap cu generalul Şcerbacev[67] (ce o fi căutând şi acesta?), se găsesc în fața cailor de frizăă de pe linia noastră de luptă. La o comandă, şi neamțul, şi eu dăm la o parte caii de frizăă şi ambele comisii înaintează în pas cadențat, astfel ca să se întâlnească exact la jumătatea distanței dintre linii; aşa cere, mă rog, protocolul. Şi Maria Luiza [Marie Louise] a fost primită de Napoleon la... Paris şi Viena. Se fac prezentările de rigoare. Nemții se uită cam chiorâş la ruşi (se întreabă şi ei, ca şi mine, ce or fi căutând ăştia?).

Automobilele aduse de nemți se încarcă cu toți delegații şi apoi drumul la Focşani.

Şi neamțul, şi eu ne salutăm ceremonios, ne despărțim şi punem la loc caii de frizăă.

Nu trece o jumătate de oră şi mă pomenesc cu o droaie de ruşi încărcați în maşini hodorogite, aveau toți banderole roşii pe braț. Se dau toți jos din maşini vociferând, puşi pe scandal. Era sovietul armatei ruse rămase în Moldova. Căpetenia lor, un căpitan cu numele Arkas, cu o mutră nu prea autentică de rus, pe un ton răstit, într-o românească

[64] *Da, în regulă* (în lb. germană, în original).

[65] Kurt von Morgen (1858-1928), general de infanterie german, comandantul Corpului I rezervă german.

[66] Alexandru Lupescu (1916-1918), general de divizie, subşef al Marelui Cartier General român.

[67] Dmitri Grigorievici Şcerbacev (1857-1932), general de infanterie rus, comandant al trupelor ruse din România („ajutor al augustului comandant al Frontului Român", aprilie-decembrie 1917).

destul de clară, cu puțin piper iudaic, mă întreabă: „Unde este Șcerbacev? Ce caută el la nemți? Noi, *Săvietul*, avem dreptul să discutăm cu *jărmanii* etc."

Prin telefon, am întrebat pe ai noștri cei-i de făcut și mi s-a răspuns că, dacă nemții îi primesc, să-i las în plata Domnului. L-am chemat din nou pe Wolkmer și el, după prealabilă aprobare a șefilor, a îngăduit sovietului să treacă la ei, însă fără automobile.

Nu au trecut nici două ore și m-am pomenit cu sovietul înapoi, bodogănind.

La Focșani, nemții nu au voit să-i recunoască ca atare. N-au voit să stea de vorbă cu ei, zicînd vorba aceea: „Frate, frate, dar brânza-i pe bani". Își făcuseră treaba cu ei.

În după-amiaza zilei de 25 noiembrie, comisiunea noastră s-a înapoiat. Generalul rus Șcerbacev, cam mofluz, nici pe el nu l-au primit amabil nemții.

Ai noștri mi-au spus că au fost bine primiți de germani și că avem toate șansele să avem o pace onorabilă.

Vom vedea. „Toamna se numără bobocii".

Ofițerii, toți spilcuiți, trăiți bine la Marele Cartier General la Iași, au cules schije de obuze, amintiri din bătălia de la Mărășești.

Telefonul zbârnâie întruna. „Ce mai este nou? Ai primit vreo comunicare? etc." Toți cei dinapoi sunt aferați, nu mai am pic de odihnă.

Suntem apoi năpădiți de o sumedenie de colecționari, veniți din interior să adune amintiri de pe front.

Văzând câtă trecere au acestea, am început să le comercializăm. Aveau mai multă căutare baionetele-ferăstrău și căștile germane găurite de cartușe și zdrelite de schije și, slavă Domnului, câmpul era plin. Cererea fiind mare, le-am zdrelit și găurit și noi.

Totul s-a făcut prin troc, bani nu primeam, ci numai țigări și lenjerie, de care duceam lipsă.

Am început și noi și nemții să astupăm gropile făcute pe șosea de obuze (erau destule), să facem podețe peste șanțurile care tăiau șoseaua, căci traficul se mărea din zi în zi și delegații călătoreau numai în automobile.

În seara zilei de **27 noiembrie** prietenul de vizavi bate gongul. Îmi comunică că un căpitan din Statul Major de la Focșani dorește să înmâneze personal un plic comisiunii noastre de armistițiu. Iau telefonul și întreb ce-i de făcut. Răspuns: „Primește-l imediat, fii amabil cu el și însoțește-l până la noi, la Pufești." Zis și făcut. Curierul german, un căpitan bine făcut la trup, înfofolit într-o blană scumpă, îmi spune pe drum: „Aveți o foarte bună artilerie de câmp, ne-a dat mult de lucru; cu toată strădania noastră, n-a putut fi descoperită." Pe ocolite, neamțul voia să știe cam pe unde se găsesc bateriile noastre. M-a bucurat frumoasa apreciere. Cât privește intenția, m-am făcut că nu-l înțeleg.

Într-un auto masiv de companie, am ajuns hurducăiți la Pufești. Neamțul a fost primit cu multă politețe, cred chiar prea multă, a fost poftit în vagonul-salon, iar eu am rămas pe dinafară. Bucătarul-șef, domnul Nicu, plinuț, rotofei, cu capul rotund ca o bilă, cu o gură mititică, foarte simpatic, m-a poftit în bucătăria vagonului-restaurant. Mi-a povestit că a fost elevul Casei Capșa, că a umblat pe la Paris, unde s-a specializat în arta culinară. M-a ospătat din plin cu fel de fel de bunătăți, pe care de mult nu le mai văzusem. Cred că neamțul nu s-a ospătat și [nu] s-a simțit așa de bine ca mine.

Către miezul nopții l-am condus pe neamț înapoi. Eram bine dispus, căptușit cu țigări fine și, pe deasupra, cu un pachet durduliu. La despărțire m-am îmbrățișat cu domnul Nicu. Găsisem la el atâta omenie, atâta suflet, virtute de care grangurii din vagonul salon erau atât de străini.

M-a rugat să trimit în fiecare zi ordonanța la el și, o bună bucată de vreme, toți ofițerii și o bună parte din ostași ne-am ospătat cu bunătățile trimise de domnul Nicu cu atâta inimă. Peste câteva zile, mi-a întors și el vizita, încărcat cu tot felul de bunătăți.

Am regretat că nu i-am putut oferi decât dragostea și stima noastră. Domnul Nicu totuși n-a plecat cu mâna goală și a adunat o mulțime de schije, cartușe, ba chiar și o cască germană.

Intrăm în luna decembrie. Gerul se înteține. Ne cântă până seara târziu nemții. Ne fac serenade, în loc de sub balcon, în fața rețelelor de sârmă ghimpată. Wolkmer este însă mai trist. Îmi spune: „Se pare că vom fi trimiși pe frontul francez, acolo războiul nu s-a terminat".

În ziua de **3 decembrie** sunt chemat urgent la postul de comandă al regimentului, îl găsesc pe locotenent-colonelul Jujescu, cu un fes pe cap, stând turcește pe pat, leit vizir. Nu-mi răspunde la „să trăiți", ci mă ia repede în spangă: „Bine, domnule camarad (vorba lui obișnuită), îmi umbli cu fofârlica? Ceri să te muți din regiment, pe căi lăturalnice, de ăștia ești? Ți s-a făcut de regiment de elită. Ce crezi că ai să găsești la vânătorii de munte care te cer? Te-ai săturat de vânătorii de baltă, hai?"

I-am răspuns că habar nu am de aceasta, că nu am cerut niciodată să fiu mutat din regiment, mai cu seamă pe căi lăturalnice. „Scrie pe hârtie" Mi-am scos din porthart carnetul de campanie și am scris apăsat: „Nu am cerut și nu doresc, ba chiar refuz să fiu mutat din Regimentul 3 Vânători în oricare altă unitate".

Peste două zile am fost chemat la divizie și comandantul, generalul [Aristide] Razu, îmi spune: „Am primit raportul dumitale. Te-a silit cineva să-l faci? " I-am răspuns că nimeni nu m-a silit și că într-adevăr refuz mutarea. Pe un ton blajin, plin de bunătate (așa vorbea întotdeauna), îmi răspunde la rându-i: „Te rog să te gândești bine. Regimentul vânătorilor de munte care se formează este un regiment de elită. Este comandat de Principele moștenitor. Așa cum te cunosc, sunt sigur că vei face acolo o frumoasă carieră militară". I-am raportat că-mi mențin cele ce am scris și l-am rugat să dea curs raportului meu.

Tratativele armistițiului sunt acum pe terminate. Încep sau, mai bine zis, se pregătesc tratativele de pace.

Pe șoseaua Mărășești–Focșani, acum pusă în bune condițiuni pentru circulația auto, este un veșnic du-te-vino de parlamentari de ambele părți, care circulă zi și noapte. Nu mai am pic de odihnă.

Toată chestia aceasta începe să mă plictisească, să mă enerveze.

Steaua norocului care m-a călăuzit așa de bine până acum strălucește din nou.

La **16 decembrie** regimentul este scos de pe linia de luptă și trecut la odihnă în satul Pădureni. Domnul Nicu, elevul de la „Maison Gregoire Capsa", și-a terminat misiunea pe front și a plecat la Iași. A avut grijă să-mi lase o frumoasă porție de bunătăți. Ne-am despărțit cu multă duioșie după o noapte de chef năstrușnic, în care timp cred că ne-am pupat de peste o sută de ori.

În casa părintelui Ignat, maeștrii pokerului (Tică Brătănescu–Bulandra–Mușat etc.) bat aprig cărțile la popota improvizată. Știindu-mă cu ceva bănuți și mai din simpatie, mai din interes, țin morțiș să mă inițieze în tainele jocului. Toată strădania lor este zadarnică, căci niciodată nu mi-a plăcut jocul de cărți. Nu am putut înțelege cum poate cineva să privească nopți întregi într-un spațiu atât de redus de la ochi la cele câteva cărți (o lungime de cel mult un braț).

Începem să facem pregătiri pentru Crăciunul care se apropie, al doilea Crăciun pe front. Suntem în ziua de **20 decembrie 1917**. Bombă: Sunt chemat la postul de comandă al regimentului. Nici nu apuc bine să-mi termin salutul şi locotenent-colonelul Jujescu îmi spune: „Băiatule, fă-ți bagajele, trebuie să pleci chiar astăzi la vânătorii de munte, la Târgu Neamț, unde eşti mutat în interes de serviciu. Uite ordinul de plecare, semnează de primire".

Îl rog să-mi îngăduie să mai stau câteva zile în regiment, măcar o zi, două din sărbătorile Crăciunului să le prăznuiesc între camarazii din 3 Vânători. Voia să fie sever, dar am văzut că inima îi vorbea altfel: „Dragul meu, o faci pe barba ta. Din regiment ai plecat la 20 decembrie. Ordinul telegrafic pe care l-am primit sună că pe a mea răspundere vei pleca acolo unde eşti mutat. Am destule necazuri cu avansarea mea (în bătălia de la Doaga, locotenent-colonelul Iujescu avusese o eclipsă şi din această cauză rămăsese de căruță)".

Mi-a îngăduit să-mi iau cu mine ordonanța, pe domnul Apostol, în noua unitate.

Mi-a citit foaia calificativă, care era deja întocmită, în care, printre altele, scria: „La 20 decembrie 1917, sublocotenentul Scârneci Vasile, fără voia lui şi a mea, a fost mutat în Regimentul Vânători de Munte"[68].

Am prăznuit cum se cuvine creştineşte prima şi a doua zi a Naşterii Domnului.

În dimineața zilei de **27 decembrie**, mi-am luat bun rămas de la plutonul meu drag, de la camarazii mei scumpi şi dragi, de la regimentul meu, al 3-lea de Vânători, încărcat de glorie (după bătălia din 16 septembrie 1916, de la Seligstadt [Seliştat], nemții ne-au botezat, „äia cu rotile pe burtă").

Petrecusem în acest frumos regiment 16 luni încheiate, timp în care i-am dăruit, fără şovăire, toată dragostea mea, toată abnegația şi tot avântul meu tineresc şi o parte din sângele meu.

După despărțire, multă vreme gândurile mele s-au îndreptat, inima mea a bătut pentru acest falnic regiment.

Cu bagajele de-a spinarea, în inimă cu emoția despărțirii, ne-am suit în tren în gara Pufeşti, apoi iarăşi prin Adjud, fără grabă, am debarcat la Bacău. Aici am întâlnit din nou pe tatăl meu vitreg şi pe mai mulți ardeleni vârstnici, toți voluntari de război. Niciunul nu-şi pierduse nădejdea în victoria care totuşi va trebui să vină.

Pe străzile oraşului, multă forfoteală, mulți ruşi în coloane, cântând tărăgănat, plimbându-se de colo până colo fără treabă, fără niciun rost.

După o noapte petrecută la Bacău, am plecat la Roman şi, aducându-mi aminte că şi aici am o rubedenie, am poposit din nou aici încă o zi.

Nu aveam niciun motiv să mă grăbesc. Bani aveam berechet şi cu bani ce nu găseşte omul, chiar în vreme de criză. Şi aici mare învălmăşeală. Apostol al meu începe să mă cicălească „Domnule sublocotenent, cheltuiți prea mult bănet, noi mergem acum între străini şi, cine ştie, acolo ne-or prinde bine ceva bani puşi de-o parte. I-am dat ascultare şi a doua zi, din nou pe tren. Ajunşi la Paşcani, unde trebuia să ne dăm jos, îl iau pe Apostol cu binişorul. Apostole, ce-ar fi să dăm o fugă la Iaşi? Este capitala Moldovei şi acolo se găseşte domnul Nicu, care la despărțire, la Pufeşti, ştii bine că ne-a rugat să-i facem o vizită".

Cu toată bombăneala domnului Apostol, am rămas în tren şi apoi drumul la Iaşi.

---

[68] La finalul aprecierii pe anul 1917, locotenent-colonelul Ioan Jujescu a notat: „Fără voia mea şi a sa, la 25 decembrie 1917, a fost mutat în Regimentul Vânători de Munte".

Şi aici mare zarvă. La hoteluri n-a fost chip să găsim o cameră. Un misit[69] însă ne-a condus undeva, pe Tătăraşi, la o gazdă cu fete cam multe. Ne-am depus bagajele şi am plecat cu steaua pe la berăriile „Zimbru", „Azuga" etc. Nu băusem bere de multă vreme, îi uitasem gustul, pe care acum îl împrospătam din plin.

Apostol veşnic grijuliu: „Domnule sublocotenent, haideţi să mergem la Târgu Neamţ, la regimentul unde suntem mutaţi, căci am zăbovit prea multă vreme şi o să o păţim". Mă făceam că nu-l înţeleg. Prin oraş am întâlnit mulţi ardeleni cunoscuţi, aciuaţi pe la Marele Cartier General şi pe la redacţia ziarului „România" (Octavian Goga, [Octavian] Tăslăuanu, Iosif Şchiopu etc.).

Tot aici funcţiona şi biroul A.B. (ardeleni, bucovineni), condus de o sumedenie de învârtiţi.

Am profitat de ocazie să mă interesez de situaţia mea juridică, căci, deşi fusesem înălţat la gradul de sublocotenent încă din luna iulie, prin votul unanim al ofiţerilor şi subofiţerilor din Regimentul 3 Vânători, pe front, pentru fapte excepţionale de arme, caz dacă nu unic, cel puţin foarte rar, trecuse atâta amar de vreme şi Decretul Regal nu apăruse.

Aici, la biroul A.B., am aflat cu surprindere: nu figuram pe listele întocmite de aceşti birocraţi ca cetăţean român.

Culmea ironiei: puteam muri de zeci de ori ca cetăţean maghiar, pentru înfăptuirea României Mari! Am fost introdus în listele cetăţenilor români şi peste o lună a apărut Decretul îndeajuns aşteptat.

Aici, la Iaşi, am vizitat pe domnul Panaitescu, protectorul meu. L-am găsit îmbătrânit şi amărât, m-a primit cu multă dragoste şi emoţie. În biroul lui de la Siguranţa Generală a Statului, a chemat câţiva colaboratori mai apropiaţi, cărora m-a prezentat şi le-a povestit din isprăvile mele. Am văzut că mă urmărise peste tot cu străşnicie.

I-am amintit chestia cu primirea lefii, i-am mulţumit şi l-am rugat să dea dispoziţiuni ca pe viitor să nu mi se mai trimită leafa funcţiei pe care am avut-o. Mi-a răspuns: „Dragul meu, nu numai că şi în viitor vei continua să primeşti onorariul pe care eu socotesc că-l meriţi cu prisosinţă, dar [te anunţ] că, între timp, alături de câţiva funcţionari merituoşi, ai fost avansat. Sper că după terminarea războiului o să-ţi treacă furiile cătăniei şi te vei întoarce iarăşi între noi."

Mi-a dăruit un frumos ceasornic brăţară şi un pachet cu bunătăţi, apoi cu multă căldură ne-am despărţit. Din casa ovreiului de pe Tătăraşi, m-am mutat la Hotelul „Ştefan cel Mare". Nu era chip de trăit acolo, căci fetele erau foarte lucrative şi ploşniţele nu-mi dădeau pace în puţinele ore de odihnă.

Domnul Apostol mă sâcâia întruna. În ajun îl înduplecasem cu motivul că este Anul Nou, Sfântul Vasile, ziua mea onomastică, şi deci se cuvine să o prăznuim ca atare, în capitala Moldovei, a ţării, mai bine-zis.

Am dat o raită prin târg pe la Cofetăria Tuffli şi magazinul de coloniale şi delicatese „Ermacov", magazin asortat cu aperitive delicioase (icre negre moi şi tescuite, icre de Manciuria, batog afumat etc.). Semnele crizei de alimente nu se vedeau aici.

Pe străzi mare hărmălaie, mare zarvă. Se văd încă coloane de ruşi, înfrăţite, pe ici, pe colo, cu ovreiaşi, cu steaguri roşii.

Mulţi refugiaţi pe feţele cărora se văd îngrijorarea, mizeria izvorâtă din lipsa de hrană. Tifosul exantematic încă mai bântuie cu furie. Morţii sunt transportaţi în furgoane,

[69] Persoană care mijloceşte o tranzacţie comercială; intermediar, samsar (înv.).

de-a valma, și îngropați anonimi, fără împărtășanie, în gropi mari, comune. Peste trupurile lor istovite se aruncă var.

Mulți medici și surori de caritate, voluntari și voluntare din spitale au căzut victime ale devotamentului lor. Pe deasupra acestor calamități, a mai venit și catastrofa groaznică de cale ferată de la Ciurea, gară în preajma Iașilor, unde în noaptea Anului Nou [stil vechi], un tren supraîncărcat cu persoane a scăpat de sub control pe panta repede (cea mai înclinată din țară, se zice). Au pierit peste o mie de vieți, căci focul a desăvârșit nenorocirea după ce vagoanele au fost complet strivite. Și aici, ca peste tot unde nenorocul se abate asupra omului, au apărut hienele jafului, au jecmănit, au tăiat fără milă degetele și urechile victimelor muribunde care purtau inele și cercei.

O parte din acești nemernici și-au primit pedeapsa, fiind împușcați pe loc.

Familia regală, instalată într-o clădire modestă de pe dealul Copoului, este păzită cu străşnicie de Regimentul 9 Vânători.

Augustii Suverani, asemenea Mântuitorului, duc acum calvarul, cu nădejdea mântuirii *care va veni* [subl. în original]. Cu toate că în vinele lor curge sângele albastru al unui alt neam, al unui neam astăzi vremelnic învingător, ei au înțeles năzuințele neamului nostru românesc și, cu prețul vieții lor, l-au urmat cu credință în zile atât de grele.

Odată cu plecarea Misiunii franceze, puteau părăsi țara, au fost rugați, implorați de sfetnicii lor credincioși să o facă.[70] Au refuzat net, înțelegând să împărtășească cu poporul toate nevoile, toate necazurile și toate riscurile.

În cele patru zile din săptămână când poporul se hrănește cu mămăligă, suveranii au ordonat să li se servească și lor aceeași hrană, deși la Iași mai sunt încă destui care găsesc chiar pâine albă, care se îmbuibă cu multe alte bunătăți, [cărora] nici că le pasă.

Aici, în pribegie, suveranii noștri s-au identificat pe deplin cu marii noștri voievozi iubitori de neam și de glie.

[**1918**] A doua zi de Anul Nou, împreună cu Apostol, suim dealul Copoului. Mergem în vizită la domnul Nicu, căci voiam să fim parolişti. Îl găsim în clădirea Liceului militar, unde este acum Marele Cartier General al Armatei.

La una din popotele comandamentului – cea mai de seamă – îl găsim pe domnul Nicu, bucătar-șef. Îi dăm binețe și ne primește cu multă căldură, fericit că ne-am ținut de cuvânt la Pădureni, pe front. Fără multă vorbă, după prezentările de rigoare, ne așează la o masă și ne ospătează în lege.

La plecare, ne încarcă cu un pachet masiv de bunătăți, ne urează drum bun și la bună vedere.

Când dăm să ieșim pe poarta comandamentului, dintr-un auto vedem că se dă jos o doamnă în ținuta Crucii Roșii, însoțită de nepotul tatălui meu vitreg, Ionică Aldea, și el, ca și domnul Nicu, fost elev al Casei Capșa. Mă oprește și mă prezintă doamnei. Era doamna [Olga] Prezan, soția generalului Prezan[71], șeful Marelui Cartier al Armatei, și Ionică era bucătarul. Mă întreabă ce vânt mă aduce pe la Iași, de unde vin și unde plec. După o scurtă explicație, îmi spune imperativ: „Este ora 11,00, la ora 13,00 vei fi aici la Corpul de Gardă, Ionică te va lua cu mașina și te va aduce la noi la masă. La revedere." Apostol, care smerit privea de alături, se scărpina la ceafă: „Domnule sublocotenent, nu-i a bună, să știți

[70] Vezi nota 61.

[71] Constantin Prezan (1861-1943), general de corp de armată (1916), șeful Marelui Cartier General român (decembrie 1916-martie 1918; noiembrie 1918-aprilie 1920).

că dăm de belea, pe ordinul de serviciu sunt şi eu trecut ca mutat în vânătorii de munte. Dumneata eşti mai învăţat şi o să te descurci, dar eu ce mă fac? Daţi-mi mie scris la mână pentru timpul cât am stat cu dumneata şi eu mă duc singur la Târgu Neamţ". Apostol epuizase îndemnurile paşnice şi acum trecuse la ameninţări.

I-am răspuns: „Măi, nene Apostole (avea doi feciori de seamă cu mine pe front), nu-ţi face griji. Acolo unde trebuie să mergem este spre înapoia frontului şi de bună seamă că nu vom fi pedepsiţi pentru întârziere, cel mult o să ne dojenească. Motive avem, căci, după cum ai văzut bine, pârdalnicele astea de trenuri merg tare încet. Las' pe mâine, te descurc eu. Să nu crezi că acolo unde mergem ne aşteaptă pe masă cu niscaiva plăcinte. Du-te frumuşel în oraş, dă o raită pe la «Zimbru» şi pe la «Azuga» şi aşteaptă-mă apoi la hotel. Pe urmă, vom vedea ce avem de făcut. Nu te grăbi, tăicuţele. Pa, la revedere, *arrivederci*".

De teamă să nu întârzii la întâlnirea fixată pentru ora 13,00, nu am mai coborât în oraş, unde se putea întâmpla să mă încurc (cu domnul general nu era de glumit). M-am întors tot la domnul Nicu, căruia i-am spus cele întâmplate. „Ei, vezi, aşa se cuvine, bravo!", mi-a răspuns binevoitorul meu şi ne-am pus pe nişte aperitive gustoase.

Ţanc la ora 13,00, Ionică m-a suit în auto şi apoi drumul mai sus pe dealul Copoului, pe undeva pe lângă Şcoala Normală „Vasile Lupu", am ajuns la domiciliul vremelnic al doamnei Prezan, fiind primul sosit dintre oaspeţi.

După o scurtă vreme, a sosit generalul Prezan, care era acum şeful Marelui Cartier General al Armatei, însoţit de mai mulţi ofiţeri de la comandamentul său, un bătrânel cu părul alb, coliliu, om blând şi plin de bunătate, dar şi plin de griji. S-a întreţinut foarte amabil cu mine, întrebându-mă îndeosebi despre moralul ostaşilor de pe front.

Au mai venit apoi, printre invitaţi, şi o parte din membrii „Crucii Roşii Americane", domni şi doamne. Printre însoţitorii generalului am cunoscut atunci pe căpitanul de cavalerie Ion Antonescu[72], acum şeful Biroului 3 Operaţii în M.C.G., care, hăt mai târziu, avea să fie Mareşalul Ion Antonescu, şeful statului român. Am mai cunoscut aici şi pe căpitanul Nicolae Pălăngeanu[73], fratele căpitanului Emil Pălăngeanu, fostul meu camarad în Regimentul 3 Vânători şi viitor camarad şi în Vânătorii de Munte.

Cu aceşti doi distinşi ofiţeri am legat şi am păstrat o bună şi strânsă prietenie toată cariera mea de ostaş.

Masa a fost modestă, sobră (am putut vedea aici că cei mari trăiesc mult mai modest decât cei mititei, din comandamente). Pe feţele comesenilor am putut vedea însă nădejdea pentru zile mai bune, fapt care m-a bucurat mult.

2 ianuarie 1918–4 august 1919. La plecare, doamna Prezan m-a încărcat cu o mulţime de îmbrăcăminte fină din lână pură, ţigarete Camel şi Chesterfield, ciocolată, ba şi lumânări, toate *made in U.S.A.*, iar doamna Petrescu, sora doamnei Prezan, cu alte diferite lucruri – comisioane pentru fiul său, sublocotenentul Şerban Negulescu, şi pentru câţiva ofiţeri de vânători de munte cunoscuţi. Căpitanul Ion Antonescu m-a poftit la comandament şi mi-a înmânat un plic cu ordine urgente pentru Regimentul Vânători de Munte (acest regiment depindea direct de M.C.G.). În acest fel, o tărăgăneală prin Iaşi nu mai era posibilă (bucuria lui Apostol).

---

[72] Ion Antonescu (1882-1946), maior (1916), locotenent-colonel (1917), colonel (1920), se afla în fruntea Biroului 3 Operaţii din M.C.G. din decembrie 1916.

[73] Nicolae Pălăngeanu (n. 1889), căpitan (1916), maior (1917).

Am plecat apoi repede la hotel, ne-am făcut bagajele (se adunaseră cam multe) şi hai la gară.

Până la Paşcani, cale nu prea lungă, am mers toată noaptea şi am ajuns cu chiu, cu vai, spre ziuă. De aici, într-o haraba încărcată la refuz şi trasă de două mârțoage, mânate cu hăi!, mă rog, de către jupân Zeilic, peste dealul şi pădurea Moțca, jos peste apa Moldovei, pe locurile pe unde, acum aproape 500 de ani, s-a războit la Războieni marele voievod Ştefan al Moldovei: prin Cristeşti, am ajuns bine hurducăiți de-abia spre seară la Târgul Neamțului, cale de 40 km.

Având plicul cu mențiunea „urgent", m-am prezentat imediat la Biroul Mobilizare al Regimentului Vânători de Munte, am predat corespondența şi odată cu aceasta şi ordinul meu de serviciu de mutare.

Căpitanul Traian Cerchez, şeful Biroului Mobilizare, uitându-se la data plecării mele din Regimentul 3 Vânători (22 decembrie 1917), m-a luat în şpangă: „Şefule, ți-a trebuit atâtea zile ca să ajungi până aici?" (trecuseră 12 zile). I-am răspuns bățos: „Domnule căpitan, să nu vă fie cu supărare, trenurile merg cam încet acum şi apoi, dacă nu vă place, sunt gata să plec înapoi, cunosc drumul acum".

(Curajul nu-mi lipsea, căci deh, mă războisem cu oştile Kaiserului Wilhelm al II-lea).

Nu i-a convenit răspunsul meu, aş putea spune prea îndrăzneț, şi, la rându-i, îmi spune: „Până una, alta, mâine dimineață, la ora 8,00, vei fi aici la raportul comandantului, să fii pregătit de plecare la Mânăstirea Neamțului. Acolo se găseşte Batalionul 2, comandat de maiorul Vrânceanu. Eu te-am repartizat la acest batalion". Era un început de măsură disciplinară (bun început, n-am ce zice). Auzisem de maiorul Vrânceanu ca despre un om tare aspru, care ştia să dea de hac celor indisciplinați.

Fără să-mi fac prea multe griji, l-am luat pe Apostol, care din nou a început să mă bombăne că nu i-am luat în serios sfaturile [pe] care mi le-a dat pe drum, şi am tras la unicul hotel, mai bine zis un han-păduchelniță.

A doua zi, punct la ora 8,00, am fost la postul de comandă şi, în lipsa comandantului, Principele Carol al României[74], m-am prezentat ajutorului său, maiorul Bădulescu Virgil[75], zis „bățosul", un om voinic, figură de atlet, care, spre deosebire de căpitanul Cerchez, m-a primit foarte amabil. Mă cunoştea din cele povestite de cei plecați din Regimentul 3 Vânători (Pălăngeanu, Ionescu-Sinaia, Lică Popescu şi părintele Nicolaescu). M-a întrebat la care din foştii mei camarazi vreau să merg, i-am răspuns că pe toți îi iubesc deopotrivă, dar între timp a sosit la postul de comandă maiorul Ionescu-Sinaia, care m-a îmbrățişat şi m-a scos din dilemă. M-a cerut în Batalionul 1, pe care-l comanda, şi m-a repartizat la Compania 3, comandată de locotenentul Popescu Lică (care fusese şi el... tras mai de mult în Regimentul Vânători de Munte din Regimentul 3 Vânători). Iată-mă deci între buni prieteni. Cerchez turba de necaz.

Astfel, la 4 ianuarie 1918, am intrat pe poarta din față în falnicul Regiment de elită al Vânătorilor de Munte. Negăsind locuință în târg, m-am instalat într-o cameră din cazarmă, poftit fiind de locotenentul Radu Chernbach, cu care acum devenisem camarad de companie, împreună cu sublocotenentul în rezervă Stăncescu, în civilie tânăr învățăt-

[74] Principele Carol (1893-1953), maior (1916), locotenent-colonel (1917), colonel (1919).

[75] Virgil Bădulescu (1882-1944), maior (1916), locotenent-colonel (1917), colonel (1920, ulterior general), comandantul Batalionului de Vânători de Munte (1916-1917), adjunct al principelui Carol, comandant al Regimentului (8) Vânători de Munte (1917-1918).

tor. Mi-am luat în primire Plutonul 3, după ce comandantul nostru de companie, Lică Popescu, m-a prezentat companiei ca pe unul cu care a luptat cot la cot în Regimentul 3 Vânători etc. Am plecat apoi la câmpul de instrucție, o instrucție iabraşă, iute, vânătorească. Ostaşii, toți sfârlează. Din cauza proastei alimentații pe front şi a frigului, sufeream de o dizenterie care mă chinuia întruna. Apoi vremea îndelungată petrecută în tranşee şi în bordeie joase, unde trebuia să umbli numai pitit, mă făcuse adus de spate şi trebuia să fac eforturi ca să mă țin bățos. Pe deasupra, de multă vreme nu mai făcusem instrucție de pace, aşa încât acum cu greu țineam pas cu iuții vânători, odihniți şi bine hrăniți. M-am dat însă repede pe brazdă, căci nu voiam să-i dezmint pe cei care m-au tras aici cu atâta dragoste şi oboseală.

Regimentul era compus din patru batalioane: Batalionul 1, comandant de maiorul Ionescu-Sinaia, Batalionul 2, maior Vrânceanu, Batalionul 3, maior Mârza şi Batalionul 4, de ardeleni veniți voluntari din Rusia, de către căpitanul Alecu Manolescu-Vână. Regiment dotat cu un grup motomitraliere nou-nouțe „Douglas" şi „Klino", aduse proaspăt din Anglia, şi cu o stație T.F.F. Pe deasupra, bine gospodărit, echipat şi hrănit prin zelul şi priceperea ajutorului de comandant, maiorul Virgil Bădulescu. Număra peste 4 000 de oameni. Nucleul era format din plămada fostului Batalion Vânători de Munte, înființat la Bucureşti, după mobilizare, în 1916, şi care batalion se umpluse de glorie în luptele din iulie-august 1917 la Coşna şi Cireşoaia, stindardul decorat cu Ordinul „Mihai Viteazul". Astfel încât schimbul pe care l-am făcut era foarte bun. Căpitanii comandanți de companii, toți unul şi unul: Emil Pălăngeanu, Al. Popescu, călărețiii Mişu Pantazi, Teodor Radu, Sănătescu etc., toți în frunte cu maiorul Virgil Bădulescu, fostul comandant al acestui brav batalion, distins şi el cu Ordinul „Mihai Viteazul".

Erau în majoritate foşti ofițeri instructori la Liceul militar „Mănăstirea Dealu", frumosul aşezământ militar, acolo unde se păstra ca o sfântă relicvă capul aceluia care a fost Marele Voievod Mihai cel Viteaz. Acela care, cu sute de ani înainte, întrezărise făurirea României Mari, unirea tuturor românilor.

Acest „cuib de şoimi" fusese înfăptuit din îndemnul şi sub oblăduirea marelui patriot şi bărbat de stat Nicolae Filipescu, în casa căruia, de pe Batiştei, din Bucureşti, în anii neutralității (1914-1916) am fost primit, împreună cu mulți ardeleni, cu multă omenie şi dragoste.

Nicolae Filipescu s-a stins în pribegie la Iaşi, în vremuri de grea cumpănă, cu sufletul plin de obidă; n-a apucat să-şi vadă împlinit visul care o viață întreagă i-a încălzit sufletul.

Din acest cuib de şoimi au zburat pe rând distinşi militari, ingineri, medici, magistrați, care au făcut fală țării.

La începuturile lui, acest aşezământ militar a fost condus cu deosebită pricepere şi devotament de către maiorul de cavalerie Marcel Olteanu[76], apoi de maiorul de cavalerie Camil Olteanu[77], care mai târziu avea să fie tatăl soției mele, Mioara, şi bunicul copiilor mei, Radu şi Anca. Într-un cuvânt, Regimentul Vânători de Munte era compus din ofițeri de la Mânăstirea Dealu, Regimentul 3 Vânători, din Regimentul de Cavalerie, din subofițeri şi ostaşi aleşi pe sprânceană, toți cu frumoase state de serviciu.

[76] Marcel Olteanu (1872-1943), colonel (1916), general de brigadă (1917), primul comandant al Liceului Militar de la Mânăstirea Dealu.

[77] Camil Olteanu (1872-1924), maior (1910), locotenent-colonel (1913), colonel (1916), tatăl Mioarei, soția lui Vasile Scârneci. Era unul din cei patru frați Olteanu, toți ofițeri, fii lui Constantin Olteanu, originar din Reghin: Marcel şi Camil erau gemeni, Ioan a servit în artilerie, iar Horia, cel mai mare, ofițer de marină, murise de tânăr.

În pădurile şi dealurile Răuceştilor, pe Dealul Gol, la băile Oglinzi, instrucția merge strună. Pe Dealul Pomete construisem un reduit fortificat, cu toate dichisurile cerute de un război modern, pe care şi ziua şi noaptea îl atacam cu furie. De multe ori, amicii şi inamicii se încăierau cu adevărat şi aveam destul bătaie de cap să-i despărțim.

Mai executăm manevre combinate pe la Humuleşti, locul de obârşie al marelui sfătos Ion Creangă, pe la mânăstirile Agapia şi Văratic, cu măicuțele sfioase, pioase, dar cu ochii numai jar. Apoi, pe la mânăstirea Neamțului, cu mulți călugări, bine hrăniți şi leneşi (ce bine le-ar fi stat cătane). Apoi marşuri forțate de zi şi noapte spre munte, pe la Hangu şi Pipirig. Într-un cuvânt, ne pregăteam cu osârdie pentru ziua cea mare care va urma.

În timpul liber cutreieram satele din jur în detaşamente mici de câte un pluton şi aduceam ruşi. Erau regimente întregi, cuibăriți la căldurică, puşi pe trai, cu ofițerii degradați şi puşi la corvezi şi la popreală. Pe front nu au voit să mai lupte, dar nici spre casă nu se îndemnau.

Îi dezarmam, încărcam armele în căruțele lor, apoi atelaje complete de artilerie, bucătării pe roți etc. formau coloane întregi pe care le expediam captură la regimentul nostru. *Cadovecii* nu spuneau pâs, nu mişcau nici un deget în fața unui plutonaş de vânători de munte. Îi încolonam câte patru şi îi îndreptăm spre Paşcani, de unde, mai pe jos, mai cu trenul, erau împinşi peste Prut şi, mai departe, spre casele lor. Atunci am putut vedea ce înseamnă când se cuibăreşte dihonia într-o armată.

Muierile, unele mai drăgăstoase, îi boceau şi îi conduceau până la poarta satului. Se vede treaba că ruşii sunt pe cât de duioşi pe atât de aprigi în dragoste, şi apoi acum, prin sate, erau multe văduane. Culoarea olive bântuia peste tot (culoarea armatei ruse). Femeile, copiii, moşnegii erau aproape toți înțoliți cu fuste şi sumane fabricate din stofă rusească. Şi noi ne mai înfruptam cu câte ceva din ale foştilor noştri aliați credincioşi.

Principele moştenitor Carol, acum comandantul nostru, se căsătorise în taină undeva, pe la Odessa, cu o doamnă tânără, oacheşă, numită Zizi Lambrino[78]. Căsătoria era, cum se spune, „morganatică", ieşită din uzanțele impuse celor din Familia Regală. Timpul ales pentru această ispravă era cum nu se poate mai nepotrivit, căci vorba aceea, „țara piere, şi baba se piaptănă". Pe această doamnă, am cunoscut-o la Oglinzi, în casa doamnei Rosetti. Venise acolo ca să fie în preajma augustului său soț. Doamna Rosetti aranjase un fel de serată.

Doamna Caraiman[79], aşa se numea acum tânăra căsătorită, era o femeiuşcă brunetă, plină de foc, cu nas şi cu buze subțiri, se vedea cât de colo originea din Fanar. Pe fața ei nu am putut descoperi nicio urmă de blândețe. Ea numai mândrie, orgoliu şi ambiție. Aflându-se de cele petrecute în casa doamnei Rosetti de la Băile Oglinzi, regele Ferdinand şi-a pedepsit augustul fiu cu 70 de zile de închisoare[80]. Astfel, Comandantul nostru a fost pus la secret, în mânăstirea Horaița, de lângă Târgu Neamț. Odată mi-a venit şi mie rândul să-l păzesc cu plutonul.

Această popreală n-a durat însă multă vreme şi comandantul nostru s-a întors la regiment şi a continuat să locuiască în casa lui Izvoranu (un ovrei înstărit din târg).

---

[78] Ioana Zizi Lambrino (1898-1953) s-a căsătorit în taină cu principele Carol în 1918, la Odessa. Căsătoria a fost anulată de Tribunalul de Ilfov în 1919, dar legătura celor doi a continuat, rodul ei fiind un băiat, Mircea Grigore, născut în ianuarie 1920. Abia în februarie 1920, principele Carol a produs scrisoarea prin care se dezicea de această legătură.

[79] Carol Caraiman este numele acordat de regele Ferdinand fiului său, Carol, în 1926, după dezmoştenirea lui.

[80] Majoritatea surselor indică 75 de zile.

Pe câmpul de instrucție, eram deseori inspectat de A.S.R. şi ne-a dovedit un real simț militar, cu temeinice cunoştințe, multă înțelegere şi o bună camaraderie. Împărtăşea cu noi toate greutățile şi bucuriile, şi de la popotă era nelipsit. Refuza orice mâncare particulară când cineva încerca să-i ofere.

La Buftea, se încheiase pace între noi şi austro-germani[81]. O pace cu grele condiții pentru noi, o pace ruşinoasă chiar.

Nemții, care la început, în perioada armistițiului, se adresaseră aşa de binevoitori, de astă dată au fost prea cruzi, prea haini. În tratat se prevedea mutarea graniței dinspre Ungaria spre sud, la poalele Carpaților, cu includerea zonei petrolifere, menținerea pe teritoriul României, astfel ciuntit, a trupelor austro-germane pe timp de cinci ani, predarea unei însemnate cantități de armament şi muniție, cu întreg utilajul, demobilizarea şi desființarea unei mari părți din unitățile militare şi apoi o mulțime de alte obligațiuni de ordin economic etc.

Nemții au dovedit că ştiu să culeagă din plin fructele victoriei, fără milă, fără ruşine. Ba chiar când sunt învinşi, pacea a fost făcută tot în profitul lor.

La Mărăşeşti, unde cu puțină vreme înainte pământurile fusese stropite din belşug cu sângele bravilor noştri ostaşi, pe urmele încă proaspete ale bătăliilor din iulie şi august, acolo unde oştile lui Mackensen fuseseră înfrânte şi țintuite pe loc, era acum graniță între Moldova şi restul României, cotropite şi ocupate de inamic.

Aici unitățile militare acoperite nu de mult de glorie îşi predau acum armele, semnul onoarei lor. Trecerea demobilizaților şi a refugiaților spre căminele lor părăsite se făcea acum cu *ausweis*[82]. La Iaşi funcționa acum o comisie militară condusă de colonelul Baumgärtner, care veghea la executarea strictă a condițiilor impuse de Tratatul de Pace încheiat la Buftea. Tot la Iaşi era întrunit parlamentul guvernului Marghiloman – C.C. Arion, care este obligat să judece şi să sancționeze pe toți membrii guvernului Brătianu pentru că au îndrăznit să declare şi să ducă război contra austro-germanilor. Din fericire, judecata s-a făcut *pro forma*, fără ură, cu multă omenie şi înțelegere. Unul din membrii guvernului, ministrul Al. Constantinescu, chemat şi el în fața judecății, între altele, fiind întrebat ce ocupație are, a declarat: „fost şi viitor ministru".

Acest guvern Marghiloman, hulit de unii naivi sau răuvoitori, s-a dovedit că a fost animat de înalte simțăminte româneşti. A trebuit să joace rolul ingrat de prieten al duşmanului. Apostol al meu a fost demobilizat şi trimis la vatră ca fiind contingent bătrân. Ne-am despărțit cu multă părere de rău. A plecat acasă în satul său din județul Prahova. În locul lui am luat ordonanță un fost cavalerist, Socolescu, de fel din Cislău, de pe Valea Buzăului. Se lăuda mereu că a şarjat inamicul la Robăneşti, că acasă la el are mulți cai, unul şi unul etc. Nu era chip să-l fac să-şi scoată pintenii. Îmi spunea că acum este pifan numai vremelnic, dar că el tot călăreț rămâne. Îl bănuiam că acolo la el acasă trebuie să fi fost geambaş şi poate chiar hoț de cai, căci prea era „*schmecker*"[83]. De acasă lipsea deseori întreaga noapte. Îl întrebam: „Mă, Socolescule, unde-mi umbli noapte de noapte?" El răspundea: „Domnule sublocotenent, dumneata nu vezi că sunt băiat tânăr şi fercheş, merg şi eu prin târg, pe la fete."

---

[81] Pacea de la Bucureşti din 24 aprilie/7 mai 1918, impusă României de Puterile Centrale. La Buftea, s-a semnat Tratatul preliminar de pace între cele două părți (20 februarie/5 martie 1918).

[82] *Permis* (în lb. germană, în original).

[83] *Degustător, persoană cu gust rafinat* (în lb. germană, în original), cuvânt în care îşi are originea cuvântul *şmecher* din lb. română.

Într-o dimineață, dând un asalt cu plutonul, cu ura, peste o vale de lângă satul Răuceşti, peste cine dau pitit în fundul văii? Peste Socolescu al meu împreună cu țiganul Necula, ordonanța comandantului meu de campanie (Necula era din satul Lipia, de lângă Buzău, şi acasă era vestit hoț de bâlci). Împreună cu ei mai erau alți doi gealați. Toți țineau strâns de dârlogi câte un cal frumos, mândru, gata înşeuat.

Luându-mi un aer sever, m-am rățoit la ei: „Ce faceți aici, tâlharilor? De unde ați furat caii?" „Domnule sublocotenent, sst! Uite ce, la Humuleşti, în sat, sunt nişte polcovnici ruşi rămaşi de ai lor. Ne-am gândit să-i scăpăm de grija cailor şi i-am luat noi. Alege-ți şi dumneata unul şi facem pace."

Mi-am ales unul negru corb, nervos, iute, l-am botezat Don, mi-am făcut apoi rost de cravaşă şi de pinteni şi iată-mă şi pe mine călăreț, mai dihai ca domnul Socolescu.

Într-o frumoasă zi din luna martie am fost vizitați de regele Ferdinand şi regina Maria. Augustii suverani au trecut în revistă regimentul înşirat frumos, aliniat pe Valea Ozanei. Din peste patru mii de piepturi au răsunat urale puternice, nesfârşite pentru dragii noştri suverani. A urmat apoi defilarea în pas alergător. Se cutremura pământul, huia văzduhul. În ochii suveranilor iubiți erau lacrimi de bucurie, în inimile noastre, iubire fierbinte şi devotament nețărmurit pentru ei.

La masa de la popotă, regele ne-a vorbit în cuvinte calde, adânc simțite.

Pe fețele suveranilor am văzut toți numai nădejde şi încredere pentru viitor. Ni s-au împărțit daruri şi distincții.

La sfârşitul lunii martie ne soseşte un curier de la Iaşi, un ofițer ardelean. Aducea un plic secret şi foarte urgent. Mesajul suna:

„Batalionul de ardeleni voluntari va fi imediat dizolvat, restul regimentului se va uni cu Regimentul 8 Vânători (fără Vânători de Munte); toți ofițerii, subofițerii şi soldații ardeleni îşi vor schimba numele; începând de la 1 aprilie, regimentul, în mici subunități, va fi dispersat, de preferință spre munte, prin păduri etc."

Ce se întâmplase? În tratatul de pace, printre alte clauze, se mai prevedea că toate unitățile înființate în timpul şi din cauza războiului să fie imediat desființate. Ungurii ceruseră ca toți românii ardeleni voluntari (se socoteau în Moldova cam 60 000) să le fie predați peşcheş, ca pe unii care şi-au trădat... patria.

Iată-mă din nou botezat acum: Valeriu Florescu. Frații din Batalionul 4 de ardeleni s-au împrăştiat a doua zi ca potârnichile care încotro, fiecare după deprinderile avute acasă, la diferite întreprinderi, moşii etc. Eu am rămas mai departe în Regimentul 8 Vânători (după noua titulatură).

În Parlamentul de la Iaşi, după o şedință agitată care a durat o noapte întreagă, s-a hotărât să se ceară nemților anularea clauzei prin care, după dorința ungurilor, toți voluntarii ardeleni trebuiau să le fie predați. Aceasta, desigur, cu prețul altor concesiuni.

Germanii, oameni practici de altfel, care nu pun prea mare preț pe sentimentalisme, au anulat această clauză în ciuda aliaților lor maghiari.

Totuşi, din prudență, mi-am păstrat mai departe noul meu nume.

La 18 aprilie, regimentul a trebuit să fie dizolvat, căci comisia germană de la Iaşi, cu ajutorul iscoadelor [...] care mişunau prin Târgu Neamț, a mirosit manevra făcută cu schimbarea firmei. Am fost împărțiți în mici detaşamente şi am fost împrăştiați unii pe Valea Trotuşului, pentru paza unor cai râioşi, alții la tăiatul lemnelor prin codri etc. Trebuia să dispărem din Târgu Neamț, să luăm calea haiduciei ca pe străvechi vremuri. Plutonul meu trebuia să meargă la munci agricole pe o moşie undeva în județul Botoşani.

Mi-am echipat cum se cuvine cei 42 ostaşi ai mei, cu tot armamentul şi cu muniţie cât am putut lua. Am renunţat la o bună parte din hrană numai ca să pot duce cu mine cât mai multe cartuşe şi grenade. Apoi, pe ocolite, am luat-o *per pedes* spre Botoşani.

După două zile am ajuns la Hârlău [...], apoi, prin Târgu Frumos, la destinaţie, în satul Flămânzi, nume predestinat, căci de aici a purces în anul 1907 răzmeriţa ţăranilor flămânzi, jecmăniţi sângeros de Mochi Fişer, arendaşul moşiei, pe atunci proprietatea prinţului Sturdza. M-am prezentat proaspătului proprietar Grigore Alevra, fost cândva ofiţer activ în cavalerie şi plecat din oştire în condiţiuni nu prea onorabile, iar acum proprietarul unei moşioare de 42 000 de fălci (mititică, n-am ce zice). Se întinde de la Botoşani la Hârlău şi, peste Sulița, până în Valea Jijiei.

Ostaşii, după învoiala făcută, trebuia să primească pentru muncile la pădure şi pe ogoare doi lei pe zi, iar eu, ca vătaf, trei pe zi, bineînţeles şi hrana cuvenită pentru toţi.

Conacul, o aşezare intimă, cam părăginită. În „castel", doamna Draga Alevra, durdulie, frumuşică, cu mult mai puţin vârstnică decât soţul (mai târziu, prin anii 1919-1920, la Bucureşti, s-a numit „doamna voalată", vestită prin traficul de influenţă). Apoi mama doamnei, o bătrânică fâşneaţă care cu puţină îndemânare îşi ascundea cu sulimanuri urmele trecutului îndepărtat. Pare-mi-se se numea tot Draga. Se spunea că se trag din dinastia Obrenovici a Serbiei.

Ni s-a dat sălaş în dependinţe, ne-am pus pe dereticat, pe văruit şi într-o singură zi am fost gospodăreşte bine instalaţi.

Vechilul, un ovrei, domnul Fischman, ne-a împărţit apoi treburile, unii la pădurea Copălău, alţii la arat şi câţiva prin ogradă.

La început, treburile au mers destul de bine. Coana mare, care purta la cingătoare un maldăr de chei, era cerberul cămărilor şi al cramei; mă ruga adeseori să-i dau o mână de ajutor pe la cămări şi în special la cramă (era totdeauna cu ochii în patru să nu fie furată). Nu-mi displăcea această îndeletnicire, căci aveam un prilej să mai ciupesc ceva bunătăţi şi băuturică pentru ostaşii mei.

Pe la curte foiau câţiva ofiţeraşi spilcuiţi, dădeau târcoale „castelanei". Îmi aduc aminte de unul, căpitan de cavalerie Izzescu, care arăta multă duioşie şi afecţiune pentru coana mare.

Cavalcade, vânători călare prin pădurea nesfârşită Copălău, pescuit şi plimbări cu barca pe întinsul iaz de la Sulița etc.

Ferestrele castelului erau luminate până spre ziuă. Se juca cărţi, se dansa şi se întocmeau jocuri de societate... nevinovate, în timp ce domnul Alevra, trudit, dormea dus, fericit că juna lui soaţă nu se plictiseşte şi visând cum să-şi căftănească mai repede chimirul.

Invocând diferite motive, reuşisem să mă sustrag de la toate aceste plăceri.

În sat venise de curând învăţător un vechi cunoscut, Ion Străulea, de prin partea Sibiului. Era şi el fost voluntar de război şi, ca şi mine, se camuflase aici la Flămânzi. În fiecare seară, în hanul jupânului Bercu, combăteam câteva „balercuţe" de vinişor bun, uneori chiar Cotnari curat, adus cu mari sacrificii şi riscuri (cum spunea jupân Bercu) tocmai de la Iaşi, de la surorile Terente.

Rezerva mea faţă de convivii castelului a fost interpretată ca o lipsă de maniere, ca o mitocănie mai bine zis, şi coana mare şi-a rărit invitaţiile ce mi le făcea atât de des să-i dau o mână de ajutor pe la cămări şi mai ales pe la cramă.

Mi-a părut rău, căci aceasta era mai mult în dauna ostaşilor mei.

Într-o bună zi, lucrurile au luat o întorsură şi mai tragică. Domnul Alevra avea la Iaşi un frate, generalul Alevra[81], subşef al Marelui Stat Major al Armatei, prin intermediul căruia întreaga Comisie militară germană de la Iaşi a fost invitată la o vânătoare în pădurile Copălăului (domnul Alevra, înrudit îndeaproape cu familiile Pilat, Moruzi, toți „români de viță veche" din... Fanar, cu simțul mercantil în sânge, caută prilejul să-şi mărească avuția, căci nemții cumpărau din Moldova noastră sărăcită orice, plătind oricât).

M-a chemat la cancelaria conacului şi mi-a spus: „Domnule sublocotenent, mâine, duminică, soseşte aici fratele meu, generalul, împreună cu întreaga Misiune germană. I-am invitat la vânătoare pentru două zile, am pregătit totul cu tot dichisul. Eşti şi dumneata invitat. Pentru ca totul să meargă pe roate, ostaşii dumitale, mai puțin bucătarul şi artelnicul, împreună cu două cete de săteni vor fi hăitaşi, ne-am înțeles?"

I-am răspuns: „Domnule Alevra, ostaşii mei s-au bătut la Mărăşeşti şi au învins, au şarjat la Robăneşti şi eu refuz să-i pun acum să aducă iepurele în flinta neamțului".

Alevra, rățoindu-se: „Domnule sublocotenent, eu te plătesc şi te hrănesc şi pe dumneata, şi pe ostaşii dumitale şi nu înțeleg refuzul dumitale".

„Coane Grigore, dacă ai fi fost cu noi în bătăliile de pe front, ai fi înțeles, şi apoi, cu toată avuția dumitale, nu poți cumpăra onoarea noastră de ostaşi, măreşte-ți prin alte mijloace avutul şi nouă dă-ne pace".

I-am întors spatele m-am dus în camera mea, mi-am făcut bagajele şi, împreună cu Socolescu, am plecat în aceeaşi zi la Roibu (un conac părăsit, în plin câmp, aproape de Todirenii de pe Valea Jijiei).

Eram acum foarte aproape de părintele Nichiforescu, dar mai cu seamă de domnişoara Virginia, de la care, cu un an înainte, îmi luasem bun rămas la plecarea mea pe front. Să mai spună cineva că pământul nu-i rotund.

Aici m-am gospodărit din nou la iuțeală, căci Socolescu al meu era băiat vrednic şi tare priceput. După câteva zile, m-am pomenit aici cu o droaie de ofițeri şi ostaşi, toți artilerişti. Căpitanul Lungulescu, sublocotenenții Negoescu, Marțian, Poşulescu, Sofian. Veniseră şi ei pe moşia conului Grigore cu oameni la coasă şi cu caii la păscut.

Am înființat repede popota (Socolescu, bucătar), corp de gardă cu trompet, ofițer de serviciu cu rândul pe comandament etc.

Am început o viață curat ostăşească, cu o strânsă camaraderie, spre deosebire, aş putea spune, de promiscuitatea de la „castel".

Şi ei, ca şi mine, plecaseră de la regimente să se ascundă de ochii duşmanului şi ai cozilor de topor care țineau morțiş să ne desființeze.

Călare pe frumosul meu Don (aveam acum cravaşă, pinteni, ba şi mănuşi de călărie) şi tare mândru şi țanțoş, am descălecat în ograda părintelui Nichiforescu, de la Todireni. Părintele m-a primit cu multă dragoste şi evlavie. Domnişoara Virginia, acum pârguită şi tare frumuşică, elevă în anul II la Belearte în Iaşi, nu mai ştia ce să facă cu mânuțele de emoție. Casa plină de plozi, cei pe care îi lăsasem mărunței erau acum înfiripați. Ne-am dat în poveşti, fiecare aveam multe de povestit. Doamna preotească bătrână (Tana, cum îi spunea Virginia) se prăpădise cu amarul în suflet, căci Petruță al ei, drag fecior, căzuse pe front la Caşin. La Şetrăreni rămăseseră gazde cei doi flăcăi mai tineri, Anton şi Neculai.

După o zi de revelație sufletească, m-am întors la Roibu. La câteva zile, într-o zi de duminică, mi-am luat pe toți camarazii, întreg ştabul de la Roibu, călare, şi am descălecat

[81] Nicolae Alevra (1871-1938), general de brigadă (1917).

în ograda părintelui. Coana Aglaia preoteasa a început să intre la griji. Ne-am dus cu toții la biserică. La ieșire, după slujbă, domnișoara Virginia ne-a prezentat domnișoarelor din sat. Poșulescu, mai înfigăreț, a intrat repede în mare amor cu fiica șefului gării Todireni; și ceilalți s-au aciuat și ei pe lângă codane, toate eleve pe la profesionale și licee de la Iași și Botoșani, astfel încât la ștabul nostru de la Roibu tachinările se țineau lanț, iar în nopțile cu lună, fiecare dintre noi aveam pentru cine visa.

La curte mergem foarte rar și numai atunci când vedeam că ostașilor mei li se ciupește din tain, mă rățoiam atunci la jupân Leizer (venit proaspăt pe moșie și mai mare chiar peste jupân Fischman) și ostașii își primeau drepturile cuvenite.

În jurul conacului de la Flămânzi erau acum diferite făbricuțe: tăbăcărie, instalații pentru fabricarea feluritelor conserve (de pește; bulion din tomate și din dovleci). Câinii din sate dispăruseră aproape de tot, fiind masacrați, cu pieile puse la dubit, iar cu resturile făcute săpun. Nemții aduși aici de către conul Grigore, care acum s-a dat în stambă cu dușmanul, știau să folosească cu măiestrie totul, să stoarcă totul, căci pare că se grăbeau.

Din Ucraina, austro-germanii au fost izgoniți. În Franța, mâncau bătaie, în Macedonia, trupele anglo-franceze, comandate acum de mareșalul d'Esperey[85], care l-a înlocuit pe staticul Sarrail[86], au început să miște.

Nu după multă vreme de la plecarea mea din Regimentul 3 Vânători, acesta a părăsit satul Pădureni, trecând Prutul în Basarabia, unde, după mici hărțuieli, și-a luat garnizoană la Bender (mai târziu numit Tighina), pe malul Nistrului. Regretam acum mai mult că nu mai sunt în regimentul meu de baștină, ci aici, la munca câmpului, pe moșia lui Grigore Alevra. Divizia 8 [Infanterie], cu generalul Mircescu Ludovic[87], a ocupat Bucovina, ba se pretindea și Pocuția, care pe vremuri fusese dată zălog lui Ștefan Vodă al Moldovei de către un rege polon.

Într-o bună zi, m-am pomenit la Roibu cu grupul de motomitraliere condus de căpitanul Emil Pălăngeanu. Era în drum spre Cernăuți, fiind pus acum la dispoziția Diviziei 8. Se abătuse pe la mine să-și ia o parte din muniția pe care eu o luasem spre camuflare la plecarea din Târgu Neamț. Am rugat pe vechiul și bunul meu camarad Pălăngeanu să-mi îngăduie să merg și eu cu ei. Zis și făcut: am încălecat pe un ataș de motomitralieră „Klino", după ce-am lăsat comanda detașamentului Flămânzi plutonierului Ghinea și apoi drumul la Cernowitz [Cernăuți].

Aici generalul Mircescu a dat camaradului Pălăngeanu ordinul de operații: „Veți pleca imediat spre Vijnița [Vinnița, Ucraina], către Colomeea–Stanislau [astăzi, Kolomya–Ivano-Frankivsk, Ucraina] și, dacă este posibil, și mai departe pentru a ocupa Pocuția etc."

Cu maximum de viteză, am trecut de îndată la execuția ordinului primit.

În mai puțin de o zi am ajuns până aproape de Lemberg [astăzi, Lviv, Ucraina]. Nu ne-a întrebat nimeni nimic, nici măcar cine suntem și ce căutăm.

Unde mai poposeam să se răcească motoarele, eram întâmpinați de către autoritățile proaspăt improvizate [...].

La Colomeea, localitate vestită prin culturile de sfeclă de zahăr, am capturat un tren încărcat cu zahăr pe care l-am expediat cu întreg personalul respectiv spre Cernăuți, (în Moldova noastră era o mare lipsă de zahăr și știam că această captură va fi bine primită).

[85] Louis Félix Marie François Franchet d'Esperey (1856-1942), general francez (mareșal 1921), comandantul armatelor aliate din Orient.

[86] Maurice Sarrail părăsise postul încă din 1917.

[87] Divizia 8 Infanterie era comandată la acea dată de generalul Iacob Zadic.

Pe aici, prin Galiția și Pocuția noastră, trecea acum tren după tren cu ostași austrieci care părăsiseră frontul și mergeau spre casele lor. Într-un cuvânt, un întreg haos. După patru zile de haiducie, ne-am întors la Cernăuți, cu misiunea îndeplinită, căci un regiment de infanterie și unul de cavalerie veniseră în urma noastră și ocupaseră Pocuția.

Grupul de motomitraliere al Vânătorilor de Munte a rămas mai departe la Cernăuți, la dispoziția Diviziei 8, iar eu, cu mult regret, a trebuit să mă întorc la ai mei, la Roibu.

Intrasem în luna septembrie. Misiunea militară germană de la Iași, în frunte cu colonelul Baumgärtner, într-o bună noapte a șters-o, și cu ea și fabricanții conului Grigore.

La Flămânzi, întâlnindu-mă cu Alevra, acesta m-a întrebat mai în glumă, mai în serios: „Unde mi-ai umblat, tinere, atâtea zile?", i-am răspuns: „Coane Grigore, am fost și eu într-o mică plimbare pe la Cernăuți și prin Galiția. Am lipsit din slujba dumitale șapte zile mari și late, care fac 7x3 = 21 lei, scade-mi din simbrie această sumă și basta".

Simțeam că zilele de rămânere aici la moșie ne sunt numărate și așteptam ceas cu ceas ordinul de plecare spre Târgu Neamț, la regiment.

Moldova fiind sărăcită, suptă de greutățile războiului, de către ruși și nemți, statul nu mai putea întreține școlile. Se înființaseră eforii școlare care, prin ofrande, prin serbări cu tombole și urmate de dans, adunau cum puteau banii necesari întreținerii școlilor. Apelau, deci, la mila cetățenilor.

Noi, toți cei de la Roibu, am înțeles cum se cuvine această chemare și împreună cu dulcineele noastre colindam satele din jur (Albești–Dângeni–Trușești–Ștefănești) și contribuiam astfel din toată inima, cu cât puteam mai mult, la adunarea bănuților pentru școli.

La **28 septembrie [octombrie**[88]**]**, un curier venit în pas alergător de la regiment (asemenea grecului de la Maraton) ne aduce un ordin foarte urgent care sună: „Către detașamentul Flămânzi. Vă veți prezenta în cel mai scurt timp cu întreg detașamentul la postul de comandă al Regimentului, la Târgu Neamț, unde veți aduce întreg cazarmamentul, echipamentul și armamentul ridicate la plecarea din Târgu Neamț.

Veți lichida la zi socotelile cu proprietarul moșiei Flămânzi.

Semnat:

Comandantul Regimentului Vânători de Munte

Locotenent-colonel Principele Carol al României".

Evrika, nu-mi mai găsesc locul de bucurie. Încalec pe Don și în galop fuga de la Roibu la Todireni, cale de 3 km, dăruiesc domnișoarei Virginia pe Don al meu, cu tot harnașamentul, îmi iau bun rămas de la familia Nichiforescu și apoi în pas grăbit, *per pedes*, înapoi la Roibu. Îmi adun boarfele și îmi iau rămas bun de la camarazii artileriști, Lungulescu, Poșulescu, Marțian, Sofian, Negoescu. Ei nu primiseră încă ordinul de plecare și erau tare amărâți. M-am despărțit cu multă emoție de aceștia buni și dragi camarazi.

La curte, la Flămânzi, mi-am adunat cei 42 de ostași, le-am comunicat ordinul primit. Toți nu mai puteau de bucurie, căci și ei, ca și mine, simțeau că se apropie ziua cea mare, ziua Victoriei, ziua așa de mult dorită.

M-am prezentat lui Grigore Alevra, jupânul, cerându-i lichidarea la zi a drepturilor băneștí cuvenite ostașilor mei. Cârcotaș de felul său, jupân Grigore, în vinele căruia nu se primenise încă sângele moșilor lui veniți cu capra de ață din Fanar, a început tocmeala, ba că i-a dispărut o curea de la moară, ba că-i lipsește o gură de ham și, în afară de acestea, recolta nu este adunată de pe câmp. De ce-i ardea lui acum!

[88] De aici și până la sfârșitul anului 1918, există un decalaj de o lună față de data reală (în continuare pe stil vechi).

„Dă-mi, jupâne, ce vrei, căci ne grăbim, mai târziu ne vom răfui". (M-am ținut de cuvânt, căci, hăt mai târziu, la Bucureşti, l-am găsit instalat cu tânăra lui soață într-o casă arătoasă, pe o alee dintre strada Brezoianu şi grădina Cişmigiu. Soața se numea acum: „doamna voalată", se ocupa din plin cu traficul de influență).

Mi-am încolonat micul detaşament şi am părăsit conacul Flămânzi cântând. Jupân Leizer, vechilul, foarte mieros, ne-a dat binețe. Ovreiul simțea el ceva. Facem cale întoarsă spre Târgu Neamț. De astă dată nu pe ocolite, căci nu mai suntem ostaşi în ilegalitate. Avem pene la picioare şi în inimi numai jar, numai nădejdi.

La Târgu Neamț ne întrunim toți cei dispersați, ascunşi de ochii duşmanului. Ne numim din nou Regimentul Vânători de Munte. Eu mă lepăd de numele de împrumut Florescu şi mă numesc iarăşi Vasile Scârneci.

Începem instrucția la cataramă, să ne punem la punct, căci în haiducie o cam uitasem. Suntem plini de avânt căci avem veşti numai bune. Pe frontul francez, nemții sunt bătuți măr, armatele franco-engleze, în frunte cu mareşalul d'Esperey, au înfrânt pe germani şi bulgari în Macedonia şi înaintează victorioase spre Dunăre. Ziua victoriei se apropie cu paşi grăbiți.

Aşteptăm cu nerăbdare cu înfrigurare ziua plecării din Târgu Neamț, să plecăm cât mai repede să ajungem undeva unde să dăm mâna cu aliații noştri de care vitregia soartei ne-a despărțit timp de un an.

14 octombrie [noiembrie] 1918. La ora 6,00 dimineața, suntem chemați la postul de comandă al regimentului. Comandantul Regimentului, principele Carol, moştenitorul Tronului României, ordonă:

„Începând de la ora 6,30, tot regimentul se echipează şi se înarmează numai cu strictul necesar. Hrana pentru oameni şi animale pe patru zile, muniție – patru unități de foc.

Începând de la ora 13,00 regimentul se va deplasa în marş forțat pe ruta Târgu Neamț–Cristeşti–Moțca–Paşcani (distanța 40 km) în ordinea: Batalionul 1 şi grup motomitraliere, Batalionul 2 cu stația T.F.F., Batalionul 3.

Trenul de luptă şi trenul regimentar, ambele reduse, şi stat-majorul regimentului se vor intercala în coloană, între Batalioanele 2 şi 3.

În dimineața zilei de 15 octombrie, ora 5,00, primul eşalon, Batalionul 1, se va găsi pe rampa gării Paşcani, gata de îmbarcare în trenul deja pregătit.

Grupul motomitraliere va detaşa la Statul Major Regiment trei moto «Douglas» pentru legătură, iar batalioanele, câte trei agenți de legătură călări.

Ordine în detaliu urmează."

Nu mai ştiu unde ne este capul. Bucuria ne-a zăpăcit cu totul, dar nu avem timp de pierdut, ne punem pe treabă.

La ora 13,00 fix, Batalionul 1 este trecut în revistă pe Valea Ozanei, în preajma satului Humuleşti, satul lui Ion Creangă. Comandantul Regimentului, Alteța Sa Regală, ne urează drum bun şi iuțeală. Cu un „să trăiți" puternic, izvorând din inimi – răsună Valea Ozanei până hăt, departe, către mănăstirea Neamțului – răspundem comandantului nostru. Sunt comandantul Plutonului 1 din Compania 3, Batalionul 1, comandat de maiorul Gheorghe Ionescu-Sinaia.

Părăsim Târgul Neamț, [...] trecem apa Moldovei prin locurile pe unde, cu sute de ani în urmă, marele Voievod Ştefan a învins. Păşim şi noi pe urmele lui, hotărâți să învingem.

Urcăm grăbiţi dealul peste nesfârşitul Moţca, codrul vuieşte de cântecele noastre. Auzim glasul străbunilor de la Războieni şi Podul Înalt care ne îndeamnă să cinstim obârşia.

Spre ziuă, coborâm spre Paşcani. La ora 4,00, suntem pe rampa gării. La ora 6,30, suntem îmbarcaţi în tren. Unde mergem? Şeful gării, un bun prieten al vânătorilor de munte, plin de bucurie ca şi noi, ne spune că are mersul până la Adjud, de aici încolo, Dumnezeu ştie.

La ora 7, **15 octombrie [noiembrie] 1918,** un şuierat prelung ne vesteşte plecarea.

Mergând agale, abia la ora 14 ajungem la Adjud. Aici aflăm că mergem la Brăila.

16 octombrie [noiembrie], ora 3,00, sosim în gara Brăila. Nemţii au şters-o. Ne îndreptăm spre Bucureşti. Doamne, ce bucurie!

Mergând iavaş-iavaş, căci linia de cale ferată este slabă, spre seară, către ora 19,00, debarcăm, în sfârşit, în gara Buftea. În drum, vedem nemţi întârziaţi, strecurându-se nici ei nu ştiu încotro, sunt ca şoarecii în colivie. Îi lăsăm în plata Domnului, sunt cu tinicheaua de coadă, bieţii de ei.

Suntem găzduiţi peste noapte în conacul domeniului Ştirbey, unde suntem bine primiţi şi ospătaţi. De somn nu ne arde. Petrecem bine toată noaptea cu vin bun „Pivniţele Barbu Ştirbey". De mult nu am mai gustat aşa nectar.

După masa de prânz, foarte copioasă, întreg regimentul, falnicul Regiment Vânători de Munte, ne punem în marş cadenţat (exerciţiu de ultimă oră, căci mâine vom intra în metropolă, scumpul nostru Bucureşti).

La ora 16,30, suntem pe hipodromul de la Băneasa. În tribune vom cantona pentru noapte; ne dichisim, ne lustruim pe întrecute. Căiuţii sunt cantonaţi frumos în boxele de lux ale pensionarilor pur-sânge. Sunt şi ei mândri şi cu nerăbdare.

Târziu seara, plecăm toţi ofiţerii, cu şeful în cap, pe şoseaua Kiseleff, la „Flora", unde patron îl găsim pe domnul Huier, un vechi camarad de sport (săritor la prăjină).

Facem un chef năstruşnic până spre ziuă.

18 octombrie [noiembrie/1 decembrie] 1918. Ora 6,00, deşteptarea. Trompeţii sună aprig deşteptarea. Zorile Victoriei.

La ora 8,00, suntem aşezaţi pentru revistă în Piaţa Victoriei. Este o vreme minunată. Bunul Dumnezeu, cu toţi sfinţii, şi-a întors faţa spre noi.

Ora 8,30. „Regiment, drepţi, pentru onor arm'!" comandă fiul regelui.

Două fanfare intonează „Trăiască regele!", imnul nostru scump, se cutremură pământul şi păsările cerului roiesc deasupra noastră iuţi, cu ciripit voios, în razele unui soare sclipitor de toamnă.

Regele nostru, marele rege Ferdinand I cel Leal, cu scumpa noastră regină Maria şi cu generalul Berthelot, prietenul sincer al ţării noastre, care ne părăsise vremelnic în Moldova, toţi călare pe cai superbi (regina în uniformă de colonel al Regimentului 4 Roşiori, iar regele, în ţinuta vânătorilor de munte) ne trec în revistă, în pas domol. Ajunşi în faţa drapelului nostru, îl decorează cu Ordinul „Mihai Viteazul" pentru luptele pline de glorie de la Coşna şi Cireşoaia, din anul 1917. Se opresc, salută: „Sănătate, flăcăi!". Din mii de piepturi răsună puternic şi voios: „Să trăiţi, Majestate".

Inimile şi trupurile noastre vibrează de emoţie şi de bucurie. Suntem copleşiţi.

Uralele poporului care priveşte la această măreaţă sărbătoare nu se mai sfârşesc.

Încolonarea câte patru, în frunte cu fiul regelui, moştenitorul tronului. Falnicii vânători de munte, oţeliţi la Coşna, Cireşoaia, Oituz şi Mărăşeşti, trec acum pe Calea Victoriei în pas cadenţat. Scântei ies din caldarâm. Cu greu ne putem strecura, căci de pe trotuare năvăleşte în coloane poporul nostru.

Îmbrăţişări, femei, fete, moşnegi, ţânci, de-a valma; coloana se îngroaşă pe strâmta Calea Victoriei, către Palatul Regal.

Fetele de la Institutul Moteanu, mai-mai să sară pe ferestre şi din balcoane.

În faţa Cercului Militar, în construcţie, pe blocurile de piatră, popor înghesuit ca sardelele ovaţionează. Din mulţime de desprinde bunicul meu, Gheorghe Man-Danciu, tatăl mamei mele. Păzitorii ordinii îl opresc: „Stai, moşule, unde mergi, nu-i voie". „Vasile, Vasile", mă strigă în harţă cu gardienii: „Lasă-mă, dom'le, uite-l pe nepotul meu!". Lacrimi, îmbrăţişări, emoţie profundă, apoi braţ la braţ înainte peste Bulevardul Elisabeta, către Prefectura Poliţiei. La braţ de-a stânga, am o frumuşică duduie care merge în cadenţă cu noi, bunicul cu nepotul.

Întâlnim unităţi din armata mareşalului d'Esperey. Francezi, englezi, turcoşi [sic!], sudanezi din trupele coloniale, călări pe cai frumoşi şi focoşi. Sunt aliaţii noştri. Pe străduţele din preajma Băncii Naţionale, străzile Lipscani, Academiei, aşteptăm rândul la defilare povestind cu publicul de una, de alta. Mulţi mă roagă: „Domnule sublocotenent, daţi-ne voie să luăm câte un ostaş, doi, uite colea la bodegă, să ne cinstim cu un şpriţ şi poftiţi şi dumneavoastră". Nu am încotro şi aşa, pe rând, hai şi la cârciumioară, că aşa-i românul, binefea trebuie stropită!

Adunarea, încolonarea pe strada Academiei, către bulevardul Carol I. Vom defila prin faţa regelui Ferdinand, alături de statuia voievodului Mihai cel Viteaz, care, cu peste 300 de ani înainte, întrezărise întregirea neamului românesc, păşise prin Alba Iulia, Şelimbăr, dar vitregia sorţii l-a împiedicat. Acum, după amar de vreme, Atotputernicul Dumnezeu şi-a întors faţa spre noi. Regele nostru iubit, Ferdinand I cel Leal, va întregi neamul nostru atât de obidit şi împilat de asprimea vremurilor. Ce coincidenţă!

Defilăm în pas iute, vânătoresc. Delir, aplauze nesfârşite, flori.

Pe feţele regelui şi reginei picură lacrimi, lacrimile bucuriei şi nădejdii.

Nu ştiu de ce, despre bucureşteni, ca ardelean, aveam părerea că sunt flecari, neserioşi, acum însă am văzut că m-am înşelat, căci dovedesc o înaltă ţinută morală şi patriotică.

După defilare, ne îndreptam pe Bulevardul Colţei, Piaţa Sfântul Gheorghe, spre cheiul Dâmboviţei, strada Elefterie, Cotroceni, la cazărmile [Regimentelor] 2 şi 9 Vânători, unde suntem cantonaţi. Facem acum garnizoană în Bucureşti, în metropola României. După ce ne-am instalat şi dichisit ostaşii, pe înserate am venit ciopor toţi ofiţerii în oraş, la centru, fiind invitaţi la un mare banchet la „Continental". Am fost din nou ovaţionaţi şi la fiecare pas invitaţi la un şpriţ, încă la un şpriţ. Am legat multe cunoştinţe, multe prietenii.

Către ziuă, ne-am dus la culcare. O parte din ofiţeri am fost găzduiţi la Hotel „Bratu", iar o parte la Hotel „Traian", de pe Calea Griviţei. Am dormit toţi tun toată ziua, căci eram frânţi de oboseală.

Toată săptămâna am întrebuinţat-o cu aranjamentul cazărmii şi cu punerea la punct a instrucţiei de paradă şi a ţinutei, căci vom face pe rând garda la Palatul Regal din Calea Victoriei şi la Cotroceni, unde trebuie să dovedim că şi la paradă ştim să fim cei mai tari. Vecini avem Regimentul Escortă Călare de gardă şi Regimentul 4 Roşiori, toţi ofiţeri şi ostaşi de meserie în ale paradelor, şi nu ca noi, pifani mocofani.

Începem cu temei instrucția la Ghencea și în preajma comunei Militari.

De la Hotel „Bratu", unde locuiesc, este cale lungă până la cazarmă. Cu săbiuța în cumpănire, în zorii zilei grăbiș, grăbiș, *per pedes*, drum de peste un ceas întins la programul zilei, care începe la ora 7,00 punct.

Este acum timp de pace. Șefii sunt din ce în ce mai exigenți, mai aspri, nu se glumește ca în timp de război! Au apărut în regiment căpitani și maiori tip Bucureșteni, cărora nu este prudent să le aminteșți de fapte din război.

Cu somnul suntem veșnic în deficit, căci nopțile le petrecem pe la „Majestic", „Alhambra", „Tabarin", unde fiecare avem câte o conchistă. În localurile de noapte au năpădit artiste din neamul lui Arpad, care au o deosebită slăbiciune pentru ofițeri.

La prânz, luăm masa la popotă, în regiment, o masă copioasă care costă 0,30 lei. Seara, în oraș, la restaurante, după puterea buzunarului. La „Carul cu bere", o halbă cu spumă deasă costă 0,35 lei, o franzelă de 1 kg, „Müller", cu lapte, costă 0,40 lei adusă la domiciliu etc. O baterie (1 litru de vin, 1 sifon) la gheață, 1,10 lei. Mâncarea, destul de ieftină, căci chiar cu solda de sublocotenent se poate viețui bine, în Bucureșteni, mai cu seamă. Urmele războiului, cu atâta vreme de ocupație germană, aproape nu se văd.

Miercurea și sâmbăta după-amiaza, serviciul fiind suspendat, avem prilejul să ne recuperăm din somnul pierdut.

În Bucureșteni au rămas trupe aliate (francezi, englezi, americani). Cu francezii avem uneori conflicte, căci sunt aroganți, obraznici, se cred în colonii, în Orient.

Elemente așa-zis socialiste ([Gheorghe] Cristescu-Plăpumarul, Ilie Moscovici, [I.C.] Frimu, [Mihail] Bujor, Ana Pauker[89] etc.) încep să agite muncitorii din fabrici, pescuiesc în apă tulbure. Suntem mai mult consemnați zi și noapte în cazarmă.

Zilnic, manifestații de stradă.

La **13 decembrie 1918 [st.v.]**, pe un ger cumplit, numai în vestoane, primim ordin ca în pas alergător să pornim spre Teatrul Național, Palatul Regal. Barăm străzile Brezoianu, Câmpineanu și Sf. Ionică, spre Palat.

Dinspre Calea Griviței, pe strada Manea Brutaru, biserica Sf. Iosif, o coloană masivă de manifestanți (femei, copii, bărbați), majoritatea tineret, presează spre Muntele de Pietate, strada Sf. Ionică, spre Palatul Regal, Teatrul Național, Calea Victoriei.

Din balconul clubului socialist, matadorii agită mulțimea. Străzile sunt interceptate cu câte patru-cinci cordoane. Din balconul clubului, deasupra noastră (strada Câmpineanu, colț cu Sf. Ionică), fruntașii socialiști îndeamnă ostașii să nu execute consemnul, să meargă fiecare acasă, promițându-le marea cu sarea.

Ostașii zâmbesc, nu iau în seamă poveștele. Sunt țărani sănătoși la trup și la minte, își iubesc glia și pe Dumnezeu.

Matadorii, văzând că îndemnurile lor nu prind cheag, încep insultele: „Trântorilor, vă mor acasă copiii și muierile de foame, stați în slujba unui rege care v-a dus în război, unde v-au fost măcelăriți părinții și frații de către nemți, neamurile regelui etc."

Apoi către manifestanți: „Nu vă fie teamă, fraților, rupeți cordoanele, înainte la Palat, scoateți din bârlog pe călăi (regele și regina) etc."

Atmosfera este din ce în ce mai încărcată. Gerul a pătruns în oase, căci este tare aspru. Ostașii și-au pierdut răbdarea, cumpătul. Ne cer voie să pătrundă în oficina socialistă, să ia de gât pe cei din balcon. Facem mari sforțări îndemnându-i să fie calmi.

[89] Mihail Bujor și Ana Pauker nu figurează printre organizatorii acestei manifestații.

Între noi vine generalul Ştefănescu, prefectul Poliţiei Capitalei, care şi el ne roagă să fim cu răbdare şi cu mult tact, să nu provocăm, căci matadorii asta o doresc.

Manifestanţii au pus acum în faţa lor femei şi copii şi, la adăpostul lor, presează (câtă laşitate). Două cordoane sunt rupte, un foc de pistol, învălmăşeală. Ce se întâmplase? Un netrebnic de după paravanul făcut de femei şi copii ţinteşte pe sublocotenentul Ilie Radu. Un ostaş observă acest lucru, trage pe ofiţer, comandantul lui, deoparte, dar cartuşul tras de netrebnic pătrunde adânc în abdomenul acestui ostaş plin de devotament. A curs sânge, sânge nevinovat, sângele unui camarad.

Din acest moment, toată străduinia noastră, a ofiţerilor, este zadarnică. Ostaşii, fără ordin, fără niciun îndemn, deschid focul, lovesc cu patul armei. De sus, de pe terasa Teatrului Naţional, grupul de motomitraliere, fără ordin şi el, deschide focul. În învălmăşeală, şi eu şi alţi camarazi ne alegem cu câteva zdravene lovituri de pat de armă. De abia după 20 de minute reuşim cu multă greutate să oprim furia ostaşilor, cu sincer şi profund regret, căci sunt sigur că, în bună parte, sângele care a stropit caldarâmul înghetat al str. Câmpineanu şi Sf. Ionică a fost nevinovat. Au căzut victime unei demagogii deşănţate destui nevinovaţi.

Vitejii agitatori din balconul Clubului au zbughit-o în pivniţă şi prin cotloanele clădirii sediului socialist, de unde mai târziu au fost scoşi de urechi de organele Poliţiei. Pe înserate, amorţiţi de frig şi de foame, batalionul din care făceam parte a fost cantonat, în stare de alarmă, la Prefectura Poliţiei Capitalei din Calea Victoriei, unde, trei zile şi trei nopţi în şir, nedezbrăcaţi, încinşi, în capul oaselor, am rămas la dispoziţia Poliţiei. Ne-am ales de aici cu destui păduchi pe care de-abia apucasem să-i uităm din timpul războiului.

În curtea Poliţiei au fost adunaţi treptat o mulţime de rebeli, în majoritate tineret, mulţi de origine semită. Sunt sigur că aceştia s-au dat în stambă cu nemţii în timpul ocupaţiei.

După trei zile am fost schimbaţi de alt batalion şi ne-am dus în cazarmă să ne curăţim de păduchi.

Între timp, s-a decretat stare de asediu. Adio instrucţie, vom face acum poliţie pe străzile capitalei, o nouă îndeletnicire pe care nu am dorit-o.

Localurile trebuiau închise la ora 20,00 şi circulaţia pe străzi nu era permisă după ora 21,00. Bucureştenii, fiind cam nedisciplinaţi, am avut mult de furcă cu ei, mai cu seamă cu femeile întârziate.

La „Capşa", fieful boierilor corifei politici, era un fel de tabu, dar cu timpul i-am învăţat şi pe ei să fie disciplinaţi. De multe ori am fost ameninţat că mi se va lua gradul, că voi fi mutat pe undeva, hăt, departe, la Fălticeni sau Medgidia, sau Calafat, dar nu m-am sinchisit. I-am luat de ştaif, şi pe unii mai bătrâiori i-am pus în birje şi i-am îndreptat la casele lor, iar pe unii mai tinerei şi mai belicoşi i-am găzduit în beciurile Poliţiei.

Împreună cu jandarmii pedeştri, facem patrulări prin tot oraşul. Prin mahalale avem mai puţină bătaie de cap, sunt oameni mai de înţeles decât intelectualii din centru. Cu jandarmii pedeştri avem dese neînţelegeri, căci nu-i putem dezbăra de năravurile poliţieneşti. Bucureştenii i-au botezat „colivari".

Instrucţia trupei am abandonat-o complet, căci indivizi din alte neamuri au împins la răzmeriţă masa de oameni inconştienţi.

Ca şi în Moldova, unde, în 1917, octombrie, [când] a început revoluţia rusească, unde climatul era atât de prielnic – învinşi, mizerie completă, roşi de exantematic, cu două tre-

imi din țară ocupată și cu restul năpădită de puhoiul rusesc în plină dezagregare –, țăranii noștri și acum și-au păstrat sufletul neîntinat. Doamne, ce comori zac în neamul nostru de țărani!

Regele Ferdinand, recunoscător, și-a ținut cuvântul dat și a ordonat împroprietărirea lor. Țara a fost apărată de țărani, pământul țării va fi al lor.

Încep să se întoarcă acasă boiernașii fugiți pe la Odessa și Cherson [Herson, Ucraina], cei care și-au părăsit țara și regele, alegând un trai mai bun, mai comod și, culmea, în loc să le fie ruşine, tot ei fac acum pe martirii neamului. O parte din cei care nu au putut fugi spre nord, către Suedia, Norvegia, au fost chelfăniți de bolșevici la Odessa.

La Sibiu funcționează acum Consiliul Dirigent, un fel de stat în stat, căci la Predeal mai este un fel de graniță. Se fac acolo afaceri în stil mare. Frații ardeleni, echipa Boilă, Osvadă, dovedesc că, atunci când au caşcavalul la îndemână, știu să-l devoreze mai dihai ca regățenii.

Facem acum pază la diferite fabrici, pe sectoare, Gara de Nord, R.M.S.[90], Gara de Nord etc.

Ne mai îndeletnicim și cu înmormântările. Când trece în lumea drepților, un cetățean care a fost decorat cu „Coroana României" are dreptul să fie însoțit la locul de veci de un pluton cu trompeți, iar pentru „Steaua României", cu o companie cu fanfară etc.

La Bucureşti fiind mulți decorați, destul de des îmi vine rândul pentru asemenea parade și pare că este un făcut: cei care răposează pe lângă cimitirul „Sfânta Vineri" din bariera Griviței sunt îngropați la Bellu, taman la capul Căii Şerban Vodă. Ba unii au lăsat cu „limbă de moarte" să fie plimbați pe anumite străzi. În pas domol, de marș funebru, batem străzile, după dorința mortului și a familiei, ceasuri întregi. La cimitir, slujbe interminabile și discursuri-panegiric lungi. Bocete, jelanie etc. De multe ori, familia decedatului ne invită acasă, la „pomana mortului", unde se încinge câte-un chef în regulă, uneori cu muzică de la patefon și chiar cu dans. Durerea arătată la cimitir s-a uitat așa de repede! În aceste ocaziuni leg prietenie cu duduițe și cuconițe nostime.

Nu aș fi crezut vreodată ca vânătorii de munte să fie chemați și la astfel de îndeletniciri.

Într-o seară, la palat, fiind de gardă, la masă, vodă Ferdinand, aflând că sunt ardelean, m-a întrebat dacă prin Ardeal se găsesc furaje și grăunțe pentru cai. Caii palatului duceau lipsă. I-am răspuns că se găsesc din belșug și că am priză la Consiliul Dirigent (aveam prieteni acolo). Am primit o delegație din partea Palatului și regimentului, care m-a însărcinat să cumpăr pentru nevoile de hrană ale trupei vite și furaje pentru animale.

Am primit o grămadă de bani și apoi am întins-o la Sibiu, de unde am primit dezlegare pentru a cumpăra din județele Ciuc și Trei Scaune.

Iată-mă deci achizitor și negustor (prima îndeletnicire în viață). Am făcut treabă bună. Toată lumea a fost mulțumită

Înapoi la Bucureşti, am reînceput serviciul de poliție, serviciu destul de ingrat, de neplăcut, căci trebuie să facem percheziții prin casele oamenilor pentru căutare de arme.

De multe ori se ivesc situații comice, sunt întrebat dacă satârul de bucătărie sau toporul din magazia de lemne sunt arme etc.

Pe o stradă din cartierul Gramont–Filaret, am intrat în casa scriitorului D.D. Pătrăşcanu[91], tatăl lui Lucrețiu Pătrăşcanu[92], care mai târziu va fi un om de frunte în con-

[90] Regia Monopolurilor de Stat.

[91] Dimitrie D. Pătrăşcanu (1872-1937), prozator și om politic.

[92] Lucrețiu Pătrăşcanu (1900-1954), lider comunist, ministrul justiției (1944-1945, 1945-1948).

ducerea țării, după 23 august 1944. Familia, oarecum alarmată, căci se ştiau că sunt filați ca militanți de stânga, mi-a scos dintr-un sertar un revolver mititel cu prăsele de sidef, un fel de jucărică, şi se jurau că altceva nu mai au ascuns prin casă. I-am rugat frumos să-l păstreze căci nu ne temem de orice fel de arme. Cu această ocazie, am legat o bună prietenie cu această familie de moldoveni distinşi.

Mai târziu, prin anul 1946, Lucrețiu Pătrăşcanu, fiind ministru de justiție, a venit la Sfântul Gheorghe, unde eu funcționam ca preşedinte al Comisiei pentru aplicarea clauzelor armistițiului în județul Trei Scaune, să instaleze Tribunalul local, care până atunci funcționa ca for de judecată maghiar şi îşi făcuse de cap cu judecarea pricinilor, de multe ori născocite, față de români. Sentințele erau izvorâte dintr-un şovinism feroce.

Un avocat localnic, decanul baroului, domnul Zentay (evreu maghiar) s-a ridicat, cerând ministrului Justiției ca judecătorii de la acest tribunal să fie de origine maghiară şi judecarea să se facă tot în limba maghiară.

Lucrețiu Pătrăşcanu l-a pus imediat la punct, spunându-i că țara se numeşte România şi judecata se va face de magistrați numiți după merit, fie români, fie maghiari, în limba română.

Am văzut atunci că Pătrăşcanu, deşi comunist, este animat totuşi de sentimente naționale. Se pare că aceste sentimente l-au dus mai târziu la pierirea totală[93]. M-a rugat atunci să-l însoțesc la Miercurea Ciuc, unde-şi îndeplinea aceeaşi misiune. Pe drum şi-a amintit de vizita pe care i-am făcut-o la Bucureşti în anul 1918.

A venit **Crăciunul anului 1918**, Naşterea Mântuitorului. Am prăznuit-o de astă dată aşa cum se cuvine. Prin centru şi prin mahalale, pe unde patrulam, cete de țânci cu steaua şi coruri improvizate de oameni în toată firea colindau pe la casele cetățenilor vestind naşterea Împăratului Lumii. Peste tot erau primiți cu dragoste.

Deşi consemnul era că circulația este permisă numai până la ora 21,00, de astă dată am închis ochii, căci prea era frumos şi duios.

Ba acolo unde nu puteam scăpa de prea multe insistențe, mai luam şi noi câte un păhărel de vin, cozonac etc., căci, în definitiv, dacă-i bal, bal să fie.

Sărbătorile Crăciunului se scurg cu petreceri şi voie bună. A treia zi a Crăciunului mi-a venit rândul să fac de gardă la Palatul Cotroceni, unde şi eu, şi ostaşii mei, am primit frumoase daruri din mâna grațioasei noastre regine Maria.

A venit şi **Revelionul anului 1919**. Pe străzi, animație, femei şi bărbați încărcați cu diverse cumpărături, toți grăbiți spre casă, căci se apropie ora 21,00. Mulți întârzie pe la aperitive, sunt de acum edecuri cunoscute pentru noi. Închidem şi de astă dată ochii.

La Hotel „Boulevard", doamna şi mareşalul Prezan[91] au invitat pe francezi pentru sărbătorirea Revelionului, dar au uitat să ceară cuvenita autorizație de prelungirea peste ora 21,00. Sergentul Cătănoiu din plutonul meu îşi execută datoria, consemnul. Mareşalul Prezan, cu blândețea care-l caracterizează, îşi recunoaşte vina şi, prin telefon, cere Prefectului Poliției îngăduirea necesară, după care felicită pe Cătănoiu şi dăruieşte frumoase lucruri la toată grupa lui. Ce deosebire între oameni: ciocoii ramoliți de la Capşa, căzuți în vină, se rățoiesc şi ne amenință.

[93] Lucrețiu Pătrăşcanu a fost închis în aprilie 1948, acuzat de complot, colaborare cu Siguranța şi cu serviciile secrete britanice. În aprilie 1954, în urma unui simulacru de proces, a fost condamnat la moarte pentru „crime împotriva păcii". A fost executat la Jilava în noaptea de 16 spre 17 aprilie.

[91] Constantin Prezan va primi rangul de mareşal în 1930.

1919, 1 ianuarie, ziua numelui meu, pe care o sărbătoresc cum se cuvine la „Maiorul Mura" şi apoi seara, până hăt târziu, către ziuă, la „Majestic", unde fetele mă felicită şi îmi golesc punga până la un sfanț. Doamne, şi mai este mult până la primirea soldei pe ianuarie! Ce mă fac?

Am fost totuşi norocos, ca întotdeauna, căci a doua zi, la cazarmă, am fost încadrat în campania de schiori care trebuia să plece la Braşov, pe muntele Postăvarul, pentru instrucția schiului, şi am primit solda pe o lună înainte şi, în plus, o bună indemnizație de deplasare, sume de bani aşa de bine venite.

Comandantul detaşamentului, maiorul Emil Pălăngeanu, ajutor, căpitanul Mavrichi Dumitru[95], şi instructor, sublocotenent în rezervă [Theodor] Rosetti-Solescu, iar noi toți ceilalți, elevi.

A luat ființă prima unitate de schi. Sunt începuturile schiului în armată, se poate spune ale schiului în România veche, căci până aici cei care au practicat schiul au fost numai câțiva boiernaşi înfofoliți în blănuri care făceau schi de plăcere şi mai mult din snobism, în preajma Castelelor Regale Peleş şi Pelişor de la Sinaia. De aici înainte, schiul românesc va fi clădit pe baze temeinice, de țărani plini de vlagă, sănătoşi şi la trup, şi la minte. Este deci începutul schiului cu adevărat.

Cu trenul ne-am deplasat la Braşov, peste Predeal, unde nu am avut nevoie de paşaport. Bornele de graniță sunt acum vestigii ale trecutului.

La Braşov am fost provizoriu cantonați în Cazarma Albă, fostă a Regimentului 2 Infanterie *K.u.K.*, aici, de unde în august 1916, am plecat de unul singur peste avanposturile noastre de la Măieruş–Arini (pe Olt), în spatele dispozitivului inamic, să aduc informații pentru comandamentul Armatei 2. Pot spune că de aici mi-am început atunci cariera de ostaş.

Suntem acum în România întregită, în România Mare, pentru care am avut norocul să dau din sângele, din sufletul meu şi din sudoarea mea, pe Olt, în Ardeal, în Carpați, la Mărăşeşti în anii 1916-1917, tot avântul tineresc. Sunt fericit şi mândru.

Aici, la Braşov, reînnoiesc din vechile cunoştințe şi leg noi prietenii.

În magaziile cazărmii găsim mormane de schiuri şi echipament alpin cu care ne echipăm din plin.

După câteva zile de gospodărie, echipați cu bagajele şi hrana pe samare, pe cai mici, durdulii (rămaşi tot de la *K.u.K.*), o pornim în pas voios, haiducesc, spre Poiana Braşovului, pe muntele Postăvarul (Schuller, cota 1802). Este o zăpadă minunată. Şi un ger sec. Ne instalăm în barăcile foste ale armatei austro-ungare de pe muntele Cristianul, unde găsim cabanier pe domnul Gust, care luase în stăpânire aceste barăci în numele „Karpatenverein"[96]. După unele parlamentări, ne-am cuibărit bine şi noi, căci de drept a noastră era moştenirea; mai târziu însă, prin slăbiciunea mai marilor noştri, tot „Karpatenverein" a luat în stăpânire aceste barăci.

Zăpadă bună, neumblată, de peste un metru. Împărțiți pe echipe, ne batem pistele pentru şcoală în poiana zisă „Katilu". Căzături cu duiumul, dar încet, încet am deprins acest frumos sport de iarnă, aşa de plăcut. La ora prânzului şi după programul de după-

[95] Dumitru Mavrichi (1897-1985), sublocotenent (1916), locotenent (1917), căpitan (1920), venise la Regimentul Vânători de Munte de la Compania de Motomitraliere; unul din cei mai buni prieteni ai lui Scârneci, îl vom regăsi în însemnările referitoare la cel de-al Doilea Război Mondial.

[96] Asociația Carpatină Ardeleană a Turiştilor (*Siebenburgischer Karpatenverein*).

amiază, cu greu ne adună şefii pentru a merge în cantonament. Ba şi în orele de repaus facem schi în particular. Între elevi încep întrecerile şi, în scurtă vreme, mă detaşez de camarazii mei din grupă şi devin ajutor instructor şi, mai la urmă, chiar instructor.

Trăim aici sus pe vârf de munte într-o atmosferă de completă camaraderie, de prietenie şi dragoste frăţească, pe care şefii noştri, Pălăngeanu şi Rosetti, au ştiut aşa de bine să o împletească. Suntem fericiţi că am scăpat de meseria de poliţişti de la Bucureşti. Sâmbătă, după masa de prânz, suntem liberi, putem pleca la Braşov cu condiţia ca luni dimineaţa, ora 7,30, ora programului, să fim prezenţi.

În primele două săptămâni nu am avut voie să coborâm pe schiuri, din motive de securitate, pe urmă coboram pe schiuri până jos la Pietrele lui Solomon. Erau adevărate întreceri cu multe, multe peripeţii. Deşi eram acum ofiţeri bătrâni, cu un război pe răboj, totuşi pe schiuri eram mai mult copii. În oraş, ne îmbăiam la baia de aburi de la Eforia Liceului Şaguna, apoi bărbieriţi, dichisiţi, petreceam la „Coroana" pe la serate şi baluri, iar duminica, după miezul nopţii, cu rucsacul şi schiurile la spinare, o porneam spre Postăvarul câte doi, câte trei şi de multe ori câte unul, pe clar de lună sau pe viscol.

În Poiana „Trei Fetiţe" urlau haitele de lupi, dar nu ne sinchiseam. De aici, din această frumoasă poieniţă, în nopţile cu lună, când puteam chiar citi ziarul, priveam Caraimanul şi Bucegii atât de maiestuoşi, albul zăpezii cu miliardele de diamante sclipitoare. De multe ori ajungeam în cantonament către ziuă şi atunci, tiptil, să nu ne simtă şefii, ne cuibăream sub păturile din paturile suprapuse. Totuşi, la program eram prezenţi, punctuali, plini de avânt. Tinereţe, tinereţe!

„Skiverein" organizează concursuri la care luam startul şi o parte din noi. Primul concurs a fost o coborâre din faţa cabanei noastre până la Pietrele lui Solomon, cine ajunge mai repede pe unde poate. Saşii întrebuinţau un singur băţ. O prăjină lungă de bambus, *à la* Andreas Hofer[97]. La acest concurs a ieşit primul Herman Gust, urmat de fraţii lui cei trei, iar noi, pe la coadă. Mai târziu însă, spre sfârşitul cursului de schi, i-am bătut pe toţi măr.

La începutul lunii martie, când mai era încă zăpadă bună pentru schi, am primit ordin să plecăm înapoi la Bucureşti, unde cei rămaşi acolo erau geloşi pe noi. „Ajunge cu... jucăriile", spuneau ei.

Cu mult regret, am părăsit Postăvarul şi Braşovul, unde legasem aşa de frumoase prietenii.

La Bucureşti se liniştiseră lucrurile.

Primăvara adusese o gripă şi mureau pe capete şi din cei decoraţi cu „Steaua" şi „Coroana României", deci iarăşi drumurile, în pas domol către Bellu, Sfânta Vineri, Adormirea, Ghencea, Trei Coceni etc., la început cu bocete şi apoi la urmă cu bairam, căci deh, pomana mortului cere şi oleacă de veselie.

Programul de instrucţie este acum mai aprig, aşa încât adio cu *dolce farniente* pe la „Majestic", „Alhambra".

Gărzile maghiare naţional-şoviniste din Ardeal se agită, şi voluntarii foşti prizonieri în Italia, care poartă acum uniforma alpinilor italieni, cu greu pot fac faţă acestor mişcări revizioniste. În străinătate, în special în Anglia şi America, se poartă o intensă şi bine susţinută propagandă pentru revizuirea Tratatului de la Versailles. Ungurii vor morţiş să-şi recapete Ardealul. Lordul Rothermere, proprietarul trustului mai multor ziare de seamă din Anglia, duce o campanie puternică revizionistă. Ungurii spun peste tot „*Nem,*

[97] Andreas Hofer (1767-1810), conducătorul răscoalei tiroleze împotriva trupelor lui Napoleon.

nem, soha!"[98]. Ba şi sârbii ridică pretenţii pentru Banat. În Ungaria, peste Tisa, s-a instalat guvernul procomunist Bela Kun şi trupele roşii ale acestuia sunt în luptă cu trupele albe ale generalului Kratochwil.

Miroase a praf de puşcă şi pare că peste hotare avem puţini prieteni. Pe ici, pe colo, se nasc disensiuni între ardeleni şi regăţeni, alimentate se pare de propaganda maghiară.

În rândul voluntarilor ardeleni veniţi fie din Rusia, fie din Italia, disciplina cam lasă de dorit. Sunt unii ciupiţi de comunism, astfel că toată nădejdea nu poate rămâne decât tot pe seama, pe încrederea ostaşilor călîţi la Oituz–Mărăşti–Mărăşeşti. [...]

Regele şi regina fac o călătorie prin Ardealul dezrobit. Nu sunt însoţiţi de fiul lor cel mai vârstnic, moştenitor al tronului, căci acesta a simulat o căderе de pe cal, un accident, înainte de plecare şi pe la cazarma noastră nu a mai dat. O chestiune de familie tot pe tema faimoasă Zizi Lambrino. Doamne, câte mai poate răbda poporul!

Augustii suverani au fost primiţi cu multă căldură şi dragoste de popor pe tot cuprinsul Ardealului.

Întorşi în capitală, fiind de gardă la Cotroceni, am avut fericirea să aud pe rege povestind la masa de seară, aşa de frumos cum numai el ştia să povestească, despre cele văzute şi simţite în Ardeal.

Principele Carol, comandantul regimentului nostru, nu mai venea nici la masa părinţilor săi şi nici pe la regiment. Era mofluz, se supărase ca văcarul pe sat.

Spre sfârşitul lunii iulie, în a doua jumătate, primim echipament pentru mobilizare şi dispoziţii să fim gata de plecare spre frontiera Ardealului în cel mult 24 de ore. Suntem mai tot timpul consemnaţi în cazarmă, în stare de alarmă. Fetele de la „Alhambra" şi „Majestic" sunt îngrijorate de absenţa noastră de pe ring.

La **19 iulie**, echiparea, distribuirea muniţiei, trei unităţi de foc pe oameni, hrana de rezervă pe patru zile, restul la chesoane şi căruţe. Oamenii sunt încărcaţi până la refuz.

Ne punem în marş către triajul Gării de Nord, unde urmează să îmbarcăm. Suntem în a treia mobilizare (15 august 1916, octombrie 1918, iulie 1919). Mobilizăm, demobilizăm, până când? Suntem toţi însă plini de avânt, dorim să ne batem, căci timpul destul de scurt de pace ne-a cam moleşit.

Pe rampa de îmbarcare, ce plăcută surpriză. Găsim un tren încărcat cu echipament american, mantale, vestoane, cămăşi kaki de lână, pantaloni, bocanci, botfori până la genunchi, centuri, bretele de cartuşiere, *à la* America, până şi cravate. Apoi, două vagoane cu pălării *gris-alpine*, toate aduse pe gratis de americani din Italia.

Lepădăm la iuţeală tot ce avem pe noi (vestoane şi pantaloni, pufoaice, pe care la rândul nostru le capturasem de la ruşi, în Moldova), aruncăm cât colo cămăşile şi izmenele cam obosite şi ne înţolim din cap până în tălpi cu acest frumos, luxos echipament.

Ofiţeri, subofiţeri, soldaţi suntem îmbrăcaţi toţi la fel. Suntem acum cu adevărat vânători de munte carpatini. Doamne, ce mândri suntem!

Ne îmbrăcăm şi plecăm către Predeal, apoi prin inima Ardealului, pe unde peste tot suntem călduros ovaţionaţi. Comandant avem pe colonel Bădescu Job. Titularul, Principele Carol al României, a rămas acasă lângă muierea sa, Zizi.

La Arad debarcăm după 40 ore de mers. Era vorba să ne răfuim cu sârbii care ocupaseră deja o parte din Banatul nostru, dar între timp Comisia Aliată, compusă din delegaţi

[98] *Nu, nu, niciodată!* (în lb. maghiară, în original), unul din principalele sloganuri ale revizionismului maghiar interbelic.

americani, englezi, francezi şi italieni (aceştia din urmă foarte puțin binevoitori, având şef pe colonelul Romanelli[99]), a lichidat între timp, în mod paşnic, conflictul. Sârbii s-au retras în țara lor, bosumflați.

După o noapte petrecută în Arad, ne îmbarcăm din nou în trenurile proaspăt părăsite, trecem frontiera maghiară la Gyula, nimeni nu ne întreabă ce căutăm. Este o țară a nimănui, în haosul revoluției, asemenea cu expediția noastră din Bucovina, Galiția, pe chestiunea revendicării Pocuției în 1917.

Debarcăm fără incidente, în gara Püspökladány. Părăsim căiuții noştri pirpirii, care se înfruptă acum din belşug pe câmpia mănoasă a pustei.

Rechiziționăm cai frumoşi, focoşi, trăiți în sălbăticie şi avem multă bătaie de cap până să-i potcovim. Am mai adunat şi o turmă de boi albi, frumoşi, uriaşi, cu coarne bogate, dar când i-am pus la treabă, au luat-o razna cu căruțele, aşa că a trebuit să renunțăm la serviciile lor.

Aveam acum de toate, chiar mai mult cât ne era de lipsă. Am trecut în marş prin Karcag, un orăşel frumos gospodărit, *mezővàros*[100], cum spun ungurii, şi peste noapte am poposit în Kunmadaras.

Aici am întâlnit pe colonelul de cavalerie brigadier [general] Marcel Olteanu. Comanda o brigadă de voluntari ardeleni. În ajun, fusese atacat de bande comuniste şi, culmea, şi de fracțiuni din trupele albe.

Personal a luptat la grenadă, împreună cu ordonanțele, furierii ce-i avea pe lângă el, căci frații ardeleni voluntari au cam dat bir cu fugiții.

Vânătorii de Munte au luat în mână operațiunile din această regiune, fără însă să avem prea multă bătaie de cap. Am curățat regiunea de inamici şi, la 28 de zile, pontonierii noştri au întins un pod peste Tisa la Kisköre.

În după-amiaza acestei zile, memorabilă zi, vânătorii de munte, trei batalioane de ostaşi unul şi unul, mai frumoşi, mai falnici ca oricând, au trecut fără cadență (aşa scrie la carte) peste Tisa în adevărata pustă maghiară. Regele Ferdinand, în uniforma vânătorilor de munte, cu pălăria alpină, regina Maria, în ținuta Crucii Roşii, cu marama albă fluturând, au ținut să cinstească prin înalta lor prezență trecerea noastră peste Tisa. Aveau lacrimi de bucurie, iar inimile noastre mai să ne spargă piepturile de emoție şi dragoste pentru iubiții noştri suverani. Ne-au însoțit cu privirea lor dragă până la trecerea ultimului ostaş. Alături de suverani erau Ionel Brătianu, mareşalul Prezan şi o numeroasă suită.

De-abia am trecut Tisa şi avangarda noastră a luat deja contact cu elementele Diviziei de Secui, albii. Suveranii au stat sub traiectoria artileriei noastre care a deschis focul şi câteva obuze inamice s-au spart în preajma lor şi au auzit desigur mitralierele lătrând.

După trecerea apei, suveranii au chemat pe colonelul Job Bădescu. Regina i-a înmânat daruri pentru ofițeri şi ostaşi şi l-a întrebat cum se simt vânătorii de munte. Colonelul Bădescu i-a răspuns: „Suntem plini de ardoare şi avânt, majestate, dar ne lipseşte comandantul (Principele Carol), am dori să-l avem în fruntea noastră". Regina i-a răspuns: „Bădescu, spune vânătorilor că-l vor avea foarte curând".

Colonel Bădescu, dibaci cum era, a ştiut să răscolească sentimentul de mamă.

---

[99] Guido Romanelli (1876-1943), colonel, a fost şeful Misiunii Militare Italiene la Budapesta din mai până în noiembrie 1919. Reprezentantul Italiei în comisia amintită era generalul Ernesto Mombelli.

[100] *Oraş de câmpie* (în lb. maghiară, în original).

Am mărşăluit pe întinsa pustă atât de mănoasă şi bogată. Țăranii cu pantaloni de pânză albă foarte largi, în chip de fuste, erau în toiul secerişului şi ne-au primit cu bunăvoință, cu bucurie chiar, căci vedeau în noi nişte salvatori ai avutului lor.

Trecem prin oraşele de câmp Jászberény, Nagykáta, peste tot găsim urmele proaspete ale bandelor de comunişti Bela Kun, Vágó, Szàmuely, toți evrei de origine. În piețe găsim mulți cetățeni spânzurați, împuşcați, cu trupurile încă calde, sunt victime nevinovate ale acestor bande de terorişti feroce, fără milă, fără omenie, fără Dumnezeu.

În orăşelul Jászberény avem repaus o zi întreagă, dar către seară, alarmă! A sosit în ataşul unei motomitraliere „Klino" principele Carol, să-şi reia comanda regimentului. Suveranii şi-au onorat cuvântul regesc.

Regimentul se adună în parcul orăşelului, suntem trecuți în revistă. Primim cum se cuvine pe comandantul nostru titular.

La masa de seară din grădina unui restaurant, este invitat şi primarul cu notarul urbei. Au rămas paf când au aflat că vorbesc cu *Trónörökös* (moştenitorul Tronului).

Am primit ordine pentru a doua zi.

Primarului i s-a tălmăcit că pentru a doua zi dimineața, ora 4,00, avem nevoie de 120 căruțe cu cai aprigi. Primarul a început să dea din colț în colț, ba că oamenii sunt fugiți de urgia bolşevicilor, ba că una, că alta. Se cam codea.

Prințul, pe un ton sever, i-a spus nemțeşte: „Am ordonat, se va executa. Mâine, la ora 4.00, ne întâlnim în piață, noapte bună!".

Într-adevăr, a doua zi de dimineață, la ora fixată, totul era în ordine. Carol ne-a împărțit căruțele, la țanc 120, frățeşte pe campanii.

Îmbarcați în căruțe, câte 12, în trap şi uneori în galop, spre Budapesta. Aşa război mai înțeleg.

După abia un ceas de înaintare rapidă, a trebuit să ne oprim, căci, la dreapta noastră, o brigadă de cavalerie (colonelul Neagu) a fost respinsă de trupele roşii şi noi eram amenințați cu încercuirea, care, dacă reuşea, roşii ar fi avut o frumoasă pradă, un vlăstar regal.

Am debarcat din căruțe şi, după lupte de o zi şi o noapte, am reuşit să-i alungăm pe bolşevici spre Dunăre. Întreaga Divizie Albă a generalul Kratochwil s-a predat nouă, înțelegând că nu mai avea rost să lupte în folosul roşiilor, ce paradox![101]

De aici în acolo aveam să ne răfuim numai cu armata lui Kun Bela şi a acoliților lui, Vágó şi Szàmuely, frumos triumvirat, mai dihai ca la Roma Veche.

În noaptea de **3-4 august**, suntem în preajma capitalei Budapesta, cu Batalionul 1 pe aeroportul Kőbànya şi cu Batalioanele 2 şi 3 la Gödöllő, reşedința fostă a împăraților Austro-Ungariei.

La revărsatul zorilor, vedem în toată splendoarea, sub primele raze de soare, metropola. Înălțimile Gellert şi turlele Catedralei şi Parlamentului străluceau feeric.

Ne bărbierim, ne dichisim cum se cuvine pentru a păşi în metropola Ungariei milenare a Regatului Sfântului Ştefan, urmaşii căruia peste o mie de ani au subjugat şi robit neamul nostru românesc. Este ziua mântuirii, ziua revanşei. Aşteptăm însă să ne mai sosească ceva din grosul unităților rămase în urmă.

[101] Divizia de secui comandată de generalul Karoly Kratochwil se predase de la sfârşitul lunii aprilie.

Suntem gata dichisiți, lustruiți. Caii, frumos harnașați, cu copitele date cu vacs, zburdă și ei nerăbdători. Soarele strălucește de o suliță pe cerul absolut senin și începe să ne dogorească. Bunul Dumnezeu, și el, este cu noi și pentru noi.

Formalitățile de predarea orașului fără luptă, fără vărsare de sânge.

În sfârșit, la ora 12,30, notabilitățile orașului, proaspăt instalate la conducerea metropolei, se prezintă în ținută de ceremonie, cu nelipsitul țilindru, cu pâine și sare și cu cheile orașului pe o tavă de argint.

Trufia maghiară a fost învinsă, și românii, opincarii, dovedesc încă o dată mai mult că știu să-și împletească vitejia cu omenia și cu mărinimia. Originea noastră daco-romană, atât de mult contestată de unguri, își găsește acum adevăratul înțeles.

Ne încolonăm în marș, câte patru, în capul coloanei grupul moto-mitraliere cu „Klino"-urile care duduie năstrușnic. Apoi un escadron de cavalerie cu cai focoși, de rasă nobilă, minunat harnașați și lustruiți. Călărețiii noștri poartă lânci și carabine în bandulieră. Sunt mândri ca la 10 mai.

Intrăm pe poarta orașului dinspre Köbànya, trecem Dunărea pe podul, cu faimă, de lanțuri (*Lánchíd*), numit *Erzsébet* (Elisabeta)[102].

Trecem acum peste Dunăre, din Buda în Pesta. Trotuarele sunt ticsite de populație. Ordinea este cu greu menținută de polițiștii unguri improvizați, care totuși au pe brat banderolă roșie (*vörös ör*).

Ovații, unele de circumstanță, dar majoritatea par sincere. Cred că chiar roșiii s-au săturat de binefacerile regimului proaspăt instaurat.

Suntem în inima Budapestei. De după perdele ni se fac discret semne de simpatie (sunt din cei puși la popreală de Bela Kun și sunt oarecum prudenți la început).

Nimeni nu crede că suntem români. Ne întreabă dacă suntem englezi sau italieni (ni se adresează întrebări în engleză, italiană și franceză). Le răspundem că suntem români, dar se îndoiesc. Îi credeau pe români în ițari și în opinci. Ostașii noștri, mai frumoși ca oricând în ținuta nou-nouță, sunt tare bățoși și mândri.

În sunete de fanfară, trecem pe artera principală, Andràssy Ut., și de-abia spre seară ajungem la Școala de cadeți „Ludovica", unde ne oprim pentru odihnă și pentru a lua măsurile necesare de pază pentru noapte, căci suntem tare puțini într-un oraș așa de mare (două batalioane de vânători de munte, căci unul a rămas la Gödöllö, și puțină cavalerie). Din informații, în Budapesta sunt trei divizii de roșii bine înarmați.

Nu avem un plan al orașului, dar, din fericire, cotrobăind într-un birou al unei agenții de mașini agricole, am găsit două planuri și astfel ne-am putut orienta cum se cuvine. Ni s-au împărțit sectoarele la repezeală. Cu ungurească mea am fost de mult folos alor mei.

Compania din care făceam parte a primit ordin să facă paza podului de cale ferată peste Dunăre și a împrejurimilor. Deci, înapoi spre Dunăre.

Se făcuse noapte. În drum, întâlnim companii de roșii echipate și înarmate. Ne dăm frumos bună seara. Suntem puțini și este mai prudent să fim amabili. La pod, găsim de pază ostași roșii. La început, au vrut să o șteargă, dar tot din prudență și amabilitate i-am convins să împărțim paza, ei la un capăt, noi la alt capăt. Zis și făcut. În sector este cazarma Regimentului 1 Honvezi, ticsită de roșii. Mai alături, un mare depozit de echipament, depozitul principal al armatei, condus de un general, apoi un ospiciu pentru nebuni de

[102] Podul cu lanțuri (*Lánchíd*) poată din 1195 numele de Széchenyi. Erzsébet este un alt pod peste Dunăre.

unde, de la zăbrele, unii ne fac manifestații de simpatie, alții ne înjură, iar cei furioși urlă ca lupii. Suntem cu ochii în patru, căci ne cunoaștem forțele. Nu ațipim de loc. La ziuă vom vedea ce avem de făcut.

La ziuă, prietenii de la celălalt cap al podului nu mai erau, au aruncat armele și s-au topit. Cei din cazarma regimentului de honvezi, așijderea, iar nebunilor li s-a dat drumul și am găsit ospiciul gol. „Trăiască libertatea!"

Suntem acum siguri și liniștiți până la sosirea grosului armatei.

În sectorul nostru sunt multe vile frumoase cu grădini, un fel de cartier boieresc. Până în ajun fuseseră ocupate de proletari, iar vechii proprietari, îngăduiți pe ici pe acolo, în subsoluri, pivnițe și garaje. Chiriașii regimului au șters-o și ei, și vechii proprietari s-au reinstalat în vilele lor. Vin acum să ne mulțumească, în franțuzește, nemțește sau englezește, că i-am scăpat de pacostea roșie și ne invită în locuințele lor eliberate. Preferăm să rămânem în corturile noastre instalate într-un parc, este și mai sănătos și mai practic. Apar acum pe străzi ofițeri în vechea uniformă, încărcați cu decorații. Ne fac multă curte și ne povestesc ororile săvârșite de Kun Bela et comp. Îi rugăm frumos să-și pună țoalele și decorațiile în panoplie, căci deocamdată noi suntem în război cu Ungaria.

În pivnițele Parlamentului din Insula Margareta s-au găsit sute de intelectuali, ofițeri, profesori, medici spânzurați, unii încă calzi. Populația este pașnică și binevoitoare, chiar și pătura așa-zisă de jos, muncitorii care beneficiaseră de scurtul regim al lui Kun Bela, ne arată simpatie.

Populația civilă duce lipsă de alimente, căci țăranii nu aduc alimente în oraș. Am luat măsuri, trimițând prin satele apropiate patrule, însoțite de delegați, să îndemne pe țărani să aducă alimente în oraș. La sate este chiar abundență, căci țăranii știu să se chiverniseasca. Ei au înțeles îndemnul nostru și au început să aducă alimentele în capitală. Am văzut prin satele din pustă ciurde de câte 2 000 de gâște dolofane, apoi cirezi numeroase de vite. Numai în câteva zile, viața în oraș și-a luat cursul normal. La bucătăria companiei am triplat numărul cazanelor și personalul pentru a putea hrăni populația nevoiașă. Ca și strămoșii noștri romani, pe unde trecem arătăm omenie și civilizație și rânduială. Încep să ne dea târcoale mulți intelectuali care la început erau oarecum rezervați, fie de teamă, fie mai cu seamă din mândria atât de specifică maghiarilor. Primesc acum hrana de toate zilele de la opincari, de la *„büdös oláh"* (român puturos). Îi vedem cu simpatie și suntem amabili cu ei, dar acest lucru îi supără, îi amărăște, căci câțiva dintre ei, cu care legasem prietenie la un pahar de vin Tòkay, mi-au mărturisit, *„in vino veritas"*, că această omenie arătată de noi ar fi fost mai bine venită de la oricare alt popor, chiar de la negrii din fundul Africii.

Pe străzi, animație, circulație intensă. Ungurii sunt tare plimbăreți. Unguroaice nostime se preumblă de colo până colo, ne dau târcoale, sunt tare focoase și cu gust îmbrăcate în rochițele lor de vară stăvezii. Cu ungureasca mea mă descurc destul de bine cu Mauvi, Sary, Sury, Magdus etc.

La postul meu de comandă, stau acum într-o vilă elegantă. Se perindă o mulțime de lume pentru ca să primească bilete de trecere de la fabrici, birouri spre casă și dintr-un cartier în altul sau în satele din jur, pentru aprovizionare sau la neamuri. Mi-am luat doi secretari unguri care știu și românește și treaba merge strună.

Primăria Uj Pest (Pesta nouă) ne invită la un banchet, mai bine zis, la un mare chef, într-o vastă sală, aula instituției. Totul este pregătit și regizat cum se cuvine. Fete și doamne dintre cele mai frumoase și mai elegante, mai pline de draci și de ispite completează decorul acestei vaste încăperi.

Alături de comandantul nostru „*A Trónörökös*" (moştenitorul tronului) este plasată o brunetă zveltă, tare frumoasă. Este, se zice, văduvioara unui căpitan maghiar, nu de mult trecut în lumea dreptților.

Această văduvioară va veni mai târziu la Bucureşti, adusă la retragere de generalul Panaitescu[103] (şarpele cu ochelari), îşi va face stagiul prin diferite varieteuri şi apoi va pleca în America, la Hollywood, unde va deveni Lia de Puty[104] şi îşi va sfârşi viața prin sinucidere.

Ungurii ştiu să-şi aranjeze treburile, sunt tare buni regizori. Prin femei, şi în trecut, şi în prezent, şi se va vedea că şi în viitor, multe din chestiunile mai delicate, fie la ei acasă, fie peste hotare, le-au rezolvat bine prin femei şi prin fotbal.

Se vorbeşte că Principele Carol va fi solicitat să primească tronul Ungariei sau că Ungaria va cere unirea cu România (ungurii ard de dragul dualismului). Se zice că se duc tratative în acest sens.

Bairamul se prelungeşte de la ora 13, până a doua zi în zori. Şampania „Törley" şi vinul „Tokàji Aszú", curge în valuri, dans – ceardaş îndrăcit etc.

Într-un moment de expansiune, prințul nostru scoate pantoful vecinei sale, îl umple cu şampanie şi-l soarbe până la fund. Mare haz pe chestia asta. Mie însă mi-a făcut greață. Se pare că regizorii şi-au atins țelul.

Îndeobşte, fericirile sunt de scurtă durată. Începe să sosească grosul armatei. Generalul Mărdărescu[105] este mare ştab peste tot teritoriul ocupat. Îşi instalează comandamentul pe Gellert, într-un mare şi elegant hotel. Vine apoi şi generalul [Traian] Moşoiu[106], care se zice că mănâncă o sută de sarmale la o masă. Este şi el ceva mare la Budapesta.

Noi, vânătorii de munte, trebuie să o luăm din loc, căci ne îndeplinisem misiunea până aici. Plecăm spre nord, spre granița Cehoslovaciei, țară nouă, în faşă.

După marşuri, pe îndelete, ajungem în regiunea muntoasă împădurită, cu multe mine de cărbuni. Se zice că minerii sunt încă credincioşi regimului Bela Kun şi că sunt constituiți în detaşamente puternice, că au intenția să mărşăluiască asupra Budapestei. Marii ştabi de la Budapesta vor să aibă linişte şi pace.

Cu Compania 2, locotenent Bădescu Tiberiu, în care eu comandam plutonul 2, ajungem la minele Ózd şi Salgótarján, unde încercuim coloniile muncitorilor, facem percheziții în locuințe, cu omenie. Este multă mizerie în aceste colonii de bieți muncitori. Puzderie de femei livide şi copii goi. La început sunt toți tare alarmați, dar văzând omenia noastră, se liniştesc. Împărțim alimente cât putem. Nu găsim însă niciun fel de arme. La doi kilometri de colonie, este mina de cărbuni, în fundul căreia sunt baricadați minerii. O parte din ingineri şi funcționarii minei sunt în birouri, la suprafață. Ne spun că muncitorii mineri au fost informați că noi, românii, venim să-i arestăm şi apoi să-i executăm până la unul şi că ei preferă să moară mai bine în fundul minei, unde şi-au câştigat bruma de existență.

Între timp, am izolat colonia de mină. Ce este de făcut? Propun comandantului meu de companie să mă cobor eu în mină, căci ştiu ungureşte şi sunt convins că vom cădea la o bună, paşnică învoială.

---

[103] Ştefan Panaitescu (1871-1943), general de brigadă, şeful statului-major al Comandamentului Trupelor din Transilvania.

[104] Lia de Putti (1899-1931), actriță maghiară de film.

[105] Gheorghe Mărdărescu (1866-1938), general de divizie, comandantul Comandamentului Trupelor din Transilvania (1919-1920).

[106] Traian Moşoiu (1868-1932), general de divizie (1919), comandantul Garnizoanei Budapesta.

Cu greu am putut convinge pe doi din ingineri (unul știa românește) să coboare cu mine în galeriile minei. Ne suim în ascensor, care nu era blocat, și hai la fund. Încep, după un drum destul de lung, să se zărească luminile lămpilor cu carbid, apoi fețele livide, ușor de mizerie, ale minerilor. Încep murmure, dar nu ostile, ci mai mult de îndurare. Le explic pe cât puteam în ungureasca mea că nu vor avea nimic de pătimit și că este mai bine să iasă toți la suprafață, fără nicio teamă. Nu mi-a trebuit mult ca să-i conving. Mulți dintre ei știau românește. Cu o parte am ieșit la suprafață. Bădescu era sigur că nu mai ies din fundul minei, căci i se părea că stătusem cam mult acolo.

Treptat, au ieșit din mină toți minerii, de-abia după câteva ore. Erau tare mulți, vreo 1 500, iar noi, de-abia 112, și aceștia răspândiți cordon între mină și colonie.

Am recurs la o stratagemă: pe Bădescu l-am decretat căpitan, ca să pară cu importanță. Am învățat câțiva ostași să vină cu sufletul la gură să-i raporteze: „A sosit Regimentul 9 Artilerie". Bădescu răspundea: „Să deshame, să pună în baterie". Apoi, după un timp, alt ostaș raportează: „A sosit un escadron de cavalerie". „Să descalece și să aștepte etc." Minerii care știau românește auzeau toate acestea și șopteau tovarășilor cele auzite. În acest fel, eram stăpâni pe situație.

După registrul minei am făcut apelul, apoi le-am ținut o cuvântare. Le-am spus că în colonie s-au făcut deja minuțioase percheziții, s-au găsit multe arme și că acum fiecare să declare ce anume arme are și unde sunt ascunse, căci altfel, cei găsiți cu arme pe acasă și care nu le declară aici vor fi aspru pedepsiți.

Bieții oameni nu știau că noi nu găsisem nimic prin casele lor, dar mai știau totuși unii dintre ei că au arme; au început să le declare, fiecare ce avea.

Într-un registru, am notat tot și apoi am mers în colonie să ni se predea armele declarate. Ajunși la fața locului, soțiile le-au spus că nu trebuie să aibă grijă, că noi nu am găsit nimic. În zadar, că armele erau declarate și acum trebuiau predate. Am adunat astfel mormane de arme și muniții, cărora, în mijlocul coloniei, pe un maidan, le-am dat foc. După mistuirea focului, ne-am despărțit de mineri, în bună prietenie, după ce, împreună cu ei și cu ai lor, am făcut haz de păcăleala ce le-am tras-o. Cacialmaua ne-a slujit și nouă, și lor. Minerii și-au reluat lucrul și toată lumea a fost mulțumită.

În căruțe, la trap, spre seară, am poposit în comuna Parádfürdö, o așezare bine întocmită și minunat gospodărită. Aici, contele [Istvan] Károlyi are un întins latifundiu, un castel măreț, ca în basme, și înconjurat de un parc tare frumos. Apoi, crame cu vinuri din cele mai alese, grajduri de mare lux, cu chiuvete de marmură pentru adăpat frumoși cai de rasă nobilă, bovine și porcine din cele mai selecte. Într-un cuvânt, tot ce poate fi mai organizat și mai frumos.

Intendent peste toate este un moșneag de vreo 75-80 de ani, care, din tată în fiu, din moși strămoși, se găsește pe acest domeniu. Stăpânii au fugit, însă el păstrează până la un ac avutul lor cu o grijă și cu un devotament care, pot spune, merg până la manie.

Contele Károlyi este pe undeva unde încearcă să formeze un guvern *à la* Kerenski sau ceva asemănător, din revoluția franceză de la 1789, un fel de compromis. Este un fel de d'Orléans, tot așa de stângaci.

Am întins corturile în superbul parc cu un pârâiaș cristalin, cu frumoase fântâni arteziene și flori din cele mai minunate. Am asigurat moșneagul grijuliu că nu ne vom atinge de bunurile stăpânilor lui. El ne-a pus la dispoziție hrană și băuturică pentru toată compania, inclusiv taraful de lăutari, țigani unguri, care se aciuase pe lângă noi de vreo

săptămână. Ne însoțesc peste tot și ne cântă pentru mâncare și mai ales pentru băuturică și țigări. Așa război, mai înțeleg.

De abia ne instalaserăm și, de deasupra noastră, de pe înălțimile împădurite, auzim răpăieli, focuri de pușcă, mitraliere și chiar câteva lovituri de tun. O întreagă hărmălaie care venea de acolo de unde noi, Compania 2 din Batalionul 1, reușiserăm să întocmim așa de bine lucrurile cu cacealmaua noastră.

Ce se întâmplase? În urma noastră, a trecut pe la mina Ózd, Batalionul 3 Vânători de Munte, vitejii maiorului Alex. Orășanu, care au ținut morțiș să dea acolo o bătălie. Găsiseră locul cel mai potrivit și ei probabil că nu știau că noi trecuserăm pe acolo, cu liniște și pace.

La război, trebuie să curgă sânge sau cel puțin să se tragă cu pușca, ca să poți pretinde decorații. Cum prilejul căutat nu se ivea deloc, trebuia inventat. Maiorul Orășanu, zis Zbilț, cunoscut în regiment ca sforar, [era] ajutat de locotenentul Ghindă, un basarabean pe care l-am prins în 1917 când dădea bir cu fugiții armatei ruse în căruța popotei ofițerilor pe care o conducea și care atunci, la ananghie, a descoperit că este frate român basarabean. A fost primul în regimul nostru la Târgu Neamț, cu gradul de locotenent, așa cum a declarat. Acum regizau o bătălie cu niște bieți mineri pașnici, liniștiți.

Am luat doi ostași destoinici și pe trompet, țiganul Babici, am încălecat toți patru, cu toate protestele moșneagului, pe cai focoși, de rasă, înșeuați cu șei faine „Somür" [Saumur] și, în galop, am ajuns pe câmpul de bătălie al Batalionului 3. Am explicat maiorului Orășanu că noi, Compania 2, trecusem pe acolo în dimineața zilei și că ne-am îndeplinit misiunea fără focuri de pușcă și am găsit că muncitorii mineri au fost oameni pașnici și de înțeles.

Mai de rușine, mai de teamă, căci am dat să se înțeleagă că voi raporta regimentului această aiureală, s-a ordonat în sfârșit încetarea ostilităților.

Trecând prin colonie, am fost recunoscuți de familiile minerilor și bătrâni, femei, copii, ne-au făcut o caldă manifestație de simpatie. Eram cunoștințe de-abia de o zi.

Maiorul Orășanu, care era unul din apropiații Prințului Carol, nu mi-a iertat acest, să-i zicem, afront, și multă vreme mi-a purtat un dinte, căci ajunsese în carieră până la comanda Diviziei de Gardă la București și, de câte ori i s-a ivit ocazia, m-a... crestat cât a putut.

Ne-am întors la Parádfürdő, am predat moșneagului bidiviii și harnașamentul, și seara, pe terasa castelului, am pus țiganii mei să-i cânte la ureche romanțe din tinerețea lui. A picat cu vinuri din cele mai vechi și bune. Spre ziuă, ne-am pupat și, plini de duioșie și de prietenie, mi-a dăruit 12 sticle cu vin bălan de 70 de ani. Cred că nu m-a înșelat, căci era mai gros ca undelemnul, parfumat și foarte tare. Dintr-un păhăruț era musai să cânți.

După abia patru zile de *dolce farniente* în această minunată așezare a contelui Károlyi, cu cramele de mare lux – unde butoaiele de sticlă armată de câte 20-30 de mii de litri de vin din vița cea mai nobilă, să-l bei din ochi –, am primit ordin să părăsim Parádfürdő, să ne îndreptăm spre nord, spre Putnok. În locul nostru, se va instala aici postul de comandă al Batalionului 3, maior Orășanu, care va sălășlui aici în tot timpul ocupației în Ungaria și unde de multe ori va fi invitat Principele Carol să petreacă până în zori.

Grijuliul moș Pataky nu cred că va fi fost fericit, fără griji, căci după ce-am ajuns în țară, hăt, târziu, am văzut în picioarele căpitanului Mitică Orășanu (fratele maiorului) cizmulițe din marochinul de pe fotoliile din castelul contelui, precum, la o vânătoare la

Bistrița, pe frații Orășanu et. comp., bine echipați [cu puști] de vânătoare, toate comandă specială la Holy Holand [probabil, Holland&Holland], în Anglia. Cred că, pe lângă altele, au dezgolit cele patru saloane cu arme din cele mai alese, pe comandă. Bătrânul intendent n-a mai avut, cred, nopțile liniștite petrecute cu noi.

În deplină liniște și rânduială, compania noastră a cantonat în Putnok, un orășel frumos și plăcut. Și aici am dat peste un conte, prezent, însă. Este contele Szentkereszty, proprietarul unui întins domeniu și al unui superb parc botanic și zoologic.

Suntem spre **sfârșitul lunii august**. Într-una din zile, odihnindu-mă pe o bancă în frumosul parc, sunt acostat de un domn distins și elegant, care mi se prezintă într-o franțuzească corectă. Era domnul conte, proprietarul domeniului. Facem cunoștință și legăm, aș putea zice, o bună prietenie. Sunt invitat adeseori la masă. Contesa, o femeie frumoasă, distinsă, cu o solidă cultură apuseană, vorbind curent nemțește, franțuzește și englezește, este pe deasupra și o bună gospodină, dar și o aprigă maghiară. Are două fetișcane nostime.

În sectorul afectat companiei noastre, avem satele întinse și bine gospodărite Kerecsend [?] și Kàlkàpolna [?]. Aici funcționează o mare fabrică de prelucrare a tutunului, deci, pe lângă vinul bun, mâncarea copioasă, femeile îndrăcite, avem din belșug țigarete din cele mai bune. Să tot trăiești.

Directorul fabricii îmi face cadou nici mai mult, nici mai puțin decât o ladă cu 5 000 de țigări de foi fine, „Regale Media", din care, după plecarea din Ungaria, am fumat și am împărțit la prieteni câțiva ani.

Ostașii noștri sunt foarte disciplinați, corecți și demni. Nu se ating de niciun bun al locuitorilor. De la instrucție, cu trompeții în corpul companiei, ne întoarcem în cantonament într-o aspră cadență și cântece voinicești pe trei voci.

La masă, orânduiți pe plutoane, cu fața la răsărit, descoperiți, se fac rugăciunea și sfânta cruce. La ora 9 seara, cei 12 trompeți, conduși de țiganul caporal Babici, sunt așezați în piața satului. Cetățenii sunt în admirația ostașilor noștri, admirație împletită cu ciudă.

Protopopul [sic!] romano-catolic, un om tare voinic, jovial, cu urme de trai bun din creștet și până în tălpi, instalat și el într-o frumoasă așezare, pe un întins domeniu – avutul bisericii, înconjurat de câțiva capelani (statul lui major), mă invită și el de câteva ori la masă. Mâncare și băutură aleasă și din belșug.

Onorurile casei sunt făcute de o doamnă bine legată, distinsă, între două vârste. Este și dânsa înconjurată de un stat major de fetișcane alese pe sprânceană. Preoții catolici n-au voie să se căsătorească, în schimb, sunt un fel de sultani, cu harem în regulă. Doamne, câtă ipocrizie!

Între pahare, Sfinția Sa își arată simpatia și admirația pentru ostașii noștri și-mi spune că, în timpul manevrelor de toamnă, ostașii austro-ungari perindați pe aici aveau o ținută mai puțin corectă, mai puțin demnă. Și el, ca și contele vecin, nu-și putea ascunde însă ciuda.

Regimentul, cu ștabul la Eger, reședința episcopală romano-catolică, nu ne purta de grijă. Ne aprovizionam pe cont propriu. Am aplicat un sistem practic: am convocat pe notarii și primarii din cele patru comune din sectorul companiei, cu registrele comunelor respective, am fixat pentru fiecare cap de familie un număr infim de grame (pâine, slănină, carne de vită, porc, pasăre, vin etc.; fân, ovăz pentru cai). La începutul ședinței, primarii

erau nedumeriți. Cum să facă ei operațiuni atât de complicate. Am dat ordin ca cei săraci puțini de altfel, să fie scutiți de asemenea impozite. După câteva explicații, i-am lămurit.

Rezultatul: ne soseau în fiecare zi cantități de alimente cu mult peste nevoile noastre, căci rotunjeau în plus numărul de grame stabilit. Ce ne facem? A trebuit să afumăm un mare număr de gâşte şi rațe, să depozităm în butoaie plusul de vin. Acest fel de gospodărie chibzuită ne-a îngăduit un trai bun la Bistrița-Năsăud, în țară, unde ne-am întors spre sfârşitul anului 1919. Recruții, veniți toți din județul Teleorman, au trăit multă vreme cu aceste bunătăți aduse de cei vechi din binecuvântata Ungarie.

După aproape o lună de bună convieţuire aici, la Putnok, a trebuit să plecăm spre nord, pe granița încă incomplet stabilită a Slovaciei.

Între Ungaria şi Cehoslovacia se fixase o aşa-zisă zonă neutră, păzită de trupe franceze. Se întâmpla uneori ca, din greşeală, să intrăm în această zonă şi atunci se iscau conflicte între noi şi francezi, care erau şi aroganți, şi destul de obraznici. De câteva ori a fost nevoie să le atingem câte un pumn, doi, după care ne vedeam apoi liniştiți de treburile noastre. Am aflat mai târziu că purtarea lor cu populația civilă din această zonă a fost mai puțin prietenoasă decât a noastră, a opincarilor.

Din fericire, aceste bâjbâieli pe granița slovacă au durat numai câteva zile. Am primit ordin să coborâm la Miskolc, un oraş frumos, cu o populație de peste 200 000 de locuitori.

Facem deci aici garnizoană. Avem în sectorul nostru, Diósgyör–Vasgyàr, o mare fabrică de tunuri, o sticlărie etc. Este la numai trei kilometri de oraş, cu o colonie pentru muncitori şi funcționari foarte frumos orânduită. La început s-au produs oarecare neînțelegeri între noi şi o parte dintre muncitorii mai comunişti, dar mai cu tunul, mai cu mitraliera, fără moarte de om însă, ne-am împăcat şi treburile au mers strună.

Împrejurimile sunt minunate. Nu departe, Hámor, cu un lac între munții stâncoşi, înconjurat de vile frumoase şi grădini cu mult gust întocmite.

În imediata apropiere de Miskolc, localitatea Tapolca, cu izvoare, cu ape termale pe care circulă bărci frumoase şi se face baie. Pe dealurile oraşului, numai vii în pârg. Nu departe, Gyöngyös–Eger, cu faimosul vin Bikavér (sânge de taur). Aici, la Eger, este reşedința Episcopiei romano-catolice, instalată într-un întins şi măreț palat, cu spațioase pivnițe pentru vinurile cele mai alese. Preoții romano-catolici fac parte din elită, sunt toți un fel de seniori bogați.

M-am cuibărit într-o frumoasă cameră la Hotelul „Abazzia", vizavi de teatrul de operetă, unde în fiecare seară artişti de mâna întâi, dar mai cu seamă subrete [sic!], una şi una, joacă cu măiestrie „Silvia" (*Csárdáskirálynő*)[107], „Liliacul"[108] etc. Voci frumoase şi dansuri îndrăcite.

Cumpărăm bilete pentru câte o săptămână şi, seară de seară, suntem protos[109], căci fiecare din noi are câte o simpatie, căreia, între acte, îi pică coşuleţul de garoafe şi de trandafiri, respectiv.

Popota noastră funcționează la „Cassino", cu săli spațioase, mobilier şi veselă ultralux. Artiştii necăsătoriți sunt zilnic invitații noştri la masă. Artiştilor căsătoriți şi artistelor necăsătorite le trimitem la domiciliu alimente pentru hrana zilnică.

---

[107] *Silvia* sau *A Csárdáskirálynő* (regina ceardaşului), operetă de Imre Kálmán.

[108] *Liliacul* (*Die Fledermaus*), operetă de Johann Strauss – fiul.

[109] Primii, cei dintâi.

Sunt toți tușați de această grijă ce le-o purtăm și joacă mai mult pentru noi la teatru.

Deseori, aranjăm serate cu dans și cu bufet ales când invităm la noi familii din oraș. La început, au primit rezervat invitațiile noastre, dar, cu timpul, s-au convins de bunele intenții. Și aceștia vedeau cam cu ciudă aceste semne de civilizație, amabilitate și omenie, pe care nu bănuiau că le au românii. Se consolau însă crezând că noi, toți ofițerii făcând parte din regimentul comandat de către moștenitorul tronului, suntem la noi acasă toți nobili și deci prin aceasta se explică amabilitatea noastră. Ce naivi! Eram toți din talpa țării, dar din strămoși nobili și crescuți în cinste și omenie prin satele noastre sărace. Celor pe care îi cunoșteam la seratele noastre le făceam apoi vizite de rigoare, în ținută adecvată. Într-un cuvânt, duceam viața ca într-o garnizoană din țară și nu ca într-o țară dușmană, ocupată. Acesta le-a făcut mult sânge rău multor maghiari.

Sunt numit comandantul celor două gări ale orașului și adjutantul comenduirii. Îmi păstrez încă comanda plutonului de care mă leagă atâtea frumoase amintiri și îi port atâta dragoste. Fiindcă am atâtea funcții, am acum trei domicilii, Hotel „Abazzia", într-o vilă pe Széchenyi Ut. și un apartament la gara centrală. Unde înnoptez, acolo dorm, căci peste tot am pregătit tot dichisul. În timpul mai liber, facem cavalcade împreună cu frumoase amazoane, la Hámor, apoi plimbări pe frumosul lac cu luminații venețiene. Așa război, mai înțeleg și eu!

Undeva, pe lângă lacul Balaton, a luat ființă Armata albă, sub comanda lui Horthy, iar aici, la Miskolc, s-au format nuclee de poliție și de jandarmerie. Toate acestea, sub oblăduirea noastră. Mai târziu, vom regreta această amabilitate, când vom fi reclamați și bârfiți la Liga Națiunilor și o bună parte din presa apuseană, în special cea engleză, bine plătită, ne va vorbi de rău ca pe niște sălbatici, inculți și fără niciun drept asupra Ardealului. Se știe că multe baronese și contese maghiare se căsătoriseră cu lorzi scăpătați și aveau deci priză în Anglia. S-au tipărit hărți cu Ungaria ciuntită și s-a lansat lozinca *„Nem, nem, soha!"* (Nu, nu, niciodată!).

Marele Titulescu al nostru a avut mult de furcă războindu-se la Geneva cu contele [Albert] Apponyi, delegatul maghiar la Conferința Ligii Națiunilor, în agonie pe atunci.

Am salvat Ungaria din ghearele lui Bela Kun, Vágó, Szamuelli, toți maghiari de viță. Am pus ordine și rânduială și, sub oblăduirea ostașilor români, s-a putut închega în liniște armata lui Horthy, pentru ca, mai pe urmă, să fim toți bârfiți de aceștia beneficiari ai omeniei noastre.

Spre **sfârșitul lunii noiembrie (1919)**, am predat unităților maghiare teritoriul ocupat de noi timp de patru luni, cu toate stabilimentele publice în bună stare de funcționare. La predare, ungurii s-au arătat foarte mulțumiți de felul cum le-am gospodărit avutul națiunii și în mod public ne-au adus elogii. După plecarea noastră însă, au schimbat foaia.

Pe lângă noi, s-au aciuat o sumedenie de artiști și actrițe, pe care, cam clandestin, i-am adus la noi în România Felix.

Principele Carol, moștenitorul tronului, nu se împăcase cu familia pe chestia Zizi Lambrino și regimentul nostru nu avea voie să se întoarcă la București, de unde plecase. Ni se destinase ca pedeapsă garnizoana Sighetul Marmației. Ce să-i faci, căci oaia... și capra trage ponoasele...

Pe drum spre patrie, ni s-a îndulcit pedeapsa și s-a hotărât pentru garnizoana Bistrița-Năsăud; ce mi-e tanda, ce mi-e manda!

După plecarea noastră din Ungaria, cei cărora le gospodărisem, le făcusem ordine, rânduială, de pe urma terorii lui Bela Kun, Vágó, Szamuelli et. comp., au început

la ei acasă, în Ungaria, şi peste hotare, mai cu seamă în Anglia, prin presa magnatului Rothermere, o aprigă campanie pe chestiunea Ardealului şi o neruşinată defăimare a felului cum ne-am purtat noi timp de peste patru luni dincolo de Tisa.

Peste tot, lozinci *„Nem, nem, soha!"*. Aceste lozinci, împreună cu o hartă a Ungariei ciuntite, au apărut şi prin Ardealul nostru. Ce să-i faci, „năravul din fire n-are lecuire".

Pe la **sfârşitul lunii octombrie [noiembrie]**, ajungem în orăşelul Bistriţa-Năsăud, localitate pitorească, arhaică, cu populaţie în majoritate saşi, buni gospodari, dar cam sectari.

De-abia instalaţi aici, am primit ordin să plec împreună cu locotenent-colonelul Bădescu Job, ajutorul comandantului, şi cu maiorul Lascăr, medicul regimentului, la Turnu-Măgurele, să luăm de acolo 800 de recruţi ai Regimentului 20 Teleorman, care nu au putut fi evacuaţi la retragerea trupelor noastre spre Moldova, în toamna anului 1916.

Hai la drum pe un ger şi viscol aprige, cu trenuri care mergeau ca melcul.

Ajunşi cu chiu cu vai la Turnu-Măgurele, luăm în primire cei 800 de recruţi, echipaţi bine cu haine americane primite proaspăt. Şefii mei o şterg la Bucureşti şi rămân singur să mă descurc cu cei 800 de recruţi.

Semnez de primirea oamenilor şi echipamentului, dar când să-i îmbarc spre trenul spre Bucureşti, unde aveam partea sedentară, linia ferată s-a înzăpezit şi am rămas blocat în Turnu-Măgurele.

Ce-i de făcut? M-am dus în portul de la Dunăre, Turnu-Măgurele, şi prin bunăvoinţa căpitanului portului, mi s-a îngăduit să-mi transport ostaşii pe puntea unui vapor până la Giurgiu, de unde speram să pot pleca spre Bucureşti cu trenul. Zis şi făcut. Când fac însă apelul recruţilor la plecarea din cazarmă, ce să vezi? Mulţi lipseau şi la mulţi le lipsea parte din echipamentul pentru care semnasem. ... [text indescifrabil].

După multe discuţii şi târguieli, formez coloana şi pe viscol furios străbat cei patru km până la port, unde cu greu reuşesc să-mi îmbarc leţii.

Ajung la Giurgiu pe înnoptate şi mă cuibăresc în ruinele unei cazărmi de artilerie. A doua zi, reuşesc să primesc vagoanele de marfă necesare (în parte, platforme deschise) şi iavaş, iavaş, ajung la Bucureşti, la partea sedentară, unde mi se întocmesc formele pentru Bistriţa şi primesc hrană rece pentru şase zile.

Între timp, mulţi dintre fugarii de la Turnu-Măgurele s-au prezentat.

În calea lungă Bucureşti–Bistriţa, o bună parte din proaspeţii ostaşi şi-au mâncat în trei zile hrana primită pentru şase zile. Alt necaz. Să te dai jos prin gări, fă-le rost de mâncare, căci nu puteam ajunge cu ei flămânzi la regiment, făceam impresie proastă.

Ajungem în sfârşit la Bistriţa-Năsăud, unde regimentul de vânători de munte se încadrează cu recruţi (de la baltă), viitorii alpinişti şi schiori, cei care au pus temelia elitei trupelor de munte.

Ulterior, s-a demonstrat că ostaşii proveniţi de la şes, unde ţăranii sunt mai bine hrăniţi, sunt mai buni ostaşi chiar pentru trupele de munte, decât cei proveniţi de la munte, unde de mici sunt insuficient hrăniţi.

Se formează un batalion de recruţi încadrat cu cei mai buni instructori, cu administraţie separată de restul regimentului. Echipament nou-nouţ şi hrană deosebită. Cele 4 000 de gâşte afumate şi vinul Tokaj aduse din Ungaria completează hrana leţilor.

Instrucţie la cataramă, program de şcoală militară. Căpitanul Pompei Demetrescu, comandantul batalionului, este un bun pedagog şi un priceput instructor.

Principele Carol al României, comandantul regimentului, se ocupă în mod deosebit de toate ramurile de instrucție. Este sever, dar foarte drept, călăuzit de principii sănătoase, priceput, și dintre cei mai punctuali la serviciu.

Într-una din zile, la sfârșitul programului de după-amiază, m-am antrenat la teorie peste orele de program, când mă pomenesc în dormitorul plutonului cu Principele Carol. Comand: „La rând, drepți!", dau raportul, după care mă ia deoparte și, discret, mă întreabă cât este ora. Trecuse peste program (ora 5 p.m.). Mă observă: „Am ordonat ca după orele de program să nu mai rămână în cazarmă ofițeri și subofițeri. De ce nu execuți ordinul meu?" Văzându-mă oarecum nedumerit, îmi explică: „Ostașii, mai cu seamă recruții, oricât și-ar iubi ofițerii, nu se simt liberi între ei, să se gândească la ai lor de acasă, decât atunci când ofițerii și subofițerii au ieșit pe poarta cazărmii. Ești un ofițer prea bun, căci altfel te-aș pedepsi." Avea perfectă dreptate. Pentru capul viitorului rege al României, astfel de judecată este plină de speranță.

Într-una din zile, fiind ofițer de serviciu pe regiment, patroana casei de toleranță din localitate împreună cu câteva pensionare ale ei, împopoțonate și viu sulemenite, s-au prezentat la regiment cu reclamația în proțap, că unul din camarazii mei, sublocotenent Panescu, ar fi lovit în seara precedentă pe una din fete. Nu am avut încotro și le-am introdus în sala de așteptare. Am raportat comandantului. Au fost imediat primite și cu răbdare ascultate. Sublocotenentul Panescu a fost chemat și el; a recunoscut că una dintre fete nu a fost cuviincioasă și că i-a aplicat cravașa fatală.

Principele Carol nu și-a putut reține zâmbetul și i-a spus: „Panescule, vei primi și tu zece zile de arest sever, fatale".

Patroana și fetele, auzind aceasta, s-au rugat să-l ierte, dar nu a fost chip. Lui Panescu i-a rămas de atunci porecla „cravașă fatală" și o gravă cresteală [sic!] în memoriu.

Instrucție intensă, dar o gripă, zisă spaniolă, ne aduce multe necazuri, căci trebuie să însoțim la locul de veci mulți ostași așa de tineri, fapt care ne amărăște.

Este o iarnă destul de grea.

Principele Carol fiind încă în discordie cu familia pe chestiunea Zizi Lambrino, sunt trimiși aici, la Bistrița, emisari înalte personaje politice, pentru a-l convinge să rupă legăturile cu bruneta, frumoasa Zizi, să anuleze căsătoria morganatică, săvârșită la Odessa, în taină.

Sosesc aici pe rând domnul Iorga, apoi domnul Vaida-Voievod, un colonel din armata engleză. Toate demersurile nu găsesc pic de înțelegere și toți se întorc acasă cu mâna goală.

Într-o bună zi din preajma **Crăciunului [1919]**, sosește profesorul Mugur[110], care fusese mentorul Principelui moștenitor, încă de pe vremea adolescenței acestuia (în Asociația Cercetașilor).

La masa de seară de la popotă, unde întâmplător erau invitate și soțiile ofițerilor, după desert, ia cuvântul părintele Vasilescu, confesorul regimentului, dar după câteva fraze patetice, Principele îi spune, mai în glumă, mai în serios: „Stai jos, părinte, vorbești năzbâtii".

După un timp, se ridică profesorul Mugur și începe:

[110] Gheorghe D. Mugur (1878-1946), publicist; director general al Fundației Principele Carol, inspector general al Cultelor și Artelor; din iulie 1940, președintele Consiliului de Administrație al Societății de Radiodifuziune.

„Alteță Regală, ți-am fost îndrumător, îți cunosc toate cutele sufletului şi comoara de înalte şi distinse calități cu care te-a înzestrat Atotputernicul Dumnezeu. Trecutul strămoşilor, moşilor şi părinților Tăi a fost plin de glorie. Împrejurul Tău se găsesc astăzi ofițeri cu însemnele celor mai glorioase fapte de arme săvârşite pe câmpurile de bătaie, priveşte-i! Toți aşteaptă să te vadă rege, împărat. Întreg poporul României Mari, făurită de gloriosul tău părinte, priveşte spre Tine cu mari nădejdi. Unchiul şi mătuşa Ta, regele Carol I şi regina Elisabeta, se odihnesc astăzi în lăcaşul de veci, Mânăstirea Curtea de Argeş, unde, la timpul sorocit de Atotputernicul, se vor odihni toți urmaşii regali. Acest lăcaş sfânt, ce a fost durat de meşterul Manole, care şi-a zidit iubita în meterezul acestuia şi numai astfel a putut da neamului său acest templu frumos de închinăciune creştinească. Ziditorul lumii, Atotputernicul Dumnezeu, îi poruncise aceasta. Zideşte-o şi tu, Alteță Regală, părinții Tăi o cer, poporul întreg o cere".

După un scurt timp de gândire, Principele Carol se ridică, soarbe din paharul de şampanie, îl aruncă în tavan şi apoi spune: „Hai, Mugur, mergem!"

Mare emoție, cucoanele mai sentimentale boceau pe capete. Noi, ofițerii, am dat târcoale în jurul locuinței Principelui, în care era luminație *„à giorno"*. Se petreceau acolo lucruri mari.

A doua zi dimineață, cu primul tren, profesorul Mugur, radios, plin de fericire, cu patalamaua în buzunar, pleacă la Bucureşti. Moştenitorul tronului a rupt orice legătură cu Zizi Lambrino şi astfel această acută şi tristă poveste a luat sfârşit[111].

La Tihuța, în Munții Rodnei, ia ființă Centrul de Instrucție de Schi condus de maiorul Emil Pălăngeanu şi de sublocotenentul Rosetti-Solescu, un vechi şi priceput schior, trăit prin străinătăți. Este începutul schiului în armata noastră.

La popotă, se discută uneori cu multă aprindere dacă schiul este numai un sport sau dacă este şi un mijloc necesar şi practic de locomoție pe timp de iarnă, fie în munți, fie la şes.

Părerile erau împărțite. O parte, majoritatea, şi în special cei mai bătrâni, erau de părere că schiul este numai un sport şi că nu este absolut necesar armatei. Cealaltă parte, în minoritate, avea o părere contrarie.

Principele Carol era neutru, nici pro, nici contra. Într-o bună zi, ordonă: „Mâine dimineață, la ora 8, toți ofițerii echipați de iarnă, cu hrană rece pentru trei zile, vor fi adunați în curtea cazărmii. Vom merge la Tihuța".

Zis şi făcut. A doua zi, la ora fixată, Prințul primeşte raportul. Ningea şi bătea un vânt aspru. Cei mai bătrâni şi mai rotofei erau mofluzi. Cine i-a pus?

Ne încolonăm pe grade şi vechime şi hai la drum. Trecem prin satul Iad (nume predestinat). Mergem pe valea Bistriței, apoi pe valea Bârgăului şi de-abia către seară ajungem la Prundul Bârgăului, unde poposim peste noapte. Prințul era însoțit şi de colonelul [Nicolae] Condeescu[112], aghiotantul său, om mai în vârstă şi cam plinuț la trup.

Cei mai bătrâni, rupți de oboseală, au trecut repede la odihnă, noi cei mai tineri, împreună cu Principele, la un pahar de vin, la şuetă.

A doua zi, punct la ora 8, încolonarea. Începe suişul şi zăpada se îngroaşă din ce în ce.

[111] Principele Carol i-a trimis, la 20 februarie 1920, o scrisoare regelui Ferdinand, prin care declara „nulă şi neavenită" renunțarea din august 1919 la prerogativele de prinț moştenitor.

[112] Nicolae Condeescu (1876-1936), locotenent-colonel (1916), colonel (1917), general de brigadă (30 martie 1919).

Facem cu rândul la deschiderea pârtiei. Principele se execută ca oricare altul, deşi aghiotantul său era foarte grijuliu. Se teme să nu obosească prea mult vlăstarul regal pe care îl are în primire. Mergem din ce în ce mai greu. În capul coloanei, prin flanc, câte unul, trece acum o echipă de schiori, cu schiurile pe spinare deocamdată.

Se văd pronunțate semne de oboseală. Cei care erau contra, mai cu seamă, suflă din greu. Prințul, de milă, opreşte coloana şi întreabă: „Mai este cineva de părere că schiul este numai un sport?" Câțiva, mai încăpățânați, persistă. „Atunci, înainte marş!"

Nu trece mult însă şi Prințul ordonă echipei de schiori conduse de Rosetti-Solescu să pună schiurile şi să treacă în capul coloanei. Plini de avânt, încep să urce cu uşurință şi apoi, din vârful dealului, la vale, coboară repede, uşor, parcă zburau. Îi privim cu toții cu drag şi cu admirație. Se întorc apoi, ne croiesc drum şi ajungem la cabana lor, unde ni s-a pregătit o masă bună, stropită cu vin Tokaj.

Ce a fost de demonstrat s-a demonstrat. Prin aceasta, Principele Carol a statornicit în mod practic, cu disecția pe cadavru, utilitatea schiului în armată, dovedind, odată mai mult, bunul său bun simț [sic!].

A doua zi, ne întoarcem la Bistrița pe drum bătut, cu febră musculară şi guturai. Cine i-a pus să fie contra?

Comand Plutonul 5 din subordinea Companiei 2. Instrucția merge strună. Suntem toți plini de avânt, ne luăm la întrecere, mai cu seamă la tragere în poligon şi diferite sporturi. Plutonul 5 este peste tot în cap şi asta mă bucură mult şi mă îndeamnă la şi mai mult.

Se apropie Sfintele Sărbători ale Crăciunului. După masa de seară, la popotă, facem repetiții la cor. Suntem peste 100 de corişti. Maiorul Horia Lazăr, un nepot al marelui Gheorghe Lazăr de la Avrig, este un bun cântăreț, bas profund, şi un bun dirijor.

Luăm pe rând cântecele de colindă pe patru voci. Ne putem lăuda pe drept cuvânt.

Principele Carol cântă la secund şi la una din repetiții spune locotenentului Şuteu: „Măi, Şuteu, cânți fals!". Ghiță Şuteu, un ardelean bățos, răspunde: „Alteța Voastră, şi când fluieră, fluieră fals!" Nu a fost supărare, s-a râs mult pe chestia aceasta. Şuteu avea perfectă dreptate.

În noaptea de pomină, când a primit declarația de renunțare la Zizi Lambrino, profesorul Mugur a plecat val-vârtej la Bucureşti. Regele Ferdinand I, capul familiei, a primit-o cu multă bucurie. Fiul rătăcit s-a întors, în sfârşit, pe calea legii şi onoarei cerute unui vlăstar regesc, pe deasupra şi moştenitor de drept al tronului României Mari, proaspăt întregită cu atâta trudă şi sacrificiile a peste 200 000 de vieți de ostaşi, care s-au războit cu elan şi deosebită vitejie pe câmpurile de bătălie: Ardeal, Carpați, Oituz, Coşna, Cireşoaia, Mărăşti şi Mărăşeşti.

Am fost anunțați că întreaga familie regală va veni aici, la Bistrița-Năsăud, leagănul marelui George Coşbuc, pentru a prăznui sărbătorile Naşterii Domnului în mijlocul vânătorilor de munte. Se fac pregătiri pentru primirea înalților oaspeți regali.

În **ajunul Crăciunului**, cu un splendid tren regal, au sosit aici regele Ferdinand, regina Maria, principesele Elisabeta, Marioara, Ileana şi principele Nicolae.

Îmbrățişări afectuoase şi duioase, cu lacrimi de bucurie. Am privit toți cu emoție şi adâncă bucurie aceste afectuoase manifestări de împăcare, „întoarcerea fiului rătăcit".

Pe un imens brad din curtea popotei, regina Maria a înşirat multe şi frumoase daruri. Era pomul nostru de Crăciun.

Majestatea Sa regina Maria şi vlăstarele regeşti au împărţit, cu mâna proprie, ofiţerilor, subofiţerilor şi ostaşilor darurile de Crăciun.

În noaptea de Ajun, corul nostru, bine pus la punct, a plecat la colindat. Am luat la rând capii autorităţilor civile şi militare cu „Bună dimineaţa la Moş Ajun", „O, ce noapte luminată", „Florile dalbe" etc.

Prefectul judeţului, bătrânul Ghedeon Tripon, latinist din cap în tălpi, privind de la fereastră şi văzând între corişti pe Principele Carol, a ieşit în ogradă şi, copleşit de emoţie şi lacrimi, spune: „Alteţă Regală, bunul şi milostivul Dumnezeu mi-a hărăzit mie acuma, la adânci bătrâneţe, să fiu colindat în Ajunul Naşterii Mântuitorului de către un fiu de împărat, Împăratul României Mari. Vă mulţumesc, Alteţă Regală, şi dumneavoastră, domnilor ofiţeri, pot merge acum fericit în împărăţia cerurilor!"

Ne-am îndreptat spre gara unde era tras trenul regal. De la ferestrele trenului, întreaga familie regală a primit cu bucurie colindele noastre.

La întoarcerea spre oraş, ne-am despărţit de Principe, l-am lăsat să meargă acasă şi, după puţină vreme, l-am colindat. N-a avut încotro şi a trebuit să ne primească în casă şi, cu toată avariţia îndeobşte cunoscută, ne-a tratat cu fel de fel de bunătăţi, dintre care băuturica n-a lipsit.

A doua zi, către ora prânzului, s-a desfăşurat în piaţa târgului o impresionantă paradă militară.

Peste două mii de ostaşi, aliniaţi şnur, au fost trecuţi în revistă de întreaga familie regală, după care Regimentul de Vânători de Munte, în cap cu Principele Moştenitor, comandantul lor, pe front de pluton, cu armele în cumpănire şi în pas alergător, a defilat în faţa marelui său rege, Lealul Ferdinand I, îmbrăcat în ţinuta vânătorilor de munte. Era o frumoasă zi de Crăciun, cu omăt cristalin, o zi pe care nu o vom uita niciodată.

Cele trei zile de Crăciun, au fost petrecute într-o caldă atmosferă, de camaraderie şi prietenie. A patra zi de Crăciun, trenul regal a plecat spre Bucureşti. Ofiţerii şi subofiţerii care plecau în concediu pentru sărbători au fost invitaţi să călătorească cu trenul regal.

Popreala se ridicase şi călătoria între Bistriţa şi restul ţării era acum fără restricţiuni.

În gara Homorod (astăzi, Rupea), m-am dat jos din trenul regal. Şeful gării m-a salutat cu mult respect, crezând că cine ştie ce barosan sunt.

[**1920**] Am petrecut restul sărbătorilor (Anul Nou şi Boboteaza) cu bunica mea (mama tatălui meu) şi bunicul meu (tatăl mamei mele), în comuna Cohalm, astăzi numită Rupea. Le-a făcut multă bucurie, căci de ani nu ne văzuserăm. Plecasem de lângă ei june licean şi acum eram sublocotenent bătrân (în preajma locotenenţiei), călit, rănit de două ori, cu pieptul plin de decoraţii din cele două războaie (15 august 1916-22 noiembrie 1917 – Ardeal, Carpaţi, Nămoloasa, Mărăşeşti şi campania din Ungaria, din iulie până la sfârşitul lui noiembrie 1919).

Bunicii mei erau foarte mândri de nepot. Biata bunica fusese maltratată şi închisă câteva luni de jandarmii unguri, după retragerea trupelor române din Ardeal (noiembrie 1916), pentru că eu, nepotul ei, fusesem voluntar în Regimentul 3 Vânători care trecuse prin Cohalm.

Mă întorc din nou la Bistriţa, îmi iau plutonaşul în primire, şi apoi instrucţie la cataramă.

La **1 mai**, împărţim recruţii la companiile vechi şi împreună cu ei, şi noi, instructorii, trecem la companiile noastre. Ne pregătim acum pentru marea sărbătoare a armatei, 10 mai.

La 6 mai, plecăm definitiv din Bistrița. Mergem la Bucureşti, unde vom defila în fața statuii lui Mihai Viteazul, primul întregitor vremelnic de neam, şi în fața marelui rege Ferdinand I, al doilea şi pe veci întregitor de neam.

Într-o minunată zi de mai, s-a desfăşurat parada militară în fața a zeci de mii de bucureşteni plini de entuziasm.

Sunt înălțat la gradul de locotenent, după 35 de luni (1 iulie 1917-10 mai 1920), cu două războaie[113] etc. Socotesc că ajunge. [...]

[113] Raportarea se face la data la care a devenit sublocotenent în rezervă. În memoriul său, data înaintării la gradul de locotenent este 1 octombrie 1919, deşi Înaltul Decret a fost emis în 1920.

AL DOILEA RĂZBOI MONDIAL

22 iunie 1941. S-a decretat mobilizare generală. Războiul a început printr-un ordin scurt al generalului Ion Antonescu: „Ostaşi, treceţi Prutul", atât şi nimic mai mult [sic!].

Sunt comandantul Batalionului 3 Vânători de Munte[1], cantonat în satul Dealul Iederii (Clit). Un sat frumos, cocoţat pe un vârf de deal, în preajma orăşelului Rădăuţi din Bucovina de nord. Gospodăriile, temeinic orânduite, sunt aproape toate părăsite de către harnicii aşa-zişi „ziptzăli[2]". Un fel de germani, care, momiţi de agenţii Grupului Etnic German – proaspăt înfiinţat în România –, au luat calea Germaniei, nădăjduind o viaţă mai fericită acolo. Vitele şi orătăniile, atât de frumoase, au fost cu totul părăsite.

Am organizat aici, aproape de graniţa cu URSS, poziţii de apărare pe înălţimi şi pe văi, străjuite cu reţele de sârmă ghimpată, lucrând – la întrecere – luni de-a rândul. Astăzi, totul s-a oprit. Aşteptăm în poziţiile organizate cu atâta trudă ordinul de plecare înainte sau – Doamne fereşte! – de rezistenţă până la unul.

În dreapta noastră se desfăşoară o aprigă bătălie, după puternica canonadă de artilerie care se aude zi şi noapte, când cerul este învolburat de focul luptelor şi incendiilor. Se spune că sovieticii rezistă cu îndârjire pe frontieră şi în unele locuri ar fi trecut pe teritoriul nostru.

Aşteptăm, aşteptăm, cu înfrigurare. Deocamdată, suntem spectatori nerăbdători.

Zilele se scurg în monotonie.

Zile călduroase şi plictisitoare. Ne vizitează şefii, însoţiţi de ofiţeri germani. Ne vizitează şi conducătorul ţării[3]. Primim muniţii din plin şi mitraliere germane cu tir mai rapid.

Noaptea executăm recunoaşteri pe frontieră, între pichetele 112 şi 115. La sovietici, nicio mişcare.

30 iunie 1941. Pe înserate, echipaţi şi înarmaţi până în dinţi, ne deplasăm la Vicovul de Sus – pe apa Siretului. Ne orânduim în dispozitiv de atac şi, după miezul nopţii, trecem graniţa peste pichetul rus Vuliva, după o rezistenţă mai mult de formă.

---

[1] La începutul campaniei din Est, maiorul Vasile Scârneci era comandant secund al Batalionului 3 Vânători de Munte, funcţia de comandant fiind deţinută de locotenent-colonelul Gheorghe (Didi) Dimitriu. În notarea pe anul 1941, colonelul Albert Ludwig, comandantul Grupului 1 Vânători de Munte, precizează că Scârneci a deţinut comanda batalionului între 22 şi 27 iunie 1941.

[2] De la *Zips*, saşii care proveneau din regiunea Zips (astăzi, Spiš, în Slovacia), colonizaţi în Bucovina după 1775. Cei din nordul Bucovinei, alipit de URSS în 1940, au fost obiectul unui „schimb de populaţie".

[3] Generalul Ion Antonescu a inspectat Corpul de Munte la 27 iunie şi Brigada 1 Mixtă Munte la 28 iunie 1941.

Botezul sângelui se soldează cu doi morți și șase răniți, și cu doi cai sfârtecați de minele dibaci ascunse de inamic.

Trecem printr-un frumos codru și în ziua de **1 iulie**, către **ora 9,00** dimineața, ocupăm satul Pătrăuți, locuit de huțuli (ucraineni) pletoși, murdari, oarecum sălbatici. Cu greu putem fi informați că ruși au șters-o peste noapte, după ce au ridicat din sat mai mulți bărbați și femei, animale și după ce au jecmănit gospodăriile mai înstărite.

După un scurt popas, înainte!, și rapid ocupăm satul Crasna. O așezare industrială (fabrici de cherestea și altele, mai toate proprietatea familiei Flondor – români fruntași bucovineni).

Către **ora 13,00**, trecem, strâns încolonați, prin târgușorul Ciudeiu, populat mai mult de evrei cu perciuni și caftane soioase. Toți, plini de spaimă și orbecăind de colo până colo, încărcați cu fel de fel de boarfe, într-o hărmălaie specifică neamului.

Ne-am văzut de drum, lăsându-i în plata lui Iehova. La marginea târgului, într-o frumoasă livadă, am luat cu mare poftă masa de prânz.

Începe o ploaie cu fulgere și trăsnete; potop, nu altceva. Forțez marșul, trec repede prin satul Vulpășești. Traversez șoseaua Storojineț–Cernăuți și poposesc peste noapte în satul Păuca.

2 iulie. În zorii zilei, repede înainte, printr-o regiune mlăștinoasă, prin satul românesc Broscăuți, unde suntem primiți cu multă dragoste, cu flori, cu lapte, smântână și altele, de către țărani și țărănci în frumoase și pitorești costume.

Și noi, și ei suntem copleșiți de bucurie.

Bieții românași sunt fericiți că au scăpat de raiul bolșevic. Preoți în odăjdii cu prapuri, în cântări, ne ies înainte și aduc slavă Domnului și prinos de recunoștință oștirii dezrobitoare. Ostașii și căișorii sunt încărcați cu flori și, într-un măreț alai, suntem conduși până hăt, departe din satele lor.

Trecem apoi printr-un codru nesfârșit de fagi mândri, falnici: „Dulce Bucovină, veselă grădină...".

Pe înserate, ajungem la satul Dubova, locuit numai de huțuli morocănoși, falși până în măduva oaselor. După atâtea emoții și atâta drum, suntem frânți de oboseală și poposim pentru noapte în acest sat vitreg, luându-ne măsurile de siguranță necesare.

De pe înălțimile vecine satului vedem bine orașul Cernăuți. Tragem câteva lovituri de brandt, așa la nimereală, pipăind terenul, doar-doar ne va răspunde inamicul, dar acesta tace chitic. Mai departe, în dreapta noastră, spre Storojineț, se aude un puternic bombardament și lătratul mitralierelor. Am aflat, spre dimineață, că Batalionul 23 Vânători de Munte a fost încolțit de ruși, în satul Mihalcea, și că pe ulițele Storojinețului s-au desfășurat lupte. Ucraineni și evrei fanatici au tras focuri din podul caselor etc. Batalioanele 23 și 24 Vânători de Munte au avut pierderi destul de serioase. Noi am fost mai norocoși.

3 iulie. După o noapte de somn iepuresc, coborâm în localitatea Țețina, o stațiune climaterică frumoasă, în preajma Cernăuțiului. Aici găsim, în cooperative, multe de-ale mâncării și băuturii și am avut puțină bătaie de cap ca să pot stăvili lăcomia câtorva ostași, din fericire puțini la număr.

Noaptea am cantonat în satul Bila (6 km vest Cernăuți).

4 iulie. În faptul dimineții, din nou la drum pe șoseaua largă, pe malul Prutului. Pe malul opus am zărit trupe maghiare. Unii chiar încercau să treacă apa, spre șosea, ca apoi

să ajungă în Cernăuți. Am pus un pluton de mitraliere în bătaie și le-am spus pe limba lor: „Marș, bubi, treaba asta nu-i de nasul vostru". Ei au făcut cale întoarsă și noi ne-am văzut de drum, frumos.

La **ora 9,20,** în **4 iulie 1941**, am intrat în orașul Cernăuți, pe la vest. În nasul nostru, rușii au aruncat în aer podul de fier de pe Prut, lângă fabrica de zahăr Zalujani. Am mers liniștiți pe malul Prutului, prin mahalalele Klakucika-Kaliceanka. [...]

Din cimitirul evreiesc, situat pe un deal deasupra străzii, am fost întâmpinați cu violente focuri de armă. Fiind însă într-un unghi mort, pe sub zidul care propteşte malul înălțimii, nimeni nu a fost lovit. Am trimis o patrulă în cimitir, care mi-a raportat că a găsit un evreu care se ruga pe mormântul mamei lui și că acesta a spus că mai mulți civili au tras focurile de armă. [...]

Tot mergând prin aceste mahalale înșirate de-a lungul Prutului – mahalale puturoase, puchinoase –, am ajuns către **ora 11** la marginea de est a orașului, la ieșirea spre Horecea.

Am dat un repaus pentru masă, într-o frumoasă grădină a unei vile, cu mult gust întocmită. Am aflat că aceasta este proprietatea unui profesor român din Cluj, dar care s-a refugiat în 1940, când Bucovina de nord a fost ocupată de sovietici. Vila era acum ocupată de câteva familii de evrei, cuibăriți de-a valma. I-am evacuat frumușel pe toți și am predat vila unei bătrânele pe care proprietarul o rugase, chipurile, să-i fie în grijă. A fost primul act al meu de punere în posesie.

La Horecea, pe Prut, unde era programată trecerea, nu am găsit pe nimeni, dar am fost informați că trecerea Prutului se va face mai la vale, pe la Ostrița. Ne-am îndreptat în grabă la punctul orânduit pentru trecere, trecând prin marginea de est a orașului Cernăuți (pe la Cazărmi).

La **ora 16,00,** am ajuns la Ostrița și la vadul Prutului, în noroi până la genunchi, grămădeală de grupe. De-abia sosit aici am primit ordin să mă îmbarc pe bacuri dirijate de țărani localnici, deși alte unități erau aici încă din dimineața zilei.

În mai puțin de trei ore, întreg batalionul, mai puțin trenul regimentar, eram trecuți peste râu. În ziua de **4 iulie**, **ora 19,00**, am împlinit porunca conducătorului statului: am trecut Prutul.

Am trecut repede prin satul Boian, pe înserate, și mi-am amintit de versurile nemuritorului Eminescu: „Din Boian la Vatra Dornii / Au umplut omida cornii...". [...]

În dreapta, mai la vale, târguşorul Noua Suliță, în flăcări. La miezul nopții, după un marș forțat, am cantonat într-un sat locuit de români basarabeni, oameni binevoitori.

După câteva ore de somn, călătorului îi stă bine cu drumul. Mergem prin Basarabia de nord, cu sate românești, cu buni gospodari și cu multe mori de vânt, unele uriașe, care-mi amintesc de poveștile cu Don Quijote. Trecem prin târguri murdare, în care domină elementul evreiesc, căftănit prin negoțul de tot felul, și totuși, în aparență, se poate crede că trăiesc în cumplită mizerie. Târgul Secureni, cu mari depozite de ouă, fulgi, miere de albine etc., cumpărate pe nimica toată de la țărani.[1] Este atâta nostalgie, atâta tristețe în această parte moldovenească după numai un an de stăpânire bolșevică! Oamenii se tem și de umbra lor. Târgul Lipcani este în întregime numai cenușă și nu a fost greu, întrucât casele, în majoritatea lor, erau durate din paiantă. Evreii au fugit cu rușii, după ce au incendiat mizerabilul lor târguşor. [...]

[1] Potrivit Jurnalului de operații al Batalionului 3 Vânători de Munte, trecerea prin Secureni a avut loc ceva mai târziu, în timpul deplasării spre Răspopinți.

Pe ici, pe colo, întâmpinăm mici rezistențe, mai mult din partea trupelor neregulate – partizani.

Ne îndreptăm spre Hotin. Ajunşi la 15 km de acest oraş, suntem depăşiți de Divizia 2 Munte, de sub comanda generalului Dumitrache[5], proaspăt sosită din țară.

Divizia noastră – 1 Munte –, comandată de generalul Mihail Lascăr[6], schimbă direcția mai spre sud şi, treptat, marşul se moderează.

Ajungem în regiunea satului Răspopinți, aproape de Nistru. Ne oprim, ne odihnim, executăm recunoaşteri şi ne pregătim intens pentru trecerea fluviului, operațiune pe care o considerăm destul de serioasă, căci în afara obstacolului nostru – lărgimea şi cursul repede al fluviului –, precum şi malul abrupt stâncos până la firul apei, ruşii au întărit cu cazemate solide frontiera, cazemate cu mult şi modern armament, cu câmpuri de tragere amenajate, reparate etc. Apoi, întinse câmpuri minate.

Timp de şase nopți la rând, transportăm târâş bărci de fier, legate cu funii groase, la care sunt înhămați câte 20-30 de ostaşi, uneori chiar peste 40. Transportul se face prin culturile de porumb şi grâu, până la locul de unde pot fi aruncate peste malul abrupt şi stâncos, la firul apei. Pentru ca apoi aceste bărci mari şi grele să fie utilizate fie pentru transport direct peste apă, fie ca pod de vase. Această operație, foarte grea, ne-a sleit puterile.

Se pare că ruşii au prins de veste, căci au început să ne atingă cu artileria. Din fericire, trag dispersat, fără socoteală, astfel încât produc puține pierderi, dar secretul operațiunii este ratat.

Aşteptăm cu nerăbdare şi cu înfrigurare ziua sorocită pentru trecere şi *ora H* (ora atacului).

În noaptea de **16/17 iulie**, ne apropiem cât mai mult de Nistru, ne săpăm măşti individuale, ne împodobim cu ierburi şi cu buruieni şi astfel, în chip de indieni, aşteptăm *ora H*.

La **ora 2,30**, în **17 iulie**, artileria noastră dezlănțuie focul cu toate calibrele. Destul de târziu, ruşii răspund foarte slab. Se face ziuă. Bănuiam că aviația noastră o să-şi facă apariția şi o să arunce vârtos bombe pe cazematele inamice – aşa cum scrie la carte –, dar pe cerul limpede al serii nu apare nici măcar un avion de recunoaştere.

Tirul artileriei slăbeşte treptat. Divizionul artilerie motorizată de 150 mm lungeşte tragerea, iar celelalte puşcoace încep să amuțească.

Ora H: **4,40**, atacăm. Ne repezim la bărcile de fier, pe care le împingem cu greutate peste malul stâncos. Prin cotloanele stâncilor ne strecurăm la firul apei. Cu tot avantajul terenului şi tăria armamentului, riposta ruşilor este foarte slabă, fapt care ne pune pe gânduri. Până la firul apei, batalionul meu are următoarele pierderi: şase morți şi un rănit.

Într-o barcă mică de cauciuc, împreună cu patru ostaşi, trec primul Nistrul. Mă urmează Compania Cercetare, în bărci de metal.

De-abia ajuns, norocos, pe malul opus cu o companie, şi primesc de la divizie, prin radio „G", ordin să trec înapoi Nistrul, să merg mai la vale, la punctul Coslov [Kozliv], unde se construieşte un pod pe vase. Ordin stupid, de altfel. Am raportat că am trecut fluviul cu întreg batalionul şi că ambarcațiunile de la locul de trecere au plecat (raport fals). Între

[5] Ioan Dumitrache (1889-1977), la acea dată general de brigadă şi comandant al Brigăzii 2.

[6] Mihail Lascăr (1889-1959), general de brigadă şi comandant al Brigăzii 1 Mixte Munte (până în februarie 1942).

timp, am zorit trecerea celorlalte companii şi, în formaţie strânsă de atac, am purces la înaintare pe şesul întins ca în palmă, presărat de solide cazemate din care inamicul a ripostat extrem de slab. La primul contact, am luat o mulţime de prizonieri. În unele cazemate-puţ, cu mitraliere şi tunuri, am găsit ofiţeri-politruci şi comisari încuiaţi pe dinafară de ai lor, care ori au şters-o, ori s-au predat. În unele i-am găsit chiar legaţi fedeleş. Aceste fapte au sporit mult moralul şi încrederea ostaşilor mei.[7]

După doi kilometri de mers peste terenul şes, am dat de un mal înalt de lut; pesemne că acesta a fost malul Nistrului cândva, de multă vreme.

M-am instalat pe acest mal, în măşti individuale. În stânga, stabilesc legătura cu Batalionul 23 Vânători Munte, comandat de locotenent-colonelul [Ioan] Mihail. Se lasă întunericul şi începe o ploaie torenţială. Îmi iau toate măsurile pentru noapte. În dreapta, patrulele mele nu găsesc pe nimeni, căci Batalioanele 1 şi 4 Vânători de Munte nu au mai trecut apa. Sunt deci în aer. Întuneric beznă.

După puţină vreme, la Batalionul 23 Vânători de Munte se produce panică şi o bună parte, în cap cu comandantul – un om tare fricos şi slab de înger –, o ia repede înapoi spre Nistru. Dau o fugă în calea lor şi cu pistolul în mână reuşesc să-i opresc, în parte. Le explic că este mai onorabil să murim luptând pe pământ, decât înecaţi ca şoarecii în apa Nistrului.

Îmi spun că nu mai au muniţii, că au fost atacaţi cu tancuri şi alte baliverne. Încarc în foi de cort lăzi cu cartuşe şi prin ostaşii mei le trimit lor. Îi mai întăresc cu un pluton de mitraliere, comandat de tânărul, bravul sublocotenent Zamfir[8] şi astfel reuşesc, după multă trudă şi târguială, să restabilesc, oarecum, rânduiala într-o situaţie atât de tragică. În timpul nopţii, atât de groaznică, mă interesez de soarta sublocotenentului Zamfir, trimis cu plutonul de mitraliere în ajutorul Batalionului 23 Vânători Munte, dar nu este chip să-l găsesc. Cei de la [Batalionul] 23 dau din umeri. Bănuiesc că l-au părăsit şi încep să-mi fac griji şi reproşuri.

Se face ziuă. Ruşii sunt din ce în ce mai belicoşi. Trag cu nemiluita, în special cu brandturi. Podul proiectat pe vase la Coslov [Kozliv] nu a fost întins. Se spune că materialul adus la apă nu era potrivit. Doamne, ce incurie! Trenul meu de luptă este dincolo de Nistru, nu mai am hrană şi muniţiile s-au împuţinat, prin ajutorul dat vecinului de la stânga[9].

---

[7] Nici Jurnalul de operaţii al Batalionului 3 Vânători de Munte nu oferă explicaţii în plus pentru acţiunea intempestivă a celor două batalioane. Se pare că nerăbdarea comandanţilor a fost singurul motiv. În documentul amintit se relatează că: „Fiind legaţi pe firul telefonic al Grupului 1 Vânători de Munte cu observatorul de pe plajă, auzim cum se anunţă fazele trecerii de către *speakerul* Batalionului 23 Vânători Munte, ca la un *match* internaţional: „A trecut o barcă de asalt!" „Au trecut două bărci mari. Inamicul mitraliază." „A trecut aproape tot batalionul" " (Arhivele Militare Române – de aici încolo, AMR –, Jurnalul de operaţii al Batalionului 3 Vânători de Munte 22 iunie 1941-31 decembrie 1942, f. 9-10).

[8] Sublocotenentul Dumitru Zamfir era comandantul Plutonului 1 Mitraliere din Compania Armament Greu.

[9] „Prin această acţiune îndrăzneaţă, Batalionul 3 Vânători de Munte restabileşte situaţia întregului front, prin trecerea Nistrului din proprie iniţiativă, prin mijloace improvizate, deşi avea ordin să se înapoieze de la plaje şi apoi să se dirijeze spre satul Coslov [Kozliv], pentru a trece podul care se afla în construcţie şi care pod a fost terminat abia după trei zile" (AMR, Jurnalul de operaţii al Batalionului 3 Munte 22 iunie 1941-31 decembrie 1942, f. 10). „Acţiunea îndrăzneaţă" a Batalionului 3 Vânători de Munte nu a fost consemnată în Jurnalul de operaţii al Corpului de Munte, acesta fiind, probabil, preţul plătit pentru iniţiativa de a trece Nistrul în pofida ordinelor primite.

La **ora 6,00, 18 iulie**. O formație de tancuri, urmată de plutoane de infanterie, ne atacă strâns pe toată linia. Frumoasă, genială idee tactică, pot spune. Ne-au lăsat să trecem Nistrul, ne-au simțit slăbiciunea și acum vor să ne arunce în apă să ne înece. Bravo vouă, *ciolovecilor*[10]! Material antitanc nu avem în afară de câteva sticle de benzină. Ce este de făcut? Îmi scot pistolul, îmi fulgeră prin creier gândul sinuciderii. Mă ridic în picioare și văd cum se apropie – la pas – tancurile. Ostașii mei, care nu mai văzuseră tancuri decât din carton la poligonul de tragere, ciulesc urechile și încep să privească înapoi.

Privind cum se apropie tancurile, observ că acestea se tot opresc din când în când, fiind părăsite de însoțitori care fugeau în porumb. Se ridica capacul turelei și de aici ieșea câte un șef – probabil, politruc – și cu pistolul culca la pământ unul-doi și punea în ordine pe cine mai găsea dintre cei fugiți prin porumb. Operațiunea se repeta. La dreapta observ cam o companie din Batalionul 4 Vânători de Munte care, la ivirea tancurilor, face cale întoarsă către Nistru. Pâlcuri din Batalionul 23 Vânători de Munte se strecoară către apă. Situația este cum nu se poate mai critică.

Bunul Dumnezeu, drăguțul, îmi dă o fericită inspirație: ridic în picioare întreaga companie, în mijlocul căreia mă găseam, și strig din toată puterea plămânilor: „Priviți, măi feciori, cu cine ne batem!" Un strigăt de bucurie, de nădejde pe întreg frontul companiei: „Pe ei, măi fraților, că n-au gloanțe!" Fără un ordin prealabil, în pas alergător, cu arma în cumpănire, năvală la tancuri. Scot de urechi pe cei din tancuri, se adună prizonierii (pe cei fugiți în porumb și în lanurile de grâu) și astfel opt tanchete sunt complet imobilizate după ce-au opus o slabă rezistență. Ostașii mei sunt cu ochii plini de bucurie, își fac cruci și mulțumesc Atotputernicului Dumnezeu pentru că i-a salvat din greul impas.

Divizionul de 150 mm de pe malul Nistrului prinde și el glas și trage răzbit pe șoseaua și satul Honicăuți [Honicovski; azi, Honkivți, Ucraina[11]].

Rușii mai trag slab cu brandturi și câteva puști.

Ostașii mei se odihnesc acum, mulțumiți, după necazuri și emoții. Scot din sacul de merinde ce brumă le-a mai rămas și se... ospătează. Culmea, din puținul ce-l au, împart și prizonierilor. Inima, omenia românului nu se lasă dezmințite.

De la prizonieri am aflat că ei fac parte dintr-o brigadă de tancuri ușoare a Diviziei 105 și că în noaptea de 17/18 iulie au fost trimiși rapid, cu ordinul expres să ne arunce în Nistru. Erau toți tineri din Ucraina. Spun că nu-și iubesc ofițerii, în special politrucii și comisarii atașați pe lângă fiecare unitate și subunitate, care se poartă tare rău și cu ofițerii lor de carieră. Ostașii mei se poartă foarte frumos cu prizonierii, le dau țigări și caută să le înțeleagă limba.

Între timp, podul peste Nistru a fost întins și pe la **ora 15,00**, o parte din trenul meu de luptă sosește cu hrană și cu muniții.

Cu oamenii de la trenul de luptă care se întorc, trimit și prizonierii. Fac, astfel, diviziei safteaua, căci sunt primii pe care îi primește de peste Nistru.

De la radio-bucătăria – așa se numesc cei de la trenul de luptă și regimentar – am aflat că și mai departe, în stânga noastră, la Divizia 4 Munte (general Manoliu[12]), s-a produs

[10] Din limba rusă, *celovek* = om. Apelativul „*ciolovec*" era destul de răspândit în epocă.

[11] De aici și până la trecerea în peninsula Taman, localitățile menționate de autor se găsesc pe teritoriul Ucrainei de astăzi. Din acest motiv, între paranteze drepte sunt menționate numele actuale, în limba ucraineană.

[12] Gheorghe Manoliu (1888-1980), general de brigadă, comandantul Brigăzii 4 Mixte Munte (1940-1942).

panică în noaptea de 17/18, în regiunea Lipceani, când două batalioane s-au războit între ele şi colonelul Rottenburg[13], comandantul grupului, a fost împuşcat mortal şi au mai fost şi alți răniți. Am verificat această informație şi din nefericire a fost adevărată. Bietul Rottenburg, i-a fost scris să fie trecut în lumea drepților de către ai lui.

Am reuşit, în sfârşit, să iau legătura cu dreapta Batalionului 4 Vânători de Munte şi după ce ne-am ospătat bine şi ne-am odihnit, către **ora 18,00**, am părăsit măştile individuale şi, în formație regulată de luptă, în mişcare, drumul înainte! Pe cei din stânga, de la Batalionul 23, i-am lăsat în plata Domnului. Cei din dreapta Batalionului 4 se mişcă, dar foarte încet.

Prin lanurile de grâu şi porumb – teren prielnic pentru camuflare, dar şi pentru surprize – găsim multă muniție aruncată de frații noştri de la Batalionul 23 Vânători de Munte în noaptea de 17 iulie. Mai capturăm câțiva inamici care, cu brațele în sus, se predau fără şovăire.

Caut peste tot pe sublocotenentul Zamfir şi pe ai săi, dar nu-i chip să-i găsesc. Prizonierii spun că nu ştiu nimic, dar probabil că se tem să spună adevărul.

Pe înserat am ajuns la 1 km de satul Honicăuți, care încă era slab ocupat de inamic. Mă opresc într-o formație de atac, restabilesc legătura cu dreapta şi aştept ca Batalionul 4 să ajungă la linie cu batalionul meu.

De-abia către **ora 23,00** s-a putut realiza aceasta. Printr-un sergent, locotenent-colonelul [Gheorghe] Niculiu, comandantul Batalionului 4 Vânători de Munte, mă roagă să merg până la el. Dau o fugă până acolo, unde găsesc, în şanțul şoselei, şi pe vechiul meu camarad şi prieten, maiorul Munteanu, secundul Batalionului 4. Examinăm împreună situația, după care locotenent-colonelul Niculiu propune să rămânem pe loc, să nu mai facem nicio mişcare şi să raportăm divizici că, datorită rezistenței inamicului pe liziera satului Honicăuți, nu mai putem înainta şi că mâine-dimineață vom relua împreună atacul, după o prealabilă pregătire de artilerie. Maiorul Munteanu era de aceeaşi părere, fapt care mă miră din partea unui vechi vânător de munte (locotenent-colonelul Niculiu este proaspăt vânător de munte, venit de la o şcoală militară din Sibiu).

Nu am fost de acord cu propunerea făcută, m-am înapoiat la batalionul meu şi la **ora 24,30**, pe **19 iulie**, am ocupat satul Honicăuți, fără nicio pierdere. Ruşii o ştersese cu o jumătate de oră înainte. Aici s-au mai predat vreo 20 de prizonieri, rămaşi de... căruță.

A doua zi, dimineață, a venit şi Batalionul 4, şi împreună am luat micul dejun. Locuitorii acestui sat sunt în majoritate români moldoveni şi sunt foarte primitori. Unii dintre ei ştiau ceva de soarta sublocotenentului Zamfir, dar cu multe contradicții. Am trimis toată compania de cercetare să-l caute. După o scurtă vreme l-au găsit într-o vâlcică, înapoia noastră, nu prea departe de locul unde ne aflam.

Între timp, veniseră între noi câțiva ofițeri de artilerie – printre ei, şi profesorul Jinga[11], decanul Academiei Comerciale din Braşov, acum locotenent în rezervă într-un regiment de artilerie – şi împreună am mers la locul indicat.

Ce ne-a fost dat ochilor să vedem!

Bravul, iubitul de toți [Dumitru] Zamfir, ofițer activ din ultima promoție, născut pe meleagurile Făgăraşului, a îmbrățişat cariera ostăşească plin de avânt şi de nădejde.

---

[13] Richard Rottenburg (1894-1941), colonel, comandantul Grupului 9 Vânători de Munte.

[11] Victor Jinga (1901-1990), economist, profesor, între 1942 şi 1945 a fost rectorul Academiei de înalte studii comerciale şi industriale (mutată din Cluj la Braşov, după Dictatul de la Viena).

L-am găsit prăvălit între cele şase mitraliere (patru ale lui şi două culese, părăsite de cei de la Batalionul 23 Vânători de Munte). Capul era zdrobit, în trup avea 32 de lovituri de cartuşe de armă, pistol şi baionetă, într-un cuvânt, întregul trup era sfârtecat. Duşmanii, fără lege, fără Dumnezeu, fără pic de ruşine, laşi până în măduva oaselor, l-au omorât de treizeci şi două de ori.

Cei 34 de ostaşi, toţi oribil mutilaţi. Unul, cu zece paşi înaintea liniei de tragere, descins, culcat pe burtă, cu mâinile întinse înainte (probabil a vrut să se predea), este, de asemenea, sfârtecat. Nici pe acesta nu l-au iertat bestiile!

Cu toată bărbăţia, ochii tuturor celor de faţă sunt năpădiţi de lacrimi.

Dragul meu Zamfir, eşti primul din ofiţerii mei căzuţi la datorie! Tu, cel mai tânăr, cel mai brav, cel mai bun la suflet, cel mai iubit de toţi, ai îmbrăcat atât de timpuriu cămaşa morţii!

Voi, dragi ostaşi, feciori de ţărani dârji, mândri şi cinstiţi, v-aţi jertfit pentru glia strămoşească, pentru Neam şi pentru Cruce, răpuşi de către cei fără Cruce şi fără Dumnezeu!

Domnilor de la Batalionul 23, v-aţi încărcat greu conştiinţele lăsând în ghearele duşmanului pe aceia care s-au grăbit să vă ajute.

Mie mi-aţi încărcat conştiinţa cu grele mustrări că am dat ascultare strigătelor voastre de ajutor, minciunilor voastre.

I-am ridicat pe toţi pe tărgi şi foi de cort şi i-am îngropat creştineşte în cimitirul satului Honicăuţi. Femeile şi ţăranii, cu preotul în frunte, le-au îndeplinit întreg ritualul cerut de legile creştineşti.

Dormiţi în pace, bunul Dumnezeu să vă ocrotească. Patria se va mândri cu faptele voastre strălucite de eroism. În inimile noastre amintirea voastră nu se va şterge niciodată. Batalionul 3 Vânători de Munte vă slăveşte. Duşmanilor nu le vom răspunde prin cruzime, ci urmând perceptele creştineşti. Le vom răspunde prin bunătate şi Dumnezeu ne va ajuta să-i răpunem.

Obiectivul diviziei, hotărât pentru seara zilei de 17 iulie – cucerirea satului Honicăuţi –, l-am îndeplinit în noaptea de **18-19 iulie**.

Divizia noastră, 1 Munte, pe care o comandă generalul Mihail Lascăr, este acum, la **19 iulie**, în curs de trecerea Nistrului pe podul plutitor de la Coslov [Kozliv, Ucraina].

În stânga noastră, observăm elementele înaintate ale Diviziei 4 Munte, în formaţie de atac. Desigur, nu ştiu că noi suntem de mult pe terenul pe care ei vor să-l... cucerească.

Întâlnesc mulţi vechi camarazi şi prieteni cu care povestim peripeţiile trecerii Nistrului. Bineînţeles, glumele, unele răutăcioase, la adresa şefilor, nu lipsesc. Bârfeala, sireaca...

Se face acum o nouă orânduire de forţe. Ostaşii profită de aceasta. Noi, ofiţerii, însă suntem consideraţi ca deplin odihniţi de către statul-major al diviziei şi tracasaţi de colo până colo, primind ordine şi directive care mai de care mai isteţe. Vorba veche ostăşească: „Fereşte-mă, Doamne, de gura tunului, de... calului şi de ochii şefului!" Începem să-i numim „inamicii nr. 1".

Se pare că ruşii au luat-o aprig la picior. Potrivit tacticii şi strategiei lor, ruşii ne lasă înainte goluri adânci [de] sute de kilometri. Să te ţii acum marşuri cu etape de 50-60 km pe zi. Şi, pe deasupra, cicăleala şefilor şi a trepăduşilor, pe care îi apucă febra vitejiei în asemenea ocazii.

20 iulie. Ne punem din nou în mişcare, de astă dată în coloane de marş, cu toate tărhaturile[13] după noi – tren de luptă, tren regimentar etc. Este foarte cald şi şoselele, mai

[13] Sarcină, povară, bagaj, calabalâc (pop.).

toate nepietruite, sunt cu praful de două palme. Este extrem de cald, ostașii sunt cu șiroaie de sudoare care se transformă în tină pe fețele lor înăsprite, arse de soare și de vântul fierbinte care ne orbește...

21-22-23 iulie. Coloanele diviziei (brutării, coloanele cu muniții, cu tot felul de tărhățuri în căruțe cu coviltir, înhămate cu căiuți pirpirii și conduse de tătuci milițieni) dau buzna peste noi. „Măi frățioare, unde te bagi, ține dreapta etc." Uneori se merge pe trei-patru șiruri, de-a valma, ca la nuntă, toți se grăbesc.

Spre seară, când se mai răcorește, apar peste noi ștabii diviziei, în coloană auto, cu ordonanțe, furieri, bucătari, cofetari, cuști de păsări etc.

În timpul zilei s-au odihnit, s-au ospătat undeva la umbră deasă și acum toți sunt grăbiți, deși etapa pe care noi o facem într-o zi plină, de 10-12 ore, ei o fac într-un salt de un ceas sau cel mult două. „Ține dreapta; de ce nu se ține distanța între căruțe; cine v-a dat voie să vă dezbrăcați în vestoane; de ce nu se merge... în cadență?" etc. „Cine este comandantul unității? Domnule comandant, ce este debandada asta? Unde ai ordin să cantonezi pentru noapte?" „În satul cutare", se răspunde. „Nu, vei mai împinge încă 10 km." Aceasta, ca și cum, după 50 km, ar fi vorba de câteva sute de pași. Chiar și ordonanțele ștabilor și furierii se simt obligați să se zborșească la noi. Le dăm însă peste bot cum se cuvine. Cât privește lungimea etapei zilei, pe șefi nu-i prea luăm în serios.

Aviația inamică este din ce în ce mai activă. Avioane de luptă *Rata*[16] și de bombardament *Șturmovik*[17] apar prin surprindere, zburând foarte jos, mitraliază și bombardează la întâmplare și apoi, repede, repede, o zbughesc, deși li se oferă excelente prilejuri pentru o bună treabă (coloane strânse, interminabile, pe șosele, fără mijloacele cele mai elementare de protecție a.a.).

Se pare că rușii vor să se mai oprească. Mărșăluim acum noaptea. Scăpăm astfel de răpușeala zilei și de cicălelile șefilor. Alura este mai domoală, căci inamicul pare a fi pe aproape și ne obligă la o mai pronunțată vigilență.

Nopțile de **24-25 iulie** trec fără ceva deosebit.

26 iulie. Ne îndreptăm spre Țibulevka [astăzi, Țibulivka, Ucraina]. Este **ora 6,30.** La ieșirea dintr-o pădurice, suntem prinși într-un infernal bombardament de artilerie și branduri, din toate părțile. La vecinii din dreapta și stânga (Batalionul Mitraliere Divizionar și Batalionul 2 Vânători de Munte), același prăpăd. Este **ora 8,30**, [suntem] de două ore sub bombardament și artileria noastră tace chitic.

Cu eșaloanele dinapoi nu mai avem legătură. Bucătăriile, cu trenul de luptă, nu ne găsesc sau nu vor să ne găsească, astfel încât, pe lângă oboseală – căci mărșăluim de o lună de zile –, ne mai mistuie acum foamea și setea. Este **ora 18,20.** După bombardamentul continuu și intens, rușii atacă viguros cu infanteria și cu opt care de luptă, care, prin surprindere, apar dintr-o pădurice apropiată. Trei dintre ele năvălesc peste noi să ne strivească, căci de-abia apucasem să ne cuibărim în măști individuale. Între ostașii mei, puțină panică, dar repede se reculeg și, mai cu sticla cu benzină, mai cu cartușe perforante, în mai puțin de 15 minute aceste trei tancuri sunt complet imobilizate și încep să ardă.

[16] Avionul de vânătoare Polikarpov I-16. Denumirea *Rata* (șobolan, în limba spaniolă) i-a fost dată de combatanții naționaliști în timpul Războiului civil din Spania (1936-1939).

[17] Avionul de atac la sol Iliușin Il-2. În limba rusă, *șturmovik* înseamnă avion de asalt.

Se produc scene hazlii. Ocupanții tancurilor se codesc să iasă din ele şi încep tocmeala cu ai noştri, prin semne, până când, în sfârşit, se înțeleg şi se predau.

Muniția din tancuri arde şi trosneşte. Caporalul Drugă nu se înțelege cu un *ciolovec* mai belicos, care, după ce iese din tanc, vrea să-l lovească cu o cheie. Drugă îl ia de piept şi îi arde o trântă zdravănă, ca până la urmă să-şi dea mâna frățeşte şi să se împace, oferindu-şi unul altuia țigări. Românul, săracul, tare-i bun la suflet!

Între timp, o baterie din Regimentul 54 Artilerie, cu bravul oltean, căpitanul Costescu, intervine prompt şi solid. Se lăsă întunericul şi cu acesta o ploaie torențială. Tancurile inamice sfârâie, iar noi, uzi leoarcă şi flămânzi, înotăm în noroiul până la genunchi. O parte din tancurile care ne-au atacat, împreună cu infanteria care le însoțea, şi-au luat calea înapoi. După ce am luat toate măsurile de siguranță, zgribuliți de frig, ne-am aşternut pe somn. Am avut pierderi patru morți şi şase răniți. Am aflat cum o unitate de infanterie din dreapta noastră – mai slabă de înger –, intrată în panică, a părăsit poziția şi a luat-o la fugă înapoi – lucru ce-l aşteptau ruşii – şi că a avut serioase pierderi (se pare că era Regimentul 27 Infanterie).

Vecinul meu din stânga (Batalionul 2 Vânători de Munte, locotenent-colonel [Virgil] Citirigă) a brodat – conform obiceiului său – o mulțime de poveşti fanteziste de eroism, denaturând faptele.

27 iulie. Sfânta duminică. După un somn iepuresc, la **ora 4,00**, încă uzi, înghețați, rebegiți, facem „birjăreasca", să ne dezmorțim. Ne soseşte acum artilerie mai multă decât este nevoie. La toți observ pronunțate semne de oboseală şi enervare. Ruşii contraatacă cu îndârjire, artileria lor trage în tăvălug, aviația, de asemenea, este mai activă. Se spune că, ajuns pe apa Bugului, Corpul de Munte va trece în refacere, că vom pleca chiar în țară. Dă, Doamne, căci este şi vremea! Mai avem până acolo 25 km. *Sperando*.

Chiar sub focul intens, ne străduim să ne adunăm morții şi răniții. Este **ora 6,00** şi este tot frig şi plouă. Ne regrupăm. Bilanțul zilei de 26 şi al nopții de 26-27 iulie este mai sângeros decât credeam: 8 morți, 41 răniți, 12 dispăruți (aceştia vor apărea după bătălie).

Locotenentul [Nicolae] Vlăsie are piciorul fracturat – a trecut un tanc peste el. Plutonierul Stancu este şi el rănit destul de grav. Morții îi îngropăm pe creasta dealului de la nord de Zabocrici.

Tudorel – un copil voluntar – nu şi-a revenit încă din nebunia de ieri, țipă, urlă şi, plângând, mă roagă să mă culc la pământ, căci altfel mă ucid ruşii cu tancurile etc.

Vecinul din dreapta [stânga], locotenent-colonelul Citirigă, nu se lasă de aiureli: raportează diviziei că este atacat de multe tancuri. Realitatea este că patru tanchete rătăcite mai orbecăie prin porumb. Căpitanul [Gheorghe] Vornicu, cu Compania 3, locotenentul [Vasile] Ionescu, cu brandturile[18], îi pun însă pe fugă.

Cu toate că ziua a fost oarecum calmă, totuşi am pierderi: sergentul t.r. Gheorghe Ion este sfâşiat în bucăți şi amestecat cu pământul, apoi sergentul Buzea şi, din grupa lui, opt răniți destul de grav. Credeam că am tras linie la lista pierderilor, dar nu m-am putut bucura de aceasta.

Ora 18,00. Sus de tot, un avion de recunoaştere german dă târcoale, deasupra satului Țibulevka din fața noastră şi apoi, glonț înapoi spre acasă. Nu trec nici 20 de minute şi

[18] Era comandantul Plutonului 4 Brandt din Compania Armament Greu.

apar șase avioane de bombardament *Stuka*[19] și, într-un superb picaj, descarcă bombe cu nemiluita într-o livadă din marginea satului. Se cutremură pământul și nouă ne redresează moralul. Se încinge un aprig duel de artilerie.

Se lasă noaptea. În stânga, la Batalionul 2 Vânători de Munte, răpăială. Să fie oare panică sau ceva mai serios? Ne punem paie în măștile individuale – acum mai adânci – și, cu țoalele mai zbicite și cu stomacurile mai plinuțe, ne așternem pe somn. Artileria, care se duelează, ne deranjează prea puțin.

28 iulie. Ora 5,00. Zi senină, cald, liniște pe întreg sectorul. Ce să fie? Au șters-o *ciolovecii*? Prizonierii spun că ai lor au șters-o în timpul nopții spre Țibulevka și ei – care au rămas de căruță – cred că au întins-o și mai departe. Fără ordin prealabil, împing Compania Cercetare înainte și îmi adun batalionul pentru mișcare. Între timp, primesc și ordinul de operații în acest sens. Bateria din Regimentul 54 Artilerie (căpitan Costescu) o las însă în supraveghere. Este **ora 9,00.**

Situația diviziei noastre (1 Munte) este acum mult ușurată, căci Corpul 11 Armată german se dirijează rapid spre est și învăluie pe la sud masivul păduros, lung de 30 de km și lat de 5-6 km, pe care noi trebuia să-l luăm de gât și pe care rușii, desigur, l-ar fi organizat și apărat cu îndârjire.

Ne dirijăm totuși cu precauție prin lanurile de grâu și porumb, pe care le scotocim. La marginea păduricii cu pricina, de unde am fost atacați la 26 iulie, găsim un tanc părăsit absolut intact, cu tunul și mitraliera încărcate cu multă muniție. Leții, cum sunt ei, au cotrobăit prin tanc, au găsit un geamantan cu diferite boarfe și cu câteva pachete de țigarete. Au demontat aparatele de ochire, ca să-și aprindă țigările cu lentilele lor, ceva *à* la Arhimede. Ne-am văzut apoi de drum.

Este **ora 15,00** când ajungem în satul Țibulevka. Rușii organizaseră foarte bine terenul, profitând de configurația atât de potrivită, și, desigur, aveau de gând să ne țină mai mult pe loc, dar din precauție au șters-o la timp.

Întreaga coloană a unui corp de armată, care poposise într-o întinsă livadă din marginea satului, a fost făcută zob de cele șase avioane *Stuka*. Ceva înfiorător: mormane de automobile, amestecate cu căruțe, cai sfârtecați, material de transmisiuni, sute de cadavre omenești, de toate gradele. Din suflul bombelor, un auto tip *Ford*, aruncat pe vârful unei case, trona mândru.

Dinspre apa Bugului se aude un puternic bombardament. Multe avioane *Stuka*, în grupuri de câte trei, trec continuu pe deasupra noastră spre Bug și apoi – ușurate – se întorc pentru încărcare.

După o cercetare amănunțită a satului, îl ocup cu întreg batalionul. Este un sat întins, un orășel aproape. Este **ora 18,00.**

Locuitorii sunt încă îngroziți în urma prăpădului din ultimele zile; spun că rușii au avut pierderi foarte mai și la retragere erau foarte grăbiți, dar că au avut totuși timpul să-i jefuiască.

Profit de ocazie – ca primul sosit – și-mi aranjez un cantonament fain.

Pe urmele batalionului meu, s-a îndreptat spre sat Batalionul 2 Vânători de Munte, trecând pe lângă tancul părăsit, pe care cu câteva ore înainte îl cercetaseră ostașii mei.

[19] Avionul de bombardament în picaj Junkers Ju-87. *Stuka* este abrevierea de la *Sturzkampfflugzeug* (avion de bombardament în picaj, în lb. germană).

Ce s-au gândit? Ce ocazie fericită pentru reclamă! Un locotenent în rezervă, din ordinul comandantului său, Citirigă, s-a suit în el şi a început să-l manevreze de colo până colo. Între timp, s-au adunat împrejurul tancului întreg statul-major al diviziei, în cap cu generalul Mihail Lascăr, şi cel al Grupului 1 Vânători de Munte, cu colonelul [Albert] Ludwig, şi asistau la demonstraţiile tancului „cucerit" printr-o aprigă şi dârză luptă de Batalionul 2 Vânători de Munte. Au arborat pe el un fanion: roşu, galben, albastru, spre norocul lor, căci observatorul bateriei de artilerie a căpitanului Costescu, pe care o lăsasem în supraveghere, văzând giumbuşlucurile tancului, a cerut focul bateriei, dar în ultima clipă a observat fanionul şi i-a identificat şi pe ai noştri, căci altfel întreaga baterie ar fi tras în plin şi ar fi fost o mare nenorocire. Cu alai, tancul a fost împins în sat.

Comandamentul grupului şi cel al diviziei au venit şi ele în satul Ţibulevka şi din cantonamentul ales fain de mine am fost repede evacuat mai spre periferie. Ce să-i faci? Nu este totdeauna dreptul primului ocupant!

A doua zi, fiind chemat la comandamentul diviziei, am găsit în curtea casei tancul cu pricina, pe care era scris cu litere de-o şchioapă: „Cucerit prin luptă de Batalionul 2 Vânători de Munte", şi am aflat că se intenţiona să-l trimită în ţară cadou mareşalului. Întâlnind acolo pe bunul meu prieten şi camarad, căpitanul [Alexandru] Evolceanu, căruia ştiam că-i repugnă reclama ieftină, i-am povestit chestia cu tancul... capturat. Am căzut de acord să fac diviziei un raport prin care rugam să se ordone Batalionului 2 Vânători de Munte să trimită la batalionul meu, să primească aparatele de ochire ale tancului cu pricina şi să-mi confirme primirea lor. Zis şi făcut.

Seara, fiind invitat la masă la popota diviziei, generalul Lascăr m-a întrebat nedumerit ce-am vrut să spun în raportul meu. I-am povestit chestia cu tancul „capturat prin dârze lupte" şi s-a făcut mare haz. De atunci, locotenent-colonelul Citirigă Virgil mi-a purtat un dinte, nu m-a uitat.

Am aflat cu multă părere de rău că în noaptea precedentă căpitanul Ciumaşu a căzut lovit de un glonţ. Fusese comandantul unei companii din Regimentul 27 Infanterie şi în ziua de 27, când am fost atacat de tancuri, s-a străduit din răsputeri, bietul, să-mi acopere flancul stâng, descoperit prin fuga înapoi a regimentului său.

L-am cunoscut la Braşov, unde opt ani a fost instructor la şcoala de subofiţeri şi unde soţia lui era profesoară la şcoala de menaj. Avea doi copilaşi, şi al treilea, cum îmi povestea el, era pe drum. Avea o căsnicie model.

29 iulie. Aseară soarele a apus ca un imens disc roşu. Semne bune. Noaptea am fost găzduit în casa lui Filip Zaliuski, de meserie tâmplar de lux; soţia, moaşă. Au o gospodărie frumos întocmită şi un băieţaş isteţ de 13 ani, Vitia, care-mi spune că vrea să se facă doctor. Am dormit dus într-un pat curat, moale – nu-mi venea să cred. Gazda mi-a povestit lucruri îngrozitoare:

În anul 1938, în sat şi în împrejurimi, ţăranii s-au revoltat, nevoind să intre în colhozuri şi, brodindu-se să fie şi un an bântuit de secetă, li s-au confiscat, până la ultimul bob, şi puţinele rezerve, astfel încât s-a produs o cumplită foamete. Oamenii se mâncau unii pe alţii. Canibalism în toată regula. Mama sa, pe nume Clava, a fost otrăvită de autorităţile sovietice pe motiv că ar fi mâncat un copil al vecinului.

Trupele noastre din rezervă – Divizia 6 Infanterie şi Corpul de Cavalerie – ne depăşesc şi înaintează rapid spre râul Bug, pe care cred că l-au şi atins, distanţa fiind de 22 de km. Tunul nu mai bate în acest sector, bătălia de la Ţibulevka s-a sfârşit.

Ruşii au fost şi aici înfrânți, mai curând decât se aşteptau. Au avut absolut toate avantajele: numeric, tehnic, terenul bine ales şi cu dibăcie organizat şi camuflat, serviciul de informații terestre şi aerian, perfect, secretul operațiilor, specific sovietic, dar şi aici toate aceste avantaje nu au fost exploatate cum se cuvine. Aceasta spre norocul nostru, căci noi şi aici am intrat cu capul în zid, lipsindu-ne aproape complet informațiile, atât terestre cât şi aeriene. Bunul Dumnezeu este peste tot cu noi!

Până aici, am înfrânt toate rezistențele. Ce se va întâmpla cu noi? Vom trece Bugul? Sau, după cum se zvoneşte, vom pleca în țară, la odihnă? Ar fi şi timpul. Am stropit cu destul sânge câmpiile ruseşti.

Nu te încrede în fericire...

Ora 10,00, ordin de marş în direcția Tătarca [?], unde cantonasem împreună cu brigada. Facem vizite ştabilor, găsim gazete cu date vechi, dar noi pentru noi. Le citim cu furie, căci demult nu mai văzusem ziare. Aici îl întâlnesc pe sublocotenentul în rezervă Ilca, soțul verişoarei soției mele, Lili Olteanu. Este o veche cunoştință şi îmi face multă plăcere să mai stăm de poveşti.

Peste tot, armament de tot felul şi autovehicule claie peste grămadă, părăsite de ruşi în graba lor.

Grupuri, grupuri de avioane germane trec grăbite spre Bug. Artileria a.a. sovietică acționează foarte slab şi cu rezultate şi mai slabe.

Ordin de sus să curățăm şoseaua de impedimentele lăsate de ruşi, căci la noapte Divizia noastră Blindată va trece spre Bug. Suntem în Tătarca de la ora prânzului, chipurile ca spectatori.

Ora 20,00. Ne culcăm... dezbrăcați. Ce bine este! Am mâncat şi compot de vişine, şi am băut rachiu – apă tare, cum spune ordonanța mea Sima.

30 iulie. Calm, linişte, linişte. Când vom pleca şi unde?

Ora 10,00: Slujbă bisericească pentru odihna morților noştri dragi. Femeile îl privesc pe părintele-căpitan Manu cu un fel de extaz. Păcat că sunt bătrâne! Îi spun *Batuşca*[20]. Apoi, şedințe de educație morală, căci se simte nevoia față de unele acte de destrăbălare. Inspecție sanitară amănunțită, căci au năpădit păduchii. În brigadă s-au ivit patru cazuri de tifos exantematic. Asta ne mai lipseşte acum!

Deşi satul este mare, cu clădiri arătoase pentru autorități, norodul este trist, abrutizat, murdar, plin de păduchi şi de râie, dar este blând şi bun la suflet.

Ne culcăm, de astă dată la pijamale, după o lună încheiată. Ce bine şi ce plăcut este mirosul de rufărie curată, bărbieriți şi îmbăiați. Hăt, departe, bate tunul, bate cu furie, este un fel de huruit. Avioanele, du-te-vino..., ouă întruna peste ruşi, nu le dau răgaz.

31 iulie. După răsăritul soarelui, ne sculăm şi ne îmbrăcăm pe îndelete.

Începem procesele – neplăcute, de altfel. Ne spălăm, cum se zice, rufele în familie, căci în timpul luptelor până aici s-au produs oarecare deficiențe. Câțiva, mai slabi de înger, nu au fost la înălțimea chemării lor. Căpitanul Dumitru Stănescu, din Compania 1, zis Vițelul, îşi justifică slăbiciunea arătată cu argumente incoerente, bate câmpii. După o bună săpuneală, îl iertăm.

[20] Din lb. rusă, *batioşka* = preot, părinte, dar şi taică.

Căpitanul Nedelea, din Compania 2, este mai sincer, plânge cu lacrimi mari; spune că nu poate suporta zbârnâitul avioanelor, tunetul artileriei etc. Când le aude, îşi ia câmpii. Îi iau comanda şi îl detaşez la trenul regimentar, să adune provizii, să îngroape morţii etc.

Locotenentul Bălănescu – chipurile, ofiţer de rezervă –, un băiat de 22 de ani, chipeş şi voinic, declară că se simte sfârşit, că este nervos, cade din picioare etc. Medicul îmi spune că este sănătos tun.

De astă-noapte plouă întruna, noroiul este până la genunchi. Locotenentul Săvulescu, de la brigadă, îmi dăruieşte o sticlă de vin *haraşo*[21], pe care o sorb până la fund, şi un pachet de ţigarete „Mihai", pe care le fumez trăgând fumul până la călcâie.

1 august. Ora 5,00. Am plecat spre sud, apoi direct spre est, către Bieli Camien [Bili Kamin]–Cernovoia–Vovcek [Vovciok]. Pe şosea, o înghesuială nemaipomenită de diferite coloane de artilerie, subzistenţe, geniu, fără nicio rânduială, uneori pe câte 4-5 rânduri. Serviciul, aşa-zis de regulare a circulaţiei, este inexistent. Doamne, fereşte-ne de un avion inamic, căci ar avea ce culege! Lecţia din 29 iulie nu ne-a învăţat nimic?

Trecem prin Odobovka [astăzi, Obodivka, Ucraina], o aşezare frumoasă, pe vârful unui deal, în mijlocul căreia tronează un conac imens, cam în paraginâ, împrejmuit de un nesfârşit zid gros din cărămidă roşie. Aşezare rămasă din vremea veche. Totul este mare şi din plin lucrat.

Lanurile de grâu şi de porumb, cât vezi cu ochii, frumos lucrate, totul este selecţionat cu deosebită pricepere.

Cald, extrem de cald. Încălecări de coloane; haos complet. Tatonări, hărmălaie, ţigănie; căruţe încărcate cu fel de fel de nimicuri, cu cotete cu găini şi porci; vite agăţate de căruţe şi turme de oi de-a valma; ba şi o cuşcă cu o vulpe speriată.

Ora 12,00. Masa este pregătită. Grupul ordonă să se mănânce la halta ordonată, unde nu putem ajunge mai devreme de ora 16,**00.** Pentru ce această idioţenie? Mărşăluim de la ora 5,00 întruna. Colonelul [Albert] Ludwig, comandantul grupului, care mărşăluieşte în auto, nu ştie aceasta? Ostaşii îndemnaţi la drum comentează nu prea favorabil la adresa ştabilor. Nu iau însă în serios aiureala grupului. Maşinile trec pe lângă noi val-vârtej, ne izbesc, ne împroaşcă cu noroi. Toţi au mutre grave de cuceritori. Doamne sfinte, mai opreşte-i pe ruşi, ca să mai scăpăm de ochii şi de gura şefilor.

Se comentează propunerile pentru decoraţii. Panglicarii, reclamagiii de bâlci s-au aranjat. Cei cu atacuri şi contraatacuri date în vânt, cu capturări de tancuri prin „aprige lupte" sunt propuşi pentru Ordinul „Mihai Viteazul", nici mai mult, nici mai puţin. Poveştile lor îi încântă pe cei de la brigadă, căci se pot aranja şi ei.

Cei care în timpul luptelor nu puteau fi găsiţi nici în gaură de şarpe îşi bat acum piepturile de eroi. Cei care au dat ordine şi dispoziţii anapoda, cei care pe şoselele ticsite ţipau ca ieşiţi din minţi vor fi mâine cavaleri ai Ordinului „Mihai Viteazul". Unde eşti tu, Ţepeş Doamne...?

Ora 18,00. Cantonăm, în sfârşit, în satul Rohuska [Rogizka]. O parte din bucătării, zăpăcite de ştabi, sosesc de-abia peste trei sferturi de oră, cu mâncarea pregătită pentru prânz, clocită. Ostaşii, frânţi de oboseală, o înghit în silă. Mâncarea pentru seară se încalecă peste cea de la prânz. Ce poate face deşteptăciunea şefilor chemaţi să vegheze pentru buna rânduială... Ostaşii se aştern pe somn, bombănind. Mă tem că într-o bună zi îşi vor

[21] Din lb. rusă, *horoşo* = bun.

pierde răbdarea, atât de mult pusă la încercare, şi toată strădania noastră depusă pentru închegarea disciplinei prin convingere, prin exemple, va fi ratată şi va fi vai de ei şi, poate, şi de noi. Doamne, fereşte-ne!

Astă-noapte am auzit, prin radio „G", cuvinte maghiare, deci ungurii trebuie să fie pe aproape. Pentru a doua oară ne vom întâlni cu ei. Am dormit foarte agitat, amărât de incuria, neghiobia şi trufia celor de la comandamente, care au devenit acum inamicii nr. 1.

Se spune că vom fi vizitați de feldmareşalul von Brauchitsch[22] şi de generalul von Schobert[23], comandantul Armatei 11 germane, din care facem şi noi parte. Va ploua, desigur, cu decorații. Vestea ne bucură, căci generalul von Schobert este un bun prieten al românilor. Pe vânătorii de munte îi apreciază în mod deosebit.

2 august. Ora 4,00. Plecăm pe direcția Olgopol [Olgopil]–Demova [Demivka]–Berezechii [Berizki-Cecelniţki]. Grupul este în nervi. Ce l-a apucat? Nu s-au hotărât încă decorațiile?

Orăşelul Olgopol, asemenea târgurilor noastre din nordul Moldovei, al Bucovinei şi Basarabiei, este locuit în majoritate de evrei. Băltoace, bălării, casele cu pereții scorojiți: şandramale, unele puturoase. Cetățenii trişti, cu expresie idioată, îmbrăcați în zdrențe. Niciun fel de îmbrăcăminte lucrată în casă. Totul cumpărat de la evreii localnici. Nicio grădină, nicio floare. Piața, loc de întrunire, cu multe estrade suspendate, de unde oratorii, desigur, ridică în slavă comunismul şi belşugul, cu fericirea ce... va să vină.

Din ce mergem, din ce dăm peste mai multe unități germane, bine echipate şi înarmate şi într-o perfectă ordine. Ne dirijăm spre dreapta Corpului nostru de Cavalerie, care se pare că s-a oprit.

După cum era de aşteptat, ne încrucişăm cu o unitate de cavalerie maghiară. Un regiment, cu caii la mână, coboară dintr-o pădurice. Mă adresez în limba maghiară unui sergent voinic, chipeş, mi se răspunde: „Vorbiți româneşte, domnule maior, căci noi, aproape toți, suntem români din Maramureş."

Sunt românaşii noştri din țara [de] unde a descălecat Dragoş Vodă. Mi se umple sufletul de bucurie, dar şi de tristețe. Ungurii au pus pe picior de război un corp, aşa-zis expediționar, compus mai mult din minoritari, în special români, iar noi ne-am repezit cu armata întreagă a țării, lăsând la vatră pe unguri, pe evrei, ca pe unii în care nu se poate avea încredere. Saşilor le-am îngăduit să treacă cu duiumul în armata germană, să lupte pe alte fronturi. Cu familiile țiganilor, rămase acasă, am colonizat Transnistria. Ce anomalie! Din ce cap a ieşit această mare prostie?

Mărşăluim acum mai liniştiți. Este şi mai răcoare, nori şi ploaie.

Ora 15,00. Am ajuns în Pesciana [Pisceana], unde dăm peste grosul trupelor germane. Vin acum peste noi coloanele germane, trupe câtă frunză şi iarbă. Ne încurcăm acum cu ei. Este întreaga Divizie 22, urmată de Divizia 76 germană. Ce rost mai avem noi, căci şi nemților li se pare că-i încurcăm în socoteli. Cel puțin dacă mai rămâneam o zi pe loc în comandament până se scurgea puhoiul, dar ne băgăm ca musca în fundul calului. Primim ordine să îndreptăm coloanele pe drumuri laterale, unde se înnămolesc, şi nu le mai dăm de cap. Peste tot se țipă cu spume la gură: „Faceți loc germanilor", care încep

[22] Walther Heinrich Alfred Hermann von Brauchitsch (1881-1948), feldmareşal german, comandantul şef al Armatei de Uscat (*Oberbefehlshaber des Heeres* – 1938-1941).

[23] Eugen *Ritter* von Schobert (1883-1941), general-colonel, comandantul Armatei 11 germane.

să ne privească, acum, cu milă. Noi admirăm însă felul lor de a mărşălui: fără nervi, fără gălăgie şi ţigănie.

Mare sărbătoare: pentru suma de 1 000 de lei, pe care am colectat-o în batalion, primim din ţară ţigarete şi tutun. Avem şi ţigări „Golf". Fumul alunecă acum mai lin pe gâtlejurile noastre, hârşâite de mahorcă puturoasă. De mult trâmbiţatele daruri trimise brigăzii din ţară n-am apucat să ne bucurăm pre mult. [...]

Lanurile întinse de păioase şi porumb sunt foarte bogate. Se vor putea oare recolta? Căci este deja timpul.

Ora 19,00. Ne pregătim pentru masă, dacă vom avea ce mânca, căci coloanele noastre – îndrumate aiurea – s-au cam rătăcit.

Suntem acum cot la cot cu germanii, de la care primim vin şi un rachiu de 68 de grade, zis *Teufel*[24], adus de ei din nord, din Norvegia. Îl sorbim cu nesaţ.

3 august. Ora 8,00. Gata încolonaţi. Ne dirijăm spre Schlahova [Şliahove]. La dreapta avem Divizia 76 germană, Regimentul 230 Infanterie. Nemţii instalează baterii de artilerie grea. Sunt utilaţi cu mare lux. Ne informează că ruşii sunt puternic organizaţi pe lizierele de nord ale satelor Pasat şi Ploska, cu infanterie, cavalerie şi multe mitraliere.

Ne vom ciocni cu ei astăzi? Sau au de gând să spele putina? Ce bine ar fi, căci ostaşii mei sunt foarte obosiţi, au în picioare peste 600 de km, şi cu greu ar mai putea suporta o nouă bătălie. Este nevoie de 5-6 zile pentru odihnă şi curăţenie.

Nemţii ne arată simpatie. Au aflat şi ştiu acum ce putem. Colonelul Ludwig, comandantul nostru de grup (sas de origine), în convorbirile cu nemţii ne cam bârfeşte pe noi, pe români. Prost îl ştiam, dar şi canalie?

Ne strecurăm prin porumb. Brigada ordonă: „Înainte, înainte la Ploska." La dreapta, puternică canonadă. Un avion rus este încolţit de un *Messerschmitt* şi în câteva secunde este doborât în flăcări.

4 august. Ora 4,30. Ruşii au şters-o încă de azi-noapte spre râul Kodima. Cetăţenii din Ploska spun că erau foarte demoralizaţi, nu vor să mai lupte. Ostaşii ucraineni sunt separaţi [de restul trupei] şi împuşcaţi de politruci pe capete, când sunt bănuiţi că vor să se predea.

Înaintăm cu tatonări plicticoase; trecem peste Ploska; schimbăm puţin direcţia şi ne îndreptăm spre râul Kodima.

Ora 11,10. Ne pregătim pentru masă. Ruşii ne iau în primire cu artilerie de toate calibrele. Trag însă la nimereală. Ai noştri înghit câteva lovituri şi, împreună cu germanii, vecini la dreapta, răspund cu vârf şi îndesat.

Ora 15,00. Ruşii înghit şi tac deocamdată.

Stăm pitiţi într-un imens lan de floarea-soarelui, din care mâncăm cu dexteritatea învăţată de la ruşi. Această plantă – desigur, selecţionată – are dimensiuni uriaşe la fruct şi tulpină. Lanurile întinse de grâu, cu spicul mare şi plin, se culcă sub greutate. Această foarte bogată recoltă, cu siguranţă, se va pierde într-o mare măsură, ce păcat!

Suntem în faţa satului Kaliminskaia [probabil, Golma], aşteptând ordine. Vom ataca? Vecinul Citirigă montează – din senin – două contraatacuri. Raportează că a avut în faţă

[24] *Teufel* = drac, diavol (în lb. germană, în original).

un batalion rus şi că l-a dat peste cap. Noi, aşa de aproape de Batalionul 2, nu vedem şi nu auzim nimic. Cum se poate? Grupul îl crede oare?

Nemții din dreapta trag – hărțuială –, nu dau pic de răgaz ruşilor.

Ora 21. Ne culcăm în lanul de grâu.

5 august 1941. La noi, linişte. În dreapta, intensă activitate de artilerie. Se strânge cercul. Aviația de recunoaştere germană, foarte activă: pipăie şi apoi *Stuka*... ouă. De câteva zile bem apă cu noroi, căci puțurile, aşa de puține la număr, sunt năpădite de ostaşi şi de cai.

Este o zi frumoasă, dar foarte cald. Compania 1 (căpitan Stănescu) iar s-a ascuns pe undeva şi nu-i chip să-l găsesc. Nemții trec acum în coloane nesfârşite, cu artilerie grea, spre satul Antonovka [Antonivka].

Grupuri, grupuri de evrei, în majoritate femei, copii şi bătrâni, care nu au putut ține pasul cu ruşii în retragerea lor grăbită, încărcați cu felurite boarfe, bâjbâie de colo până colo între noi şi nemți. Sunt într-o mizerie de neînchipuit: speriați, flămânzi, morți de sete, murdari. De puținul ce le-a mai rămas sunt jefuiți pe capete de către ticăloşi. Toate păcatele de la Moise încoace le ispăşesc acum, cu vârf şi îndesat. Sunt evrei basarabeni din Balta, dintre cei mai săraci. Nu au mai avut cu ce mai plăti şoferilor ruşi şi au fost aruncați din camioane.

Îi ajutăm cu ce putem, cu apă şi cu pâine. Sunt între ei femei care au născut de-o zidouă şi altele în preajma naşterii. Îi sfătuim să nu mai umble aşa grămadă, să facă mai puțină gălăgie, să se pitească într-o pădurice din apropiere, într-un cuvânt să iasă din calea nemților, care vor trece spre Antonovka [Antonivka].

Nemții marchează cu şrapnele cu fum portocaliu dispozitivele inamice, pe care apoi le lovesc în plin cu bombardierele *Stuka*.

Mergând călare – de unul singur – să caut legătura cu Batalionul 2, aşa, dintr-odată, am dat peste un aerodrom în toată regula: patru avioane ruseşti *Rata* pe sol, aşezate frumos în linie, un autocamion şi câteva butoaie pentru benzină, ulei etc., dar pustiu absolut. M-am dumirit însă: era o falsă aşezare aviatică, pe care nemții au bombardat-o aprig vreo două zile. Ruşii sunt maeştri în asemenea cacialmale. Aici însă era gata, gata să pic plocon în mâinile ruşilor, căci pe când le admiram măiestria, un autocamion, încărcat cu ostaşi ruşi, s-a strecurat în grabă pe un drumeag foarte aproape de mine. Am avut noroc că m-am pitit în porumb la timp.

La întoarcere, am găsit pe malul Kodimei un ostaş german şi şase ostaşi români morți. Cred că au fost răpuşi de partizani, căci de la o vreme aceştia mişună prin partea locului.

Ora 14,30. Stânga-mprejur. Mergem acum spre nord, apoi spre est, în sprijinul Corpului de Cavalerie, care probabil s-a înțepenit. Ne dirijăm spre Ploska–Beska [Bakşa]–Kapustianka–Crisciunaia [Kriciunove].

6 august. Ora 4,00. După un marş greu, cantonăm; ne aşternem pentru somn şi dormim bine, nelegănați.

Ordin de plecare pentru **ora 11,30**, apoi contramandarea ordinului, numai aşa ca să fim ținuți sub presiune. În sfârşit, la **ora 16** plecăm către Krivoe Ozero [Krive Ozero], un fel de târguşor.

La Adamovka [Adamivka], ştabii Brigăzii 2 Munte (general Dumitrache), viteji cum sunt, au luat-o înainte şi au dat peste ruşi, care i-au luat în focuri, le-au ciuruit maşinile şi de-abia au putut scăpa spre înapoi. Era cu ei şi locotenent-colonelul Marcel Olteanu[25], din cavalerie (vărul soţiei mele). [...]

Primim hărţi noi şi ordin de plecare. Stop, nu mai plecăm. Echipare–dezechipare–tracasare–masa luată la repezeală. Într-un cuvânt – aiureală. Deştepţii de la brigada noastră de-abia acum au aflat că Brigada 2 Munte, în urma incidentului de la Adamovka, nu a mişcat spre est.

Satele sunt întinse şi pământul foarte gras. Totul este cultivat cu socoteală şi rânduială, dar în sate, murdărie nemaipomenită: gunoaiele, grămezi în faţa caselor, locuitorii, aproape toţi plini de râie, îmbrăcaţi în stambă întunecată – standard – şi cu pronunţat aspect de cretini.

7 august. Ora 7,30. Se hotărăşte plecarea spre sud, către Krivoe Ozero, în direcţia căii ferate. Se pregăteşte, probabil, o învăluire în stil mare. Plouă, plouă şi bate un vânt aspru, rece. Înotăm prin noroi. Îngrămădeală, tatonări, dăm peste o coloană de cavalerie cu peste 500 de cai roşi, prăpădiţi, scoşi din serviciu. Ajungem, prin înghesuială, la Krivoe Ozero, un târguşor ticsit de evrei, cu multe dughene într-o rână, acoperite cu stuf, cu petice de tinichea. Şi aici, o cruntă mizerie. Hărmălaie. Locuitorii devastează casele celor plecaţi şi se jecmănesc şi între ei. Unii, cu dulapuri de-a spinarea, ba şi cu ghivece cu flori prăpădite, artificiale; numai şi numai să se aleagă cu câte ceva. [...]

Pe panta sudică, spre Gara Şirovo, un avion rus bimotor, culcat pe burtă, zace fără suflare. În apropiere, pe şosea, trei maşini (una de lux) ciuruite, apoi arse. Sunt maşinile Brigăzii 2 Munte, surprinse în ajun de ruşi.

Ora 15,00. Plouă cu găleata. Stop, nu mai mergem la Gara Şirovo [Sirove], ci peste câmp, prin porumb, către satul respectiv. O luăm din nou spre est. Situaţia s-a schimbat. Ruşii fug de rup pământul. Prin T.F.F., se plâng că nu mai au benzină şi ulei – le vom da noi. [...]

Uzi leoarcă, cantonăm în satul Şirovo, aşezare de români moldoveni. Avionul corpului de armată ne aruncă un mesaj: „Ruşii fug." Satul este foarte întins, dar şi aici cumplită mizerie. La colhoz, o vastă creşcătorie de găini Rhode Island şi de porci York – am văzut unul de peste 300 kg!

Dorm într-o casă cu ferestrele făcute zob de bombardamente. Gazda, directoarea şcolii, foarte speriată la început, şi-a mai revenit. Soţul, şi el învăţător, este plecat la *voina*[26]. Cu cei patru plozi m-am împrietenit repede, după ce i-am tratat cu bomboane. Hăt, târziu, către miezul nopţii, m-am cuibărit într-un pat desghinat, iar gazda, cu pruncii între unu şi patru ani, pe cuptor.

8 august. Ora 8,00. Înainte, spre est, către Lukanovka [Lukanivka]. Nu mai mergem la Adamovka, căci Brigada 2 – care este acum avangardă – încă nu s-a mişcat, sunt tare prudenţi acum. După 3 km de marş, prin lanuri de grâu şi porumb, ca să fiu mai sigur

[25] Marcel Olteanu (n. 1899), locotenent-colonel (1939), a fost şeful de cabinet al generalului Constantin Pantazi, la Subsecretariatul Armatei de Uscat şi la Ministerul de Război.

[26] *Război* (în lb. rusă, în original).

– „ce-i în gură nu-i minciună" –, avem oaspeți de seamă: generalul Mihail Lascăr, cu tot statul său major, care ne beștelesc țeapăn: „De ce ați plecat înainte de a ști că Brigada 2 Munte nu s-a mișcat?" Într-un cuvânt, de ce am executat ordinul de plecare. Ei îl dau și tot ei țipă. Până la urmă, la un pahar de vin, ne împăcăm, ba mai primim și laude.

Suntem depășiți de elemente din Corpul de Cavalerie și dăm de coada Batalionului 15 Vânători de Munte din Brigada 2. Ne dirijăm către stânga.

În drum, dăm peste un car de luptă mijlociu. Este făcut țăndări de un proiectil greu rusesc, nimerit în plin. Alături, mormântul unui ostaș german – avea 23 de ani, bietul.

Ajungem la Novo Grigorievka [Novogrigorivka], unde cantonăm. Este un sătuc cu câteva case. La marginea satului găsim urmele unei baterii de artilerie grea, un camion cu proiectile grele și un autoblindat, toate făcute praf. O mulțime de cai uciși. Aici a fost o bătălie în regulă. Rușii au plătit scump distrugerea tancului german. Cred că vom merge spre sud, până la Marea Neagră. Unde a mers mia, merge și suta.

Din cauza lipsei de timp pentru puțină educație morală, se înmulțesc actele de destrăbălare. Trei ostași nemernici, din Compania Cercetare, au violat, peste noapte, o fetiță de 10 ani. Împreună cu mama victimei, nemernicii au fost identificați înainte de plecare. Au fost aspru sancționați – câte 25 de lopeți la spate în fața întregului batalion. Mama și fetița au început să plângă și m-au rugat să-i iert, dar n-am dat ascultare, ticăloșii și-au primit pedeapsa completă. [...]

În timpul nopții, când ne era somnul mai drag, alarmă: „Flamura", așa se numea Armata 3, are flancul stâng grav amenințat, căci o coloană inamică s-a infiltrat și-i amenință spatele. Fiind obișnuit cu asemenea povești, m-am întors pe partea cealaltă și am lăsat ostașii să se odihnească. A doua zi am aflat cum stau lucrurile. Trenul regimentar al Grupului 2 Vânători de Munte s-a rătăcit și a luat-o invers, spre înapoi. Un avion de recunoaștere de-al nostru a observat aceasta și de aici panică.

9 august. Ora 7,30. Plecăm spre Bolișcoie Slobozivienka [?]. Iarăși stop. „Veți merge spre Kopani". Tatonări, încălecări de coloane, hărmălaie, țigănie. Toți vor să ajungă cât mai rapid la mare; până și tătucii de la coloanele diviziei și de la comandamentul de armată.

La **ora 14**, luăm o masă bună la Novo Nikolaevka [?], unde ne vom odihni până la **ora 15,30**, apoi, hai la drum. Trecem prin sate cu mulți români. Soldații ucraineni și români basarabeni, luați prizonieri, îi lăsam liberi să se întoarcă la căminele lor. La **ora 18,00**, ajungem la Kopani, unde cantonăm pentru noapte. Sunt cartiruit la școală, unde-mi fixez postul de comandă. Învățătoarea, cu o puzderie de copii micuți, în zdrențe și murdari, era desculță, amărâtă. Școala, o ruină întunecoasă, cu igrasie peste tot. Are însă un laborator bine echipat, cu felurite aparate, retorte etc., în special în legătură cu mecanica agricolă; două aparate de radio, un patefon cu multe plăci – propagandă și iarăși propagandă. Ograda nu este împrejmuită și este înecată în bălării. Pe pereții școlii, numai lozinci și poze. Bustul lui Stalin tronează la loc de cinste. Locuitorii, ca peste tot, întunecați, triști. În mijlocul satului, colhozul, bine utilat cu felurite mașini. O prisacă cu câteva sute de stupi încărcați cu miere; cresctorie cu peste 10 000 de găini albe Leghorn etc.

10 august. Sfânta duminică. Procedăm cu rânduială la împărțirea pe companii a orătăniilor: câte 120 de găini și 40 de rațe de companie. Se trece la jumulit. Tihna îmi este

întunecată de un nou caz de siluire. Fruntaşul Neacşu, tot din Compania Cercetare, a tăbărât cu pistolul peste o româncă refugiată din Basarabia. Bestii, bestii, domnule căpitan Burcu[27]! Ce-i în compania dumitale?

Ora 9,00. Înainte, spre est, către râul Bug. De ce? Ce bine era să mergem spre sud sau, în cel mai rău caz, spre sud-est.

Corpul expediţionar italian este pe undeva prin apropiere, le prindem semnalele prin radio „G". Ne vom întâlni cu *fratelli* astăzi.

Avioanele inamice sunt mai active. Apar hoţeşte şi, de la 50-100 de metri, aruncă bombe sau mitraliază, şi apoi repede, repede, o zbughesc spre casă. Au început să ne deranjeze acum şi noaptea. Sunt câţiva morţi şi răniţi, din fericire nu din batalionul nostru.

„Mâncăm" hărţile – planuri directoare 1:20 000 – pe capete. În trei-patru zile înghiţim câte una.

La brigadă, linişte şi, ce-i curios, şi amabilitate. Ce să fie?

Ordinul de marş spune să mergem la Anitovka [Anetivka], pe Bug, circa 30 de km. Din nou contramandare: nu mai mergem acolo, ci la Kamenka – la câţiva kilometri. Trebuie să treacă fraţii noştri de gintă – italienii. Poftiţi, vă rog!

Se zvoneşte – radio-bucătăria – că vom merge în Crimeea. Fie şi acolo! Încet, încet, îl vom întrece pe Ginghis Han!

Ordinul de zi al Corpului de Munte din 8 august, semnat de generalul Avrămescu[28], spunea: „Încă o ultimă sforţare, să fim primii dincolo de apa Bugului, la Voznesensk, şi misiunea Corpului de Munte fiind îndeplinită, ne vom întoarce bravi, voioşi în ţară." Cum rămâne cu promisiunea? Suntem duşi cu zăhărelul?

Grupul – colonel Ludwig – se întrece în caraghioslâcuri: şi aici, la Kamenka, un sătuc cu trei case, a pus stăpânire pe singura fântână şi a dat porunca să nu se mai apropie nimeni de aceasta. Cei peste 1 000 de ostaşi şi 300 de cai vor trebui să sufere de sete pe această arşiţă. Am dat ordin să se încalce această prostească dispoziţie. Disciplină, disciplină, dar... apa nu-i pe bani.

Aviaţia amică, în plină activitate. Toată noaptea au zbârnâit bondari, dar şi mare activitate de... purici, pare-mi-se şi de păduchi. După întâmplarea de ieri de la Zaharovka [Zaharivka], ostaşii pun mult preţ pe camuflaj.

11 august. Ora 8,00. Înainte marş! Ruşii tac chitic. Pe deasupra noastră – foarte jos –, în formaţie strânsă, trec 18 bombardiere germane *Stuka*. Vai de pielea *ciolovecilor*! Spre sud, vie activitate de artilerie.

Trecem prin Karlovka, pe o ploaie torenţială, cu piatră, cu tunete care se iau la întrecere cu artileria grea. Suntem uzi leoarcă şi înotăm prin noroiul până la genunchi. Când ieşim din drumul de câmp în şoseaua mare pietruită, ne întâlnim cu o unitate motorizată: sunt „*fratelli italiano*". Primele întrebări: Unde este frontul? Cum se bat ruşii? Este adevărat că omoară prizonierii? Când se va termina războiul? etc. De la Suceava, Bucovina, au plecat acum o lună. Deşi motorizaţi, nu s-au prea grăbit.

---

[27] Dumitru Burcu (1908-1991), căpitan, comandantul Companiei Cercetare, absolvise cursurile Şcolii Militare Speciale de la Saint Cyr (Franţa) în 1931. Vezi Maria Georgescu, *Cadeţi români la Saint Cyr/Cadets roumain à Saint Cyr*, Editura Militară, Bucureşti, 2002, p. 164-165.

[28] Gheorghe Avrămescu (1884-1945), general de divizie (1940, de corp de armată – 1942, de armată –1945), comandantul Corpului de Munte (iunie 1941-octombrie 1943).

Începe târgul-talcioc, în regulă. Sunt italieni din sud, oacheşi şi pirpirii, repeziți şi buni de gură. Oferă brichete, ba unii şi bocanci, cămăşi etc. Sunt puşi pe negustorie şi şmechereală. Ai noştri nu se dau bătuți şi până la urmă se pare că au ieşit bine la socoteală.

Îi lăsăm să treacă înainte pe şoseaua pietruită. După un ceas ajungem în Karlovka, un sat mare, întins, cu un colhoz bogat în animale de tot felul. Aici, dăm iarăşi peste italieni. Fac cu pistoalele-mitralieră vânătoare de orătănii şi de porci prin ogrăzi şi cu greu îi facem să înțeleagă că noi mai avem nevoie de picioare.

Câtă asemănare între noi şi ei. Să mai spună careva că nu ne tragem de la maica Romă.

Colhozul de aici pare a fi un model, cu numeroasele instalații: grajduri, cotețe, laboratoare, cinematografe, unelte etc. Totul, selecționat: animale, păsări. Am văzut aici un porc de peste 350 de kilograme. Era legat peste burtă cu cercuri şi mânca din poziția... culcat. Totul *balşoi*, acum este vraişte. Locuitorii nu mai muncesc, jefuiesc şi ei cât pot şi se îndoapă pe săturate. Ce păcat că atâta bogăție şi rânduială se irosesc.

Dacă cetățenii aceştia ar fi fost conduşi nu cu harapnicul, ci cu omenie, cu blândețe, poate că acum ar fi avut milă de aceste bunuri pe care ei le-au durat.

După ce ne-am ospătat bine, din belşug, o pornim la drum şi la **ora 19,00** suntem în Anitovka [Anetivka], la trei kilometri de apa Bugului, unde cantonăm pentru noapte. Aici, cumplită mizerie. Oamenii trăiesc mai rău ca animalele. Brigada cantonează împreună cu noi.

12 august. Timp minunat, dar ziua foarte caldă. Ostaşii se hrănesc din plin. Se taie un porc, pentru o fleică sau pentru o ureche. Populația civilă taie pe capete vite, porci, păsări şi le pune la sare în butoaie, oale, cratițe, în ce găsesc.

13 august. Odihnă, mâncare pe săturate, somn. Mergem cu trăsura cu iepele bălane la apa Bugului.

Grupuri, grupuri de avioane germane trec întruna peste Bug. Între ele sunt şi câteva escadrile italiene, multe merg de-a lungul Bugului. Se întorc pe urmă uşurate, după ce au „ouat" pe la Odessa şi Nikolaev [Mikolaiv].

Preoții noştri botează pe capete şi cunună întruna.

Ne ospătăm pe plajă la Bug cu purcel de lapte, pui la frigare cu mujdei ş.a. Ne scoatem pârleala după atâta mizerie îndurată.

14 august. Linişte, linişte. Trai bun şi odihnă. Puțină instrucție pentru întărirea disciplinei, curățenie etc.

Se zvoneşte din nou că ne vom întoarce în țară. Ne pare rău acum, căci unde a mers mia putea merge şi suta de kilometri până la coasta Mării Negre şi de acolo putem ajunge repede la Braşov făcând un voiaj pe mare, căci de uscat ne-am săturat.

15 august. Sfânta Maria. Este ziua onomastică a soției mele, Mioara. Fac un chef bun pentru sănătatea ei.

Ne inspectează brigada, cam în fugă, la marginea pădurii Anitovka [Anetivka]. Batalionul 2 Vânători de Munte ne cinsteşte cu o gustare pe iarbă verde. Tachinările şi bârfeala nu lipsesc. Şefii sunt acum tare blânzi şi amabili, ba se mai şi scuză pentru nervii descărcați pe noi în timpul lungilor marşuri. De-abia acum văd ce oameni de... ispravă suntem. Să fie oare confesiuni de ultima oră – înainte de a pleca în țară?

Ostaşii sunt acum odihniţi, dichisiţi şi... în mână. Seara pe lună plină, masa cu toţii, cu muzică de jazz şi gurist. Avem mulţi şi multe gură-cască. Unele fete şi unii flăcăi au venit gătiţi pentru dans. Spre ziuă, facem baie în Bug, să ne răcorim.

16-17-18 august. Cald, foarte cald. Zăpuşeală. Zvonul că ne vom întoarce în ţară persistă. Comandanţii de unităţi sunt chemaţi la brigadă. Alte scuze, confesiuni etc.

Vizitez şi fotografiez avionul mare, ultramodern, rusesc, doborât de ai noştri la vest de Karlovka. Are cel puţin 300 de lovituri în el. Zace acum în tihnă pe burtă.

Pe **17 august**, fiind duminică, preotul nostru ne face o frumoasă slujbă, la care asistă aproape tot satul. Apoi baie, plajă, mâncare, somn.

La **18 august** merg în vizită la Corpul de Munte, la Domanovka [Domanivka], pe o ploaie repede, dar scurtă. Mă duce cu auto camaradul meu, locotenentul în rezervă Săvulescu. Acolo, sindrofie, bancuri pe întrecute. Generalul Avrămescu, bun şi amabil ca întotdeauna, se întrece cu noi la bancuri.

19 august. Bombă: nu mai mergem în ţară, acasă, aşa cum eram atât de siguri şi făcusem toate pregătirile. Iluziile s-au spulberat. Personal, sincer mărturisesc că mă simţeam oarecum jignit, căci prea eram repede daţi de o parte de nemţi, mai cu seamă când am aflat că ungurii sunt acum la Nikolaev (intrarea Bugului în Marea Neagră). Cu cât vom merge cu germanii mai adânc în URSS, vom putea pretinde Ardealul de Nord, care a fost rupt din trupul patriei noastre. Cred că nu mă înşel.

Mulţi dintre ostaşi sunt fierţi. Greşeala a venit de sus, de la corpul de armată, care, printr-un ordin de zi – pripit – a vestit toate unităţile că misiunea Corpului de Munte fiind terminată, vom pleca în ţară, aducându-ne laude, mulţumiri etc.

Supărarea, ca şi bucuria, este trecătoare.

20 august. Ora 8,00. Plecăm către Ahmecet, adio *dolce far niente*. Trecem Bugul pe pod de vase.

Am stat în satul Anitovka opt zile, zice-se în refacere. Se putea găsi un sat mai curat, mai... civilizat.

Plecarea era sorocită pentru **ora 5,00**, mai pe răcoare, dar iarăşi ordine, contraordine.

Trecem Bugul de-abia la **ora 20,30**, după un marş de numai şase kilometri, prin praf până la glezne şi pe căldură sufocantă, după multe, multe tracasări. Şefii încă nu au învăţat nimic în cele aproape două luni de război? Toată această incurie se face pe spinarea bieţilor ostaşi.

21 august. Ora 8,00. Ajungem la Nikolaevka [?] după 24 de ore de marş şi tracasări. Ne aşternem pe somn, frânţi de oboseală, nu ne mai arde nici de mâncare. Nu putem avea nici pic de odihnă din cauza muştelor care ne sug cu furie.

Ora 17,00. Plecarea. Trecem prin Alexandrovka [Oleksandrivka], unde întâlnim români moldoveni – mai multe femei. Bărbaţii sunt luaţi la oaste de ruşi şi trimit veşti că mor de foame. Satul murdar. Mizerie neagră.

Ne îndopăm cu chinină şi ni se fac injecţii antiholerice. Marşul este extrem de greu. Pe feţele noastre praful s-a transformat în noroi. Muştele, cât gândacii, ne iau cu asalt.

22 august. **Ora 18,30.** Ajungem după 25 de ore de marș la Vodiana [Vodiane], având în picioare peste 50 de kilometri.

Efortul nostru este mărit din cauza tatonărilor și, pe deasupra, a numeroaselor bruftuieli venite din partea șefilor: „De ce nu țineți dreapta? De ce se merge pe mai multe coloane? De ce nu se ține cadența? Ce este această debandadă? Cine este comandantul vostru?" etc. „Unde vei cantona, Scârneci?" „În satul *x*". „Ba nu, veți mai împinge... 10 km!!" Pe harta 1:200 000 este așa de puțin...

Cei de la comandamente, după ce în cursul zilei se ghiftuiesc și se odihnesc în locuri alese, cu umbră deasă, spre seară, pe răcoare, dau năvală peste noi, tolăniți în auto, țipând: „Țineți dreapta!" etc. Până și furierii și bucătarii se erijează în ștabi. Din autocamioanele încărcate cu diferite orătănii și împreună cu acestea țipă și ei. Ostașii scrâșnesc din dinți, își scuipă în sân și în gând îi blagoslovesc cum se cuvine...

Fârtaților ruși, mai opriți-vă! Lăsați dracului strategia și tactica de la 1812, căci noi nu avem în capul oștilor pe Napoleon, pe Ney, pe Murat etc. De piept cu voi ne simțim mai bine!

La **ora 20,00**, începe o ploaie, un vânt rece bate de la nord. Este bine că s-a răcorit. Udați bine, până la piele, ne culcăm rupți de oboseală.

Suntem pe urmele unei unități de maghiari. Locuitorii se plâng de blestemățiile lor – jafuri, violuri etc. Sângele turanic nu s-a făcut apă.

23 august. Ora 7,00. După un somn adânc, ne sculăm, ne bărbierim – era și vremea –, așteptăm ordine.

Primim câte 10 hărți. Când le vom... consuma și pe acestea? Nu am consumat destule? Dacă voi ajunge vreodată mare, am să cer să se desființeze infanteria, care, deși i se spune că este regina bătăliilor, totuși este împroșcată cu praf și cu noroi, de când sunt atâtea motorizate în care se lăfăie atâtea secături.

La **ora 20,30** plecăm spre Staroje Goroșano [Starogorojene]. Imediat ce ieșim din sat, dăm peste o baltă de 50-60 metri, peste care musai trebuie să trecem. Ostașii au improvizat niște plute-scări etc., pe care fac un fel de acrobație. Este întuneric beznă. Unii ostași cad în mocirlă. Căruțele și caii cu samare se împotmolesc de-a binelea. Blesteme, înjurături etc.[29] [...]

28 august, ora 4. Înainte, spre Westjoile [?], peste câmp. Ne trage o ploaie strașnică, rece și cu vânt puternic, care ne udă bine până la Lugoivka [?]. Ne tamponăm de unități din Brigada 4 Vânători de Munte și de vânători de munte germani. Este o regiune cu câteva sate germane, mai bine zis un fel de orășele curate, cu trotuar, cinema etc. Locuitori ordonați, curați, foarte ospitalieri. La **ora 13**, masa de prânz la Prigorie [Prighiria], sat german cu strămoșii aciuați aici în 1812, pe timpul campaniilor lui Napoleon.

Ora 14. Înainte, prin Rosowka [Rozivka], trecem Inguleț pe la Novo Kirilkaia [azi, Novokurske], unde cantonăm la **ora 16,30.** Grupul, colonelul Ludwig, este plictisit, nervos, bolnav. Ne amenință că ne părășește. Ce-i pasă, „Mihai Viteazul" și l-a luat, „Crucea de Fier", așijderea, deci poate să se retragă în sânul familiei. Cum rămâne cu bărbăția germană cu care se laudă întruna?

[29] Perioada 24-27 august lipsește. Filele corespunzătoare din primul caiet de însemnări s-au pierdut.

Brigada asistă la trecerea râului. Vom merge către est, spre Nipru. Satele, cu multe biserici monumentale, cam la fel cu catedralele noastre, sunt acum lăsate în paragină. Turlele care au început să cadă sunt acum înlocuite cu cupole de ciment. Locuitorilor nu le este îngăduit să le mai repare. În unele biserici sunt acum diferite depozite, ba chiar şi grajduri. Pământul aici, între Ingul, Inguleț şi Nipru, este mai puțin fertil. Recolta, destul de slabă, a fost în parte adunată, iar restul este acum jefuit prosteşte.

Suntem departe de țară şi cum suntem noi aşa de bine organizați, căci acum nu putem primi nici țigări, ce ne vom face la iarnă?

Pe aici, iarna fluieră crivățul şi nămeții au peste doi metri, cum spun locuitorii. Temperatura obişnuită este sub -40°. Intendența noastră acum nu este în stare să ne hrănească cum trebuie. Ne îndeamnă să ne aprovizionăm şi să ne hrănim cum putem. Ce va fi la iarnă, care se apropie? Poate vom avea noroc cu nemții. Din belşugul rămas pe ogoare, grâu, porumb, cartofi, roşii etc., nimeni nu se gândeşte să adune. Ce vom mânca la iarnă? Locuitorii îşi adună cât pot pentru sufletul lor, beau, mănâncă şi dorm, la muncile de toamnă nici nu se gândesc. Ce va fi la anul?

Încet, încet, moralul ostaşilor scade, cu cât ne depărtăm de țară. Țăranul nostru, cu toată sărăcia lui de acasă, este totuşi legat de glie şi de ai lui. Spre deosebire de nemți, în el nu trăieşte, nu prinde aventura. Nostalgia, nostalgia!

Înainte de a trece Bugul, o întâmplare pe cât de nostimă pe atât de tragică. După ce mi-am adăpostit batalionul într-o pădurice, m-am instalat cu comandanții de companie pe malul râului, aşteptând ca podul de vase să fie terminat, căci, conform ordinului de operații, trebuia de mult să trecem apa. În sfârşit, aproape de înserat, podul este gata. Am trimis comandanților de companie să-şi aducă repede unitățile. În timp ce companiile coborau prin satul Ahmecet spre pod, din spate, val-vârtej, năvăleşte spre noi Grupul de cavalerie motorizat [Detaşamentul] „Colonel Cornea Radu" – acuma Korne[30]. Dau peste ostaşi, peste caii cu samare. Mă aşez de-a curmezişul drumului şi încerc să le stăvilesc elanul, dar nu-i chip. Se grăbesc... Îi întreb dacă vor să treacă Bugul, ca să le fac loc: „paşol". „Nu, vom cantona peste noapte aici, în sat", mi se răspunde de către un căpitan fercheş, cu monoclu.

„Atunci, dacă vă grăbiți aşa, satul este mare şi gol şi nu-l iau cu mine. Lăsați-mă să-mi văd de drum, căci de azi dimineață aştept aici terminarea podului şi obiectivul pe care trebuie să-l ating este la peste 35 km". Nu-i chip să ne înțelegem. Atunci scot pistolul: „nu mai mişcați un pas că fac moarte de om!"

În acest timp, companiile se scurg repede la firul apei. Din spatele coloanei, într-un turism, apare comandantul, colonelul Korne. „Ce este aici? De ce v-ați oprit?" Căpitănaşul mă arătă cu cravaşa, raportând că eu sunt pricina. Mă prezint frumos, ca de la maior la colonel, şi-i explic, dar nu sunt înțeles. Korne cheamă un căpitan de justiție, zis pretor (între timp, toți ofițerii grupului erau roată împrejurul meu). „Veți aresta cu toate formele pe acest domn care-şi permite să ne amenințe cu pistolul etc". Zis şi făcut: „Sunteți arestat!" Mi-a venit să râd. Am predat comanda batalionului şi ordinul de operații celui mai vechi căpitan al meu şi apoi hai cu nunta la... arest. Am fost condus cu alaiul într-o aşezare de tătari, unde era sorocită popota ofițerilor şi, pe prispa casei, împreună cu Sima, ordonanța mea, ne-am scos din rucsac mâncarea şi, bineînțeles, rachiul. S-a întins o masă cu multe

[30] Radu Korne (1895-1949), colonel (general de brigadă – 1943), comandantul Regimentului 6 Roşiori Munte. La acea dată, Detaşamentul colonel Radu Korne avea în compunere Regimentul 6 Roşiori, trei escadroane mecanizate şi o secție de artilerie de munte.

bunătăți, tot pe prispă, și toți, în cap cu șeful Korne, am început bairamul – cu taraf de lăutari, acordeonist, ba și cu gurist. Așa arest, mai înțeleg! Fiind rupți de oboseală după atâtea tracasări, și eu, și Sima am adormit într-o rână. Pare-mi-se că am visat. Eram totuși îngrijorat de soarta batalionului meu.

După un timp, cam două ore, m-a trezit din somn un maior, care-mi spune: „Camarade, ești liber, poți pleca". „Nu, domnule maior, nu plec. Duceți prostia mai departe".

Deși îmi dădusem batalionul pe mâini bune, totuși îi duceam grija. După oarecare târguieli, am convenit să mi se pună la dispoziție un auto. Zis și făcut. După două ore și jumătate mi-am ajuns batalionul în rânduială în plin marș. Neghiobia călăreților a luat sfârșit. Doamne, ce imbecili...

O parte din ostași au început să-și dea în petec, jefuiesc așa, prostește, cu lăcomie. Fură lucruri absolut inutile. Le place să fie compătimiți de babe când trec prin sate; nu au simțul demnității, pe unde pot, cerșesc. Nu îngrijesc echipamentul și animalele etc. Aceasta mă îngrijorează și mă amărăște foarte mult. Sper însă să pot îndrepta lucrurile.

Rușii, prin comunism, au realizat mult: au reușit să stârpească aproape complet alcoolismul – foarte puțini mai beau și fumează. În școlile primare au introdus limba germană și le-au utilat cu laboratoare bine echipate, cu radiopatefoane etc. Localurile de școală, în majoritate insalubre. Personalul didactic, improvizat, foarte slab. Higiena lasă de dorit, ca și esteticul. Nicio floare. Roșul sângelui închegat predomină. Ogrăzile, pline de bălării și casele părăginite, neîmprejmuite – ca să dispară simțul proprietății. Cei care doresc să-și împrejmuiască ograda trebuie să plătească o taxă destul de ridicată. Îmbrăcămintea, culoare închisă, sumbră, standard. Poporul, o turmă imbecilizată, docilă, ascultătoare. Teroarea le-a înecat orice simț omenesc. Tractoare și mașini agricole de tot felul, peste tot. Visul copiilor este să se facă tractoriști. Evreii sunt la mare preț în conducere.

În general, mizerie, mizerie cu ciucuri. Oamenii, chiar și copiii, sunt triști și foarte prudenți. Se suspectează și se tem unul de altul. Unde este proverbiala veselie a rușilor?

29 august. Zi minunată, nu prea cald. Nu mai plecăm la **ora 4**, cum suna ordinul primit seara. Se contramandează tocmai când eram încolonați pentru marș. Grupul știe acest lucru din timpul nopții, putea să ne scutească de această inutilă oboseală. Deci, la loc comanda! Vom pleca la ora 13,**00**. Și nu la nord-est, ci spre sud.

Ce bine! Ne dezbrăcăm, ne bărbierim, ne spălăm cu apă caldă, ne odihnim și mâncăm mai pe îndelete.

Ora 13. Înainte, pe itinerarul Novo Kurskeie [Novokurske]–Șesternaia [Șestirnia]–Onovka [Hannivka]–Ivanovka [Ivanivka]–Arhanghelskoie [Arhanghelske], unde vom cantona peste noapte.

Aceeași îmbulzeală, care mai de care să o ia înainte, căci rușii fug, fug mereu, nu-s de găsit. Șțabii, în mașini de lux. În autocamioane, orătănii și tărhaturi. Acum sunt încărcate și cu mobilier: paturi, mese, saltele etc. Toți sunt aferați nevoie mare. Bagajele generalului Lascăr ocupă acum un întreg autocamion.

În general, unde ne-am proptit în inamic, n-am avut un tun în sprijin. Artileria și-a făcut apariția aidoma carabinierilor din Offenbach[31]. La Țibulevka, am stat trei zile sub focul artileriei dușmane, am fost contraatacați cu tancuri fără ca artileria proprie să ne sprijine – ni s-a spus că a rămas prea departe. După terminarea luptei, au ieșit toți ca din pământ.

[31] O expresie folosită adeseori de Vasile Scârneci, cu sensul de sosire tardivă, după ce totul s-a încheiat. Originea ei se găsește în opera bufă *Les Brigands*, de Jacques Offenbach, unde refrenul carabinierilor se încheie cu versul *Nous arrivons toujours trop tard (Noi ajungem întotdeauna prea târziu)*.

Ba ne-au făcut şi critici: nu am fost destul de ofensivi, agresivi etc. Ne-am fotografiat cu toţii lângă tancurile înţepenite, care pot spune că au fost amuţite cu piepturile.

Ruşii au făcut, se pare, un mare salt spre înapoi. Din cauza înghesuielii, nu putem face mai mult de un kilometru pe oră. Nu există o coordonare a unităţilor rânduite pentru marş. Etapele sunt acum de douăzeci de kilometri, dar toate unităţile pleacă la aceeaşi oră. Ce fac căpitănaşii din statul major al brigăzii? Ce au învăţat în Şcoala de Război? În acest fel, etapa de 20 de kilometri o acoperim 15-16 ore. Pe lângă noi şi peste noi trec autobuze mari, frumoase, rechiziţionate din oraşele ţării noastre, mai toate încărcate cu trei-cinci oameni şi cu fel de fel de tărhaturi inutile. Peste cinci mii de oameni şi o mie de cai sunt chinuiţi de-a lungul drumurilor din cauza lipsei, dacă nu de pregătire, cel puţin de milă a celor din comandamente.

Târziu, noaptea, ajungem la Arhangelskoie, un mic târguleţ, locuit mai mult de germani. Case mari de piatră, cu ogrăzi curate, împrejmuite cu ziduri; uliţe curate, cu trotuare. Locuiesc peste noapte la un bătrân foarte simpatic, cu... cioc. Este foarte ospitalier. Casă curată, fără purici şi muşte. Gazda se numeşte Karl Maler. Strămoşii lui a venit aici în anul 1800. Aproape toată noaptea am stat de poveşti. Bătrânul mi-a istorisit că, în anul 1935, când Hitler a luat puterea în Germania, persecuţiile asupra populaţiei germane din URSS s-au înteţit; toate cerealele şi alte bunuri au fost confiscate, luate cu japca. Au fost toţi lăsaţi într-o completă foamete şi mizerie. De sub zăpadă şi gheaţă, adunau boabele căzute din camioanele şi vagoanele care cărau cereale confiscate. Erau opriţi să facă acest lucru, şi cei care nu ascultau porunca zbirilor, fără milă, fără omenie, erau împuşcaţi pe loc.

Familia Neuman, din Sectorul Gronau no. 8, avea şapte copii, între 2 şi 16 ani, pe care i-a lăsat acasă, plecând la lucru. Când s-au întors, i-au găsit pe toţi cu capetele tăiate, puse în farfuriile în care mâncaseră. Casa, plină de sânge. Câinii, pisicile, şobolanii au fost mâncaţi, devoraţi. Bătrânul mi-a arătat o fotografie a doi frumoşi căţeluşi care au fost mâncaţi de vecini. Un copilaş cu mânuţele umflate de ger adunase câteva boabe de grâu în urma unei căruţe. A fost împuşcat.

Toţi erau cu burţile balonate, fenomen al foametei, în special la copii, care mureau pe capete şi erau îngropaţi de-a valma de cei care au mai rămas în viaţă. Bătrânul mai povesteşte că bărbaţii din sat au fost aproape toţi deportaţi în Siberia, unde mulţi s-au prăpădit. Şi el a fost închis, la Cherson [Herson], între anii 1937 şi 1939. Acolo mai erau mulţi bătrâni între şaptezeci şi optzeci de ani. Bolşevicii au adunat chipul lui Hitler şi, trecând prin sate, i-au obligat pe paşnicii, vrednicii gospodari germani să-l scuipe. Un bătrân de peste şaptezeci de ani, bănuit că ar fi simpatizantul lui Hitler, a fost legat cu un picior de un cal şi cu un picior de altul. Caii au fost mânaţi în direcţii opuse şi bătrânul, care era preotul Fast, din Colonia a 6-a Orlov, a fost astfel spintecat.

Un alt bătrân preot, numit Dik, a fost spânzurat de picioare şi pe o scândură i s-au tocat testiculele.

Toate aceste nelegiuiri s-au petrecut între anii 1937 şi 1939. Starostele bandei de tâlhari care au operat în această regiune a fost un oarecare Mahno, învăţător ucrainean din comuna colonie germană Marieu-Bolichen Blau, şi ciracii lui erau în majoritate evrei.

30 august. Ora 9,30. Plecăm spre Moghila Tihanovka. Trecem prin Novo Dimitrievka [Novodmitrivka], Novo Alexandrovka [Oleksandrivka] şi la **ora 19,00** ajungem în Moghila Tihanovka, unde cantonăm sub cerul liber. Ducem mare lipsă de apă deoarece aproape toate puţurile au fost otrăvite sau astupate de ruşi, în retragere. Primele două sate sunt colonii germane, curate, bine orânduite, ultimul sat este rusesc, într-o cumplită mizerie. Astfel ne-am hotărât să dormim sub cerul liber.

Şi pe aici ni s-a povestit că până în anul 1939 au trăit oarecum bine, dar că de atunci încoace au fost întruna chinuiți.

În iarna anului 1939, pe un ger aspru, au fost purtați în pielea goală, în căruțe, având atârnate de gât placarde „Eu sunt culac[32]". Copiii evreilor, în alai, bătând tobele, îi scuipau. Au fost purtați de colo până colo, până când au murit de ger.

Toată noaptea, puternică canonadă de artilerie; numeroase rachete cu paraşute lansate de ruşi, care, pe ici pe colo, mai aruncă câte o bombă, aşa, la nimereală.

Nu mai plecăm la ora 9,30, ci la **ora 19,00.** Avioanele inamice sunt acum mai active şi, după bombardamentul de ieri, au pus pe gânduri comandamentul.

Dinspre Nipru, formidabil bombardament – un fel de uruit continuu. Se pare că germanii au pus în baterie un nou tip de tun.

Împrejurul movilei unde suntem adăpostiți, gropi mari de obuze ruseşti, unele neexplodate. Din cauza bombardamentului puternic, continuu, până la ora cinci, simțim un fel de cutremur.

31 august. Repaus. Cald, muşte. Dau o fugă până la Brigadă, la Novo Alexandrovka – un orăşel cochet, frumos. Fac o baie în Inguleț. Pe plajă, fete şi dame nostime, în costume de baie diferite. De multă vreme nu am văzut asemenea minuni pe plajă. Sunt cam trei ani de atunci... Nu-mi vine să cred ochilor! Îmi dă inima brânci.

Ora 18. Plecăm prin pustiu – Stepa Nogai, cum i se spune – pe itinerarul: Surhanova [Suhanove]–Schlahova [Şliahove] –Hf. Ogazovca.

Aflăm că satul Schlahova [Şliahove] de mult nu mai există. Ne îndreptăm spre grupul de colibe botezat de localnici Sovhozul Berislavski (pe hartă nu figurează). Luna, atât de luminoasă, atât de frumoasă, care trei nopți a cochetat atât de drăgăstoasă cu noi, acum se măreşte, dar se culcă prea devreme, ingrata...

1 septembrie 1941. S-au împlinit abia două luni de când am trecut, la Vicovul de Sus, pe Siret, granița către URSS. Două luni de când am părăsit scumpa, draga noastră patrie şi, Doamne, cât am mers, cât ne-am chinuit în acest relativ scurt timp!

La ora două suntem la Sovhozul Berislavski, orbecăim prin întuneric beznă. Repede, repede, cu buruieni, crăci, cu ce găsim, ne camuflăm cum putem, fiindcă se face ziuă şi aviația dușmană este din ce în ce mai belicoasă. Spre Nipru, în regiunea orăşelului Berislav, pe unde se zice că vom trece fluviul, un infernal bombardament de artilerie. Se cutremură stepa. Avem acum luminație *à giorno*, nu altceva. Rachete cu paraşută, de toate culorile, sunt lansate de ruşi până în faptul dimineții.

Stăm în repaus. Cald, foarte cald. Țânțari şi muşte, care mai de care mai pofticioşi, mai lacomi.

Suntem spectatorii bătăliei care se desfăşoară pentru trecerea Niprului. Ruşii sunt hotărâți să-l apere cu dârzenie. Bombardamentul continuă aprig.

2 septembrie. Repaus. Foarte cald, ne sufocăm. Bombardamentul, foarte intens. Aviația germană, în valuri succesive, trece pe deasupra Niprului la mică înălțime, aproape în ras şi completează tirul artileriei de toate calibrele. Ruşii rezistă cu disperare. Nu vor să piardă marele avantaj pe care îl au: acest fluviu lat şi adânc cât Dunărea noastră.

[32] Țăran înstărit care, în timpul conducerii comuniste, a fost deposedat de toate bunurile şi persecutat; chiabur (din lb. rusă, *kulak*).

Suntem iarăşi spectatori. Ce bine este! Vom trece Niprul la cot cu germanii? Nimeni nu ştie.

Avioanele inamice bombardează acum numai noaptea, căci ziua nu le dă mâna. Apărarea a.a. şi avioanele de vânătoare germane stăpânesc văzduhul. Bătălia Niprului ține de trei zile şi este încă foarte aprigă.

De la brigadă, în lipsă de altceva, primim recomandări: comandanții de batalioane şi cu posturile de comandă, pe linia întâi; pe timpul marşurilor, în capul coloanei etc. Cine ne dă lecții! La Țibulevka şi peste tot, nu am fost tot în prima linie şi de multe ori şi înaintea acesteia? La trecerea Nistrului, brigada nu a stat pitită pe malul opus, la vest, şi ne-a lăsat în plata Domnului după ce am trecut apa fără nici măcar un tun? Vrem să-i vedem acum la trecerea Niprului.

Pe drumurile de câmp, între tarlale, multe, multe maşini agricole: batoze metalice cu motor cuplat, tractoare diferite, combine etc., pe care ruşii le-au tras la drum, dar nu au mai avut timp să le ia cu ei. Apoi, mari grămezi cu grâu, orz, ovăz, ales bob cu bob. Căluții noştri stau cu botul în grăunțe. Se ospătează. La ora nouă, călare, dau o fugă la Roguliu [?] (cam zece km), unde este postul de comandă al Brigăzii 2 Munte, general Ion Dumitrache, un general vesel, amabil, care mă primeşte cu multă prietenie. Aici mai întâlnesc pe locotenent-colonelul Tiberiu Bădescu, care este şeful de stat-major al acestei brigăzi şi care, în anul 1919, mi-a fost comandant de companie în Campania din Ungaria. Un vechi şi bun prieten. Nu-l mai văzusem de mulți ani. Am petrecut câteva ore plăcute aici. Ce cuplu nimerit, frumos la această brigadă.

La întoarcere, văd pe drumuri numeroşi nemți care se îndreaptă grăbiți spre fostul pod de peste Nipru pe care ruşii l-au distrus în parte cu o bombă de avion de 1 500 kg. Nemții spun că până seara podul va fi gata pentru trecere. Şi-i cred, că sunt mari meşteri.

De-abia ajuns la batalion şi aşa din senin apar două *Rata*, care ne mitraliază în grabă, însă fără niciun efect.

Ora 18,30. Un apus de soare superb la două palme de orizont. Spre răsărit, un dublu, apoi triplu curcubeu, într-un imens arc de cerc pe bolta cerului. Se pare că Dumnezeu Atotputernicul a construit un arc de triumf pentru oştile care luptă în numele Lui. Este o feerie, poate semnul bun al vremii. Ploaia de peste zi a mai adus puțină răcoare. Era nevoie. Ziua scade treptat. Luna este acum în creştere. Vor fi nopți splendide dar şi prielnice pentru aviația vrăşmaşă.

Grupul nostru (colonelul Ludwig) a căpiat de-a binelea. A ocupat un întreg sat cu puținii oameni şi cai pe care îi are. S-au baricadat aici. A pus santinele la ieşiri, la fântâni, la grădini. Nimeni nu are voie să se apropie, putem crăpa de sete. Bercsi, aşa cum îl mângâie soața, a prins o frică nebună de avioanele *ciolovecilor*. Este în panică. Pandaliile lui ne-au cam exasperat însă.

Ne-au sosit o parte din decorații: „Virtutea Militară", „Bărbăție şi Credință", Crucea „Regina Maria". Le împărțim pe întuneric, căci luna nu binevoieşte să-şi arate fața, ingrata, la această solemnitate. S-a ascuns în nori.

Am vorbit-o de rău degeaba, căci tocmai s-a dat prima decorație şi şi-a arătat toată fața plină, parcă la comandă.

De la brigadă primim un ordin: „Din cauza multiplelor jafuri şi nelegiuiri, disciplina în unitățile militare lasă mult de dorit. În consecință, se introduce bătaia: ostaşii vor fi loviți la *popou* [subl. în original] cu *x* lovituri, după gravitatea faptei (de ce nu i se spune „cur", pe româneşte?). Pedeapsa va fi aplicată în fața unității etc."

Țiganul Marșavela primește și el o decorație. Este foarte fudul. Mâine, desigur va ciordi mai multe orătănii. A și cerut un concediu să-l vadă țiganca lui, cu decorația.

A început să ne cam ciupească avioanele bolșevice. În batalion sunt decretați drept cei mai fricoși: părintele Nanu, căpitanul Victor Nedelea, căpitanul Palade de la a.c. (anticar), plutonierul adjutant Ciulinaru. Aceștia pun ostașii să le construiască adăposturi pentru a se apăra de bombele avioanelor. În timpul nopții, pun plantoane plătite să-i avertizeze când se aude sau se ivește vreun avion. Ostașii fac unele glume pe socoteala lor. Le iau banii și dorm liniștiți, ba de multe ori dau alarma așa din senin. Să vezi atunci panică și apoi ceartă.

Astăzi, am primit o carte poștală din Poiană, de la prietenul meu, Gigi Aslan. Mă felicită pentru noul grad și pentru decorația primită, eu însă habar nu am de așa ceva.

Căpitanul Nedelea, căruia i-am luat comanda companiei, zace acum în letargie la trenul regimentar, unde l-am trimis. De trei zile nu bea, nu mănâncă din pricina „bondarilor" bolșevici, cum îi numește el.

3 septembrie. Pentru noi, repaus. Mare activitate aeriană. Rușii bombardează podul care se întinde la Berislav, pe care îl nimeresc câteodată. Pe al lor l-au lovit în plin cu singura bombă de 1 500 kg. Duelul de artilerie a mai slăbit. Se pare că rușii au făcut un salt spre înapoi și au schimbat pozițiile artileriei.

Ora 17,00. Mare bătălie aeriană deasupra Niprului, la pod. Rușii țin morțiș să-l distrugă, să împiedice trecerea fluviului. În câteva minute, trei avioane roșii sunt trimise în flăcări, grămadă, la pământ.

Suntem acum mai des puși în alarmă. Bombardamentul artileriei slăbește încet noaptea. În schimb însă, aviația roșie este mai activă, fără prea mult efect. Își descarcă bombele la nimereală. Aruncă numeroase rachete lente, cu parașută, care au început să ne amuze, să ne distreze.

4 septembrie. Ora 8,00. Recunoașteri pentru ipotezele 1, 2, 3. Cu această ocazie, îi vizitez din nou pe cei din Brigada 2 Munte. Am aflat aici că în numai două zile au doborât peste douăzeci de avioane sovietice în sectorul acestei brigăzi. Că s-au produs contraatacuri în sectorul Corpului de Cavalerie și al Brigăzii 4 Munte. Se pare că rușii s-au hotărât în sfârșit să se bată mai serios.

La **ora 13,00**, când m-am înapoiat la Dunino [?], pe lac, unde eram cantonați de câteva zile, am găsit batalionul pus în stare de alarmă, încolonat, gata de marș. Nu știu ce s-a întâmplat.

La **ora 13,30**, înainte marș, însă spre nord. Se zice că rușii cu importante forțe au reușit să se întoarcă spre Nipru în sectorul Brigăzii 4 Munte, deci repede, repede, în sprijinul acesteia, către satul Fich [?].

Ora 20,00. După un marș forțat rapid, la o răscruce de drumuri, într-un lan de mărar, dau peste generalul Manoliu, comandantul Brigăzii 4 Munte, care, foarte îngrijorat, mă ia în primire: „Bine, bre «Scârnieși» (este moldovean sadea), acum vii și numai cu batalionul tău? Unde-i Ludwig? Deci nu vine tot grupul, toată Brigada 1, cum a fost vorba? Aici este prăpăd, nu glumă. Peste 2 000(?!) de autocamioane cu ruși au trecut Niprul. Au trecut peste Movila 42. Pânza de salcâmi perpendiculară pe Nipru este înțesată de mitraliere. Brigada mea a avut foarte mari pierderi etc."

Mi se face părul măciucă.

„Bine, domnule general, dar vă rog să mă orientați. Unde este linia de contact a unităților dumneavoastră? Că mai este puțin până la ziuă și în zori vreau să contraatac. Am în sprijin o baterie de tunuri munte și vă rog mult să mă sprijiniți și dumneavoastră cu ce puteți. Cred că artileria brigăzii dumneavoastră este încă în poziție de tragere".

„Șerbănescule (colonelul Șerbănescu este secundul Brigăzii 4 Munte), lămurește-l pe «Scârnieși»". Secundul dă din umeri, habar nu are. Atunci am observat, așa pe întuneric, cum generalul l-a lovit cu cotul, făcându-i semn să spună și el ceva, numai și numai să mă vadă pe mine plecat odată la treabă.

Nu m-am lăsat și am convenit, după oarecare târguială, ca colonelul Șerbănescu, cu auto, să meargă cu mine pe șoseaua largă, care merge paralel cu Niprul, și împreună să putem stabili cât de cât situația pe teren a Brigăzii 4. Am lăsat comanda batalionului căpitanului Vornicu, cu ordin să mă urmeze.

Pe drum, colonelul Șerbănescu – un om puțintel la trup, dar foarte amabil – îmi mărturisește sincer că de două zile Brigada 4 este în debandadă și nu știe unde-i sunt unitățile, care au luat-o la fugă. Este de părere să mergem mai înainte pe șosea, la colonelul [Alexandru] Petrescu[33], care poate totuși știe ceva. Zis și făcut. După oarecare bâjbâială, îl găsim într-un sat așezat într-o văgăună. Îmi spune: „Dragă Scârneci – ne cunoaștem, fiindcă el fusese profesor pentru examenul de maior, la Sfântul Gheorghe – de-abia, cu chiu cu vai, am reușit să-mi adun aici în sat o parte din oamenii grupului meu (Batalioanele 19 și 20 Vânători de Munte), căci mulți au luat-o razna înapoi. Nu știu drept să-ți spun care e acum situația. Uite, am aici pe căpitanul Jercan, merge cu tine și de bine, de rău te lămurește".

Îl iau cu mine și înapoi pe șosea (colonelul Șerbănescu a rămas în satul din văgăună. Este mai sigur acolo.). Pe drum, Jercan (ploieștean de fel), îmi spune și el: „Domnule maior, habar nu am, nu știu nici unde sunt ruși și nici ai noștri, dar uite acum ruși trag cartușe trasoare luminoase și cred că ne putem orienta". „Mulțumesc, domnule Jercan. du-te acasă și dă-ne pace".

Între timp, întâlnesc batalionul meu, îl opresc, îl camuflez într-un lan de porumb și-l las să se odihnească. Iau comandanții de companii și de plutoane și hai la... recunoaștere! Mare lucru n-am rezolvat, căci trebuie să ne grăbim, ziua începe să mijească și mă tem să nu fim găsiți în plin câmp sub focul inamic.

Dau ordin bravului, vrednicului căpitan Alexiu să-și instaleze unde crede mai potrivit bateria de tunuri și să mă urmeze cu grupul său de comandă; să deschidă focul imediat ce-i voi cere. Compania 1 (căpitan Stănescu) o axez spre Movila 42, care a început să se zărească. Compania Cercetare (căpitan Dumitru Burcu) o dirijez către satul Șablukovka [Șablukivka], pe Nipru, unde, conform promisiunii colonelului Șerbănescu, voi întâlni Batalionul 17 colonel [Dumitru] Vețianu, care va ataca și el din partea opusă.

5 septembrie. Ora 4,30. Toate companiile sunt în formație de atac.

În momentul când să plec înainte spre Nipru, dintr-un bordei săpat în malul șoselei apare un maior sas (i-am uitat numele), oarecum sumar îmbrăcat și beat turtă. Mă strigă: „Domnule maior, pofteşte înăuntru să bem un rachiu fain". Deși mă grăbeam, căci se făcuse ziuă, nu l-am refuzat. În bordei, o stivă de pepeni verzi, uriași, multe sticle de rachiu,

[33] Colonelul Alexandru Petrescu comanda Grupul 9 Vânători de Munte (Batalioanele 17, 18, 19 Vânători de Munte).

şi pline, şi goale. Am tras o duşcă la repezeală, care mi-a prins tare bine. „Domnule maior, nu-ți face griji. Ai noştri, de la brigadă, s-au speriat precum calul de... băşină. Eu comand un divizion de artilerie de munte din brigadă şi nu m-am mişcat de aici. De la postul de observație nu am văzut nicio mişcare de ruşi dincoace de Nipru, afară de ai noştri, care fugeau nebuneşte". Cum ştiam că beţivii şi copiii sunt sinceri, nu mint, mi-a venit inima la loc.

Am trecut cu grupul meu de comandă în capul primului pluton din Compania 1 şi repede înainte, spre Movila 42, aşezată pe malul Niprului. Totul merge strună, în mai puțin de treizeci de minute ajung pe movilă. De aici văd bine cum înaintează Compania Cercetare – ca la carte –, cum se apropie de perdeaua de salcâmi care, după spusele celor de la Brigada 4, era împănată cu mitraliere. Ai mei trec prin perdea ca prin caşcaval şi aici nicio urmă de rus. Peste o oră şi jumătate, îi văd cum intră în satul Şablukovka, se pare fluierând. Îmi vine să urlu de bucurie. Căpitanul Burcu îmi raportează: „Am ocupat în întregime satul Şablukovka. Nu am întâlnit niciun ostaş din Batalionul 17 Vânători de Munte. Aştept ordine".

În timpul acestei acțiuni încununate de atâta succes, ruşii de peste Nipru au tras furioşi cu brandturi şi cu artilerie de toate calibrele. Credeau că avem de gând să trecem peste Nipru. Este **ora 8,30.**

Fac socoteala pierderilor (ingrată îndeletnicire): doi morți, soldații Răduță Ilie şi Muroiu Gheorghe, ambii din Compania 2, zece răniți, dintre care unii destul de grav, bieții de ei. Dau ordin sanitarilor să-i adune şi să-i evacueze imediat din vâltoarea focului de artilerie şi brandturi, căci acum ruşii trag cu străşnicie. Mai mulți ostaşi au fost îngropați în pâlniile de obuze, dar s-au ales numai cu spaima. Sunt şi câțiva slabi de înger dispăruți (cam aceiaşi), dar se vor întoarce când se vor linişti apele. Am făcut apoi o nouă regrupare în subunități.

În drum spre Movila 42, am dat peste morți din unitățile Brigăzii 4 şi peste câțiva răniți. Erau toți loviți în spate. Pe terasa de sub malul abrupt al Niprului, de asemenea mulți morți şi răniți din Batalioanele 19, 20 Vânători de Munte. În apropierea Movilei 42, mici grupuri de ostaşi din diferite unități ale Brigăzii 4, care, mai curajoşi, au rămas pe loc, dar care din cauza zăpăcelii erau acum aşezați cu spatele la Nipru.

Sub vijelia obuzelor trase fără zgârcenie de bravii tunari ai lui Alexiu, ostaşii mei au înaintat cu un deosebit curaj şi elan.

Compania 1 îmi raportează doi morți (sergentul t.r. Țuțuianu Iosif şi soldatul Ioniță Gheorghe) şi opt răniți, unii foarte grav.

Sunt tare mâhnit. Credeam că am încheiat bilanțul pierderilor. Plătim prea scump izbânda Brigăzii 4 – bietul Țuțuianu, un flăcău tare isteț din jurul Braşovului. Când eram pe zona de concentrare, la Sărata şi Cârlibaba, în Bucovina, le ducea părinților mei, la București, scrisori şi-mi aducea de acolo diferite bunătăți. Şi părinților mei le era tare drag. S-a prăpădit bietul aici, hăt, departe, în pustiul Niprului.

Căpitanul Gertner – un bun schior, comandantul Companiei Cercetare din Batalionul 18 Vânători de Munte, care de bine de rău a mai rămas prin preajma inamicului – îmi mărturiseşte: „Eram cu toții la firul apei, pe plaja Niprului şi pe Movila 42. Ne-am retras de pe plajă şi de pe movilă, căci ruşii ne cauzau multe pierderi, mai cu seamă cu aruncătoarele lor. Am vrut să ieşim cel puțin de sub focul acestora. Ruşii, văzând că părăsim plaja şi urcăm spre înapoi malul abrupt, au deschis un foc violent cu armele automate, brandturi etc. şi, circa o companie, în bărci, au trecut apa. Au fost contraatacați şi aruncați înapoi până la plajă, nu şi peste fluviu." Aceasta este versiunea lui Gertner.

Locuitorii din Şablukovka (şi se pare că ei spun adevărul) mi-au povestit: „În noaptea de trei spre patru septembrie, după o ploaie torenţială şi întuneric beznă, o unitate de români a cantonat în satul lor (este vorba de Batalionul 20 Vânători de Munte, locotenent-colonel Hanus Mihail, după spusele unor ostaşi din acest batalion pe care i-am găsit rătăciţi prin porumb) s-au aciuat prin ogrăzi, case, grădini, şi cum erau obosiţi şi uzi leoarcă au aţipit care pe unde au nimerit. Pe la miezul nopţii, cam douăzeci de partizani, spun ei, îmbarcaţi într-o lotcă, au trecut Niprul şi desigur, împreună cu câţiva de-ai lor de aici din sat, au aruncat cu nemiluita grenade şi au deschis un foc năstruşnic cu arme automate din gardul caselor, din pomi etc. Ostaşii noştri, buimăciţi de somn şi de spaimă, au luat-o la fugă care încotro (panica, mai cu seamă noaptea, este tare contagioasă şi se transmite foarte rapid.) Unităţile din jur şi dinapoi au intrat şi ele în panică, mai cu seamă că fugarii au amplificat lucrurile. Spre ziuă, după buna ispravă, aşa-zişii partizani, tot cu lotca, s-au întors să-i ia pe ai lor de peste Nipru. Se pare că au luat cu ei şi câţiva ostaşi de-ai noştri.

Locotenent-colonelul Hanus – Mişu, cum îi spuneam noi – era un vechi vânator de munte. Ne cunoşteam din anul 1918. Am făcut împreună cursul de schi în iarna anului 1920, la Tihuţa, şi apoi, în 1921, pe Postăvarul, iar în 1922-1923 am fost colegi la Institutul Militar de Educaţie Fizică, în Bucureşti. Deşi puţintel la trup, era totuşi curajos şi energic. Desigur, n-a mai putut stăvili panica ostaşilor săi şi s-a retras cu ei.

Încep să-mi organizez apărarea: ostaşii mei îşi sapă măşti individuale deocamdată şi îşi întocmesc planul de foc, pentru orice eventualitate. Suntem într-un întins, cât vezi cu ochii, câmp de pepeni verzi uriaşi (la ruşi, totul este *balşoi*, până şi excrementele, de multe ori le-am luat urma după acestea).

Este **ora 12**. Ruşii trag acum năprasnic cu tot ce au. Pepenii răscoliţi din pământ sar în aer ca mingile.

Îmi instalez postul de comandă într-o gropiţă încropită la iuţeală, la 50 m de prima linie de puşcaşi. Alături am pe sergentul Tănase, echipa de telefonişti, care-mi poartă multă grijă. Căsăpesc întruna la pepeni, care ne ţin şi de sete, şi de foame. Sunt tare murdar şi obosit. Nu m-am descălţat de trei zile. Cu zeama de pepeni nu ajung să mă spăl cum trebuie. Încerc să aţipesc, dar nu-i chip, căci ruşii mă deranjează.

Când mă simţeam oarecum mulţumit, liniştit, altă belea: înapoia noastră încep să se adune mici grupuri de ostaşi din unităţile Brigăzii 4. Se regrupează – spun ei.

Un caporal, zice-se voind să-şi cureţe mitraliera, fără să ştie că este încărcată, a tras de trăgaci şi, culmea ghinionului, o rafală nimereşte în plin într-un pluton de-al meu, din Compania 3, din rezervă, care mergea să întărească Compania 1 din prima linie. Tragicul rezultat: 4 morţi, 18 răniţi, din fericire, nu prea grav.

Doamne, Doamne, ce păcate aşa de mari să fi săvârşit bieţii mei ostaşi ca să-i pedepseşti aşa de crunt? Am venit aici să dăm o mână de ajutor camarazilor care au jurat în numele Tău credinţă şi supunere, să ne răfuim cu acei care nu cred în Tine.

În sacul meu de merinde găsesc un dărab de pită uscată şi o bucăţică de salam chircit. Le împart frăţeşte cu tovarăşii mei. Ţigarete am însă berechet şi fumez, fumez întruna. Tragem împreună fumul până în călcâie şi povestim multe şi mărunte. Îmi sunt aşa de dragi aceşti ţărani cinstiţi, vrednici, de omenie.

Un car de luptă uşor german, care se fâţâie mereu pe marginea satului Şablukovka, este lovit în plin de artileria rusă şi făcut ţăndări. O rafală de şase proiectile de artilerie grea cade foarte aproape de noi şi ne înveleşte cu pământ. După ce ne pipăim, constatăm că suntem toţi patru teferi. Probabil că aceasta fusese adresată neamţului.

Plutonul meu a reușit să-mi facă acum legătura telefonică cu spatele. Din întâmplare, la capătul firului dau peste colonelul Alecu Dumitrescu, care comandă acum un grup în Brigada 4 Vânători de Munte. Este și el un vechi camarad și prieten. Pe zona de concentrare în Bucovina, în 1940, mi-a fost comandant de grup (Batalioanele 2 și 3 Vânători de Munte).

Mă bucură mult această întâlnire-revedere prin firul telefonic. Îi fac un rezumat al situației, arătând ca n-am văzut picior de rus, că totul a fost aiureală etc. Oarecum supărat, îmi răspunde: „Vasile dragă, te știam băiat deștept, ce tot înșiri baliverne, a fost prăpăd, nu altceva" etc. Îi răspund: „Domnule colonel, nene Alecule, dacă ar fi fost așa, mie îmi revine tot meritul și ar trebui să mi se dea toate trei clasele «Mihai Viteazul» și toate «Crucile de Fier», pentru că, cu o mână de oameni, am înfrânt puhoiul de rusnaci care a pus pe fugă Brigada 4, ba și întreaga Armată 3. Nu mi-ar păsa dacă mi-aș asuma o așa de strălucită victorie. Mai bine dați-mi o mână de ajutor să fiu schimbat de aici, să mă duc la Dunino, de unde am plecat și mi-am lăsat vraiște trenul regimentar și toate tărhaturile". „Vasilică, fătul meu, hai să vorbim de altceva: ți-aduci aminte, la Câmpulung Moldovenesc, ce fain petreceam de multe ori până în zori, stând la un pahar de vin și de vorbă. Plaiu al tău ne cânta din guriță și din acordeon așa de minunat și când patroana de la Palace-Hotel, cu fetișcanele ei, ne făcea ochi așa de dulci?" Copleșit de amintirile atât de frumoase, am lăsat în plata Domnului povestea Niprului, cu Movila 42. Am verificat pentru a nu știu câta oară că nu-i bine să vorbești de frânghie în casa spânzuratului. Ne-am îmbrățișat prin... telefon.

Este **ora 16,30.** Aud foarte aproape huruitul unui car de luptă. Ce să fie? Mă ridic în picioare și văd ieșind din el o matahală de neamț, un locotenent-cololonel care începe să strige: „Hei, rumenien, halo, halo." Mă apropii de el și începe să se zborșească la mine „De ce ați fugit de pe Nipru – unde sunt rușii?" etc. Îi explic că nu-i nimic grav, că suntem pe Nipru și rușii, dincolo, că satul Șablukovka și Movila 42 sunt în stăpânirea noastră, a românilor. Neamțul se mai liniștește, dar vrea morțiș să se convingă. Merg cu el de-a lungul Niprului și, în sfârșit, este mulțumit. De carul de luptă are atârnat un tun așa-zis de momeală și îmi spune că în urma lui se găsește în marș forțat o unitate de tancuri grele, care vine să respingă pe ruși dincolo de Nipru. Este mulțumit însă că lucrurile stau altfel de cum a fost informat comandamentul german.

Îmi spune că ei au acum în funcție o nouă armă de luptă, un aruncător bombardier cu nouă țevi. Bateria are șase bombardiere, deci 54 (de țevi). Întreaga baterie aruncă bombele într-o fracțiune de secundă, deci instantaneu, pe o rază de 150 m. Se numesc *Nebelwerfer*[31] (tunuri de ceață). Presiunea aerului produsă de explozia bombelor face să plesnească alveolele pulmonare, un fel de asfixie. Nu sunt gaze toxice, dar „ce mi-e tanda, ce mi-e manda", rușii s-au sesizat de aceasta și amenință cu represalii, și au dreptate.

Este **ora 18,30.** Soarele, un disc mare și roșu, la apus. Ne ciupește frigul. Pe cât este de cald ziua, pe atât este de frig noaptea. Iese luna, o lună plină. Bună seara, lună dragă. Puteai să mai stai pitită, căci la noapte avioanele *ciolovecilor* desigur ne vor vizita.

Ora 24. Sunt trezit din somn de un infernal bombardament. O ploaie de bombe aruncate din avioane cade pe satul Șablukovka, altele mai la stânga și înapoi. O rachetă mare, roșie coboară încetișor deasupra noastră și ne luminează ca în plină zi. Pe Movila 42, o cucuvea cârâie lugubru. Bine, desigur, nu ne cobește.

[31] Lansatoarele de rachete *Nebelwerfer* 41, de 15 și 28/32 cm, aveau numai șase tuburi.

După reprezentație, în măscuța mea, pe care am adâncit-o și mi-am așternut acum și paie, adorm.

6 septembrie, ora 6,30. Mă trezesc după un somn adânc, plăcut. M-am simțit mai bine ca la „Ambasador". O rafală de aruncătoare cade peste noi și ne împroașcă cu țărână, atât și nimic mai mult. Le răspundem prompt cu aruncătoarele noastre și apoi liniște.

Poziția noastră începe să se contureze pe terasa Niprului, într-o întinsă cultură de bumbac. La început, am crezut că sunt trandafiri. Ar fi fost tare frumos să ne trezim într-o așa mare grădină de trandafiri roșii. Ce poezie!

Tunarii noștri fac acum trageri de întreținere, cum spun ei; a morții, bineînțeles.

Ora 8,30. Artileria noastră trage acum nebunește, a prins glas. Desigur, generalul Manoliu se ține de capul tunarilor. „Cine se arde cu ciorbă suflă și în iaurt". Brandturile trag și ele răzbit – se iau la întrecere. Trag pe ruși de limbă. Rușii răspund însă, nu au șters-o, cum se credea.

Satul Șablukovka este acum pustiu. Animalele rămase urlă de foame și de sete.

Am avut o noapte și două zile grele. Am vrut să-l citesc pe Roosevelt, dar hărmălaia bombardamentelor nu mi-a dat răgaz.

Sunt acum între trei focuri: cu rusnacii sunt certat, Brigada noastră 1 țipă că de ce tândălesc pe aici, iar Brigada 4 nu se grăbește să mă schimbe, să mă lase să plec acasă.

Ora 18. Artileria vrăjmașă tace, în schimb o ploaie de bombe cu aripi cade peste noi. O rafală de opt serii de 12 daraburi, apoi una de 12. Este vorba de *Katiușa*[35], cu care se fălesc rușii. Nu avem nicio pierdere.

Ora 18,45. Comandantul Batalionului 18 Vânători de Munte, locotenent-colonelul Vețianu, se prezintă în sfârșit la mine cu toți comandanții de companii și cu grupul său de comandă. A venit să ia în primire sectorul. În acest timp, rușii ne onorează cu trei bombe mari, care se sparg aproape de noi. Continuăm preliminariile, încheiem cuvenitul proces-verbal.

În două ore am terminat predarea. Îmi adun ostașii în mare tăcere, să nu prindă de veste rușii, care sunt tare șireți, și după ce-mi iau rămas bun de la cei din Batalionul 18 Vânători de Munte și le urez mai mult succes în viitor, în mici grupuri, tiptil, tiptil, ne îndreptăm spre drumul mare.

Este lună, se vede ca ziua. Ajunși pe șosea, ne adunăm încetul cu încetul și ne încolonăm pentru marș.

Bravo, măi, feciori! Voi, o mână de ostași viteji, ați izbutit să spălați rușinea unei întregi brigăzi. Aș vrea să fiu bogat, să vă pot aduna pe toți cu toți ai voștri. Să cumpăr toată Poiana Brașovului, unde fericiți, fără griji, cu părul coliliu, cu fețele brăzdate de obidă și de necazuri, să depănăm împreună ghemul amintirilor, să povestim nepoților isprăvile noastre.

7 septembrie, ora 1,20. Înainte, marș. După 6 km de drum, ajungem la niște bordeie părăsite de ruși, ne cuibărim cu toții și, cum suntem frânți de oboseală, adormim la iuțeală și dormim duși.

[35] Lansatoare multiple de rachete (printre care se numără lansatorul BM-13, lansatorul ușor BM-8 și lansatorul greu BM-31), supranumite și *Orgile lui Stalin*.

8 **septembrie, 6,30.** Ne sculăm bine odihniți, bine dispuși. Se pare însă că am recoltat ceva păduchi din bordeiele părăsite de rusnaci.

Alături, un mic cătun, cu colhozul respectiv. Ne pregătim ceaiul și gustarea de dimineață. Puțină plimbare prin... oraș; bancuri, glume și puțină curte fetelor.

Ne piere însă repede cheful când le vedem cu câtă dexteritate știu să se [des]păducheze. Nina pe Clava, Marusia pe Șura etc. Se pare că recolta este bogată.

Ora 8,00. Călătorului îi stă bine cu drumul. Începe să fie cald. Mărșăluim mai pe îndelete și la **ora 12,00** luăm o masă îmbelșugată, cu țuiculiță, vin, cafele, într-o pădurice de salcâmi parfumați. După o oră și jumătate de odihnă, hai la drum.

La **ora 20,00** ajungem în satul Dunino, de unde am plecat la 4 septembrie. Luăm masa de seară la lumina lunii, masă destul de slabă, căci cei de la popotă s-au lenevit. „Când pisica nu-i acasă, șoarecii joacă pe masă".

Cocioaba în care sunt găzduit este acoperită cu pământ pe care au crescut bălării înalte. Este tristă și murdară, cu multe ploșnițe. Patul, dărăpănat, este așezat într-o rână pe o ladă plină cu grâu în care mișună gărgărițele (sunt proviziile gazdei pentru zile și mai negre).

Avem acum un radio popular, prin care aflăm că Petrogradul [Leningrad] este acum împresurat. Ascultăm muzică de la „Aro" Brașov, pe maestrul Sibiceanu.

Așteptăm ora 10,00 pentru alte știri. În cocioabă miroase tare urât. Sunt îngrămădite fel de fel de boarfe murdare. *Ciolovecii* au jefuit colhozul și au dat de... belșug. Îmi este așa dor de un pat bun, cu un așternut care să miroasă a curat.

Toată noaptea m-am zvârcolit atacat de ploșnițe, gărgărițe, purici și, pare-mi-se, și de păduchi.

9 septembrie. După o noapte de chin, nu am putut dormi mai mult de un ceas, fiind mai mult ocupat cu vânătoarea gângăniilor de tot felul.

Ora 9,00. Mă reped până la Brigada 2 Munte, care este tot la Roguliu. Generalul Dumitrache, amabil și vesel ca totdeauna, mă invită la un ceai copios. Se pregătesc de iarnă, fac bulion, magiun, compoturi etc., sunt oameni tare gospodari.

Trec apoi pe la postul de comandă al brigăzii noastre. Șeful este posomorât, pare că i s-au înecat corăbile. Mă întreabă cum s-au petrecut lucrurile la Șablukovka, la Brigada 4, ca și cum ai întreba pe cineva cât este ceasul. Toată strădania noastră se vede că nu l-a interesat, ca și cum Batalionul 3 Vânători de Munte nu face parte din brigada sa, ci dintr-o unitate de undeva din Honolulu.

Locotenent-colonelului Didi Dimitriu i-au sosit în sfârșit banii așa de mult așteptați. Fratele său Sergiu, directorul ONT-ului, s-a ținut de promisiune. Va pleca deci urgent la București, la Ministerul Apărării Naționale, la Direcția Personalului, de unde lipsa lui, de două luni și jumătate, a fost așa de mult simțită...

Ora 17,00. Ne vizitează șase bombardiere ruseți. Niciun bai însă. Ascultăm radioul și ne este groază să ne culcăm. Am descoperit acum și păduchi... veritabili, mari și foarte activi. La ruși, totul este mare, calea ferată, rahatul și mizeria. Locuitorii, toți numai în zdrențe. Unde îți este Raiul, tovarășe Stalin?

11 septembrie. Am dormit mai bine, „obișnuința este a doua natură". Dacă am pleca odată de aici, din așa-zisul repaus.

Mare activitate aeriană. Ruşii aruncă bombe pe capete. Se pare că au atins podul în construcţie de la Berislav, aşa că ne vom mai chinui în mizeria de aici până se vor repara stricăciunile şi ne va veni rândul la trecerea Niprului. Un avion de vânătoare roşu a fost doborât chiar deasupra noastră. Pilotul, un locotenent rănit la umăr, s-a salvat cu paraşuta, a ajuns pe pământ şi a luat-o la sănătoasa. Încolţit de ai noştri, a tras cu pistolul, dar s-a ales cu altă rană şi, în cele din urmă, s-a predat cuminte, frumuşel.

A sosit ordinul telegrafic pentru plecarea locotenent-colonelului Dimitriu Gheorghe. La început, brigada mea n-a fost de acord şi a făcut un raport la Corpul Vânători de Munte să nu aprobe plecarea până când la comanda Batalionului 3 Vânători de Munte nu vine om în loc, un locotenent-colonel. Aceasta m-a şifonat, mai cu seamă când, cu puţin timp înainte, fusesem citat pe brigadă pentru felul strălucit cum m-am comportat în operaţiunile anterioare. Eram comandant secund, dar efectiv eu conduceam şi comandam. Brigada şi-a adus în cele din urmă aminte de aceasta şi a cerut anularea raportului către comandamentul Corpului Vânătorilor de Munte. Şi-au făcut „mea culpa". Generalul Lascăr m-a chemat la comandament şi şi-a cerut scuze.

Didi se făcea că habar nu are de mutare, că i-a picat din senin, că-i pare tare rău că trebuie să plece tocmai acum, în preajma bătăliei Niprului.

I-am dat *Ford*-ul şi împreună cu plutonierul-major adjutant Ciulinaru i-am îmbarcat şi le-am urat drum bun, cale bătută în ţară.

Este pentru a treia oară când, în gradul de maior, rămân comandant efectiv al Batalionului 3 Vânători de Munte, cu decret în regulă. Pe placa de marmură de la Braşov, în garnizoana de reşedinţă, voi fi încrustat deci de trei ori, iar când voi fi avansat locotenent-colonel, a patra oară. Este un fel de joc de-a „baba oarba", dar „apa trece, pietrele rămân".

Ora 17,00. Sunt chemat urgent la Brigadă, unde sunt anunţat că mâine vom fi vizitaţi de mareşalul Antonescu, conducătorul ţării. Mă bucură aceasta, mai cu seamă că pe vremea când era general, pus pe linie moartă de către Carol al II-lea, am fost oarecum prieteni şi camarazi la schi la Predeal şi pe Postăvarul, la Braşov. I-am purtat totdeauna o deosebită stimă şi admiraţie.

Mă întorc repede la batalion să iau toate măsurile pentru primirea înaltului oaspete, a omului dintr-o bucată cum l-am cunoscut.

12 septembrie, ora 6. În picioare, fără măcar să fi aţipit din cauza blestematelor de lighioane. Adun comandanţii de companii şi le comunic plăcuta veste. Aşteptăm până la **ora 18,00**, dar aşteptatul oaspete nu vine.

Suntem în schimb vizitaţi de Heinrich Graf von Valburg[36] şi căpitanii de cavalerie Wolfgand [?] şi Eberhard Prinz von Urach[37]. Fac parte din Corpul Alpin german, care luptă acum pe Nipru. Admir ţinuta simplă şi modestia acestor germani de sânge albastru, care au venit aici să se lupte cot la cot cu noi.

Prinţul [de fapt, contele von Waldburg] este logodnicul fiicei Principelui Friedrich von Hohenzollern-Sigmaringen, vărul primar al regelui Carol al II-lea şi şeful Casei

[36] Heinrich *Graf* von Waldburg zu Wolfegg und Waldsee (1911–1972), căsătorit în 1942 cu Maria Antonia Benedikta Mathilde Anna, fiica prinţului Friedrich de Hohenzollern.

[37] *Fürst* Eberhard von Urach, *Graf* von Württemberg, *Prinz* von Monaco und *Herzog* von der Teck (1907-1969) (http://www.50-infanterie-division.de/Personen/Urach-Fuerst-Eberhard-von.htm).

Sigmaringen[38]. Este comandantul onorific al Batalionului 3 Vânători de Munte. A însărcinat pe viitorul său ginere să ne caute şi să ne viziteze. Mi-a trimis o lungă şi frumoasă scrisoare mie personal, prin care mă felicită pentru isprăvile batalionului de care este în deplină cunoştinţă.

Mă însărcinează să transmit ofiţerilor, subofiţerilor şi soldaţilor gândul său bun şi toată admiraţia sa şi să întocmesc un tabel cu propuneri pentru decoraţia „Hohenzollern", pe care el [prinţul Friedrich], ca şef al Casei, este în drept să o confere. I-am răspuns cum se cuvine şi i-am trimis şi tabelul cerut.

Oaspeţii germani au fost încântaţi de ţinuta ostaşilor şi de camaraderească primire ce le-am făcut-o. Mi-au spus că între ai lor se vorbeşte cu admiraţie despre vânătorii de munte români. Aceasta ne bucură mult.

După o masă bună, stropită cu vinişor, în mijlocul ostaşilor mei, ne-am despărţit ca buni camarazi de arme, urându-ne reciproc „victorie".

13 septembrie. În lipsă de altceva, în aşteptarea bătăliei, botezăm pe capete. Ca „polcovnic"[39], cum mi se spune aici, sunt mare naş. Botez două fetiţe cu numele Mioara şi Anca (numele soţiei şi fiicei mele), doi băieţi cu numele Vasile şi Radu (numele meu şi al fiului meu). Satul este în mare sărbătoare şi este şi o mare hărmălaie când noii încreştinaţi trebuie băgaţi în apa sfinţită de părintele Manu, care cu această ocazie ne face la toţi o frumoasă slujbă.

Timpul este foarte frumos, dar cald, foarte cald, şi muşte înfometate. Aşteptăm, aşteptăm, şi această aşteptare a început să ne enerveze.

14 septembrie. Sfânta Duminică. De la **ora 9** la **11**, curăţenie, educaţie morală. Ne vizitează comandantul grupului, colonel Ludwig, să ne întrebe ce mai este nou. În acest timp, bomba: ordin de plecare imediată la Nipru în vederea trecerii peste apă.

Îmi încolonez batalionul pentru marş. Împreună cu căpitanul Trandafir, într-un automobil al brigăzii, plec înainte pentru recunoaşterea şi pichetarea drumului, după care, repede înapoi, întâlnesc batalionul în marş iute.

La **ora 20**, pe lângă Roguliu şi apoi spre Berislav, unde ajungem în faptul dimineţii şi ne cuibărim în nişte viroage, pare că anume construite pentru adăpost (sunt părăsite de ruşi, care sunt meşteri în asemenea construcţii). Slujba părintelui Manu din ajun ne-a prins bine, căci ne-a mai dat pe la icoane înainte de trecerea Niprului.

15 septembrie. Ora 6. Suntem instalaţi, camuflaţi, cu paza aeriană pusă la punct. Aşteptăm rândul, ca la moară, să trecem podul. În viroagele bine croite de ruşi, cu multe, multe firide, ocupate şi amenajate de germani şi acum de noi. „Nu-i pentru cine se pregăteşte, ci pentru cine se nimereşte". Ne simţim destul de bine la bun adăpost.

Aici s-a desfăşurat o aprigă bătălie de şapte zile în şir. Germanii au suferit multe pierderi. În orăşelul Berislav, aşezat în terase deasupra Niprului, cândva o aşezare frumoasă, acum însă una cu pământul, nemţii au întocmit un cimitir, unde se odihnesc pe veci 509 bravi şi neînfricaţi ostaşi germani care s-au întrecut în măreţe fapte de arme. Ruşii au însă

[38] Prinţul Friedrich de Hohenzollern (1891-1965), şeful Casei de Hohenzollern-Sigmaringen (1927-1965).

[39] Colonel (din lb. rusă).

pierderi mult mai mari. O divizie de cazaci a fost înecată în Nipru. Podul a fost întins sub focul ucigător al artileriei, aruncătoarelor, mitralierelor şi al aviaţiei. După ce a reuşit să treacă un regiment de infanterie german, podul a fost rupt de o bombă grea de avion rus. Ruşii, la grămadă, au contraatacat la baionetă şi peste 700 de ostaşi germani au fost măcelăriţi. Podul, totuşi, a fost refăcut şi încă de şase ori a fost rupt.

Printre ruinele oraşului, am găsit o carte poştală ilustrată din care am văzut cum a fost Berislav: un orăşel cochet, cu străzi bine întocmite, aliniate, cu vile frumoase... a fost desigur o aşezare de vilegiatură aşezată la marginea Stepei Nogai, cu o splendidă vedere pe deasupra Niprului. Potentaţii regimului au huzurit în această perlă a Niprului, cu apa verzuie albastră şi repede pe care plutesc vaporaşe în chip de lebede. Acum apa este ticsită de hoituri de oameni şi numeroşi cai. Este un miros îngrozitor.

Un ofiţer pontonier german îmi povesteşte că după ce trupele germane au ocupat orăşelul şi portul, populaţia civilă ascunsă în podurile şi pivniţele caselor a deschis focul asupra trupelor care intrau în oraş. Au tras şi femeile, şi copiii. Unui locotenent german, o femeie i-a scos un ochi cu degetele.

Şi aici, ca aproape peste tot, nu lipseşte închisoarea, în subteranele căreia nemţii au găsit 26 de femei germane crucificate pe pereţi şi multe alte resturi de corpuri omeneşti. Erau germani deportaţi din coloniile de pe Bug şi Ingul.

Şoseaua care trece peste pod este largă şi pavată cu pavele cubice, merge la Odessa. Acum este numai gropi adânci.

Un locuitor îmi povesteşte, că o mare unitate de cavalerie roşie, comandată de un general evreu, fiind surprinsă de avioanele *Stuka* şi bombardată în plin, a năvălit în apă şi s-a înecat. Alte unităţi rămase pe malul de vest au fost împinse cu pistolul de politruci şi comisari în apă şi toţi s-au înecat. Aceasta ca să nu rămână prizonieri. Căpeteniile au încercat să se salveze cu bărcile, însă au fost şi ei mitraliaţi din avioanele germane şi au avut aceeaşi soartă. Am putut verifica povestea cetăţeanului când am văzut grămezile de cadavre aruncate pe malul de est.

Pe şosea, într-un nor de praf, trec acum grăbite coloane motorizate, blindate, urmate de infanterie şi artilerie. Trece apoi Corpul SS, faimoasa gardă a *Führer*-ului[10].

Trec apoi unităţi din Corpul Vânătorilor de Munte bavarezi. Toţi plini de vigoarea tinereţii, încrezători în victorie. Totul, într-o impresionantă ordine şi rânduială. Ţinuta, elanul, bogăţia de armament de tot felul ne măresc nouă încrederea şi suntem convinşi că, cu aceşti bravi camarazi de arme, care până acum au învins peste tot şi sunt stăpâni peste trei sferturi din Europa, vom merge la victoria finală.

Ofiţerul însărcinat cu regularea circulaţiei peste pod – un căpitan scund şi slăbuţ, numai nerv –, cu toată munca enormă, şi grija pentru ca totul să meargă strună, găseşte totuşi timp să facă glume cu duh cu noi, care aşteptăm rândul. De patru zile nu s-a odihnit o clipă.

Ne spune că la **ora 13,00** va întrerupe trecerea coloanelor germane şi ne va da nouă drumul peste pod. Nemţii protestează, dar, cu umorul lui, reuşeşte să-i împace pe toţi. Suntem gata, fix la ora programată, dar în momentul când ne-am pus în mişcare, stop. Ofiţerul regulator ne roagă să mai zăbovim puţin, căci de dincolo de Nipru, o coloană de răniţi germani trebuie să treacă dincoace. Înţelegem desigur că aceştia trebuie să aibă întâietate.

[10] La aceea dată, Divizia SS *Leibstandarte Adolf Hitler* era în subordinea Armatei 11 germane.

Ora 14,40. Trecem bariera improvizată, coborâm la plaja Niprului. O fracțiune dintr-o unitate germană încearcă să ne depășească. Toți se grăbesc, dar noi suntem mai descurcăreți și ajungem înaintea lor la pod.

Mijloacele noastre improvizate, sărăcăcioase, ne cam jenează (căiuții, căruțele cu coviltir etc.). Suntem însă mândri și bățoși că, cu aceste mijloace, ne ținem totuși la cot cu ei. Ostașii, cu fruntea și pieptul sus, până și căiuții, bidiviii noștri, sunt acum mândri, bățoși. Toți voim să arătăm nemților că nu ne lăsăm mai prejos de ei, cu toată sărăcia noastră.

Pontonierii germani, aliniați la frânghie pe fiecare ponton, ne admiră totuși, ne urează victorie. Știu că suntem Vânători de Munte, ne cunosc.

Căiuții noștri cam zburdă, nu vor să înțeleagă regula trecerii pe pod de vase: în deplină liniște, fără cadență etc.

Deasupra noastră, sus de tot, abia se zăresc două avioane ruseți, aruncă bombițe mai mult așa, să se afle în treabă, căci sunt departe să-și atingă obiectivul – podul. Aviația de vânătoare și artileria a.a. germană le țin însă la distanță.

Trecerea pe pod durează destul de mult, căci tare este lung. Am ajuns în sfârșit pe malul opus, unde dăm peste mulți prizonieri ruși, care sunt puși la treabă de către 12 nemți, cară cu spinarea bulumaci, saci, lăzi grele cu muniție.

Ne dirijăm repede spre Kahovka, pe drumul pavat cu lemn pe distanță de peste 10 km, căci solul fiind nisipos, un fel de Sahara în miniatură, când bate vântul – și aceasta se întâmplă foarte des aici –, se formează un fel de dune ca în deșert.

Întâlnim multe camioane în care germanii își adună morții, pe care îi îngroapă pe marginea șoselei, în cimitire frumos orânduite, cruci format *Eiserne Kreuz* (Crucea de Fier), pe care sunt încrustate numele, gradul, etatea fiecăruia. Pe fiecare cruce, casca de oțel respectivă (unele ciuruite de schije și gloanțe), apoi multe flori. Pe o movilă, deasupra șoselei, o cruce mare neagră străjuiește pe cei peste o sută de eroi căzuți numai aici, pe aproape. Germanii au un deosebit cult pentru morții lor.

Mai mulți nemți civili și prizonieri adună morții ruși și îi îngroapă și pe aceștia, cu destulă cuviință.

Fără două zile, se împlinesc două luni de când am trecut un alt fluviu, Nistrul (17 iulie, dimineața în zori).

Ora 17. Ajungem la Kahovka, un orășel destul de bine rânduit. Aici, întâlnim mulți ostași și civili basarabeni care au fost târâți de oștile roșii la Marea Azov. Au fost peste 4 000 și au scăpat din ghearele tovarășilor, fiecare cum a putut. Ne povestesc multe lucruri interesante. Sunt toți numai zdrențe, s-au hrănit cu cartofi cruzi și cu floarea soarelui. Ne mai spun că și ostașii ruși sunt [în] zdrențe și duc lipsă de hrană. S-au săturat de *voina* (război), dar sunt ținuți strâns de politruci și de comisari (în majoritate, evrei). Cum sunt bănuiți că vor să se predea germanilor, sunt împușcați fără milă. Acești basarabeni au profitat de învălmășeală și au șters-o înapoi. Mai au de mers până acasă peste 1 500 km.

Mâncăm repede, pe apucate, și ne mai odihnim olecuță.

Ora 18,00. Înainte, spre Moghila Seleniskaia [?], mai avem 14 km până acolo. Am scăpat de praf, căci acum mergem pe un liber drum de câmp, între tarlale.

Ora 20,40. Ajungem la movila indicată și ne adăpostim frumos în perdeaua de pomi, zisă de protecție (stăvilește vânturile). Suntem într-un întins câmp de floarea soarelui.

În timpul marșului, am fost distrați de ruși cu multe rachete multicolore, un fel de serată venețiană.

Înainte şi la stânga noastră, puternic duel de artilerie şi ploaie de rachete albe, roşii, verzi etc., apoi multe explozii de bombe aruncate din avioane.

Pe deasupra noastră trece vijelios un bombardier german, se întoarce uşurat şi pare satisfăcut de ispravă.

Alături de drumeag, dăm peste un avion de vânătoare *Rata* întins pe burtă, făcut ferfeniță de artileria a.a.

Între Nipru şi Kahovka, multe cadavre de ruşi, unele în descompunere. Am cercetat câteva şi n-am văzut nici urmă de rană. Aveau în schimb capetele albastru închis. Au fost ucişi cu noua armă *Nebelwerfer*, prin asfixie.

Domnilor nemți, luați seama, nu vă jucați cu focul. Pumnalul are două tăişuri, şi împreună cu noi, veți plăti oalele sparte dacă ruşii trec la represalii, cum ne-au avertizat.

Desigur, pe Nipru, ruşii erau hotărâți să se bată, să reziste, dacă nu până la sfârşit, dar cel puțin un timp mai îndelungat.

În şapte zile însă, formidabila maşină de război germană, „Tăvălugul", i-a dat peste cap. Nemții duc *Blitzkrieg*, nu glumesc. Între cadavre am văzut mulți ruşi cu salopete albastre. Erau desigur din detaşamentele de lucrători, care sunt comunişti mai înfocați, mai dârji. La mulți dintre comandanții ruşi care au scăpat teferi le va zbura capul de pe umeri după această înfrângere.

16 septembrie. Suntem la Seleniskaia [?]. Pe hartă figurează nişte aşezări, dar pe teren nu le găsim. Este mai bine totuşi în floarea-soarelui. Ducem lipsă de apă, noroc că este răcoare, cerul s-a înnorat şi cred va ploua.

Aproape de locul unde poposim, vedem un cimitir proaspăt întocmit, cu morții bine aliniați, presărați cu flori.

Aici, se odihnesc pe veci: un ofițer, locotenentul Edmond Truzi, zece subofițeri şi 32 de soldați căzuți vitejeşte pentru cruce, pentru Reich şi civilizație. Armata germană are echipe speciale care se ocupă numai de întocmirea cimitirelor. Îşi cinsteşte în mod deosebit eroii căzuți aici, hăt, departe de patrie. Aici, în preajma Niprului, acei care s-au săvârşit pentru Hristos, pentru buna rânduială în lume, vor sta acum neclintiți de strajă aici, la răspântie de drumuri.

Mulți cai şi chiar ostaşi ruşi au rămas neîngropați. Este un miros îngrozitor. Stăm acum în repaus, bine camuflați într-un şir de pomi şi floarea-soarelui. Ne odihnim bine şi ne îndopăm din belşug cu roşii, vinete, ardei, pepeni şi felurite fructe.

Ora 20,00. Culcare în căruțe cu coviltir. Primim ordinul de marş pentru mânie.

17 septembrie. Se împlinesc două luni încheiate de la trecerea Nistrului.

Ora 4,00. Înainte, spre Dimitrievka [Dmitrivka].

Când se crapă de ziuă, vedem urmele unei noi bătălii care s-a desfăşurat în această zonă. Ruşii, după o rezistență de şapte zile, fiind bătuți pe Nipru, s-au hotărât să organizeze o nouă rezistență aici. Germanii nu le-au dat răgaz şi cu unitățile lor blindate i-au ținut în scurt şi i-au făcut şi aici zob. Au căzut mulți ruşi, căci s-au luptat cu multă îndârjire. Se ridicau în picioare formând un zid, erau zdrobiți de artilerie, secerați de mitraliere şi *Flakuri*, apoi apărea un alt zid care avea aceeaşi soartă. 11 divizii roşii au luat parte la această bătălie şi au fost nimicite aproape complet. Nu s-a putut lua niciun prizonier, s-au dat lupte corp la corp.

Avioanele *Stuka* bombardează acum cu tărie rușii în retragere. Într-un loc, doi cai pereche, cu gâturile încrucișate, sfârtecați de schije, păreau îmbrățișați. Bietele animale, au fost până în pragul morții buni tovarăși de drum.

Ora 8,40. Ajungem în satul Dimitrievka, unde poposim. Satul este răvășit de urgia bătăliei ce s-a desfășurat aici două zile. A fost cândva, după cum se pare, o așezare cu clădiri mai răsărite, acum sunt ruine. Bălării, murdărie, colb până la glezne. Locuința unde cantonez a fost pe vremuri, acum 24 de ani, o frumoasă gospodărie, acum este în paragină. Rușii au vrut să șteargă orice urmă a trecutului, nu îngăduie ca gospodăriile să fie împrejmuite, să dispară ideea proprietății individuale. Locuitorii care au mai rămas în sat au fost în parte uciși în vâltoarea luptelor desfășurate aici timp de 15 zile. Acum sunt năuciți. Când aud un zbârnâit de avion, dau năvală, cu cățel, cu purcel, în adăposturile ce și-au construit și îi blestemă pe comuniști.

În ograda casei unde locuiesc a fost instalată o baterie de artilerie rusă de 160 mm. Au rămas mormane de tuburi arse. Din lăzile de muniții mi-am făcut un pat pe cinste. Pe câmpul din jurul satului, sute sau chiar mii de morți ruși, curățați tot de faimoasele *Nebelwerfer*. Morții, crezând că sunt atacați cu gaze toxice, și-au tras masca pe cap, dar fără folos.

Mobilierul este standard, paturi de fier pe trei clase, mașini de cusut de mână și de picior, ceasuri de perete cu greutăți etc. Cetățenii sunt obligați să le cumpere în rate, fiecare clasă pe care le-o impune vânzătorul [...]. Femeile, bărbații și copiii sunt în zdrențe.

Cu mare durere, primim vestea că generalul von Schobert, comandantul Armatei 11 germane, din care acum facem și noi parte, a fost ucis[11]. Plecase pe prima linie a frontului să-și vadă fiul, tânăr sublocotenent într-un regiment de infanterie. La aterizare, avionul său a trecut peste o mină și a fost distrus. Deplângem adânc moartea bravului nostru comandant. Ne iubea mult. Românii au pierdut un mare prieten.

Dragostea lui de părinte l-a îndemnat să meargă să-și vadă unicul său fiu, pe care nu l-a păstrat în comandamentul său, ci l-a trimis în prima linie a frontului armatei sale. Ce înalt simț al onoarei și măreț exemplu de patriotism!

Aici, pe malul estic al Niprului, în această nemărginită stepă, împreună cu bravii camarazi germani, am păstrat un minut de tăcere de reculegere. Toate armele au amuțit de la ora 12 la 12 și un minut.

La 3 km vest Dimitrievka [Dmitrivka], mormane de morți roșii. De cinci zile locuitorii civili nu dovedesc să-i îngroape. Sunt aruncați în gropi claie peste grămadă. Morminte fără semnul Crucii. Aici 200 de ostași ruși au tras până la ultimul cartuș, nu s-au predat și au fost secerați până la unul de focul mitralierelor.

18 septembrie. Suntem tot în Dimitrievka, în repaus, și așteptăm ca întreg Corpul Vânători de Munte să se regrupeze pentru trecerea Niprului. Batalionul 3 Vânători de Munte a fost și aici primul care l-a trecut. Vizitez câmpul de bătălie pe toată adâncimea lui de 5 km, la nord-vest de satul Dimitrievka. Peste tot, un furnicar de măști individuale, căci rușii n-au avut timp să se bage mai adânc în pământ. La un colhoz, într-un grajd mare și murdar, mulți răniți ruși. Sunt îngrijiți de patru sanitari ruși. Nu au medicamente și de

[11] La 12 septembrie 1941, avionul în care se afla generalul Eugen von Schobert, pilotat de căpitanul Hans von Suwelack, a aterizat într-un câmp de mine, lângă Nikolaev. A fost înmormântat la Nikolaev, la 15 septembrie, în cadrul unei ceremonii la care au participat feldmareșalul Walther von Brauchitsch, mareșalul Ion Antonescu, generalii Petre Dumitrecu și Alexandru Ioanițiu etc. Comanda Armatei 11 a fost preluată de generalul de infanterie (la acea dată) Erich von Manstein.

patru zile nu au mâncat. Unii sunt foarte tineri şi alţii chiar bătrâni, toţi murdari, obosiţi, amărâţi şi plini de păduchi. Le dăm pâine, ciorbă şi ţigări. Sunt aşa de mulţumiţi.

Pe câmpul întins cât vezi cu ochii, sute, mii de arme cu baioneta înfiptă în pământ „o întreaga pădure". Acestea marchează locul morţilor şi răniţilor, pentru a fi mai uşor descoperiţi. Mulţi sunt oribil mutilaţi şi intraţi în descompunere. Răniţilor din grajdul colhozului – unii au viermi în răni – le-am făcut rost de medicamente şi sanitarii mei i-au pansat aşa în grabă, cum au putut. Şi aici, mulţi morţi sunt cu faţa învineţită. E efectul *Nebelwerfer*-ului.

A doua rezistenţă la est de Nipru a fost şi ea sfărâmată. Garda SS a *Führer*-ului[12] şi Divizia Blindată [sic!] înaintează acum victorios, vijelios spre sud şi sud-est. Pe deasupra noastră, foarte jos, trec întruna avioane grele de bombardament „un fel de du-te-vino". Apoi avioane mari de transport pentru trupe şi muniţii, escortate de avioane de vânătoare, care, când ajung deasupra noastră, fac fel de fel de giumbuşlucuri. Toate merg spre sud şi sud-est. Primesc răspuns cu mulţumiri la felicitarea de Sfânta Maria adresată doamnei Maria Antonescu.

Ora 17,30. Plecăm spre nord-est. Avem de parcurs, într-o singură etapă, 34 km.

Ostaşii germani ne informează că comandamentul lor a cerut din patrie echipament de iarnă, dar că ei au cerut contramandarea cererii spunând că îşi vor dubla forţele pentru ca, până la venirea iernii, bolşevici să fie zdrobiţi. Dă, Doamne!

Am primit plăcuta veste că domnul general de corp de armată adjutant Iosif Iacobici[13] a luat comanda armatei care operează acuma la Odessa. Noi, vânătorii de munte, suntem mândri că unul dintre ai noştri, un vechi vânător de munte, a primit această înaltă şi pe deplin meritată comandă. Domnia sa ne-a călăuzit paşii şi suntem siguri că şi acolo va face ispravă. Ostaşii de la Odessa vor avea un părinte şi un prea priceput comandant.

19 septembrie. Adun toţi bărbaţii din sat. Par toţi oameni cumsecade. După propunerile cetăţenilor, alegem primar, ajutori, secretar.

Pe aici, numai de câteva zile, a trecut urgia sângeroaselor lupte. În retragerea precipitată, ruşii au distrus totul, tot ce-au crezut că poate fi de folos şi tăvălugul german a... nivelat ruinele. Ruşii, şi prin bostănării, şi culturi de zarzavat, au presărat cu dibăcie diabolică mine, au otrăvit fântânile etc. Mulţi cetăţeni de-ai lor – copii, femei –, împinşi de foame, au sărit în aer.

În acest moment, doi ostaşi, cu caii lor, au fost zdrobiţi de o mină (minele sunt în cutii de lemn, ca să nu poată fi identificate de aparatele speciale). Un ostaş mort, celălalt grav rănit, caii sfârtecaţi.

Locuitorii blestemă cruzimea şi nelegiuirile săvârşite de către ai lor. La plantarea minelor au fost siliţi să ajute şi locuitorii, şi mulţi, din nepricepere, au fost omorâţi. Comisarii şi politrucii jidani, pe cât de rafinaţi, pe atât de cruzi. Şi aici locuitorii povestesc de grozăvia anului 1933, când cumplita foamete a secerat sute, mii de vieţi. Din cei care au supravieţuit, o parte au fost exterminaţi de NKVD, ca unii care ar fi fost duşmanii regimului. Pentru o simplă bănuială, au fost puşi la zid şi împuşcaţi fără pic de milă. În puterea nopţii, duba neagră i-a ridicat, i-a dus undeva. Unde? Nu se ştie... De acolo nu s-au mai întors.

---

[12] Divizia motorizată SS *Leibstandarte Adolf Hitler*.

[13] Iosif Iacobici (1884-1952), general de corp de armată, până la numirea sa la comanda Armatei 4, fusese ministrul Apărării Naţionale (ianuarie-septembrie 1941).

Elanul ostașilor germani, din ce în ce mai puternic. Îi despart acum de patria lor 2 000-2 500 de kilometri.

Ostașii lui Voroșilov, Timoșenko, Budionnîi fug, fug mereu, cu pistolul politrucilor în ceafă.

Domnule Orokizoe, sau cum naiba te cheamă pe limba ta, și ești acum Iosif Visarionovici, zis Stalin[11], după câte am aflat, ai tăi de acasă, din Tiflis [Tbilisi, Georgia], au și ei un Dumnezeu și au voit să te facă... popă, deși de mic erai rău, mincinos și crud. De ce nu ai oleacă de milă, de omenie pentru poporul pe care te lauzi că-l fericești? Este un norod bun, harnic și ascultător, răbdător.

20 septembrie. Împlinesc astăzi 45 de ani. Ani de multă trudă, dar și cu multe bucurii. Mă gândesc unde voi mai fi în al 46-lea an, dacă voi mai fi.

Am înjghebat o frumoasă gospodărie, ajutat cu multă dragoste, răbdare și pricepere de către scumpa mea soție Mioara, care s-a privat de multe, multe bunuri, pentru ca, alături de mine, să avem o bătrânețe fericită, copiilor, Radu și Anca, să le asigurăm o viață mai ușoară, mai tihnită ca a noastră. Ea este o neprețuită soție și o prea bună mamă. Strădania noastră va avea oare rezultatul pe care-l dorim?

Tot astăzi, Răducul meu drag împlinește și el 15 ani. Este acum un flăcău mare și voinic. Regret mult că împrejurările m-au împiedicat să stau împreună cu cei de acasă, măcar atât cât se cuvine. Sunt fericit însă, că prin strădania noastră, el și generația lui vor trăi bucuroși, cu mai puține griji și nevoi, într-o țară puternică, prosperă și respectată. Truda oștirii noastre le va folosi lor.

Ora 9,00. Ne încolonăm pentru marș. Trecem prin Torgaievka [Torgai] către Nijni Sirogozi, unde ajungem la **ora 14,00**, după un marș rapid de 18 kilometri.

Este un orășel cu clădiri mari, școli, colhozul este bogat și bine utilat, câteva fabrici. Aici văd pentru prima oară mult lăudatele creșe pentru copiii mici. Sunt într-adevăr bine întocmite: multe, multe pătucuri mici, ca de păpuși, curate, și apoi felurite jucării. Un spital, și el bine amenajat și curat, chipurile. Locuitorii sunt încă buimăciți după luptele ce s-au dat aici. Sunt ospitalieri, dar duc mari lipsuri, în special de săpun și îmbrăcăminte. Sunt îngrijorați că-i apucă iarna goi, goluți.

Printr-o coincidență (împlinesc 45 de ani), tot astăzi primesc „Coroana României" în grad de ofițer, ca recompensă pentru luptele din 5-7 septembrie de la Șablukovka, când printr-un fericit contraatac am salvat onoarea Brigăzii 4 Munte.

Citesc în „Timpul" din 17 septembrie Ordinul de zi pe armată, cu laude pentru bravura Corpului nostru de Munte în luptele desfășurate în Bucovina–Transnistria și [despre] plantarea tricolorului țării noastre scumpe la est de Nipru. Ca unul care am fost actor în această piesă, mă bucur și mă mândresc.

Vizitez pe îndelete colhozul creat, se pare, ca model, căci este utilat cu multe mașini agricole diferite, toate de proveniență americană (Mack Kozmik etc.). Păsări „Leghorn", „Rhode Island", porci „York" etc. Laboratoare pentru selecționarea semințelor etc.

21 septembrie. Ora 6,00. Gazda mă tratează cu plăcintă foarte gustoasă.

Plecăm spre Moghila Augusta, Balka, Durmeja [?], Moghila Troiski, unde dăm peste un lac și un frumos parc plantat cu felurite specii de arbori, cu vile cochete, cu radiodi-

[11] Așa în original; probabil, o confuzie cu Ordjonikidze, alt revoluționar bolșevic și lider comunist de origine georgiană; numele georgian al lui Stalin a fost Djugașvili.

fuzoare multe. Şi aici, instalaţii pentru creşe, cu multe, multe pătucuri curate şi diferite jucării, cu cinema etc. Localitatea se numeşte Krasnaia Partizanii [azi, Partizani, Ucraina]. Desigur că totul este aranjat pentru vizitele străinilor, căci prea bate la ochi şi prea este în contrast cu cele văzute până acum.

Tunul se aude destul de aproape. Nemţii nu-i slăbesc deloc pe *cioloveci*. Se pare că şi aici va fi o bătălie de mare anvergură, căci ruşii încearcă cu disperare să mai potolească elanul nemţilor. Vor reuşi oare? Va fi a treia încercare de la trecerea Niprului.

Trecem prin Basilievka [?], apoi la Nehov [?], la **ora 14**. Aici vom cantona. În momentul când ne instalăm în acest sat murdar, mizerabil, cinci bombardiere ruseşti trec „în ras" pe deasupra noastră (80-100 m înălţime), mitraliază şi aruncă câteva bombiţe din traista lui Stalin, şi apoi, foarte grăbite, o şterg spre nord-est.

Bate un vânt puternic, praful ne îneacă. Avioanele roşii iar ne vizitează, sunt tare îndrăzneţe. Este probabil o escadrilă proaspătă, pe care nemţii o vor lichida, desigur, curând.

22 septembrie. Timp frumos. **Ora 9,30.** Plecăm. De-abia încolonaţi, dăm peste Batalioanele 23 şi 24 Vânători de Munte, care ne cam încurcă drumul. Trecem pe alături printr-un imens lan de grâu şi apoi la **ora 16,20** Bv. Kolz. [aşa în original]. Şi aici, ca din senin, apar şase bombardiere roşii şi tot „în ras" aruncă bombe, unele incendiare. Oleacă de panică. De astă dată am şapte răniţi, nu prea grav, din Compania 2, de la avangardă, şi cai de la trenul de luptă. Ruşii se cam obrăznicesc.

Pe înserate, ajungem la Posmetnya [?], în faţa satului, la 3 km est. Ne instalăm pe poziţie. Săpăm, săpăm întruna, deocamdată, măşti individuale. Facem legătura la dreapta cu germanii, iar la stânga cu Batalionul Mitraliere Divizionar – maior Zărnescu.

Noaptea este calmă. În dreapta noastră, un batalion roşu încearcă o incursiune. Se rătăcesc, atacă descusut. O parte sunt prinşi, o parte curăţaţi, şi puţini reuşesc să se întoarcă acasă. Fac parte din Divizia 4 Tiflis – majoritatea armeni –, au avut ordin să captureze, nici mai mult nici mai puţin, postul de comandă al diviziei germane, dar au dat greş. Coloana de prizonieri trece acum pe lângă noi. Prizonierii par fericiţi că au scăpat teferi şi de năpasta roşie.

23 septembrie. Ora 7,00. Sunt chemat urgent la brigadă, în satul Mencikur, unde sunt pus la curent cu noua situaţie ce ni s-a creat. Vom schimba din poziţie divizia de munte germană.

La postul de comandă al Regimentului 99 Vânători de Munte german, luăm contact cu generalul Lanz[15], un neamţ simpatic şi şugubăţ. Pe o motocicletă, însoţit de doi ofiţeri germani, mergem spre linia întâi. Ne rătăcim puţin, căci nemţii nu prea cunosc drumul prin lanurile de porumb şi floarea-soarelui. Ruşii ne descoperă când trecem pe o fâşie de teren ca în palmă, bine reperată de focul lor. Jos de pe motocicletă, în pas alergător în zigzag şi mai de-a buşilea prin ploaia de gloanţe – ruşii trag răzbit. Zdup în şanţul anticar! Aici iau contact cu maiorul [Klaus] Dauner, comandantul Batalionului 2 din Regimentul 99 Vânători de Munte[16]. Un neamţ, şi el foarte simpatic, şi întâmplarea face să ne cunoaş-

[15] Hubert Lanz (1896-1982), general-maior, comandantul Diviziei 1 Vânători de Munte germane.

[16] Regimentul 99 Vânători de Munte era comandat de colonelul Hermann Kress.

nem de la St. Moritz, unde ne-am întâlnit la Olimpiada a 2-a de iarnă, în anul 1928, el fiind atunci comandantul patrulei militare germane la această competiție[17]. Mi-a oferit un vin negru vârtos, din... *Frankreich* [Franța]. Fac împreună cu el recunoașterea sectorului pe care la noapte îl va ocupa batalionul meu.

Valuri, valuri de bombardiere roșii ne dau târcoale, mitraliază, bombardează, dar nu ne supără prea mult, căci artileria a.a. germană le pune repede pe fugă.

Când se lasă întunericul mă întorc și-mi găsesc batalionul în marș spre linia întâi și la ora 24 suntem cu toții în șanțul anticar. S-a lăsat un frig năstrușnic.

24 septembrie. Toată noaptea, împreună cu camarazii germani și comandanții mei de companie și plutoane, am trecut de la un flanc la altul al poziției pe care am luat-o în primire așa cum se cuvine.

Ora 7,00. Camaradul Dauner ne părăsește. Îi urez drum bun și la bună vedere în Crimeea (el pleca acum cu unitatea sa la Perekop – poarta Crimeii).

Câte un ofițer și un subofițer germani din fiecare companie schimbată vor mai rămâne cu noi, până la **ora 18,00**, ca să ne... aclimatizeze.

Din zori, artileria, aruncătoarele și mitralierele au început să ne piseze. Apoi, cârduri de avioane de vânătoare și bombardiere ne iau sub foc. Din fericire, sunt slabi ochitori. Sunt avioane de un tip nou. Nu cumva sunt din vreun stoc englez? Englezii sunt aprigi negustori, dibaci. În războiul din 1914-1918, de pe coastele Irlandei, germanii își procurau material nobil, rar, pe care, desigur, îl plăteau gras, căci erau la ananghie. Rușii sunt, se pare, și ei la ananghie și au apelat la... scumpii lor aliați.

Acum, întreg Corpul nostru de Munte este pe o singură linie în șanțul anticar, o uriașă lucrare defensivă, care pleacă de la Dnepropetrovsk, pe Nipru, până la Marea Azov (350-400 de km). În fața uriașului șanț, o bandă lată de 5 m, plantată cu mine anticar, care se declanșează numai la o greutate de peste 300 de kg. Într-un cuvânt, o lucrare după toate regulile artei.

De la stânga la dreapta: Divizia 4 Munte (numai în parte în șanț), apoi Divizia 2 Munte (venită proaspăt din țară) și la flancul drept, Divizia 1 Munte (brigăzile de munte sunt acum divizii[18]).

Trupele germane – terestre și aeriene – au dat fuga la Perekop – Valul zis al Tătarilor (poarta Crimeii). Îngerii noștri păzitori (aviația germană) ne-au părăsit pentru un timp și acum aviația roșie își face de cap.

La stânga sunt legat solid cu Batalionul Mitraliere Divizionar maior Zărnescu și nu-mi fac griji. Trimit pe sublocotenentul Pitiș, cu o patrulă, să-mi facă legătura la dreapta cu Batalionul 4 Vânători de Munte, locotenent-colonel Băjenaru, dar, după îndelungată căutare, Batalionul 4 nu poate fi găsit în șanțul a.c. și pe distanța de circa 2 km simt flancul meu drept în... aer. Mă subțiez la maxim posibil, dar totuși nu reușesc să acopăr acest gol, spre dreapta.

Ora 14,00. Un bombardament foarte puternic de artilerie de toate calibrele și un clănțănit intens de mitraliere și brandturi. *Ciolovecilor* le-a sosit, cu autocamioane, muniție

[17] La acea dată, așa cum rezultă din programul Olimpiadei de Iarnă de la St Moritz, Klaus Dauner era *unter-feldwebel*.

[18] Cele patru brigăzi mixte de munte existente la începutul campaniei în Est au fost transformate în divizii în martie 1942.

din gros şi acum ţin morţiş să ne bage în sperieţi. După 30 de minute încep să o lase mai domol.

Mi se prezintă un *plen* (prizonier)[19], cu mâinile sus. Este destul de isteţ, căci după cum spune, are opt clase de liceu. Vorbeşte multe, dar nu-l prea înţelegem. Bănuiesc că este haldău.

Mi-am săpat o firidă în peretele vertical dinspre inamic (înalt de 3 m), am acum un cabinet fain. Când şuieră vântul de-a lungul şanţului este cam... curent şi mult praf. Nevoile chiar şi cele mici, le facem cu economie, căci din şanţ nu este chip să poţi ieşi ziua; noaptea însă ne răzbunăm. Pudicitatea – de voie, de nevoie – a început să dispară. Să nu rămânem însă cu obiceiul.

Ora 17,00. Comandanţii mei de plutoane şi amicii germani, care au rămas o zi cu noi pentru ultimele recomandări şi au trăit cu noi înfrăţiţi o zi de luptă, se pregătesc acum de plecare la ai lor. Ne despărţim deci cu emoţie şi bună prietenie.

De-abia plecaţi însă, alarmă la flancul drept: „Să vină domnul maior!" Eu repede mă urc pe parapetul şanţului şi prin binoclu văd cum două companii de roşii în formaţie strânsă, cu nelipsitele bucătării de campanie pe roate, cu fum pe coşuri, se îndreptau perpendicular pe şanţul nostru, pe care plutoanele din cap îl şi trecuseră prin golul cu pricina (desigur, îl mirosiseră). Mergeau acum pieziş pe flancul şi spatele nostru. Bună socoteală.

Ordin rapid: „Compania 1 afară din şanţ: faţa la dreapta (o întăresc încă cu două mitraliere), foc viu cu tot armamentul; două tunuri antitanc, sus pe parapet, şi foc direct, viu, în plină coloană bolşevică."

Focul nostru deschis prin totală surprindere i-a copleşit pe ruşi. O parte au fost puşi la pământ, o mică parte au şters-o înapoi şi cred că s-au rătăcit prin porumbi, şi cred că peste noapte îşi vor lua şi ei calea înapoi, dacă vor fi deştepţi. Situaţia este, deocamdată, dificilă, nelămurită, deci toată lumea la posturi şi multă vigilenţă.

Mă întorc la postul meu de comandă – în firidă –, aici dau peste subofiţerii nemţi de care mă despărţisem de-abia cu două ore înainte. Ei, oarecum speriaţi, îmi istorisesc că, mergând spre înapoi, au dat peste ruşi, aproximativ două companii (cred că exagerează), care au deschis foc asupra lor – nu ştiu încă nimic de soarta a doi camarazi de ai lor.

Îi liniştesc spunându-le: „Aici este al 3-lea de Munte şi pe aici ruşii nu vor trece."

În toiul discuţiei, prin semiîntuneric, vedem venind fuga, fuga, spre noi, doi ostaşi germani cu doi catâri, cu samare. Dăduseră şi ei peste *cioloveci*. Erau într-o ploaie de gloanţe şi branduri. Din şanţul nostru sare repede afară un subofiţer german şi fuge în zigzag înaintea celor năpăstuiţi şi-i aduce pe toţi nevătămaţi în şanţ. Minunat fapt de camaraderie! Un măreţ exemplu pentru toţi ai mei. Acest act şi alte multele formează puterea bravei armate germane.

Bieţii catâri, animale atât de docile, sunt acum la adăpost – camarazii noştri. Ei au fost aduşi din munţii Macedoniei, unde vânătorii de munte germani au luptat în drum spre Grecia – Termopile. Acum rumegă liniştiţi şi par să ne mulţumească că-i găzduim.

După ce se întunecă bine, camarazii germani vor să plece. Această întâmplare le-a dat prilejul să vadă că nici vânătorii noştri de munte nu sunt mai prejos. Sunt în admiraţie pentru ai mei şi au cuvinte de laudă pentru modul prompt, rapid cum au lichidat... incidentul de la dreapta. Ei au constatat – pe viu – aceasta, la faţa locului. Ne luăm iarăşi bun-rămas şi îi îndrum pe un drumeag din stânga noastră.

[19] În limba rusă, *plen* înseamnă prizonierat. Autorul îl foloseşte în sens de prizonier.

Înapoia noastră se aud focuri răzlețe. Suntem, se pare, acum, între două focuri. Cu câte un pluton de companie fac față și spre înapoi. În această noapte, nimeni nu închide ochii. Vigilență: ochi și urechi și multe rachete albe. Suferim de sete și puțin de foame.

Ora 23,00. Evrika! Conductorii de la trenul de luptă strigă disperați: „Unde sunteți?" Le luminăm, atât cât putem, calea, și căiuții noștri cu samare ne aduc mâncarea, apa mult dorită și muniții. Îi oprim dincolo de banda minată și descărcăm bunătățile. În șanțul nostru este mare bucurie, nici nu mai auzim răpăiala tirurilor mitralierelor și bâzâitul avioanelor. Apare luna nouă și se lasă tare frig. În gamele ne îngheață apa. Noaptea este lungă, lungă și pare fără sfârșit.

25 septembrie. Ora 4,30. Mijește ziua mult așteptată. Deși a ieșit soarele, este totuși frig. Ne întindem, ne dezmorțim, facem „birjăreasca".

Ora 9,00. Un batalion de ruși ne atacă în formație foarte strânsă (ca să fie mai bine controlați de politruci), dar repede îi dăm peste cap. Rușii se supără atunci și tabără pe noi cu un viu bombardament de artilerie. Apoi încep să ne dea târcoale avioanele. Suntem acum călițiîn bătălii și nu-i luăm în serios.

Fac acum socoteala pierderilor de ieri:

Morți: soldatul Vasile Merchez, ctg.[50] 1934, din Compania 1. Are acasă, bietul, doi copilași. Dumnezeu să-l odihnească în pace!

Răniți: sergentul Ion Vasilache, ctg. 1937 – Compania 1; caporalul Dumitru Georgescu, ctg. 1930 – Compania 1; soldatul Niculae Gherasim, ctg. 1930 – Compania 1; fruntașul Ion Motoașcă, ctg. 1931 – Compania 1; caporalul Dumitru Popescu, ctg. 1934 – Compania 1; sergentul Ilie Ștefan, ctg. 1938 – Compania 2.

Am scăpat relativ ieftin. După declarațiile prizonierilor care s-au predat astă-noapte, rușii au avut peste 100 de pierderi: 70 morți și 32 de răniți, după incursiunea pe care au ratat-o ieri. Au făcut o proastă afacere.

Ora 13,00. Pe deasupra noastră, jos de tot, trece un grup de 12, apoi altul de 7 bombardiere grele rusești. Nu ne... onorează cu nimic, merg spre înapoia noastră sperând să găsească ceva mai... rentabil, și bine fac.

Ca și la Nistru–Țibulevka–Nipru, și aici, unde au avut toate avantajele: strategic, tactic, geografic, superioritate în material față de noi, acțiunile bine începute au fost ratate curând, lamentabil. Comandanților lor le lipsește aproape complet suplețea. La ei acasă, sunt roboți, turmă, nu au o gimnastică a minții. Această țară ne prinde bine nouă.

Suntem toți îmbâcsiți de praf și murdărie. Nu ne-am spălat de trei zile. Rușii încearcă mereu să se infiltreze prin golul din dreapta noastră și aceasta ne face mult sânge rău, căci ne-am întins ca o alviță spre dreapta și tot n-am putut umple golul. Divizia n-a luat încio măsură până acum, cu toate rapoartele ce s-au făcut. Deși răzlețe, primim focuri din dreapta și puțin din spate, desigur de la niște ruși încă rămași pe acolo. Situația noastră nu este prea agreabilă. Grupuri de avioane, de câte 6-12, ne bombardează și ne mitraliază nestingherite căci nici artilerie a.a. și nici avioane de vânătoare nu avem – toți sunt plecați la Perekop.

La **ora 13,00**, mă pomenesc la mine cu ostașii Diniță Ilie, Moraru Ion, Onea Ion, toți din Compania 2, contingente vechi. Mă roagă stăruitor să le dau voie să iasă din șanț, să meargă la ruși, care sunt la cca 300 metri, și dintr-un post înaintat, pe care l-au dibăcit ei, să-mi aducă de urechi *ciolovecii* care s-au cuibărit acolo. Le explic că, fiind

[50] Contingent.

în plină zi, treaba aceasta va fi greu de făcut. Totuşi, la insistenţele lor, le-am îngăduit această dificilă operaţiune.

Au sărit voiniceşte din şanţ şi, în pas alergător – ca la paradă –, dau buzna în groapa postului înaintat, care-i sâcâie aşa de mult, după ce au aruncat fiecare câte o grenadă – aşa, pentru intimidare. Ruşii au fost total surprinşi de îndrăzneala lor, nu-şi credeau ochilor. Au ridicat mâinile sus şi *...predaiski*. Unul s-a mai codit puţin. Cu două paturi de armă aşternute pe spinare, l-au convins şi pe acesta să fie cuminte. Într-un timp foarte scurt cei trei bravi năzdrăvani ai mei se întorc cu zece *cioloveci*, toţi cu braţele în sus, cu o ţinută chiar caraghioasă. Ruşii trag acum după ei şi le strigă ceva pe limba lor, dar este prea târziu, căci tot alaiul este acum în şanţul nostru.

Am urmărit cu încordată atenţie, cu emoţie, cu inima strânsă. În toată isprava lor i-am văzut înalţi până la cer, uriaşi, superbi. Cu de-alde voi, scumpa noastră ţară se poate mândri. Dacă Dumnezeu Atotputernicul ne va ajuta să ne întoarcem în patria noastră, cu voi şi cu alţii ca voi, vom face acolo o mai bună rânduială. Glia, răscolită şi udată cu sângele şi sudoarea părinţilor, moşilor şi strămoşilor voştri, va fi numai a voastră. Liftele străine şi cozile lor de topor îi vom face una cu pământul. Le vom aminti cântecul: „...Grecotei cu nas subţire, / Bulgăroi cu ceafa groasă, / Voi sunteţi urmaşii Romei? / Ptiu!"

Căpitanul vostru, Nedelea Victor, dacă ar fi voit să vă cunoască aşa cum sunteţi, nu m-aş fi văzut obligat să-i iau comanda companiei voastre şi să-l trimit ca „băgător de seamă" la trenul regimentar. Ar fi fost şi el aici cu noi, şi v-ar fi admirat şi îndrăgit.

În şanţul nostru este acum mare sindrofie: stând de poveşti cu... capturaţii. Între ei este şi un caucazian tânăr, frumuşel – tip de turc. Toţi sunt cam speriaţi, dar le vine inima la loc când le oferim pepeni, în lipsă de apă, ţigări. Încep să devină gureşi. [...] Îl ascultăm pe caucazian, care este mai sincer. Ceilalţi sunt ucraineni şi speră să se întoarcă la ei acasă. Turcul mă roagă să-l las şi pe el cu ei, până se ocupă oraşul Tiflis, de unde este el. Îi promit aceasta şi pare foarte fericit.

Incursiunea, de-abia consumată, a devenit... epidemică, căci din Compania 2, sergentul Neagu Constantin, soldaţii Negroiu Vasile, Tiploiu Gheorghe, Coropescu Ion şi caporalul Pirnog Niculae îmi cer învoirea să meargă şi ei peste ruşi. Sunt geloşi pe camarazii lor de companie.

Zis şi făcut. Mai în picioare, mai de-a buşilea, ajung şi ei în bârlogul cu pricina, susţinuţi de foc viu de ai noştri, din şanţ. Acolo, găsesc doi morţi şi un rănit de grenadele predecesorilor lor şi mai alături, într-o mască, de unul singur, un *ciolovec* care făcea pe mortul. Îl înşfacă şi hai cu el repede la noi, sub focul roşiilor.

Este sublocotenentul Avaviev şi, coincidenţă, a fost avansat în grad chiar astăzi. Era comandantul plutonului din care fac parte cei de la prima incursiune. Este un tip de bandit, viclean. Ne spune că în civilie a fost lucrător la şantierele din Sevastopol. Nu ne spune mare lucru. Face pe prostul. A venit aici, pe front, numai de două zile.

În faţa noastră sunt două mari şire de paie, proaspăt treierate, şi ostaşii mei au observat... mişcare pe sub stogurile de paie. Hop şi a treia incursiune – epidemie curată. Echipa: sergent Neagu Ion, fruntaş Necşoiu Vasile, soldaţii Barbu Ştefan, Moraru Niculae, înarmaţi cu sticle cu benzină, s-au hotărât să dea foc la cele două stoguri de paie. Zdup afară din şanţ, repede la paie şi... foc. De sub paie au ieşit ca şobolanii şapte *cioloveci*. Hai şi cu aceştia la noi... acasă.

Ne spun că fac parte din Regimentele 472-87-720, un fel de amestecătură. Că sub şirele de paie au fost mai mulţi, care desigur acum sunt scrum; că s-au infiltrat aici în timpul nopţii precedente. Înarmaţi cu grenade grele cu coadă (2 kg), aveau ordin să se apropie în

timpul nopții, treptat, tiptil, de șanțul nostru și să ne arunce grenadele în cap. Ce plăcere am fi avut noi! Socoteala de-acasă nu se potrivește cu cea din târg.

M-am hotărât să curm molima incursiunilor, căci „ulciorul nu merge de multe ori la apă". Și apoi nu vreau nici să-i supăr prea din cale-afară pe ruși.

Rușii și-au instalat acum arme automate în golul din dreapta noastră și trag necontenit în lungul șanțului. Ne produc serioase pierderi. *Morți:* caporalii Ganea Gheorghe, Niculae Ion, Manea Constantin, soldații Gurău Niculae, Fudulache Ion, Enciu Ștefan, din Compania 1. *Răniți grav:* fruntașul t.r. Chicu Alecu – Compania l; caporalul Pișcu Niculae – Compania 2; fruntașul Necșoiu Niculae – Compania 2; soldatul Ponces Ion – Compania 1; fruntașul Ghenoiu Niculae – Compania 2; soldatul Duca Constantin – Compania 2; sergentul Bobu Gheorghe – Compania 1.

Toată bucuria prilejuită de incursiunile atât de reușite îmi este acum întunecată de aceste dureroase pierderi. Colonelului Ludwig, comandantul grupului, nici că-i pasă. A rămas surd la toate rapoartele mele disperate. M-am hotărât să sar peste el, să-l trimit de sublocotenentul Pitiș – aghiotantul meu – direct la divizie și, la nevoie, la corpul de armată. Să se ia măsuri pentru golul de la dreapta.

Iarăși o noapte fără pic de somn, căci în șanțul rămas gol la dreapta s-au instalat acum rușii, în locul Batalionului 4 Vânători de Munte, locotenent-colonel Băjenaru, pe care, cu toată strădania, nu l-am putut găsi până acum. Îi avem acum pe ruși și în coastă.

Dintre prizonieri, am oprit doi mai dezghețați, ca momeală. Noaptea îi pun la megafon să-i invite pe ai lor la noi.

26 septembrie. Dis-de-cu-noapte dau drumul la momeală. Strigă pe ruseşte: „Veniți aici, este bine etc." Imediat, șapte *cioloveci* vin spre noi cu brațele ridicate. Sunt luați însă sub foc din spate și flanc de ai lor. Se așternla pământ. Un politruc, probabil cu pistolul în mână, se apropie de ei. Ce vor fi pățit, bieții de ei! Undița n-a prins. Nu-i nimic, vom mai încerca cu *idi suda* (veniți încoace).

Noaptea a fost tare frig. Cu cele două perechi de ciorapi de lână, mi-au înghețat picioarele. Bieții ostași suferă și ei de frig, cu hainele lor rupte, tocite. Trăim aici în șanț, tărâți în firide ca niște cârtițe. Firida mea este plină de umezeală și de șoareci. Cămașa este veșnic umedă și hainele, mucegăite. Și, pe deasupra, ne-au năpădit și păduchii. Din cauza frigului și, bineînțeles, și a proiectilelor, ostașii își adâncesc mereu firidele din peretele șanțului, ba unii, mai grijulii, și-au săpat adevărate subterane pe fundul șanțului. Este un adevărat labirint.

Ostașii fac mare risipă de muniții în timpul nopții. Nu vor să înțeleagă ce tragedie va fi când vor simți nevoia acestora.

Rușii sunt foarte colțoși noaptea. Este specificul rasei lor: lovitură la întuneric, subversiune, laşitate.

La lumina lunii noi, trec pe târgi, pe fundul șanțului, de la dreapta spre stânga, răniții. Nu pot fi evacuați decât noaptea. Mi se strânge inima de durere când văd fețele lor livide, pline de suferință. Caut să-i îmbărbătez, dar lacrimile îmi înecă ochii și trebuie să-mi ascund durerea pe care o simt. Sunt comandantul lor și trebuie să fiu tare de inimă.

Cei mai mulți dintre ai mei cad din neghiobia șefilor dinapoi, care, din comoditate, din completă nesimțire, dintr-o frică de fleoarță, nu vor să vină aici, la fața locului, să vadă realitatea – golul de doi kilometri și jumătate. Își păstrează rezervele să-i apere de muște. Tunarii, când le cer foc, spun că au depășit alocația pe ziua curentă. I-am botezat cioclii.

Ce fac ofițeraşii cu cuci pe piept şi juvețe la gât, căci este plină divizia de ei! Generalul comandant, care, în marşurile lungi, prin golurile lăsate de ruşi, era atât de năbădăios, acum nu este de găsit. S-a vârât în gaură de şarpe. Când încerc, prin telefon, să le arăt ce ne doare, fac pe „n-aude, nu vede", ba mai sunt şi obraznici. „Unde eşti tu, Țepeş, Doamne..." S-au cuibărit acum toți în pivnițele satului Mencikur.

Când am luat în primire sectorul de la Divizia Alpină [Divizia 1 Vânători de Munte] germană, generalul nostru şi-a trimis om în loc şi numai după insistența amabilă a comandantului german a binevoit să se deranjeze până la postul de comandă al regimentului german, de unde repede, repede, a şters-o înapoi cu auto, la bârlogul său de la Mencikur şi ne-a lăsat în baltă, să ne descurcăm singuri cum putem. L-am văzut atunci pe simpaticul general Lanz cu câtă scârbă şi compătimire l-a privit.

Ofițerii germani s-au adunat ciopor în jurul şefului lor, care, pentru fiecare, a avut o vorbă bună, o glumă. Stima, împletită cu admirație şi dragoste, formează tăria armatei germane. La plecare şi-a îmbrățişat ofițerii şi subofițerii, iar, pentru noi, călduroasă strângere de mână şi bune urări. Şeful nostru nici mâna nu ne-a întins-o, parcă am fi fost leproşi.

Ruşii strâng din ce în ce mai mult cleştele în care sunt prins la dreapta. Batalionul meu este întins la refuz, peste 2 800 m. După multă tocmeală, mi se trimite, în sfârşit, un pluton din rezerva grupului. Acesta vine însă după ce se întunecă şi, după cât văd, nu prea are chef de treabă. L-am trimis înapoi acasă.

M-am hotărât să-i arunc pe ruşi din coasta noastră prin mijloace proprii. Ce nu face omul la ananghie.

Iau plutonul sublocotenentului Pană Gheorghe, de la Compania 3, mai puțin încercată de astă dată, şi hotărăsc atacul la baionetă, la grenadă, la beregată. Ostaşii pe burtă, în genunchi, în picioare, repede, repede spre *cioloveci*, care, surprinşi, deschid focul cu două mitraliere dintr-o cazemată, care străjuieşte şanțul a.c., şi trag vijelios.

Atacul nostru este năprasnic, sublim, măreț. Sunt acum de gât cu ruşii, pe care-i ciopârțesc. Unii *cioloveci* simulează că se predau, dar apoi aruncă grenade. Ordin: „Niciun prizonier, totul la pământ!"

Mai repede decât credeam, reuşesc să mă descleştez de ruşi şi cu două plutoane din flancul drept ocup şanțul în care se infiltraseră ruşii şi [care] mi-au făcut atât sânge rău câteva zile şi nopți în şir.

Cei care au mai rămas din plutonul Pană trec acum către stânga, la compania lor. Pe unul, răzleț, rămas în urmă, îl întreb ce este cu el, îmi răspunde ritos, mândru: „Am făcut parte din plutonul de sacrificiu al domnului sublocotenent Pană şi mă întorc acum la compania mea". Îmi vine să-l pup.

Târgile cu sanitari intră în funcțiune. De-a lungul şanțului, pe întuneric, trec prin fața mea răniții – unii grav, bieții de ei. Nici nu se vaită. Mi se sfâşie inima de durere, dar cu sacrificiul lor am reuşit tocmai la timp să scăpăm de încercuirea pe care ruşii o puseseră la cale chiar în această noapte. Din fericire, le-am luat-o înainte. Dau ordin să fie adunați toți morții, să fie duşi spre înapoi şi îngropați creştineşte.

Ruşii se dezmeticesc, se răzbună şi încep un formidabil bombardament de artilerie şi aruncătoare de mine de toate calibrele. Ploaie torențială, nu altceva. Suferă acum mai mult tot Compania 1, pe care, ca să o mai protejez, am mutat-o acum la centrul dispozitivului. Taluzul abrupt al şanțului se năruieşte acum peste oameni, în unele locuri.

După o oră încheiată, *ciolovecii* se potolesc. Târgile iarăşi încep să defileze de-a lungul şanțului cu răniți şi morți. Simt că nu mai pot suporta durerea când îi văd sfârtecați.

Sanitarii, în cap cu medicul căpitan [Eugen] Dimitraș și plutonierul Iorga, încep să nu-și facă treaba așa cum se cuvine și mă obligă să-i bruftuluiesc. Căpitanii activi Burcu Dumitru și Stănescu Dumitru, cu sublocotenentul în rezervă [Ștefan] Bujor, ca întotdeauna, încep să se lamenteze ca niște fleoarțe și aceasta mă amărăște și mai mult. Cred că-i voi trimite la Curtea Marțială!

27 septembrie. Ora 4,00. După abia o oră de somn adânc, mă trezesc într-un viu bombardament. Rușii atacă pe toată linia batalionului meu. „Sus pe parapet, toată lumea la posturi." Îi plesnim la timp și o iau fuga înapoi.

La dreapta, totuși au reușit să se infiltreze din nou în golul rămas neacoperit și acum trag cu mitralierele de-a lungul șanțului. Un glonț intră în pulpa sergentului radiotelefonist, care este la un pas de mine. Pe la urechi ne piuie cartușele *ciolovecilor*, apoi, hârșt! un glonț în umărul drept al meu. Fiind îmbrăcat într-o manta groasă rusească și glonțul venind obosit de la mare distanță, a venit pe lat și nu a pătruns decât până sub piele. Îl pescuiesc frumos și-l bag în buzunar.

În război, mai sunt și momente hazlii. De-abia mă sculasem și-mi dezmorțeam oasele pătrunse de frig și umezeală, și pică la mine căpitanul Alexiu, observatorul Divizionului 2 Tunuri Munte și sublocotenentul Purdilă, observatorul Regimentului 53 Artilerie, cu care aveam de gând să mă răfuiesc. Simt că-mi umblă ceva când pe spate, când pe brațe. Purdilă susține că trebuie să fie un păduche. Ce fel de păduche, așa de iute de... picior? Dezbrac mantaua și vestonul și țâști! din mânecă un șoricel... Prietenul se cuibărise între cămașă și veston și a dormit un somn dulce pe... spinarea mea. Cei din grupul meu de comandă își descrețesc frunțile și fac mare haz. Micul șoricel a reușit să ne înveselească. Aceste lighioane s-au înmulțit și sunt din ce în ce mai obraznice, s-au abonat la pâinea noastră; ba unul mai belicos l-a ciupit pe un ostaș de deget.

Grupuri, grupuri de avioane trec întruna pe deasupra noastră. Au început acum să ne arunce și manifeste prin care ne... roagă să ne predăm la ei, unde spun că va fi tare bine – să o creadă ei! Au acum totala stăpânire a văzduhului, căci nemții sunt ocupați la Perekop. Se zice că în curând își vor termina treaba acolo și vor veni iarăși pe deasupra noastră. Adă-i, Doamne, cât mai curând!

Am câțiva ostași încă năuciți din vâltoarea luptei de aseară. Sunt cam aceiași, le cunoaștem năravul, își vor reveni în curând și, la prima ocazie, o vor lua *da capo*, așa-i piesa.

Ora 13,00. Rușii continuă să ne bombardeze cu furie crescândă. Un bombardier greu, din greșeală, le arde *ciolovecilor* odată cinci bombe, apoi alte șapte. Trageți așa, frăților, că trageți bine! Mai aveți grijă și de ai voștri.

Ora 15,00-15,30. Din satul Timoșevka [Timoșivka] (poartă numele unui mareșal de-al lor[31]) circa un batalion, în formație strânsă, înaintează spre flancul drept al meu. Tare le place rușilor să-și vâre nasul acolo unde știu că „le fierbe oala". Cer focul artileriei care, din fericire, se declanșează repede și masiv (bruftuluiala mea ne-a prins bine). Fac cale întoarsă. Se regrupează și apoi din nou la atac, împinși de la spate de politruci. Focul nostru îi risipește și-i așterne la pământ. Artileria lor trage năstrușnic pe noi. Aduc acum rezerve din spate, și valurile de atac se ridică și, în salturi de câte 10-15, înaintează spre noi cu dârzenie. Țin morțiș să ne dea peste cap din șanțul pe care l-au părăsit, așa de ușor, în fața nemților.

[31] Se referă, probabil, la mareșalul sovietic Semion Konstantinovici Timoșenko (1895-1970).

Bătălia se desfăşoară acum pe întreg frontul. Ca din senin, în spatele nostru, paralel cu şanţul, în plină viteză apare un car de luptă. Imediat, un tun anticar, afară din şanţ, cu faţa înapoi. Din stânga, câţiva ţipă: „Nu trageţi, este tanc german." Într-o secundă, mă lămuresc, căci văd pe el secera şi ciocanul... foc! Din prima lovitură (căci sublocotenentul în rezervă Nelu Dumitrescu este mare meşter), tancul a rămas... fără suflare după ce a încercat să manevreze spre noi, cam anapoda, să ne atingă cu vreo bombiţă. I-am luat însă piuitul la timp. O grupă de luptă, fuga la el, cu grenadele pregătite. Începe tocmeala: *predaiti*! Se cam codesc la început, nu vor să deschidă capacul turelei, dar un ostaş mai isteţ este căţărat pe tanc cu sticluţa cu benzină, gata să-i stropească, să le dea foc înăuntru, să-i prăjească. În cele din urmă cădem la învoială: deschid capacul, descind frumuşel, cuminţi, pe pământ, amândouă mâinile pe cap, şi hai cu... nunta în şanţul nostru.

Interogatoriu: Este tanc de comandă; şeful, locotenent Lisenko; ajutor, sublocotenent Vasiliev; trăgător, sergent Avakumov. Sunt veniţi aici, pe front, de la Moscova, unde au primit tancuri nou-nouţe. Sunt numai de două zile aici. Au fost cinci care de luptă şi au atacat la extrema stângă a noastră în sectorul Diviziei 4 Munte, unde au pătruns până la trenurile regimentare ale acesteia, de unde au luat prizonieri casieri, ofiţeri cu aprovizionarea etc. Au luat circa 30 de prizonieri, pe care i-au aşezat deasupra pe tancuri, pentru ca ai noştri – spun ei – să nu-i ia sub foc.

După ispravă, vrând să se întoarcă acasă, nu au nimerit locul pe unde s-au infiltrat, dar pe harta lor au văzut că undeva, peste şanţul a.c., este lăsat un pasaj de trecere care nu este minat (acesta este chiar în sectorul meu), pe aici au vrut să o şteargă acasă, dar au căzut în leasă.

În timpul convorbirii cu *ciolovecii*, iarăşi gălăgie la stânga, în spatele Batalionului 2 Vânători de Munte au apărut trei tancuri. Sublocotenentul Totoianu, şi el un brav, un bun ţintaş, în câteva minute distruge două, care sunt incendiate. Unul le scapă şi caută şi el ieşirea din sectorul meu. „Dumitrescule, arde-l!" În momentul când ajunsese chiar pe marginea şanţului, la pasajul căutat şi gata să ne scape, este lovit în plin şi răsturnat cu şenilele în sus, în şanţul nostru.

Deci patru tancuri la număr. Unde este al cincilea? Caporalul Ceapă – agentul meu la grup – ne lămureşte. Ne spune că întorcându-se de la postul de comandă al grupului, a văzut, pe marginea lacului din apropiere, un tanc rusesc fâţâindu-se de colo până colo şi că a tras în el cu tunul. Al cincilea...

Sunt în clar. Comandantul acestei unităţi de tancuri – care este acum lângă mine – nu a mint.

Să continuăm: La locotenentul rus, am găsit 400 de ruble şi, ce este curios, 200 de lei, în hârtii noi de câte 5 lei, apoi 60 de mărci germane. Spune că aceşti bani străini i-a primit de la un tovarăş de-al lui. Cred că minte, are un carnet din care se vede că este şi comisar politic. Este foarte bine îmbrăcat: cămaşă albastră, de mătase, haină de piele etc. Este puţin arogant, dar cu încetul se dă pe brazdă.

Sublocotenentul este complet năucit şi îmi face semn că este surd.

Şoferul spune că, împreună cu marea unitate de tancuri, au mai atacat patru regimente din Divizia 6 Siberiană, cu ordinul să întoarcă frontul Corpului de Munte, de pe şanţul anticar. Cred că spune adevărul, căci l-am simţit pe pielea noastră.

Când s-au ridicat ca să-i trimit înapoi la grup, am observat că locotenentul simte o jenă, se ţine cu mâna de partea stângă a corpului. L-am întrebat ce are şi mi-a spus că este rănit. L-am dezbrăcat şi, într-adevăr, avea o rană destul de serioasă între coaste, dar s-a

ferit să ne spună, fiindcă ai lor le-au zis că noi îi otrăvim etc. Medicul căpitan Dumitraş l-a pansat frumos şi a dezmințit poveştile cu care i-au îndopat ai lor. Dumitraş vorbeşte bine moldoveneşte, căci la origine este basarabean. Ceilalți fiind numai zgâriați pe la mâini şi pe la mutră, au fost şi ei pansați cum se cuvine. Caporalul Ceapă i-a luat apoi în primire şi i-a dus înapoi la grup.

Cu cei răsturnați cu carul în şanț nu am putut sta de... poveşti, căci, sărind din car, au vrut să iasă din şanț şi să fugă la ai lor. Au nimerit însă în cer, „unde nu este nici durere, nici suferință...".

Inamicul împinge, împinge mereu, dar peste tot îl aşternem la pământ.

Se lasă noapte rece. *Ciolovecii* s-au mai domolit. Aruncăm... momeala. Cei doi emisari dau drumul la ghes: *„Idi suda – davai haroşe papirosi*[32] etc.".

Încep să vină câte unul, mai în picioare, mai pe foale. Ai lor trag după ei. În scurtă vreme, avem în năvod patru bucăți, unul şi unul.

Pe la **ora 24,00**, se aud paşi îndesați, chiar deasupra postului meu de comandă. O mahală de rusnac. Îl lăsăm să se apropie şi bâldâbâc, cade în şanț şi se răneşte la față. Este beat chior. Are în sacul de merinde nu mai puțin de patru pâini, şi-a luat omul să-i ajungă. Pe unul din... pescarii mei îl cunoaşte şi dă-i cu îmbrățişări şi pupături. În bandulieră, are o puşcă semiautomată nou-nouță. Roth – ordonanța mea –, care este veşnic paraponisit, i-o ia frumuşel, aşa din precauție, căci cine ştie ce-i dă rusnacului prin cap. Ne mai spune că li s-a dat votcă cât au putut să bea. Se plânge grozav de comandanți, care, cum şovăie puțin, îi şi împuşcă din spate. Este din Regimentul 726 contopit cu 680.

De la Compania 2, din dreapta, îmi aduce încă doi *pleni*. Unul este ucrainean şi celălalt din Rostov. Sunt şi ei puțin ciupiți. Spun că, după ce-i îmbată bine, îi trimit la *nastuplenia* (atac). Îi omenim cu țigări şi biscuiți. Ne spun că dacă ar şti ruşii ce oameni buni suntem, nu ar mai rămâne unul la ei. Au pierderi foarte mari în morți şi răniți etc.

28 septembrie. Ora 4,30 (Sfânta duminică). Ruşii reiau atacul. La început, pe tot frontul, apoi, când la dreapta, când la stânga. Îi punem din nou pe fugă înapoi. Iarăşi se întorc şi iarăşi îi dăm peste cap.

Ora 9,00. Atac descusut. Ruşii se cam codesc. Un comisar călare (ce dobitoc!) merge în urma lor când la dreapta, când la stânga. Este luat într-o rafală de puşcă-mitralieră şi zboară de pe cal ca o minge (desigur, era beat). Bietul cal este şi el lovit şi se aşterne la pământ. Ruşii o iau la sănătoasa înapoi.

Ora 15,00. Începe un formidabil bombardament cu tunuri şi aruncătoare de toate calibrele. Trag pe tot frontul. Este un infern. Nu vedem de fum şi de praf, şi ce multă nevoie avem de ochi. Artileria lungeşte tragerea; aruncătoarele trag însă tot pe noi.

Ruşii trec la atac cu urlete sălbatice. Atacul din fericire este dispersat. Se văd bine comisarii şi politrucii cum împing această... turmă. Cum le cade un proiectil în nas, se culcă toți la pământ. În saltul următor, numai jumătate mai merg înainte, ceilalți ori fug înapoi, ori orbecăiesc năuci de colo până colo. Comisarii sunt tare înciudați, urlă, țipă la ei, dar în zadar. Sfărâmăm şi acest atac.

Ora 18,00. Linişte pe întreg frontul. Artileria rusă a obosit. Ostaşii se mai dezmeticesc. Mulți sunt năuciți, surzi.

[32] *Veniți aici! Vă dăm țigări bune!* (lb. rusă, în original).

Ora 20,00. Alt bombardament furios, după ce li s-au răcit tunurile. Apoi, iarăşi o încercare de atac, pe care o dăm repede peste cap.

O zi grea, sângeroasă. Sanitarii cară răniţii la... cuibul de răniţi (postul de prim ajutor).

Pierd doi sergenţi-majori t.r.: Margău Emil – un tânăr avocat bănăţean – şi Ianuschi Gh., stâlpii Companiei 1, ostaşi de nădejde, totdeauna veseli, gata oricând.

Tuşesc ca un cal cu răpciugă. M-a ajuns oboseala, sunt din ce în ce mai nervos şi regret mult după ce îi mai reped pe băieţi. Am cumplite dureri de cap şi ameţeli. Fumez mult – 50-60 de ţigări pe zi. Nu mai am nici poftă de mâncare şi de somn. Mă tem că nu o voi putea duce mult.

Noapte rece. Linişte, linişte lugubră. Aruncăm ploaie de rachete. Doamne, dacă i-am putea ţine pe roşii unde i-am ţintuit aseară.

29 septembrie. Orele 7,00-9,30. Bombardament aprig. De unde dracu' mai au atâtea proiectile? Ori vor să se uşureze de plecare? Du-i, Doamne, „unde şi-a dus mutu' iapa". Noroc că trag acum anapoda. Înapoia frontului, mai departe, explozii tari şi coloane de fum negru.

Orele 9,30-10,00. Bombardiere grele, foarte jos, du-te-vino pe deasupra noastră, apoi mitraliază în lungul şanţului. Trag prost însă. Prevăd şi astăzi o zi grea.

Ninge un fel de măzăriche deasă. Asta mai lipsea.

...Tavanul hrubei mele începe să cadă felii.

Mi-au crescut unghiile lungi, lungi. Sunt într-un fel de mare doliu. De mult nu m-am spălat.

Ora 12,00. Bombardament de tot felul. Cred că am mulţi morţi şi răniţi, căci aud vaiete. Ruşii încearcă un nou atac, când spre dreapta, când spre stânga, împinşi *forte* de la spate. Le ardem un baraj de brandturi – în capete – şi o iau la fugă.

Ce trebuie să fie pe câmpul din faţa noastră, între ei şi noi. Când este cald vine un miros foarte urât. Prizonierii ne spun că atunci când intră în focul nostru de secerare, comisarii şi politrucii o şterg înapoi şi-i lasă pe ai lor în vâltoarea focului şi când vor şi ei să se retragă, din spate, sunt luaţi sub foc. Doamne, ce ticăloşi!

Li s-a spus că trebuie musai să cucerească o râpă. Unii stau câte două, trei zile, în posturile înaintate, nemâncaţi.

Ora 14,00. Calm, linişte.

Ora 16,00. Viu bombardament. Avioane roşii varsă foc şi pară, pe alături însă. Se montează un nou atac: pâlcuri, pâlcuri, vin către noi. La distanţele convenabile (avem acum distanţele bine reperate şi – foc ochit, foc lovit – nu se dă greş), îi culcăm la pământ, de unde mulţi nu se mai ridică.

Ora 18,00. Linişte – cer de plumb, noroi. Se lasă noapte rece, rece. Pândarii la pândă, numai ochi şi urechi, căci ruşii sunt tare şireţi. Ne cuibărim în firidele noastre. Sanitarii, pe când transportau răniţii spre dreapta – Compania Cercetare –, sunt prinşi de o rafală de obuze, care a nimerit în plin. Unul a fost ucis, ceilalţi trei, răniţi. Iarăşi zi grea, zi de sânge.

Ora 23,00. Un *ciolovec* bâjbâie prin noaptea întunecoasă. Când se apropie de şanţ, trei ostaşi îl înhaţă de gât şi-l aduc la mine. Este complet zăpăcit, râde prosteşte, este beat. Îi luăm arma semiautomată nouă (pesemne ruşii au primit arme noi). La subsuoară are un teanc de gazete. Ne spune că a fost trimis să le împartă la ai lor, pe linia 1. Când încercăm

să i le luăm, se oțărăşte la noi. Le luăm totuşi (sunt proaspete, calde). Ne spune: *dasvidania* (la revedere), căci are ordin ca până la ziuă să fie înapoi, acasă. Stai, şefule, că eşti *plen*. „A, *plen*?" Şi se pune pe un râs cu hohote. Este aşa de zăpăcit că nu ştia aceasta.

L-am botezat „Ediție specială".

Îmi fac rondul. Ostaşii tuşesc şi tremură de frig. Sunt obosiți şi pătrunşi de frig până în măduva oaselor, bieții de ei, după atâtea zile grele. Mulți sunt şocați. Sublocotenentul [Gheorghe] Arsenie – un vrednic ostaş – aiurează. Mă întorc amărât în bârlogul meu, mă cuibăresc încetişor lângă camaradul sublocotenent Pitiş, care doarme dus şi tremură gros.

30 septembrie. Ora 4,00. Fac un rond de la stânga la dreapta. Trezesc oamenii care sunt înghețați. Îi pun să facă „birjărească", ca să se mai încălzească.

Ora 8,00. Un pâlc de țânțari (avioane de vânătoare *Rata*) trece deasupra noastră. Nu ne bagă în seamă.

Ora 10. Bombardament, bombardament. Artileria noastră tace.

Ora 10,40. Un car de luptă rus se fâțâie prin spatele nostru, spre flancul drept; apoi izbăşi înapoi. Vine până la 100 de metri de noi. Pare tare zăpăcit. Arde-i trei lovituri de tun a.c.; iese fum din el. Şchioapătă, dar trage şi el în tunul nostru a.c.; apoi şi o rafală de mitralieră. Nu-şi atinge însă ținta şi o şterge. Este un tanc „fantomă", care, de câteva zile, bântuie prin spatele nostru şi-i bagă în sperieți pe ştabi. Face parte din grupul celor cinci. Aflăm pe urmă că tancul rănit de noi a fost capturat de grupul de comandă al Divizionului 2 Tunuri Munte. Norocul lor!

La vecinii din dreapta (Batalionul 14 Mitraliere Divizionar), 43 de *cioloveci*, cu un aruncător şi trei mitraliere, năuciți de brandturile noastre, se predau lor. La noi mai pică încă patru... amici. Cei din dreapta sunt foarte bucuroşi de binele ce le-am făcut.

Ora 12,30. 14 avioane grele roşii bombardează şi mitraliază spatele frontului nostru. Deasupra norilor se desfăşoară o aprigă bătălie aeriană între ai noştri şi ruşi, păcat că nu-i vedem.

Tancul capturat de tunari, acela pe care l-am... rănit noi, este *balşoi*, are 54 de tone, cu un tun, două mitraliere şi un complicat aparataj de transmisiuni. Ceva rar. Păcat că ne-a scăpat nouă. Ocupanții nu s-au predat cu una cu două, au aruncat grenade, ba au mai tras şi cu tunul în tunari, dar până la urmă, unul dintre ei, rămas în viață, s-a predat.

Bombardamentul este încă tare, dar nu ne sinchisim, ne-am învățat ca țiganul cu scânteia[53].

Ora 14,30. Vreau, prin radio „G", să ascult ştiri, dar nu merge. „Sergent Brezeanu, vezi ce are!". Desface, caută şi dă peste un şoricel. Bolşevicul, dornic şi el de ştiri şi de muzică, s-a plimbat înăuntru printre bobine şi a făcut scurt-circuit, măgarul.

Un car de luptă mai bântuie prin spatele nostru. Telefoanele zbârnâie, ştabii dinapoi sunt în panică. Se zborşesc la noi: „Ce păziți acolo? Se plimbă tancurile pe lângă voi ca vodă prin lobodă!" etc. Parcă noi am fi vinovați.

Se adeveresc spusele şoferului că o mare unitate de tancuri grele a pătruns pe la stânga noastră (Diviziile 2 şi 4).

[53] A se învăța (sau a se deprinde) ca țiganul cu scânteia = a se deprinde cu un lucru, mai ales rău, neplăcut.

Ora 16,00. Un grup de 17 bombardiere *Stuka*, escortate de patru avioane de vânătoare *Messerschmitt*, trec aproape, în ras, pe deasupra noastră şi ne fac semne să întindem panourile de identificare. Ne marcăm linia cu rachete portocalii. Trec în formaţie, ca la paradă. Apoi, deodată, în picaj, pe liziera dinspre noi a satului Timoşevka, îşi descarcă bombele în capul *ciolovecilor*. Nori de fum, de praf, ţipete de „Arde-i, Nae!". Se întorc pe deasupra noastră – uşurate –, ne fac semn de prietenie şi noi îi felicităm şi le spunem: „Bine aţi venit, şefilor!". Se vede treaba că la Perekop şi-au cam terminat misiunile. Moralul nostru se ridică vertiginos. Să mai poftiţi, *samalioate*[54] (avioane – pe ruseşte) puturoase, căci acum avem ac de cojocul vostru.

Am aflat de moartea tragică a generalului [Alexandru] Ioaniţiu[55], şeful Marelui Stat Major. Deplângem pierderea acestui valoros ofiţer. (A fost sfârtecat de elicea unui avion propriu.)

Se lasă frigul şi întunericul. Bilanţul zilei este totuşi sângeros – a curs sânge: şase morţi, nouă răniţi, toţi loviţi de schije şi brandturi.

Pe infanterişti i-am pus cu botul pe labe. Artileria noastră este complet mută. Şi-a depăşit, probabil, ...alocaţia. În zadar îi cer focul. Îi implor, apoi îi înjur; le arăt locul bateriilor şi aruncătoarelor din marginea satului, între salcâmi, pe care le vedem cu ochii liberi, dar nu vor să înţeleagă, nu le este milă de sângele camarazilor vânători. Ruşii trag cu nemiluita, nu-i interesează alocaţia.

Ora 20,30. Suntem presaţi de artilerie şi încercaţi de infanterie. Burează. Frigul ne pătrunde în oase.

Ora 23,00. Îmi fac rondul de noapte. Peste un ceas se împlinesc trei luni încheiate de când, din Bucovina noastră, peste Siret, la Vicovul de Sus, am trecut graniţa cu URSS. Am făcut o cale destul de lungă până aici la Timoşevka.

Pe parapetul şanţului văd siluetele ostaşilor, cu foile de cort pe spinare, pare că sunt fantome. Şi-au făcut acum creneluri. În bezna nopţii sunt numai ochi şi urechi. La lumina rachetelor, mai trag câte un foc. Stau cu ei de vorbă, îi mai încurajez. Toţi mă cunosc după voce şi-mi răspund veseli, căci ei ştiu că nu-mi plac oamenii supăraţi. Caut să pătrund întunericul, să le pot vedea faţa, să-i sorb din ochi pe aceşti bravi, stoici ţărani.

În scobiturile din peretele şanţului se odihnesc ceilalţi ostaşi. Unii sforăie, alţii gem şi unii vorbesc în vis. Ce oare vor fi visând bieţii de ei? Desigur, pe ai lor, de-acasă.

Mă întorc în hruba mea. Camaradul Pitiş se vaită în vis. Îl trezesc. Îmi spune că visase că fusese rănit în burtă şi că i se retezaseră picioarele. Doresc din inimă să nu i se izbândească visul, niciodată.

Sunt murdar, murdar, plin de jeg, de praf şi de... păduchi. Din fericire, puricilor nu le prieşte umezeala din... hotelul meu. Şoriceii îşi fac promenada pe unde nimeresc: pe cap, pe nas, pe corp şi din când în când se simt obligaţi să chiţăie: ori se ceartă, ori se înveselesc, ori vor să ne distreze cu... muzică. A şaptea noapte de când nu m-am dezbrăcat şi descălţat.

---

[54] În limba rusă, *samaliot* = avion.

[55] Alexandru Ioaniţiu (1890-1941), general de divizie (post-mortem), era şeful Marelui Stat Major din 6 septembrie 1940. Accidentul a avut loc la 17 septembrie 1941, pe aerodromul de la Baden (Oceretivka, Ucraina; azi, parte a oraşului Limanske, Ucraina), unde se găsea comandamentul Armatei 4 române. Generalul îl însoţea pe mareşalul Ion Antonescu. Mormântul lui Alexandru Ioaniţiu se găseşte în cimitirul militar Ghencea din Bucureşti. A fost succedat la şefia Marelui Stat Major de generalul Iosif Iacobici (amintit de Vasile Scârneci ceva mai înainte).

1 octombrie. Ora 4,00. La incursiunea executată cu o grupă din Compania 3, la o cazemată din fața acesteia, pică în leasă şase *cioloveci*. O parte au luat-o de nebuni la fugă. Sublocotenentul lor împreună cu patru soldați au fost uciși şi au fost aduşi la noi în şanț. După poza găsită în buzunarul ofițerului, se vede un tinerel frumuşel, simpatic. Se vede că a fost un ofițer studios, căci în buzunare, în sacul de merinde şi în porthart am găsit o mulțime de regulamente şi broşuri militare, ba la mână avea şi un ceas (ce minune!).

Este tare frig şi umed. Mă dor toate încheieturile şi capul. Artileria şi aruncătoarele trag nebuneşte şi, din nefericire, acum trag mai bine.

Unul după altul cad dintre cei mai buni ai mei. La mulți din cei căzuți găsim decorațiile „Virtutea militară", „Bărbăție şi credință", distincții proaspăt primite pentru binemeritatele lor fapte de arme. Sărmanii, n-au avut norocul să le poată purta, cu justificată mândrie, undeva, hăt, departe, în satul lor. Noi le vom purta o pioasă amintire şi recunoştință.

Cer de plumb, frig. Sunt acum zece zile de când din văzduh, pe pământ, din față, din stânga, din dreapta şi uneori şi din spate suntem întruna hărțuiți.

Batalionul rezistă mai mult decât eroic. Sanitarii sunt toți scoşi din luptă. De asemenea, trei sferturi din grupul meu de comandă. Telefoniştii, în mersul de du-te-vino pe fir, care de două, trei ori pe oră este distrus şi trebuie refăcut, au rămas şi ei o treime. Cei 12 kilometri de cablu telefonic sunt acum făcuți ferfeniță. Grupul s-a boierit, stă la şapte kilometri înapoi şi nu ne ajută cu nimic, deşi este datoria lui să facă legăturile telefonice şi să le întrețină de la ei spre noi – aşa scrie la carte. Stau acolo o liotă de puturoşi, mănâncă şi dorm ca porcii, ba mai şi îndrăznesc să ne bruftuluiască. Sunt acolo patru ofițeri, trei subofițeri şi peste 50 trupă. Am noroc cu destoinicul sergent Brezeanu, care, cu puținii radio „G"-işti ce i-au mai rămas, îmi ține permanent legătura cu spatele.

Am aflat acum că agentul meu călare, care-mi face legătura cu grupul, caporalul Ceapă, a fost ucis printr-o rafală de mitralieră de către *cioloveții* rătăciți cu tancul greu de 54 de tone[36], în spatele nostru. Venind spre noi cu căluțul lui, îşi adăpa tovarăşul de drum la un lac. Din tancul pitit în porumb, nemernicii i-au ucis şi pe el, şi pe cal. Ce laşi, ce bestii! (S-a războit ditamai matahala de tanc cu un biet ostaş şi un căluț, şi de aceştia le-a fost teamă nemernicilor...). Erau doi frați [Ceapă] în batalionul meu, amândoi destoinici şi viteji. Ostaşi tineri, din partea Braşovului, de la Poiana Mărului.

Aud puțină gălăgie la dreapta. Este Batalionul 4 Vânători de Munte, locotenent-colonel Băjenaru, care, în sfârşit, şi-a găsit locul în şanțul anticar, cam la spartul târgului. „Carabinierii" lui Offenbach.

De zece zile de când suntem aici, nici măcar un furier de la grup sau divizie nu ne-a onorat cu vreo vizită şi la telefon ne vorbesc rar şi grăbiți. Ne îngrozim când ne gândim că dacă ruşilor le va da în gând – conform obiceiului – să mai facă un salt lung spre înapoi, iarăşi nu vom mai avea loc şi linişte de aceşti viteji.

Am tremurat destul. Văd că se îngroaşă gluma. Căpitanii Palade, Vornicu, Dumitraş şi în special plutonierul-sanitar Iorga şi-au construit bârloguri adânc căptuşite cu scânduri, ziare etc. Iau lopata şi mă pun şi eu pe treabă. Pitiş este cam sceptic, dar văzând că treaba merge bine, se înhamă şi el lângă mine la săpat. Căpitanii mei îmi dăruiesc din scândurile ce le-au rămas şi pe care le-au adus noaptea de la un colhoz din spatele frontului. Încet, încet, reuşesc să-mi întocmesc un adevărat palat...

---

[36] Probabil, referire la tancul greu sovietic KV (Kliment Voroşilov)-2, care avea un deplasament de peste 53 de tone.

Tapisez tavanul cu jurnale, poftesc afară şoriceii mai obraznici. Pun pe jos şi pe pereţi scânduri. Când totul este terminat, cu tot ceremonialul, ne instalăm în noua... locuinţă. Dacă aveam preot, făceam şi o sfeştanie. Foaia de cort ţine loc de uşă. Este într-adevăr bine şi cald. După rondul de la noapte voi dormi ca un paşă. „Dă-i, Doamne, rumânului mintea din urmă!"

2 octombrie. Bombardament puternic. În timpul nopţilor, treptat, treptat, ruşii s-au apropiat mult de noi – în unele locuri, la 60 de metri. Şi-au făcut şanţuri în zig-zag şi le-au împănat cu mitraliere şi muniţii de tot felul – în special grenade de mână grele –, cu intenţia ca, ajunşi la distanţa convenabilă, să ni le arunce peste noi în şanţ, dar nu izbutesc.

Ne pică prizonieri: kirghizi, kubani, mongoli cu ochii pleoştiţi şi obrazul măsliniu. Între ei sunt şi români din Bucovina de nord şi basarabeni. Toţi vor să meargă acasă la ai lor. Doamne, ce amestecătură de oameni!

Ora 16,00. Divizia şi grupul au prins glas şi prin telefon ne ordonă: „Recunoaşterile aeriene au semnalat masive coloane inamice care se retrag. Ţineţi strâns contactul cu inamicul etc." (Mai contact ca până acum se poate?)

Cer foc de artilerie şi cu aruncătoarele mele tabăr pe ruşi. La semnal – o rachetă verde –, câte o grupă din Companiile 1 şi 3 (a 2-a se odihneşte) ţâşneşte din şanţ. Sunt primiţi cu un foc extrem de viu de mitraliere proaspăt puse în funcţiune. Trag acum mai multe brandturi şi artilerie de câmp – cam şapte baterii –, şi dinapoia satului Timoşevka trage răzbit şi o baterie de artilerie grea, astfel că nici gând de retragere, cu toate că le-am urat „drum bun, cale bătută" şi le-am cântat „du-te, neică, să te duci / pân' te-oi vedea rob la turci". Incursiunea („contactul" cu inamicul) ne-a costat trei morţi din Compania 3.

3 octombrie. Din zorii zilei, ruşii trag nebuneşte cu tot armamentul. Avioanele ne dau mereu târcoale.

Ora 12,00. Calm, linişte, putem mânca – ce brumă avem – în tihnă.

Ora 14,00. *Ciolovecii*, după ce şi-au răcorit ţevile, trag acum mai cu foc. Centrala mea telefonică este făcută zob. Telefoniştii nu mai prididesc să-mi refacă legăturile telefonice. Grupul nu ne ajută. Plutonul lui de transmisionişti este pus la... naftalină. Nici „G"-ul nu mai... cântă, spun că li s-au descărcat acumulatoarele. Şi la mine s-au descărcat de mult, dar ai mei învârtesc întruna manivelele generatorului şi fabrică curent. Vecinii din stânga (Batalionul Mitraliere Divizionar şi Batalionul 2) se slujesc de „G"-ul meu. Bravul sergent Brezeanu îl ţine morţiş în funcţiune.

Divizia, din fericire, tace. Unde sunt vitejii proaspăt propuşi pentru Ordinul „Mihai Viteazul", cei cu cuci pe piept[57] (căpitanii Păunescu, Trandafir, Mihuţ etc.)? Numai bietul căpitan [Alexandru] Evolceanu mai dă semne de viaţă.

Am aflat că divizia este cu bagajele făcute, gata să o şteargă înapoi. Un eşalon a şters-o deja la 30 de kilometri înapoi (radio-bucătăria ne informează). Cum stăm cu „contactul"?

Colac peste pupăză, tunarii ne anunţă că nu mai au muniţii. Doamne, ce incurie, ce crimă! Ruşii trag de rup pământul.

Ora 20,00. Bombardament la culme. În satul Timoşevka, mare hărmălaie: zgomote de tractoare, camioane etc., mare agitaţie.

---

[57] Cei care purtau însemnul de stat-majorişti (absolvenţi ai Şcolii Superioare de Război).

Ora 24,00. Îmi fac rondul. Este tare frig. Bieții ostaşi tremură, tremură. Mi se sfâşie inima de suferințele lor şi nu pot face altceva pentru ei decât să-i îmbărbătez. Am impresia că nu mai cred, şi această manevră mă doare şi mai mult.

Mă întorc copleşit în vizuina mea. Pitiş doarme dus. Bombardamentul este aşa de puternic încât pare un cutremur de pământ. Am o presimțire că ruşii o şterg în această noapte. Îl trezesc pe Pitiş şi-i împărtăşesc presimțirea mea. Râde, amărât. Este totdeauna sceptic. De-abia ațipesc şi cineva ridică foaia de cort, care ține loc de uşă. Este sublocotenentul în rezervă [Iosif] Bolându, care, foarte agitat, îmi spune: „Domnule maior, veniți repede, repede, la compania noastră (l), domnul căpitan Stănescu a fugit din şanț cu o parte din ostaşi, vin ruşii peste noi! Ce facem?" În goana mare ajung la Compania l. Pe şanț mai găsesc câțiva ostaşi, neclintiți la datorie. Plutonul lui Bolându, în păr, neclintit. Între timp, vine şi Pitiş (umbra mea) şi toți trei reuşim să adunăm ostaşii zăpăciți, prin porumb. Îi aducem la posturile lor, în şanț. Linia de luptă este astfel pusă în rânduială.

Unde-i căpitanul? Nu-i de găsit. Dau ordin lui Bolându să ia comanda companiei şi să țină cu dinții poziția. Îl cunosc bine, este un ostaş de nădejde.

Când mă întorceam la postul de comandă, aud pe cineva văicărindu-se: „Compania mea, compania mea, unde-i compania mea?" Era [Dumitru] Stănescu, care, lamentându-se, îmi spune: „Compania mea e făcută praf, am rămas numai eu şi cu doi ostaşi". „Minți, măgarule! Compania ta este la datorie, ai fugit în porumb, ai părăsit-o ca un nemernic!" Îi ard două palme, îl iau de guler şi-l duc la compania sa, unde-l pun sub ordinele lui Bolându – până una, alta. Într-adevăr, pe şanțul lui a căzut o ploaie de obuze care i-au făcut serioase pierderi. Aceasta nu-l îndreptățea să o şteargă în porumb.

Nu închid ochii toată noaptea, căci roşii îşi fac de cap. Pereții şanțului încep să se năruiască. Încep să cred că în astă-noapte ne vor curăța rusnacii.

Mijesc zorile mult aşteptate. Îmi vine inima la loc. Pe deasupra şanțului, de-a lungul [lui], foarte jos, o matahală de avion rus, cu trei motoare, care ne surzeşte cu zgomotul lui, ba ne şi mitraliază. Pare însă obosit... şi rănit, căci se cam clatină. Desigur, se întoarce de undeva din spatele frontului, unde a fost într-o misiune de noapte şi a fost găbjit de ai noştri. „Şo pe el, cu mitralierele şi puştile-mitraliere!" Deodată pică în bot, capotează la 50-60 de metri de şanțul nostru, înspre inamic. Din el țâşnesc patru, cinci *cioloveci*, cu paraşutele în spinare şi pe brânci, târâş-grăpiş, vor să o şteargă la ai lor. Îi vânăm pe toți, ca pe iepuri. Ruşii de dincolo vor să le vină în ajutor, dar le dăm peste bot. Atunci vin cu un tanc uşor să remorcheze avionul. Dintr-o lovitură, sublocotenentul Nelu Dumitrescu îi rupe şi acestuia „muzicuța". Ruşii persistă însă. Cum să ne lase ei nouă mândrețea de *samaliot* (avion), căci nu-i de nasul nostru. Trei ostaşi, cu sticle cu benzină, sar din şanț, stropesc avionul şi îi dau foc. Au adus cu ei în şanț şi pe unul din piloți. M-am ales cu o paraşută cu care poți acoperi o casă.

Deci avionul nu-i nici al nostru, nici al vostru, şi astfel am făcut pace. De la avionul care ardea au luat foc şi două şire de paie din care – ca şobolanii – au ieşit vreo 20 de *cioloveci*, pe care aşijderea i-am vânat. Am început ziua cu o bună ispravă.

4 octombrie. Ora 8,00. Mare bucurie, delir, nu altceva. Ruşii au şters-o.

Repede, câte-un pluton de fiecare companie, afară din şanț şi glonț la Timoşevka. Patrulele din cap semnalează „satul gol".

Ieşim toți pe parapetul şanțului blestemat. Pe câmpul ca-n palmă, mormane de morți şi un labirint de şanțuri făcute de ruşi până în nasul nostru. Încă puțin şi ne-ar fi aruncat grenadele în cap. Apoi, cazemate din beton armat, ingenios construite; au aproape doi

metri grosime. Cazematele sunt construite din grinzi mobile, din ciment, bine armate şi camuflate, din belşug echipate cu armament automat. Le-am furat modelul, căci – Doamne, fereşte! – poate vom avea nevoie vreodată de el. Adunăm mari grămezi de muniţii şi arme de tot felul – unele germane!

Ora 10,30. Încep să ne sosească dinapoi oaspeţi în maşini, adună şi ei de pe câmp... trofee; ba ne cer să le dăm şi din prizonieri. Îşi dau toţi aere de mari strategi şi unii sunt chiar impertinenţi.

Avionul pe care l-am ars dimineaţă are un blindaj de oţel de trei centimetri. Ocupanţii care au vrut să fugă pe brânci erau loviţi de gloanţele noastre în posterior şi ieşiseră prin gură, nas şi frunte. Erau foarte bine echipaţi, dar au fost jecmăniţi de cei de la divizie. Şi-a luat fiecare câte o amintire.

Ora 16,00. Adun restul batalionului şi hai cu toţii în Timoşevka mult dorită. Aici vedem ravagiile făcute de aviaţia germană cu *Stuka* – gropi mari de patru metri adâncime şi largi de cinci-şase metri.

Ne sosesc bucătăriile cu toţi majurii, în păr. Mâncăm bine şi pe... îndelete. Cantonăm pentru noapte în sat, după ce ne-am asigurat paza cu avanposturi. În dreapta, oraşul Melitopol este o mare de flăcări.

Bătălia de pe şanţul anticar a luat sfârşit după zece zile şi zece nopţi, în care Batalionul 3 Vânători de Munte a respins 14 atacuri masive şi a contraatacat de şase ori. Bravii mei ostaşi s-au întrecut prin acte de vitejie, eroism şi abnegaţie. Au săvârşit măreţe fapte de arme. Cu sângele lor au scris pagini glorioase pentru istoria neamului.

Le mulţumesc din toată inima şi sunt mândru de ei.

Şi aici ruşii au avut toate... cărţile bune în mână: superioritate numerică, superioritatea materialului, în cantitate şi perfecţiune, superioritate tactică, căci la un moment dat au reuşit să debordeze flancul stâng al corpului nostru de munte şi să pătrundă în spate cu o mare unitate de tancuri grele, [au fost] timp de zece zile complet stăpâni în aer, căci germanii erau toţi ocupaţi la istmul Perekop.

Iniţial, au părăsit formidabila lucrare defensivă – şanţul anticar lung de 400 de kilometri (Dnepropetrovsk–Marea de Azov), ca pe urmă să încerce să-l recucerească atunci când au văzut că nemţii presează poarta Crimeii.

Prin numărul mare de unităţi aruncate aici în luptă, au vrut să-i degajeze pe ai lor, care apărau istmul Perekop şi, mai probabil, au vrut să răstoarne frontul şi să pătrundă în spatele atacului german de la Perekop. Idee strategică minunată, dar, din fericire pentru noi, rău tradusă în fapt, pentru că nu au ştiut să speculeze avantajele deosebite pe care le-au avut. Aceasta pentru că: în ţara lor, delaţiunea, suspiciunea, demagogia, crima şi minciuna sunt ridicate la rangul de virtuţi; masele gândesc prin creierul câtorva trepăduşi, cocoţaţi în posturi de comandă, nu prin merit şi pricepere, ci prin fraudă şi minciună; individul cetăţean nu are nici cel mai mic ce al lui; marea masă a cetăţenilor harnici este transformată în turmă mânată de argaţi venali, în roboţi fără gândire personală, fără pic de tragere de inimă; în ţara lor, lăcaşurile de închinăciune către Dumnezeu sunt transformate în grajduri şi hambare; în ţara lor, şeful suprem şi-a făcut debutul politic prin spargerea şi jefuirea unei bănci şi, după ce a fost cocoţat sus de tot, şi-a devorat tovarăşii care l-au ridicat acolo.

Mijloacele tehnice, oricât de perfecţionate ar fi ele, nu dau rezultatele aşteptate dacă cetăţeanul-soldat nu este pătruns de simţul onoarei, din care izvorăşte simţul datoriei şi al dragostei de patrie. Este o lege a firii care nu minte.

O astfel de ţară nu va învinge, nu va putea învinge.

5 **octombrie. Ora 8,00.** După un bun ospăţ şi odihnă, înainte, spre satul Durlach, situat pe fundul unei văi străjuite de dealuri (bine că mai vedem şi dealuri, că de stepă ne-am săturat). Către **ora 20,00**, ocupăm poziţia de luptă pe un deal din faţa satului. Patrulele care au pătruns în şanţ raportează că ruşii l-au părăsit de-abia de un ceas. Ne săpăm măşti individuale şi ne... odihnim pe poziţie.

În stânga şi în dreapta, incendii uriaşe. Ruşii au dat foc la sate, în retragerea lor precipitată.

6 octombrie. Ora 5,00. Ocupăm satele din vale. Sunt aşezări, colonii germane foarte bine orânduite, mult deosebite de cele ruseşti. Sunt însă aproape pustii, căci locuitorii au fost deportaţi de ruşi spre nord.

Artileria inamică ne ia în primire; trag însă brambura.

Ora 11,00. Trecem apa sub un serios bombardament. Batalionul 13 din Divizia 4 Munte se înghesuie peste noi, ca la pomană.

Ajungem în faimoasa comună Scheinman nr. 3. Clădiri mari, solide, străzi largi, gospodării cu multă chibzuială orânduite. Statuia lui Stalin nici aici nu lipseşte.

Un bătrânel german, foarte simpatic, ne povesteşte o mulţime de grozăvii de-ale ruşilor, care au dormit la el cu o noapte înainte şi au şters-o cu un ceas înainte de sosirea noastră.

Ieşim din sat, în urma Batalionului 2 Munte, care este angajat în luptă cu ruşii, la 3 kilometri spre est. Vin mulţi răniţi şi de-ai noştri, şi inamici, şi coloane de prizonieri. Prizonierii sunt foarte jerpeliţi. Sunt între ei bătrâni de peste 50 de ani. Toţi îl blestemă pe Stalin.

Bate un vânt năstruşnic, cu ploaie rece, ostaşii şi caii sunt rebegiţi de frig. Ne fâţâim de colo până colo şi până la urmă ne fixăm în al doilea şanţ anticar şi acesta lucrat de ruşi în mod... artistic (5 m lăţime, 4 m adâncime). Ruşii trag acum cu proiectile fuzante în culori diferite şi cu paraşute-rachete, de felurite culori. Un fel de serată veneţiană. Vor să sperie lupul cu pielea oii.

Mă cuibăresc într-un amplasament de artilerie bine întocmit, dar nefolosit de ruşi. Începe o ploaie cu băşici. Nu departe de noi, o mare explozie cu flăcări până la cer. Ruşii au distrus probabil un mare depozit de muniţii, care a sărit în aer.

7 octombrie. Brumă groasă, frig hain.

Mergem înainte prin satele: Fürstender [Fürstenfeld?] N.51; Gredenheim 33; Friedendorf 58; Hirchhau 45; Warschheim 43. Sate mari, frumoase. Clădiri împrejmuite cu ziduri de cărămidă, cu porţi artistic lucrate, cu trotuare, cinema, baie publică etc. Se aseamănă mult cu satele noastre din şesul Bârsei şi Oltului (Râşnov–Codlea). Se văd însă urmele anului de groază 1933. Tot drumul (marşul) ne-a prins bine, căci este tare frig şi ne mai încălzim.

La **ora 21,00**, ajungem în satul Waldheim 43, frânţi de oboseală şi rebegiţi de frig.

Sunt cartiruit la o bătrânică foarte simpatică şi ospitalieră. Mi s-a aşternut un pat într-o cameră unde nepoţeii ei dorm deja duşi şi vorbesc în somn. Unul dintre ei plânge. Bieţii copii, prea de timpuriu cunosc amarul. Dimineaţa mă trezesc în ciripitul lor dulce-cristalin. Îşi dau cu coatele şi chicotesc. Le spun *guten morgen*[58] şi la iuţeală suntem buni prieteni, mai cu seamă după ce din rucsac le-am oferit nişte dulciuri.

[58] *Bună dimineaţa* (lb. germană, în original).

Bunicuța îmi povesteşte o mulțime de grozăvii: ruşii i-au jefuit şi i-au schilodit. Cu puținele boarfe ce le-au mai rămas, i-au încărcat în căruțe, i-au dus la gară ca să-i transporte în Siberia. Între timp, au apărut avioanele germane, care au bombardat gările şi, printr-o minune dumnezeiască, au fost omorâți aproape toți cei care-i escortau. Trenurile cu deportați s-au oprit şi cei care au putut scăpa s-au întors acasă îngroziți. Din această regiune au fost ridicați peste 112 000 de cetățeni germani. Părinții nepoțeilor au fost ridicați mai înainte, în miez de noapte, şi cu duba neagră au fost duşi nu se ştie unde. În drum spre sat am întâlnit convoaie nesfârşite de... băjenari, în căruțe, claie peste grămadă, cu copiii printre boarfe. Unii au stat ascunşi pe câmp săptămâni întregi, unii şi-au pierdut copiii şi-i caută. Când ne întâlnesc, plâng de bucurie şi ne mulțumesc.

8 octombrie. Ora 6,00. Înainte. De astă dată peste câmp – în formație de apropiere –, căci artileria rusă trage intens. Mergem greu prin arătură, ne înfundăm până peste glezne. Plouă cu lapoviță şi bate un vânt de ne taie la ficați. Trecem pe la Moghila Belaia Belika [?]–Bijum Techokrak [?], unde găsim culcuşul cald al unei divizii ruse, care a şters-o cu două ore înainte. Luăm o mulțime de prizonieri. Unul este nebun, furios – sau face pe nebunul. [...]

Spre seară ocupăm poziția – toată divizia în linie – deasupra satului Cernikovka [Cernihivka]. Iau legătura cu Regimentul 99 Alpin german, angajat într-o serioasă luptă la 4 kilometri nord-est.

Petrecem toată noaptea în ploaie şi frig. Artileria germană trage de rupe pământul.

Armata 9 rusă este încercuită şi este acum la ultima suflare. Veriga se strânge la stânga pe grumazul *ciolovecilor*.

9 octombrie. Ora 6,00. Înainte repede, repede; nu este timp de pierdut. În cercul Diviziei Alpine germane a rămas un gol de 5 kilometri şi ruşii pot să scape pe acolo. *Ciolovecii* l-au descoperit deja şi se înghesuie la... gaură, să scape. Se învârt ca şoarecii într-o cursă. Fug de colo până colo înnebuniți, cu tancuri, camioane auto-căruțe; baterii de artilerie etc. Trag în toate părțile cu tirul, cu mitralierele, cu tot ce au şi unde nimeresc. Cad în lat grupuri, grupuri. Se petrec lucruri comice şi noi ne distrăm.

Stăm în fața satului Novo Poltavka [Novopoltavka], unde luăm multă pradă: autocamioane, cai, căruțe şi prizonieri. Între care patru femei-soldat, care au tras până la doi paşi şi nu s-au predat. Au fost volens-nolens curajoase. Una are țeasta capului complet sfărâmată. A naibii muiere! Bărbatul ei cred că n-a fost prea fericit. Un autocamion, înțesat cu roşii, a fost prins într-o rafală de mitraliere şi toți, până la unul, au fost curățați.

Artileria germană a tras câteva lovituri – din eroare – în Batalionul 4 Vânători de Munte şi într-un escadron de cavalerie din dreapta noastră. Ce să-i faci, aşa-i la înghesuială. Mergem înainte – în curățire. Este destul de periculos, căci prin toate găurile mai sunt ruşi... nebuni. Pe marginea unei arături trec cu Pitiş la doi paşi de un lanț de trăgători ruşi, comandat de un aprig căpitan – cu cioc. Ne puteau curăța repede, fără tocmeală, dacă nu ne aşterneam rapid la pământ. În urma noastră, Cristea, măcelarul batalionului, împreună cu faimosul caporal Drugă dau peste trăgătorii ruşi. Începe o luptă caraghioasă: *predaiti, predaiti*, le strigă. Căpitanul – cu cioc – sare în căruța lui Cristea şi o ia la goană. Drugă, călare, după el. Îl ajunge, vrea să tragă cu pistolul, dar acesta nu ia foc. Scuipă înciudat pe el. Rusul aruncă în Drugă cu tot ce avea în căruță: topoare, căldări etc. În sfârşit, Cristea, cu o puşcă rusească găsită pe câmp, trage în rus strigând: „Dă-te la o parte,

Drugă, *predaiti ciolovec*." Căpitanul este uşor rănit şi se predă mieros, după ce încasează o mică... mustrare. Spune că este ucrainean. Este bineînțeles buzunărit. Ceilalți ostaşi ruşi se încaieră cu alți ostaşi de-ai mei. Este o halima... Toți aleargă acum după pradă. Şi am avut de furcă cu ei până i-am potolit.

Găsim şi un camion cu zece porci, graşi, frumoşi, gata tăiați. Toți se fac nevăzuți în cazanele companiilor mele.

Schimbăm caii mai nevoiaşi cu cei ruseşti (ei au cai frumoşi, voinici). Trecem C.F. şi tot înainte. Ne apucă noaptea. Vântul suflă rece... Pe marginea unui şir de salcâmi (perdea de protecție) dăm iarăşi peste ruşi şi surprinşi ne iau sub foc. Îi încercuim şi-i prindem pe toți. Un locotenent evreu – comandantul lor – se împuşcă în fața noastră.

Pe la **ora 21,00** primim ordin să ne întoarcem la Novopoltavka. Ajungem aici la **ora 24,00** şi cantonăm greu, căci dinapoia noastră s-au lățit în tot satul destul de mare, de altfel. Căpitanul Burcu, pe care l-am trimis înainte să ne aranjeze... culcuşul, a stat cu degetul în gură, nu şi-a făcut datoria. L-am bruftuluit cum se cuvine.

10–11 octombrie. Novopoltavka – repaus – ne curățăm, ne dichisim. Împart prada pe companii. Dăruim şi celor de la comandament – care se milogesc – câte ceva din ce ne prisoseşte. Ne punem la punct corespondența. Curățirea s-a terminat.

12 octombrie. Ora 5,00. Primim ordin să ne întoarcem în satul Cernikovka [Cernihivka]. Avem de mers 35 de kilometri. După 10 kilometri de marş ne tamponăm de Divizia 170 germană, care mărşăluieşte [pe] ax cu noi. Ne spun că merg în Crimeea. Vom merge şi noi cu ei? Ne ciocnim apoi de unități din Diviziile 2 şi 4 Munte, care merg şi ei spre Berdiansk. Tracasări, tatonări etc. Aceasta numai din cauza celor de la comandamente care nu sincronizează ordinea de marş. Căci asta le este treaba.

În cele din urmă, cantonăm în locul rămas liber de la unități din Divizia 170 germană. Vom aştepta aici până mâine dimineață, timp în care nemții vor degaja drumul. Oboseală de prisos.

13 octombrie. Ora 5,00. Plecăm. Cer de plumb. După ce ieşim din Cernikovka dăm peste Grupul 58 recunoaştere, care ne barează drumul. Aşteptăm o jumătate de oră. Trecem din nou prin frumoasele sate germane. Le putem vedea acum, în linişte, mai bine. Aşezări foarte bine orânduite. Ulițe largi – 50-60 de metri. Începe să cadă o ploaie rece. Dăm din nou peste coloanele Diviziei 170 germane pe care noi le încurcăm cu numeroasele noastre căruțe, cai cu samare, tărhaturi. Le arătăm – fără să ne ceară – țigănia noastră. Nemții merg domol la pas, cu 30 de metri distanță între căruțele trase de cai semi-Percheroni, într-o perfectă rânduială. Sunt supărați foc că le încurcăm drumul şi se rățoiesc la noi. Ba unul, la disperare, ne amenință cu pistolul, are dreptate şi bine face. Ne vârâm prosteşte ca musca în c... calului. De ce oare nu-i lăsăm pe nemți să-şi vadă de drum? Ce este graba asta prostească? Nu era mai bine să fi rămas în cantonament o zi, două, căci puțină odihnă şi curățenie nu strică? Orbecăim brambura peste nemți. Domnilor de la divizie, ați judecat destul cu picioarele, mai judecați şi cu capul. Este noroi până aproape de genunchii oamenilor şi caii alunecă.

Ora 18. Ajungem leoarcă de apă şi rebegiți de frig – a început să fulguiască – în satul Hrosnej [?], un kilometru nord-vest de satul Tigermeide, unde cantonăm în foarte proaste condiții.

14 octombrie. Imbecilii din comandamente probabil că şi-au dat seama sau poate şi nemţii s-au plâns că-i încurcăm, căci au ordonat repaus pentru ziua de astăzi, după ce două zile ne-am chinuit ca proştii, ba i-am încurcat şi pe alţii. Am părăsit cantonamentul aşa de bun de la Novopoltavka ca să ajungem în acest sat murdar.

Am primit de acasă o mulţime de bunătăţi şi un vraf de cărţi de citit. L-am luat în primire pe „Carol al XII-lea", căci acum suntem pe meleagurile pe unde şi-a purtat el nenorocirea[59]. Doamne, fereşte, să nu păţim ca el!

Ne mai curăţăm de păduchi şi armele de rugină. Plouă cu zăpadă şi bate un vânt rece de la nord.

Ne ospătăm cu bunătăţile primite de acasă. Caii, bieţii, sunt zgribuliţi de frig şi au slăbit.

Gazda noastră – o bătrânică gureşă –, după ce i-am dăruit o lămâie (aliment foarte rar pe aici), ne răsfaţă: ne pregăteşte papanaşi cu brânză şi smântână. Tare sunt gustoşi, mai cu seamă că sunt aşa de calzi. *Babuşca* este încântată că ne plac aşa de mult.

15 octombrie. Ora 5,40. Ne încolonăm pentru marş. Se arată o vreme bună. Astă-noapte a fost senin şi a îngheţat tun. Ajungem într-o şosea mare, chipurile pietruită, şi din nou ne proptim în nemţi. Ei merg iavaş-iavaş, iau cafeaua regulat la ora 8,00, ţesală caii, îşi fac mustaţa şi apoi pleacă la drum. Iarăşi se supără pe noi, dar şoseaua fiind largă, începem cu toţii şi ne înţelegem.

Trecem prin minunatele sate germane care se ţin lanţ: Rosendorf N.7; Blumenort N.16; Tige N.15; Orloff N.14; Münsterberg N.8; Troizkoie şi, la **ora 16,30**, ajungem în satul rusesc Bogdanovka [Bogdanivka], unde cantonăm pentru noapte.

Ce mare diferenţă între acest sat şi frumoasele aşezări germane care acum sunt aproape pustii! Au mai rămas în ele bătrânii de 70-80 de ani şi copiii care n-au fost căsăpiţi de roşii. Poliţia secretă a SS-ului german face investigaţii şi arestează „partizani", care acum se pârăsc unul pe altul. Nemţii îi pun la gard şi îi împuşcă. Un locotenent german din SS îmi povesteşte că, la Nikolaevdorff [Nikolaidorf] şi în alte sate germane, pivniţele sunt ticsite de cadavrele, oribil mutilate, ale acelora pe care n-au reuşit să-i deporteze. În unele pivniţe au găsit piei de copii jupuiţi de la unghii în sus, au făcut fâşii în formă de curele pe care le-au agăţat pe pereţi şi deasupra au scris numele copilului jupuit de viu. (Tot au fost... omenoşi.) Pe sfintele icoane au scris diferite grosolănii – specific ruseşti – şi le-au murdărit cu excremente. Aici, în Bogdanovka, Sfânta Biserică a fost transformată în local de petrecere, de orgii.

Colonelul de jandarmi Titică Barozzi, care acum este pretorul Armatei 3, mi-a făcut aseară bucuria să mă viziteze. L-am oprit la masă la noi şi ne-a povestit o mulţime de lucruri interesante. Mi-a adus o sticlă de coniac „Hennessy", fainä.

Am trimis la Timoşevka o echipă care, în ograda şcolii din Aleksandrovka, a aşezat, pe cimitirul făcut acolo, semnul recunoştinţei noastre, al celor încă rămaşi în viaţă.

Bunul Dumnezeu să-i odihnească în pace!

[59] Bătălia evocată de Vasile Scârneci a avut loc în 1709 la Poltava, o localitate din Ucraina aflată mult mai la nord de Novopoltavka. Oştile comandate de Carol al XII-lea al Suediei au suferit o înfrângere severă, iar regele suedez a fost rănit şi s-a refugiat la Tighina (Bender), sub protecţia otomanilor.

16 octombrie 1941. Timp frumos, dar soare cu dinți. Bieții căiuți! Intrăm în iarnă cu ei slabi, prăpădiți. Peste noapte, îngheață bine. Astăzi suntem în repaus.

Ora 11,00-13,30. Slujbă bisericească pentru pomenirea morților noștri scumpi și dragi. Împart decorațiile primite pentru ostașii mei bravi.

Am făcut scurtă la mâini punându-le pe piepturile lor de aramă și strângându-le mâinile lor bătucite. Sunt mulți și aceasta mă bucură, îmi umple inima de fericire. Este o zi din cele mai fericite pentru mine. Am primit vestea că am fost propus și eu pentru Ordinul „Mihai Viteazul", „Crucea de Fier" clasa a II-a și, împreună cu batalionul meu, am fost citat cu ordin de zi pe Armata 3. Drapelul batalionului a fost distins cu Ordinul „Mihai Viteazul".

Ora 16. Ne vizitează comandantul Armatei 3, generalul de corp de armată Petre Dumitrescu[60]. Este cu părul alb ca zăpada. Ne vorbește din inimă, ne mulțumește și ne urează numai bine și izbândă în Crimeea, unde vom pleca mâine dimineață în zori.

I-am prezentat batalionul ca pentru paradă, și, la plecare, a spus comandantului de grup, colonelul Ludwig: „Din Școala militară n-a mai văzut o unitate așa de bine instruită, așa de «sprintenă»". Ostașii mei sunt meșteri și la paradă.

Primesc vizita unui locotenent german din poliția secretă a Diviziei SS *Adolf Hitler*. Urmărește teroriștii și partizanii. Îmi spune să fim atenți, căci în locul unde căutam au găsit mulți ascunși în pivnițe, ocrotiți de populația băștinașă. Chiar soțul gazdei mele este căpetenia unei bande care recent a masacrat în masă populația germană din Nikolaevdorff.

Îi mulțumesc pentru grija ce ne poartă și, la **ora 21,00**, mă aștern pe somn, mulțumit pentru ziua frumoasă de astăzi. Bineînțeles că-mi pun la îndemână pistolul mitralieră, căci suntem într-un stup de partizani care nici pe noi nu ne cruță.

17 octombrie, ora 6. Înainte marș. Frigul s-a mai înmuiat puțin, căci este înnorat și, din când în când iese soarele. Către **ora 12,00**, se încălzește bine. Se pare că cu cât mergem spre Crimeea este tot mai cald. Dă, Doamne!

Trecem prin satul Feodovka [Fedorivka], cu gara de C.F. foarte importantă, cu multe magazii, în parte distruse de avioanele germane *Stuka*, care se vede că au lucrat bine și aici (gropi adânci și largi de 5-6 m). Ne îndreptăm spre Novo-Nicolaevka [Novomykolaivka], unde a instalat postul de comandă divizia noastră (au luat-o iarăși înainte), apoi, cu 42 km în picioare, ajungem în Csernograd [Cervone?], sat mare, cu colhozuri bine orânduite, dar aproape gol, căci aici s-au desfășurat lupte grele, care au pricinuit multe distrugeri. Se pare că și aici sunt ascunși mulți partizani. În Achimovka [Iakimovka?], un fel de orășel, au fost măcelăriți ieri nouă ofițeri din Brigada 8 Cavalerie. Deci, atenție mărită!

Cantonăm la **ora 19,00.** Aici primim ordinul de operații pentru ziua de 18 și ordinul de inspecție al Armatei 3, care printre altele suna: „De multă vreme n-am mai văzut o unitate așa de bine prezentată"...

Ni se confirmă deci în scris cele spuse ieri și aceasta foarte repede. Citesc ostașilor acest ordin și cu toții ne bucurăm. Mai avem și șefi care ne apreciază și vorbesc frumos.

Locuiesc aici, în Csernograd, la o familie de cehi cam cârcotași. Au o gospodărie bine întocmită. Satul trebuie să fie de curând făcut, că nu figurează pe hărțile noastre. Și căiuții noștri au grajduri calde.

Deci, la culcare, cu armele la îndemână, căci aici... miroase a partizani.

---

[60] Petre Dumitrescu (1882-1950), general de corp de armată (1941; de armată, din 1942), comandantul Armatei 3 române (martie 1941-august 1944).

18 octombrie, ora 5,00. Înainte, spre sud. Las comanda maiorului [Petre] Traşcu şi dau o fugă până la Melitopol (cam la 12 km). Vreau să văd şi eu un oraş din URSS, căci, deşi am trecut pe lângă multe, n-am avut parte să intrăm în unul. Când ajungem aproape de ele, o luăm pe de lături, nu erau de nasul nostru. Erau rezervate pentru comandamente. În special pentru germani.

Oraş întins, clădiri monumentale. Multe şcoli. Grădină publică mare, frumoasă, cu un lac întins, clădiri în stil modern, multe *blockhaus*-uri pentru funcţionari şi muncitori, multe fabrici cu imense hale de maşini. Este un oraş cam de două ori cât Ploieştiul nostru, care merită să fie văzut. Am văzut, în sfârşit, aici femei, oarecum elegante, cu pălării etc. Populaţia suferă din lipsă de alimente. Săpunul lipseşte aproape total. Pentru o bucăţică, poţi primi... multe. Din cei peste 2 000 de evrei care mai rămăseseră în oraş, nu mai este unul. Toţi au fost curăţaţi de SS-ul german.

Comandamentul Armatei 3 este instalat într-o frumoasă clădire. Au făcut chef astănoapte, sărbătorind cucerirea Odessei[61] de către ai noştri. S-a băut multă şampanie. Sunt zărit de generalul Petre Dumitrescu, care mă invită la o gustare la popota statului său major (au trei popote). Îl cunoaşte pe generalul [Iosif] Iacobici, pentru care are o adâncă stimă şi admiraţie.

Aici, la comandament, am întâlnit o mulţime de prieteni (locotenent-colonelul Mircea Brătănescu, generalul Puiu [Dumitru] Petrescu, căpitanul Grigore Dan etc.). Cunosc bine isprăvile Batalionului 3 Vânători de Munte şi sunt felicitat pentru acestea.

Prin îngăduinţa lor, prin T.F.F. „Hugues", trimit un mesaj de felicitare la Odessa generalului Iacobici, comandantul Armatei 4. Sunt mândru şi fericit că un vechi vânător de munte şi fostul meu comandant de divizie[62] a avut acolo o strălucită victorie. Eram sigur de aceasta [de] când am aflat că i s-a încredinţat Armata 4.

O bizară coincidenţă: armata de la Odessa fusese anterior comandată de generalul [Nicolae] Ciupercă[63], un mare cărturar militar. După multe atacuri nesăbuite, i s-a ridicat comanda, căci la Ţiganca şi Dalnik[64] au pierit pe gratis o mulţime de ostaşi. Când am fost admis la cursul de informaţii pentru examenul de maior la Sibiu, generalul Ciupercă era comandantul acestui curs[65] şi m-a trântit cu brio la sfârşitul celor trei luni de curs. În anul următor, chipurile, am reuşit printre codaşi.

Generalul Iacobici, comandantul meu de divizie, anterior examenului meu de maior, mă citase cu ordin de zi pe divizie pentru felul cum îmi cunosc şi execut meseria. Acum, generalului Ciupercă i se ia comanda pentru că nu-şi cunoaşte sau nu ştie să-şi aplice meseria în faţa duşmanului.

Generalul Iacobici învinge pentru că îşi cunoaşte meseria. Maiorul Scârneci este decorat cu cea mai înaltă distincţie ostăşească, Ordinul „Mihai Viteazul", cu „Crucea de Fier"

---

[61] Trupele Armatei 4 au intrat în Odessa la 16 octombrie 1941.

[62] Între 1921 şi 1933, Iosif Iacobici a fost comandant de grup, brigadă şi divizie la trupele de munte. De altfel, în calitate de comandant al Diviziei 2 Vânători de Munte, a contrasemnat aprecierea căpitanului (pe atunci) Vasile Scârneci pentru perioada 1932-1933.

[63] Nicolae Ciupercă (1882-1950), general de armată, comandantul Armatei 4, a fost demis de mareşalul Ion Antonescu la 9 septembrie 1941 şi trecut în rezervă o lună mai târziu.

[64] Aprecierea este, parţial, nedreaptă: asediul poziţiei fortificate de la Dalnik a început după demiterea generalului Ciupercă.

[65] Generalul Nicolae Ciupercă era directorul Cursului Pregătitor Ofiţeri Superiori. Aprecierea sa a fost „suficient pregătit pentru gradul de maior", rezultatul final de „nereuşit" fiind semnat de generalul Nicolae Condeescu.

germană şi este citat cu Ordin de Zi pe Armata 3 pentru că, în fața inamicului, aici pe câmpurile de bătălie, nu în sălile de curs la Sibiu, şi-a cunoscut meseria. Aşa, cel puțin, îmi spun şefii de astăzi. Îmi pun întrebarea: cine a greşit, Iacobici sau Ciupercă?

Acum trebuie să cravaşez să recuperez anul pierdut la avansare, căci am rămas de căruță. Sper să reuşesc, dacă voi avea norocul să nu o mierlesc, să dau ortul popii.

Trebuie să mă grăbesc să-mi ajung batalionul. Băieții de aici sunt foarte drăguți, vor să-mi dea un avion. Le mulțumesc. Este mai bine pe pământ, cu auto sau calul.

La **ora 10,00**, termin vizita la Melitopol, o iau din loc şi-mi ajung batalionul. Sus pe cal, şi tot înainte. Timpul este minunat: soare, cald, se cunoaşte că ne apropiem de mare.

Ora 15,00. Ajungem sovhozul Domuşli, unde luăm masa de prânz şi, mare bucurie, vom cantona peste noapte aici, unde sunt aşezări omeneşti mai ca culmea, că şi aici a fost o colonie germană, în care puțini au mai rămas. Linişte, linişte ca în mormânt. Nu se mai aude nici trenul, nici avionul. Aceasta începe să mă enerveze. Probabil că ruşii au făcut un salt înapoi, pe undeva, ne clocesc ceva.

19 octombrie, ora 5,00. Marş spre Damşli [?], unde şi-a fixat grupul postul de comandă. Puțină încurcătură, căci nu găsim indicatoarele „Coşna" (indicativul grupului). Cei de la grup spun că probabil nişte vaci le-au dărâmat, dar totuşi aruncă vina pe noi. „Capra... şi oaia o pate".

După un marş uşor, ajungem în Damşli, un sat mizerabil, puchinos, murdar. Se spune că vom sta aici trei zile.

Suntem încântați, căci ne vom putea curăța de păduchi, care s-au cam înmulțit, sau îi vom încrucişa cu ai localnicilor, care au din belşug, şi încă de rasă.

Începe să plouă. Şi aici, pe câmp, grămezi mari de grâu, orz, sfeclă. Căiuții noştri şi-au vârât botul în ele şi mănâncă întruna. Localnicii cară pe capete, au dat şi ei de bine şi-şi fac depozite ascunse în pământ. Turme de oi, porci, vaci, găini, slobozite din colhozuri, pasc în voie, fără stăpâni. Populația duce mare lipsă de săpun, zahăr, petrol.

20 octombrie, ora 6,00. Plouă, plouă şi noroi mare. Când îmi era lumea mai dragă, primesc ordin să fiu la ora 8,00 la grup şi de acolo vom pleca la divizie. Miroase a plecare.

La divizie, vedem pe scribii țanțoşi, cu Ordinul „Mihai Viteazul" şi „Cruci de Fier", îi felicităm cu... sinceritate. Suntem puşi repede în situație pe hartă. Vom schimba Brigada 5 Cavalerie, care de trei zile se găseşte în poziție în Istmul Salkov [Salkovo] (cam mult pentru călăreți). Ni se fac ample şi aiuristice descrieri de stat-major, pe planşe kilometrice. Ştabul comandamentului diviziei este foarte mieros. Ne consolează pe cei cărora încă nu le-au sosit decorațiile.

Ne vom pune deci, în marş, la ora 13,00, pentru ca până în seara zilei de 21 să fim la Novo-Aleksievka [Novooleksiivka]. Avem deci de întins 45 km prin noroi. Odihna promisă e ratată. Merg înainte cu un auto pentru recunoaşterea sectorului Regimentului 6 Călăraşi, pe care urmează să-l schimb cu batalionul meu.

Colonelul Pastia[66] – un călăreț drăguț şi amabil – mă pune la curent cu situația din sectorul segmentului său. Mai dăm şuete, bancuri, şi seara, sunt invitatul său la masă. Popota lor este bine camuflată şi adăpostită în pivnița unei şcoli. Curată, cu tot dichisul şi foarte

[66] Alexandru Pastia (n. 1893), colonel, avea să moară la 21 noiembrie 1942, în Cotul Donului, pe când era comandant secund al Diviziei 1 Blindate.

bine echipată cu felurite bunătăți. Călăreții știu să trăiască, nu ca noi, pifanii. Pe undeva, aproape, artileria dușmană trage răzbit. După o masă copioasă stropită cu ce se cuvine și după multe șuete, hăt târziu, ne așternem pentru dormit tot în pivnițele școlii amenajate, în dormitoare curate.

Satul Novo-Aleksievka este o așezare mai răsărită, cu o stație de cale ferată mare, masivă. Lângă gară, un imens siloz pentru cereale cu șapte etaje în podul căruia, sus de tot, este instalat observatorul artileriei călărețe. De aici, se vede bine Marea Azov și destul de bine Marea Neagră, când este clar. Pozițiile bine întărite ale rușilor din Istmul Salkov se văd și ele bine.

21 octombrie, ora 5,00. Îmi soseşte aici batalionul, frânt de oboseală. Bieții ostași, mă mir că mai pot îndura atâtea greutăți. Pe întuneric, repede, îi instalez în cantonamentul bine pregătit cu ajutorul călăreților. Puțini au mai voit să bea ceai fierbinte pregătit de gazde. S-au pus toți pe somn.

La **ora 10,00** îi trezesc pe comandanții de companii și plutoane și recunoaștem cu călăreții locul pe care urmează să-l ocupe fiecare la căderea nopții. Treaba merge repede căci călăreții se grăbesc. După trei zile de stat aici, ei vor merge undeva, desigur, într-un sector calm. De aceea sunt foarte darnici, ne dau cablu telefonic cât vrem, ba chiar și telefoane.

Artileria noastră execută trageri de ajustare și întreținere, și rușii se răzbună cu artileria lor și brandturile pe bieții pifani din prima linie, ca întotdeauna.

22 octombrie. Sunt acum în poziția de linia a doua și considerat rezerva grupului. În sfârșit, ne-a venit și nou rândul la asemenea privilegiu.

Ora 11,00. Așa, pe nepusă masă, sunt vizitat de comandantul diviziei [generalul Mihail Lascăr]. Dorește să îl conduc la postul de comandă al grupului, instalat în cătunul Prilovije, și, fiindcă nu aveam chef să mă fâțâi de colo până colo, îi spun ștabului că rușii au urâtul obicei ca pe la ora prânzului să tragă acolo cu tunul. „Pila" a prins și grupul îmi mulțumește prin telefon că l-am scutit de această plăcută... vizită.

Ora 17,00. Generalul a revenit și îl conduc la postul de comandă al grupului. Este foarte mulțumit de felul cum ne-am instalat în dispozitiv, ne laudă pe capete.

Între timp, artileria noastră trage câteva lovituri de întreținere. Ștabul tresare, nu-i bai, un pahar cu apă rece și totul este în regulă. Se grăbește. La bună vedere și mai poftiți pe la noi.

Plouă cu găleata, drumeagurile sunt pline de apă și este beznă. Rușii ne mai ard câteva lovituri și apoi se culcă. Noapte bună șefilor și mâine cu bine. Târziu, noaptea, mă întorc la ai mei la Novo-Aleksievka. Îi găsesc la chef, bine dispuși și aceasta mă bucură.

23 octombrie. Calm, liniște, plictiseală. La Perekop, atacul nemților merge greu. Rușii țin morțiș cu dinții poarta Crimeii. Se pare că acum au superioritatea în aviație și în artilerie, în special tunuri grele de mare putere. Poarta Crimeii, de la Ghenicesk la Perekop, este apărată de Armata 51, compusă din 11 divizii – Regimentul 887 etc. Fortificațiile sunt echipate cu armament modern, aruncătoare de flăcări și sârmă ghimpată cu înaltă tensiune electrică, pe mari adâncimi. Cred însă că nemții, până la urmă, vor trece Rubiconul.

24 octombrie. Aviația rusă ne dă târcoale, aruncă bombe așa la nimereală fără efect însă.

Păduchi, şoareci, purici, ploşniţe. Cu toate măsurile luate, tot mai găsim chiriaşi. Aici în Rusia, totul este mare – *balşoi*. Colhozuri, sovhozuri, silozuri, păduchi, ploşniţe etc. Găinile sunt însă mici (*malinki*)[67]. Rasa „Leghorn" .

Mizeria locuitorilor este lucie. Au toţi mania fotografiilor în culori, prost executate. În toate cocioabele nu lipseşte pudra, roşul de buze, de unghii, toate de foarte proastă calitate. Toţi, bărbaţi, femei, copii, îşi fac adăposturi în pământ. Cară de unde găsesc cereale, legume, taie vite. Fac provizii pentru zile grele. Când aud avioanele şi tunul, o zbughesc toţi în noile... apartamente, cu cățel, cu purcel.

25 octombrie. Linişte. Plouă, vânt, umezeală sărată. Mâncăm guvizi, barbuni şi alte soiuri de peşti, căci ai mei au descoperit aici mari depozite de pescărie. Colonelul Gheorghe Marinescu[68], care a venit acum pe front şi a luat comanda grupului nostru (1 Vânători de Munte), mi-a adus câteva sticle de vin nobil din viile socrului său, Albini, de la Galda de Sus (lângă Aiud). Mi-a adus şi *Ford*-ul de zece locuri, pe care l-am dat lui Didi Dimitriu să plece acasă, în ţară, înainte de trecerea Niprului. Colonelul Ludwig este obosit şi pleacă şi el în ţară. Lui nu-i dau *Ford*-ul.

26 octombrie. Ziua Sfântului Dumitru. În batalion am opt ofiţeri care-i poartă numele. Băuturică ioc, nema. Din darul primit, dăruiesc la rându-mi lui Pitiş (Dumitru şi el) o sticlă de vin şi la toţi ceilalţi, două sticle. Ce să-i faci? Dar din dar se face Raiul.

Am aflat că la gară este o baie. Dau o fugă până acolo şi fac o baie pe cinste, cu duş rece, cald. Doamne, ce fericire! Pentru că este Sfântul Dumitru – ziua când se mută oamenii, mă mut şi eu în altă cocioabă, căci cei patru plozi ai gazdei mele, pe care am făcut imprudenţa să-i răsfăţ prea mult, mi s-au suit în cap.

Deci Roth, Sima (valeţii mei), bagajele la spinare şi: „Trec anii, trec lunile-n goană / Şi-n zbor săptămânile trec / Rămâi sănătoasă, cucoană, / Că-mi iau geamantanul şi plec!" (Topârceanu).

Când dormeam mai bine în noul meu sălaş, hop! colonelul Marinescu bâjbâie prin întunericul camerei. Neştiind cine este îndrăzneţul care-mi tulbură somnul, hârşt! o înjurătură, apoi scuze, îmbrăţişări, bancuri de la Bucureşti etc. Îmi aduce veşti bune de la ai mei de acasă, de la Braşov. Îl conduc la postul de comandă al grupului, la Privolije, unde luăm masa împreună.

Colonelul Ludwig predă comanda grupului şi o ia şi el pe urma prietenului său, Didi Dimitriu: o şterge în ţară. Se simte obosit, săracul, după mai puţin de patru luni de război. Acest sas din Bistriţa-Năsăudului a slujit în armata austro-ungară şi a tras cu flinta în noi, aceia care sângerau. Puneam temelia României Mari. După războiul [din] 1916-1918, a venit, ca mulţi alţii, în România, gata întregită cu atâta trudă şi cu atâta sânge. A venit omul... acasă. Pe baza unei simple mărturii – căci documentele oficiale s-au pierdut pe la Viena sau Budapesta –, şi-a stabilit gradul şi promoţia avute în armata austro-ungară, şi neghiobii noştri l-au integrat în armata noastră, l-au cocoţat şi în fruntea promoţiei... declarate[69]. A făcut omul carieră rapidă şi strălucită (fiind propus „la alegere"), a coman-

[67] Din lb. rusă, *malenki* = mic.

[68] Gheorghe Marinescu (1893-1966), colonel (general de brigadă – 1943), comandantul Grupului I Vânători de Munte (1941-1942), comandant secund al Diviziei 1 Munte (1942-1943).

[69] Albert Ludwig (n. 2/14 decembrie 1889) figura în anuarele ofiţerilor ca fiind primit din armata austro-ungară „cu vechimea şi gradul de căpitan" de la data de 1 septembrie 1917.

dat batalion şi grup de vânători de munte. La Braşov, a fost comandantul Batalionului 2 Vânători de Munte. Îşi trimitea fetiţele la liceul săsesc „Honterus" cu trăsura batalionului şi bietul ostaş birjar tremura de frig pe capra trăsurii.

Pe zona de concentrare în Bucovina, la Fundul Moldovei, se ţinea numai de intrigi şi blestemăţii, fiind surprins de un popă la coana preoteasă în faptul dimineţii şi ciomăgit bine de Sfinţia Sa. În izmene, a sărit pârleazul în văzul ostaşilor săi.

A fost apoi înălţat la gradul de colonel şi i s-a încredinţat comanda Grupului 1 Vânători de Munte. În anul 1941, când au venit germanii la noi, venind în inspecţie la batalionul meu, în satul Dealul Iederii (lângă Rădăuţi), deşi ostaşii mei s-au prezentat bine, l-am auzit spunând celor doi căpitani nemţi care-l însoţeau: „Românii ăştia sunt nişte leneşi, murdari, un fel de ţigani" (bineînţeles, pe nemţeşte). Nu m-a răbdat inima şi i-am reproşat această măgărie. Ulterior, a încercat să-mi poarte sâmbetele, dar nu i-a mers.

În timpul războiului, când se înţepeneau lucrurile, nu era de găsit, se ascundea în gaură de şarpe. Acum, domnule Ludwig, ai luat „Mihai Viteazul" şi „Crucea de Fier", vei primi un lot de 25 ha de pământ, ţi-ai măritat fetiţele cu doi chipeşi ofiţeri germani, ce-ţi mai pasă? Apa trece şi... fraierii (cum ne-ai botezat) rămân aici, la datorie. Şi ţiganii, alde Marşavela, Gândac, Răducanu etc., care cu avutul lor de acasă, de la Gârcin, nu pot orbi niciun cocoş, rămân cu mine să ducem faima vânătorilor de munte, mai departe, tot mai departe. Cei doi căpitani nemţi, care au început să ne cunoască, îşi vor aduce poate aminte cum ne-ai defăimat la Dealul Iederii şi vor spune că ai fost un mincinos şi un prost.

Umblă sănătos, ticălosule! Poate cândva ne vom răfui. Mă întristează însă vestea că şi alţii – aceştia, români neaoşi –, colonelul Focşeneanu, comandantul Grupului 2 Vânători de Munte, locotenent-colonelul Ionescu-Breaza, comandantul Batalionului 1, şi locotenent-colonelul Marinescu, comandantul Batalionului 4 Vânători de Munte, după ce au primit „Mihai Viteazul", se pregătesc să o şteargă şi ei în ţară. Domnilor de la conducere, de ce nu-i luaţi de urechi?

27 octombrie. Încep să mă plictisesc aici la Novo-Aleksievka. Scriu lungi epistole generalului Emil Pălăngeanu[70], lui Gigi Aslan, părinţilor mei şi celor mici de acasă, de la Braşov (care se lasă greu cu scrisul).

Aici, în noua locuinţă, am mai multă linişte şi... frunzăresc pe Carol al XII-lea, acest viteaz legendar, care acum 330 de ani s-a bătut pe aceste meleaguri. Caracterul şi felul de luptă al semeţiilor care sălăşluiesc pe aceste meleaguri nu s-a schimbat prea mult.

Să sperăm că vom fi mai norocoşi ca el.

28 octombrie. Dau o fugă la divizie ...înarmat cu un lung tabel de propuneri pentru decoraţii. Cei mai mulţi, pentru „Virtutea Militară", căci această distincţie dă dreptul la gratuitate pe C.F. şi la 5 ha pământ (măcar atât să le dea ţara).

Generalul se lasă greu (parcă ar da din buzunar). Ne tocmim ca la tarabă. „Mai dă Stan, mai lasă Bran". Până la urmă, ştabul, mai mult să scape de gura mea, aprobă, cu mici retuşări, tabelul meu de propuneri.

Sar în sus de bucurie. Pentru cei propuşi post-mortem, voi anunţa familiile lor de acasă, răniţii de prin spitale se vor citi în ziare; pentru ceilalţi, voi avea marea bucurie să-i

[70] Emil Pălăngeanu (1891-1953), general de brigadă, comandantul Organizaţiei Munca Tineretului Român (1941-1944).

avizez eu... Să le prind pe piepturi distincțiile. În culmea fericirii, mă întorc... acasă șuierând și mă pun să întocmesc noi tabele pentru decorații. Pofta vine mâncând.

Ora 16,30. Sunt chemat urgent la postul de comandă al grupului. Aici vine și ștabul, cu tot alaiul de la divizie. Se face un fel de consiliu de război. Trebuie, volens-nolens, să ne mișcăm, să atacăm, să pătrundem în Crimeea. Nemții... ordonă aceasta.

29 octombrie. Trageri de artilerie, ajustări. Schimbări de poziții. 40 de minute se va trage în pregătirea atacului.

13 avioane *Stuka* apar ca din senin. Se rotesc, își aleg fiecare ținta și apoi, în picaj, le toarnă *ciolovecilor* bombe în cap. Cred că nu le-a mers prea bine.

Ora 10. Batalionul 2 Vânători de Munte, la cot cu Batalionul 14 Mitraliere Divizionar, atacă... Atacul merge greu și este și... descusut. Pionierii nu au putut tăia rețeaua de sârmă ghimpată, nu au putut face breșele necesare ca să se poată ajunge la cazemată. Atacul a progresat 800-1 000 m și a stopat.

Brigada 8 Cavalerie, de la stânga, s-a lăsat și ea păgubașă după o înaintare de 100-200 m. Batalionul 1 Vânători de Munte, care trebuia să opereze la dreapta grupului nostru, care trebuie să aducă bărcile, nu dă semne de viață, nu este de găsit. Mai târziu, raportează că este imposibil să execute această operațiune.

Ora 16,00. Ne soseşte o baterie grea de 150 mm, cu tir rapid. Altă pregătire de artilerie. Atacul însă nu mai continuă. Să vedem ce vom face la noapte sau mâine dimineață. Nu miroase deloc a bine.

Îmi adun batalionul și, prin bezna nopții, pe ploaie rece, prin noroi, mă apropii de linia întâi. Întâlnesc grupuri-grupuri de ostași din Batalionul 14 Mitraliere Divizionar și târgi cu răniți, însoțite de mai mulți decât era nevoie, prilej de a părăsi linia de luptă. Rușii sunt extrem de răi în astă noapte și i-au copleșit pe bieții ai noștri. Este o oarecare panică.

Ofițerii mei bănuiesc că și de astă dată mă voi oferi să scot castanele din foc cu Batalionul 3. Se pare că au ghicit.

Ora 22,00. Merg la postul de comandă al grupului. Colonelul Marinescu este foarte alarmat, căci Batalionul 2 Vânători de Munte și Batalionul 14 Mitraliere Divizionar raportează că nu mai pot rezista presiunii și bombardamentului dușman și că ostașii au început să fugă spre înapoi etc.

Între timp, soseşte la postul de comandă al grupului și generalul Lascăr. Ce este de făcut? Se codesc să-mi dea ordin să intervin, căci până acum batalionul meu a fost tot cal de bătaie și la jocul de cărți, și la război.

Inspirația este de multe ori bine venită. Mă adresez comandantului de grup: „Uite ce, coane Ghiță, suntem vechi camarazi și prieteni. Nu vreau să-ți faci debutul printr-o înfrângere. În noaptea asta trec cu batalionul meu în locul Batalionului 14 Mitraliere Divizionar, dă-mi ordin în consecință, deci".

Amândoi m-au îmbrățișat. Fuga la batalion și, în formație de apropiere, prin bezna nopții, înainte. Trec pe lângă bateria de tunuri munte a căpitanului Alexiu, ne salutăm, ne cunoaștem după voce.

Ajung în sectorul Batalionului 14 Mitraliere Divizionar. Iau imediat legătura cu maiorul Zărnescu. Îi comunic că am venit să-l schimb. Sare în sus de bucurie. Rușii trag cu tot ce au. Ploaie de rachete roșii, albe, verzi. Tavanul cocioabei unde Zărnescu are postul de comandă ne cade în cap din cauza bombardamentului și centrala lui telefonică este făcută zob.

30 octombrie, ora 3,40. Suntem gata instalaţi în locul Batalionului 14 Mitraliere Divizionar. Zărnescu îmi lasă toată reţeaua telefonică, cu telefoane cu tot, numai să poată pleca mai repede.

Ora 4,30. Ruşii o mai răresc cu bombardamentul şi auzim o formidabilă explozie, cu flăcări până la cer. S-a zguduit pământul. Am aruncat în aer un mare depozit de muniţii. Miroase bine.

Ora 6. Zi minunată, cu soare cât o plăcintă, care se scaldă voios în Marea Azov. De pe malul ei înalt, admirăm cu toţii splendida privelişte.

Stabilesc legătura la stânga cu călăreţii Brigăzii 8 Cavalerie. Le propun să meargă înainte, cât de cât. Îmi răspund că nu au ordin să se mişte (cu atât mai bine, nu voi împărţi victoria cu ei!).

La dreapta, mă leg cu Batalionul 2 Vânători de Munte în gara Salkov şi apoi, drumul înainte, pe plutoane, în formaţie strânsă.

În zare se văd pe mare kaiacurile[71] ruseşti, cu pânze ca nişte lebede, dar poezia este întunecată, căci de undeva, de aproape, ruşii ne primesc cu un foc viu de arme automate. Nu-i bai.

Trecem peste şanţul anticar. Coborâm pe plajă. Buzele ne sunt puse în saramură. Din apa mării ies trombe uriaşe, căci ruşii, bănuind că-i atacăm şi cu vreo flotă, trag nebuneşte în apă. Cu stânga rezemată pe malul mării, mergem înotând prin smârcuri peste zona minunat fortificată şi utilată cu tot felul de arme – aruncătoare de flăcări detectate [sic!] electric etc. Un întreg labirint subteran, cu garaje auto, cu grajduri pentru cai, adevărate cazărmi pentru oameni.

În popota ofiţerilor am găsit mâncarea caldă pe masă. De peste tot, ies acum, buluc, *ciolovecii*. Cei mai mulţi, beţi, cu clondire de votcă şi cu roţi mari de caşcaval în braţe. Sunt cei rămaşi de căruţă. Se predau pe capete. Am numărat cam peste 300 până acum. Ne îmbrăţişează, ne pupă, ne spun: *„haroşe ciolovec rumînschii"*[72]. Sunt tare sentimentali la beţie...

În subterane, mari depozite de tot felul de alimente şi îmbrăcăminte, dar nu avem vreme pentru capturi, le lăsăm în plata Domnului împreună cu cei care le predau. Cei care vor veni după noi vor avea grijă de ele. Mersul este greu, obositor, prin smârcurile mării şi prin noroi uneori până la genunchi.

Aproape în nasul nostru, o altă explozie cu limbi mari de flăcări. Ruşii au aruncat în aer şi au dat foc podului ce trece peste şuviţa de apă pe uscatul Crimeii.

Avem în picioare peste 30 km. Se lasă noaptea. Suntem lângă podul care arde. Flăcări până la cer, cu miliarde de scântei, ne luminează trupurile obosite. Ne organizăm într-o poziţie în semicerc. Sosesc pionierii germani şi distrug o porţiune de pod, căci spun ei, numai aşa vor putea construi altul. Se pun pe lucru serios.

Flămând copt şi frânt de oboseală, mă cuibăresc într-o hrubă săpată în malul apei. Cuib aşternut cu paie, proaspăt părăsit de ruşi. Un furnicar de şoareci, ba şi şobolani, şi chiar un şarpe. Toţi îmi dau târcoale, fac acrobaţii peste mine. Au aerul că la place noul musafir. Agentul meu de legătură, sergentul Simionovici, este de părere să le punem o pită la vedere. Zis şi făcut. Le punem două pite în loc de una, să se ospăteze bine. Este o noapte minunată, cu lună plină şi luminaţie *à giorno*.

---

[71] Este vorba, probabil, de *caïquri*, vase de pescuit cu pânze, utilizate mai ales în apele Mediteranei de Est.

[72] *Oameni buni, românii!* (în lb. rusă, în original).

Am adormit buştean. Spre miezul nopții, când îmi era somnul mai drag, cineva mă luminează cu lanterna. Era Sima, ordonanța mea, care, spune el, după multă căutare, m-a găsit în sfârşit. Îmi spune că s-a speriat de câți şoareci mi-a văzut pe obraz când mi-a luminat fața. Scoate din rucsac câte ceva de-ale gurii, şi înfulec aşa, moțăind. Mai bine mi-a prins o duşcă de votcă, din capturi. Lui Sima i-am dat consemn să nu doarmă şi cu o nuieluşă să pună la respect şoarecii mai obraznici. Apoi m-am pus pe somn temeinic.

31 octombrie. La noapte împlinesc patru luni de când am trecut granița URSS-ului. Doamne, câtă cale lungă am făcut şi cât am pătimit!

Inspirația din noaptea de 30 octombrie s-a soldat cum nu se putea mai fericit. Bietul maior Zărnescu, cu batalionul lui, ce ciudă trebuie să-i fie că a scăpat aşa... chilipir.

La război, cine ştie să reziste cu o secundă mai mult, acela va avea victoria. Între ai mei, încep să trec un fel de profet, un fel de gâcea[73]. Aceasta îmi va prinde foarte bine în viitor, căci din încrederea în şef izvorăsc dragostea şi stima pentru acesta.

Mai sunt încă *cioloveci* rămaşi de căruță, beți chiori. Se întrec care mai de care în pupături. Pe unii, mai pupăcioşi, a trebuit să-i plesnesc peste muzicuță ca să-i mai temperez.

Şoseaua care merge la pod este plină de peşte: scrumbii, chefali afumați, batog delicios, pe care ruşii, în graba lor, l-au... semănat de-a lungul drumului.

Cioclii de la comandamente încep să-şi facă apariția şi se întrec în soluții savante. Pontonierii germani îmi spun că podul nu va putea fi întins până diseară. Îmi pun la dispoziție zece bărci de asalt din cauciuc şi un fel de punți, numite şi ele de asalt.

Ora 9,30. Ne grăbim, căci ne-am pus în gând să fim cei dintâi care să bage deştiul în Marea Neagră. Doamne, ajută-ne!

Compania Cercetare, deci sus, în ambarcațiuni, apoi jos, dincolo, pe uscat. Bărcile, înapoi, urmează în ordine Companiile 1, 3, 2, Armamentul Greu. Ostaşii mei, vânători de munte, se dovedesc a fi şi iscusiți marinari. Treaba merge strună, rapid. Caii nu-i putem lua cu noi, vor trece podul de pontoane, când va fi gata, deci tot armamentul de pe samarele lor, sus pe oameni. Va fi greu, dar n-am ce face.

Ora 12. Suntem toți, cu trup şi suflet, pe pământul hanilor Crimeii. Este o vreme minunată, cu soare cald. Pescăruşii grațioşi se rotesc deasupra noastră, ne dau parcă binețe. Digul care trece peste smârcurile de apă este o lucrare cu adevărat de artă, cu nisip de mare negru, fin, pare să fie construit proaspăt, pentru noi.

Dăm peste multe cutii cu material fumigen, căci ruşii la plecare s-au camuflat după o perdea de fum. După 3 km de drum, ne proptim într-un şanț anticar străjuit de multe baterii de tunuri cu tragere lungă, cu țevile până la cer. Ruşii, grijulii cum sunt, se temeau şi de o invazie dinspre Marea Neagră. Totul este acum părăsit, răvăşit. Acesta este aşa numitul istm Ghenicesk al Mării Leneşe, cum îi spun ruşii Mării Azov [Sivaş].

Întâlnim apoi o mică coloană motorizată germană, din trupele de şoc, ce a pătruns prin Perekop. La început, au crezut că suntem ruşi şi gata, gata, să ne încăierăm cu ei. Aveau misiunea să închidă istmul îngust de la Ghenicesk. Stânga-mprejur, *zurück*[74], şefilor, treaba asta am făcut-o noi. Sunt oarecum înciudați că le-am luat-o înainte. Se întorc din drum şi îşi văd de treburi. Dăm apoi peste multe baterii grele de coastă. Cred că ruşii s-au temut mai mult dinspre mare decât de pe uscat.

---

[73] Probabil, de la *a gâci (a ghici)*.

[74] *Înapoi* (în lb. germană, în original).

Pe limba de apă din stânga, apare o barcă ticsită cu marinari ruşi. Ostaşii mei au tras în plin, căci la semnele făcute nu s-au oprit la timp. Câțiva au fost răniți, din fericire, nu prea grav. S-au predat cu toții. Sunt marinari foarte tineri şi simpatici, din Flota Mării Negre. Sunt sfârşiți de oboseală. Din cutiile cu suc de carne de porc, primite de la nemții pe care i-am întâlnit, le dăm şi lor o gustare... Dar din dar...

Cei dinapoi ne dau ordine să mergem mai repede, nu vor să ştie că bieții ostaşi au pe spinare şi armamentul greu, mitraliere, brandturi etc. Când eram mai obosiți, dăm peste nişte colhozuri mari, unde găsim patru cai şi, culmea, opt cămile (două, cu pui). Punem armamentul greu pe animale şi astfel bieții ostaşi pot să mai răsufle.

Spre seară, ne încrucişăm cu grosul Diviziilor 22 şi 170 germane. Stopăm şi, frânți de oboseală, cantonăm într-un colhoz bogat. Punem purceluşi la proțap (din capturi, căci trenurile noastre regimentare nu ne-au ajuns încă.)

Ruşii, pe lângă păduchii, puricii, şoarecii şi şerpii lăsați în urma lor, ne-au lăsat şi câte ceva de-ale gurii.

Brigada 8 Cavalerie, care la început mi-a comunicat că nu are ordin să se mişte, acum dă buzna peste noi, dar le spunem „marş, Bubi!".

Ne ospătăm bine, mai tragem câte o duşcă de basamac rusesc, ne punem pe bancuri şi spre miezul nopții ne aşternem pe somn adânc. Ne prinde aşa bine după trei zile de încordare continuă!

1 noiembrie 1941, ora 10. Ca din senin, începe o ploaie torențială, cu băşici, rece, care pătrunde în oase. Ne strică buna dispoziție din ajun.

Şoseaua este acum îmbâcsită de cei dinapoi, căci ruşii au făcut iarăşi un gol. Grupul 2 Munte (Batalioanele 1 şi 4) vrea acum să ne-o ia înainte „La plăcinte, înainte, la... treabă, înapoi". Acest oportunism ne oboseşte, ne scârbeşte.

Ora 19. Trecem prin orăşelul Dzancoj [probabil, Djankoi] – un nod de cale ferată al Crimeeii. Clădiri mari, bloc.

Aici s-a instalat acum iubita noastră divizie. Se pregătesc de culcare căci sunt obosiți de atâta marş în... automobile. Unii, mai puțin... obosiți, se agită de colo până colo, îşi vâră nasul, unde nu le fierbe oala. Nemții, care construiesc un pod mare în apropiere, privesc la aceşti dobitoci siniştri şi râd. Doamne, rogu-te, dă-le puțină minte. La 6 km de oraş cantonăm şi noi – în plin câmp.

2 noiembrie, ora 8. Batalionul este acum avangarda, har, Domnului, nu ne vom tampona cu alții care se înghesuie la pomană.

Ne disipăm spre Nova-Zarisina [?], apoi prin Kentuaj [?] şi, după 38 km de marş, ajungem în satul Karabai [?] pe care-l găsim ticsit de germani. De-abia ajunşi aici, năpădesc peste noi elemente din Brigada 8 Cavalerie, care merg pe trei şi patru coloane. De ce mai marii noştri nu-i lasă să o ia înainte şi apoi, după o zi de repaus binemeritat şi atât de necesar, să o luăm după ei, căci ştiu că atunci când vor da peste ruşi ne vor spune: *paşalşti*[75]– poftiți înainte?. Găsim aici multe, multe fructe mari şi frumoase – este țara lor –, apoi sute de lădițe cu chefali afumați – graşi şi frumoşi –, mii de găini, gâşte, rațe etc. evadate din cotețele colhozului. *Moloco* [*Moloko*] (laptele) nu lipseşte. Ostaşii se ospătează din belşug.

[75] Din lb. rusă, de la *pojaluista* = poftiți, vă rog.

3 noiembrie. La **ora 5,40**, primim ordin să plecăm la... ora 5,**30.** La **ora 6** suntem în marş – Mergem spre sud-est de-a lungul căii ferate care duce la Kerci, apoi alt ordin, să mergem spre sud (mai bine!). Se văd acum foarte bine munții Crimeii. Ne bucurăm. Vom ajunge şi în munți, căci de stepă ne-am săturat. Plouă cu intermitență, cu vânt nu prea rece. Etapa de 50 km este prea lungă pentru puterile de care mai dispun bieții ostaşi. Cei de la divizie întind prea mult aţa. Sunt cinci zile de când mergem, mergem. În cele patru luni de când am intrat în URSS am... înghițit peste 2 500 km. Nu ajunge oare?

Trecem prin orăşelul Karasubazar [azi, Bilohirsk] şi intrăm într-o şosea bine pietruită cu care, mergem mai bine, mai uşor. Ne prinde o ploaie zdravănă, din fericire este caldă.

Ora 22. Ajungem în satul Karabaş [?] uzi leoarcă şi frânți de oboseală, aici sunt câteva familii de români moldoveni. Culturi întinse de bumbac necules, culcat la pământ, putrezit. Ce păcat!

Două cucuvele speriate de noi țipă lugubru. Ne cobesc oare ceva... bine? Mobilierul pe clase este tot standard cu firma casei – steaua roşie – secera, ciocanul. Cetățenii musai să le cumpere în rate. [...]

O treime din ostaşi, sfârşiți de oboseală, mi-au rămas pe drum. O parte din căruțe s-au împotmolit înainte de-a intra în şoseaua bună, altele s-au răsturnat. Numai bieții căruți cu samare mai țin pas cu noi, şi aceasta este un mare noroc.

4 noiembrie, ora 5,30. Deşi credeam că mai marii noştri se vor îndura să ne dea măcar o zi de odihnă, ordin: înainte, bucatele nu trebuie lăsate să se răcească. Îmi îmbărbătez cât mai pot ostaşii. Încă un efort, dragii mei, şi vom ajunge la mare, vom intra în legendă. Pe şosea dau peste cinci autocamioane mari. Stop! Conducătorii, mai de voie, mai de nevoie s-au încotro şi repede, repede Compania 3, plus un pluton aruncătoare, sus în camioane şi rapid înainte. Restul batalionului mă va urma.

Am cu mine pe viteazul căpitan Gheorghe Vornicu, comandantul Companiei 3. Iau stația radio „G" şi o echipă de telegrafişti. Nu este timp de pierdut. Ruşii se retrag acum în Munții Iaila şi nu trebuie să le dăm răgaz să se organizeze pe crestele lor.

În satul Duhasj-Başchii [Djaga Başk], părăsim şoseaua şi intrăm pe un drumeag de munte. Debarcăm, căci miroase a... inamic, şi primim şi focuri răzlețe. Mergem pe fundul unei văi, pe o potecă desfundată, şi de pe crestele de est şi de vest primim focuri, chiar şi din spate. Ne cățărăm pe nişte pante foarte abrupte şi cu lăstăriş ca peria.

Situația este cum nu se poate mai dificilă, căci nu ştiu cine şi [de] unde trage. Trupele de ariergardă ruse sunt amestecate cu partizani în civil, care sunt foarte şireți şi haini. Suntem ca un cui, vârât într-un furnicar de duşmani, fără nicio legătură în dreapta şi în stânga. Restul batalionului nu m-a ajuns încă. Gloanțele ne şuieră pe la urechi din toate părțile. După multă trudă, ajungem în şoseaua cu multe serpentine întortocheate, care traversează munții către mare. Drumul este minat şi podețele aruncate proaspăt în aer. Plutonul de aruncătoare, care-şi duce brandturile şi muniția pe spinare, merge foarte greu. Ostaşii mei sunt superbi în stoicismul şi bărbăția lor. Sunt uimit că mai pot merge şi lupta.

Încep să ne pice prizonieri. Între ei sunt şi civili, care acum fac pe naivii. Noi ştim că au tras până la câțiva metri, au aruncat armele şi acuma *predatii*. Îi iertam deocamdată şi îi punem să ne care muniția şi răniții, căci eu nu am decât doi sanitari brancardieri.

Capturăm cai, căruțe, motociclete, autocamioane, armament, muniție etc. Între ele găsim şi o mitralieră românească nou-nouță. Apoi, bucătării pe roate, gata înhămate, cu

mâncarea gata pregătită caldă. Ruşii, în graba lor, au distrus ce-au putut şi restul l-au părăsit intact. Înaintea noastră multe explozii puternice aruncă acum în văzduh depozite de muniţii, podeţe şi porţiuni din şosea. Curge sânge.

Sunt *răpuşi* de focul duşman: Ogliceanu Vasile, ctg. 1941, Olaru Gheorghe, ctg. 1940, Stan N. Stan ctg. 1930. *Răniţi* destul de grav: sergent Istrătescu Ion, ctg. 1936, sergent Popovici Gheorghe, ctg. 1935, fruntaş Constantinescu Niculae, ctg. 1936, caporal Blidaru Gheorghe ctg. 1936. Cred că mai sunt rămaşi prin hârtoape. Mi se rupe inima de durere. Cine a spus că bravii sunt norocoşi a minţit, căci aceştia au fost dintre cei mai viteji mai neînfricaţi. Cucuveaua din noaptea de 3 noiembrie a ştiut ce spune, bestia!

Pe feţele celor răpuşi văd regretul despărţirii. Răniţii îndură cu stoicism durerile. Le este frig, bieţii, căci s-a răcorit şi cade brumă rece. Îi înfofolim cu mantale ruseşti capturate şi le dăm ce avem mai bun la noi. La noapte vor face cale întoarsă spre spitalele din ţară (care vor avea norocul să mai trăiască).

Se face noapte, rece. Trupurile noastre flămânde sunt istovite. Sufletul şi inimile ne sunt însă calde.

Instalez avanposturi pe creasta Munţilor Iaila şi luăm toate măsurile pentru noapte: Vigilenţă, vigilenţă, atenţie încordată, căci avem de-a face şi cu partizani. Din alimentele capturate, ne înfruptăm în fugă. Nu este timp nici de mâncare, nici de somn. Avem şi puţin vin. Este **ora 21** şi răsare o lună plină, mare. Frigul se înteţeşte.

Ora 21,30. Soseşte şi restul batalionului. Suntem acum toţi la un loc, mai tari, mai voioşi. Şi căiuţii, bidiviii cu samare, sunt prezenţi la datorie, cu mâncare caldă în marmite. Trimitem celor din avanposturi mâncare caldă, pături şi consemnul: Braşov-braşoveni. Este o lună aşa clară că putem citi ziare.

Ne soseşte în sprijin un escadron de cavalerie din Grupul 51 Recunoaştere. Sunt însoţiţi de trei reporteri ziarişti de campanie, înarmaţi cu aparate foto şi filmat. Sunt cam subţire îmbrăcaţi şi tremură gros, şi de frig, dar cred că şi de emoţie. Le dăm mantale ruseşti şi pături, avem de unde.

Se aud focuri răzleţe, pic, pac (cred că trag şi ai mei, aşa, de urât). Mai departe, explozii cu limbi de foc care se profilează pe cer. Mugetul mării se aude bine. Într-o vâlcică încropim un foc bine camuflat. Combustibili, căruţe din captură. În jurul focului, ne îndemnăm care mai de care la şuete şi bancuri. Ziariştii au prins glas. Căpitanul în rezervă Corbeanu, comandantul escadronului de cavalerie, un mare proprietar de moşie la Chirnogi (lângă Giurgiu), scoate plosca cu un coniac veritabil, fain şi o trecem din gură în gură, aşa ca la nuntă. Este un băiat simpatic, manierat, şi un bun povestitor. A călătorit mult prin străinătăţi şi are un sac plin cu snoave – mai cu perdea, mai fără perdea.

A trecut de miezul nopţii. Încerc să aţipesc, dar nu-i chip. Îmi aduc aminte când eram copil, în noaptea de Crăciun, cu trăistuţe pregătite pentru colinde, cu urechile ciulite aşteptându-mi ortacii, cum biata bunica încerca [în] fel şi chip să mă [facă] să adorm, dar nu dovedea. Aşteptam atunci ceva mare, ceva frumos. Cred că mulţi dintre ostaşii mei au în astă noapte aceleaşi sentimente.

5 noiembrie 1941, ore 5. Este întuneric bine, căci luna, obosită de veghe, s-a culcat de mult. Coborâm pe şoseaua cu multe serpentine şi străjuită de falnice stânci viu colorate, de la granitul cenuşiu până la roşu aprins.

Natura, cu mâna ei măiastră, a durat aici minuni. Se zăreşte marea. Cer senin, fără pic de nor, zi de primăvară. Coborâm destul de greu, căci în unele locuri şoseaua este făcută ferfeniţă, de dinamită.

Ieşim din munți. Pe dreapta şi stânga, vii întinse, la marginea cărora, la drum, gata de plecare, sute, mii de lădițe cu struguri, ciorchini de peste un kilogram, cu bobul cât pruna. Ambalaj foarte îngrijit, pentru export. Între straturile de chiorchini, tărâțe de frunză de viță uscată, măcinată, şi deasupra hârtie fină, ceruită, cu firma casei, însoțită cu reclama scrisă în trei limbi: engleză, germană, poloneză.

Intrăm în satul Uskut [astăzi, Privitne], aşezare întinsă, tătărească. Suntem primiți cu focuri vii de puşcă şi arme automate. Pe o colină, deasupra satului, pe un drum şerpuit, ruşii trag şi fug. Coloane de căruțe, autocamioane, călăreți, ba şi un grup de cămile, se abat când la dreapta, când la stânga, complet zăpăciți. În sat, hărmălaie, infern. Copiii, femeile, bătrânii țipă, urlă, fug de colo până colo speriați. Ruşii le-au spus că noi mâncăm oameni. Curățăm satul de partizanii şi ostaşii rămaşi de căruță, cu voie sau fără voie. Luăm peste 200 de prizonieri şi mult material de război.

Încetul cu încetul, populația se liniştește, se reped la noi, ne pupă mâinile. Fac temeneli *à la turca* şi, pe limba lor, bodogănesc ceva ce nu prea înțelegem. Apoi, pe întrecute, la joc cu toții, cu mic cu mare. Din gospodăriile celor plecați de voie sau luați cu forța de ruşi, cară dulapuri, mese, scaune, alimente etc. Se ceartă, se păruiesc (femeile se bat ca chiorii pentru pradă).

Ora 8,30. Ajungem în portul Uskut, 2 km de sat, port, fruct-export.

Marea este calmă, liniştită, un imens lac albastru-verzui. Prindem şi aici călători de ultimă oră, rămaşi de voie sau [care] au scăpat... trenul fugit pe mare. Între ei, un chipeş locotenent de grăniceri.

Ne înmuiem degetele în apa mării, ne ştergem ochii de lacrimile fericirii. Cu ochii la cer, mulțumim Atotputernicului Dumnezeu că ne-a răsplătit aşa de măreț străduniile noastre.

„Sergent Brezeanu, pune repede în funcție «G»-ul pe toate undele, pe toate indicativele şi vesteşte întreaga lume, dacă se poate, că «Val-vârtejul» (indicativul Batalionului 3 Vânători de Munte) a ajuns la *Ciornoe More* (Marea Neagră). Galonul de sergent-major pentru tine îl am în buzunar, Brezeanule".

Adunăm de prin cotloanele mării o mulțime de prizonieri, unii copii de 16 ani, alții de 50-60 de ani – un amestec grotesc de ostaşi zdrențoşi.

În port, pe întinsul digului, imense magazii, numai cu acoperiş, cu lăzi cu struguri, mere, pere, mari, frumoase. Baloturi de tutun şi butoaie de vin etc. Totul pregătit, gata pentru export, căci aceste bunuri nu-s de nasul poporului care a muncit şi asudat pentru ele.

Populația a venit grămadă din sat să jefuiască acum şi aici, cu furie. Facem ordine, îi gonim în sat, ajunge!

Pe litoral rămâne Compania 3, un pluton de mitraliere şi un pluton de aruncătoare. Restul, înapoi în sat, în cantonament. Avem acum de toate, din belşug, din plin.

Când eram gata de plecare în sat, apare o mică coloană de şoc, echipată şi armată până-n dinți. Venea repede spre mare. Voiau să fie primii din trupele Crimeii care ating Marea Neagră. Erau germani, din SS.

Le-am spus răspicat: „Şefilor, v-ați ars! Suntem aici de trei ore (de la ora 8,30). Faceți, vă rog, cale întoarsă şi spuneți şi la ai voştri treaba asta, să nu se mai obosească până aici".

De la 30 octombrie la 5 noiembrie am traversat Crimeea, trecând peste Munții Iaila şi am ajuns la Marea Neagră. Am trecut ca un val peste țara hanilor tătari temuți, ai căror strămoşi, cu Ginghis Han în cap, au ajuns până în miezul Europei.

Bravo vouă, ostaşii mei dragi şi scumpi, scrieţi mereu istorie! Domnilor scribi de la ziare, scrieţi şi voi tot ce aţi văzut şi simţit aici, între noi.

În sat, sunt găzduit la un tătar bătrân, cam morocănos. Este tot cu ochii pe mine şi pe Sima, să nu-i furăm ceva, ne înşiră întruna ceva pe limba lui, după ce ne-a obligat să ne descălţăm înainte de a intra în casă. În cele din urmă, văzând că nu-i chip să ne înţelegem, Sima l-a vârât într-o odaie alăturată şi l-a pus sub cheie.

Casele toate sunt clădite din piatră şi acoperite tot cu lespezi de piatră. Pe dinafară nu sunt prea aspectuoase, în interior însă [sunt] cu mult dichis întocmite, cu scoarţe, vase de aramă, vechi de secole. Peste tot, miros de fructe. Ciorchinii de struguri puşi pentru iarnă etc. Pe pereţi, şaluri turceşti. Pe paturi, mormane de perini cusute în fir şi plăpumi curios lucrate. Totul este arhaic, plăcut, mistic, curat.

A venit la mine plutonierul sanitar Iorga şi îi ordon ca, împreună cu o echipă de brancardieri şi cu câte trei ostaşi de la fiecare companie, la nevoie şi cu civili din sat, să plece înapoi să cerceteze toate hăţişurile şi coclaurile până la locul unde am debarcat din camioanele auto în dimineaţa zilei de 4 noiembrie. Să adune toţi morţii şi răniţii. La apelul făcut îmi lipseau şase ostaşi.

Plutonul de pionieri, cu tătari din sat, va săpa gropile pe un dâmb, pare-se anume construit de natură, care se ridică deasupra mării în portul Uskut. Aici, cu blocurile de piatră rămase de la construcţia proaspătă a digului, să înalţe până la cer un monument, după schiţa pe care le-am dat-o. Şi acum, executarea!

Vreau să dorm. Pe pat, nu-i chip, căci plăpumile şi pernele sunt stivuite până în tavan. Aştern pe podeaua de lut câteva şi într-o clipă adorm dus. După puţină vreme, mă trezesc ţipetele moşneagului pus la... secret. Mă scol şi-l eliberez, căci Sima a şters-o prin sat, în crailâc. Moşul începe din nou să mă piseze, îmi arată nişte poze cu cele două fete ale lui. Pe una am înţeles că o cheamă Fatma. Sunt frumuşele. Sunt acum la Simferopol, la carte. Sima se întoarce din escapadă şi, văzând că deţinutul a evadat, începe să strige, să înjure, aşa cum numai el ştie, mai cu seamă când este cu chef. Intră peste noi, furios: *paşol la turma*[76]! Lasă-l, Sima, că acum tot nu mai pot dormi. Sima îmi spune că, într-o altă cameră, bătrânul are ascunsă o cadână, o odaliscă[77] tânără, frumoasă foc. I-a spus o vecină, probabil geloasă. Aşa era! Nu l-am lăsat pe moşneag – avea 86 de ani – până nu ne-a arătat-o fără voal. Ştiam că după legea lor este un sacrilegiu, dar *„La guerre comme a la guerre."* Al naibii moşneag! Trebuie să fii tătar pentru aşa ceva.

Îmi fac bilanţul zilei: peste 380 prizonieri, între ei mulţi ofiţeri şi gradaţi. Apoi multe *sistriţe* (surori de calitate), care sunt sigur că şi ele au tras cu puşca în noi. Acum sunt tare blânde, mieroase. Între ele, sunt câteva nostime, una mai cu seamă, o georgiană – pică, nu altceva! Sunt toate colate[78], au câte un ibovnic pe care îl numesc *kum* (soţ).

Prin acţiunea noastră rapidă către mare, am tăiat aţa unei armate care fugea spre Feodosia şi mai departe, spre Kerci. O parte au luat-o înapoi spre munţii Sevastopol. Pe aceştia, desigur, vom avea cinstea să-i mai întâlnim.

Plouă, toarnă cu găleata apă rece, rece. Marea este acum furioasă, vijelioasă. Ce cuminte era astăzi dimineaţă! Cei veniţi după noi mă informează că pe crestele munţilor, între Tama şi Enisala, au văzut mulţi căzuţi dintre ai mei. Această veste mă întristează mult

[76] De la *poşol na tiurma* = treci la închisoare (în lb. rusă, în original).

[77] Cadână.

[78] De la *a cola* = a trăi în concubinaj.

– au căzut, bieții, în zona victoriei. Când am făcut apelul dimineața credeam că din dații lipsă vor fi mai mulți dintr-aceia care, atunci când dau de greu, se... rătăcesc și apar după bătălie (am și din aceștia). M-am înșelat însă!

Dau buzna peste noi ștabii, însoțiți de reporteri cu tot felul de aparate. Colonelul [Leonard] Mociulschi[79], secundul diviziei, și colonelul Marinescu, comandantul Grupului 1, își dau ifose de tacticieni, de strategi. Se amestecă unde nu le fierbe oala, chiar în comanda companiilor mele. Mi-e milă de ei, de aceşti farseuri nelecuibili. Pe reporterii care ne copleșesc îi trimit la goană, căci totdeauna mi-a fost silă de reclamă.

6 noiembrie. Plouă, plouă. Ceață deasă. Marea vuiește, spumegă furioasă. Fără știrea mea, colonelul Mociulschi, care acum se erijează în comandant de batalion, de companie, de pluton, ba uneori și de grupă, plătit parcă de dușmani să încurce treburile, dă ordin Companiei 3 (căpitan Vornicu) să plece din Uskut, să ocupe la 3 km o înălțime între Uskut și satul Tuak [astăzi, Ribace], așa, tam-nesam. Colonelul Marinescu, alt deștept, ia Compania 2 a mea și pleacă și el cu ea spre Tuak. Am impresia că i-a apucat un fel de amoc și prevăd o nouă bramburească.

Dau ordin restului din batalion să se adune imediat și să urmeze cele două companii, conduse acum de ștabi, să se oprească cu toții în Tuak, niciun pas mai departe, chiar de-ar fi ordin de la împărăție (le-am dat ordin scris).

Dau în primire sectorul Uskut Grupului 58 Recunoaștere. Îmi adun catrafusele și cu *Ford*-ul meu cu mustăți, fuga după ai mei. Am acum șofer proaspăt de o zi, un caporal marinar rus, pe nume Gheorghe, de fel de la Dnepropetrovsk. A fost matelot pe un vas de război, la Sevastopol, și a picat în leasă aici, la Uskut.

Urcăm în doi serpentinele dealului pe un uragan rece. Conducta de benzină îngheață. Stop. Gheorghe al meu, foarte săritor și îndemânatic, o dezgheață. Mergem două serpentine și îngheață din nou. Îl las pe amicul Gheorghe și o iau la deal, pe jos, prin întuneric, de nu vedeam la un pas. Viforul îmi pătrundea în oase. Aveam impresia că-mi îngheață creierii. Din întâmplare, aveam șuba cu mine. Mi-o pun în cap și înainte prin bezna nopții. Ajung în vârful dealului și încep să cobor spre satul Tuak, pe care îl bănuiesc a fi la poalele înălțimii.

Cobor, cobor în pas alergător (mă mai încălzesc). Nici țipenie de om. Dacă cineva ar fi strigat la doi pași de mine, nu l-aș fi auzit. Ofițerii mei au executat ad literam ordinul ce le-am dat. Au adunat tot batalionul în satul Tuak, s-au camuflat, au tăcut chitic și nu au răspuns la chemările celor doi bezmetici. Mă știau pe mine comadantul lor legitim. Văzând că întârzii așa de mult, știind că am acum un șofer de o zi, prizonier și, pe deasupra, marinar îndrăcit, au intrat cu toții la grijă. Au plecat înaintea mea și la poala dealului, aproape de Tuak, i-am întâlnit. Mi-au spus că au strigat, că au aruncat rachete. N-am auzit și n-am văzut nimic.

Bucuroși cu toții, am intrat în sat și la popota bine pusă la punct ne-am ospătat în lege. Băieții îmi spun că, pe la ora 16,00, colonelul Mociulschi și colonelul Marinescu au plecat spre Kuciuk-Usem [Kuciuk Uzen, astăzi Maloricenske] , un sat mai la vale, pe litoral, având în subordine un escadron din Grupul 58 Recunoaștere și ceva adunătură de pe unde au găsit. După căderea nopții, au auzit focuri vii de mitraliere, brandturi și artilerie

[79] Leonard Mociulschi (1889-1979), colonel (general de brigadă – 1942), comandant secund al Diviziei 1 Munte (1941-1942).

etc., dar după două ore s-a făcut liniște. Dintr-un sentiment de camaraderie, nu pentru cei doi aiuriți, ci pentru ceilalți ostași, mă hotărăsc să plec într-acolo să le dau o mână de ajutor.

„Vornicu, echipează-ți companioara, ia un pluton mitraliere și două brandturi și după mine, marș". Este **ora 23,00.** Coborâm spre Kuciuk-Usem.

După vreun kilometru, îl întâlnesc pe colonelul Marinescu într-un auto rablagit. Venea mofluz spre Tuak. Îl întreb care este situația, ce ordine sunt. Îmi răspunde ritos: „Nu mă privește, du-te înainte și ai să vezi!" Într-un cuvânt, nici usturoi n-am mâncat, nici gura nu-mi miroase.

Ajung în preajma satului Kuciuk-Usem. Dăm peste ce a mai rămas din escadronul din Grupului 58 Recunoaștere. Aud gura lui Mociulschi, care răcnește furios: „Unde îmi este rucsacul, cine mi l-a furat, ticăloșilor etc.?" Când dăm ochi, încearcă să fie bățos cu mine, dar repede, prin câteva cuvinte bine simțite, îl calmez și devine chiar mieros. „Bine, bre Vasile, de ce nu m-ai urmat cu batalionul? Știi ce prăpăd a fost aici?" „Știu, domnule colonel, cine v-a pus? Locul dumneavoastră nu era aici, ci acolo la divizie, de unde cu mulțimea de stat-majorișți să coordonați cum se cuvine acțiunile noastre. Noi ne cunoaștem meseria acum. Am învățat-o pe pielea noastră. Sângele Batalionului 3 Vânători de Munte este prea scump, am învățat să-l prețuiesc. Nu v-am urmat, căci știam ce se va întâmpla. Am fi avut și noi soarta escadronului de cavalerie, care v-a ascultat îndemnul. Lăsați-ne acum pe noi să scoatem castanele din foc. Le-am mai scos și altă dată."

L-am rugat să ia escadronul (ce a mai rămas), căci la atari situații este mai bine să ne descurcăm singuri.

Rucsacul nu s-a găsit. Cred că vreun ostaș l-a aruncat undeva, de ciudă. Ne-am despărțit prieteni, știam însă că mi-o coace. Dar ce-mi pasă...

Am dat ordin căpitanului Vornicu să rămână aici, să curețe terenul și cotloanele mării de ostașii ruși rămași și de partizani. Să nu intre în satul Kuciuk-Usem până nu va primi ordin de la mine, *numai* [subl. în original] de la mine.

7 noiembrie, ora 6,00. Se predau mulți ruși. Între ei și un medic căpitan cu întreaga ambulanță. Este evreu. Partizanii, desigur, s-au transformat în cetățeni cuminți, după obicei.

Am aflat cum s-au petrecut lucrurile în timpul nopții de 6 spre 7 noiembrie. Escadronul de cavalerie, o parte din Batalionul Mitraliere Divizionar și Batalionul 2 Vânători de Munte, cu Mociulschi în cap, coborau în formație strânsă, coloană de marș, către Kuciuk-Usem. Au fost surprinși din toate părțile cu focuri intense. Panicați, ai noștri au deschis și ei focul, așa, la nimereală, și s-au bătut, s-au împușcat între ei. Au căzut mulți *morți:* căpitanul Corbeanu, comandantul escadronului, locotenenul Folteanu [?] etc. Apoi destui răniți din escadronul de cavalerie, Batalionul Mitraliere Divizionar și Batalionul 2 Vânători de Munte. Panica a fost, este și va fi o racilă. Am dispus ca toți morții și răniții să fie adunați și transportați la Tuak. Domnule Mociulschi, îi ai pe conștiință!

Ora 9,30. M-am întors la Tuak. Aici am regăsit pe ai mei în hartă cu colonelul Marinescu, care dăduse ordin ca o companie să se întoarcă înapoi în Munții Iaila, unde, la Enisala, ar fi un cuib puternic de partizani. Din fericire, am sosit tocmai la țanc. M-am opus, am anulat ordinul. Am demonstrat comandantului meu de grup că aceasta nu este treaba noastră. Sunt încă destule unități înapoi care să se ocupe de partizanii din spatele frontului. De aici, o ceartă în adevăr... țigănească, în auzul și văzul tuturor. M-am pus rău și cu ăsta, cu care, de bine, de rău, mai eram prieten.

Ai mei, care ştiu că nici cu cei de la divizie nu stau pe roze, sunt îngrijorați, căci se tem că mi se va lua comanda batalionului.

Nu vă temeți, fraților! Locul pe care-l am eu aici, între voi, cu simbria ce o am, nu-i râvnit, nu-i căutat de prea mulți. Nu voi pleca dintre voi decât mort, Doamne, fereşte-mă de aceasta!

Plutonierul sanitar Iorga, trimis să adune morții şi răniții din munți, mi-a raportat că a mai găsit mulți (aceasta mă întristează). Că răniții au fost toți evacuați şi morții au fost toți îngropați, aşa cum se cuvine, la Uskut. Monumentul din blocuri de piatră este aproape gata, crucile de lemn, toate gata. Mi-a prezentat o listă cu numele celor morți. Am citit-o cu strângere de inimă şi cu lacrimi.

Gheorghe al meu, marinarul, cu mustăciosul *Ford*, era şi el prezent cu toate lucrurile până la un fir de ață. L-am decretat şoferul meu numărul nr. 1, având pe Vasile Lişin[80], alt prizonier capturat la Poltava [Novopoltavka], ajutorul lui.

I-am dat ordin să-şi lepede bereta şi țoalele de marinar. Să fie echipat frumos în vânător de munte.

Ce băiat de treabă, acest Gheorghe! Când eram numai amândoi în pană, în noaptea viforoasă spre Tuak, cât este el de voinic, dintr-un pumn, m-ar fi putut face zob, chisăliță. A fost un om de treabă, mi-a înțeles bunătatea pe care i-am arătat-o.

Dau aici ochi şi cu Sima, ordonanța mea, care, fiind cam pilangiu de felul lui, la Uskut, dând de vin bun şi tare, s-a îmbătat şi m-a lăsat în seama lui Gheorghe. Rucsacul nu mi l-a pierdut însă. Se pare că s-a răfuit cu moşneagul, fosta mea gazdă, de câteva ori şi că s-a dat şi pe lângă odalisca acestuia. L-am luat puțin de urechi şi l-am iertat, păcătosul.

Tuak este un fel de orăşel la poalele Munților Iaila. O aşezare sută la sută de tătari, aşezată pe un dâmb deasupra mării, într-o poziție minunată, pitorească. Are un spital, un muzeu interesant, un liceu, cinema şi farmacie, de unde ne-am înzestrat trusele noastre sanitare, ba şi un stoc de rezervă, la căruțe. Ce bine ar fi să nu avem nevoie de ele. Căpitanul Dumitraş mi-a dăruit câteva cutii cu sticluțe cu ceva provenit din testicule de maimuțoi, ceva *à la* Voronov. El este medicul batalionului şi poartă grija comandantului său. I-am mulțumit. Poate hăt, mai târziu, voi simți nevoia să le dau întrebuințarea cuvenită. Până atunci, mai va!

Găsesc o tavă mare de aramă. Pun să o niveleze şi, din întâmplare, dau de un tătar priceput gravor. Îl pun să sape adânc numele morților mei dragi, îngropați la Uskut. „Cu piepturile voastre de aramă, cu inimile voastre calde, ați căzut vitejeşte cu fața la inamic. Vă lăsăm aci, dragi camarazi de arme. Valurile mării vă vor şopti de-a pururi dragostea, recunoştința noastră şi a celor care vor veni după noi. Dumnezeu să vă odihnească în pace!"

În ograda preventoriului, tot deasupra mării, la Tuak, am rânduit morminte (pentru cei din cavalerie, Batalioanele Mitraliere Divizionar şi 2 Vânători Munte), cruci durate din lemn tare, solid.

Am îmbarcat într-un autocamion, condus de Gheorghe, vânător de munte acum, un pluton de ostaşi şi pe părintele preot al batalionului. Am plecat la Uskut şi am făcut o

[80] Vasile Lişin îl va însoți pe Vasile Scârneci la Poiana Braşov, la revenirea acestuia în țară, în 1943. După 23 august 1944, pentru a-i înlesni revenirea în URSS, Scârneci l-a strecurat în coloana unor foşti prizonieri sovietici care reveneau în țară după captivitatea în România. Nu ştia, probabil, niciunul dintre ei soarta tristă rezervată prizonierilor de război la întoarcerea în URSS.

slujbă creştinească, am fixat placa de aramă pe monument şi, prin trei salve de arme ale plutonului, ne-am luat bun rămas de la acei scumpi şi dragi rămaşi aici, mărturia vitejiei românești.

Dacă bunul Dumnezeu ne va ajuta, vom veni aici, la locurile voastre de veşnică odihnă şi suferință, şi smeriți vă vom aduce imn de slavă, vouă, celor mai buni, mai vrednici şi mai viteji fii ai patriei noastre scumpe.

Ne întoarcem la Tuak. Aici găsim încă neîngropați pe cei căzuți în noaptea de pomină. Sunt aliniați în coşciuge, ca la paradă: căpitanul Corbeanu, locotenentul Folteanu – un voinic şi chipeş ofițer de cavalerie, care s-a luptat cu bărbăție, dar cu o floare nu se face primăvară –, sublocotenentul Costescu şi mulți alții.

Preotul nostru le face slujba cuvenită. Îi îngropăm şi pe aceştia şi cu trei salve – ultimul salut – ne luăm rămas bun. A fost o zi cernită, tristă. Am devenit ciocli şi gropari.

Între prizonieri sunt mulți români basarabeni, care ne spun că nu s-au putut preda, căci politrucii îi supravegheau cu străşnicie şi, pe cei care şovăiau, îi împuşcau pe loc. Îi credem numai pe jumătate.

8 noiembrie. Se luminează, iese soarele şi marea, cu multe, multe culori, se liniştește şi ea.

De la Vornicu am veşti bune: terenul a fost curățat, a făcut legătura cu Regimentul 65 din Divizia 22 germană. Totul este în regulă. Putem pleca.

Tocmai când ne credeam mai fericiți, dau buzna peste noi iarăşi Mociulschi şi Marinescu, în chip de „Moltke"[81]. Începe din nou brambureala: ordine peste ordine, care se bat cap în cap. Îi cunoaştem bine acum. Nu-i luăm în serios. Le spun că am luat deja toate măsurile, că peste un sfert de ceas plec spre Kuciuk-Usem. Dacă vor să ne însoțească liniştiți, ne face şi onoare, şi mai cu seamă plăcere. Ne vedem frumos de treabă.

Ora 9,40. Suntem în marş. Coborâm iavaş, iavaş. Compania 3 este acum în preajma satului Kuciuk-Usem. Ştabii merg pe lângă noi ca doi căţeluşi cuminți. Le este ciudă că treburile merg aşa de bine fără să avem nevoie de luminile lor.

Ora 11,30. Vornicu a ocupat satul *fără nicio pierdere* [subl. în original].

Ora 12,00. Suntem cu toții în Kuciuk-Usem. Este o aşezare de tătari cum nu se poate mai pitorească. Cu numeroase terase, până la plaja mării, climat şi vegetație de Mediterana. Un fel de Balcic al nostru. Portocali cu fructul încă necopt, smochini, migdale etc. Un rai, nu altceva! Multe depozite cu fructe gustoase, împachetate în lădițe cochete. Struguri întinşi pe prăjini, pentru uscat (se fac stafide). Vin din belşug, alb, negru, aromat şi viclean, căci repede te aşterne la pământ.

Ruşii, în fuga lor, au părăsit mult, mult material, autocamioane. Căruțe încărcate etc. O parte din cai au fost ucişi şi mulți pasc acum liniştiți pe câmp. Adunăm câți putem şi ne transformăm în cavalerie.

Grupuri, scăpate de sub mâna politrucilor, se predau pe capete. Fac parte din două divizii de cazaci, din unități motorizate şi aveau ordin, fiind înghesuiți către mare, să-şi croiască drum spre Feodosia şi apoi spre Kerci, către Cuban. La Uskut, noi le-am tăiat firul, le-am încurcat socotelile. Au primit ordin să se întoarcă spre regiunea muntoasă Sevastopol. De aici, o mare învălmăşeală de care noi profităm acum din plin.

[81] Referire ironică la Helmuth von Moltke „cel Bătrân" (1800-1891), felmareşal prusian, şeful Statului Major General între 1857 şi 1888, unul din făuritorii, alături de Otto von Bismarck, ai Primului Reich.

Nemții, care ocupă o poziție pe un deal deasupra satului, coboară la noi, în Kuciuk-Usem, jefuiesc pe capete, trag cu pistoalele automate prin ogrăzi, după găini și după porci. Se îmbată tun, se leagă de femei etc. Spun că ei au terminat războiul și li s-a spus că vor pleca acasă în *Heimat*[82]. Ce nu face omul de bucurie!

Până una alta, formez patrule de poliție prin sat și ai mei tot judecă cum se cuvine: „Frate, frate, dar brânza-i pe bani".

Iau legătura cu comandantul lor, un locotenent-colonel foarte simpatic, care îmi promite că va face ordine. Și s-a ținut de cuvânt.

Tătarii, aceşti oameni blajini, chiar molâi, sunt foarte mulțumiți că-i apărăm de urgia nemților, ne dau acum și ce nu le cerem. Mă miră faptul că strămunii acestor oameni atât de liniștiți au putut cândva să înspăimânte o lume întreagă. Au degenerat, probabil. Ne poftesc în moscheea lor, nu ne obligă să ne descălțăm în pridvor, ne spun că se roagă lui Allah pentru viețile noastre, pentru izbânda noastră. Ce bine ar fi ca Allah al lor să le dea ascultare!

9 noiembrie. Bandele de ruși, compuse mai mult din comisari și politruci rămaşi cu scopul de a organiza cu localnicii bande de partizani, atacă acum la drumul mare. Înapoia frontului, s-au cuibărit prin munți, cu legături prin satele de la poale. Sunt acum mai sleiți de foame și de frig. În munți, a căzut zăpadă mare. Atacă în special coloanele de aprovizionare care vin de la Karasubazar peste Munții Iaila, Uskut.

Avem morți și răniți și trei dispăruți, răpiți de bande. Cade ucis mișeleşte soldatul Balcu Ion, ctg. 1936, din comuna Barcani, jud. Braşov. Aducea cu căruța hrană pentru camarazii lui de pe front. A fost ucis la Enisala, pe creasta Munților Iaila.

Facem acum patrulări pe litoral, căci și prin cotloanele făcute de apa mării, între stânci, s-au cuibărit partizani între Uskut–Tuak–Kuciuk-Usem–Kuru-Usem [Kuru Uzen, astăzi, Soniacinogirske].

Simțim lipsa furajelor pentru cai. Timpul se schimbă. Bate un vânt rece. Noaptea, lună plină și îngheț. Marea este furioasă.

10 noiembrie. Primesc ordin să-mi mut postul de comandă, de la Kuciuk-Usem, înapoi la Tuak, să fiu la postul de comandă al grupului, care mă... îndrăgeşte. Aceasta nu-mi convine deloc, căci niciodată nu am putut suferi indivizii fricoși, laşi, fără milă de ostaşi.

De altfel, ordinul este stupid, căci nu are niciun rost să mă depărtez aşa de mult de unitatea pe care o comand, mai cu seamă în situația în care ne găsim. Dar nu-i chip să te înțelegi cu... proștii.

Acum, cu lăsarea frigului, prizonierii curg, grupuri, grupuri. Sunt între ei răniți cu cangrene pronunțate. Sunt flămânzi copți, plini, plini de păduchi și într-un hal de murdărie de neînchipuit.

Printre stâncile mării mai găsim un întreg grup sanitar, condus de tovarășul căpitan medic Goldenberg, care îmi povesteşte că la Odessa a avut un cabinet modern, care a fost distrus de o bombă. El este de fel din Simferopol. Face parte dintr-o divizie venită aici de la Odessa și s-au pitulat împreună cu mulți răniți, unii foarte grav, în cotloanele mării, sperând că vor putea scăpa.

Nu mă simt bine cu postul de comandă aşa departe de ai mei și, de la Kuciuk-Usem, îi adun pe toți aici lângă mine, la Tuak, unde le-am pregătit un confortabil cantonament.

[82] *Patrie* (în lb. germană, în original).

În trecătoarea Enisala, a fost surprins de partizani un grup de ostaşi care se întorceau tămăduiţi din spitalele din ţară. O parte au fost ucişi, între care şi caporalul meu Sumedrea Ion, un foarte bun schior, de fel din Bran. Unul singur a izbutit să scape şi ne-a povestit că între partizani erau multe femei de o cruzime fără seamăn. Pe răniţi, i-au luat cu ei în ascunzătorile lor din munţi.

Divizia noastră este informată că la Feis-Jul-Sala [?], pe înălţimile Buştuk [Beşcuk?], s-ar găsi un grup de peste 400 ruşi, la staţiunea meteorologică de acolo. Au o staţie de radio, un mare depozit de alimente şi muniţie etc. Prin grup, primesc ordin să trimit acolo, sus, o companie să-i lichideze, ca şi cum cei dinapoia noastră ar avea alte treburi mai importante. Ştiu că informaţia este exagerată şi trimit numai un pluton, dându-i ordin să fie cu multă precauţiune, să nu se amestece prea mult în treburile partizanilor.

Plutonul pleacă înapoi, către munţi, pe o ploaie rece cu ceaţă deasă într-un teren greu încâlcit, să caute acul în carul cu fân. Mi se rupe inima când mă gândesc ce greutăţi vor întâmpina bieţii mei ostaşi. Între timp, mai pică în leasă 15 *cioloveci*, între ei şi un politruc pe care l-au demascat chiar ei. Fac parte din Regimentul 109 Artilerie, au luptat la Odessa.

11 noiembrie. Ploaie, vânt, ceaţă. De la plutonul din Compania Cercetare, trimis în această expediţie nesocotită, nu primesc nicio ştire. Radio „G"-ul meu nu prinde nicio ştire de la ei. Sunt îngrijorat, nu-mi găsesc locul. Celor din grup nici că le pasă.

Spre seară, văd aduşi pe târgi, fără suflare, pe sergentul Uţă Ion, ctg. 1938, un brav între bravi; caporalul Stoian Niculae, ctg. 1938, şi el un bun schior din Branul Braşovului, care, întors de curând din spital incomplet vindecat, a refuzat să rămână la trenul regimentar; soldatul Vicovan Dumitru, ctg. 1937, răpuşi toţi trei mişeleşte de bestiile de partizani. Rănit grav în abdomen, soldatul Barbu Ştefan, ctg. 1937.

Plutonul (ce a mai rămas) aduce şapte prinşi, toţi mutre de criminali. Între ei, şi o femeie cu o claie de păr negru cărbune, creţ, încâlcit. Pare complet sălbatică, articulează un singur cuvânt, *nicevo* (nu ştiu).

Sunt toţi numai zdrenţe, murdari, plini de păduchi, răguşiţi, tuşesc, pare că au răpciugă, capete de imbecili, abrutizaţi, au fost găsiţi într-un fel de peşteră, unde se hrăneau cu mortăciuni (cai, oi etc.) Pe o ceaţă să o tai cu cuţitul, fiind surprinşi, au deschis foc cu arme semiautomate şi grenade la mică distanţă. S-a dat o luptă piept la piept. O parte din partizani au reuşit să dispară. Şi aici, ostaşii mei s-au întrecut prin bărbăţie şi curaj. Sunt acum sfârşiţi de oboseală. Cei răpuşi au fost transportaţi la Uskut şi aşezaţi la linie cu camarazii lor, în loc de veşnică odihnă.

12 noiembrie. Primesc de la ai mei de acasă un vraf de scrisori (una cu data de 5 octombrie). Mi se mai descreţeşte fruntea. [...]

Suntem vizitaţi de o delegaţie de ofiţeri germani, împreună şi ei cu o armată întreagă de reporteri de război, foto, cinema etc. Ne ospătăm bine cu ei împreună, căci sunt... înarmaţi până-n dinţi cu sticle de coniac Hennessy, Martel etc. Închinăm pentru frăţie de arme, pentru mai marii noştri, apoi, *bruderschaft*[83], *servus* etc. Mare veselie, pupături. Interviuri foto, cinema etc. şi, spre miezul nopţii, „la bună vedere, sănătoşi şi tot aşa de voioşi".

[83] *Frăţie, fraternitate* (în lb. germană, în original), Aici cu referire la un mod de a bea, de origine germană (*Bruderschaft trinken).*

13 noiembrie. Vânt puternic. Marea geme furioasă.

De la grup primesc ordin să trimit imediat o companie la Aluşta, cale de 35 km de aici, de la Tuak. Pentru ce, ce misiune are? Nimeni nu ştie. Deci Compania 1, înainte marş!

Am acum pe litoralul mării un sector larg de peste 40 km şi adânc de 50 km, până la trenul meu regimentar. Aprovizionarea se face foarte greu de la aşa depărtare pe o vreme aşa de rea, cu drumuri desfundate. Cer grupului îngăduința să-mi fixez postul de comandă la Kuru-Usem, ca să fiu mai la centrul dispozitivului atât de întins şi mai aproape de bazele mele de aprovizionare. După multă tocmeală, mi se aprobă.

Împachetarea şi la **ora 13,00**, în coloană de marş, înainte. Trec prin Kuciuk-Usem, unde dau un popas. Tătarii, care ne cunosc acum, ne primesc cu multă bucurie, dar sunt dezamăgiți când le spun că nu voi cantona aici. Sunt toți foarte îngrijorați de vremea rea şi aşa de rece. Nici cei mai bătrâni, şi aici sunt unii peste suta de ani, spun că n-au pomenit aşa vreme împotrivă. Crizantemele, pe care le-am văzut acum câteva zile aşa de bățoase şi frumoase, sunt acum pleoştite, triste.

Ora 17,00. Cantonez în Kuru-Usem, o aşezare tot de tătari paşnici, ridicată deasupra mării, cu pitorescul specific neamului lor.

Dacă ruşii nu au generali iscusiți, au însă un protector, care se cheamă „generalul Iarnă" care şi acum, ca şi în trecut (1812 – campania lui Napoleon în Rusia), s-a hotărât să le dea o mână de ajutor. Doamne, fereşte!

Cineva pare că-mi şopteşte că la Uskut până la urmă treburile nu au fost făcute aşa cum am ordonat. Cu Gheorghe alături, pe mustăciosul meu *Ford*, fuga până acolo... Într-adevăr, locul de veci al celor care s-au jertfit pentru Patrie nu a fost terminat aşa cum am dispus. Celor proaspăt căzuți şi îngropați acolo li s-au pus cruci făcute aşa, de mântuială, aşezate strâmb pe morminte anapoda întocmite. Turbez de ciudă. Cu tătarii din sat, mai îndrept ce pot, aşa la iuțeală. Mă întorc furios la Kuru-Usem şi trimit maiorului Traşcu (ajutorul meu) şi căpitanului medic Dumitraş, pe care îi însărcinasem cu treaba la Uskut, un ordin chip plăcintă: „În pas alergător, pe unde vor şti şi cu ce vor putea, să meargă acolo, să pună rânduială şi să-mi raporteze, scris, de executare."

14 noiembrie. În Kuru-Usem soseşte şi cantonează Grupul 38 (Cavalerie) Recunoaştere, cu maiorul Dumitrescu, un călăreț simpatic şi plin de duh. Au o popotă bine echipată, cu fel de fel de bunătăți. Cu toți ofițerii mei, sunt invitatul lor la masă. Ne punem pe poveşti, bancuri şi, bineînțeles, pe bârfeală. Niciunul din cei mari şi mici de la grup şi divizie n-a rămas nedărăcit. [...]

Vremea s-a mai îndreptat, marea este cuminte şi frumoasă. Ostaşii s-au îmbăiat, dichisit şi hrănit bine. Cicăleala şefilor s-a domolit şi ea, căci sunt acum mai departe de ei. Căiuții s-au înfiripat şi ei.

15 noiembrie. Nu-mi place să fiu prea mult despărțit de ai mei. Călătorului îi stă bine cu drumul. Pe urmele Companiei 1, înainte, către Aluşta.

Vreme minunată. În serpentine, în urcuş, apoi în coborâş la apa mării şi iarăşi urcuş şi coborâş, cu superbă perspectivă. Aproape jumătate din efectivul companiilor este acum călare, pe caii capturați de la cazaci. Ostaşii şi ofițerii fac cu rândul, cei care obosesc trec în şa, astfel încât marşul este vioi şi puțin obositor. Avem de mers 35 km şi vreau ca înainte de înserat să fiu la Aluşta.

Ajuns în vârful unui deal, pe un frumos platou, la piciorul căruia marea se zbenguie în valuri uşoare, liniştite, Gheorghe mă bate pe mână şi mai face semn să opresc. Credeam că se duce undeva, pentru sine, căci suntem prea buni prieteni ca să dea bir cu fugiții.

După vreo zece minute, tocmai când îmi pierdusem răbdarea, Gheorghe apare radios cu un geamantan, cu un carburator şi cu un magnetou. În fuga lor de scăpare spre Uskut–Feodosia, el conducea un autocamion cu platforma basculantă şi, pentru că i s-a părut că fuge prea încet, a încălecat pe *Ford*-ul-mustață care acum este limuzina noastră. Autocamionul l-a prăvălit într-o prăpastie aproape de şosea. Omul şi-a adus aminte că din iuțeală a uitat să-şi ia bagajul. Ne oferă cu dărnicie câte ceva de-ale gurii şi *papiroase* (țigarete).

În maşină transport o tânără rusoaică pe care am găsit-o rătăcită la Kuru-Usem. Este studentă în anul trei la politehnică, în Simferopol. A fugit şi ea cu ai lor şi la Kuru-Usem a rămas de căruță. Este tare frumuşică şi tremură toată. Nu-şi poate închipui că până la urmă vom fi oameni de treabă. Este din Aluşta şi o vom preda intactă în sânul familiei, dacă va mai găsi pe cineva acolo.

Începe să se însereze. Coborâm pe serpentinele întortocheate şi, la **ora 17**, suntem la Aluşta. La adresa indicată, conducem pe domnişoara studentă. Nu găseşte acasă decât pe bunica ei, care a leşinat când ne-a văzut. Domnişoara se numeşte Tania şi, cu hohote de plâns, ne mulțumeşte. Lui Gheorghe îi dau lacrimile. El are la Dnepropetrovsk patru copii şi îi este tare dor de ei.

Găsesc Compania 1 bine, confortabil instalată. Pentru restul batalionului, este pregătit un bun cantonament.

De pe mare, dintr-un vas de război, se zice că ar fi „Moskva", suntem onorați cu câteva salve de tun care, din fericire, trec pe deasupra noastră cu un vâjâit puternic, sinistru.

Suntem acum cu toții laolaltă. Ne adunăm la popota instalată într-o spațioasă, frumoasă sală, fostul cazinou al ofițerilor marinari ruşi.

De-abia ne-am aşezat la masă şi mă pomenesc, buzna, cu un cetățean voinic şi bine îmbrăcat. Cade în genunchi şi plângând: *Boje, Boje, haroşe ciolovec, rumînski ofițer*.[81]

Este tatăl Taniei. Ne mulțumeşte pentru omenia arătată fiicei lui. Îl poftim între noi la masă şi la un pahar de vin ne povesteşte că el este inginer maritim, că Tania este singurul lui copil, că acolo la Simferopol învață foarte bine este evidențiată etc.

Ține morțiş să mă găzduiască la el. Îi mulțumesc şi-i promit că mâine le voi face o vizită.

Până la miezul nopții stăm de poveşti, de pahar şi de bancuri. Dau o raită prin cantonament. Ostaşii, au petrecut şi ei bine şi acum se odihnesc visând desigur pe ai lor dragi de acasă.

Mă duc şi eu la culcare condus cu alaiul de către băieți, unii s-au cam pilit şi țin morțiş să-mi facă serenadă. Cu destulă greutate am scăpat de dragostea lor. Mă aştern pe somn într-un pat moale, curat, sunt mulțumit că sunt cu toții strânşi ciopor în jurul meu şi că am putut face o faptă cetățenească de omenie, printre celelalte.

16 noiembrie. Am dormit boiereşte cu toate că tunurile de pe „Moskva" nu au tăcut. Fac o inspecție prin cantonament. Ostaşii sunt veseli, mulțumiți şi aceasta mă bucură mult.

[81] *Doamne, Doamne, ofițerul român este om bun* (în lb. rusă, în original).

Vizitez apoi pe îndelete orășelul Aluşta. Este un fel de stațiune balneară pentru agrement, minunat așezată în sute de terase deasupra mării, cu vegetație de coastă sudică a Mediteranei. La centru, o frumoasă piață cu un imens obelisc de marmură roşie, blindat pe toate părțile cu plăci de bronz cu sute de nume de eroi ai revoluției. Străzi largi, bine pavate. Clădiri mari, un fel de semiblocuri. Un parc întins, așezat tot în terase, cu multe şi felurite flori şi arbuşti, cu multe, multe statui, busturi, făcute dintr-un fel de gips, aleea sporturilor, cu Spartacus şi întreaga lui pleiadă, cu tot ce a fost şi nu a fost la Maraton. Apoi, din mitologia greacă, Venus, Diana etc. Filosofi: Socrate, Sofocle, Pericle etc. Zei: Mercur, Jupiter, Neptun etc. Pe romani probabil că au pică, căci nu este nimic în afară de Spartacus (şi acesta este... cu cântecul lui). Totul prea încărcat, fără noimă. Copii nereuşite, făcute de oameni stângaci şi din material ieftin şi prost. La unii le-au căzut urechile, la alții bărbile etc. Încetul cu încetul, vor rămâne toți şi ciungi, ca biata Venus. Păcat de minunata poziție în care este așezat parcul. Am trecut apoi la periferia orașului. Câteva fabrici, străzi nepavate, mocirlă până la genunchi, cocioabe mizerabile, bărbați, femei, copii livizi şi numai în zdrențe. Toți cerşesc *hleba* (pâine). Promiscuitate completă. La centru, spoială, la periferie, mizerie, ca peste tot de altfel. Şi la noi este la fel. Nu suntem mai breji. Marea are o plajă largă, întinsă de răsărit, deasupra căreia, cocoțate pe stânci, sunt mult vile cochete. Sunt rămăşițele matadorilor de pe vremea Țarilor. Locuitorii spun că acum s-au cuibărit în ele, pentru agrement, alți matadori. Scoală-te tu, să mă așez eu.

Vreau să mă țin de cuvânt, fac o vizită domnului Evghenie Avacunov. Îi găsesc pe toți în haine de sărbătoare, mă așteptau de azi dimineață, bieții. Bunicuța şi-a revenit, se învârteşte ca o sfârlează, Tania este îmbrăcată frumos, chiar elegant, domnul Evghenie este la ştaif, cu cravată. Îmi oferă fel de fel de dulciuri. Îmi povestesc că mama Taniei a murit anul trecut, dintr-o naştere, că ruşii le-au spus că noi, românii cu jumătăți de cizmă (ostaşii noştri poartă deasupra bocancilor carâmbi de piele, scurți), siluim, scoatem ochii, ardem de vii, ba şi mâncăm pe cei care ies în calea noastră etc. Tatăl şi fiica, îngroziți, s-au hotărât să fugă din calea noastră, a barbarilor. La Uskut, unde le-am tăiat firul, a fost o mare zăpăceală. Pe Evghenie l-au înhățat ostaşii ruşi să-l facă partizan (poate că a şi fost, mai ştii?), fiica s-a pierdut de tată etc. Tania a curmat poveştile şi a trecut la pian (cam hodorogit). Cântă bine şi are voce frumoasă şi îngrijită. Este foarte mândră de aplauzele noastre (ale mele şi ale lui Gheorghe, care acum se ține scai de mine). Ne despărțim ca foarte buni prieteni. Bunicuța şi Tania încep din nou să bâzâie, la despărțire.

În oraş încep să sosească mai multe unități germane. A venit aici şi un post înaintat al diviziei noastre, sub conducerea căpitanului Păunescu, zis Piele Lungă. Este un vechi vânător de munte şi un bun prieten. Are cu el şi o secție auto, cu multă benzină. Îl ciupesc de benzină, căci, cu atâtea capturi, pe lângă că batalionul meu s-a transformat în cavalerie, sunt acum în parte şi motorizat. Se pare că ruşii au făcut un mare salt înapoi spre Munții Sevastopolului. Țin-te acum iarăşi fugă după ei şi cicăleala ştabilor. Şi partizanii s-au rărit.

Aici, la Aluşta, intră şoseaua asfaltată care pleacă de la Simferopol (capitala Crimeii), deci vom merge pe un drum bun fără glod şi hârtoape.

La marginea orașului, către Simferopol, m-am dus să văd un mausoleu gigantic. Este sub un trunchi de piramidă din marmură albă, înalt de peste 30 m. În el sunt înhumați numeroşi eroi ai revoluției sovietice. Alături, o frumoasă statuie a lui Puşkin în bronz. Pe serpentinele şoselei, din loc în loc, bănci frumoase pentru odihnă, adăpostite de construcții în formă de umbrelă, de ciupercă, de barcă etc., artistic lucrate din şiță măruntă. Pe

parapetele şoselei, întărite cu marmură când roşie, când verde, când albastră, sunt fixate mari plăci de bronz, cu basoreliefuri înfăţişând diferite scene războinice, în care, bineînţeles, ostaşul sovietic este peste tot învingător.

Acum, mulţi locuitori se întorc din bejenie cu fel de fel de vehicule improvizate, unele chiar caraghioase. Se întorc acasă ori numai cu avutul lor, ori cu ce-au putut jefui.

17 noiembrie. Divizia noastră se regrupează pe capul coloanei (batalionul meu). Germanii, în formaţii strânse, trec în coloane nesfârşite să-i ajungă pe ruşi, care, într-adevăr, au şters-o lăsând un mare gol. Se pare că ruşii sunt ferm hotărâţi să se organizeze în regiunea muntoasă şi păduroasă care străjuieşte Sevastopolul, să închidă peninsula Kerci şi mai târziu să încerce să ne arunce din Crimeea.

18–19 noiembrie. Unităţile diviziei noastre sunt acum regrupate. Ştabii sunt acum toţi în păr, aici, la Aluşta. Colonelul Gheorghe Marinescu, comandantul grupului – cu care m-am împăcat –, îmi comunică – pentru a doua oară – că mi-a făcut o propunere tare pentru a fi avansat, în mod excepţional, la gradul de locotenent-colonel şi că divizia şi corpul de armată au fost cu totul de acord. Sunt însă sceptic, căci ştiu că cei de la Bucureşti nu văd cu ochi buni asemenea năzbâtii, deci nu-mi fac iluzii.[85]

Ostaşii se hrănesc bine, se odihnesc, şi căiuţii aşijderea. A fost aşa de binevenită această regrupare a diviziei. Şefii sunt şi ei mai temperaţi acum, astfel că toate merg bine.

Profit de această binevenită ocazie şi, cu aparatul foto, dau o raită prin împrejurimi. Sunt locuri minunate, merită să fie văzute şi admirate.

La masa de seară sunt invitat la popota diviziei, unde, la un pahar de băuturică, se dau şuete, bancuri şi, bineînţeles, bârfeala nu lipseşte.

20 noiembrie. Ora 6,30. Plecăm din Aluşta.

Batalionul 3 este tot în avangarda diviziei. De peste două luni, batalionul meu este numai în avangardă. Nu ne sinchisim – poate că este mai bine.

Mai iau la iuţeală câteva fotografii şi apoi fuga după batalion, care a luat-o bine la picior.

Urcăm acum în serpentine, pe şoseaua asfaltată. Trecem prin satele Biiuk Lambat, Kikines [?], Nikita. Aşezări minunate cu lumină electrică, apă curentă etc. Sate tătărăşti, bogate, cu crame întinse, cu teascuri mecanice, bazine subterane din ciment, întinse depozite cu sute de butoaie de vin, pe sorturi, laboratoare, magazii uriaşe cu fructe şi baloturi de tutun etc. Jos, în vale, pe malul mării, între stânci şi pe stânci de forme curioase, în parcuri cu arbuşti de climat cald, frumos orânduite, sute de vile, în diferite stiluri, se întrec în frumuseţe. Sunt ce a mai rămas de pe vremea Imperiului Ţarist. Potentaţii acelor vremuri s-au întrecut între ei (alde prinţii Galiţîn, Iusupov etc.). Aici veneau să-şi petreacă timpul... liber. După ei au venit alţii, mai acătărea, care să-şi petreacă vremea...liberă în aceste aşezări splendide.

Cred că este cel mai frumos şi mai bine aşezat litoral din întreaga lume: orientat spre răsărit, cu plaje largi, întinse; cu climat şi vegetaţie mediteraneene, cu bogate livezi

[85] Vasile Scârneci va fi avansat locotenent-colonel abia la 18 iulie 1942. În ianuarie 1945 însă, i se rectifica vechimea în gradul de locotenent-colonel cu începere de la 31 octombrie 1941, ceea ce dovedeşte că afirmaţiile colonelului Gheorghe Marinescu erau adevărate.

de pomi fructiferi şi viță-de-vie care se cocoțează sus pe munte. Munții Iaila, care ating înălțimea de 1 800 m, îşi scaldă picioarele în apa mării. Acum, toamna, coloritul vegetației întrece orice închipuire. Un măreț peisaj care cu greu poate fi descris.

Urcăm şi coborâm în serpentine. Din distanță în distanță, sunt aşezate chioşcuri de diferite forme, vopsite în diverse culori, cu mult gust construite. Sunt plasate la punctele de unde priveliştea este cât mai minunată, spre mare. Sunt locuri de odihnă şi desfătare pentru turişti. Îşi au tâlcul lor.

Se face noapte. Urcăm şi coborâm mereu.

Cailor nu le convine asfaltul – alunecă şi îi bate la picioare – şi [nici] ostaşilor, de altfel.

Ne pare rău că întunericul ne împiedică desfătarea ochilor. Pe litoral se văd sute, mii de luminițe tremurând.

Ora 20,30. Coborâm la masă, în Ialta. Ostaşii sunt bine cantonați toți într-o imensă şcoală. Ofițerii, prin diferite locuințe frumoase, moderne, cu gazde – orăşence – şi ele frumoase, ospitaliere şi... dornice.

Adjutantul meu, sublocotenentul Pitiş, mă cazează la o cucoană în vârstă, foarte cumsecade (vorba lui Topârceanu). Este tare vorbăreață şi amabilă. Renunț, căci n-am chef de... poveşti.

Fac cu el schimb de locuință şi nu am regretat. Până la urmă, şi el, bietul, cred că s-a săturat de poveştile doamnei mature şi s-a aciuat pe undeva, mai rentabil.

Ar fi fost chiar păcat ca tocmai aici, la Ialta, să-mi pierd o noapte cu poveşti.

21 noiembrie. Ora 8,00. Plecăm pe direcția Alupka. Trece acum Batalionul 2 Vânători de Munte în capul coloanei grupului.

Regret că nu am destulă vreme să vizitez mai amănunțit oraşul.

Nemții au fixat evreilor, rămaşi de... căruță în oraş, o stea galbenă pe piept şi pe spate. Se pare că nu se prea sinchisesc de această... însemnare. Îşi văd de negustorie liniştiți.

Peste 15 minute suntem în Livadia, o minune a minunilor. Vizitez mărețul palat, fostă reşedință de vară a țarilor. În vecinătatea palatului, alte clădiri, care de care mai arătoase, în diferite stiluri. În acestea au locuit marii demnitari din anturajul țarului şi țarinei. Aici, desigur, s-au țesut multe, multe treburi pe socoteala popoarelor mici şi mai puțin puternice şi multe diferite intrigi, căci aici țarii atotputernici erau vizitați de alți împărați autocrați, puternici, însoțiți şi ei de o armată întreagă de... diplomați şireți, hrăpăreți. Şi de aici, din reşedința de... odihnă, au izvorât multe nenorociri pentru neamuri şi popoare. În orele lor de *spleen*[86], desigur că nu aveau altceva mai bun de făcut.

În numeroasele dependințe, noua orânduire a instalat creşe pentru copii, mărețele şi luxoasele palate fiind rezervate pentru matadorii de tip nou. Aici se instalează acum comandamentul unei divizii germane. (Scoală-te tu să mă aşez eu.)

O bătrânică, nemțoaică de neam, şi un rus bătrân, fostul grădinar-şef, ne invită să vizităm superba şi întinsa seră cu flori de numeroase specii exotice; ne dăruiesc multe şi frumoase buchete. Ei sunt aici – cum ne spun – din alte vremuri, pe care se pare că le jinduiesc, şi ne povestesc multe din aceste trecute vremuri.

Scot mai multe fotografii şi apoi înainte spre Simeiz, o altă splendidă stațiune de agrement. Îmi cantonez batalionul într-un mare şi frumos palat, cu întinse terase deasupra mării şi cu parc – în terase – cu arbuşti şi flori din climatul mediteraneean. A fost pe

[86] Probabil, din lb. engleză, unde *spleen* = melancolie, plictiseală.

vremuri al unui vestit prinț. Acum, până la sosirea noastră, a fost sanatoriu, cu mult lux, confort, cu mobilier, veselă etc. – din alte vremuri –, cum ne spune tot o bătrânică rămasă aici ca... custode.

Căiuții mei sunt şi ei frumos orânduiți şi hrăniți într-un mare garaj. Ostaşii, cotrobăind – cum le este năravul –, au dat peste butoaie cu vin ales şi tare gustos şi, fiindcă s-a lăsat frigul, m-am aciuat cu toți ofițerii mei în garaj unde era cald şi tare... plăcut, alături de bidiviii noştri. Am tras un chef năstruşnic şi ne-am cam afumat. S-a lăsat întunericul şi afară este destul de răcoare. Sima, ordonanța mea, nu-mi dă pace şi mai de voie, mai de nevoie, mă conduce la gazda mea – un medic cumsecade, pare-mi-se evreu. Mai gust câte ceva şi mai ciocnim un pahar de vin cu ai casei şi apoi mă aştern într-un pat moale, curat, şi adorm dus spre părerea de rău a gazdelor, care sperau că vom petrece bine împreună. Sima aranjase de cu vreme petrecerea, dar, spre necazul lui, strădania i-a căzut în baltă.

22 noiembrie. La gustarea de dimineață, gazda mi-a povestit multe lucruri din vremurile vechi şi mai noi. Palatul, unde mi-am cantonat batalionul, a fost al prințului Voronțov, unul din cei mai bogați şi mai cu trecere pe vremea țarului Nicolae al II-lea etc.

Ora 7,00. Înainte marş! Trecem prin Kekeneiz, frumoasă aşezare. Urcăm din greu pe serpentinele întortocheate, pe sub pereții de stânci de granit, pe sub mici tuneluri. Nu vedem decât cerul de plumb deasupra noastră. Ajungem pe un întins platou acoperit cu zăpadă. Jos, hăt, departe, se vede marea, pe malul căreia aşezările se văd acum ca nişte cutii de chibrituri. Apoi, drumul iarăşi şerpuieşte printre stânci.

Într-un luminiş, pe un mic platou deasupra unei stânci, o frumoasă şi spațioasă biserică. Interiorul, cu numeroase coloane de marmură cu stucaturi aurite; altarul, o minune artistică; stranele, cu măiestrie lucrate din lemn de abanos, încrustate cu sidef etc. Recent a fost transformată în grajd – bălegarul este proaspăt –, înainte fusese magazie de cereale.

De aici, o minunată privelişte spre mare. Se vede clar frumoasa staţiune Foros[87], unde Molotov este acum stăpânul unui superb palat, încercuit cu un intim şi superb parc, ca în poveşti.

Un locuitor ne povesteşte că în măreața şi frumoasa biserică a fost înainte club, local de noapte şi, în timpul orgiilor, icoanele şi prețioasele picturi au fost împuşcate şi sfâşiate etc.

Urcăm, din nou, greu şi, în sfârşit, ajungem destul de obosiți pe creastă. Ninge şi este un frig care ne pătrunde în oase. Trecem pe sub un măreț portal, durat în cinstea lui Stalin, din marmură albastră.

Începem să coborâm spre Baidari [Baidarî, astăzi, Orline]. Se întunecă şi caii sunt frânți de oboseală şi rebegiți de frig. Nu departe este regiunea pădurească cu munții Sevastopolului.

Tunurile bat, mugesc aprig. Flăcările exploziilor se văd bine. Miroase a bătălie. Adio, *dolce far niente!*

Mergem, mergem prin bezna nopții. Întâlnim grupuri mari de prizonieri; coloane cu autosanitare cu mulți răniți germani. Se îngroaşă gluma.

Lăsăm satul Baidarî de pe şoseaua Sevastopol, o luăm la dreapta şi trecem prin Şahtik–Baga–Skelia. Aici îl întâlnesc pe comandantul grupului, colonelul Gheorghe Marinescu,

[87] La Foros se găsea şi *dacea* în care Gorbaciov a fost reținut pe timpul tentativei de lovitură de stat din 1991.

însoțit de mai mulți ofițeri de la divizia noastră și de un locotenent neamț. Mă iau cu ei în auto și hai înapoi la Foros, căci am intrat în compunerea Diviziei 72 germane și generalul-comandant[88] dorește să ne cunoască și să ne dea ordine.

Las comanda batalionului căpitanului Stănescu și hai la comandantul german. După multe căutări, descoperim satul Foros, pe care-l admirasem de pe creasta cu biserică.

Este **ora 10,30**, ajungem pe un peron somptuos, în fața unui palat măreț din marmură roșie. Recent a locuit aici Molotov cu familia (și democrații au știut să trăiască).

Domnul comandant al diviziei doarme și ne primește un tinerel maior cu monoclu, este șeful de stat-major al diviziei. Ne pune la curent cu situația: trebuie să schimbăm imediat Regimentul 124 german care, în urma pierderilor suferite, a rămas cu 250 de oameni. Vom proceda la o recunoaștere rapidă și apoi schimbarea. Nemții ne iau de odihniți, se fac că nu știu că noi de cinci luni încheiate suntem în marșuri și lupte. Înapoi. Ajungem la Urkusta [azi, Peredove], un mare sat populat numai cu tătari. Pe drum am găsit mulți ostași, așa-zișii trenarzi. Unii, chiulangii, dar cei mai mulți, obosiți frânți, care nu au putut ține pasul cu batalionul.

23 noiembrie. Ora 1,30. Obosiți, nemâncați, nedormiți, cantonăm, cu tot grupul, în Urkusta.

Ora 8,00. Împreună cu comandantul grupului, ambii comandanți ai Batalioanelor 2 și 3 plecăm spre postul de comandă al Regimentului 124 german, conduși de șeful de stat-major al Diviziei 72. Neamțul nu prea știe lecția, nu cunoaște drumul. Orbecăim prin văi și stânci. Avioanele ruseți ne aruncă bomboane și ne mai și mitraliază. În sfârșit, din... greșeală, ajungem la postul de comandă al Regimentului 124. Comandantul [probabil, colonelul Hans Kamecke], un neamț înalt, slab – numai piele și os –, cu urechi mari, pleoștite, ne primește acru. Este tare amărât și plictisit. A fost tare ciupit de *cioloveci*. Nici el nu prea cunoaște situația. Adjutantul său, un tinerel și simpatic sublocotenent, știe mai mult și începe să ne lămurească.

Postul de comandă este instalat într-o casă. În cameră este o căldură sufocantă.

De-abia începute conversațiile, și ne prinde un straşnic bombardament de artilerie – desigur că ruşii ne-au dibăcit, căci prea am venit aici grămadă. La doi paşi de casă explodează un proiectil *balşoi*, care ucide doi ostaşi și rănește grav alți cinci nemți. Vaiete, țipete. Întrerupem, un moment, conversațiile. Bună, amabilă primire!

De bine, de rău, ne cam lămurim; știm despre ce este vorba. Comandantul german este dintre puținii comandanți nemți pe care i-am văzut așa de slabi de înger și nu este de mirare că și ostașii lui sunt la fel. „Cum e turcu', și pistolu'."

Ne întoarcem spre Urkusta. Este frig, totul înghețat. Ruşii ne urmăresc pas cu pas cu proiectilele de artilerie și cu avioanele. Din fericire, nu ni se întâmplă nimic. Pe drum, mulți cai morți, oribil mutilați; multe vehicule sfărâmate; artilerie de toate calibrele în poziție de tragere; coloane germane, du-te-vino. Cam puțină dezordine [sic!], poate chiar destrăbălare. Ostașii germani, prost echipați, cu haine de vară ferfeniță. Ne bucură faptul că ai noștri sunt mai bine echipați și ordonați. Măcar atâta.

Ajungem în cantonament la **ora 18,00.** Am pierdut o zi din odihnă, așa de mult așteptată. În plus, noaptea precedentă este pierdută și ea, căci nici la comandamentul Diviziei

[88] Philipp Müller-Gebhard (1889-1970), general-maior (1940), general-locotenent (1942), comandantul Diviziei 72 Infanterie germane (1940-1943).

72, la Foros, nu am realizat mare lucru. Timp pierdut. Facem oarecare pregătiri, rezolv corespondența care de mult așteaptă să fie onorată. Apoi la culcare.

24 noiembrie. Ora 6,00. Deșteptarea. Sergentul Armeneanu, curierul, pleacă la București și Brașov. Scriu la repezeală prietenilor: Aslan, Pălăngeanu, părinților mei, la București, și alor mei de la Brașov. Din grabă, nici nu știu ce le-am scris.

Îmi pregătesc batalionul pentru plecare.

Ora 10,00. Cu adjutantul meu, sublocotenentul Pitiș, cu comandanții de companii, cu doi sergenți de companie și împreună cu cei de la Batalionul 2 Vânători de Munte, claie peste grămadă, înghesuiți în camionul platformă, rablă, al grupului, ne luăm în primire poziția de luptă. Batalionul va pleca pe urma noastră, după-masă, schimbul urmând să se facă la noapte.

Trecem prin Muskomia–Baidarî, printre pozițiile de artilerie germane. Ne prinde un bombardament de artilerie, apoi avioane *Rata* ne onorează cu bombițe și ne mitraliază. Din fericire, camionul a rămas în pană și, pe jos, ne-am putut dezmorți de frig și camufla mai repede și mai bine prin smârcurile de lângă drum. Este mai bine *per pedes apostolorum*[89], mai sănătos. Am întâlnit mulți ostași germani, pe tărgi, răniți și înghețați. Ce bucurie ne așteaptă!

Comandanții de companii nemți ne așteaptă la punctul fixat ieri. Este **ora 13,00.** Suntem conduși în sectoarele respective prin lăstăriș și prăpăstii. Ajungem la linia întâi; recunoaștem sectorul fiecărei companii ce urmează să fie schimbată la noapte și, operația terminată, ne adunăm la postul de comandă al Companiei 2 germane și ne punem pe bancuri, când pe românește, când pe nemțește, și facem... foamea.

Un sergent isteț a ochit o franzelă la un neamț, i-a șterpelit-o frumușel și am împărțit-o frățește între ai noștri.

Nemții sunt subțirel îmbrăcați și tremură gros. Prin crăpăturile stâncilor, nu și-au făcut niciun fel de adăpost; se mulțumesc să-și pună pe cap foile de cort. Sunt amărâți, plini de păduchi și puțini la număr, căci au avut peste 70% pierderi. Sunt toți de la oraș și o duc greu la tăvăleală. Sunt tare pesimiști, dar se bucură totuși că merg acum la odihnă. Regimentul lor, 124 Infanterie, a luptat în Polonia, Franța, Iugoslavia, Grecia, Basarabia, Ucraina, până aici, în Crimeea. Se pare că la timpul său a fost un regiment brav.

Se face noapte și este tare frig. Ninge. Avioanele dușmane nu s-au dus încă la culcare; ne dau mereu târcoale. Au simțit, desigur, schimbarea și vor să ne ia piuitul.

Când stau mai abitir la povești, într-o crăpătură de stânci, la câțiva metri deasupra noastră, ne pomenim, din senin, cu un *ciolovec*, un marinar rus, înarmat până-n dinți, cu pistol-mitralieră, și la cingătoare cu două grenade. Nu ne-a căzut bine, dar noroc că rusnacul nu avea intenții agresive și ne-a strigat *predaiti*. Voia să se predea, sărăcuțul de el, căci altfel ne putea face pe toți varză în gaura unde eram îngrămădiți. A predat armele, s-a destins și ne-am făcut la iuțeală prieteni. I-am oferit țigarete și un gât de rachiu și i-am... mulțumit că a fost așa de... amabil. Ne-a povestit cum a trecut peste linie, căutând să se predea, dar n-a avut cui, că și-a lăsat sacul cu grenade mai departe și vrea să meargă să-l aducă. Ofițerii nemți erau tare jenați de această întâmplare și au început să se rățoiască la cei de pe linie pentru lipsa lor de vigilență. Aceștia nu păreau că se sinchisesc din cale-afară.

[89] *Pe jos, ca apostolii* (în lb. latină, în original).

Este noapte de-a binelea. Nemții și-au pierdut răbdarea. Liniște ca în mormânt și monoton beznă. Frig, frig, ne pătrunde adânc în oase.

Ora **21,00.** Îmi soseşte batalionul orbecăind prin lăstărişul des și printre bolovani, încărcat cu lăzi de muniții, bagaje etc.

Ora **22,30.** Suntem gata instalați pe poziția de luptă. Nemții sunt voioși că au scăpat din acest infern. Sunt foarte darnici, ne lasă liniile telefonice, telefoane, mult cablu bun adus din Franța, pe culori (galben-roşu-negru), ne lasă chiar și o parte din armament, focuroși numai să scape mai repede de aici. O iau apoi repede la picior, spunându-ne „la revedere, la Sevastopol".

Noaptea ne mai vizitează „bondarii" ruși, ne aruncă câteva grenade, aşa, ca să se afle în treabă. Artileria, ca să nu adoarmă, trage și ea câteva proiectile, aşa-zise de... întreținere – să fie la ei acolo. Apoi liniște și pace.

25 noiembrie. Mai avem o lună până la Crăciun. Vom fi oare între ai noştri dragi și sumpi? Nu prea cred, căci nemții prea ne-au luat de suflet. Ne gândim cu amar la Grupul 2 din divizia noastră (Batalioanele 1 și 4), care de două luni sunt la adăpost, în rezervă, și acum se baladează la Ialta și Alupka, pe unde noi am trecut numai în grabă. Unde este sfânta dreptate? Ce fac cei mulți, decorați cu „Mihai Bravu"?

Merg în controlul poziției pe cota 224, unde găsesc proaspăt instalat un observator de artilerie german.

Pe un drumeag, oarecum dezorientat, îl întâlnesc pe colonelul comandant al regimentului de artilerie german din sector, împreună cu adjutantul său. Mă roagă să-i conduc la observatorul lor, unde este și postul de comandă al Companiei 2 din batalionul meu. Îi conduc acolo și îmi mulțumesc frumos. Bravo, şefi! Colonelul vine pe linia întâi, la observator, pe când la noi, chiar și căpitanul comandant de baterie se deranjează destul de rar până aici. Trimit câte-un sublocotenent de rezervă și de multe ori chiar câte-un amărât de sergent la observator. Împing Compania 1 (căpitan Stănescu) să ocupe cele două mameloane din față, îmbunătățind astfel poziția batalionului. Din nenorocire, un pluton intră într-un câmp de mine lăsat de nemți și doi ostași sunt *răniți*: sergent Sora Arsenie și caporal State Anghel.

Începe iarăși să curgă sânge. Am negre presimțiri.

Artileria și aviația dușmane ne pisează întruna. Este acum senin și iese puțin soarele, care ne mai încălzeşte și ne mai înviorează.

La Batalionul 2, de la stânga mea, cade bravul și neînfricatul sublocotenent Olteanu, împreună cu alți doi bravi ostași. Sunt loviți în plin de un proiectil de artilerie grea. Aceasta mă întristează mult.

26 noiembrie. Curge, curge sânge! Zi întunecată, tristă.

Dimineața, sublocotenentul Pândaru, cu echipa de pionieri, voind să curețe minele din sectorul Companiei 1, este *rănit* destul de grav la piciorul stâng și cu degetele de la mâna stângă zburate. Tot din Compania 1, sergentul t.r. Mitrea este *rănit* mai uşor la cap.

Compania 2 este prinsă de o rafală de mortiere și sunt *răpuși* soldații Marin Ion și Tiron Dumitru, iar *răniți* destul de grav sergentul Damian Nicolae, soldații Boanță Teodor, Agafie Constantin, Ciocan Ion, Burcă Vasile, Florea Dumitru.

O escadrilă de bombardament se năpusteşte asupra crestei de piatră ocupate de Compania Cercetare (căpitan Burcu Dumitru), aruncă cu furie grenade și mitraliază de la

mică înălțime, cad *morți* soldații: Barbu Iordache, Ariciu Constantin, Turcu Vasile, Dodot Gheorghe, Ioanovici Nicolae şi Pavel Gheorghe. *Răniți grav:* sergentul Badea Vasile, soldatul Bărăscu Constantin.

Doamne Dumnezeule, prea mult sânge, ajunge! Sunt din cale afară de amărât.

Avioanele, grupuri, grupuri, du-te-vino, scuipă bombe şi grenade. Apoi, ca să-şi împlinească... misiunea, mitraliază cumplit. Pădurea şi văile, străjuite de stânci uriaşe, hăuie sinistru.

Compania Cercetare s-a subțiat mult. De zece zile mă chinuiesc să o mai cruț, ținând-o mai mult în rezervă, dar hainul ghinion o urmăreşte pas cu pas. Au căzut cei mai bravi, cei mai de elită ostaşi din această companie.

Căpitanul Burcu nu mai ştie unde-i este capul.

Infanteriştii germani dau semne de oboseală şi întrucâtva sunt şi demoralizați. Terenul păduros şi accidentat reduce, într-o mare măsură, acțiunea mijloacelor tehnice motorizate (puterea lor de căpetenie). Iarna grea şi timpurie şi excepțională aici, în Crimeea (bătrânii tătari spun că nu au pomenit aşa iarnă grea). Se pare că „generalul Iarnă" îi ajută şi aici pe ruşi. După pătrunderea rapidă prin porțile Crimeii – Perekop şi Ghenicesk – şi trecerea Munților Iaila, nemții nu au mai cravaşat cum se cuvine. Au dat ruşilor posibilitatea să se retranşeze în regiunea muntoasă din preajma Sevastopolului şi în peninsula Kerci. Ruşii sunt foarte dibaci la organizarea terenului şi rezistenți la frig şi ploi, zăpadă. Aceste două capete de pod de la Sevastopol şi de la Feodosia–Kerci le vor ține cu dinții şi va trebui multă vreme şi multe sacrificii până vor fi lichidate. Greşeala comandamentelor germane va fi foarte mult şi scump plătită.

27 noiembrie. Ora 6,00. Ne trezim înghețați tun şi plini de zăpadă. În timpul nopții a nins bine. Pregătim atacul pentru cucerirea importantei înălțimi Capela[90] (aici, deasupra văii Ciornaia, este un mausoleu al piemontezilor căzuți în războiul Crimeii, la 1854. Ruşii o numesc „biserica italiană"[91]). Această înălțime dominantă străjuieşte toate comunicațiile care duc la Sevastopol. Scoatem castanele din foc, prăjite de nemți. Nu este de ajuns că numai în două zile am cucerit satul Ulsuj [Alsu], punctul trigonometric 224 şi cele două mameloane care domină satul Karlovka. Grupul nostru vrea victorii, vrea decorații (colonelul Gheorghe Marinescu este proaspăt la comanda grupului, nu are încă Ordinul „Mihai Viteazul" şi se grăbeşte, căci stagiul pe front este acum numai de trei luni). Nouă ne spune că Divizia 72 germană a ordonat aceste operațiuni, dar noi ştim că, la propunerea grupului, le-a aprobat cu condiția ca şansele de reuşită să fie optime, cu sacrificii minime. Grupul ordonă şi, volens-nolens, trebuie să atacăm. Nemții din dreapta, Regimentul 128 din Divizia 50[92], Batalionul 2 Vânători de Munte şi, mai la stânga, Regimentul 226 [?] ne promit sprijinul cu... foc. De mişcare nici nu vor să audă, căci ei au încercat (mai puțin Batalionul 2 Vânători de Munte) şi s-au ars, spun ei.

Atacul trebuie să înceapă la ora **8,00.** Suntem gata de la **ora 6,00.** Observatorul de artilerie – un tânăr sublocotenent neamț – nu poate observa bine efectul tragerii de pregătire din cauza ceții şi cere amânarea atacului. Grupul este impacientat. De ce oare atâta

[90] În documente figurează ca Dealul Capela sau Kapellenberg (denumirea germană).

[91] Bătălia de pe râul Ciornaia a avut loc în 1855 şi a opus trupelor imperiale ruse pe cele franceze şi piemonteze.

[92] Divizia 50 Infanterie germană avea în compunere Regimentele 121, 122 şi 123 Infanterie.

grabă? Ceața persistă. Cer observatorului intermediar să coboare mai jos, căci se cocoțase sus, pe o înălțime care avea o căciulă de ceață.

La **ora 11,00** începe, în sfârșit, pregătirea de artilerie. Se trage frumos, bine și fără zgârcenie. Proiectilele grele și ușoare vâjâie continuu pe deasupra noastră. „Capela" și spinarea pe care se găsește este învăluită în fum și explozii. Cred că rușilor nu le este prea... cald.

Ora 11,30. Declanșez atacul. Compania 1 atacă la dreapta, coboară frumos, impetuos, în pas alergător spre spinarea dealului cu capelă. Îi sorb din ochi și cu inima strânsă că vor cădea dintre ei, atât de dragi.

Artileria lungește tragerea pe „Capelă", pe creastă și înapoia crestei de unde rușii trag acum aprig cu aruncătoarele și cu artileria terestră, și de pe vasele de pe mare. Deplasează apoi focul spre stânga.

Compania 2, care atacă de front, este gata să sară înainte cot la cot cu Compania 1, care merge bine. Dintr-odată, din toate cazematele – pe care le credeam anihilate –, rușii cu mitralierele grele, trag nebunește după ce ai noștri au fost lăsați să se apropie.

Compania 2 s-a apropiat și ea acum de cazemate și este luată sub focul etajat, foarte intens.

Compania 1 este prinsă cu foc puternic din flancul drept și, ce este mai tragic, și din spate, de pe înălțimile vest satele Karlovka și Ciorgun. Compania nu poate nici înainta, nici să se replieze. Ajutorul germanilor din dreapta este foarte slab, iar al Batalionului 2 Vânători de Munte, inexistent.

Situația este cum nu se poate mai tragică.

Rușii trag cu furie nebună. Nimeni nu se mai poate mișca un pas. Este foarte frig. Ostașii au înțepenit pe burtă, pe pământul înghețat, adăpostiți, cum pot, flămânzi și sub focul ucigător. Nu-i mai putem ajuta cu nimic și aștept întunericul ca să pot replia companiile. Sufăr groaznic de grija lor. Mulți vor îngheța, bieții. Rușii, cu toată artileria lor, deschid acum un foc năprasnic pe toată adâncimea frontului nostru. În plus, focul de contra baterie.

De la Compania 1 sunt *uciși*: sublocotenentul Stoia Liviu, proaspăt ofițer activ, plin de ardoare și de elan. Este venit numai de câteva zile între noi, trimis de la Brigada 3 Vânători de Munte, care este în țară. Este prima luptă la care a luat parte. A fost lovit în cap de două gloanțe după ce, în fruntea plutonului său, se purtase cu multă, multă bravură. Era ardelean din Sibiu și îl plâng, bietul, căci în zorii carierei a căzut, nu a avut cât de puțină vreme să guste din viața de tânăr sublocotenent în timp de pace.

Mai sunt *răpuși:* Sergent Crângu I., caporal Protopopescu N., soldat Puica Ion, soldat Eremie Gh. (dulgher, a lucrat la casa mea din Poiană), soldat Chiriac Vasile, soldat Oprea Paraschiv

Răniți: sergent Eremia Ion, fruntaș Nanu Grigore, soldat Cârstea Ion, soldat Moțoc Vasile, soldat Marin Ion, soldat Sima Niculae, soldat Popică Gh.

Se lasă noaptea – din fericire. Beznă rece.

Repliez cele două companii atât de greu încercate. Între ostași sunt și doi degerați. Puștile-mitraliere nu mai funcționează, căci uleiul este înghețat.

Ora 22,00. Așa, din senin, se dezlănțuie un formidabil bombardament de artilerie de pe vasele de război, cu proiectile de 300 mm. Se cutremură pământul; se clatină stâncile; se luminează toți munții de flăcări și explozii; un continuu huruit timp de peste o jumătate de oră. Din fericire, nu am pierderi.

Înapoia noastră, într-un sat de lângă Baidarî, un proiectil de 300 mm, tras de pe mare, a pătruns într-un grajd de la un colhoz, a omorât opt ostaşi şi a rănit 12, a mai omorât 56 de cai şi a distrus un tun. Divizionul 2 Tunuri Munte a suferit o mare pierdere.

Reflectoare puternice de mare şi rachetele multicolore luminează toţi munţii. Este o tragică... feerie. Ar fi fost mai bine ca această luminaţie să o vedem liniştiţi, pe undeva prin Cişmigiu, la un pahar de bere.

28 noiembrie. Ne săpăm cu grabă adăposturi în terenul pietros. Împreună cu Pitiş am reuşit să ne întocmim un bârlog, pasabil, dar, de-abia terminat, ne-am pomenit cu musafiri: locotenent-colonelul Ionescu-Răzoare (comandantul Batalionului Pionieri), maiorul Petrescu (comandantul Divizionului 3 din Regimentul 4 Artilerie), care mă sprijină cu focul lor.

Suntem acum înghesuiţi ca într-o cutie cu sardele, ba trebuie să le mai dăm şi mâncare, căci sunt flămânzi copţi. Ei nu şi-au adus de-ale gurii. Prevăd povestea „Ariciul şi sobolul". Mă bate gândul să-mi schimb bârlogul, şi Pitiş nutreşte acelaşi gând, dar tace şi devine morocănos, nepoliticos cu oaspeţii nepoftiţi.

Ora 12,30. Mâncăm şi împărţim, din puţinul ce-l avem, cu musafirii. Când ne simţeam mai bine, ruşii, care nu respectă orele de masă (sunt prost crescuţi), încep un straşnic bombardament de artilerie.

Un proiectil greu loveşte o stâncă sub care se adăposteşte o grupă de aruncătoare; o dărâmă şi îl răneşte grav pe soldatul Reutz Ferdinand, un vrednic ostaş, şi mai distruge şi placa unui aruncător.

La companie, din comanda care se găseşte în preajma mea sunt *răniţi:* sergentul Hurudei Ion, sergentul Popa Gh., caporalul Băleanu Niculae, fruntaşul Mihai Niculae, fruntaşul Grozea Niculae.

De la Compania 1 sunt *morţi:* sergentul Stamate Gh., fruntaşul Marchidan Ion. *Degerat grav:* soldatul Fieraru Ion.

Îmi iau doi agenţi, bineînţeles şi pe indispensabilul sergent Chiper, şi apoi, pe poteca cu zăpadă, prin pădure, urcăm, coborâm, până ce ajungem în satul Alsu. De acolo, cu grijă prin câmpul de mine, la punctul trigonometric, pe sub reţeaua electrică de înaltă tensiune, care alimentează Sevastopolul, mai departe, la Compania Cercetare, apoi pe înălţimea care străjuieşte satul Karlovka, la Compania 1. Ochesc un post de comandă mai acătărea. Îl trimit pe Chiper înapoi cu ordinul către compania de comandă, şi Pitiş să poftească aici, cu toate tărhaturile. Pe musafiri să-i lase în bârlogul de acolo, să nu le spună unde merg.

Compania de Comandă vine greu, cu Pitiş şi Băleanu, pe drum în urcuş troienit. Mă găsesc într-o casă unde era la căldurică şi căpitanul Stănescu, pe care-l expropriez, trimiţându-l la locul lui, la companie. Este dreptul celui mai bătrân şi, câteodată, şi al celui mai mare în grad. Este noaptea târziu şi nu mai putem merge la postul de comandă ales de mine pe linia întâi. Ostaşii sunt extrem de obosiţi.

Profităm de această întâmplare: ne dezbrăcăm frumos, ne spălăm, ne bărbierim fain; întindem masă mare şi ne ospătăm din bunătăţile lui Stănescu (şunci, lapte, vin etc.), care, fără să fie vestit, ne găseşte aici într-o casă confortabilă cu paturi moi, cu saltele de lână, cearşafuri imaculate, sobe fierbinţi etc. Stănescu a ştiut totdeauna cum să-şi menajeze... animalul (noi spunem viţelul, după poreclă). Dormim duşi cu toţii în cele cinci paturi cu fedre elastice.

Peste noapte, cad câteva bombe alături de casă, dar nu ne sinchisim, ne întoarcem pe cealaltă parte și ne vedem de somnul dulce.

În acest sat, Alsu, localitate climaterică, înconjurată de munți frumoși, maiestuoși, cu văi cu ape cristaline, la numai 15 kilometri de cetatea Sevastopol, rușii au construit un impozant sanatoriu pentru copiii vârfurilor. Pătucuri cu forme interesante, mobilier luxos, în miniatură, cu forme variate și de mult bun gust, multă veselă felurită, tot în miniatură, cu desene bine alese pentru țânci, diferite jucării tehnice, păpuși, costume de bal, ustensile pentru sport, jocuri: șah, domino etc.

Alături, o clădire mare, tot sanatoriu, pentru adulți, echipată cu lux din belșug. Peste tot, motive marinărești (desigur, au fost construite pentru cei din Sevastopol). Ce bine ne prind acum nouă o parte din saltele în postul de comandă din peștera pe care am ales-o – vom avea... confort, nu șagă!

29 noiembrie. Ora 6,00. Deșteptarea. Odihniți, spălați, înviorați, hai cu toate tărhățile la postul de comandă pe care l-am dibuit ieri. Câteva bombe ne ațin calea – ne onorează. Toți cei din compania de comandă sunt tare mulțumiți de locul ales pentru postul de comandă. Se instalează centrala telefonică, radio „G". Ne rânduim bagajele, facem foc pe o vatră, într-un cotlon, care pare anume construită. Din cauza fumului și a căldurii, numeroșii lilieci și păsărelele părăsesc peștera și ne pare rău. Găsim în cuiburi pui de lilieci. Nu sunt așa de hidoși cum se crede. O parte din păsărele se întorc, ciripesc frumos, voios și ciugulesc firimiturile de pâine pe care le aruncăm.

În scurtă vreme ne facem buni prieteni. De pe terasa peșterii, în care încape întreaga companie de comandă, avem o splendidă priveliște spre răsărit. Nu ne săturăm privind în adâncimea văilor [și] crestele munților înzăpeziți strălucind în bătaia soarelui. Vedem până hăt, departe, spre Simferopol. În satul Alsu privim ca într-o căldare. Ce minune dumnezeiască. Aici suntem și feriți de proiectilele artileriei și ale avioanelor, căci deasupra noastră, stratul de granit este de peste 100 metri. Scoatem multe fotografii, căci este păcat să nu păstrăm aceste minuni ale naturii.

Sunt anunțat de la postul de comandă al grupului, care se găsește acum în satul Togai [?] – cam la 15 km de noi –, că ne va vizita cu întregul stat-major și cu mai mulți comandanți de unități (locotenent-colonelul Diculescu – Grupul 3 Vânători de Munte; locotenent-colonelul Tomescu – Batalionul 23 Vânători de Munte, ambii proaspăt veniți din Marele Stat Major pentru stagiu; apoi locotenent-colonelul Marinescu – nea Fănică –, comandantul Batalionului 24 Vânători de Munte; mai mulți ofițeri din comandamentul Diviziei 72 germane). Ce onoare pentru noi!

Vin aici, la... fața locului, să studieze posibilitatea atacului plănuit pentru 1 decembrie. Vizita este anunțată pentru ora 8,00, și trebuie să le trimit în satul Alsu călăuza, ca să-i aducă aici la noi pe poziție. Vom avea deci musafiri simandicoși și mă rog lui Dumnezeu să-i facă pe ruși cuminți, să nu tragă, căci altfel vom fi lipsiți de bucuria de a-i vedea între noi.

Se face **ora 8, 9, 10** și tot nu sosesc, deși rușii sunt cuminți. În sfârșit, pe la **ora 11,30** apar dinspre sat, prin flanc câte unul, pitiți și grijulii. Îi zăresc de pe terasa grotei mele. Le ies în întâmpinare și îi conduc la observatorul din prima linie – Compania 1. Toți cer relații cam grăbiți, căci niște aruncătoare ruseți ne iau în primire. Încerc să-i conving că loviturile sunt de la aruncătoarele noastre, dar nu-i chip. Graba se mărește în raport direct cu numărul loviturilor căzute. „Suntem lămuriți. La revedere, grijă la integritatea poziției."

„La revedere şi n-am cuvinte", le spun în gând. Mă întorc la postul de comandă, după ce-i petrec – în calitate de gazdă – o bucată de drum. Nu ştiu cum se vor fi lămurit ei, pentru că eu nu ştiu deloc pentru ce au venit şi ce vor.

Ruşii trag, trag mereu şi, ce este mai trist, trag bine. Pe pantele mai golaşe, acoperite cu zăpadă, se văd bine urmele exploziilor. Le urmăresc: sunt 22 de lovituri, par puse cu mâna.

În hruba noastră avem şi un patefon cu multe plăci ruseşti, săltărețe şi, cu zgomotul exploziilor de aruncătoare şi şrapnele într-un ison, avem o adevărată simfonie *à la* Wagner.

Se face noapte. Pe grupuri, ostaşii se aşază în jurul focurilor... Afară ninge vârtos. Încep poveştile cu snoave, care mai de care mai şugubeţe. Se iau la întrecere. Este aşa de frumos, aşa de duios. Cu lacrimi în ochi, nu mă satur privindu-i. Ce superbi sunt aceşti bravi ţărani, se împacă oriunde, cu orice. Cu toate necazurile, care se ţin lanţ, nu cârtesc, ba chiar sunt veseli.

Cu mai multă minte şi chibzuială la căpetenii, ce ţară fericită putem avea cu asemenea vlăstare, cu aşa feciori inimoşi, isteţi şi bravi.

Pitiş încropeşte un cor destul de armonios şi plăcut. O mai dă şi prin arii legionare (a fost cândva şi el legionar, dar din cei curaţi, cinstiţi. A fost trimis pe front pentru... reabilitare). Mai în glumă, mai în serios, îl ameninţ că-l trimit la Curtea Marţială.

La masă l-am invitat pe un locotenent german, observator de artilerie în sectorul nostru, împreună cu subofiţerul său. Îi ospătăm bine pe amândoi. Le place mult voioşia ostaşilor noştri.

La ruşi au apărut acum nişte aruncătoare grele (ceva nou), care ne fac mult sânge rău şi ne produc pierderi serioase.

Avem ostaşi degeraţi şi mulţi cu diaree, din cauza răcelii la stomac. Dau ordin ca schimburile să se facă din două în două ore, să li se dea ceai fierbinte la fiecare schimb şi, cât se poate mai camuflat, să se facă focuri. Ne lipsesc medicamentele necesare. Altă belea acum.

A curs iarăşi destul sânge.

Cad *răniţi* destul de grav: soldat Iung Andrei, soldat Baltag Ion, soldat Zidaru Ion, soldat Bădicioiu Damian, soldat Popescu Ilie, caporal Cioacă Dumitru.

Degeraţi: soldat Triţă Ion, soldat Băilă Iosif, caporal Ion D. Niculae, toţi din Compania 3.

Răniţi: fruntaş Nica Gheorghe – Plutonul Aruncătoare, soldat Stanciu Ion – Compania 2; soldat Cristea Ion – Compania 2.

Morţi: soldat Alexandrescu Ion – Compania 2; soldat Vodă Niculae – Compania 2.

Mult sânge, mult sânge, prea mult sânge.

30 noiembrie. Aruncătoarele şi artileria duşmane trag întruna, cu furie. Pe versanţii cu zăpadă se văd foarte bine urmele rotunde, negre, ale exploziilor; numărăm peste o sută. Aici ruşii s-au ars, căci nu este nimeni pe aceste pante.

Răniţi: fruntaş Ion Dumitru – Compania 1; soldat Răşină Ion – Compania 1; soldat Soare Ilie – Compania 2; soldat Marcu Constantin – Compania 2; caporal Iliescu I. Gh.– Compania 3.

1 decembrie 1941. La **ora 1** noaptea s-au împlinit cinci luni încheiate de când am pătruns în URSS din Bucovina pe la Vicovul de Sus, pe Siret.

S-au scurs şi şapte luni de când am plecat de acasă, dintre ai mei dragi.

Doi ofiţeri germani, împreună cu o echipă de telefonişti, au venit să ia legătura cu noi. Vor intra în ansamblul atacului care se pregăteşte. În... horă cu noi.

Comandamentul german ţine morţiş să cucerim Dealul Capelei – Kapellenberg, cum spun ei. Această înălţime domină aproape toată Crimeea şi de aici ni se trag toate nenorocirile.

Frăţia de arme se încheagă, se materializează tot mai mult. Luptăm acum numai cot la cot cu ei şi se poate spune... numai pentru ei. Ei ştiu acum aceasta. Ne admiră şi ne îndrăgesc. Punem la bătaie tot ce avem ca să fim gazde bune, ospitaliere. Ei sunt în admiraţia ostaşilor şi ofiţerilor noştri, pe care, acum, îi cunosc bine, ştiu ce pot.

Ne vom bucura şi noi dacă această prietenie va fi sinceră şi durabilă, până la urmă.

Ninge, ninge şi este din ce în ce mai frig.

Nemţii au plecat după ce s-au ospătat şi le-am pus la patefon câteva plăci... ruseşti. „Aici radio Karlovka!" , cum spun ostaşii mei.

Ora 14,00. De-abia ne-au plecat musafirii şi o ploaie de bombe de aruncătoare grele cade peste noi. Un proiectil mai... deştept alunecă pe zidul vertical de stâncă şi nimereşte pe terasa peşterii unde se găseşte postul de comandă. Focurile se sting; patefonul amuţeşte; farfuriile, ceştile, paharele se fac ţăndări; cenuşa din vatră se transformă în nor. Oarecare panică, căci considerăm toţi că adăpostul nostru este absolut invulnerabil. Ochitorul rus merită o decoraţie, dacă aceasta i-a fost într-adevăr ţinta. Cred însă că a fost numai o întâmplare, şi un ghinion pentru noi.

Sunt *răniţi*, nu prea grav, din fericire: sergent Săndulescu Tiberiu – radio „G", caporal Petre Constantin – telefonist, caporal Chicombau Niculae – telefonist.

Îi pansăm repede şi-i evacuăm – bine înveliţi în pături. Puţina dispoziţie ce o mai aveam este şi ea spulberată.

Se lasă întunericul cu o furtună de zăpadă. În vale, în satul Alsu, avalanşe de proiectile. Văile, munţii hăuiesc sinistru. Nu-i fericesc nici pe cei din sat.

Mâncăm trişti, abătuţi. Ne pregătim de culcare. Nu pot să adorm. Îl iau pe Metternich la citanie. Citesc, citesc...

Ostaşii din jurul meu dorm visând la cei dragi, care ne-au părăsit de câteva ore. Locurile lor sunt acum libere şi le este mai frig fără ei. Din când în când, liniştea nopţii este tulburată de rafale de mitralieră şi câte-un tun..

Toţi dorm în jurul meu. Unii vorbesc în somn. Ce vor fi visând?

Sunt trist şi amărât. De la 25 noiembrie am pierdut peste 60 de ostaşi din cei mai vrednici, din puţinii ce-i mai aveam.

Ora 24,00. Linişte, linişte de mormânt.

2 decembrie. Astă-noapte, din pricina viscolului, ostaşii au suferit mult de frig. Numărul lor se măreşte, se măreşte. Mulţi suferă de stomac din cauza răcelii. Nu avem niciun fel de medicament nici pentru degerături şi nici pentru stomac. Am cerut grupului, dar nimeni nu mişcă. Inimile noastre calde vor învinge şi această pacoste.

Este acum senin, soare cu dinţi. Ochii noştri se desfată privind minunata panoramă din faţa noastră – spre Alsu, Sevastopol. Ne hrănim din puţinul ce-l mai avem, căci trenul-regimentar cu provizii este hăt, departe, lângă Simferopol şi camaradul maior Traşcu – ajutorul meu – nu mai dă semne de viaţă de opt zile. Autocamionul – frumosul *Zis*, pe care din alte cinci auto l-am făcut atât de straşnic (din captura de la Kuru-Uzen) – a fost prins

de partizani la Aluşta şi incendiat cu cele 3 000 de pâini, cu două butoaie cu benzină, provizii pentru ofiţeri – pachete din ţară, ţigarete etc. –, corespondenţă. Sergentul Mihalache, artelnicul, a fost grav rănit şi de şofer nu se ştie nimic.

Este al doilea autocamion care venind spre noi cu alimente a fost... torpilat de partizani în drumul peste Munţii Iaila către Uskut.

Pe valea de sub noi pasc liniştite patru oiţe. Scurmă cu boturile pe sub zăpadă, nici că le pasă. Câteva zile le-am lăsat în pace, dar foamea ne-a îndemnat să le împuşcăm. Îmi pare tare rău de bietele oiţe, dar n-am avut încotro. Acum sunt atârnate de un brăduţ din faţa grotei noastre. Parte s-au transformat deja în frigărui, iar restul îşi aşteaptă rândul. Din seul lor ne ungem picioarele, să ne apere de îngheţ.

Ora 10,00. Linişte, linişte, nu-i a bine.

Grupul ne roagă să-i găsim două camere bune, cu sobă şi tot dichisul, în satul Alsu în vederea atacului plănuit pentru 5 sau 6 decembrie (atacul Capelei a fost amânat).

Echipa de telefonişti nemţi a sosit la noi şi s-au legat cu centrala noastră, numită „Poiana". Vorbim acum nemţeşte cu ei. Ostaşii mei se amuză cu *brot – wasser – guten morgen*[95] etc. Şi ei încep să o rupă pe româneşte. Este o bună înfrăţire. Pe căpitanul Stănescu-Vițelul îl însărcinez cu cartiruirea onoratului grup, căci el este starostele satului. Sunt tare mulţumit că astă-noapte n-am avut nicio pierdere, în afară de un ostaş, puţin degerat. Ajută-ne, Doamne!

Păsărelele – piţigoi, sticleţi şi gaiţe – s-au împrietenit cu noi, ne dau târcoale, unele se aşază pe umerii noştri. Le hrănim bine cu pâine. Gaiţelor le place mai mult carnea.

Partizanii îşi fac de cap. În bande bine înarmate, atacă coloanele noastre de aprovizionare. La Batalionul 24 Vânători de Munte au ucis opt ostaşi, dintr-un condei.

Prizonierii curg cu duiumul. Sunt toţi în zdrenţe, flămânzi şi sătui de meserie. Le dăm mâncare din puţinul ce-l avem. Le plac mult ţigările noastre. Ne dau informaţii preţioase. Cred că sunt sinceri.

Zi splendidă. Feerie, soare cald, plăcut şi prieten. Trei avioane bâzâie pe deasupra noastră. Priveliştea spre răsărit este minunată. Fotografiem păsărelele – prietenele noastre. Nu este prea uşor, căci perechi-perechi se zbenguie de colo până colo. Ele ştiu oare că suntem în război? Domnii iepuri – destul de numeroşi – fug care încotro, scoşi din culcuşul lor de exploziile bombelor. Mulţi îşi vor termina calvarul în cazanele noastre de bucătărie, bieţii.

Ora 14,00. Să bat în lemn – nu am nicio pierdere de ieri. Se pare că Bunul Dumnezeu şi-a întors iarăşi faţa spre noi.

Nemţii au mirosit că sunt bine primiţi şi ospătaţi la noi şi mereu ne dau târcoale, sub diferite pretexte.

Bucuriile nu au fost nicicând de lungă durată, căci şi astăzi curge sânge.

Cad *răniţi:* soldat Meerburger Ion – Compania 2; soldat Olaru Vasile – Compania Comandă, sergent-major Bănulescu Ion – Compania Cercetare; soldat Safta Alexandru – Compania Cercetare; soldat Bădiţiu Ştefan – Compania Cercetare.

Mă întristează vestea că sergenţii Eftimie şi Badea au murit pe târgi, în drum spre ambulanţa sanitară din Alsu.

Timp frumos. Soare, chiar călduţ. Rusnacii par mai cuminţi, se vede treaba că au obosit. Totuşi am avut o zi neagră.

---

[95] *Pâine – apă – bună dimineaţa* (în lb. germană, în original).

3 decembrie. Relativă liniște. Zi posomorâtă, cu cer de plumb. Soarele nu vrea să-și arate fața. Inamicul este mai activ la vecinii germani din dreapta și în special la stânga, Batalionul 2 Vânători de Munte, care, prin telefon, se plânge grupului.

Avem din nou musafiri – ofițeri germani de la artileria grea – veniți în vederea atacului care văd că se amână mereu.

Pe la **ora 15,00**, zăresc pe potecuța dinspre Alsu, prin flanc, câte unul, mai mulți stabi. Încet, încet, îi identific, sunt: colonelul Leonard Mociulschi – comandantul secund al diviziei; coloneii Suțu și Dimitriu – comandanții grupurilor de artilerie –, cu întregul stat-major.

Mă strigă, dar, până să le ies înainte, câteva bombe de aruncătoare grele se sparg în fața lor. Fac cu toții stânga-mprejur și îmi trimit vorbă că vor veni mâine. Veneau și ei în vederea pregătirii atacului, dar „copilul cu multe moaşe rămâne cu buricul netăiat sau se naşte mort".

Este **ora 20,30** și mă bucur că până acum nu am nicio pierdere. Doamne, ține-o așa, că-i bine! Și în astă-noapte, la ruși, mare activitate: zgomot de autocamioane și căruțe, du-te-vino. Se întăresc sau o iau din loc (dă, Doamne!).

Toată noaptea am fost feeric luminați cu reflectoare și cu rachete. Ne fac distracție *slovecii*. Deși este lună plină, noaptea este întunecoasă, dar mai caldă. Satul Alsu a fost însă viu bombardat și duc grija acum celor de la bucătăriile noastre.

4 decembrie. Este mai cald. Ceață deasă, ninge liniştit, dar bine.

Două tunuri nou apărute își reglează tragerea bineînțeles pe noi. Deocamdată trag prost. Țineți-o așa, tovarăşilor, că-i bine.

În... dormitorul nostru sunt trei tipi care sforăie cumplit. Doi i-am identificat, sunt sublocotenentul Băleanu și ordonanța mea Sima. Pe al treilea îl bănuim. I-am dat în primire plantonului cu consemnul să-i scuture din când în când. La fluieratul meu nu se sinchisesc, au devenit imuni.

Mărimile – grupul, secundul diviziei cu numerosul lor stat-major și codițe – mă pisează întruna la telefon să le pregătim în satul Alsu camere confortabile, cu sobe bune și cu tot ce este necesar unui bun trai. Pionierii primesc și ei ordine să le construiască, prin toate văgăunile, bordeie... uscate. Altele, separate, pentru ordonanțe, furieri, dactilografi etc. Nici pentru Dalai Lama sau maharajahul din Kapurthala nu se fac așa pregătiri, când se deplasează undeva. Câtă lipsă de milă pentru bieții ostași, câtă lipsă de bun simț, câtă deşertăciune, cât egoism feroce!

Când ne gândim că noi, de 12 zile, am stat adăpostiți de-a valma, după un colț de stâncă, cu picioarele în omăt...

S-a constituit din nou Detaşamentul Mociulschi. Ce are de făcut nimeni nu știe, mai cu seamă acum, când nemții au totul în mână, până și hrănirea trupelor noastre.

Ce rost mai au brigada, corpul de armată, armata? Sunt pepiniere de zeci, sute de filfizoni aiuriți, care nu fac altceva decât încurcă treburile. De ce nu ne iau nemții de suflet cu totul? Comandamentele noastre stau la zeci de kilometri și își trimit posturi înaintate, așa de circumstanță, cu indicativele: „Coşna 2-3", „Arieş 1-2-3" etc.

La postul meu de comandă m-au năpădit firele telefonice dinspre spate și sunt întruna pisat cu întrebări: Ce mai este nou? Cine trage? (Parcă ne-am bate cu mai multe neamuri de inamici.) Ați trimis raportul operativ? Câți morți și răniți aveți? Câtă muniție ați consumat? Etc. Noroc că nu-i prea luăm în serios. Le mai răspund „bine mersi, trag

frantujii" ş.a.m.d. Am acum centrale telefonice cu numere cât un comandament de armată. Ce zăpăceală va fi când vor începe operaţiuni mai ample.

Locotenent-colonelul Marinescu – nea Fănică –, comandantul Batalionului 24 Vânători de Munte, a venit aici cu mai mulţi ofiţeri din Grupului 3 Vânători de Munte, chipurile la recunoaştere în vederea atacului sorocit. Umblă numai pitit şi, la un moment dat, a dispărut fără urmă. Am auzit pe urmă că şi-a descoperit o boală misterioasă şi că a şi fost evacuat în ţară. A văzut băiatul că se îngroaşă gluma şi a şters-o cu un ceas mai devreme. Cum rămâne cu bravurile arătate de el, în toate gazetele? Nea Fănică, după ce ţi-ai garnisit pieptul cu „Mihai Viteazul" şi „Crucea de Fier", poţi urma calea lui Guţă Focşeneanu, Ionescu-Breaza, Niculiu – foştii tăi comandanţi de grup – şi a lui Didi Dimitriu – fostul meu comandant de batalion. Ai totuşi meritul că ai fost mai puţin grăbit. Dintre edecuri, din cei cu care am început războiul, am rămas acum singurul. Nu-mi pare rău, nu-i invidiez şi nu le voi urma urâtul lor exemplu.

Este **ora 22,00.** Ninge, ninge vârtos. Îmi fac rondul la companiile de pe prima linie de luptă. Mă amărăşte mult nepăsarea de la Compania 1 şi Compania Cercetare. Stănescule. Burcule, căpitani activi sunteţi voi? Ostaşii, aproape toţi, dorm buştean; observatorul artileriei, aşijderea. Puteam să le iau armele, luneta, ba să-i şi dezbrac.

Ne sosesc mereu bobine cu cablu telefonic, telefoane, staţii de radio etc. Ne copleşesc. Mai tragic este că, încetul cu încetul, ne vor da afară din bârlogul nostru (ariciul şi sobolul).

Îi voi ruga pe *cioloveci* să le arunce câteva bombiţe şi sper că vom scăpa de aceşti... oaspeţi nepoftiţi. Deocamdată, ne amestecăm păduchii, încrucişările vor da bune rezultate – întăresc specia.

Bunul Dumnezeu a fost şi astăzi cu noi. Nu avem nicio pierdere. Avem doi prizonieri care ne povestesc lucruri interesante. Sunt flămânzi copţi şi acum mănâncă ca lupii şi trag fumul, din ţigările pe care le dăm, până în călcâie.

5 decembrie. Grupul mă cheamă la telefon şi-mi comunică că atacul plănuit pentru mâine s-a amânat. De ce oare? [...]

Tobu, ordonanţa lui Pitiş, un ţigan negru şi urât, lingurar din Codlea, are mare talent la întocmitul focului. Îi place fumul – ca la toţi ţiganii. Este toată ziua şi noaptea cu nasul în foc, în care suflă cu măiestrie şi cu putere – ca din foale. L-am decretat fochistul hrubei noastre şi i-am promis că, dacă vom mai ajunge la Braşov, îl recomand la căile ferate să-l facă fochist pe locomotivă şi când va trece prin gara Codlea să-i tragă un chiuit din ţignal, să vină ţiganca lui cu cei trei ţânci să-l vadă cât este de mândru.

Ne povesteşte că acasă munceşte din greu, când cu barosul, când la fabricarea linguriilor de lemn şi a măturilor. Cu soacra nu se prea împacă, căci îl consideră... sărac de-acasă! Nu poate câştiga decât atât cât să poată astâmpăra foamea alor lui. Acum nu mai poate face nici aceasta. Socrii îi ameninţă nevasta că-i aruncă afară din casă, cu puradei cu tot. Ce tragedie! Este totuşi totdeauna vesel şi vrednic, nu ca mulţi alţii, îmbuibaţi cu atâtea bunuri şi onoruri, care au făcut „stânga-mprejur" spre casă, în sânul cald şi îmbelşugat al familiilor lor. Luptă şi el aici în Crimeea în faţa cetăţii Sevastopol. Pentru ce oare? Pentru sărăcia lui? Iau o carte poştală şi, după spusele lui – căci nu ştie carte –, le scriu la ai lui de-acasă şi regret din suflet că nu pot face mai mult pentru el. Voi scrie la partea sedentară, la Braşov, să le trimită săptămânal cel puţin de-ale gurii, căci Codlea este aproape şi nu-i mare lucru. Ţara nu se gândeşte la ei, ba este vorba să-i... colonizeze în Transnistria.

Este frig, frig, cumplit. Ruşii sunt astăzi mai răi, mai nesuferiți. Trag mereu, dar le răspundem cu vârf şi îndesat.

Prin telefon mi se comunică de la grup că s-a hotărât schimbarea noastră şi că vom trece în rezerva diviziei. Să fie oare adevărat? Ce bine ar fi. După 13 zile încheiate, ne vom putea şi noi dezbrăca şi spăla ca lumea. Le vom putea da de hac păduchilor, care acum îşi fac de cap şi nu avem ce le face. Dacă ar şti ei ce-i aşteaptă. Le vom plânge de milă.

Ora 23,00. Ninge întruna. Îmi fac rondul. La Compania 1 totul este în ordine. Căpitanului Stănescu i-a prins bine muştruluiala ce i-am făcut-o ieri.

La Compania Cercetare, aceeaşi dezordine, dorm toți pe rupte. Altoiul, pe căpitan, n-a prins. Îl voi mai cresta o dată, mai bine.

Prin zăpada peste genunchi, obosit frânt, mă întorc în bârlogul meu unde este cald şi bine. Tobu este la datorie. La lumina opaițului – cam chior – îl iau în primire pe Metternich, dar numai pentru câteva minute, căci mi-e somn de pic.

În Alsu, ruşii mai trag cu tunurile. Le-a căşunat pe bucătari – au ce au cu ei.

6 decembrie. Sf. Nicolae. Felicit pe toți ostaşii, ofițerii şi subofițerii care se numesc Nicolae.

Le urez ca la anul care vine să-şi cinstească ziua numelui voioşi, între ai lor dragi şi scumpi de-acasă.

Se adevereşte că vom fi schimbați. „Schimbaşii", Batalionul 23 Vânători de Munte, se lasă greu, nu se îndeamnă spre noi.

Verific situația la companii şi sunt mulțumit, fericit că nici astăzi nu avem pierderi, nici chiar degerați.

În 12 zile am pierdut 88 de ostaşi (morți, răniți, degerați). Efectivul batalionului s-a subțiat mult – ajunge!

Am aflat astăzi că şi colonelul Mociulschi, secundul diviziei, a luat-o din loc. Şi-a descoperit şi el o meteahnă – un fel de răceală. A plecat la Braşov, în sânul familiei, unde, desigur, este mai cald. Acum câteva zile l-am zărit pe poteca de sub peştera noastră, de unde m-a strigat: „Măi, Vasile, vin îndată la tine să mai stăm oleacă de vorbă." Dar, desigur, ruşii cu bombele lor nu i-au îngăduit să ajungă – aşa departe – până la mine, căci nu l-am mai văzut, nu i-am mai auzit glasul.

Comandamentele noastre săvârşesc o mare greşeală: se grăbesc cu decernarea Ordinului „Mihai Viteazul", căci cei care de-abia l-au pus pe piept se grăbesc, la rândul lor, să plece în țară, acasă. Ar fi nimerit, socotesc eu, ca această înaltă distincție să fie acordată după terminarea războiului. Se va putea astfel, cred, într-o măsură stăvili aprigul dor de patrie şi de cei de-acasă.

În satul Alsu nemții se dedau la jafuri, îndemnați de foame. Nici ai noştri nu sunt uşă de biserică, fură şi ei, dar cu „omenie", mai cu perdea şi de acolo unde cred că prisoseşte. La cei în nevoie le dau şi din puținul lor de hrană. Nemții au un sistem: scot din buzunar două-trei mărci şi pun mâna pe o vițea, pe un porc şi apoi îşi iau calea. Sunt ipocriți. Starostele tătarilor, cu o delegație, a venit la mine să le jeluiască.

Văd bine? Ne vine schimbul. Locotenent-colonelul Tomescu, proaspăt comandant al Batalionului 23 Vânători de Munte, însoțit de grupul său de comandă, vine pe potecă spre noi. Ajung în postul meu din bârlog. Discuții, bancuri. Punem la bătaie toate proviziile ce ne-au mai rămas şi îi poftim la ospăț împreună cu cei din Divizionul 2, Regimentul 4 Artilerie, în cap cu maiorul Petrescu. Predau dosarul de sector cu toate indicațiile şi

recomandările necesare. Hotărâm ordinea schimbării companiilor pentru la noapte. Aşteptăm. Zburdăm de bucurie. Mâine-noapte vom fi în casă, la căldurică, chiar la pijama. Vom dormi fain, fără muzica *ciolovecilor*, acolo la Urkusta. Doamne, ce fericire!

Comandantul Batalionului 23 mă roagă să mai rămân aici încă o noapte cu el. Rămân, căci unde a mers mia, merge şi suta.

În sfârşit, încep să sosească companiile Batalionului 23. Nu sunt prea grăbiţi şi par cam plouaţi. Dacă ar fi de mers spre înapoi, ar fi desigur mai iuţi.

Ora 22,00. Începem schimbul pe linia întâi în ordinea: Companiile 2, 3, Armamentul Greu, Cercetare. Şi la urmă Compania 1.

Cei schimbaţi, pe plutoane, pleacă apoi grăbiş, grăbiş spre Alsu – pare că au aripi la picioare. Şi căiuţii, bieţii, se îndeamnă la drum prin nămeţii de zăpadă. Au simţit şi ei că vor merge undeva la trai mai bun. Pe pantele repezi s-a făcut gheţuş şi bieţii cai, rebegiţi de frig şi nepotcoviţi de iarnă, alunecă săracii de ei şi icnesc sub greutatea samarelor grele.

Ei nu vor primi nicio decoraţie sau avansare în grad, cel mult le vom dubla raţia de ovăz şi de fân, acolo la Urkusta. (Nu ştiu care împărat roman şi-a înălţat calul la gradul de consul[91], noi nu putem face aceasta.)

În hruba, fostă a noastră, este acum hărmălaie, balamuc şi înghesuială. Constat că ofiţerii şi îndeosebi ostaşii Batalionului 23 sunt mai puţin disciplinaţi ca ai mei – mai... prost crescuţi. Aş putea spune că aceasta mă bucură.

În patul meu, învelit cu păturile mele, doarme acum locotenent-colonelul Tomescu. Valetul lui nu a sosit încă cu bagajele şi nu-l las să tremure de frig. Nu de alta, dar mă tem să nu se răzgândească şi să nu mă mai schimbe. Îmi îmbrac cojocul şi, mai mult în capul oaselor, mă cuibăresc la capul patului – fost al meu. Încerc să dorm, dar nu pot. Concertul sforăiturilor a început. Pe ai mei îi lecuisem, aici nu mă încumet. Schimbaşii oftează şi unii se vaită în vis. Nu este nimic, se vor obişnui şi ei, ca ţiganul cu scânteia. Mă gândesc la ostaşii mei şi după socoteala ce-mi fac, au ieşit din bătaia artileriei şi vor fi undeva dincolo de Biiuk-Muskomia. Regret că nu sunt alături de ei, să-i pot vedea în chip de sprinteri, de maratonişti, să ne luăm la întrecere.

7 decembrie. Ora 2,00. Cu destulă greutate ies din vizuină. Trebuie să calc peste unii care dorm duşi – între ei, şi doi subofiţeri nemţi care tremură abitir de frig. Deşi nu mai sunt ai mei pe poziţie – în virtutea obişnuinţei –, fac o inspecţie pe linia întâi la avanposturi. Schimbaşii sunt mai vigilenţi, sunt numai ochi şi urechi. Cu timpul, vor fi şi ei îndemnaţi la chiuleală. Sunt „sită nouă".

Pe nemţii din dreapta îi cam ciocănesc ruşii cu artileria, i-au găsit mai fraieri. Este o lună palidă, melancolică. Îmi iau bun rămas de la înălţimile pe care le-am cucerit cu atâta sânge, cu atâta trudă. Pare că am un fel de regret, căci ele au fost stropite cu sângele cald şi din belşug al alor mei cei mai dragi, cei mai bravi şi cei mai scumpi, în cele 12 zile de lupte aprige.

Este **ora 4,00.** Mă întorc la peşteră, îl trezesc pe faraonul Tobu. „Tobule, Tobuţele, copăcel, maică (gurile rele îi spun Tobruk)". El este mai la îndemână, cuibărit între doi nemţi – o fi avut el vreun scop. Ce amestec de păduchi! Ce va ieşi din această încrucişare? Scol apoi pe Sima – valetul meu. „Hai sus, nea Sima (cum îi spun cu respect ostaşii mai

[91] Referirea este la împăratul roman Caligula, care, conform lui Suetonius, ar fi dorit să îşi înalţe calul, Incitatus, la rangul de consul.

merei, căci el este om mare – ordonanța comandantului)". Îl trezesc apoi pe devotatul sergent Chiper, agentul meu de legătură. Pe Pitiș – aghiotantul meu – îl las la urmă, căci știu că-i place somnul. Este tânăr. Ne adunăm boarfele; ne echipăm. Îl trezesc pe locotenent-colonelul Tomescu; îi prezint spre semnare procesul-verbal de predare a poziției; îi dăruiesc pătucul meu cu tot dichisul; întreg mobilierul, cu toate ustensilele de menaj etc. și apoi *a rivederci*[95], adio și n-am cuvinte.

Coborâm din peșteră, la început pe brânci, de-a bușilea, ca acum 44 de ani, când eram țânc, apoi pe... dos, ca pe tobogan (este întuneric și ghețuș), dăm de potecă și, în sfârșit, acum mergem pe... picioare. Din când în când, schițez figuri de... balerină, căci este alunecuș (nu știam că pot fi atât de talentat). Pitiș îi arde două căzături și țeava pistolului-mitralieră rusesc – de care nu se desparte nici mort – îi dă o lovitură în cap. Înghite, oftează și apoi sus, copăcel, pe picioare. Nu știu cum se face că, din când în când, ne trezim în pas alergător. Ne trage Urkusta sau ne îndeamnă frigul? Ne-am depărtat prea mult de cei noștri cai care, încărcați cu bagaje, merg mai greu. Îi așteptăm pe potecă într-un tufiș. Hainele sunt cam ferfeniță și mâinile sunt zgâriate de mărăcinii prin care am trecut... grăbiți. În locul în care-i așteptăm, într-un tufiș, zărim un automobil-jucărie destul de măricel (rătăcit acolo din depozitul cu numeroasele jucării de la Sanatoriul Alsu, desigur). Fiind pantă în direcția pe care vin leții, ne hotărâm să le facem o farsă. Când s-au apropiat la vreo 50 de metri, dau drumul... automobilului-jucărie. „Păzea, Tobule, că vine tancul", gluma s-a prins și toți trei au aruncat din spinare bagajele și fugi! În cele din urmă, după ce i-am tot strigat, și-au venit în fire și apoi, împreună cu ei, hai la drum. (Am dat, după cum se vede, în mintea copiilor.)

În Alsu găsim caii noștri înșeuați, dar renunțăm să încălecăm, căci nefiind potcoviți alunecă pe ghețuș și apoi ne cam... grăbim. Mergând *per pedes* ne mai încălzim. Ajungem căruțele popotei și ale trenului de luptă – Compania 1. Sunt plecate din sat la miezul nopții și acum, suind greu la deal, au rămas în... pană. Caii sunt obosiți, nu mai răzbesc. Sunt pironiți tocmai într-un loc bine văzut de ruși și acum este ziuă de-a binelea. Le dăm o mână de ajutor să-i scoatem din văzul rusnacilor, care de-abia așteaptă să se pună cu tunurile pe ei.

Plecăm mai departe, urcăm, urcăm. Pitiș gâfâie ca o locomotivă și din el ies nori de aburi, căci nici de șubă nu vrea să se despartă. În cel din urmă, l-am convins să o scoată. Suntem acum sus, sus pe culmea muntelui. Hăt, departe, vedem poziția de luptă, pe care acum o... moștenește Batalionul 23 Vânători de Munte. Vedem și gura peșterii care înainte fusese sălaș de oi și lilieci și pe care noi am transformat-o într-un așa de potrivit adăpost.

Pa, pa, iubiților *cioloveci*! Acum puteți trage cât vreți, că nu ne mai ajungeți. Rămâneți sănătoși și mai puțin... băftoși! Adio și un praz verde.

Coborâm pe un minunat drum prin pădurea încărcată de zăpadă. Ne apropiem de satul Biiuk-Muskomia. Întâlnim grupuri, grupuri de pionieri germani care lucrează la amenajarea comunicației. Sunt rebegiți de frig și mai mult simulează decât lucrează.

Suntem lac de apă. Intrăm în sat, unde facem un popas destul de lung așteptând pe cei rămași în urmă. În sfârșit, ne ajung. Se odihnesc și ei și apoi hai la drum. Este **ora 10,30.**

La ieșirea din Biiuk-Muskomia – sat înțesat de ostași nemți –, într-o ogradă, vedem o baterie de artilerie. Servantul de strajă este înfofolit într-un cojoc alb. Alături de el, o altă

[95] *La revedere* (lb. italiană, în original).

strajă: un om mare de zăpadă, cu cască pe cap, cu luleaua în gură, foarte bine reuşit. Când apar avioanele ruseşti, rămâne el la datorie – omul nostru –, care [sic!], cu sânge rece, nici că-i pasă. Bună treabă. Trebuie să fii neamț pentru asemenea născocire.

Trecem peste un pârâu; se rupe gheața şi luăm apă la... galoşi. Pe drum întâlnim un neamț în fuga mare, cu o viţeluşă de streang. Îl oprim, căci în urma lui, păgubosul – un tătar prăpădit – goneşte cu disperare. Îi luăm neamțului viţeluşa şi o predăm păgubaşului care, cu lacrimi în ochi, ne mulțumeşte. Am săvârşit o faptă bună.

Este **ora 12,00.** Avem în picioare peste 18 kilometri.

În faptul dimineții companiile erau deja aici. Acum sunt la odihna bine meritată şi mult aşteptată.

În fața şcolii, în ogradă, cimitirul proaspăt, cu pământul încă reavăn. O cruce mare, mare, străjuieşte mormintele, la căpătâiul cărora [stau] alte cruci mai mici, acoperite cu căşti şi cu numele celor care aici se odihnesc în pace. Sunt aliniați ca la paradă. Sunt aceia care mai ieri m-au privit şi [pe care] i-am privit în ochi. Sunt aceia care, atât de cuminți, de stoici şi de bravi, m-au înțeles, m-au ascultat şi s-au săvârşit. Ce mari sunt ei! Cât de mici suntem noi!

În genunchi, mă descopăr şi mă rog fierbinte pentru odihna sufletelor lor curate şi cinstite.

Sunt totuşi mulțumit că ai mei, dinapoia liniei de luptă, din spatele frontului, au început acum să mă înțeleagă şi cinstesc cum se cuvine pe aceia care, prin tăria lor, prin vitejia lor, le asigură un trai mai bun aici, înapoia frontului. Trebuie să văd acum unde sunt şi ceilalți morți ai noştri, pe care nu i-am găsit aici.

Ajung la locuința pe care am părăsit-o acum 13 zile, numai după o noapte de odihnă.

Ce bucurie, ce mare bucurie! Pe masă găsesc un teanc de scrisori, aduse din țară de sergentul Muscalu, de la scumpa mea soție; apoi un album cu fotografii ale celor atât de dragi şi scumpi ai mei de-acasă. Apoi alte câteva scrisori tot de-acasă, de la Braşov, venite prin poşta militară. Încep să țopăi de bucurie şi nu ştiu de ce să mă apuc mai întâi, nu am răbdare nici să mă dezbrac. Citesc, citesc şi privesc la fotografii. Ce minunat, ce frumos şi plăcut este să primeşti slovă şi imagini de la cei atât de dragi, pe care nu i-ai mai văzut de aproape opt luni. [...]

Tobu mă roagă să-i arăt şi lui fotografiile primite. Le priveşte cu atenție şi spune: „Apoi, domnule maior, dumneavoastră sunteți barosan cu aşa casă, aşa cocoană şi copii frumoşi şi bine îmbrăcați şi tot stați aici cu noi în toate pericolele, dormiți de-a valma cu noi. Ce să mai zic eu, un țigan pârlit, sărac lipit pământului? Domnule maior, nu vă supărați, sunt toți mai frumoşi, mai albi ca dumneavoastră, în special băiatul (slăbiciunea țiganului – băiatul)."

Se gândeşte şi el bietul la cei doi copilaşi ai lui din bordeiul de la Codlea, mai cu seamă la cel mic, Lixandru, de trei anişori – slăbiciunea lui.

Mă mai roagă ca atunci când ne vom întoarce acasă să-i dau şi lui ceva de lucru pe la Poiană. Ce modeşti sunt ei acasă şi cât de stoici, de bravi şi mari sunt aici. Neam hulit, desconsiderat de toți burtă-verzii.

Îi reînnoiesc promisiunea că-l voi face fochist pe locomotivă şi-l cinstesc cu două păhărute de coniac, proaspăt primit de-acasă, de la ai mei, cu câteva pachete de țigări „Naționale" (îi plac cele tari, să-l râcâie pe coşul pieptului).

Camera este proaspăt văruită, soba, reparată. Este cald şi bine. Patul moale, cu cearşafuri curate, cu pijamaua frumos întocmită pe pernă. I-a prins bine muştruluiala ce i-am făcut-o lui Roth la Uskut.

Nu îndrăznesc să mă culc totuşi în pat, căci ştiu că am păduchi. Mă aştern frumos pe canapeaua de alături. Mâine seară mă voi dezbrăca de tot după baie, bărbierit, după ce voi pune la popreală (etuvă) toate ţoalele de pe mine şi apoi zdup, în patul morale şi curat, la pijama ca un boier de rasă – ce bine o să fie! Voi citi vraful de ziare şi cărţi primite de la ai mei de-acasă.

8 decembrie. Ora 6,00. Am dormit dus. Îmi iau ceaiul stropit din plin cu rom şi dres cu lămâie, pită prăjită frecată cu usturoi şi bine unsă cu unt de casă. Fumez pe îndelete, în pat, ţigarete „Virginia", trag fumul până în călcâie. Doamne, ce bine-i să fii boier măcar din când în când!

Iese fum. Bârnele de lângă ogeac au luat foc. Ne transformăm în pompieri. Spargem tencuiala şi cu gurile pline – în loc de tulumbe – stropim de zor. În fine, incendiul a fost stins. Pitiş s-a dovedit şi un abil pompier. Mă îmbrac şi plec la Skelia, 6 kilometri înapoi, la postul de comandă al grupului.

Colonelul Gheorghe Marinescu mă primeşte foarte drăgăstos, extrem de amabil. Cafele, ţigări, bancuri. Mi-a povestit că a fost chemat de comandantul Diviziei 72 germane, care l-a felicitat pentru prea frumoasa şi îndrăzneaţa acţiune a Batalionului 3 Vânători de Munte. Nemţii au fost surprinşi şi, la început, nu au dat crezământ rapoartelor operative; că a doua zi după schimbarea regimentului german batalionul meu a trecut la atac; a ocupat satul Alsu şi înălţimile de la nord-vest.

Au trimis ofiţeri din statul major al diviziei şi la faţa locului s-au convins şi au raportat isprava noastră. Sunt tare mulţumit de aprecierea nemţilor şi ard de nerăbdare să mă întorc la Urkusta, să le povestesc băieţilor.

Nemţii îmi cer propuneri pentru „Crucea de Fier" pentru ostaşi, subofiţeri şi ofiţeri din Batalionul 3. Întocmesc repede tabelul şi îl înaintez grupului. Batem fierul până-i cald.

Comandantul grupului mi-a făcut raport special pentru avansarea mea la gradul de locotenent-colonel (al doilea raport). Nu-mi fac nici de astă dată iluzii, căci cunosc invidia şi egoismul celor din înaltele comandamente, care sunt hăt, aşa departe de noi, cei de aici.

Mă apuc să rezolv vraful de corespondenţă oficială, sosită în lipsa mea. Îl rugasem pe căpitanul Traşcu, ajutorul meu, care, fiind la trenul regimentar, se poate mai uşor ocupa de această stupidă scriptologie, dar nu a făcut-o. Uf, tare nu-mi plac hârţoagele! Atâtea ordine şi recomandări fără rost îmi răpesc o mulţime de timp pe care l-aş putea întrebuinţa mai cu folos. Mă bucur totuşi, căci unele recomandări sunt pline de haz şi mă îndeamnă să râd.

Mare activitate de artilerie. Nu se mai aud lovituri după lovituri, ci un fel de huruit continuu.

Soba funcţionează bine acum, dar lampa este capricioasă, căci din lipsă de petrol am alimentat-o cu benzină şi-i tare năbădăioasă. O sting şi aprind o lumânare. Nu mă mai satur citind.

Este **ora 23,00.** Afară bate un vânt năprasnic, cu zăpadă.

Artileria grea de pe vasele ruseşti, de pe mare, trage, trage nebuneşte. Un huruit lugubru, la întrecere cu furtuna, în miez de noapte. Flăcări mari de la numeroasele explozii se văd spre Balaklava şi Kamarî şi imediat vest Sevastopol. Pe noi nu ne atinge încă. Iau telefonul şi îi întreb pe cei de la Batalionul 23, care ne-au schimbat, dacă pe ei i-a luat în primire artileria de pe mare. Îmi răspund că deocamdată este linişte acolo. Mă bucur, căci ar fi fost tare greu pentru ei să-i muştruluiască ruşii, de-abia instalaţi pe linia de luptă.

Grupul mă întreabă, prin telefon, dacă pe noi ne atinge artileria. Răspund „nu".

Ruşii trag, trag nebuneşte. Sunt trageri de adio sau pregătesc vreo ofensivă? De s-ar duce unde şi-a dus mutu' iapa! Suflu în lumânare şi, în concertul bubuiturilor, adorm.

9 decembrie 1941. Cu toate leacurile, soba scoate fum. Lampa este pornită pe explozii, mă ustură ochii şi încep să mă conving că începe să mă lase vederea. Am acum aşa interesante cărţi de citit, biografii pe care le-a ales şi mi le-a trimis soţia mea de la Braşov.

Ziua este mică şi treburile pe la companii îmi răpesc tot timpul. Noaptea este lungă şi nesuferită, gândurile sunt şi ele multe, multe. Stau cu ochii în bagdadie[96] şi aştept zorile. Nu reuşesc să pot avea lumină măcar cât de puţină. Pe Roth îl ameninţ că la prima ocazie va fi trimis să facă o incursiune din prima linie la ruşi, dacă nu-mi pune în ordine lampa.

Nu prea mai am nici somn – bătrâneţea, sireaca. De ce oare nu sunt toate facultăţile, toate simţurile în proporţie, în raport direct cu inima?

Trecând pe la companie, m-am bucurat că toţi ostaşii şi căiuţii sunt bine adăpostiţi şi gospodăriţi. Se luptă din răsputeri să se despartă de păduchi. Maşinile de călcat adunate din sat sunt toate în plină mişcare şi etuva improvizată fumegă întruna.

Au năpădit peste noi o mulţime de nemţi cu animale şi secătuiesc totul. Caii, bieţii, sunt hrăniţi acum numai cu paie şi în curând nu le vom mai avea nici pe acestea. Cei de la trenul regimentar cu ajutorul meu, maiorul Traşcu, nu prea mişcă.

Moralul ostaşilor scade văzând cu ochii, cu toată strădania pe care o facem să-i mai înviorăm. Se plâng că familiile nu-şi primesc ajutorul la vreme sau chiar deloc. Cei de acasă sunt în mare lipsă.

Poşta funcţionează brambura. Şi cei de aici şi cei din ţară primesc scrisorile cu mari întârzieri; mulţi dintre camarazii lor sunt de mult acasă, s-au învârtit (cei din alte divizii). Batalionul nostru este plecat din garnizoana de reşedinţă Braşov, la 17 martie 1939, la început să facem faţă ungurilor în Maramureş, apoi la poalele Munţilor Apuseni, în regiunea Huedin, apoi către Oradea-Mare. La începutul anului 1940 a trebuit să facem faţă ruşilor în Bucovina, în regiunea Câmpulung Moldovenesc, Cârlibaba etc. Sunt aproape trei ani de când tot călătorim întruna.

Familiilor ofiţerilor şi subofiţerilor li s-a luat solda pe întreaga lună noiembrie pentru împrumutul înzestrării. Scumpirea alimentelor pentru un cât de modest trai este în continuă creştere. Se simte mult lipsa alimentelor de primă necesitate. Comerţul la negru este în floare. Într-un cuvânt, cei de acasă o duc din ce în ce mai greu. Legea prin care ofiţerilor şi subofiţerilor de pe front li se socoteşte stagiul dublu a fost abrogată după intervenţia, desigur, a celor ce se complac în interior. S-a stabilit ca stagiu obligatoriu [pe front], pentru cei care mai vor să fie avansaţi, şase luni. A fost apoi redus stagiul la trei luni, ca până la urmă să se mai deschidă o portiţă de scăpare. Ofiţerii absolut indispensabili serviciului pot

[96] Plafon, tavan (reg.).

avansați chiar și „la alegere", fără a îndeplini acest stagiu pe front, de trei luni. Doamne, Doamne, ce bătaie de joc! Celor din interior nu le convine ca cei de pe front să le-o ia înainte la avansare, dacă mai supraviețuiesc, dar nici aici pe linia de luptă nu se înghesuie, căci aici se poate și muri câteodată. [...]

Am revăzut aici la Urkust pe colonelul comandant al Regimentului 124 german pe care l-am schimbat. Lunganul Urechilă, cum l-am botezat atunci, este acum comandantul unei coloane de aprovizionare. A fost... avansat, cum se vede. Au și nemții faliții lor.

Intendența este aproape inexistentă. Ne sfătuiesc să ne aprovizionăm prin exploatare locală, adică prin haiducie.

Multe din ordinele și directivele pe care le primim, cu duiumul, sunt de-a dreptul caraghioase, dar au cel puțin darul să ne facă să râdem, să ne înveselească.

Exemple: rețete pentru prepararea arpacașului și a pastelor făinoase, igiena oamenilor în cantonament etc., dar nu avem nici paste făinoase, nici săpun. Despre cai, veterinarii din birouri sunt și mai grijulii. Ne trimit rețete abracadabrante. Într-un cuvânt, pentru toți, răbdări prăjite.

Rândurile noastre s-au subțiat mult, m-am îngrozit când am făcut astăzi socoteala, apelul. Lipsesc așa de mulți la apel, și aceasta mă îndurerează.

Partizanii atacă pe toate comunicațiile, din toate peste tot. Rând pe rând, sunt răpuși ostași germani și dintre ai noștri, deși s-au luat severe măsuri de apărare.

Pe drumuri, pe marginea șanțurilor sunt multe cadavre ale celor lichidați. Sunt la vedere pentru exemplu, să impresioneze.

Ruși stăpânesc acum văzduhul. Vin în grupuri, grupuri, zi și noapte, mitraliază, aruncă bombe pe capete, din fericire nu cu prea mult efect, deși acum dispun de avioane mai moderne, pare-mi-se primite de la americani. Întrebuințează tot vechiul sistem: bombardează la nimereală și mitraliază la repezeală. Aruncă grămezi de grenade dintr-un fel de oală pe care noi am botezat-o „Oala lui Stalin".

Duelul artileriei grele este foarte intens și, ce este curios, și unii și alții trag acum mult în adâncime. Vom avea oare noi surprize?

Nemții ne-au năpădit cantonamentul. Au fugit din satul vecin unde i-a snopit artileria de pe mare. Cu pistoalele, mitraliază găinile de prin ogrăzi. Tătarii băștinași ni se plâng amarnic nouă, care, spun ei, suntem mai de omenie.

Această stare de lucruri îmi dă destulă bătaie de cap. Sunt mai mulțumit că în această conviețuire cu nemții am putut să constat că ai noștri sunt mai disciplinați, mai conștiincioși, mai de omenie, fapt care ne îndreptățește să fim mândri.

O parte din ofițeri mi-au cerut voie să meargă la Ialta, să mai petreacă, să se mai destindă, să mai vadă și ei o „damicelă" cu pantofi și cu pălărie. Am cerut aprobarea grupului, care n-a binevoit să aprobe. De ce această răutate? I-am învoit totuși pe toți care au cerut. Am făcut-o cu dragă inimă, pe barba mea. Și aș fi tare mulțumit ca băieții să se întoarcă de la Ialta mulțumiți și veseli, căci de multe luni de zile nu au văzut un oraș. Mâine, poimâine vom intra iarăși în horă și cine știe câți ne vom mai putea desprinde din joc.

Am făcut din nou socoteala, m-am îngrozit. Avem 83 de pierderi de la 25 noiembrie la 6 decembrie 1941. Un ofițer mort, unul rănit grav, 25 ostași morți, 56 ostași răniți.

Mult, mult prea mult sacrificiu, prea mult sânge.

11 decembrie. De-abia după trei-patru zile de poziție, cu o vreme calmă, fără lupte, și bombardați mai cu milă, Batalionul 23 Vânători de Munte raportează Grupului că se

simte... prost şi cere să fie schimbat. Ce Dumnezeu, nu le este ruşine? Vom trece din nou pe linia de luptă?

Grupul 2 Vânători de Munte (Batalioanele 1 şi 4) este de trei luni în rezerva diviziei, nu a luat parte la lupte mai grele. Beau, chefuiesc acum cu muierile la Ialta şi Livadia, se îndoapă, se îneacă din miile de sticle de şampanie ciupite de la Sudak. Locotenent-colonelul Băjenaru, comandantul Batalionului 4, un pifan de curând pripăşit la vânătorii de munte şi venit proaspăt aici (se zice că ar fi rubedenie cu comandantul Corpului Vânători de Munte), face ce face şi scapă prin... tangentă când este vorba să înlocuiască o unitate de pe linia de luptă. De ce nu şi-l ia unchiul acolo la comandament?

Ofiţerii şi chiar trupa comentează şi sunt indignaţi de această nedreptate. Divizia de ce nu-şi spune cuvântul? Poate mai târziu va fi prea... târziu.

Trăim aici din haiducie în timp ce depozitele noastre de subzistenţă, bogate, de pe zona de concentrare, împreună cu numeroasele capturi de la Cernăuţi sunt transportate înapoi în ţară, unele cu destinaţie dubioasă.

Mijloacele de autotransport ale comandamentului sunt acum ocupate cu transportul convoaielor şi al altor ustensile de preţ capturate şi destinate... plocon mărimilor din ţară. Cu aceasta se ocupă acum intendenţa diviziei, în timp ce noi, cu puţinele mijloace de transport ce ne-au mai rămas, [trebuie] să ne aducem pâine de la 80-100 km.

Maiorul Traşcu, pe care l-am menajat atât de mult şi căruia i-am umplut pieptul cu decoraţii, fără să ia măcar parte la vreo luptă, stă acum la Simferopol, la peste 80 km de linia frontului; nu se sinchiseşte, mă bombardează cu scrisori kilometrice pline de fleacuri, în loc să poftească aici, unde, de bine, de rău, este la adăpost. Să-şi vadă de gospodărirea companiilor. Tot eu trebuie să fac aceasta? Doamne, câtă lipsă de bun simţ, câtă lipsă de ruşine!

Bate un vânt năstruşnic care din fericire este cald. Zăpada s-a dus şi plouă cu găleata. *Linişte, linişte. Tunurile şi avioanele ne dau pace astăzi.*

Sunt chemat urgent la grup. Amabilitate, amabilitate, bancuri, nu-i a bună. Cred că vom intra din nou pe poziţie şi vom ataca spre Sevastopol. De s-ar isprăvi odată cu această poveste, care a început să mă plictisească.

Am făcut o constatare: din puţinii dezertori pe care-i am, cei mai mulţi sunt saşi. O parte sunt înapoia frontului, pe la diferite servicii, şi o bună parte sunt rămaşi în ţară, camuflaţi în serviciul trupelor germane.

Aceşti saşi, care au beneficiat de toate bunurile pământului din Ţara Bârsei, au în mână industria şi comerţul Braşovului. Cu fanfare, în marş cadenţat, în uniforme pompoase, făceau pe războinicii. Astăzi ne bârfesc şi linguşesc oastea germană poposită în interiorul ţării. Se bat cu pumnul în piept şi urlă până răguşesc „*Heil Hitler*", în timp ce până şi ţiganii, ca alde Şerban, Marşavela, Gândac etc. din ţigănia Gârcinului, se bat alături de trupele germane în faţa cetăţii Sevastopol. S-au constituit în Grupul Etnic German, un fel de stat în stat.

Domnilor de la conducerea ţării, de ce nu-i luaţi de urechi, de ce nu-i trimiteţi aici pe front să se bată alături de cei cărora le cântă osanale?

Câtorva dintre căpitanii mei (Burcu, Stănescu, Vornicu) se pare că li s-a făcut de ducă spre înapoi.

Nu ne ajungeau păduchii, avem în casă şi şobolani mari; mari ca toate lucrurile, de altfel, în Rusia. Toţi au un chiţăit curios. Unul pare a fi răcit, căci tuşeşte bine.

Noapte calmă. Artileria tuşeşte şi ea din când în când. Sevastopolul pare a fi pe drojdie. Dă, Doamne!

12 decembrie, ora 10. Şase avioane ruseşti apar ca din senin, se agită, bâzâie, mitraliază, aruncă bombe la iuțeală, însă nu ne nimeresc, nu ne ating. În satul vecin se pare că i-a bumbăcit bine pe nemți. Au ce au cu ei. Artileria a.a. le ia în primire şi, după 10 minute, se face pace. Tătarii cu plozii lor ies iar la suprafață din adăposturile subterane.

Ora 15,00. Cu preotul Batalionului 2 s-a făcut o slujbă cu imn de slavă pentru cei căduți vitejeşte cu fața la inamic şi care acum se odihnesc pe veci aici în cimitirul improvizat de la Urkust [Urkusta], aşa de departe de ai lor dragi.

Am cuvântat ostaşilor mei, pregătindu-i pentru noua bătălie, care se spune, va începe peste două zile, când sperăm să terminăm cu Sevastopolul.

Căpitanul Hek, de la Divizia 72 germană, îmi cere un nou tabel de propuneri pentru „Crucea de Fier". Îl întocmesc la iuțeală, cu amândouă mâinile, căci este aşa de uşor când ai atâția care o merită cu vârf şi îndesat. Este operația cea mai plăcută pentru mine.

Toți țipă. Ne mor caii din lipsă de hrană şi maiorul Traşcu nu mai vine. Voi pleca din nou pe linia de luptă fără să-l pot vedea măcar o clipă, şi sunt aşa multe de făcut. O fi bine la Simferopol, dar prea s-a întrecut cu gluma. I-a intrat în oase frica de partizani şi nu mai vrea să circule.

13 decembrie. Un grup de bombardiere însoțite de două *Rata* de vânătoare ne ia în primire în zorii zilei. Îşi fac treaba de mântuială şi până să intervină nemții cu a.a., o şterg. Doi ostaşi şi un cal sunt uşor răniți. Ostaşii şi răniții nu cer să fie evacuați, în schimb, o parte din ofițeri, chiar uşor răniți, țin morțiş să fie evacuați în țară, de unde puțini se mai întorc pe front. 90% din ostaşii răniți şi evacuați prin diferite spitale se tămăduiesc repede şi tot repede se întorc pe linia de luptă (aceia, bineînțeles, care supraviețuiesc). Simțul camaraderiei şi al onoarei, spiritul de sacrificiu, patriotismul, să fie oare mai viguros sădite în inimile acestor țărani? Cred că da. Fericită țară!

Prin toate mijloacele caut să ridic, să înviorez moralul, îndeosebi al ofițerilor, şi, într-o măsură, cred că am reuşit.

Un sublocotenent neamț se prezintă cu un pluton de aruncătoare de flăcări. Este pus la dispoziția batalionului meu pentru atacul care se pregăteşte (se cloceşte cam de mult). Este un tip tânăr şi simpatic şi la iuțeală îmi suge un sfert de sticlă de coniac Hennessy. Ciolovecilor din cazemate numai flăcările le dau de hac. Nu se simt bine decât prăjiți.

14 decembrie. Cer întunecat, cer de plumb. Este o vreme neprielnică pentru aviația vrăşmaşă, aşa că vom fi scutiți de vizite. Mult-cântatul atac s-a mai amânat cu o zi (boală lungă, moarte sigură). Sunt mulțumit, că încă o zi de odihnă şi de curățenie nu strică.

Răspund bilețelului lui Marcelică (locotenent-colonelul Marcel Olteanu, văr primar al soției mele şi acum şef de cabinet al ministrului armatei, generalul Pantazi[97]). Îi mulțumesc pentru felicitări şi îl rog să nu se obosească cu aducerea mea în țară, căci mă simt destul de bine aici între ostaşii mei dragi.

Am rechiziționat acum două pisici să mai sperie şobolanii, dar văd că la arde mai mult de joacă şi de tors. Nu-şi îndeplinesc de loc misiunea încredințată.

[97] Constantin Pantazi (1888-1958), general de divizie (1940), general de corp de armată (1943), subsecretar de stat pentru Armata de Uscat (1940-1942), ministrul de Război (1942-1944); la acea dată era subsecretar de stat al Armatei de Uscat; va deveni ministru al Apărării Naționale la 23 ianuarie 1942 (până la 23 august 1944).

15 decembrie. Împachetarea. Plecăm din nou pe poziție de luptă numai după opt zile de repaus. Era vorba de 12 zile. Ne-au tras chiulul.

Vom ataca: Batalionul 3 Vânători de Munte, în prima linie, Batalionul 2 Vânători de Munte, rezervă în linia a doua. Veşnica poveste.

Ora 9. Îmi iau comandanții de companie cu agenții respectivi şi plecăm spre poziția pe care am părăsit-o acum opt zile. Călare, prin noroiul cleios, caii de-abia îşi scot picioarele. Acum opt zile era zăpadă şi îngheț şi era mai bine. Trecem o vale lată, cu apa până la burta cailor şi aproape că înotăm. Din nou prin satul Biiuk Muskomia. La 50 m, o căruță trasă de doi cai, încărcată cu muniții de artilerie şi deasupra cu doi nemți, sare în aer. Au trecut peste o mină.

Ce noroc pentru noi. Nemții ne-au scutit de belea. Căruța a fost făcută țăndări, muniția împrăştiată fără explozii şi, ca prin minune, cei doi nemți au scăpat teferi. Caii au rupt şleaurile şi, înnebuniți, au luat-o la goană cu bieții nemți după ei. Cu tot ajutorul ce le-am dat, n-a fost chip să-i mai prindem. Nici în Mexico [sic!] nu se poate vedea aşa ceva şi, dacă aveam lasouri, poate îi puteam prinde.

Burează o ploaie măruntă şi rece. Ce urât este. Urcăm greu dealul care ne desparte de Alsu. Multe cadavre de cai morți de foame şi de oboseală. Alții, mai... fericiți, loviți de schijele mortierelor ruseşti.

Coborâm acum, încet, încet, în Alsu, unde îl întâlnim pe comandantul grupului, colonelul Ghiță Marinescu. Ne adăpostim caii şi după un scurt popas, *per pedes*, suim poteca spre peştera pe care de-abia de opt zile am părăsit-o. Mergem în recunoaşterea poziției pe care noi, cei de la Batalionul 3, o cunoaştem aşa de bine, căci noi am cucerit-o şi am stăpânit-o. Această poziție va fi acum baza de plecare pentru atacul mult clocit al Dealului Capelei (Kapellenberg, cum îi spun nemții pe hartă). Linia de luptă pe care o părăsisem acum opt zile, acoperită cu zăpadă, este astăzi mai puțin ospitalieră, căci este neagră, urâtă, hâdă, tristă.

Ne orientăm, stabilim ora de plecare la atac cu direcțiile respective împreună cu un grup de ofițeri germani de la anticare şi aruncătoare de flăcări, care vor intra în ansamblul atacului nostru.

Se întunecă. Coborâm în peşteră, unde suntem ospătați şi găzduiți de maiorul Mareş, care comandă acum Batalionul 23 Vânători de Munte, căci locotenent-colonelul Tomescu, care, numai după câteva zile de poziție, a fost rănit uşor, a fost evacuat. Şi-a făcut stagiul. Va fi decorat desigur cu „Mihai Viteazul" şi se va întoarce din nou la Marele Stat Major la Bucureşti, de unde de-abia plecase. Ce om norocos!

Toată noaptea suntem pisați de artileria şi aruncătoarele duşmane, dar nu ne pasă, căci deasupra avem peste o sută [de centimetri] de granit solid. Ruşii au interceptat firele noastre telefonice, au observat forfota pe la nasul lor şi vor să ne ia piuitul în ajunul atacului. Şi nemții au interceptat firele telefonice ale ruşilor printr-un sistem simplu. Un mosor cu sârmă aruncat dintr-un fel de tunuleț în zona firelor telefonice. Se aud rapoarte, [fragmente] din convorbiri interesante. Secret, secret, dar să-l ştim cu toții! Aflăm că atacul s-a amânat din nou. Probabil din cauza violării secretului.

16 decembrie. Aşteptăm, aşteptăm... contramandarea ordinului. Sunt chemat la postul de comandă al grupului în Alsu. Împreună cu comandantul grupului, mergem la gruparea de artilerie să discutăm chestiuni în vederea atacului plănuit. Un fel de aiureli. Artileriştii sunt confortabil instalați într-o vilă superbă. Împrejmuită cu un frumos şi întins

parc. A fost pe vremuri, înaintea erei bolşevice, a unui amiral rus, comandantul Flotei Mării Negre şi în timpul Revoluției a fost împuşcat de ai săi marinari. Noi am cucerit cu destul sânge acest sat cu toate frumusețile lui şi, acum, frații tunari profită din plin. Nu-i pentru cine se pregăteşte, ci pentru cine se nimereşte. Noi, pifanii, ne cuibărim prin gropi, prin hrube cu noroi, ca şobolanii. Aşa va fi şi în cealaltă lume, în lumea veciniciei?

Din bucătăria popotei ne mângâie pe la nas un miros apetisant, dar niciuna dintre gazde nu ne îmbie cu ceva de-ale gurii. La plecare, le-am spus de la obraz, şi colonelul Marinescu s-a supărat foc pe mine, spunându-mi că sunt mitocan, dar până la urmă mi-a dat dreptate. Cu ai mei mă întorc la peşteră, unde este mare îngrămădeală, ostaşi din toate armele şi toate națiile. Nu mai este ordinea şi ospitalitatea care domneau pe vremea când eram noi... proprietari.

Ruşii trag acum vârtos. Fac o nouă recunoaştere a poziției. Mi s-a fixat sub directă comandă Batalionul 3 Vânători de Munte + 3 divizioane de artilerie de câmp + 1 pluton aruncătoare de flăcări + 6 tunuri a.c. germane + 4 tunuri a.c. române. O grupare de atac destul de serioasă.

Atacul a fost sorocit pentru mâine, la *ora H*. Întreg batalionul meu este la Urkusta. Comandantul grupului nu mi-a îngăduit ca, după recunoaştere, să trimit căpitanii mei la Urkusta să-mi aducă batalionul aici.

Totuşi, am trimis acolo pe căpitanul Vornicu. Grupul s-a angajat să comunice el batalionului meu când trebuie să plece spre noi. Prevăd o încurcătură.

Ora 20. Sunt foarte îngrijorat că batalionul nu mai soseşte, că trebuia să plece din Urkust [Urkusta] la ora 14,00 şi, cu tot drumul greu, putea fi până acum la Alsu.

Ora 24. Batalionul încă nu a sosit. Sunt extrem de îngrijorat şi disperat. Să se fi produs acolo la Urkust vreo defecțiune? Nu pot crede aceasta, căci îmi cunosc şi mă cunosc ostaşii. Mâine, la *ora H*: 6,45, trebuie să atacăm în legătură la dreapta cu divizia germană. Am primit deja ordinul de operații. Ordinul sună: „Unitatea germană din dreapta va ataca la ora 6 şi vor cuceri inițial satul Karlovka pe Valea Ciornaia şi, ulterior, liziera vestică a satului Ciorgun, unde se va opri etc."

Doamne, şi mai aveam atâtea de discutat cu ai mei, care formează osatura atacului. Sunt disperat, nu pot ațipi.

În peşteră s-au adunat acum o mulțime de ofițeri, cu doi generali nemți. Disperat, raportez grupului că nu-mi soseşte batalionul. Colonelul Marinescu mă asigură că va veni, că prin divizie i s-a comunicat ca până în noaptea de 16 spre 17 să fie în satul Alsu. Mă mai liniştesc.

17 decembrie, ora 3. Cu multă greutate pot ieşi din îngrămădeala din peşteră, călcând peste cei care dorm înghesuiți ca sardelele, români şi germani, care-şi înfrățesc păduchii. Scol pe Pitiş din gura peşterii. Deşi este încă întuneric, privim în vale spre Alsu, doar, doar, vom vedea că ne vine batalionul atât de mult aşteptat.

Pitiş, vrednic şi hotărât ca totdeauna, văzând impasul în care mă găsesc, pleacă prin bezna nopții înotând prin noroiul până la genunchi cu nădejdea că va întâlni batalionul. El nu voieşte să ştie ce-i oboseala. Acest brav şi credincios tânăr ofițer de rezervă mă înduioşează până la lacrimi.

Ora 4. Mai sunt 2 ore şi 45 de minute până la declanşarea atacului şi ai mei nu au sosit. Mă bate gândul sinuciderii. Îmi desfac tocul pistolului. Prevăd o zi neagră. Pitiş, bietul, este şi el amărât şi cântă să-mi dea curaj şi nădejde.

Ora 5,30. Începe cu un intens şi susținut bombardament de artilerie de toate calibrele dintre care nu lipsesc faimoasele tunuri numite *Nebelwerfer* (tunuri de ceață) care omoară prin asfixie, distrugând alveolele pulmonare. Câtă umanitate!

Ora 6. Unitatea germană din dreapta, care trebuia să atace conform ordinului de operații, nu mişcă deloc. Trag însă nebuneşte cu aruncătoarele în satul Karlovka.

Ora 6,45. Atacul începe numai cu Batalionul 23 Vânători de Munte, căci nici Batalionul 2 Vânători de Munte nu a sosit încă pe baza de plecare. Şi nemții din comandament, şi ai noştri se grăbesc prosteşte.

Generalul Lascăr, comandantul diviziei, începe să mă ia în pinteni. Colonelul Marinescu, comandantul grupului, aşijderea, se face că a uitat că el mi-a garantat aducerea batalionului meu aici, la timp. După ce m-am repezit în el, a recunoscut şi şi-a făcut *mea culpa*. Până şi comandanții nemți au început să mă ia în spangă.

Atacul început cu Batalionul 23 nu progresează, deşi este ora 8. Sunt acum spectator împreună cu Pitiş. De pe vârful stâncilor de deasupra peşterii vedem bine că nemții din dreapta nu mişcă deloc şi ruşii din cazematele din satul Karlovka şi Valea Ciornaia trag înteţit în spatele atacului Batalionului 23 şi în ambele flancuri. O situație cum nu se poate mai proastă pentru Batalionul 23. Poftesc pe generalul Lascăr Mihail şi pe colonelul Marinescu în vârful peşterii şi, cu chiu, cu vai, reuşesc să-i înduplec să meargă cu mine. Dintr-un cotlon observăm toți trei că brandturile nemților trag şi acum în satul Karlovka şi pe Valea Ciornaia. Că nemții nu s-au mişcat un pas din poziția lor inițială, deşi au raportat că de la ora 6,45 sunt în stăpânirea satului. Ori că aceasta s-a făcut cu ştirea comandamentului german, ori cei din dreapta au mințit.

Propun să înceteze atacul Batalionului 23, deja țintuit pe loc, cu serioase pierderi. Generalul să poftească aici pe cei din comandamentul Diviziei 72 germane, să le dovedească cacealmaua. Până nu se ocupă Karlovka, orice atac asupra Capelei nu va reuşi.

Ora 9. Începe să sosească câte o companie din Batalionul 2 Vânători de Munte, şi pe măsură ce vin, sunt aruncate imediat peste Batalionul 23 Vânători de Munte, fără rațiune, fără milă. Maiorul Stancu Gheorghe, chemat peste noapte de la trenul regimentar de către comandantul său, locotenent-colonelul Citirigă Virgil, comandă acum Batalionul 2 Vânători de Munte, căci titularul, aruncând o grenadă „Kissel" în poligonul din satul unde a cantonat, s-a rănit uşor, din... greşeală, la o mână, în ajunul bătăliei. Maiorul Stancu în zadar se roagă să i se dea puțin răgaz până îi soseşte tot batalionul şi cât de cât să se orienteze asupra situației. Este forțat să intre în vâltoarea luptei cu compania care, cu sufletul la gură, de-abia sosise. Compania, în cap cu bietul Stancu, este luată imediat în primire de focul din față, din flancuri şi din spate. Ruşii trag cu furie, unde au mai găsit ei aşa chilipir? În mai puțin de 10 minute, maiorul Stancu este culcat la pământ. Doi brancardieri, vrând să-l ridice, sunt şi ei seceraţi. Şefii toți sunt nervoşi, şi-au pierdut capul. Ostaşii Batalionului 23 sunt şi ei în panică. Generalul Lascăr, deşi fusese de acord cu mine când i-am dovedit cacealmaua nemților de la dreapta, acum nu se încumetă să pună piciorul în prag. Îmi pun mâinile în cap, dar mă bucur că batalionul meu nu a sosit încă, căci ar fi avut soarta tragică a Batalioanelor 23 şi 2 Vânători de Munte. Ştiu că nemții din dreapta nu au atacat, căci ne-au mai ars o dată, când am atacat Dealul Capelei. Era vorba şi atunci să atace cot la cot cu ai mei, dar nu au făcut-o.

Dau fuga în peşteră unde găsesc pe toți ştabii Diviziei 72 germane şi ai diviziei noastre posomorâți. Încep să țip de-a binelea la ei, explicându-le că ruşii trag în ambele flancuri şi chiar în spatele atacului, din Karlovka şi Valea Ciornaia, dar nu vor să mă înțeleagă.

Ofițerii din statul-major al Diviziei 72 susțin morțiș că satul Karlovka este ocupat de ai lor, ba că și satul Ciorgun a fost ocupat. Mint, mint ca porcii! Ce le pasă că ai noștri sunt măcelăriți.

Împreună cu Pitiș ne strecurăm printre stâncile abrupte, mai în picioare, mai pe brânci. Trecem apa Ciornaia până la brâu. Este tare rece. Știm că ne găsim într-un câmp de mine, dar ce-o fi o fi, musai să ajungem la nemții din dreapta. Trecem prin rafale de obuze și gloanțe și, în sfârșit, ajungem la nemți. Zece minute, nici eu, nici Pitiș n-am putut scoate un cuvânt, atât eram de obosiți.

Nemții, foarte senini, ne-au spus că habar nu aveau de atacul nostru, și cu atât mai mult, nu știau că ei trebuiau să atace la ora 6, să ocupe Karlovka și Valea Ciornaia. Le-am arătat ordinul de operații al Diviziei 72 și mi-au spus că nu au cunoștință de acest ordin. Cine minte? Ordinul de operații sau ei, porcii? Nu au avut cel puțin bunul simț, bestiile, să ne spună că ei vor sta pe loc.

Batalionul 23, care n-a putut progresa nici 50 de metri, este prins într-un clește de foc cu mari pierderi. Batalionul 2, companie cu companie, de-abia a putut ajunge la înălțimea Batalionului 23.

Sunt toți țintuiți pe loc. Nu se pot mișca nici înainte, nici înapoi. Cei mari din peșteră nu știu pe unde să scoată cămașa. Cei de pe linia de luptă așteaptă căderea nopții ca să poată ieși din cursă. Rușii scuipă foc din toate părțile, profită din plin de neghiobia noastră.

Cei mari din hrubă își cam dau acum seama de prostia lor, aș putea spune, de crima lor. Când le dovedesc că nemții din dreapta n-au mișcat un deget, căpitanul Hek din statul-major al Diviziei 72, văzându-se prins cu fofârlica, începe să se zborțească la mine, spunându-mi că, în definitiv, atacul nostru nu avea nici în clin, nici în mânecă, cu nemții de la dreapta. Era gata-gata să ne luăm de piept când îi arăt ordinul de operații, întocmit și semnat de statul-major al lor.

Cu ai noștri nu se poate vorbi, căci toți și-au pierdut capul pe care îl au numai ca ornament pe umerii lor.

Și Batalionul 2 are pierderi serioase. Au fost *răpuși:* maiorul Stancu Gheorghe, căpitanul Păun, sublocotenentul Dragulin. Așteptăm căderea nopții, să-i scoatem din vâltoare luptei cu ceilalți morți și cu rănițiii care se vaită cumplit.

Din cauza neghiobiei șefilor, atacul a fost complet ratat. Începe să se întunece. Sosește Batalionul 1 Vânători de Munte, care, după multă vreme de *dolce far niente,* la Ialta, va trebui acum să înlocuiască Batalionul 2 Vânători de Munte. Batalionul 23 Vânători de Munte va fi înlocuit tot la noapte de un regiment german. Doamne, cât sânge a curs de prisos!

Ora 17,30. Evrika! Îmi sosește batalionul. Am dezlegat enigma. Nu au fost anunțați de nimeni că în ziua de 16 trebuie să fie la Alsu. Divizia a uitat să-i anunțe și bine a făcut. Căpitanul Vornicu, văzând că Batalionul 2 Vânători de Munte, din satul vecin, a plecat, din proprie inițiativă a plecat și el cu batalionul mai târziu. Bine a făcut și el.

Îmi adăpostesc ostașii prin văgăunile peșterii pe care le cunoaștem așa de bine, căci noi le-am cucerit acum 12 zile. Când s-a întunecat bine, dau ordin echipelor mele de brancardieri și sanitari să ajute pe cei din Batalioanele 2 și 23 să-și scoată rănițiii și morții din linia de luptă. Maiorului Stancu Gheorghe i-am dat ultimul salut și îl sărut. Îl avusesem ca locotenent comandant de pluton în compania mea. Am dat ordin să fie transportat și inhumat în cimitirul nostru din satul Baidari [Baidarî].

Toată noaptea, ruși trag pe întrecute. Batalionul 1 Vânători de Munte are multe pierderi în timpul când schimbă pe poziție Batalionul 2.

18 decembrie, ora 3. Primesc ordinul să trec peste apa Ciornaia, să merg în sectorul Diviziei 50 germane, astfel ca mâine dimineață, la ora 7, să fiu în măsură să atac în direcția pantele de nord ale Dealului Capelei, ocupând inițial satul Karlovka. Într-un cuvânt, să facem noi acum ceea ce trebuia să facă nemții în dimineața zilei de 16, începând de la ora 6 la 6,45.

Sugestia pe care le-am dat-o în timpul atacului nesăbuit din 16 a prins de minune, şi acum o primesc sub formă de ordin, clădit pe inspirația pe care ştabii vor să mă facă să cred că a izvorât din capetele lor geniale.

Ora 6. Împreună cu comandanții de companie, plec în recunoaştere. Trecând peste Ciornaia, de astă dată, descoperim o punte dărăpănată şi pun pionierii să o repare în vederea trecerii batalionului, mai târziu. Trecem cu mare atenție prin câmpul de mine, ne cățărăm pe stânci şi, în sfârşit, frânți de oboseală, descoperim flancul stâng al unei companii din Divizia 50 germană. Sectorul este ocupat de un regiment de cavalerie descălecat (au pus caii la naftalină). Ne orientăm pe îndelete. Fixăm baza de plecare şi direcțiile de atac, baza de foc etc. Nemții ne promit sprijinul lor de foc. Ei sunt veniți aici numai de două zile.

După ce am pus toate în bună rânduială, trimit pe comandanții de companii înapoi să-şi aducă companiile la căderea nopții, cu mare atenție la câmpul de mine, şi să nu-i simtă ruşii. Cu Pitiş plec să-l caut pe comandantul de divizion. Niciun ostaş neamț întâlnit nu ştie unde are postul de comandă. Legăturile telefonice sunt rupte. După vagi indicații de la nişte telefonişti artilerişti, şi după o oră şi jumătate, descoperim pe comandantul cu pricina. Se numeşte *Rittmeister*[98] Bernarde. Un om simpatic, tip de călăreț tare fricos şi aiurit. Nu ştie unde-i sunt escadroanele, nici flancurile divizionului său şi ne mulțumim deci numai cu buna cunoştință. Strămoşul său a fost un vestit general de cavalerie pe vremea lui Friedrich cel Mare.

Ne spune că ei fiind prea slabi, nu vor ataca cot la cot cu noi, dar că ne vor ajuta cu tot focul de care dispun (şi al inimii, bineînțeles), veşnica poveste.

Ne întoarcem la locul de unde am plecat, frânți de oboseală şi de foame. Poposim la adăpostul unei stânci încălzite de un soare frumos, binevoitor. Aşteptăm companiile. Profităm de ocazie şi ne dezbrăcăm şi începem o vânătoare de păduchi, întâi pe cămăşi, apoi pe, pardon, izmene. Eu găsesc destui şi mari. Pitiş susține că nu are, dar ochiul ager îi descoperă pe cămaşa lui. Sunt mai mărunței dar mai iuți, mai iabraşi. Pitiş îmi spune: „Domnule maior, ce ochi dibaci aveți!".

Ora 16. Sosesc companiile. Încă nu este prea întuneric şi mai putem face o scurtă orientare. Ne adăpostim printre stânci. În vale, susură Ciornaia. O cucuvea stârnită din cuib trece fâlfâind pe deasupra noastră şi cântă lugubru. Ce ne cobeşte potaia?

Ca din senin, o ploaie de proiectile cade peste noi, pe compania a.c. şi răneşte grav trei ostaşi – unuia i-au zburat ambele picioare. Sergentul-major Haralambie de la Compania Armament Greu este ucis. Comanda plutonul de aruncătoare.

Ne cuibărim cu postul de comandă într-o mică peşteră, unde nu se poate sta decât pe brânci. Sunt şi aici mulți lilieci scârboşi şi căcăreze de oi.

Este **ora 19** şi abia aținim, flămânzi, când prin telefon mă cheamă grupul la postul de comandă al său, tocmai în peştera de la Alsu. Sunt vreo 4 km până acolo. Raportez că sunt frânt de oboseală şi să-mi ordone prin telefon sau prin radio „G" sau prin agentul meu

[98] *Căpitan de cavalerie* (în lb. germană, în original).

trimis acolo ce are de spus. Boul, sadicul de comandant, îmi răspunde: „Viu, mort, trebuie să vii aici". Pitiş, vrednic ca totdeauna, mă linişteşte şi ne îndemnăm la drum prin bezna nopții, prin bolovani şi mărăcini, prin apă până la genunchi, iau vreo zece căzături, căci nu se vede nici la un pas.

Lanternele nu le putem aprinde, căci ne văd ruşii. După două ore de chin, ajungem la onoratul grup. Îi reproşez fără menajamente şefului procedeul atât de neomenos, de nelalocul lui. Aştept, aştept şi ascult aiurelile, în vacarmul ce domneşte în acest adevărat balamuc.

După o chinuitoare aşteptare, primesc un alt ordin de operații: vom ataca tot mâine la ora 7, fără pregătire de artilerie, la flancul drept al Diviziei 50 germane şi cot la cot cu unitatea din stânga nemților. Se va cuceri inițial cota 76 şi înălțimile imediat nord Karlovka, inclusiv satul. Alte direcții de atac, altă bază de plecare. Este noapte târziu şi nu vedem nimic.

Mă întorc înapoi amărât, furios. Nu mai înțeleg aceste brambureli.

Ora 24. Sunt din nou între ai mei, frânt de oboseală şi înghețat. Comandanții de companiii dorm somn adânc. Nu-i mai trezesc şi îi las să se odihnească, mi-e milă de ei, bieții. Vom vedea spre ziuă ce este de făcut şi în cele din urmă, cu ajutorul lui Dumnezeu, ne vom descurca.

19 decembrie, ora 5,30. Adun comandanții de companii la mine; discutăm noul ordin de operații. Este încă întuneric şi până la ora 6 nu putem rezolva mare lucru. Ne strecurăm molcom pe noua bază de plecare la atac. Fixăm noi direcții. Nu suntem la flancul drept al Diviziei 50 germane, ci în mijlocul divizionului de cavalerie. Deştepții de la divizie şi de la grupul nostru nu ştiu că flancul drept al Diviziei 50 germane este mult mai la dreapta. Schița din ordinul de operații este tâmpit întocmită. Ne fixăm la timp pe baza de plecare.

Ora 7. Suntem gata pentru atac. Nemții ne fac atenți că în fața noastră, pe direcțiile de atac, au plantat cu o noapte înainte peste 1 500 mine S.S.[99], că ei habar nu au de atacul proiectat în sectorul lor şi cu ei împreună. Şi nu avem ce căuta peste ei. Nici nouă singuri nu ne îngăduie să atacăm. Să le facem tărăboi, nuntă etc. Cu două zile înainte, au fost bătuți măr de cadeții şcolii de marină din Sevastopol, pe cotele 80 şi 76 şi acum sunt mulțumiți că, la adăpostul minelor plantate de pionierii lor, pot avea o cât de puțină linişte. Nu le arde de atac.

Raportez diviziei situația. Generalul Lascăr mă cheamă la telefon şi începe să țipe ca ieşit din minți: „Atacați imediat, treceți peste nemți, peste mine, nu vreau să ştiu nimic, că de nu, vă împuşc pe toți etc. etc."

Îi răspund: „Domnule general, în acest caz, vă rog trimiteți un ordin de operații care să sune: «Batalionul 3 Vânători de Munte, în frunte cu comandantul său, se va sinucide», şi atunci voi şti mai precis ce am de făcut". Am întrerupt convorbirea şi am ordonat să se taie firul telefonic de legătură cu divizia. Nemții holbau nişte ochi la mine şi mă întrebau ce discut aşa aprins la telefon. Când le-am tălmăcit povestea, mi-au spus că „comandantul dumneavoastră nu pare a fi un om sănătos".

După ce reuşesc să iau legătura cu ofițerul neamț ataşat pe lângă divizia noastră, locotenentul Dietz, un om mai cu cap, se lămuresc şi se liniştesc lucrurile.

[99] Probabil, SMi, de la *Schrapnellminen*, principala mină de teren germană.

Primesc acum un alt ordin de operații, al treilea, în timp de 12 ore, așa, că să nu stăm degeaba: „La ora 10, fără pregătire de artilerie, Batalionul 3 Vânători de Munte va ataca și cuceri satul Karlovka etc." – nici mai mult, nici mai puțin.

Scot companiile de pe baza de plecare, de peste nemți, coborâm jos într-o vale prăpăstioasă. Urcăm în piept un deal spre nord și iată-ne deasupra satului Karlovka pe care-l vedem ca în oală. Fixăm baza de plecare și de foc cu direcțiile de atac. În timpul acestor fâțâieli de colo până colo, este rănit grav la plămâni căpitanul Vornicu Gheorghe. Cad apoi alți morți și răniți.

Atacăm dincolo de Valea Ciornaia, care taie satul Karlovka în două. Atacă concomitent cu noi Batalionul 2 Vânători de Munte, care este țintuit pe loc de ruși. Ai mei ajung la firul apei, care este rasă de focul mitralierelor din cazemate. Deși obiectivul Batalionului 3 este numai până la firul apei, totuși, companiile mele încearcă să treacă apa dincolo, pentru a ajuta Batalionul 2 Vânători de Munte.

Apa este până la gât și, cu toată strădania, nu poate fi trecută, căci se trage din cazemate. Companiile sunt prinse între focuri foarte bine alimentate și susținute. Am pierderi mari. Grupul, divizia țipă, urlă la telefon. „Ce faceți? Unde sunteți? De ce nu atacați?" Apoi amenințări grosolane, idioate. Le spun că de mult am atins obiectivul ordonat, dar nu vor să mă înțeleagă și pace. Locotenent-colonelul Ionescu Stoian, care se găsește la observatorul grupei de artilerie, aproape de ștabi, le descrie, le explică desfășurarea luptelor din Karlovka, dar nici lui nu-i dau crezare boii care stau pitiți cu capul la cutie și nu îndrăznesc să și-l scoată din bârlog.

Îmi încerc un ultim argument: le comunic prin telefon că din castelul de apă, un turn mare de piatră care se află în centrul satului și unde este acum postul meu de comandă, voi trage două rachete albe (cu riscul de a fi descoperit de inamic). Le trag și aștept: „Nu am văzut nimic!" este răspunsul (cum să le vadă, dacă nu scot căpățânile din adăpost?). Le comunic că voi trage din nou două rachete roșii cu steluțe. Să fie atenți. Le declanșez și pe acestea. În sfârșit, cu ajutorul lui Dumnezeu, au fost observate, și mi se răspunde: „Văzut!". După care pandaliile șefilor au încetat, deocamdată. Aduc în sat și Compania 3, pentru curățire, căci mai sunt câteva rezistențe izolate.

De-abia sosise în sat Compania 3 și, după ce începusem să fac o nouă regrupare, primesc ordinul: „Batalionul 3 Vânători de Munte va părăsi satul Karlovka, care va fi luat în primire de Batalionul 2 Vânători de Munte. La ora 13,30, va fi gata de atac la flancul drept al Diviziei 50 germane. Se vor cuceri și ocupa cotele 80 și 76, apoi înălțimile imediat nord-est satul Ciorgun. Raportați de executare".

În acest timp, observ un escadron de cavalerie, pe jos, care, în pas cadențat, cu armele la mână, coboară grăbit spre sat. Îi opresc și îi întreb ce doresc. Îmi răspund că au ordin să cucerească satul Karlovka. Le răspund pe românește: „Marș înapoi, Bubi, noi suntem aici". Mai puțin grăbiți, se întorc din drum, mofluzi.

Cer de la divizie să-mi dea răgazul absolut necesar să-mi pot aduna morții, răniții și materialul de transmisiuni. Să-mi fac o nouă regrupare a companiilor, în urma pierderilor suferite, reîmprospătarea muniților și a hranei.

Ostașii nu au mâncat de ieri seară și timp de două zile au fost tracasați de colo până colo, fără pic de odihnă etc. În afară de aceasta, o plecare din Karlovka, acum, în miezul zilei, va fi foarte bine văzută de ruși și vom avea, ca și ieri, pierderi inutile. Caii cu samarele cu hrană caldă și cu muniții de două zile nu mai știm unde sunt, căci, cu atâtea ordine, contraordine, toate treburile s-au încurcat. Am trimis agenți de la companie să-i caute și

la căderea nopții să-i aducă aici la Karlovka etc. Toate explicațiile, toate argumentele mele nu găsesc înțelegerea cuvenită, deci, *volens nolens*, trebuie să plecăm, mai avem o oră și jumătate până la ora ordonată pentru atac și ostașii sunt împrăștiați. Trebuie să-i adun pe toți de unde am plecat la ora 10 și apoi să urcăm pieptiș panta spre nord-vest, peste creastă, apoi să ajungem la noua bază de plecare la atac. Toate acestea, în văzul rușilor, care de-abia așteaptă să ne ia sub foc, mai cu seamă acum, când le-am făcut atâtea necazuri. Nimeni nu vrea să înțeleagă că batalionul nostru nu se găsește – după ordinul de operații recent – la flancul drept al regimentului de cavalerie german, ci în fața și la mijlocul dispozitivului acestui regiment, deși de ieri am raportat aceasta pe schiță, cu toate detaliile. Doamne, cât sânge a curs și va mai curge din cauza acestei blestemate incurii!

Iau din nou legătura cu nemții. Ca ieri, habar nu au de acest atac. Ca și azi dimineață, ne poftesc să-i lăsăm în pace și, dacă totuși ținem morțiș să ne batem, să ne căutăm un alt sector. Raportez din nou. Răspunsul nu ne privește, atacați fără nemți, treceți peste ei chiar dacă muriți până la unul, și alte amenințări tâmpite.

Vom ataca deci singuri, cu ambele flancuri în vânt. Cine dracu' i-a învățat tactică, le-a pus juvăț (eghileți de stat-major) și cuci pe piept acestor dobitoci de comandament? Unii au fost și profesori la Școala de Război.

Dumnezeu ne vine în ajutor. Cineva mai cu minte, ofițerul neamț de legătură de la divizie, locotenentul Dietz, hotărăște atacul pentru mâine, tot la ora 10. Vom ataca în legătură la dreapta cu Divizia 50 germană, și cu stânga, bineînțeles, în vânt. De bine, de rău, vom mai putea răsufla, vom mai putea chibzui mai pe îndelete.

Vom ataca iarăși cazemate cocoțate pe stânci, printre bolovani și mărăcini, peste văi adânci cu prăpăstii, de unde rușii ne văd, ne ochesc și ne lovesc cu atâta ușurință.

Îmi adun resturile companiilor, fac o nouă regrupare tactică. Ofițerii și ostașii sunt complet extenuați și ce este trist, moralul lor scade mereu. Și eu sunt extenuat și îndurerat de pierderile suferite și de nesimțirea șefilor. Am impresia că, dacă nu voi fi ucis de ruși, voi înnebuni cu siguranță.

Îmi adun toate puterile ce mi-au mai rămas, scrâșnesc din dinți și îmi pun nădejdea numai în bunul și milostivul Dumnezeu.

Îmi adăpostesc ostașii pe unde pot și-i mai îmbărbătez. Profit că mai este încă lumină și, cu comandanții de companie și de plutoane, mai facem o recunoaștere, pentru că mâine cred că înaltele academii le-au zăpăcit mai mult mințile, dacă le-au avut vreodată. În orice caz, caracterele le-au fost alterate. Izbânda să fie cât mai sigură și cu pierderi cât mai puține.

Se lasă întunericul. Toți dorm duși pe pământul rece, printre stâncile atât de hidoase. Cu tot focul artileriei, nimeni nu mai tresare. Încerc și eu să ațipesc măcar un ceas, dar nu-i chip. Frigul mi-a pătruns până în măduva oaselor. Mă ridic, încep să circul și cu brațele fac „birjăreasca", să mă dezmorțesc, să mă încălzesc un pic. Mă năpădesc o mulțime de gânduri negre. Îmi clănțănesc dinții și am febră și un fel de delir. Doamne, cât poate omul să îndure! (Sunt convins că omul este cel mai tare animal.) Ce va fi mâine?

20 decembrie. Ora 6. Ostașii se scoală, se dezmorțesc. Sunt toți murdari, livizi, fețe de cadavre. Unii surzi, alții aiuriți.

Se reorganizează plutoanele și grupele. Se garnisește baza de foc cu mitralierele, aruncătoarele la locurile indicate. Se trasează direcțiile de atac pentru companii, plutoane și grupe.

Ora 6,30. Atacăm (am decalat atacul cu trei ore şi jumătate, căci am credinţa că ruşii ştiu de astă noapte că vom ataca la ora 10). În faptul dimineţii are mai multe şanse de reuşită.

Ne cățărăm pe stânci, prin mărăcinii care ne sângerează mâinile şi obrajii. Facem zeci de culcări din cauza bombardamentului, viu şi bine plasat, al ruşilor. Nemţii mă sprijină bine cu artileria lor.

După felul cum ruşii îşi plasează focul, am impresia că ne cunosc toate planurile, toate intenţiile. Prin inducţia firelor telefonice şi radio, prind toate convorbirile noastre, atât de numeroase şi limbute. Şi m-am convins că comandamentele, cu statele lor majore, sunt inamicul nr. 1, şi nu aceia pe care-i ai în faţă, cu care te baţi piept la piept. Ei sunt făcuţi de Dumnezeu să încurce treburile. Să chinuiască oamenii. Pe vremea când oamenii se guvernau, se conduceau singuri, cred că era mai bine.

După felul cum ruşii îşi plasează focul, este clar, ei sunt foarte bine informaţi despre tot ce plănuim noi. Spionajul este ceva specific rusesc şi ştiu să-l manevreze cu dibăcie.

Pitiş, ca totdeauna, se ţine scai de mine. I-a intrat în cap că sunt imprudent şi nu mă lasă un pas singur. Ajungem în sfârşit pe linia nemţilor. Fac parte dintr-un regiment de cavalerie descălecat. Sunt fără chef de luptă şi cam destrăbălaţi, uzaţi şi mai plini de păduchi decât noi – ne fac loc cu... plăcere între ei, ne spun că nu vor ataca cot la cot cu noi, cum a fost învoiala celor de la comandament, şi ne promit sprijinul cu foc şi ne urează succes. În cele din urmă, după multă tocmeală, îi convingem să ne promită că ne vor proteja flancul drept al atacului cu un pluton. Cu flancul stâng vom ataca în vânt. Baza de plecare la atac mi-am fixat-o *volens nolens* pe o creastă cu mărăcini. Panta coboară repede într-un fund de vale, apoi urcuş în piept pe altă pantă, toată garnisită cu multe adăposturi de piatră, bine întărite şi camuflate. Pe platoul cotelor 70 şi 80, obiectivul musai de cucerit cu orice preţ, cum ordonă cei de sus – ştabii noştri –, multe cazemate din beton armat. Pe aceste două înălţimi, multe aruncătoare uşoare şi grele. De peste tot, ruşii scuipă cu frenezie foc în obrazul nostru şi al nemţilor. Totul este o cetate fortificată, pe care ruşii sunt hotărâţi să o apere cu îndârjire şi să o păstreze. Această cetate o vom lua de piept. Va fi foarte greu şi desigur, vom avea multe pierderi. Sânge, sânge!

Artileria noastră îmi promite că mă va sprijini masiv cu trei divizioane. Nemţii îmi promit şi ei focul artileriei. Am devenit sceptic, nu-i mai cred, că prea de multe ori m-au mințit. Vom avea o zi grea, o zi neagră.

Ora 10. Suntem gata de atac. Artileria noastă trage anemic. Unde este avalanşa de foc promisă? Nemţii sunt mai de omenie, trag mai vârtos. Dispozitivul de atac, Compania 1 Cercetare, căpitan Stănescu Dumitru, şi Compania 2, locotenent Pană, în prima linie a atacului, Compania 3, căpitan Vornicu Gheorghe şi Compania Cercetare, căpitan Burcu Dumitru, eşalonată înapoi şi spre dreapta. Plutonul de cavalerie german nu este pe locul ce l-am indicat pe teren. Ne-au tras şi de astă dată chiulul. Să le fie ruşine.

Atacăm! Compania 2 nu mişcă. Compania 1, mai puţin. Bieţii ostaşi simt că intră într-un măcel. Sunt toţi îngroziţi, uzaţi, disperaţi de luptele continue, de peste trei luni, fără răgaz. Le dau perfectă dreptate, bieţii de ei, dar n-am încotro. Sufăr, sufăr groaznic şi eu.

Pitiş are presimţiri negre astăzi. Pleacă de lângă mine să vadă ce se petrece. Suntem înapoia Companiei 2, la 150 m. Se întoarce. Văd pe faţa lui mâhnirea pe care nu o mărturiseşte. El a văzut ce se petrece, eu ştiam aceasta.

Companiile 1 şi 2 raportează că au ajuns în fundul văii, deşi nu făcuseră niciun pas de pe baza de plecare. Sunt disperat. Ce am bănuit, s-a întâmplat: ostaşii mei au ajuns la limita puterilor. Este tragic.

Minciuna s-a strecurat acum în sufletele comandanților de companii. Pitiș știe aceasta, dar n-a vrut să mă amărască. Împreună cu el, ies din adăpostul-mască, zis post de comandă. Mergem la Compania 1, nu mișcase un pas, la fel și Compania 2. Se îndemnau unul pe altul. Iau amândouă companiile în mână, le îndemn la luptă. Bravii, bunii mei ostași dragi, și de această dată m-au înțeles, m-au ascultat. Într-un iureș, țâșnesc toți înainte. Apropii Compania 3 înapoia Companiei 1, pentru ca eventual să o depășească. Rușii trag nebunește. Valea vuiește îngrozitor. Peste tot, nori de fum, de praf și de miros de luptă aprigă. Companiile coboară acum vijelios, în fundul văii unde se aud țipete. Nemții rămași pe baza de plecare sunt îngroziți, dar trag cu mitralierele lor de rup pământul. Este un infern. După ce-am pus atacul pe roate, ca să mai răsuflăm oleacă, intru cu Pitiș într-un șanț adânc de 50-60 cm și cu busturile afară ne punem respirația la punct. Aici dăm peste un tânăr sublocotenent german, observatorul unei baterii de artilerie, care este aiurit de vacarmul luptei ce se desfășoară.

Un vâjâit pe la urechea mea dreaptă (mai să mi-o șteargă), apoi o plesnitură seacă. Pitiș se îndoaie, alunecă pe mine. Îl iau în brațe, mă privește o clipă, îmi pune mâinile după gât și-mi spune mie, prietenului drag: „Sunt mort." (Visul din noaptea de 30 noiembrie i s-a izbândit, bietul!). Oftează, parcă ușurat, și în mai puțin de un minut se sfârșește. Am simțit că ceva s-a rupt din mine. Îi vorbesc, îl strig și nu-mi vine să cred că nu-mi va răspunde. Profund îndurerat, îl îmbrățișez și îl sărut. Pe fundul șanțului, îl desfac la piept. Un sânge cald, sânge curat, sânge de brav între bravi, țâșnește din pieptul lui atât de tânăr. Un glonț dum-dum, glonț cu explozie, ochit la sigur dintr-o armă cu lunetă, i-a sfârtecat tot pieptul. Dușmanul hain ne-a pândit, ne-a urmărit cu răbdare și, când i-a venit la îndemână, a tras în plin.

Am dat ordin să fie transportat în satul Alsu, sat pe care împreună l-am cucerit. Aici, unde numai cu câteva zile înainte primise un frumos pulover lucrat de mânuțele logodnicei lui dragi și de care el era atât de mulțumit și de mândru. Aici te vei odihni în pace și îți promit, dragul meu Pitiș, că dacă bunul Dumnezeu îmi ajută să mai ajung o dată în scumpa mea patrie, te voi lua cu mine și acolo, în țintirimul din satul tău, Stupinii Brașovului, unde te vei odihni pe veci.

Toți cei din Batalionul 3 Vânători de Munte, pe care tu i-ai iubit așa de mult, îți vor păstra până dincolo de mormânt o pioasă amintire, iar în cartea neamului vei fi înscris la loc de frunte.

De hainul care te-a răpus în miezul acestei zile de 20 decembrie, exact la ora 12, vom avea noi grijă. Până la căderea nopții, îți jur, vei fi răzbunat.

Îmi iau bun rămas de la ofițerul neamț, observatorul de artilerie (un copilandru), care este încă cu lacrimile pe obraz, după cele întâmplate cu bietul Pitiș și repede, repede, după Compania 1 și 2, urc pieptiș panta stâncoasă, spre cota 80. Rușii scuipă foc din toate văgăunile. Ajungem pe creastă, unde începe lupta corp la corp cu grenada, cu baioneta, apoi cu dinții, cu unghiile.

Din furnicarul de adăposturi se aruncă acum grenade grele, chiar și în spatele alor mei, care le depășesc. Din dreapta și puțin înapoi, din două cazemate bine ascunse, se trage vârtos, cu mitraliere grele și se aruncă grenade. Peste tot, foc, pârjol. Aici, se bate cu deosebită îndârjire un batalion de elevi din școala navală de la Sevastopol, care acum două zile i-a aruncat pe nemți de pe cotele 70 și 80. Găsim aici morți și chiar răniți germani încă în viață, rămași din ziua de 18 decembrie.

Altă pacoste. O baterie germană uită să lungească tragerea la semnalele noastre, trage scurt, peste 15 lovituri, chiar în centrul atacului nostru. Printre ai mei se produce panică.

Tragem disperați rachete verzi – lungiți tragerea! Compania 1 şi începe să dea mai înapoi. Compania 3, cu bravul sublocotenent în rezervă Pană, manevrând după ordinul meu pe la dreapta, soseşte însă tocmai la timp şi, printr-o minune, reuşesc să restabilesc situația, să stăpânesc ceea ce cu atâta trudă cucerisem. Prin şaua cu pini din dreapta apare acum şi căpitanul Burcu, cu Compania Cercetare.

Odată cu căderea nopții, după o luptă crâncenă, dârză şi înverşunată, creasta este cucerită.

Vine acum şi compania germană din dreapta, asemenea carabinierilor din opereta lui Offenbach. Îi pun să lichideze cele două cazemate rămase în spatele nostru şi din care ruşii trag cu mitralierele şi aruncă disperați grenade. Cu toate *Flammenwerfer*-urile (aruncătoare de flăcări), pe care noi nu le avem, nemții nu reuşesc să facă vreo ispravă.

Bravul sublocotenent în rezervă Bolându Iosif este răpus de un glonț tras cu pistolul mitralieră din spate de către un politruc fanatic, pe când un sanitar de-al nostru, bun la inimă, îi pansa rana de la piept. Ruşii au o predilecție deosebită pentru ofițerii noştri. Sunt *răniți:* locotenentul în rezervă Stoian, sublocotenentul în rezervă Coroiu, sergent-major t.r. Mănoiu, plutonierul Slusarciuc, apoi destui ostaşi morți şi răniți.

Ne instalăm în dispozitivul de apărare în formă de potcoavă. Ostaşii, numai ochi şi urechi, îşi sapă cu înfrigurare măşti în pământul pietros, udat cu atâta sânge. Cazematele din spate şi din dreapta rezistă încă. Mâine dimineață în zori voi cere nemților aruncătoare de flăcări şi le vom da de hac.

În multe adăposturi mai sunt ruşi dârji, fanatici, care nu vor să se predea, unii fiind chiar răniți, şi trag din dreapta şi din stânga şi chiar din spate cu disperare. Echipe speciale cu grenade trec acum la curățire.

Avem 172 de prizonieri, peste 200 de morți ruşi, 6 mitraliere grele, 8 aruncătoare diferite, multă muniție şi material de transmisiuni (parte rămasă de la germani în luptele de la 17-18 decembrie).

Suntem hotărâți să păstrăm cu dinții dacă va fi nevoie ce am cucerit cu atâta trudă, cu atâta sânge.

Căpitanul german Bernarde, comandantul diviziunului de cavalerie, vine la mine şi mă roagă să-i dau numele celor doi ofițeri ai mei pe care el i-a admirat în timpul atacului. Sunt sublocotenentul în rezervă Bolându Iosif, mort bietul de el, şi sublocotenentul în rezervă Pană Gheorghe, viteazul neînfricat.

Deşi am pică pe neamț pentru chiulurile ce mi-a tras, îl iert însă şi ne despărțim prieteni. El merge acum înapoi, hăt, departe, la postul lui de comandă. Eu rămân în prima linie de luptă, între ostaşii mei dragi şi atât de bravi. Ostaşul Sima, ordonanța mea, îmi sapă la iuțeală o gropiță cam de două palme. Mă cuibăresc şi încerc să ațipesc căci literalmente sunt frânt de oboseală. De-abia ațipesc şi sunt strigat la telefon de către boul Apis[100], sadicul colonel Marinescu, comandantul grupului, care mă cheamă la postul de comandă al grupului, undeva la peste 2 km. Un deal, o vale şi iarăşi o vale. Este întuneric beznă şi ruşii trag vârtos cu aruncătoarele şi artileria. Îl rog să mă scutească de acest calvar, spunându-i că sunt la limita puterilor, dar în zadar, nu-i chip să-l înduplec. Îmi iau un agent, pe bravul sergent Chiper (Pitiş nu mai este), şi hai să vedem ce vrea nebunul.

Ajung la postul de comandă al grupului extenuat la limită, plin de sânge şi pe obraz şi pe mâini, zgâriat de mărăcini prin bezna nopții, cu răni la picioare din căzăturile printre bolovani.

[100] Referire la taurul sacru din mitologia egipteană.

De ce am fost chemat? Să mergem împreună la comandantul unui regiment german. E încă un kilometru înapoi, să-i facem o vizită! Doamne, Doamne, ce idioție! De ce-mi trebuia mie, după atâta trudă... și când mă gândesc că mâine în zori voi relua atacul.

Colonelul neamț, un om simpatic și amabil, mă felicită pentru strălucita victorie de astăzi de care el a fost informat și mă roagă să transmit ostașilor mei toată admirația lui. Atâta tot, și câtă oboseală pentru aceasta.

Mă întorc în masca mea pe care de-abia o mai găsesc. De altfel, m-a cam lăsat și vederea. Mai sunt două ceasuri până la ziuă și nu se... rentează să mai încerc somnul.

Cu sublocotenentul Băleanu Em. Gheorghe, proaspătul meu adjutant, facem socoteala pierderilor de astăzi, dar când începe să mi le înșire, mă îngrozesc și îl rog să mă lase în pace.

De s-ar face ziuă! Sunt îngrijorat de situația grea în care ne găsim, cu cele două cazemate în coastă și în spate. Spre ruși se aude multă mișcare. Probabil își aduc multe rezerve pentru contraatac.

Îmi clănțăne dinții de frig și corpul îmi tremură încărcat de nervi. Cu ochii la cer, rog pe Atotputernicul Dumnezeu să mă țină măcar până la ziuă. Rușii trag, trag răzbit, nu obosesc deloc.

Cu izbânda scăldată cu numeroase pierderi, cei de la comandamentul diviziei, în cap cu generalul Lascăr Mihail, au neruşinarea să ne bruftuluiască. „De ce n-ați mers înainte, să cuceriți și cota 80? Fricoșilor! Cu o mână de oameni puteați face treaba asta etc." Nemții ne felicită pe toate cărările și râd de istericalele, de inconștiența și de prostia ștabilor noștri. De ruşinea lor îmi crapă și mie obrazul. Îi dau în p... mamelor lor și îmi văd de necazurile mele.

21 decembrie, ora 7. Cer de plumb, vânt rece care pătrunde în oase. Aruncătoarele de flăcări primite de [la] nemți prăjesc pe rezistenții din cele două cazemate. Continuăm atacul. Escadronul de cavalerie pe jos germană ne asigură flancul drept al atacului.

Înainte! Dintr-un salt suntem pe înălțimea de unde privim în satul Ciorgun ca într-un ceaun. Ne desparte numai o șa cu pante line. Din toate tufișurile ies ca șoarecii grupuri, grupuri de *cioloveci*, peste o sută la număr. În majoritate musulmani (uzbeci, gruzini, tătari), au fost aduși aici în timpul nopții, ca ultima rezervă și au fost împinși de politruci pe poziția de rezistență, cota 80, asemenea unei turme de oi, și au scăpat de puțin de sub mâna șefilor. Se predau pe capete. Fiecare cu câte o crăcuță de vârful căreia atârnă fâșii albe (din pansamente, batiste, ba chiar și câte un crac de izmană). Au aruncat armele și cu mâinile în sus, în pas alergător, vin spre noi bolborosind cuvinte repezi pe care nu le înțelegem. Se reped la noi, ne sărută mâinile, picioarele. Sunt toți îngroziți de lupta desfășurată în timpul dimineții. Când văd că ne purtăm atât de omenește cu ei, se înveselesc și plâng de bucurie.

Ba la urmă și o scenă veselă, amuzantă. Trei uzbeci, pe care de emoție probabil i-au apucat neputințele și s-au răzlețit din grupa lor, ies dintr-o tufă ținându-și nădragii. Le facem semn să ridice mâinile sus și atunci le cad nădragii. Scena se repetă de câteva ori și, în cele din urmă, ajunși la noi, își trag sus pantalonii în care se împiedicau și-și strâng în catarame brăcinarele. Îi adunăm pe toți și cu rânduială încolonați îi trimitem fără pază spre înapoi. Efectivul batalionului este așa de redus încât nu-mi pot permite luxul să-i escortăm cum scrie la carte.

Ne instalăm în dispozitiv de apărare și pe cota 76, care străjuiește spre sud satul Ciorgun.

Ora 9. Suntem complet stăpâni pe situație. Tu, dragă Pitiș, care mi-ai lipsit atât de mult astăzi, ai fost acum cu vârf și îndesat răzbunat.

După un ceas, s-au aliniat și nemții cot la cot cu noi, după ce au stat pitiți în tufe până când au fost siguri că suntem pe înălțimile pe care fusese vorba să le cucerim în tovărășie. Locotenentul german Dietz, care este atașat pe lângă divizia noastră, este acum aici, la fața locului. Ne felicită pentru izbândă, oarecum rușinat de impertinența conaționalilor săi, și le ordonă să o șteargă înapoi pe poziția de plecare, unde vor primi ordine și, probabil, și o muștruluială bine-meritată.

Chiar cu riscul de a fi reperați de inamic, jalonăm poziția noastră cu rachete roșii pentru ca șefii noștri dinapoi să ne creadă că suntem acolo unde am raportat.

Rușii sunt acum tare furioși și ne bombardează cu toate mijloacele de care mai dispun.

O companie încearcă un contraatac care este repede destrămat. Comandantul acestei companii, văzând nereușita acțiunii sale, s-a sinucis, trăgându-și un glonț în cap. Știa bietul ce-l așteaptă din partea alor săi.

De-abia terminasem să-mi fac o regrupare a forțelor din resturile batalionului, că și primesc ordine să atac la dreapta cu Batalionul 4 Vânători de Munte, care a venit acum proaspăt odihnit de la Ialta, cu efectivul aproape complet. Ideea șțabilor este mai mult decât tâmpită, căci Batalionul 4 Vânători de Munte era vorba să ne depășească și apoi, încadrat de nemți la stânga și dreapta, să atace împreună. Atacul nostru va fi de prisos căci se va suprapune de-a valma peste Batalionul 4 Vânători de Munte. Și din puținii ostași cu ce-am rămas, voi mai pierde de pomană și alții. Caut prin toate mijloacele să explic acest lucru dar nimeni nu vrea să mă înțeleagă. Turbez de necaz. Cred că grupul vrea să ne termine până la unul și apoi șțabul să poată pleca singur acasă, de unde de-abia a venit.

Batalionul 4 este mai norocos, căci pe lângă că este încadrat de nemți, când va ajunge pe creastă, dincolo de satul Ciorgun, găsește acolo tot pe nemți.

Ora 15. Furios, printr-un bombardament năstrușnic, însoțit de credinciosul meu sergent Chiper, cobor panta în satul Ciorgun, caut postul de comandă al Batalionului 4 Vânători de Munte. Prin pivnițele satului, găsesc pitiți ostașii acestui brav batalion. La 200 m nord-vest de sat, dau peste maiorul Bărbulescu, străjuit de Compania Cercetare a căpitanului Grama. Raportase diviziei că se găsește cu tot batalionul său pe creasta satului și că nu știe nimic de Batalionul 3 Vânători de Munte. Într-un cuvânt, batalionul meu n-a executat ordinul de a ataca împreună cu el. Mințea cu nerușinare. Îl iau de guler și-l pun să-mi semneze locul unde l-am găsit. S-a cam codit, dar, prins cu minciuna, n-a avut încotro. Îmi retrag Compania 1, căpitan Stănescu, care era deja singură pe creastă.

La întoarcere, rușii ne mai ard un strașnic bombardament, dar scăpăm cu toții teferi, nevătămați. Se lasă o noapte întunecoasă, rece, rece. Curățăm terenul de ruși morți și înghețați și ne cuibărim cu toții în adăposturile lor faine, cu sobe de încălzit și bine ferecate. Suntem puțini la număr și stăm larg, comod, avem loc și pentru alții.

Dau ordin să se taie pentru toată noaptea legăturile telefonice spre înapoi, pentru ca inamicul numărul 1 (grupul și divizia) să nu ne mai deranjeze. Facem focuri în sobițe. Pregătim ceaiuri și mâncărică. Ce bine este acum la căldurică! Ne dezmorțim oscioarele.

Rușii trag, trag, dar nu ne pasă. Un proiectil cade în plin, drept pe bordeiul meu, îl zguduie din țâțâni, dar ne alegem doar cu lampa stinsă, spartă. Rușii sunt mari meșteri când își durează bârloguri. Aprindem fir telefonic, care sfârâie, ne afumă, dar merge.

Caporalul Armeneanu, curierul, pleacă mâine cu avionul în țară şi, la repezeală, scriem răvaşe la ai noştri dragi de acasă. Suntem amorțiți şi adormim adânc. Îi visez pe bietul Pitiş şi pe Bolându.

22 decembrie. Ne trezim odihniți. Armeneanu n-a ațipit de loc. Toată noaptea a făcut la cruci.

Ne luăm ceaiul cu pâine prăjită. Măi, măi, ce domni suntem! Un *Rata* zboară în pas pe deasupra noastră, aruncă din oala lui Stalin, cum am botezat-o noi, un val de grenade, dar nu-i bai. Adăpostul nostru îi face față cu bravură.

Când îmi era lumea mai dragă, mă cheamă grupul la postul de comandă. Voi înghiți iarăşi kilometri şi bombe. Cine dracu' l-a mai învățat şi pe Marinescu metoda aceasta stupidă, sadică? Nu am încotro şi, prin hârtoape, o iau la picior voiniceşte. Adjutantul meu proaspăt, locotenentul Băleanu, se oferă să mă însoțească. Îi mulțumesc şi îl refuz. Nu vreau să-l am pe conştiință, ca pe bietul Pitiş.

Primesc ordinul: „Batalionul 4 Vânători de Munte se va replia pe baza de plecare (de unde plecase de-abia ieri), lăsând o companie în satul Ciorgun şi cu restul, înapoia acestui sat. Batalionul 3 Vânători de Munte va face protecția dreptei Batalionului 4 Vânători de munte". La întoarcere, găsesc Batalionul 4 tot unde l-am lăsat ieri şi acum simulează un fel de atac. De-abia începusem executarea acestui ordin aiurit şi, prin telefon, alt ordin. „Batalionul 3 Vânători de Munte va schimba la căderea nopții Regimentul 391[101] german".

Avioanele *Rata* îşi fac de cap, ne vizitează întruna zburând foarte jos, ne mitraliază, ne aruncă sute de grenade din cazanul lui Stalin. Din fericire, acționează prost şi avem puține pierderi.

Suntem acum bine cuibăriți în adăposturile solide părăsite de ruşi, şi numeroşii lor morți, pe care i-am putut îngropa, ne străjuiesc acum cuminți. Ostaşii mai slabi de înger, rătăciți mai cu voie, mai fără voie, se adună pe la companii şi astfel, mai îngroşăm rândurile atât de mult subțiate. Furtuna a mai trecut, s-a mai liniştit. Cu cei slabi de înger ne vom răfui mai târziu, deocamdată îi trecem în cartea neagră, să nu-i uităm.

Ziua trece cu o relativă linişte. Ne odihnim şi ne mai venim în fire. Ne hrănim şi ne organizăm cu ce brumă ne-a mai rămas. Dinspre mare bate un vânt puternic şi rece. Cer de plumb. Se contramandează ordinul de a înlocui Regimentul 391 german. Mai bine, căci vom mai avea o noapte de odihnă.

Noapte neagră, tristă, tristă. Se apropie Crăciunul şi cu toții suntem cu gândul la cei răpuşi de duşman şi plecați pe vecie din mijlocul nostru. Bunul Dumnezeu să-i odihnească în pace.

23 decembrie 1941. Vreme întunecată, umedă, frig.

Ora 9. Sunt din nou chemat la grup. Iarăşi fâlfâială de colo până colo. Picioarele mi s-au umflat, căci de zece zile nu m-am descălțat. Merg greu, destul de greu, într-un toiag. Nu am încotro. Voi merge cât voi mai putea.

Primesc ordinul: „Batalionul 3 Vânători de Munte va schimba în cursul nopții până la ora 0, Regimentul 123 german, plus o companie din Regimentul 122[102] german"[103].

[101] Regimentul 391 făcea parte din Divizia 170 Infanterie germană.

[102] Jurnalul de operații al Batalionului 3 Vânători de Munte menționează Regimentul 122 Infanterie german drept unitatea care trebuia înlocuită.

[103] Cele două regimente făceau parte din Divizia 50 Infanterie germană.

Trebuie să plec cu comandanții de companii în recunoaştere cu câte o grupă de ostaşi din fiecare companie. Este **ora 10**. Sunt încă departe de batalion, merg greu şi totuşi iuțesc pasul. Ajung între ai mei, le explic la repezeală ordinul primit, apoi coborâm prăpastia în satul Ciorgun, unde suntem primiți cu o ploaie de proiectile de toate felurile şi calibrele. Orbecăim prin dărâmături, căutăm legătura cu nemții. Găsim cu mare greutate postul de comandă al Regimentului 391 german într-o pivniță din sat. Rebegit de frig, locotenent-colonelul neamț îşi construia de zor o sobă. I-am strâns... cotul, căci palmele erau încărcate de lut. Îi cerem lămuriri asupra flancului său drept şi cu ce unitate se leagă la dreapta. Culmea ironiei, habar nu are, căci, spune el, se găsesc aici numai de o zi. Mergem pe linia frontului către dreapta şi găsim Regimentul 122 german de care grupul nostru nu mi-a pomenit nimic în ordinul de astăzi dimineață.

Iarăşi încurcătură şi balamuc şi se apropie noaptea. Schimbăm deci Regimentul 122 şi o companie a Regimentului 123. Zis şi făcut. Comandanții Companiilor 1, 2 şi 3 rămân pe poziția nemților şi agenții de legătură se întorc să conducă companiile respective pe noua linie de luptă. S-a întunecat deja şi, împreună cu Băleanu, orbecăi prin bolovani şi mărăcini şi după mult necaz, găsim postul de comandă al Regimentului 123 german. Maiorul comandant ne aşteaptă ca pe Mesia şi se miră că îl căutăm de trei ore, că el trimisese în întâmpinarea noastră o călăuză comandată de un subofițer, care, desigur, s-au rătăcit.

Postul de comandă este instalat într-o solidă cazemată de beton armat, cu felurite nişe şi coridoare, cu labirint. În cazemată, solid fixat, un tun uriaş de coastă, cu complicate aparate de ochire electrice, aer comprimat etc. Este o bijuterie „Vickers", *made in England*. Are calibrul 150 [152,4] mm, cu țeava de 5,80 m, cu o bătaie practică de peste 20 km, cu proiectile lungi de 1,50 m. Pe coridoare, stive de proiectile consumate, câteva vagoane. Au tras ruşii din belşug. În acest fort este şi postul de prim-ajutor medical.

Înăuntru, un vacarm, ofițeri, subofițeri, observatori de artilerie, telefonişti, agenți, toți claie peste grămadă, vorbesc pe întrecute şi sunt tare veseli şi fericiți că vor merge înapoi în repaus să-şi petreacă Crăciunul.

Maiorul comandant este şi mai vesel când îi spun că nu mai este nevoie să mergem pe linia de luptă împreună, căci căpitanii mei sunt deja acolo şi au fost lămuriți la fața locului despre ce au de făcut. Este deci scutit de oboseală şi mai cu seamă de riscuri, tocmai acum, la spartul târgului, când ruşii, care au mirosit schimbarea, trag cu furie. Sare în sus de bucurie când îi mai spun că, până la ora 21,00, operațiunile de schimbare vor fi terminate şi nu va fi nevoie să zăbovească până la ora 0.

Facem prezentările cuvenite şi ne punem pe poveşti, ne arătăm fotografiile celor de acasă. Eu am cu ce mă lăuda şi i-am turtit pe nemți. Maiorul neamț are un geamantan cu poze cu toate neamurile. Are şi el o fetiță de opt ani şi un fecior de zece ani.

În timpul poveştilor, la căldurică, apare maiorul Traşcu, ajutorul meu, cu câteva deale gurii şi gâtului. Întindem masa şi punem la bătaie tot ce avem. Nemții se simt oarecum jenați şi ne spun că, fiind pe picior de plecare, nu mai au niciun fel de provizii. Cred că mint. Mănâncă şi ei, beau de rup, prind chef şi limbă.

În toiul petrecerii, de după foaia de cort-perdea, care serveşte de uşă spre coridor, începe un minunat cor pe trei voci cu multă armonie în suflet. Ostaşii mei dragi l-au improvizat şi îl cântă cu atâta inimă.

Este noaptea colindelor de Crăciun. Suntem toți profund impresionați. Prin fața ochilor, se deapănă copilăria: „O, ce noapte luminată!" „Am venit şi noi odată", „Steaua sus răsare", „În noaptea de la Betleem". Apoi nopțile de Moş Ajun între ai mei dragi, când

Răducu și Ancuța mea dragă erau mititei și-mi colindau. Ce mult este de când cântam și eu ca acești vrednici și bravi ostași, în copilărie, la Rupea, în satul meu.

Împreună cu nemții ne sculăm de la masă și îmbrățișăm pe colindători care, văzându-se așa de apreciați, improvizează „O, Tannenbaum, O, Tannenbaum" și aceasta foarte armonios. Nemților le dau lacrimile și trec și ei în rândul coriștilor mei, în rândul bravilor români. Trec apoi eu la conducerea corului și nu mă las până când, împreună cu ei, nu-mi aud cântecul meu favorit: „Aseară pe lună mare, / Te-am văzut la lumânare, / În cămașă albă floare. / De-ți vedeam trupșorul tot, / Mă găseai la poartă mort, / Pe mine cu cal cu tot".

Ostașii mei îmi cunosc cântecul, îl știu pe de rost. Apoi [apare] fruntașul Vlad, într-un costum alb, cu căciulă, cu barbă din vată albă, în brațe cu un tub de obuz mare, în care a înfipt un brăduț garnisit cu cartușe, grenade și o beretă de marinar rus. Acestea ni le aduce Moș Crăciun al anului 1941.

În anul viitor, poate vom avea un Moș Crăciun mai puțin războinic și vom pune [în brad] lucruri mai dulci. Să ne ajute Dumnezeu!

Nemții sunt emoționați de cele văzute și auzite. Deși schimbul pe linia de luptă s-a făcut până la ora 21 și acum era trecut de **ora 24**, nu mai par deloc grăbiți, nu o iau din loc. Nu le mai oferim nimic, ajunge. În sfârșit, ne despărțim, după ce, foarte darnici, ne lasă tot materialul lor telefonic și sobița pe care la început vroiau să o ia cu ei.

Îmbățișări, pupături, *Auf Wiedersehen*[104]... Rămânem singuri și ne aranjăm pentru dormit.

Afară cer senin cu lună plină. Cerul este brăzdat de rachete multicolore cu parașute, cu stele. Feerie! Suntem mulți și vom dormi îngrămădiți, nu-i bai, va fi mai cald și ne vom amesteca păduchii. Mă aștern pe o ladă cu obuze, cam tare pentru ciolanele mele bătrâne. Băleanu se cuibărește sub tun cu capul pe picioarele mele. Vrednicul caporal Tera a pus radioul la punct. Centrala telefonică este în regulă și toate companiile de pe linie răspund la apel. Noapte bună, concertul de sforăituri a început.

24 decembrie. Ajunul Crăciunului. Ce vor fi făcând cei de acasă? Vor mai face feluritele pregătiri din alți ani mai fericiți? Cred că nu. Lipsurile de alimente și lipsa dintre ei a celor dragi nu le vor îngădui veselia nici lor, în afară de cei îmbuibați și nesimțiți.

Noi vom avea un Crăciun trist, mohorât, în aceste vizuini reci, întunecate și umede. Bombele celor fără Dumnezeu nu ne vor cruța nici în aceste sfinte zile. Inamicul va fi desigur și mai înverșunat.

Prin toate mijloacele, caut să-mi înveselesc ostașii, să le mai descrețesc frunțile. Pe fețele lor aspre se vede nostalgia gândurilor către cei de acasă, către căminele din satele lor. Cei mai tineri se gândesc la hora din satul lor, la fetele rumene, frumoase, cu busuiocul la urechi și între... merișoare. Sunt acum așa de departe de acestea. Unii nu și-au văzut căminele de peste un an și jumătate. Țăranii noștri au adânc înrădăcinat simțul familial, sunt strâns legați de glie, de obiceiurile și datinile moștenite din moși-strămoși.

Sărbătorile Crăciunului și Paștelui sunt puținele zile din an când, după munca trudită, se mai înveselesc și ei.

Acum, în preajma postului meu de comandă au improvizat o stea pentru colinde, în fața morții care-i pândește în fiecare clipă.

[104] *La revedere* (în lb. germană, în original).

Cu noi în cazemata umedă şi rece, unde ardem cablu telefonic, căci petrol, lumânări nu mai avem, mai sălăşluiesc doi subofiţeri şi trei ostaşi telefonişti germani, care sunt în slujba divizionului de artilerie care ne sprijină. Mai locuiesc cu noi patru prizonieri ruşi pe care i-am capturat acum cinci zile. Îi păstrăm să ne aducă lemne şi apă. Sunt foarte devotaţi şi muncitori. Ostaşii mei îi iubesc mult şi împart cu ei tot ce au (hrană, tutun etc.). Sunt toţi ucraineni, au soţii şi mulţi copii acasă. Vom sărbători Sfintele Sărbători ale Crăciunului împreună. Două naţii, camarazi de arme, şi o naţiune duşmană, ne-am înfrăţit acum, în ziua când s-a născut acela care a propovăduit lumii întregi „pace, iubire, bună înţelegere între oameni" şi care este acum aşa de puţin ascultat.

Plouă şi ninge, timp mohorât şi tare frig. Ostaşii de pe poziţie suferă grav de frig. Adăposturi adânci nu se pot face, căci terenul este stâncos, pietros. Inamicul este foarte aproape şi trage din armele cu lunetă, cum ridici capul. Sunt uzi leoarcă şi tremură ca varga, bieţii de ei. De 12 zile primim numai hrană rece şi aceasta când dă Dumnezeu, căci cei care aduc hrana dinapoi sunt dibuiţi şi loviţi de proiectilele duşmanului hain. În fiecare noapte avem cai şi bucătari răniţi şi omorâţi.

Noapte de Crăciun, noapte sfântă. S-a aprins steaua. Fie ca aceasta să fie steaua mântuirii noastre. Colindele încep cu glasuri duioase, cu izbutită armonie. Ochii ostaşilor sticlesc de emoţie. La unii le picură lacrimi. Amintirile copilăriei, gândurile la cei dragi şi scumpi de acasă. Cât de superbi, ce mari sunt aceşti ţărani vrednici, cinstiţi şi curaţi la suflet. Cât de puţin sunt cunoscuţi şi preţuiţi de aceia care din truda şi sudoarea lor se hrănesc şi se desfătează.

În picioare, cu capetele plecate, ascultăm colindele şi urările şi, de emoţie, pe furiş, ne înecăm lacrimile. Nemţii dintre noi sunt şi emoţionaţi, şi miraţi. Ei sunt hăt, de departe, din Silezia. Prizonierii ruşi plâng şi se închină acum liber, aşa cum s-au închinat părinţii lor când, în pravoslavnica Rusie, Dumnezeu era cu faţa la ei.

Cu înfrăţire de camarazi de arme şi de creştini, împărţim puţinul de hrană ce îl avem. Steaua se stinge. Bombele ruseşti şuieră sinistru şi horcăie sălbatic. Cei orânduiţi pentru veghe trec la posturile lor, ceilalţi îşi pregătesc culcuşul pe cimentul îngheţat al cazematei.

Îmi iau casca şi pistolul mitralieră şi, cu Chiper, umbra mea, îmi fac rondul pe linia de luptă. Mă întorc spre **miezul nopţii**. Ostaşii dorm acum adânc, unii oftează şi vorbesc în vis. Gândurile lor se întâlnesc la jumătate cale cu gândurile celor de acasă. Păşesc tiptil, printre ei, cu grijă să nu-i trezesc, să nu-i calc, şi-mi aştern şi eu culcuşul pe patul moale – lada cu proiectile (din fericire trase).

Încerc să adorm, dar nu-i chip. Sunt şi cu gândul şi cu dorul la cei dragi de acasă. Îmi depăn ghemul amintirilor, anii copilăriei în satul meu, Cohalm [Rupea], de pe Târnave, când în această noapte de Crăciun, rudele şi vecinii veneau cu clopoţelul şi, pe furiş, deschideau uşa şi-mi aruncau nuci, mere şi colăcei. Cu trăistuţa mai lungă decât mine, aşteptam ortacii să-mi dea prin fluierat semnalul de plecare la colindat. Cu toate bunătăţile, nuci poleite, mere şi chiar şi creiţari, bunica mea atât de bună, Dumnezeu s-o odihnească, nu izbutea să mă înduplece să nu plec cu ortacii mei la colindat. Noaptea târziu mă întorceam acasă cu trăistuţa plină doldora, dar îngheţat tun. Doamne, câtă vreme a trecut şi câte am pătimit!

25 decembrie 1941. Zi de Crăciun. Plouă cu zăpadă, vânt dinspre mare, rece, rece. Înşirăm cutii de tinichea în care au fost focoase de grenade sub găurile pe unde picură

apa pe noi. Ne trebuie o întreagă măiestrie, căci nu putem bate cuie în betonul tavanului şi trebuie să le spânzurăm pe sârmă. Din când în când câte una mai năzdrăvană se răstoarnă şi ne... arde câte-un duş rece. Ostaşi special antrenaţi au în sarcină să le golească binişor, când sunt pline. Astă-noapte, din lipsă de vigilenţă, m-am trezit ud leoarcă. Două cutii s-au năpustit asupra mea.

Stăpânirea ne-a trimis daruri de Crăciun, să ne mai îndulcim traiul. Pentru ostaşi: câte 250 ml vin, 150 ml rom, două pachete ţigarete şi câte o carte poştală (probabil pentru mulţumiri...). Pentru ofiţeri şi subofiţeri: mai multe sticle cu rom, un săpun, trei pachete ţigări „Antonescu", atâta tot. Unde este „pachetelul ostaşului" expus prin vitrinele Bucureştilor de către fleoarţele de la „Patronaj"[105]? Doamne, câte minciuni, câtă neruşinare! Noroc că noi ne-am luat măsuri din vreme şi, prin „exploatare locală", prin haiducie, ne-am aranjat oarecum. Intendenţa diviziei şi cei din urma lor se îmbuibă, benchetuiesc sau mai jecmănesc şi din puţinul ce ne trimite stăpânirea. În schimb, ne pisează cu ordine care mai de care mai stupide, situaţii, parasituaţii şi cu... reţete pentru felul cum să preparăm mâncarea! Cum îi mai rabdă Dumnezeu şi stăpânirea?

Nemţii dintre noi au primit pachetele frumoase cu fel de fel de dulciuri, sticluţe cu coniac şi vin, ţigarete etc. Totul împachetat frumos, cu crăcuţe de brad. Acum, ei înfulecă bunătăţile primite, mai la dos. Ce să-i faci? Egoismul specific rasei lor.

Ai noştri sunt mai darnici – de altfel, suntem gazde – şi din puţinul ce-l au îi îmbie şi pe nemţi, iar cei patru ruşi prizonieri sunt puşi în porţie la egal cu noi. Am pus la bătaie totul. Mâine vom vedea ce vom face.

Sima, ordonanţa mea, şi Costache, ordonanţa lui Băleanu, au şi ei ordonanţe dintre cei patru prizonieri care îi slujesc cu credinţă şi devotament, dar şi ei îi hrănesc şi se poartă cu ei ca fraţii.

Între nemţii care conviețuiesc cu noi este şi un caporal telefonist, înalt ca o prăjină, bălan, cu aer de prostănac (cred că este mai mult filosof). Îl cheamă Johann Teichmann şi este din Silezia. Ai noştri l-au botezat Neaţă. A primit de-acasă, din *Heimat*, un pachet voluminos, din care a scos cu grijă o bucăţică de ciocolată şi o ţigară – ştie el de ce! S-a vârât apoi sub tun şi a înfulecat de zor. A început apoi să citească cu glas tare scrisorile primite şi caută să mi le tălmăcească şi mie. La felinarul meu se apucă de scris. După ce şi-a terminat corespondenţa, scoate din buzunar o muzică-armonică de gură şi îmi cere voie să mă distreze. Îi fac plăcerea, dar mă năuceşte. Se aşază la gura sobei şi se scarpină pe toate părţile, cred că are sute de păduchi pe care îi deranjează întruna. La adus de apă şi lemne nu se îndeamnă. Ce este curios, la ieşitul afară – pentru el – nu este... punctual, după regulile stabilite în cazemată. Ce o fi făcut cu atâta mâncare pe care a înfulecat-o? De la Sima şi Costache cere mereu mâncare. Telefonează la bateria lui spunând: „Vântul îmi şuieră prin izmene căci pantalonii îmi sunt ferfeniţă etc." Cât priveşte vântul, minte! De pantaloni are dreptate, săracul. De spălat, nu se spală să-l tai bucăţi.

Timpul trece monoton, întrerupt de şuieratul şi horcăitul bombelor cu care ruşii ne... onorează din plin. Neaţă doarme dus şi sforăie cumplit. Acul intră în funcţiune. Sima are grijă să-l înţepe când se întrece cu gluma.

[105] Este vorba despre Consiliul de Patronaj al Operelor Sociale, organizaţie caritabilă constituită pe lângă Preşedinţia Consiliului de Miniştri, condusă de Maria Antonescu, soţia mareşalului Ion Antonescu.

Din satul Ciorgun, la 500 m de noi, ostaşii aduc madraţe[106], cartofi, murături şi gustoasa varză murată, ba şi trei *corove*[107] (vaci). Satul este complet părăsit. Cotrobăind, am mai găsit şi două patefoane cu plăci îndrăcite (avem şi *Traviata*). Sima manevrează unul dintre patefoane şi în catacomba noastră este veselie.

Ziua trece cu oarecare linişte şi mă bucur că nu am niciun rănit. În schimb, sunt trei degeraţi la mâini şi la picioare şi, din cauza frigului, ostaşii suferă de stomac.

Ne cuibărim în culcuşuri şi concertul de sforăituri începe.

26 decembrie. Am adus în postul meu de comandă şi postul de prim-ajutor medical, deşi este mare înghesuială – dacă arunci un ac cade pe un om. Este mai bine, căci bănuiesc că medicii sunt cam... comozi şi duri faţă de ostaşii răniţi şi, în afară de aceasta, ostaşul rănit mai are nevoie şi de un suport moral. Căpitanului-medic nu-i convine şi caută să mă convingă că vaietele răniţilor mă vor deranja.

La trenul de luptă, la Uppa [astăzi, Ridne], s-a prezentat noul preot – părintele-căpitan Bololoi. Prin telefon, cu vocea cam jumătate, mă întreabă dacă este de lipsă să vină la mine să se prezinte de sosire. L-am... invitat să stea binişor acolo, să se mai aclimatizeze, deşi fiind acum în toiul sărbătorilor Naşterii Domnului, ar fi fost potrivită prezenţa între noi a unui slujitor al Domnului. I-am cerut să se roage acolo la Uppa pentru noi cei de aici.

Căpitanul-medic Giurcan, de ciudă că l-am adus aici lângă mine, ne face mizerii: peste tot vede numai microbi; să nu vărsăm apă pe jos; să închidem uşa cazematei, căci altfel se face curent etc. Este sucit şi foarte pedant. Cu ostaşii este dur, morocănos şi nu vede decât automutilaţi. Ne cam plictiseşte cu mofturile, dar încet-încet îl vom da pe brazdă.

Neamţul caporal Neaţă nu s-a întors din misiune. Probabil că a plecat în *Urlaub*[108]-ul atât de mult visat de el. Am terminat de citit „Cromwell" şi, în lipsă de altceva, voi fi nevoit să citesc din aiurelile bibliotecii lui Băleanu, cu care mă apuc să fac socoteala pierderilor de la 26 noiembrie până astăzi.

Doamne, ce dureroasă, ce tristă această socoteală. Când vom termina odată cu acest război atât de îngrozitor, atât de lugubru?

Ofiţeri morţi: sublocotenent activ Stoia Liviu – 27.XI.1941; sublocotenent rez. Pitiş Dumitru – 20.XII.1941; sublocotenent rez. Bolându Iosif – 20.XII.1941.

Subofiţeri morţi: sergent-major Haralambie Niculae – 18.XII.1941; sergent-major t.r. Spirescu Mihai – 20.XII.1941; sergent-major t.r. Gheorghe M. Gheorghe – 20.XII.1941.

Trupă morţi: Sergenţi – 8, caporali – 11; fruntaşi – 11; Soldaţi – 27; Total – 57.

Ofiţeri răniţi: căpitan activ Vornicu Gheorghe – 19.XII.1941; sublocotenent activ Prunoiu Niculae – 19.XII.1941; Locotenent rez. Stan Niculae – 19.XII.1941; sublocotenent rez. Bujor Ştefan – 19.XII.1941; sublocotenent rez. Pândaru Niculae – 26.XII.1941; sublocotenent rez. Coroiu Vasile – 20.XII.1941.

Subofiţeri răniţi: sergent-major Buţincu Ion – 19.XII.1941; sergent-major Negruţ Vasile – 19.XII.1941; plutonier t.r. rez. Mănoiu Ion – 20.XII.1941; plutonier activ Slusarciuc Izidor – 20.XII.1941; sergent-major rez. Andrei Gheorghe – 22.XII.1941; sergent stagiar Hurudei I. Eftimie – 27.XI.1941.

[106] Saltele (reg.).

[107] Din lb. rusă, *korova* = vacă.

[108] *Concediu* (în lb. germană, în original).

Răniți trupă: sergenți – 21 evacuați; sergenți – 4 neevacuați; caporali – 20 evacuați; caporali – 1 neevacuat; fruntași – 11 evacuați; fruntași – 3 neevacuați; soldați – 58 evacuați; soldați – 10 neevacuați; total răniți trupă – 127.

Dispăruți: 3 (1 – Compania Cercetare; 2 – Compania 3)

Destul, prea mult, ajunge!

Ziua a doua de Crăciun trece tristă, monotonă. Afară plouă cu burniță. Fumul și mirosul din bârlogul nostru ne înecă. Ochii încep să-mi slăbească din cauza luminii de la opaiț și a firului telefonic ars zi și noapte în chip de lumânare. Simt vădit oboseala. Este și bătrânețea, sireaca!

Rușii trag vârtos, ne... onorează Crăciunul.

La extrema dreaptă a noastră se aude luptă serioasă. Se zice că nemții și Detașamentul nostru Cornea [Radu Korne] ar fi ajuns la numai doi kilometri de golful Severnaia din preajma Cetății Sevastopol. Să fie oare adevărat?

Noi ne-am îngropat în pământ. Vom duce viață de cârtiță, hotărâți să apărăm cu dinții ce-am cucerit cu atâta osârdie, cu atâta sânge.

Nemții dau semne de oboseală. Sunt slab echipați pentru iarnă, sunt și ei în zdrențe. Unitățile lor s-au subțiat. Sunt regimente ajunse la efectiv de 30-40 de ostași de companie. Moralul pare scăzut și el. Cei care se întorc din concediu de-acasă nu sunt deloc veseli, căci, pe lângă lipsurile de alimente și combustibil, americanii au început acum să-i atingă serios cu aviația. Orașele industriale, îndeosebi, sunt făcute zob.

Unii dintre cei întorși de-acasă nu se sfiesc să spună net *kaput!* Nu mai cred în victorie.

Am cam mâncat tot ce-am agonisit în ajunul Crăciunului. Vom începe din nou cura de slăbire.

27 decembrie. A ieșit soarele. Ce frumos și ce bine este! De ce oare nu este totdeauna soare? Ne mai reparăm ochii. Zăpada de un centimetru s-a dus. Ducă-se pe pustii!

La extrema dreaptă, zvon mare de bătălie. Se pare că nemții s-au ambiționat și vor să facă dar *Führer*-ului Cetatea Sevastopol. Crăciunul l-au scăpat și mai au puțin până la Anul Nou. Dă, Doamne! Telefoanele zbârnâie avan. La postul de comandă al diviziei la... Simferopol a sosit ministrul armatei, generalul [Constantin] Pantazi[109], și este probabil că va veni și pe la noi. Deci, măsuri de curățenie etc. (această curățenie o lăsăm în seama rușilor).

Primim ordin să repetăm formulele de prezentare pe care este adevărat că le-am cam uitat în timpul celor șapte luni de rezbel, timp în care nu am fost vizitați de așa mărimi.

Stop! Stați liniștiți, nu vă fie teamă! Vizita pe linia frontului s-a contramandat. Mărimile au treabă la comandamentul german și apoi vor pleca urgent cu avionul la București.

Generalul de cavalerie [de fapt, locotenent-colonelul] Marcel Olteanu[110], șeful de cabinet al ministrului de război și vărul primar al soției mele, mă cheamă totuși la telefon de la Simferopol (120 de kilometri de linia frontului). Îl aud foarte bine.

Țara piere și baba se piaptănă.

„Dragă Vasile, regret că anumite... chestiuni ne-au împiedicat să venim și la voi pe front. Îți urez Sărbători Fericite și te felicit pentru isprăvile batalionului tău de care am

[109] Vezi nota 96.

[110] Generalul de brigadă Marcel Olteanu (1872-1943) era unchiul Mariei (Mioarei) Scârneci. Cel pomenit în acest pasaj este fiul său.

auzit aşa de mult vorbindu-se aici. Te mai felicit pentru Ordinul «Mihai Viteazul» cu care ai fost distins şi regretăm că domnul ministru a fost împiedicat să vină acolo să-l prindă pe pieptu-ţi brav. Mioara şi copiii tăi sunt bine sănătoşi?

Pe căpitanul Vornicu l-am întâlnit pe drumul spre spital şi ministrul i-a prins pe piept cruciuliţa Ordinului «Mihai Viteazul». Schijele din plămâni i-au fost scoase etc."

Această din urmă veste m-a bucurat mult, căci duceam grija bietului Vornicu, care era aşa de slăbit şi schijele din plămâni l-ar fi dat gata. Ruşii, desigur, au mirosit vizita... proiectată şi acum trag pe noi cu toate tunurile, ba şi de pe vasele de pe mare. Câteva avioane *Rata* ne dau târcoale şi ne aruncă... bombiţe. Ce să-i faci? Ca întotdeauna, „capra bese şi oaia o pate".

Bucătarii noştri şi astăzi au fost luaţi în primire de *cioloveci* şi mâncarea, înjumătăţită de atâtea culcări, ne-a venit abia la miezul nopţii.

28 decembrie. Cer de plumb, dar nu este frig. Aceasta mă bucură, căci bieţii ostaşi, din cauza frigului, s-au îmbolnăvit de stomac, la care au mai contribuit şi hrana rece, apa cu noroi etc.

Am ordonat să se dărâme satul pustiu Ciorgun, să se ducă în timpul nopţii pe poziţia de luptă tot ce se găseşte: scânduri, uşi, mese, dulapuri, paturi, perdele etc., într-un cuvânt tot ce poate fi de folos. Echipe de la fiecare companie au tăbărât pe sat şi s-au întors încărcaţi – ca de la iarmaroc –, unii îmbrăcaţi în mantouri de damă, alţii în diferite ţoale. Este şi ceva comic în această... operaţiune. Unii mai mâncăcioşi au descoperit prin pivniţe murături, cartofi, sfeclă etc.

Prin curierul brigăzii, primesc de la Marcel Olteanu câteva rânduri şi două cutii cu ţigarete „General Antonescu". Camaradul căpitan Puşi Dragomirescu – care acum este şi el în anturajul ministrului de război – mă felicită şi-mi trimite şi el o cutie de 100 de ţigarete faine. Este frumos din partea lor şi le mulţumesc din toată inima.

Generalul comandant al brigăzii (Lascăr Mihail) ordonă ca toţi ofiţerii distinşi cu Ordinul „Mihai Viteazul" să ne adunăm la postul comandantului de grup pentru ca, personal, domnia sa să ne pună pe piepturi cruciuliţa albastră. Partea tragică este că nu mă pot încălţa, căci picioarele mi s-au umflat. Norocul meu că, printre tărhaturile aduse de Sima din sat, am descoperit o pereche de şoşoni, cam uriaşi, care-mi prind acum de minune. Postul de comandă al grupului este la patru kilometri înapoi + patru kilometri = opt kilometri de drum peste coclauri. Chem la postul meu de comandă pe căpitanii Burcu şi Stănescu şi pe locotenentul Ionescu pentru ca împreună cu ei să merg la grup să ne primim decoraţia. Întâmplarea face ca în ultimul moment să vorbesc la telefon cu căpitanul Păunescu (zis Piele Lungă) de la brigadă, care, printre altele, îmi mai spune: „Domnul ministru în iuţeală a plecat cu medaliile şi decretele respective şi că s-a telefonat la corpul de armată pe unde vor trece să le oprească acolo". Fac cunoscut tot prin telefon grupului cele aflate de la brigadă şi astfel suntem scutiţi de o oboseală zadarnică.

Numărul ostaşilor bolnavi creşte, creşte întruna. Doi ostaşi, care au venit cu mâncarea pe samare, au fost răniţi grav. Bieţii căişori au fost făcuţi ferfeniţă. Cazanelele de mâncare şi panerele cu pită au fost împrăştiate pe câmp. Compania 3 va răbda de foame în astă-seară.

29 decembrie. După multe băi fierbinţi cu tărâţe şi cu felurite oblojeli, simt că m-au mai lăsat durerile şi s-au mai dezumflat picioarele. I-am spus doctorului că ştiu mai multă

medicină ca el. Am învățat-o de la biata bunică-mea, săraca. Îmi iau inima în dinți și cu ciorapi mai subțirei reușesc să încalț bocancii. Iavaș, iavaș, trec pe la companii și la inamic văd lucruri pe care nu le-aș fi știut dacă nu mergeam la fața locului. Rușii s-au retras de pe panta de nord-vest, nu mai sunt acum chiar în nasul nostru. Au plantat mine pe o bună parte a terenului și cu grosul s-au instalat înapoia rețelelor de sârmă ghimpată, proaspăt construite. Sunt acum mai departe de noi și sperăm că vom avea mai multă liniște. Îmi pun pe schiță cele văzute la dușman. Ninge liniștit. Zăpada începe să se prindă. Mă întorc în bârlogul meu. Fum, fum, mizerie cumplită.

Cu toate promisiunile, nu cred că vom fi schimbați. Se zice că la dreapta noastră treburile merg bine. Se zice, se zice!

După cum se vede, rușii s-au cramponat la teren și sunt mari meșteri în organizarea terenului. Dacă vor fi lăsați în pace, peste scurtă vreme se vor lipi așa de puternic de pământ încât va fi foarte greu să îi dezlipim. Ce am prevăzut s-a întâmplat aidoma. Vor cu orice chip să păstreze Sevastopolul și peninsula Kerci și, desigur, când le va veni la îndemână, să ne arunce din Crimeea și poate și de aiurea.

Domnilor nemți, de ce n-ați avansat la timp? Împreună cu noi – săracii –, veți avea de furcă mai târziu.

În sfârșit sosește caporalul Gorgon, șeful popotelor, de la trenul de luptă de la Uppa, împreună cu ajutorul său, soldatul Bondrilă, care se laudă că este elevul Casei Capșa, precum Gorgon spune că la „Motanul Negru" din București l-a servit, personal, pe Grigoriță Iunian, pe când acesta era ministrul justiției. Măi, ce oameni mari! După ce desface oala cu ciorbă – care de astă-dată a ajuns plină la noi –, îmi predă corespondența, poșta, ziare etc. Cu mâna dreaptă își mângâie întruna sacul de merinde și mă privește galeș. „Ce-i, Gorgoane, ce te-a apucat?" „Dle maior, la mai mare!" Credeam că m-au avansat, deși nu mă așteptam la așa ceva.

Ca din Cutia Pandorei scoate din sac patru cruciulițe albastre cu cifra regală. Sunt cruciulițele Ordinului „Mihai Viteazul" pentru mine, pentru căpitanii Stănescu – Vițelul și Burcu Dumitru și pentru locotenentul Ionescu Vasile. Le primise la Uppa, de la sublocotenentul Bertescu, cu ordinul să-mi fie predate. M-am bucurat, firește. Am dat dispoziții lui Sima – valetul meu – să fie întinsă măsuța. Să pună la bătaie tot ce brumă mai avem – mâncare, băutură –, căci avem oaspeți... de seamă.

„Caporal Gorgon, treci în fruntea mesei! Bondrilă, treci tu alături. Ești acum generalul [mareșalul] Ion Antonescu, conducătorul țării, însoțit de adjutantul său. Îmi vei prinde pe piept cruciulița Ordinului «Mihai Viteazul», cu care Majestatea Sa, regele Mihai I a binevoit să ne distingă. Mă vei pupa pe ambii obraji. Executarea!"

Mai de voie, mai de nevoie, Gorgon și-a îndeplinit... misiunea, apoi „înalții" oaspeți am fost ospătați cum se cuvine.

Îmi amintesc că în toamna anului 1917, după apriga bătălie de la Doaga-Mărășești, ca tânăr sublocotenent (nu împlinisem 21 de ani), am fost decorat cu „Virtutea Militară" de către, fie iertat, regele Ferdinand Loialul (moșul tânărului rege de astăzi Mihai I), care, cu propria mână, mi-a prins decorația pe piept și m-a sărutat pe ambii obraji. Astăzi, pe linia de luptă, în fața cetății Sevastopol. pentru maiorul bătrân Scârneci Vasile, comandantul Batalionului 3 Vânători de Munte, această înaltă misiune este îndeplinită de caporalul popotar Gorgon Vasile. Doamne, câtă ironie!

Am dat fuga pe poziție și, cu multă bucurie și emoție, cu ritualul cuvenit. am prins pe piepturile tovarășilor mei de luptă cruciulițele albastre ale Ordinului „Mihai Viteazul".

Cruciulițe care în anul 1917 au fost inspirate şi desenate – cu mâna proprie – de către marele rege Ferdinand I.

Am aflat pe urmă toată povestea: ministrul de război, însărcinat de conducătorul țării să decoreze luptătorii pe linia frontului, nu şi-a putut îndeplini misiunea, împiedicat fiind desigur de către cei din suita sa. (Cunosc pe generalul Pantazi care, căpitan fiind şi comandant de companie în Batalionul 6 Vânători de Munte în anul 1917, a fost distins cu Ordinul „Mihai Viteazul" după luptele de la Coşna–Cireşoaia de pe Trotuş. Îl cunosc ca pe un om curajos şi plin de inimă.) Iepurii din jurul său l-au convins totuşi să se grăbească spre casă.[111] Ministrul a înmânat generalului Lascăr Mihail decorațiile pentru ofițerii brigăzii sale, care, auzind la rândul său că pe linia frontului nu-i de... glumit, şi-a găsit şi el de lucru pe undeva la adăpost de riscuri şi l-a însărcinat cu această treabă pe şeful său de stat-major, locotenent-colonelul Ignat Virgil. Acesta şi-a zis, la rândul lui: „Ce treabă am eu cu această... corvoadă? De ce să mă vâr ca musca în lapte?" A chemat la el ajutorii comandanților de batalioane, de la mine pe maiorul Traşcu Petre, care fiind şi el ocupat cu treburi de aprovizionare pe la nemți, l-a chemat pe ofițerul cu aprovizionarea, sublocotenentul Bertescu, care trebuia să aducă pâinea la trenul regimentar la Uppa (10 kilometri de linia de luptă) şi, la rândul său, şi-a făcut socoteala că nu se face să-şi piardă timpul – atât de prețios – şi l-a însărcinat pe caporalul popotar Gorgon cu această... delicată misiune. Unde eşti tu, Țepeş Doamne?

30 decembrie. Din ce în ce mai mulți bolnavi. Doftorim acum şi pe observatorii de artilerie germani. Sunt şi ei bolnavi, răciți copți. Au mai tăbărât în postul meu de comandă acum cinci pionieri nemți (un sublocotenent, un subofițer şi trei ostaşi). Sunt trimişi să planteze câmpuri de mine în fața locurilor mai vulnerabile ale poziției batalionului meu. Bine fac, căci astfel îmi mai scutesc ostaşii mei de accidentele atât de frecvente în asemenea operațiuni.

Suntem acum ca într-o cutie de sardele „Robert". Din puținul nostru, îi mai... ospătăm şi pe ei, căci sunt simpatici şi par oameni de ispravă şi la noapte ne vor face o bună treabă. Deocamdată facem bucățelele mai mici să ne ajungă la toți.

Ninge, ninge cu fulgi mari. S-a aşezat un strat bun de zăpadă. Aceasta ar fi bună la noi acasă la Poiana Braşovului. Aici ne-ar putea scuti. Bate vânt dinspre mare. Viscoleşte. Catacomba noastră este plină de fum, să-l tai cu cuțitul.

Batalionul 2 Vânători de Munte, totdeauna protejat de grup, urma să fie schimbat de pe poziție de către Batalionul 23 Vânători de Munte, dar în ultimul moment, ordinul este contramandat. Va rămâne pe loc, şi Batalionul 23 va schimba un regiment german, nu se ştie precis, 391 sau 401[112]. Ce bramburealâ, care se repetă întruna! Bieții ostaşi sunt purtați de colo până colo, de la Ana la Caiafa, prin ploaia de proiectile, prin frig şi zăpadă. Ce să fie oare? Le-a luat Dumnezeu mințile celor din comandamente?

---

[111] În memoriile sale, Constantin Pantazi pune schimbarea de program pe seama „stării de nervi" a generalului Mihail Lascăr. „Am vrut să merg să văd trupa pe front, însă Lascăr m-a încredințat că nu pot face inspecție decât dacă sunt dispus să stau pe poziție 48 de ore. Ceasurile mele fiind numărate, a trebuit să renunț; informațiile de la ofițeri m-au dus la concluzia că generalul Lascăr nu fusese niciodată acolo unde luptă ostaşii săi din linia întâi." (Constantin Pantazi, *Cu Mareşalul până la moarte*, ed. Alexandru V. Diță, prefață şi note de Adrian Pandea, Editura Publiferom, București, 1999, p. 175).

[112] Regimentele 391 şi 401 făceau parte din Divizia 170 Infanterie germană.

Maiorul Mareș, comandantul Batalionului 23, cu toți comandanții săi de companii, se adăpostesc în bârlogul nostru disperați, căci nu mai știu ce să facă. Ostașii lui – peste 300 – pieptul. Să nu-i ia în serios pe ștabi, să aștepte mai bine contraordinul.

În sfârșit, Mareș primește alt ordin: să meargă la Alsu, cale de 8-10 kilometri, unde se va întâlni cu comandantul Regimentului german 391 sau 401. Îi dau un agent să-l conducă acolo (noi am mai umblat pe la Alsu). Aici află că nemții sunt numai de o zi acolo și că nimic nu au de vreo schimbare. Deci, drumul de 10 kilometri a fost făcut de pomană. Află însă că comandantul Regimentului 401 se găsește la Karlovka. Doamne, Doamne, câtă inerție! Câtă oboseală, câți nervi, cât sânge se irosește din pricina celor de la brigadă în creierul cărora se pare că lucrează diavolul. Ostașii, bieții de ei, au ajuns la limita puterilor.

31 decembrie. Ninge și dinspre mare vine un val de ceață. Rușii trag întruna cu aruncătoarele, din fericire cu din cele mici.

În Novo-Șuli [Șuli; astăzi, Șturmove] – satul din fața poziției noastre – mare forfoteală de căruțe, autocamioane etc. Rușii, ori se pregătesc să o șteargă, ori ne coc ceva pentru Anul Nou.

Grupul mă cheamă la telefon și-mi spune: „Brigada este informată că inamicul a părăsit satul Novo-Șuli. În consecință se ordonă: Batalionul 2 Vânători de Munte să împingă una companie spre această localitate, iar Batalionul 3 Vânători de Munte să ajute cu toate mijloacele de foc de care dispune."

Îmi vine să cad jos, căci ieri am văzut cu ochii mei nu numai că rușii nu s-au retras, dar că s-au întărit solid înapoia rețelelor de sârmă, în bretelă, fapt pe care l-am raportat cu toată precizia și sinceritatea, marcând pe schița trimisă grupului ieri dimineață. Caut prin toate mijloacele să-i fac să înțeleagă că este o crimă să se mai verse sânge numai pe baza unei informații necontrolate. Cu toată strădania mea, nu-i chip să-i fac să mă înțeleagă. Vorbesc cu băieții de la Batalionul 2, căpitan Averescu și locotenent Cocoș, și ei sunt de aceeași părere. Sunt disperați, bieții, dar totuși trebuie să execute această diabolică... misiune, această aberație.

Ora 12,00. Suntem gata! Compania din Batalionul 2 țâșnește din șanț, Focul batalionului meu se declanșează instantaneu și masiv. După 60-80 de metri, camarazii de la Batalionul 2 sunt primiți cu un foc năprasnic de mitraliere grele și aruncătoare, tocmai din lucrările pe care le marcasem eu pe schiță ieri. Incursiunea sau reluarea de contact – care de fapt nici vorbă că se pierduse – ratează complet. Această... jucărică ne-a costat prea scump pentru efectivele noastre, atât de reduse: Batalionul 3 Vânători de Munte – 3 morți, 9 răniți; Batalionul 2 Vânători de Munte – 2 morți și 10 răniți.

Cei de la grup și de la brigadă își fac liniștiți siesta după o masă copioasă și desigur se pregătesc pentru Revelion. Zilele trecute n-am avut pierderi și eram așa de fericit. Brigada însă vrea mereu sânge, sânge. Doamne, de ce nu-i trăsnești pe toți în capetele lor atât de seci!

Rușii se răzbună și ne contraatacă pe întreg frontul Batalioanelor 3 și 2 începând de la **ora 14,00** și până seara târziu pe înnoptate. Aruncătoarele bat oarecum liniștite până la **ora 12,00**, trag acum pe întrecute, nebunește. Inamicului nici prin gând nu i-a trecut să ne lase... țuț, să o șteargă din nasul nostru fără ca noi să știm, așa cum pretinde brigada. Lăsați, domnilor, aiurelile, căci sunt mult, mult prea scump plătite. Ajunge!

Suntem amărâți, triști.

Caporalul Teichmann, Neață al nostru, s-a întors teafăr între noi. Este acum ras, tuns, *freș*, îmbrăcat nou din cap până-n tălpi, are o cască nou-nouță. Este foarte mândru dar amărât că și-a uitat muzicuța la baterie. Ce bine! Ne spune că numai mâine trebuia să vină, dar le-a tras chiulul celor de la baterie și a venit cu o zi mai devreme. Probabil că știe el ceva. A mirosit bunătățile noastre de Anul Nou.

Ora 18,00. Soseşte maiorul Traşcu Petre – ajutorul meu – însoțit de toți plutonierii-majori și de sublocotenentul [Atanasie] Bertescu, ofițerul cu aprovizionarea, vin toții de la trenul regimentar instalat hăt, departe, într-o suburbie a oraşului Simferopol, la vreo 120 de kilometri de linia frontului. Ne aduc felurite bunătăți din care nu lipsesc băuturica și țigaretele. Nu ne-am văzut de multă vreme. Sunt cam jenați, se simt cu musca pe căciulă – îndeosebi majurii –, îmi dau pe întrecute cu... periuța. Îi las să creadă că m-au înşurubat. Ne vom răfui mai târziu. Deocamdată le mulțumesc pentru vizită și pentru bunătățile aduse.

În timpul când Traşcu își etala bunătățile aduse, ruşii dezlănțuie un vijelios bombardament pe întreg frontul batalionului – în special la Companiile 1 și 2, care raportează că ruşii se mişcă. Mă harnaşez repede, îmi pun casca la centură, îmi armez pistolul-mitralieră și cu credinciosul meu sergent Chiper o zbughesc din bârlog, lăsându-mi musafirii baltă. Ostaşii mei de la grupul de comandă ştiu că atunci când îmi iau casca și pistolul-mitralieră trebuie să fie pe linia de luptă ceva serios.

Grăbiş, grăbiş, mai mult în pas alergător, ajung pe linia de foc, unde s-a încins o luptă aprigă. Din ambele părți ale frontului, ploaie de rachete de toate culorile, este o feerie. Cer imediat artileriei noastre trageri de oprire și contrabaterie, de la postul de comandă al Companiei Armament Greu – locotenent [Nicolae] Bondoc. Urc în piept panta cu zăpadă. Un proiectil se sparge foarte aproape de noi, gloanțele ne vâjâie pe la urechi. Chiper mă întreabă dacă m-a plesnit vreo schijă și când îi spun că sunt teafăr, își face cruce. Acum el este... umbra mea, de când s-a prăpădit bietul Pitiş, pe care și el îl iubea aşa de mult.

Suntem acum pe creastă, unde ai mei sunt încleştați într-o luptă pe viață și pe moarte. După trei sferturi de oră, ruşii sunt daţi peste cap într-o luptă aprigă, piept în piept. Zăpada imaculată a fost stropită cu mult sânge. Mulți răniți ruşi au rămas printre rețele de sârmă ghimpată și se văicăresc jalnic. Cine i-a pus? Ce-au căutat au găsit. Se lasă liniştea. Din când în când, un tun mai horcăie. Agale, iavaş, iavaş, mă întorc cu Chiper la postul meu de comandă, unde sarmalele clocotesc iabraş pe sobița noastră. Luăm gustările – aperitivul – cu rom. Nemții sunt invitații noştri. Neață a brodit-o bine cu graba către noi. Turbează că nu ne poate... delecta cu muzicuța lui. Avem o masă copioasă: brânză, sarmale de porc, friptură de găină, vin și chiar şampanie, prăjituri etc. Ne aşternem pe chef. Traşcu îmi arde un discurs. Nemții, hop și ei.

Este **ora 24,00.** Peste o clipă este Anul Nou. Sfântul Vasile, ziua numelui meu. Începe anul 1942. Ce ne va aduce oare acest an?

Cei din cazemată, în monom, mă fitirisesc, mă felicită pentru ziua numelui. Chem la telefon comandanții de companii și plutoane și din toată inima mea le urez numai bine și iar bine.

Grupul mă felicită la telefon și, prin fir, ciocnim un pahar de şampanie.

Cei de la grupul meu de comandă formează o echipă cu ursul, cu buhaiul și cu pluguşorul. Ce resurse, câtă imaginație, cât sunt de legați de tradiție țăranii noştri!

Către **ora 2,00**, oaspeții ne părăsesc. Se duc la trenul de luptă. Îi conduc o bucată de drum. Este o noapte minunată. Ne pregătim culcuşurile. În hruba noastră este acum

o liniște ca de mormânt. *Ciolovecii* sunt şi ei cuminți. Pot şi ei să fie de omenie când vor. Gândurile noastre zboară către cei dragi şi scumpi de-acasă. Se vor încrucişa pe drumul lung cu gândurile lor bune.

Nu este chip să adorm. Prin fața ochilor – ca într-un fim – se perindă multe, multe şi îndepărtate întâmplări. Iarăşi mi-aduc aminte de anii copilăriei. În această noapte mi-am făcut... debutul ca înger în ceata de *Vecleem* şi bunica mea dragă a trebuit să mă oblojească apoi câteva zile, căci am răcit zdravăn. Apoi am avansat *Baltazar*. Şi, după un lung stagiu, cu anii, am ajuns în sfârşit *Irod*.

Anii trec, anii trec! Încep să simt că îmbătrânesc, dar alte bucurii vor veni totuşi: socru, bunic etc.

Sunt în astă-noapte exact şase luni de când pe la Vicovul de Sus, în Bucovina, am trecut granița.

1 ianuarie 1942. Noaptea a fost minunată, cu lună plină, clar ca în miezul zilei. Soare cu dinți. Această frumoasă zi prevesteşte oare zile mai senine pentru anul 1942?

De la şefii dinapoi, primesc – prin telefon – felicitări pentru ziua numelui meu. Vecinii din dreapta şi stânga mă felicită şi ei, mă bucur şi le mulțumesc la toți din toată inima. Dau o fugă până pe linia întâi de foc şi strâng mâna fiecărui ostaş. Mă înduioşează când îi văd cu câtă dragoste mă privesc, dar sunt şi îndurerat când văd cât de puțini au rămas. Aş fi voit să le pot strânge mâna la toți cei cu care am plecat de-acasă.

Lui Neață i-a sosit muzicuța şi, când mă întorc în bârlog, mă primeşte cu un marş zdravăn. Găsesc aici şi pe locotenentul german Fosberg, comandantul Bateriei 7 din Regimentul 150 Artilerie[113], care trage în sprijinul batalionului meu. Împreună cu subofițerul care îl însoțeşte, ne felicită pe noi şi pe observatorii lor de artilerie. Ne mulțumeşte pentru camaraderia şi îngrijirea deosebite ce le-o arătăm. Îmi dăruieşte o sticlă de coniac francez „Hennessy". Îi poftim la masa noastră (Neață este şi el părtaş). Ne pozăm cu toții în fața cazematei şi apoi ne despărțim buni prieteni.

Odată cu căderea nopții, în hruba noastră se aşterne liniştea, monotonia, tristețea. Sunt aşa de lungi nopțile, aşa de reci, aşa de hâde...

Ruşii nu obosesc deloc, trag întruna, cu tot ce au. Nemții nici de Anul Nou nu i-au putut face *Führer*-ului cadou Sevastopolul. Vom aştepta Sfintele Paşti (să nu fie ale... calului).

Îmi verific legăturile telefonice şi radio cu companiile şi cu artileria. Vrednicul caporal Tera – şeful echipei de telefoniști – cu materialul adunat de pe tunul de coastă din cazemata noastră, care acum ne face încălzire centrală, şi cu material din telefoanele stricate, a construit un microfon care, agățat în fața centralei telefonice, transmite foarte clar tot ce emite radioul nostru – popular – cocoțat deasupra centralei. Maestrul Sibiceanu de la „ARO" din Braşov ne mai descrețeşte frunțile cu arcuşul lui năstruşnic. Companiile şi plutoanele de pe linia întâi ascultă şi ei prin telefoane şi noaptea târziu, când mă hotărăsc să le mai tai legătura, mă pomenesc cu... proteste: „Halo, halo, domnule maior, vă rugăm mai lasă-ne oleacă de muzică." În special locotenentul Bondoc de la Compania Armament Greu este un mare... meloman.

După ce le îndeplinesc dorințele, mă aştern pe scris la opaițul meu. Răspund părinților şi rudelor ostaşilor care mă întreabă de soarta alor lor. Pentru cei care mai sunt în viață, fie aici cu mine, fie răniți şi evacuați, prin spitale, treaba îmi este mai uşoară. Pentru

[113] Din compunerea Diviziei 50 Infanterie germane.

cei care au murit îmi este tare greu, dar le răspund cu slove de îmbărbătare. Pe ostaşii în viaţă, care nu scriu celor de-acasă, îi dojenesc, le fac morală cum se cuvine şi, în faţa mea, îi pun să scrie celor de-acasă şi le mai dau şi cărţi poştale de... rezervă.

Pe linia frontului, difuzoarele ruşilor au intrat din nou în funcţiune. Ne descriu, în culori sumbre, viaţa celor de-acasă. Ne cheamă în rândul lor, că de nu, praf şi pulbere se va alege de noi etc. Pe mine, care mă cunosc (nu ştiu de unde), la început m-au luat cu binişorul, acum mă ameninţă „Măi, Scârneci, slăbănogule, dacă nu te predai, vom avea grijă să-ţi luăm pielea etc.".

Nemţii nu se lasă mai prejos şi tot prin difuzoare încep şi ei... poveştile. Au spicherii lor, în limbile rusă, tătară, uzbecă etc. Conversaţiile amicale durează până-n revărsatul zorilor. Şi unii şi alţii sunt convinşi că au făcut treabă. Treabă pe spinarea noastră, căci ruşii, ca să... amuţească graiul difuzoarelor nemţilor, trag pe noi cu tot armamentul. Ce să-i faci? Capra bese şi oaia o pate.

2 ianuarie. Frig, frig. Ostaşii se îmbolnăvesc şi degeră grozav. Nu avem medicamente nici pentru degerături, nici pentru dizenterie. De mult şi de multe ori am tot cerut, dar nimeni nu vrea să ne audă. Plec la observatorul de artilerie german să-l îndemn să mai ceară focul bateriei sale (ai noştri spun că au... depăşit alocaţia), să tragă chiar şi numai aşa, de amorul artei, să mai ridic moralul şi curajul ostaşilor mei, care sunt copleşiţi de urgia ruşilor. Pe drum spre Compania 1, sunt prins într-o ploaie de proiectile felurite. Pe creastă, de la Compania 1 spre Compania 2, o mitralieră grea din dreapta rade cu foc susţinut creasta. Ard câteva culcări urgente şi apoi în zigzag, în pas alergător, înainte. Neamţul cu agenţii săi care mă însoţesc au rămas în urmă. Le fac semn să se întoarcă pe contrapantă. Nu vreau să-i am pe suflet. Trec pe întreg sectorul batalionului şi după două ceasuri sunt iarăşi la postul de comandă, unde îi găsesc pe foştii mei însoţitori nemţi. Sunt de mult aici şi bine au făcut.

Bombardament obişnuit. Neamţul m-a înţeles şi le arde ruşilor câteva rafale ţepene.

Noapte rece cu lună plină, de care ruşii profită din plin şi ne sâcâie întruna cu focul lor. A început să ne ia în primire şi aviaţia lor de bombardament. Din fericire acţionează prost, aşa la întâmplare, cu grabă, de frica *Messerschmitt*-urilor germane. Multe din bombele lor sunt... mute, nu explodează.

3 ianuarie. Ora 4,30. După un bombardament năstruşnic, ruşii trec la atac. Sunt luate în primire Compania Cercetare şi Compania 2, apoi restul. Cer imediat trageri de oprire. Tunarii au răspuns cam târziu apelului şi nu plasează focul acolo unde ne doare.

Au atacat cam două plutoane şi, după 40 de minute, au fost aruncaţi înapoi, daţi peste cap. Cred că nu puţini au rămas fără suflare.

Pe restul frontului, spre dreapta (Batalioanele 24 şi 4 Vânători de Munte), atacul ruşilor continuă, dar din ce în ce mai slab.

Am capturat şi trei prizonieri. Sunt români din Caucaz! Au fost aduşi pe mare în noaptea de 1 ianuarie şi imediat au fost încărcaţi în autocamioane – ca viţeii – şi, ghiftuiţi de votcă, au fost aruncaţi în luptă. Li s-a spus că au în faţă italieni şi francezi care nu vor lupta, ci vor fugi sau se vor preda. (Ce părere bună au ruşii despre fraţii noştri întru latinitate!) Li s-a mai spus că românii şi nemţii au fost luaţi de aici, de pe front, şi duşi la Kerci şi Feodosia, unde ruşii au debarcat două divizii etc.

Este adevărat că în noaptea Anului Nou, pe o mare furtunoasă şi întuneric beznă, ruşii au reuşit să debarce masiv la Feodosia şi mai puțin la Sudak[114]. Nemții, puțini la număr (un boț de pionieri), au fost complet surprinşi şi mai erau şi în Revelion. După ce au pus piciorul pe uscat s-au apucat de băutură şi, cu agenții lor civili, surori de caritate şi chiar polițişti, aflați acum în slujba nemților, au trecut la răzbunări. Nemții, surprinşi la petrecere, prin locuințele lor, au fost măcelăriți. Puțini, în cămăşi şi izmene, au reuşit să fugă spre Starîi Krîm [astăzi, Starii Krim].

În fostul palat al hanilor tătari, în frumosul parc de pe Dealul Feodosiei, transformat în sanatoriu, se găseau peste 400 de ostaşi germani în convalescență. Ruşii, însoțiți de surorile de caritate (*sistrițe*), au tăbărât într-un sanatoriu, au deschis ferestrele, au aruncat apă pe aceşti nenorociți şi apoi în chip de blocuri de gheață i-au aruncat pe ferestre. Era un ger cumplit. Cu aceste... treburi nesocotite, pe ruşi i-a apucat ziua. Dinapoi au venit la fața locului, repede, unități germane şi un batalion din Brigada 4 Vânători de Munte română, ce se afla în rezervă şi, până la ora prânzului, ruşii au fost aruncați în mare. Iar cei care nu s-au putut trezi din băutură au fost luați prizonieri.

Din cauza hulei pe mare, vasele ruseşti cu muniții s-au rătăcit şi au ajuns pe la Kerci etc.

Şi de astă dată, ruşii n-au ştiut sau n-au voit să exploateze succesul debarcării, căci, dacă îşi vedeau de treabă cu socoteală, pe şoseaua asfaltată Feodosia–Starîi Krîm–Karasubazar, ajungeau în timpul zilei în inima Crimeii, la Djankoi, şi ne închideau pe noi toți aici. Ce uşor puteau face aceasta, dacă aveau cap.

Viscoleşte şi, deşi este soare, este totuşi foarte frig. Şuieratul vântului, cu zgomotul obuzelor care se sparg, formează un concert lugubru, trist, de moarte.

Lui Neață i-a mai sosit de-acasă din Schlesien[115] un pachet – o cutie cu biscuiți. De data aceasta este tare dornic să ne ofere la toți. Camarazii lui spun că Johann (Neață) primeşte cele mai multe pachete şi scrisori de-acasă din întreg regimentul lor. Neață aude şi se umflă în pene. Îmi arată fotografia logodnicei lui. O cheamă Ani, are 30 de hectare de pământ, unde cultivă cartofi şi sfeclă. Îmi etalează apoi o mulțime de poze de-ale lui, de pe unde a colindat cu regimentul, prin Franța, Polonia, Salonic – Grecia, Bulgaria. Este un om umblat. Spune însă că nicăieri nu i-a plăcut ca în România. Ne perie, ştie el de ce. Sima îl învață româneşte, la gura sobei. Prinde repede. I-a venit acum schimbul şi pleacă pentru trei zile înapoi la baterie. Spune că-i pare rău, căci la noi trăieşte mai bine. Astăzi – de plecare – s-a simțit, şi aduce şi el un braț de lemne. Are o manie: când iese afară, chiar şi pentru el, lasă vestonul la uşă, să fie mai uşor.

Câteva bombardiere ne dau târcoale. Ne... cinstesc cu vreo zece bombe, ne mitraliază şi apoi *dasvidania*[116], n-au făcut nicio ispravă.

Fiindcă n-am ce face, îmi răscolesc amintirile:

Din cei cu care am trecut Nistrul la 17 iulie 1941 eu am rămas – edec – singurul comandant de batalion în toată brigada (din cei plecați peste Nistru).

1. Locotenent-colonelul Ionescu-Breaza, comandantul Batalionului 1 Vânători de Munte, a şters-o de mult în țară, îmbolnăvindu-se de „Crimeită".

[114] Debarcările sovietice au început la 26 decembrie 1941 la Kerci. Au urmat Feodosia (29 decembrie) şi, cu efective mai reduse, Evpatoria (5 ianuarie 1942) şi Sudak (15 ianuarie 1942). Situația a fost complet restabilită de trupele germane şi române abia la sfârşitul lunii ianuarie 1942.

[115] Silezia.

[116] Din lb. rusă, *do svidania* = la revedere.

2. Locotenent-colonelul Citirigă, comandantul Batalionului 2 Vânători de Munte, bolnav de „Sevastopolită", a plecat şi el acum zece zile.

3. Locotenent-colonelul Dimitriu Gheorghe – Didi, comandantul Batalionului 3 Vânători de Munte (al meu), îmbolnăvindu-se de „Nipruită", a luat-o din loc la 14 septembrie, în preajma trecerii Niprului etc.

4. Locotenent-colonelul Niculiu, comandantul Batalionului 4 Vânători de Munte, înainte de a intra în Crimeea s-a îmbolnăvit şi el de „Crimeită" şi a şters-o.

5. Locotenent-colonelul Mihail, comandantul Batalionului 23 Vânători de Munte, a întins-o în țară înainte de a intra în Crimeea, deci „Crimeită".

6. Locotenent-colonelul Marinescu – nea Fănică Viteazul – înaintea atacului Dealului Capelei, 18 decembrie 1941, a şters-o şi el acasă, la Predeal.

7. Colonelul Ludwig, comandantul Grupului 1 Vânători de Munte – grupul nostru –, a luat calea Braşovului... bolnav de „Crimeită".

8. Maiorul Mareş, recent comandant al Batalionului 23 Vânători de Munte a luat-o şi el din loc ieri dimineață.

9. Locotenent-colonelul Ignat Virgil, şef de stat-major al brigăzii noastre, a plecat şi el în țară, la băi, pentru sănătate.

10. Năstruşnicul colonel Mociulschi Leonard, secundul brigăzii, a întins-o la Braşov, fiind tare răcit înaintea atacului Dealului Capelei etc.

Apoi, alții mai mititei. Toți care au şters-o sunt decorați cu Ordinul „Mihai Viteazul" şi unii cu „Crucea de Fier". Ostaşii comentează sever aceasta, şi pe bună dreptate. Domnilor de la brigadă, nu vă temeți că şi eu, „fraierul" – cum mi se mai spune –, o voi lua-o din loc? Fiți liniştiți, nu voi pleca decât împreună cu toți ostaşii mei, care vor mai trăi, şi atunci vom ajunge la Braşov peste Cluj. Nu-i voi părăsi, îi iubesc şi îi stimez prea mult!

4 ianuarie. Undeva în dreapta, la sudura cu Batalionul 2 Vânători de Munte, s-a cuibărit o mitralieră rusă şi trage acum cu furie de-a lungul şoselei spre postul de comandă al nostru şi chiar în spatele batalionului meu, şi cum vede mişcare, ne ia în primire. Caporalul telefonist Bârsan a fost plesnit în pulpa piciorului drept. Din fericire, nu i-a atins osul.

Un stol de dropii splendide – cât gâştele de mari – au fost prinse într-o perdea de şrapnele trase de ruşi şi de avioanele noastre. O dropie grasă, frumoasă s-a prăvălit peste noi. O înhățăm şi o jumulim la iuțeală. Mersi, fraților *cioloveci*, aşa... vânat frumos şi fără trudă, mai rar. Din măruntaie vom face o ciorbă de potroace, apoi o friptură la tavă pe varză acră, capturată din Ciorgun, untura o rezervăm pentru pâinea pregătită, frecată cu usturoi. Vom avea un ospăț fain la care se va înfrupta şi colonelul Marinescu, comandantul grupului cu suita sa. A brodit-o bine, a avut miros când a nimerit la noi.

Căpitanul Stănescu – Vițelul iarăşi face pe fleoarța. Şi-a părăsit compania de pe linia de luptă. Susține că este beteag, dar mănâncă ca un lup. Doctorul spune că nu are nimic, dar l-a scutit trei zile să-şi mai vină în fire. I s-a făcut băiatului de ducă, are acum Ordinul „Mihai Viteazul" şi el. A întins-o deocamdată la Novo-Şuli, dar peste trei zile îl voi aduce de gât înapoi la datorie.

Pe cei de la brigadă iarăşi i-au apucat pandaliile. În fiecare minut mă întreabă, prin telefon, câte lovituri au tras ruşii, câte maşini au intrat şi ieşit din Novo-Şuli, ce intenții aveau etc.? (Ca şi cum aş fi Oracolul de la Delphi sau Iulia Poloneza.)

Trașcu, ajutorul meu, nu este de găsit. Cei dinapoi nu vor în ruptul capului să se mai apropie de linia frontului. Stau toți și benchetuiesc la Simferopol, la peste 100 de kilometri de noi.

5 ianuarie. Gerul s-a mai potolit. Dinspre sud bate un vânt călduț. Zăpada se duce văzând cu ochii.

Rușii aduc mereu, cu vapoare, trupe din Caucaz. Ieri, într-un singur vas au adus pete 1 500 de nenorociți, toți neinstruiți (mai bine). O turmă pe care o înghesuie în autocamioane – pe care noi le vedem și le numărăm. Sunt ghiftuiți cu votcă și apoi împinși de la spate de către comisari și politruci; sunt îndreptați spre noi. Dacă unul șovăie sau îndrăznește să întoarcă capul înapoi, este împușcat de politruci, fără pic de milă.

De la mică distanță, îi luăm sub focul nostru bine ochit și reperat. Se aud vaiete, înjurături, blesteme, focuri de pistol în spatele lor. Cei care fug înapoi sunt pe loc curățați de șefii lor. Doamne, ce tragedie!

Mâine, alții la rând vor înălța grămezile de cadavre din fața poziției noastre.

Pe americani și pe englezi îi scarmănă bine japonezii în Extremul Orient. Înghit cu nemiluita hapuri amare. Cine caută găsește!

Rușii continuă să ne distreze prin difuzoarele lor. Fac de-a dreptul o propagandă copilărească pe care o încheie cu „Trăiască regele Carol, trăiască regele Mihai, trăiască România, trăiască mareșalul Antonescu etc.". Ați luat ce a fost al vostru, ce mai vreți (bine că recunosc), de ce nu plecați acasă? Ne mai servesc și adevăruri crude: „Ostași ai Batalionului 23 Vânători de Munte, de ce mai luptați? Căci fostul vostru comandant, locotenent-colonelul Mihail, după ce a luat «Mihai Viteazul», a fugit acasă, în țară. Maiorul Mareș, care l-a urmat la comandă, după ce s-a asigurat cu Ordinul «Mihai Viteazul», v-a părăsit și el în ziua de 3 ianuarie!"(Ce bine sunt informați și câtă crudă dreptate au.)

Vecinii noștri din stânga, Batalionul 23 Vânători de Munte, sunt păscuți numai de ghinioane. La atacul Dealului Capelei, și-au pierdut toate tunurile anticar și aruncătoarele grele. Alaltăieri, căruța lor, care le aducea cadourile de Crăciun, din neghiobia conducătorului, a trecut peste satul Ciorgun și a... nimerit la ruși, care au deschis focul împușcând caii. Conducătorul a luat-o la sănătoasa înapoi și rușii s-au ospătat bine. „Nu-i pentru cine se pregătește, ci pentru cine se nimerește" – spune o zicală.

În fiecare pachet se găseau: ½ kg de zahăr; 2 pachete de țigări „[Mareșal] Antonescu"; 1 cutie de chibrituri; 2 cărți poștale; 2 cărți poștale ilustrate – una cu chipul regelui, una cu mareșalul Antonescu; o iconiță de metal.

Ora 23,00. Ca din senin, o rafală, o vijelie de bombe de aruncătoare grele și ușoare se năpustește peste noi timp de un sfert de oră, apoi liniște, liniște. Mușteriii care au sosit ieri în cele 20 de autocamioane la Novo-Șuli își fac... debutul...

Brigada iarăși ne sâcâie, se amestecă în ciorba noastră, vrea să-mi scoată de pe linia de luptă o companie în rezervă, să-mi slăbească linia care și așa este destul de anemică. De ce nu-și văd oamenii ăștia de treabă? Refuz executarea acestui ordin.

6 ianuarie. Timp moale, moină, zăpada s-a dus și bine a făcut. Rușii din fața noastră sunt proaspeți și mai mulți și tare arțăgoși. Trag de rup pământul. Nu-i bai. Se vor învechi și mai ales se vor împuțina, se vor liniști, unii dintre ei chiar pe veci.

Scot de pe linie Compania 2 și o instalez în trei case – ce-i drept cam dărăpănate –, în satul Ciorgun. Se vor mai odihni, se vor curăța de păduchi, căci tare mulți mai au.

După ce-i cuibăresc în cantonament, stau cu ostaşii de poveşti. Cu toate greutăţile şi necazurile ce îndură, găsesc totuşi prilej de glume, cu mult duh. Ce superbi sunt aceşti ţărani! Ce bine ar fi ca şi ofiţerii lor să-i egaleze, căci din nefericire o parte dintre ei au devenit fricoşi, mincinoşi. Simulează în mod ordinar fel de fel de boli, numai şi numai să poată fugi de la datorie.

Observatorii de artilerie germani au primit ordin să se mute în sectorul Batalionului 23. S-au despărţi cu regret de noi. Neaţă a trecut dimineaţă cu schimbul prin faţa postului meu de comandă. Era lac de apă şi încărcat cu boarfe. L-a zărit pe sergentul-major Florică şi l-a întrebat de mine, apoi, tare trist: „Florică, jale. Prăpăd, *nema* ţigare, *nicht* căldură." Bietul Neaţă, cât ne lipseşte. Ostaşilor mei le pare rău că n-a fost între ei când am primit – cu întârziere – pachetele de Crăciun, ca să se înfrupte şi el din puţinul primit. Ce buni sunt ostaşii mei dragi!

Bârlogul nostru s-a transformat astăzi în spălătorie. Pe tunul de coastă şi pe sârme s-au întins la uscat rufele de diferite forme şi mai ales culori. Toţi au acum tricouri vărgate de marinari, căci cazemata am moştenit-o de la marinarii artilerişti de coastă, care, în graba lor, şi-au uitat mult echipament aici. Ostaşii cântă „Marinarii, pe covertă...".

În satul Ciorgun găsesc mereu fel de fel de lucruri, de boarfe, unele mai curioase ca altele. Din fiecare incursiune – cum spun ei –, se întorc încărcaţi. Au căpătat o mare dexteritate în dibăcirea lucrurilor ascunse. Cu un băţ lung, cu un cui la capăt, sondează acolo unde bănuiesc ceva şi niciodată nu se întorc cu mâna goală.

Astăzi am văzut un neamţ, lung cât o prăjină, îmbrăcat cu o blană de damă, de lutru. Îi venea deasupra genunchilor şi braţele erau jumătate afară. Pe cap purta casca de oţel şi era tare mândru.

Ora 20. Întuneric beznă, nu se vede la o palmă. Ruşii au mai rărit-o cu bombele. Liniştea nopţii este întreruptă de focul armelor uşoare: pic, pac, pic, pac... şi de lătratul mitralierelor. Sunt frânt de oboseală şi de multe, multe griji. Mentalitatea ofiţerilor mă pune pe gânduri. Cât priveşte idioţia şefilor, până la urmă o vom scoate la capăt, dacă vom mai trăi.

Cartuşele trasoare albe luminoase ale ruşilor se încrucişează cu ale noastre, roşii. Piuitul lor se îngână. Ploaie de rachete multicolore, cu steluţe, cu paraşute. Ce frumos este. O feerie! Ce păcat că în această noapte nu sunt undeva la Snagov sau pe lacul Cişmigiu, şi nu aici, unde moartea ne pândeşte clipă de clipă. Undeva, acolo, unde această feerie să nu fie... regizată cu gânduri ascunse, cu răutate, cu perfidie.

Îmi aştern acum capul pe cojocelul moale şi atât de bun, în chip de pernă; trupul bătrân şi trudit, pe foaia de cort aspră cu nasturi care mă înghiontesc, dar pe care am început să nu-i mai iau în serios.

Păduchii se vor putea plimba şi hrăni în voie căci sunt prea trudit ca să-i mai pot pune la... respect. De altfel, m-am deprins cu aceste lighioane şi nu ştiu, zău, ce mă voi face fără aceşti... chiriaşi nepoftiţi şi fără plată.

Pachetele-cadouri s-au terminat, căci a fost un pachet pentru doi ostaşi. Ar fi fost aşa de greu să se trimită un pachet de fiecare ostaş? Am rămas aşa de puţini. Prin gazete se face aşa mare tămbălău pe chestia acestor cadouri – „pachetul ostaşului". Cu împărţirea cruciuliţelor şi iconiţelor a fost greu, căci fiecare ostaş ar fi voit să le aibă. Unii ostaşi, mai puţin mâncăcioşi, au dat tot avutul din pachet pentru o cruciuliţă sau iconiţă.

Gândul îmi zboară către satul meu. În această zi, de Bobotează, în anii copilăriei, părintele, bătrânul Spornic, venea la noi acasă cu boboteaza. Din căldăruşa cu apa sfinţită, cu mănunchiul de busuioc ne stropea capetele plecate, al bunicuţei şi al meu.

Pe masa albă, din odaia dinainte, sfântul părinte sfințea apa și colacii. Pe plită sfârâiau scovergile – gogoșile înecate în untură.

După-masă, în tânărog[117], pe zăpadă, cu ger tare, se încingea jocul, bătuta și învârtita, jucate cu foc de flăcăi numai în cămăși și cu pinteni la opinci. Fetele, numai bujori, cu iile înflorate, cu catrințele roșii, minunat prinse în brâu, cu atâta grație, cu atâta gingășie, săltau într-un vârtej. Ce frumos era, dar câtă vreme a trecut de atunci!

7 ianuarie. Ora 2,00. Un violent bombardament de artilerie și aruncătoare și toate mitralierele rușilor latră cu furie. Ce le-a venit la această oră? Un ostaș de-al nostru, în loc de o rachetă albă pentru luminat, a tras o rachetă roșie. Rușii au văzut roșu, s-au speriat, crezând că este semnalul nostru pentru atac. Au consumat muniție cu nemiluita, dar din fericire nu am avut nicio pierdere. Paguba a fost numai a lor.

Căpitanul Stănescu și-a terminat cele trei zile de scutire medicală. După ce i-am trimis un ordin drastic, mi s-a prezentat. A uitat că la început mi-a spus că suferă de plămâni. Acum se vaită că are picioarele degerate. Cele dinainte?

Căpitanul Burcu s-a prezentat la mine în chip de fleoarță și lamentându-se, bătând câmpii, mi-a spus că suferă cumplit de sifilis și din când în când îl ia așa cu nebunie. Vrea să meargă înapoia frontului pentru tămăduire. I-am repezit cum se cuvine și i-am trimis urgent la companiile lor. Amândoi – în urma propunerilor făcute de mine – au fost decorați cu „Coroana României", „Steaua României", Ordinul „Mihai Viteazul", „Crucea de Fier" germană. Doamne, cum m-au înșelat, cum m-au păcălit!

Ora 12,00. Vizitez Compania 2 care se află în refacere pentru 48 de ore în Ciorgun. Ostașii și-au mai revenit, s-au mai dezmeticit. Sunt toți ocupați cu... vânătoarea păduchilor – bogată vânătoare. Cazanele fierb în clocote. Astăzi fiind Sfântul Ioan, îi felicit pe cei care poartă acest nume. Sunt puține 48 de ore, dar ostașii mei sunt vrednici și vor ști să profite de acest timp. Trec pe la plutonul de aruncătoare grele. Stau acum mai bine în cele două cazemate moștenite de la ruși, au fost întoarse cu fața spre mare.

Ora 13,30. Urc pe poziție la Compania 3. Sunt luat în primire de o ploaie de bombe. După câteva culcări – mătănii – rapide, am ajuns până la 20 de metri de postul de comandă al companiei, unde sunt încadrat într-un cerc de foc. Cercul se strânge, se strânge. Ce ne facem, fetelor?

La pământ, răbdare, tutun și speranță. După 15 minute, amicii se calmează și îmi văd de treburi.

Chiper – umbra mea – iarăși face cruci, mulțumind lui Dumnezeu că am scăpat așa ieftin, că ne-a ocrotit. El simte când mă pregătesc să plec pe linia întâi și grav și solemn – fără să-l îndemn – mă așteaptă la ieșirea din bârlog. Ce credincioși, ce mari sunt, câte comori au în suflet astfel de ostași! Cât de puțin sunt cunoscuți și prețuiți!

Ora 14,30. Mă întorc la postul de comandă. Am o poftă de mâncare ca de păianjen și mănânc ca un lup. Mi-au prins bine zecile de culcări în noroiul cleios.

Nu cred să existe pe glob neam mai inventiv, mai dibaci ca țăranii noștri. Telefoniștii, agenții de legătură, radio „G"-iștii forfotesc pe coclauri și vin încărcați cu fel de fel de lucruri: rachete de toate culorile cu pistoalele respective; tunulețe aruncătoare de grenade; pistoale-mitralieră; echipament diferit; foi de cort, încărcate cu muniție de tot felul etc. Toate părăsite de ruși și de germani în timpul luptelor. Le meșteresc, le repară. Sunt toți înarmați până în dinți, acum.

[117] Pășune, fâneață, locul pentru joc (reg.).

Într-o viroagă, au descoperit astăzi două mari acumulatoare de 7 metri, părăsite de ruşi, şi la iuţeală, cu două becuri mici de la tunul din cazemata noastră, am avut lumină electrică. De două ceasuri am o lumină fainâ, simpatică. Citesc, devorez pe Talleyrand. Până acum, nu m-am putut bucura de o aşa plăcere. Ostaşii mei mi-au făcut-o. Le mulţumesc.

În sobiţa noastră sfârâie acum balalaici, armonici, viori, de care ostaşii s-au săturat scârţâindu-le. Incursiunile în sat tot mai dau roade. Se mai găsesc alimente ascunse de locuitorii care au părăsit satul. Nemţii puteau sta aici ani de zile, mureau de foame şi nu le... dibăceau.

8 ianuarie. După vacanţa de Crăciun, copiii au reînceput şcoala. Ce rău îmi pare de Răducu şi Ancuţa. Încep pentru ei din nou grijile. Măcar de-ar fi avut zăpadă la Poiana Braşovului să zburde voioşi pe schiuri şi pe săniuţă, căci, mai devreme sau mai târziu, nici ei nu vor fi scutiţi de griji şi de necazuri.

Sărbătorile au trecut toate. Pentru noi au fost numai cu numele. La cele viitoare poate vom fi mai norocoşi. Am avut mulţi Ioni şi cu multă bucurie le-am putut strânge mâna.

Brigada, nemaiavând ce face – căci acum toate batalioanele sunt plasate pe linia de luptă –, ne pisează cu fel de fel de ordine caraghioase: ţinuta ofiţerilor pe stradă şi în localuri; câţi metri de şanţ s-au lucrat, profilul lor; câte adăposturi; să se trimită tabele cu mai multe rubrici complicate etc. Apoi, recomandaţii: cum se păstrează şi se întăreşte moralul trupei şi ofiţerilor; cum se pregăteşte hrana etc. Bineînţeles, ameninţările nu lipsesc. În spatele liniei de luptă au pus cordoane de *jandari-găinari*, cum le spunem noi. Pe cei din sectorul meu i-am pus pe goană, i-am trimis înapoia brigăzii, căci acolo sunt destui care dau bir cu fugiţii.

Zi mai calmă. Nu am avut niciun rănit şi numărul bolnavilor a început să scadă.

Vremea s-a îndreptat simţitor, tocmai acum când am primit cojoacele. Este chiar cald. Ostaşii au acum adăposturi bune, ticsite cu saltele şi madraţe aduse din sat. Îşi pot face chiar pe linia de luptă câte-un ceai. Aceasta mă bucură.

9 ianuarie. Zi minunată cu un soare frumos care ne încălzeşte bine. Avioanele germane au luat-o dis-de-dimineaţă la treabă, şi o fac bună. Aruncătoarele ruseşti au mai rărit-o cu focul lor. Ostaşii au ieşit din adăposturi şi se întind la soare. Toată lumea este mai vioaie astăzi. Ce bun este Dumnezeu!

Avem şi distracţie: şase avioane inamice, luate pe ocolite, au fost apoi încolţite chiar deasupra noastră şi patru dintre ele au fost trimise la pământ, fără suflare; două au întins-o repede, repede la Sevastopol. Nemţii fac stânga-mprejur şi, radioşi şi mulţumiţi de ispravă, se duc acasă. Patru avioane de bombardament *Stuka*, bine încărcate, trec agale spre Sevastopol. Artileria grea, a noastră, este şi ea bătoasă astăzi. Bieţii ruşi au o zi neagră, n-aş vrea să fiu în pielea lor.

Ora 9,30. Merg la companii pe poziţie. Compania 3, comandată acum de sublocotenentul în rezervă Pană Gheorghe – un brav şi vrednic ofiţer. Ostaşii lui şi-au durat adăposturi bune. Sunt plini de curaj şi nădejde, bine dispuşi. Sistemul de apărare judicios aplicat la teren, cu planul de foc bine pus la punct. Bravo, Pană! La celelalte companii, 1 şi 2, comandate de căpitani activi, ostaşii sunt mai puţin voioşi şi mai puţină rânduială, deci „cum îi turcu' şi pistolu'".

De pe poziţie se vede clar în vale orăşelul Novo-Şuli, cazărmi şi clădiri mari, colhozuri. Un car de luptă-tanchetă se fâţâie de colo până colo, şase ruşi împing de zor la o căruţă.

căci caii nu se prea îndeamnă. Şase avioane cu dungi negre pe planuri, trec pe deasupra noastră spre Sevastopol. Cred că sunt italiene. Fără nicio ruşine, se ouă în faţa noastră. Îi răpunesc bine pe rusnaci.

Ora 13,00. Sunt anunţat, prin telefon, că la postul meu de comandă a sosit maiorul Traşcu. Mă grăbesc ca să nu-l fac să aştepte prea mult, tocmai aici pe linia frontului. La întoarcere sunt luat la palme de bombele *ciolovecilor*. Tot cu Chiper am întins pasul, în zigzag, cu culcările de rigoare. Totul merge acum automat, în virtutea inerţiei. Întâlnim o grupă de pionieri germani care ne-au plantat mine în faţa poziţiei. Sunt vechi cunoştinţe. Subofiţerul a fost în batalionul de pionieri la Feodosia în noaptea Anului Nou – noapte de pomină –, când au debarcat ruşii acolo, şi îmi povesteşte din grozăviile acestei nopţi: după debarcare, toţi civilii – bărbaţi, femei şi chiar copii –, care erau trecuţi pe lista neagră sau denunţaţi că unii ar fi fost prieteni cu nemţii, au fost masacraţi fără pic de milă. Pe un ger cumplit, cum s-a mai pomenit prin partea locului, răniţii nemţi şi convalescenţii din spitale au fost transformaţi în blocuri de gheaţă şi aruncaţi pe ferestre etc. Împreună, am mers povestind la postul meu de comandă, unde au găsit cutiile cu daruri pentru Crăciun sosite pentru ei din *Heimat* (prăjiturele, bomboane, ţigarete şi bineînţeles poza *Führer*-ului). Ne oferă şi nouă din puţinul primit.

Ruşii ne-au distrat şi astă-seară prin difuzoare radio: să trecem repede la ei, unde vom primi mâncare bună şi băutură la discreţie. Vom sta apoi fix două zile la Sevastopol (nici mai mult, nici mai puţin) şi apoi, cu vaporul, vom fi toţi transportaţi la Constanţa, de unde, fiecare, pe socoteala lui, zbughi în sânul familiei. Doamne, Doamne, ce minciuni tâmpite! La aceste baliverne le răspundem cu o răpăială de mitraliere.

Este a optsprezecea zi de când nu m-am dezbrăcat. Ruşii ne caută cu reflectoarele vaselor de pe mare.

Ora 23,00. Am din nou o supărare, căci îmi sosesc *răniţii:* sergentul Baciu [?] Ion din Compania 1, rănit grav la cap, cred că nu va supravieţui până la ambulanţă, bietul. Apoi soldatul Bădicioiu Damian, din Compania 3, lovit în piept de un glonţ. Este destul de grav, dar cred că va trăi.

Neaţă trece spre schimb, cu subofiţerul său. Ne face o vizită aducând cafea, biscuiţi, ţigări. Turbează de ciudă când află că ostaşii mei au mai primit bunătăţi din ţară. Mai încearcă un ghinion: face un târg prost cu ordonanţa lui Băleanu, care îi vinde o rablă de ceasornic cu preţul de 30 de mărci. Se desparte greu de noi şi ne promite că din trei în trei zile ne va vizita. Ai mei se gândesc cu ce să-l mai potcovească, căci Johann are bani şi pare destul de fraier.

10 ianuarie. Vremea s-a schimbat brusc, bucuria ne-a fost de scurtă durată. Plouă cu ninsoare, lapoviţă. Nu va mai fi lună şi deci nici distracţii aeriene. Monotonie. Schimb de focuri.

Cu căpitanul Burcu nu se mai poate face nimic. I s-a făcut de ducă în ţară şi pace. Are pieptul garnisit cu cele mai distinse decoraţii şi acum, ca un nemernic, vrea să o şteargă. Cu un raport tare l-am trimis la grup, i-am ordonat să se înfăţişeze acolo cu toate decoraţiile pe piept. Înainte, să-şi privească obrazul în oglindă şi dacă acesta nu i-a crăpat, să-şi arunce cel puţin decoraţiile.

Pe înserate la Compania 2 s-a prezentat un ostaş de origine armeană, din Erevan – capitala Armeniei. Ne spune că s-a înţeles cu 40 de-ai lui să plece înainte şi dacă va ajunge cu bine la noi să lansăm două rachete albe, căci vor veni şi tovarăşii lui.

Nici n-au atins pământul cele două rachete şi aceştia pornesc spre noi şi în câteva minute avem 40 de bucăți. 90% sunt armeni, confesiune greco-catolică (botezați cu lapte acru, ca şi mine). Sunt toți peste 34 de ani, neinstruiți. Restul sunt tătari şi [cuvânt indescifrabil]. Au venit cu întreaga Divizie 9 pe mare, timp de trei zile, pe o mare cu furtună. Au poposit trei ore în Sevastopol şi apoi, ca o turmă de vite, au fost împinşi pe frontul de luptă. Spun că acasă duc mare lipsă de alimente, că avioanele germane le-au scufundat pe mare multe vapoare cu alimente. Fac parte din Regimentul 772 din Tiflis [Tbilisi, Georgia] (oraşul lui Stalin). Ne mai spun că cei mari ai lor beau şi mănâncă bine, departe de front (ca peste tot, de altfel). Comandanții lor de companie, după ce s-au îmbătat, s-au culcat, şi ei au profitat de ocazie şi au şters-o. Când ruşii au observat dispariția, au tras din plin cu mitralierele după fugari, dar s-au trezit prea târziu. Ce chip va face politrucul când după somnul adânc se va trezi de unul singur!

Procedeul este rentabil şi-l vom mai repeta. Deocamdată *ciolovecii*, de ciudă, sar pe noi cu toate aruncătoarele. Prizonierii ne sărută mâinile, scot din sân cruciulițe şi plâng de bucurie. Îi tratăm cu omenie. [...]

11 ianuarie. Plouă, plouă şi tare este urât. Suntem plini de apă, de noroi şi de păduchi – ca porcii.

Sistemul – de-a prizonierii (i-am pus pe armeni să-i strige) – dă roade foarte bune, căci vin la noi grupuri, grupuri. Astăzi ne-au mai sosit, vii şi nevătămați, încă 29. Adă-i, Doamne, cât mai mulți, căci poate odată şi odată se vor isprăvi. Şi acestora, ai lor mai mari le-au spus să nu le fie frică, căci în față au italieni şi francezi, care sunt tare fricoşi, foarte slabi luptători etc.

Treburile s-au întors pe dos, căci în loc să mergem noi la Constanța cu vaporul – cum ne-a promis radio Ciorgun – vor merge ai lor peste Nipru în România, pe jos, pe uscat, însă ca oaspeți-prizonieri.

Aşteptăm cu înfrigurare valul de frig pe care buletinul meteorologic ni-l anunță. De-ar uita să ne viziteze, ce bine ar fi!

12 ianuarie. „Predația" merge de minune. Sistemul a prins rădăcini. Se predau grupuri, grupuri. În faptul dimineții s-au mai predat încă 13. Sunt tot armeni şi turci, fac parte din Regimentul 772, Batalionul 2.

Vreme bună, când soare, când nori. Este cald însă.

Ora 10,30. Trec pe la companii. La întoarcere, spre postul de comandă, îl întâlnesc pe colonelul Marinescu, comandantul grupului, cu suita lui şi cu un locotenent german, un fel de Neață. M-au căutat la postul de comandă al meu şi acum merg spre stânga, la postul de comandă al Batalionului 23 Vânători de Munte. I-am invitat pentru prânz la masă, la 12,00.

Au apărut două noi baterii ruseşti. Îşi reglează acum tragerea pe noi. Trag foarte prost. De-ar ține-o aşa mereu, ce bine ar fi.

Şefii îmi cer o situație a pierderilor în oameni de la începutul campaniei. Încep să o lucrez. Ce tristă operațiune! Ce negre amintiri mă răscolesc.

Am plecat din țară în noaptea de 1 iulie 1941 cu: 38 de ofițeri, 32 de subofițeri şi 1 026 trupă.

Pierderi: ofițeri – morți 4, răniți 10, total 14; subofițeri – morți 5, răniți 5, total 10; sergenți, caporali, soldați – morți 169, răniți 302, dispăruți 3, total 474.

Au plecat în țară – la dos – ofițeri 6, subofițeri 3, total 9.

Periodic am primit de la partea sedentară, din țară: 10 ofițeri, 13 subofițeri, 226 trupă (sergenți, caporali, trupă).

Pierderile până astăzi, *aproape 50%* [subl. în original]. Cred că ajunge!

Germanii au făcut enorme greșeli:

1. După forțarea Perekopului, nu au cravașat, nu au dus lupta cu vigoare până la Sevastopol și Kerci, fapt ce se putea face cu ușurință încă în luna noiembrie 1941, când rușii erau în completă derută.

2. Au dat rușilor răgazul suficient să se dezmeticească, să se cramponeze solid la teren și, în multe locuri, au luat chiar inițiativa ofensivă; prin contraatacuri, au recâștigat în parte terenul pierdut.

3. Nu și-au luat măsurile cuvenite pentru paza litoralului mării, astfel încât rușii, printr-o completă surprindere, în noaptea Anului Nou 1942 au putut debarca masiv cu două divizii la Feodosia și, în parte, la Kerci și Sudak; numai datorită neghiobiei rușilor și norocului nostru, această operațiune a dat greș.

La Feodosia, cu o populație de 180 000 de locuitori, se găsea numai un batalion de pionieri.

4. Nu și-au minat apa la țărm și de-abia acum, după ce s-au ars, lansează, din avioane, mine marine.

Armata germană din Crimeea este uzată, cu unități reduse la efective minime. Este prost echipată și slab hrănită. Se simte mult lipsa muniției de artilerie. Unitățile germane de aici, în majoritate, au luptat în Polonia, Franța, Iugoslavia și Grecia și mult-promisul concediu nu l-au primit decât într-o mică măsură. Se văd la ei semne de demoralizare.

Pe locurile unde au luptat și de unde s-au retras, după ce noi prin grele lupte am recucerit terenul pierdut de ei – exemplu cota 71-80 –, am găsit mult material aruncat: pistoale-mitraliere; aruncătoare de mine; telefoane și material de transmisiuni și semnalizare, materiale ușor transportabile.

La cotele 71-80 și-au părăsit răniții și morții.

Sunt foarte sensibili la atacurile de noapte, când avioanele și tancurile nu îi pot ajuta.

Nu-și organizează terenul. Așteaptă ca unitățile de geniu dinapoi să le facă lucrările care cer urgență etc.

13 ianuarie. Vânt rece – un fel de crivăț. Se pare că valul de frig anunțat nu s-a lăsat așteptat. Circulația pe șoseaua către Ciorgun se face ziua în toiul ei, cu căruțe, cai cu samare etc., bineînțeles cu oarecare iuțeală. Rușii, într-o măsură mai cuminți, văzându-ne prea îndrăzneți, au început să ne atingă vârtos cu focul aruncătoarelor.

Avem iarăși *pierderi:* bucătarul, ajutorul și un băgător de seamă din Compania 1 au fost răniți pe când transportau hrana pe linia de luptă.

Rușii au început din nou să preseze pe întreg sectorul brigăzii. Pe terenul unde s-au desfășurat lupte în preajma Crăciunului, găsim și adunăm mult armament și muniții de tot felul, părăsite de ruși, care ne prind așa de bine. Am găsit și morți: 2 subofițeri; 3 caporali; 2 fruntași și un soldat. (Rușii nu-și prea cinstesc morții.) În satul Ciorgun i-am îngropat, în rând cu ai noștri, și le-am făcut și lor cruci frumoase.

Căpitanul Burcu a reușit să se fofileze pe chestia sifilisului. Îl consider dezertor dintre noi.

Căpitanul Stănescu a încercat și el s-o șteargă, dar am prins de veste la timp. Îmi vine să-mi tai mâinile când mă gândesc că la propunerea mea le-am prins pe piept cele mai

distinse decoraţii, pe care acum ei le împroaşcă cu noroi. Lui Burcu i-am ridicat comanda companiei şi în batalionul meu nu mai este loc pentru acest laş, pentru această secătură.

Stănescu nu mai termină cu panica, aiurează şi mai încearcă să fie şi obraznic, dar repede îl pun la punct.

Afară, vânt năprasnic, rece. În cazemata noastră umedă şi infectă este un fum să-l tai cu cuţitul. Ne ustură ochii. Dacă aş fi la Jilava închis, m-aş considera scos din rândul oamenilor şi nenorocit. Aici, pe lângă detenţiunea în fort, mai este şi altă pacoste: moartea, care te pândeşte în fiecare clipă. Nu mă supăr, şi nu văd cum ar putea fi altfel.

Ruşii trag, trag mereu. Şuieratul proiectilelor lor şi ale noastre fac un concert sinistru. Din cauza vântului, nu-l putem distinge, ca să ne putem culca şi piti la vreme.

Cred că *ciolovecii* – armenii – din faţa noastră au fost schimbaţi, căci, cu toate invitaţiile, cu momelile noastre, nu ne mai pică muşterii.

14 ianuarie. Vreme întunecată cu cer de plumb. Au apărut acum aruncătoarele grele care trag peste tot. Cam la nimereală, dar totuşi ne găsesc.

Sergentul, astăzi avansat, Bangălă Alexandru, venit astăzi cu Compania 3, într-un scurt repaus, în sat, a fost lovit în cap de o schijă şi în scurt timp s-a prăpădit, bietul. Era un ostaş brav şi cuminte. Va trece în rând cu ceilalţi în ţintirimul din Karlovka.

După atâta aşteptare, ne-a sosit un sac de corespondenţă oficială şi particulară. La noapte voi avea de lucru.

Ruşii ne servesc iar poveşti prin difuzor: „Dragi camarazi! Veniţi la noi, vă dăm mâncare şi băutură bune şi... căldură. Vă ducem acasă cu vapoarele. Un camarad de-al vostru din Batalionul 23 Vânători de Munte, Compania 1 este între noi şi se simte foarte bine (să fie la el acolo). Trăiască România liberă! La revedere."

Le răspundem cu huideo! şi cu rafale de mitraliere.

În numeroasa corespondenţă, Pitiş are scrisori, dintre care una de la mama lui din Stupinii Braşovului. Sublocotenentul Liviu Stoia, printre alte scrisori primite, una este de la părinţii lui din Sibiu. Amândoi primesc urări pentru Crăciun şi le doresc să se întoarcă sănătoşi acasă. Dar ei nu mai sunt între noi şi nădejdea părinţilor de a-i vedea sănătoşi acasă este spulberată. Trista veste este în drum spre ei, am trimis-o cu strângere de inimă.

15 ianuarie. În faptul dimineţii, zbârnâit de avioane *Rata*. Este încă întuneric. Ne aruncă bombe, ne mitraliază cu furie. Ce i-a apucat? Ne mai aruncă un fel de răvaşe (ca cele de plăcintă), apoi reviste cu poze colorate în care sunt înfăţişaţi ostaşi germani veseli cântând din acordeoane, unii... bărbieriţi de *ciolovece* în halate albe, *ciolovece* nostime, alese pe sprânceană, le ţin de urât. Un grup mănâncă cu poftă bucate alese, servite de fete frumoase. Revistele scrise în nemţeşte au mult umor. Artileria trage cu mai multă furie astăzi. Au, oare, ceva de gând?

Fruntaşul t.r. Scornicioiu Vasile este pulverizat într-un adăpost, la numai 40 de metri de mine. Era în grupul meu de comandă.

Caporalul Luca Gheorghe este şi el grav rănit.

Împreună cu pionierii nemţi construim cruci de lemn. Ei au făcut cinci, pentru ai lor, căzuţi mai demult şi îngropaţi de noi, noi confecţionăm două, pentru ai noştri, proaspăt căzuţi. Numele lor le scriem cu fier înroşit în foc. Dureroasă îndeletnicire!

Primim altă serie de răvaşe-momeală: o rusoaică nostimă, în chip de doctoriţă ascultă inima unui neamţ. Pe chestia asta ne-au convins, şi la noapte voi trece şi eu în... raiul lor.

Avem acum o pisică neagră foarte frumoasă şi cuminte. (Se cere afară când are nevoie.) Am botezat-o Ciornaia (Negruța).

Nemții sunt din ce în ce mai pesimişti. Grozăvia din noaptea Anului Nou de la Feodosia n-au uitat-o.

Ruşii sunt astăzi foarte agresivi, trag cu tot ce au şi atacă peste tot, dar îi plesnim peste bot şi îi calmăm.

16 ianuarie. Deasupra noastră şi-au făcut debutul hidroavioane mari, grele. Ne bombardează cu furie, dar fără prea mult efect. Par tare grăbiți. Pesemne că le miroase a *Messerschmitt*-uri germane. Avem acum lumină fainâ – lumina zilei – căci după multă trudă, cu rângi de oțel, am reuşit să deplasăm mai spre stânga țeava tunului care iese prin crenelul cazematei, ba ne mai vine şi un picuț de soare. Ce bine este, căci nopțile sunt lungi, negre, plicticoase. Măcar ziua să avem puțină lumină. Nu mai am nimic de citit. Pe Talleyrand l-am terminat ieri.

Ne-a picat astă-noapte un prizonier mai de marcă. Un locotenent chipeş. Îi oferim prieteneşte ceai, țigări şi oleacă de țuică. Îşi deschide sufletul şi limba şi ne povesteşte lucruri interesante. Se numeşte Ivan Ienikitovici şi este profesor de... limba engleză la un liceu din Cherson [Herson, Ucraina]. Pe front a comandat o companie din infanteria marinei. Au fost informați că Feodosia, Evpatoria, Simferopol, Perekop au fost reocupate după debarcarea din noaptea Anului Nou la Feodosia şi că, în curând, noi toți care mai suntem în Crimeea vom fi lichidați (Doamne, feri!).

Ne mai spune că duc mare lipsă de hrană, dar că, în curând, vor primi alimente din belşug din America etc. În toiul povestirii – **ora 12,10** –, dintr-un hidroavion greu cade pe noi o avalanşă de bombe, din fericire cu efect nul, dar fereastra cazematei, proaspăt aranjată, a fost făcută cioburi. Eram aşa de mândri şi mulțumiți de opera noastră, dar mai bine geamuri [sparte], decât capete.

17 ianuarie. La Dealul Capelei (sectorul german), ruşii atacă puternic, valuri, valuri. Vor să-l recucerească, dar sunt repede dați peste cap.

În zorii zilei, ne iau în primire avioane de bombardament *Martins*, *Rata* de vânătoare. Au mai apărut acum avioane de recunoaştere biplane şi de bombardament trimotor. Sunt, probabil, englezeşti sau americane. Ruşii sunt acum stăpânii aerului.

Ca în povestea carabinierilor din Offenbach, apar câteva *Messerschmitt*-uri, dar nu angajează lupta. Sunt nişte căcăreze, să le fie ruşine! Merg pe linia de luptă şi-l iau cu mine şi pe musafirul Traşcu. Nu-i prea convine, dar nu are încotro. Ciuleşte urechile la fiecare adiere de vânt.

După două ore de hoinăreală, ne întoarcem la postul de comandă pe o vreme minunată. Este ora **14,00.**

În postul meu de comandă mă aşteaptă prieteni buni de la brigadă: căpitanul Evolceanu, maiorul-medic Pascu, locotenentul Eugen Săvulescu.

Îi invit la o gustărică de pastramă, cu secărică[118]. (Traşcu nu vine niciodată la mine cu mâna goală.) Ardem câteva serii de bancuri şi oleacă de bârfeală şi mă despart de ei cu multă părere de rău.

De la plutonul de aruncătoare sosesc doi *răniți:* sergentul Simion Gheorghe şi soldatul Gova Ion. Nu sunt grav răniți, dar totuşi trebuie evacuați.

[118] Rachiu preparat din secară.

Ofițerii şi ostaşii arată vădite semne de oboseală. S-a împlinit o lună fără pic de odihnă. Lupte, lupte şi iar lupte. Este absolută nevoie de un cât de scurt repaus, căci surmenajul a ajuns la refuz şi starea sanitară, deplorabilă.

18 ianuarie. Timp frumos, fără soare, dar cald. Aviația inamică este astăzi cuminte, în schimb aviația noastră i-a săpunit în lege. În sectorul din stânga (Batalionul 23) ruşii au atacat şi astăzi, la oră fixă – **ora 12,00** –, dar au fost respinşi cu pierderi serioase. Cine i-a pus? Ai mei le-au flancat atacul cu mitralierele şi cu aruncătoare şi le-am plâns de milă. Artileria grea i-a luat apoi în primire şi pe cei rămaşi în urmă; i-a zdrobit rău, bieții.

Veste bună. Feodosia a fost recucerită şi ruşii sunt urmăriți spre Kerci. În dreapta noastră şi astăzi se aud lupte crâncene. Nu ştiu însă care pe care. Cred că şi aici ruşii înghit hapuri amare.

Medicul nostru, căpitanul Giurcan Petre, a fost rănit de schijele unui aruncător – i-a ciuruit fesele. Este lovit în carne moale şi se va vindeca uşor. Am rămas fără doctor.

Locotenent-colonelul Citirigă – otrava otrăvurilor –, după ce a chiulit-o peste o lună prin spatele frontului, s-a întors la comanda Batalionului 2. Nici n-a sosit bine şi a început să învenineze spiritele. În ce bună armonie am convieţuit cu frații din Batalionul 2 în absența lui!

Pe înserate, când mă întorceam la postul de comandă, înaintea mea zăresc doi ostaşi cărând pe spinare un lemn lung pentru foc. Cel dinainte povestea: „Când eram acasă şi nu aveam bani, plecam să caut de lucru. Mergeam, mergeam încotro vedeam cu ochii. Încropeam ceva gologani, dar nu mă răbda inima să zăbovesc prea mult printre străini, căci mă lua un dor de nevastă, de copii şi de părinți şi fuga spre casă, mergeam zi şi noapte fără odihnă. Când ajungeam în prispa casei, săream drept în odaie; nu mai aveam răbdare să intru ca oamenii, aşa mi-era de dor să-i văd, măi, frățioare. Acum, frăție, de atâta amar de vreme nu i-am văzut şi-mi arde inima de dorul lor de cred că-mi ia trupul foc. Când se pun hoții ăştia cu brandturile pe noi, uit tot necazul." După un oftat adânc: „Măcar de-am scăpa cu zile de aici, din iadul ăsta. Dumnezeu e mare, drăguțul, şi o să ne ajute." Pun lemnul jos, fac un popas: „Mă socoteam într-o zi să pun mâna pe câțiva *cioloveci*, să le sucesc gâtul, să le scot ficații, dar m-am gândit că şi ei or fi având acasă neveste, copii şi părinți, chiar dacă n-au Dumnezeu." Au scuipat în palme şi lemnul la spinare: „Mare-i Dumnezeu, măi, frate, ne va ajuta să-i răzbim pe hoții ăştia păgâni!" Ochii mi s-au umezit. I-am lăsat să se depărteze. Nostalgia, nostalgia...!

Ruşii au fost cuminți astăzi. Au aflat de păruiala de la Feodosia. Radio-bucătăria – care ştie tot – susține că ai noştri au ocupat Kerciul. Dă, Doamne!

19 ianuarie 1942. Zi frumoasă, soare, cald. Ruşii s-au mai domolit. Avioanele lor, atât de frumoase şi de năbădăioase în zilele precedente, nu ne mai plictisesc. *Messerschmitt*-urile trec vijelioase pe deasupra noastră, urmate de *Stuka*, care se ouă drept pe Sevastopol. Din când în când, câte-un aruncător mai tuşeşte răguşit şi trage pe noi, brambura. Tunul din cazemata din Novo-Şuli trage repede trei-patru proiectile, apoi se odihneşte ziua întreagă. Bine face.

Am primit poruncă să mă mai întind spre stânga. Cei de la Batalionul 23 se plâng că sectorul lor este prea mare şi grupul i-a luat în serios. Le-am luat 200 m, partea în care ruşii erau mai activi, mai obraznici. Este mai bine, căci acum am mai multă siguranță la flancul meu stâng. Cu cele trei puşti-mitraliere pe care le-am găsit pe coclauri părăsite de

ruşi mi-am organizat apărarea antiaeriană la postul de comandă. La prima încercare, au dat bune rezultate. Au pus pe fugă cele două *Rata* care ne-au dat... bună dimineața.

20 ianuarie. Se simte că s-a mărit ziua. Este înnorat, dar este frumos şi cald. Două avioane *Martins* ne dau târcoale, dar nu... ouă şi nici nu ne scuipă cu mitralierele.

Mi s-a prezentat căpitanul Burcu, după ce a luat cunoştință de rezoluția brigăzii. Este umilit, îşi dă seama de nesocotința lui sau a simțit că pe linia de luptă treburile s-au mai inmuiat. Îl trimit la Compania 3, unde pleacă cu coada între picioare. Când mă gândesc că este căpitan activ cu veleități. Clasat primul în promoția sa, cu şcoala în Franța, la Saint-Cyr[119]. Câți bani a cheltuit țara şi câte nădejdi şi-a pus în el.

Primesc de la soția mea trei cărți poştale cu datele: 10, 23 decembrie şi 7 ianuarie. Este curios că toate au data poştei din Braşov 9 ianuarie. Care este cauza?

De la Didi Dimitriu primesc o frumoasă scrisoare prietenească, apoi felicitări de la părinții mei din Bucureşti. Sunt din nou citat cu ordin de zi pe brigadă. Mi se aduc multe, calde mulțumiri pentru acțiunile recente. Sunt din nou propus pentru „Mihai Viteazul" clasa a II-a.

Avem acum un radio nou, mai puternic, mai voinic. Tronează pe tunul din postul de comandă. Companiile, plutoanele şi chiar grupele de pe linia întâi vor putea auzi bine noutățile şi muzica.

Ostaşii întrebuințează – ca hârtie igienică – hârtie chiar de câte 10 ruble (am văzut urme...). Ce lux!

21 ianuarie, ora 4,00. O avalanşă de proiectile de mare calibru trase de pe mare cade pe noi, din fericire fără efect. Când se crapă de ziuă, un avion greu de bombardament trimotor ne dă târcoale, dar îl gonim cu cele trei puşti-mitraliere din apărarea noastră a.a., care face minuni. Trage câteva rafale de mitraliere apoi o şterge razant spre Sevastopol. Un ostaş din Batalionul 24 Vânători de Munte, luat prizonier de ruşi la 18 decembrie în luptele de la Dealul Capelei, s-a întors împreună cu şapte tovarăşi ruşi. Ne spune că a fost bătut măr, că nu primea decât o ceaşcă de apă caldă şi un sfert de pâine pe zi.

Ruşii l-au îndemnat să treacă în liniile noastre să le aducă informații. Le-a făgăduit şi s-a dat cu ei. A fost apoi lăsat mai liber şi mai bine hrănit. Le-a spus că noi avem rezerve multe, indicându-le pe hartă şi de la observatoare anumite locuri. Ruşii s-au pus cu toată artileria pe aceste rezerve şi noi ne miram de ce ruşii trag cu atâta furie şi belşug de muniții pe aceste râpe goale, fără țipenie de om. Ostaşii mei spuneau: „Iar trag ruşii la poligonul de tragere".

Într-o zi, pe când căra muniție împreună cu şapte ostaşi ruşi, un proiectil de artilerie tras de ai noştri a picat între ei şi, profitând de zăpăceală, a şters-o la noi împreună cu cei şapte tovarăşi. Deocamdată l-am pus sub o vigilentă supraveghere. Este mai prudent.

Răspund soțiilor, părinților care m-au întrebat de ai lor. Unora mă bucur că le pot da veşti bune, dar celor mai mulți, cu durere, nu le pot trimite decât veşti triste, căci nu mai sunt printre noi. Le dau adresele celor răniți şi evacuați prin spitale etc.

Dintre cei decorați cu „Virtutea Militară" şi „Crucea de Fier" mulți au pierit, bieții. Nu s-au putut bucura de ele. Scriu mult familiei sublocotenentului Stoia Liviu, mlădiță tânără, de-abia ieşit din şcoala militară, cu atâtea vise şi speranțe. Nu şi-a purtat tresa de sublocotenent decât trei luni!

[119] Vezi nota 27.

Scriu mamei lui Pitiş, scriu ofiţerilor şi ostaşilor răniţi prin spitale, scriu soţiei locotenentului Drăghiceanu, în comuna Ţepes-Vodă, Dâmbovița. Scriu părinților sergentului Popovici, din comuna Prejmer. Ce dureros, cât de trist este să aşterni pe hârtie rânduri care curmă speranțe: care aduc jale, tristeţe. Mai scriu familiilor unor secături, plecați de la mine pe la comandamente înapoia frontului – învârtiți care huzuresc de bine şi nu se gândesc la ai lor de acasă. Am dat dispoziții să fie readuşi aici, între noi, să le vină mintea la cap.

Mare activitate de foc la extrema dreaptă a noastră şi astăzi, pe undeva, la Inkerman.

Am primit rezultatul primelor două zile în bătălia de la Feodosia (19-20 ianuarie).

Prizonieri: 10 600; *Tunuri diferite:* 175; *Care de luptă:* 85; *Morți:* 4 600.

Nemții, împreună cu ai noştri din Brigada 4 Vânători de Munte, au înaintat în Peninsula Kerci 10 km, până la nodul de cale ferată spre Kerci. Astăzi, la **ora 6,00**, s-a reluat atacul după regruparea unităților şi deplasarea înainte a artileriei. Ne bucură mult această veste bună. Pe frontul nostru, linişte, tulburată din când în când de lovituri rare de artilerie şi țăcănit de mitraliere.

Ora 15,00. A început să ningă serios – cu fulgi mari şi deşi, se aşterne iarăşi zăpada.

Ora 22,00. Spre Dealul Capelei (stânga) ruşii încearcă iarăşi ceva, dar sunt repede puşi cu botul pe labe. Artileria grea îi atinge prompt şi-i... lecuieşte.

Radioul nostru face minuni. Avem acum veşti din toată lumea. La **ora 20,00**, ascultăm şi Moscova. Am scăpat de răpăieli. Caporalul telegrafist, vrednicul Tera, şi-a perfecționat invenția. Prin microfonul difuzor construit de el cu mijloace locale, toți de pe linia întâi pot să asculte radio la orice oră. Prin centrala telefonică furnizăm [emisie] vecinilor şi chiar brigăzii – la cerere.

Frig năstruşnic. Numărul bolnavilor creşte iarăşi.

Soldatul Pomană Ion, contingent 1930, din Compania Armament Greu, a fost lovit de schija unui proiectil pe când ducea hrana camarazilor lui pe linia de luptă, cu căluțul lui port-samar. După două ore s-a sfârşit. Căluțul lui drag a fost şi el sfârtecat. Şi dincolo de mormânt sunt înfrățiți. Ostaşul este din comuna Predeal-Bran, tatăl a mai mulți copii.

O echipă din batalionul de pionieri, cu locotenentul Şlicaru, trece pe la mine să-i dau lămuriri, căci vrea să planteze un câmp de mine în sectorul Batalionului 2. Îl sfătuiesc să aştepte până apune luna şi să fie cu grijă, căci ruşii sunt foarte vigilenți. Ne despărțim şi, după o oră şi jumătate, un mort şi patru răniți grav sunt aduşi în postul meu de comandă. Bieții ostaşi, pe când săpau din greu pământul înghețat tun, culcați pe burtă, au nimerit cu târnăcopul o mină rusească, care, explodând, a mai aprins alte două. Mortul era ordonanța lui Şlicaru şi ceruse să facă şi el ceva pe linia de luptă pentru ca să poată fi propus pentru decorare. El, bietul, nu concepea decorație pe gratis, aşa cum atâția din spatele frontului s-au împopoțonat. El voia să o merite.

Ruşii au fost mai activi astăzi cu aruncătoarele şi cu artileria de pe mare.

23 ianuarie. Frig, frig. A ieşit soarele, dar este cu dinți. Cred că peste două-trei zile se va înmuia gerul, căci altfel ostaşii nu ştiu ce vor face. Sunt complet extenuați de mizerie şi de nesomnul atât de mult prelungit. De schimbarea noastră nu se mai aude nimic. Nici radio-bucătăria nu ne mai încurajează.

Rândurile ni s-au subțiat de tot. Trebuie să mai storc trenul de luptă şi regimentar. Am ordonat să rămână acum un ostaş la zece cai şi un singur furier de companie. Îmi pare

rău şi nu am ce să le fac. De altfel, la trenuri sunt unii, destui la număr, care, trimişi de la partea sedentară să ne mai îngroaşe rândurile, s-au aciuat, prin bunăvoința plutonierului-major, mai la dos. Mitralierele şi puştile-mitraliere au înghețat, şi acum, altă pacoste, avem de furcă cu dezghețatul lor.

La est de Feodosia, treburile merg strună. Ruşii care au reuşit să debarce recent la Sudak au fost şi ei complet lichidați. Mult-repetatele atacuri îndârjite de pe frontul nostru (Sevastopol) au fost respinse cu mari pierderi pentru ruşi. Poate se vor învăța minte. Noaptea trag de pe vasele de război cu tunurile grele de mare calibru. Avem însă norocul că trag numai aşa, la întâmplare. Aruncătoarele sunt totuşi foarte active, dar acum suntem adânc băgați în pământ, cu adăposturi solide şi bine camuflate. Suntem cătane bătrâne şi am învățat pe pielea noastră „meseria armelor".

24 ianuarie. Ziua Unirii Principatelor. Se poate spune *nu* a tuturor românilor. Ardealul de Nord este încă sub stăpânirea ungurilor, cu toate sacrificiile, cu tot sângele pe care l-am vărsat alături de nemți aici, hăt, departe de țară. Germanii, aproape zilnic, prin ordine de zi, ne aduc laude şi mulțumiri.

Ungurii, cu corpul expediționar în care erau mulți români din Ardealul de Nord, au plecat în țară, acasă, încă din toamnă. Vor ierna deci acasă. Undeva, la Munkacs, Horthy i-a trecut în revistă cu mare paradă. Aici, pe front, nu au luat parte decât la mici hărțuieli. De câteva ori, trecând pe urmele lor, populația civilă ne-a povestit felul sălbatic al acestor *vengherski* (unguri, pe ruseşte). S-au purtat mai crud decât nemții din SS.

Unitatea – simbolică – italiană a plecat şi ea acasă.

Nu ştiu ce s-a făcut cu Divizia spaniolă „Asturia", zisă „Albastră"[120]. N-am auzit de vreo ispravă de-a lor. Noi ne-am angajat cu toptanul alături de nemți şi o ținem prosteşte *a la long*. [...]

Românii, săracii, trag aici, pe front, ca proştii.

Este adevărat că între noi se mai găsesc țigani, ca alde Gândac, Marşavela, Şerban etc., care, cu avutul lor de-acasă, de-abia pot orbi un cocoş.

Mai marii noştri sunt orbi, sunt surzi?

În sfârşit, ne-a sosit un medic, sublocotenent în rezervă Bischow. Un şvab din Banat. Pare un băiat de ispravă. Nu prea este dedat cu frontul, dar încet, se va obişnui, ca țiganul cu scânteia. Deocamdată, nu-şi ia casca din cap, să-l tai bucățele.

25 ianuarie. Gerul s-a mai înmuiat, bate un vânt călduț, de n-ar aduce zăpadă. La sud de Sevastopol, cred că şi la Balaklava, ruşii au încercat o nouă debarcare, dar nu au reuşit. Vie activitate de artilerie. De pe vase, tunurile grele de mare calibru trag numai noaptea, de teama avioanelor de bombardament germane.

Ciolovecii s-au echipat cu pelerine albe – camuflaj pentru iarnă (fac pe finlandezii). Caii negri au uitat să-i mascheze. Fumul din cazemată ne-a topit. Avem dureri de cap şi de ochi – vom orbi. Suntem şi prea mulți, peste 20, cam 2 ½ oameni pe m². Tunul ocupă mult loc.

După o matură chibzuință şi ample consilii, am găsit soluția: am băgat coşul sobei, pe care am făcut-o dintr-un butoi de benzină, prin culata tunului. Fumul trece acum prin

[120] *División Española de Voluntarios*, încadrată în *Wehrmacht* ca Divizia 250 Infanterie; cunoscută ca *Blau-División*, în lb. germană, sau *División Azul*, în limba spaniolă.

țeava de 6 m având un... *zug*[121] nebun. La capul țevii am pus un cot de burlan pe care îl manevrăm în contra vântului. Culata de peste 1 m.c. şi țeava atât de lungă se încălzesc bine din focul sobei şi astfel avem calorifer, încălzire centrală, nu glumă, şi fum, ioc.

În fața poziției noastre, avem acum inamici din toate neamurile: uzbeci, gruzini, başkiri, armeni etc. Sunt foarte cruzi, dar şi foarte fricoşi, laşi. Aviația, artileria şi mitralierele noastre îi scot din sărite. Sunt adunați cu arcanul din Stepa Calmucă şi din Caucaz şi împinşi ca turmele pe front, pe linia de luptă.

Acum ne-am gândit şi le facem o festă (ne arde şi de glume, din când în când). În sat, am găsit grămezi de anvelope mari pentru autocamioane. Le-am umplut cu trotil, le-am uns cu petrol, benzină, păcură, am legat de ele grenade împreună cu fel de fel de proiectile, rachete de toate culorile, ba şi din acelea cu muzicuță, şi le-am fixat pe o teleagă. La timpul potrivit noaptea, teleaga va pleca val-vârtej pe pantă, la vale, peste ruşi, în timp ce de pe linia noastră vom lansa o ploaie de rachete. Va fi o distracție *erste klasse*[122].

Radio-bucătăria ne aduce veşti (cam 80% se confirmă). Exemplu: acum patru zile ne-a informat că colonelul Marinescu va părăsi comanda grupului nostru şi trece comandant secund la brigadă (visul lui). Şeful susținea că el nu ştie nimic şi întruna mă pisa să-i spun de unde am această informație. L-am lămurit că radio-bucătăria ştie tot la timp şi precis. Astăzi, informația a fost pe deplin confirmată.

26 ianuarie. În Ordinul de Zi prin care am fost citat pe brigadă pentru luptele recente, în ultimul aliniat fusesem propus pentru Ordinul „Mihai Viteazul" clasa a II-a. Acest aliniat, scris la maşină, a fost ulterior şters (de cine, nu ştiu). Acelaşi aliniat, pentru locotenent-colonelul Băjenaru, comandantul Batalionului 4 Vânători de Munte (zice că e rudă cu comandantul Corpului de Vânători de Munte), nu a fost anulat – şi aici, nepotismul, săracul. Acest procedeu m-a umplut de scârbă.

Brigada, după ce le-am făcut puțină muzică, m-a chemat la telefon şi mi-a comunicat că din eroare am fost şters şi că propunerea a rămas valabilă.

Grupul a primit ordin să mă propună pentru gradul de locotenent-colonel. Mi se făcuse anterior o propunere specială, dar nu strică nici aceasta.

Ciolovecii au fost astăzi foarte activi cu aruncătoarele, artileria terestră şi de pe mare. Desigur, le-a venit muniție proaspătă şi din belşug. O vor termina repede, cum trag ei prosteşte, şi vom avea linişte.

Am avut vizite simandicoase: un locotenent-colonel neamț, şeful de stat major al diviziei germane, însoțit de o droaie de ofițeri „sclivisiți". Au fost foarte mulțumiți de felul cum ne-au găsit.

Rusnacii ne-au servit şi astă-seară distracție, glume, veselie. Aceeaşi placă veche, gâjâită. Ne invită în raiul lor.

Plouă. Vânt cald, zăpada s-a dus toată. Mizeria câmpului de luptă se vede iarăşi. De sub giulgiul alb al zăpezii au ieşit la iveală cadavrele descompuse ale ruşilor şi ale cailor. Miroase, pute. Miasme de tot felul se amestecă. Ce va fi când va veni căldura primăverii?

27 ianuarie. Cald şi bine. Am prins pe pieptul sergentului – brav între bravi – Sităruş Ion „Crucea de Fier", clasa a II-a. Odată cu mine a fost propus [la decorare] pentru lupte-

[121] De la *zug* = tren (în lb. germană, în original), aici, în sensul de tiraj (circulația aerului).

[122] *Clasa întâi* (în lb. germană, în original).

le din șanțul anticar de la Timoșevka. Dar ce ghinion: n-a trecut un ceas și mâna dreaptă a acestui brav sergent i-a fost zburată de o schijă, mâna pe care i-o strânsesem cu atâta căldură și emoție.

Bietul Sităruș!

Rușii au fost extrem de obraznici astăzi. La **ora 13**, au dezlănțuit un foarte puternic bombardament de artilerie și aruncătoare, după ce, înainte, ne-au dat târcoale cu 20-30 de avioane de recunoaștere. Au atacat apoi puternic compania din stânga Companiei Cercetare locotenent Ionescu. Au atacat circa 150 rusnaci. Atacul a fost oprit. A urmat apoi o altă pregătire de artilerie mai masivă, și *ciolovecii* atacă din nou, cu mai multă furie, cu politrucii la spate, care-i îndeamnă cu pistolul. Sunt din nou opriți și aruncați înapoi în bârlogurile lor. Liniștea s-a așternut din nou în sectorul nostru.

Ora 14,30. Vizită simandicoasă: generalul Lascăr, comandantul brigăzii, cu un numeros stat-major. Ne mulțumește pentru felul cum am luptat. Ne spune că din toate părțile a primit numai laude și că, în mare parte, nouă trebuie să ne mulțumească pentru că a primit pe lângă Ordinul „Mihai Viteazul", „Crucile de Fier" clasa a II-a, I și Cavaler[123]. Îmi dăruiește o cutie cu 50 de țigarete de lux și apoi își ia bun rămas.

După 20 de minute, un val de avioane grele se năpustesc [sic!] asupra noastră și aruncă cu furie grenade (generalul a plecat la timp), apoi ne mitraliază cu cartușe explozibile „dum-dum". Artileria de toate calibrele trage din nou cu furie crescândă. Pregătesc al treilea atac care începe cu rânduri îngroșate. Situația este destul de critică, au ajuns la 80-100 m, dar sunt țintuiți la pământ. Se arată o zi neagră pentru noi.

Ora 17,00. Rușii nu mai mișcă deocamdată, dar artileria lor trage, trage de rupe pământul. Un val de avioane ne onorează. Atacul începe – al patrulea. De astă dată mai dispersat, mai dezlânat. Așteptăm căderea nopții. Rușii nu prea se îndeamnă la luptă noaptea când supravegherea comisarilor și politrucilor este mai slabă.

Ora 17,00. Atacul este complet oprit.

Încep să sosească răniții la postul meu de comandă, care este și post de prim-ajutor medical. Unii sunt foarte grav. Mi se rupe inima de durerea lor.

După limbajul nostru convențional în rapoartele telefonice, răniți ostași – „stânci albastre", morți – „stânci negre". Ofițerii, pe grade: „stâncă înverzită" cu o ramură – sublocotenentul, cu două ramuri – locotenentul ș.a.m.d. (este o invenție a capetelor... luminate de la divizie). Din cei propuși de mine pentru „Virtutea Militară", nici 10% nu mai sunt în viață, deși se zice că bravii au noroc.

Toți răniții grav, muribunzi, invocă numai pe Dumnezeu și pe mamă. Ce sublim este să ți se spună mamă – și când te gândești că, în viața de toate zilele, în huzur, această ființă, mama, este atât de desconsiderată, atât de uitată de mulți și, în vocabularul înjurăturilor, ea este pe primul plan.

Numai aruncătoarele mai tulbură liniștea nopții care s-a așternut neagră, hidoasă. Plouă.

---

[123] *Ritterkreuz des Eisernen Kreuzes*, Crucea de Cavaler al Crucii de Fier, era cea mai înaltă distincție militară germană pentru vitejie pe câmpul de luptă în al Doilea Război Mondial. Generalul Lascăr primise decorația cu câteva zile mai înainte. La 22 noiembrie 1942, pe când se găsea în încercuire la Stalingrad (în fruntea Diviziei 6 Infanterie), i-au fost acordate Frunzele de Stejar (*Eichenlaub*), treapta următoare a distincției. Nu a apucat să le mai poarte, deoarece a căzut în prizonierat și s-a întors în țară în fruntea Diviziei de voluntari „Horia, Cloșca și Crișan", formată în URSS.

Ziua a fost grea, neagră, dar toate atacurile ruşilor – patru la număr – au fost complet sfărâmate. Pierderile lor trebuie să fie destul de mari, căci noi am tras: 30 000 cartuşe, 198 bombe de aruncător greu, 155 bombe uşoare, plus loviturile artileriei noastre şi germane.

Am avut şi noi pierderi grele.

Morţi: Caporal Anghel Constantin, ctg. 1936, din Compania Cercetare, un foarte bun schior şi alpinist; soldat Boriceanu Ion – Compania Cercetare; soldat Gândac Constantin, Compania 1.

Răniţi evacuaţi: sergent Sităruş Ion, ctg. 1939 – Compania 3; sergent Balica Constantin, ctg. 1939 – Compania 3 Cercetare; sergent Olteanu Iosif, ctg. 1938 – Compania 3 – un foarte bun schior campion; caporal Hociotă Iacob, ctg. 1933 – Compania Cercetare;caporal Bănuţă Ion, ctg. 1930 – Compania 3 mitraliere; fruntaş Răducanu Gheorghe, ctg. 1934 – Compania 1 – ţigan lingurar din Gârcini–Satulung [Săcele]; fruntaş Mihăilă Niculae, 1930 – Compania 1; soldat Floarea Vasile, ctg. 1941 – Compania 1; soldat Miron Petre, ctg. 1937 – Compania Cercetare; soldat Ciulbea Constantin, ctg. 1938 – Compania Comandă; soldat Dorobanţu Ion, ctg. 1934 – Compania Cercetare; soldat Văraru Niculae, ctg. 1934 – Compania Cercetare; soldat Călin Niculae, ctg. 1930 – Compania Mitraliere; soldat Lăpădatu Stoica, ctg. 1930 – Compania 1; soldat Mirică Constantin, ctg. 1934 – Compania 2.

Am plătit destul de scump victoria.

Locotenent-colonelul Citirigă, noul comandant al grupului, ne felicită prin telefon.

Am vegheat până înspre ziuă pentru ca toţi să fie pansaţi, trataţi şi evacuaţi cum se cuvine.

28 ianuarie. Ninge, ninge liniştit cu fulgi mari. Aviaţia nu ne-a vizitat astăzi. Ne pare rău, căci, cu giumbuşlucurile ei comice, ne mai trecea de urât. *Ciolovecii* au fost cuminţi, dar încearcă acum, prin grupuri mici – încearcă –, să se infiltreze în poziţia noastră, dar îi atingem prompt.

Avem trei prizonieri: doi tătari din Caucaz şi un rus din Crimeea (Karasubazar). Este numai de 18 ani şi tare vesel, căci peste o zi, două, va trece prin oraşul lui. Cei doi tătari s-au întâlnit aici, în postul meu de comandă, cu un alt tătar, care este în serviciul nostru ca interpret şi... spicher. Când se văd, o explozie de bucurie, căci sunt dintr-un sat, ba chiar rubedenii. Se îmbrăţişează, plâng, fac semne curioase, râd cu hohote. Ne dau o întreagă reprezentaţie.

Ne povestesc pe limba lor peripeţiile trecerii la noi. Spun că au avut mult de furcă, căci ostaşii noştri trag, nu se încurcă, şi ochesc tare bine. Numai Allah i-a scăpat. Le dăm ţigări şi apoi îi pozăm. Sunt fericiţi că au scăpat din iad. Unul din ei are cinci copii acasă în fundul Caucazului. Ruşii încearcă mereu „marea cu degetul", dar nu le merge căci îi plesnim la timp.

Ninge întruna.

Medicul sublocotenent în rezervă Bischow, după numai patru zile de convieţuire între noi, este schimbat. Este încântat că ieri a trăit o zi de luptă emoţionantă. Cu casca pe cap şi înarmat până în dinţi, nu-şi mai găsea locul.

În locul lui, a venit medicul locotenent în rezervă Wagner Gustav, despre care se spune că ar fi un foarte bun dermatolog la Sibiu, unde are un cabinet foarte căutat. Este cam în vârstă pentru linia întâi a frontului. A venit din ţară numai de câteva zile. Este bine echipat şi aprovizionat cu de toate, căci acasă este bine înstărit. Este şi un pasionat vânător.

Pare un om simpatic şi de viaţă şi cred că se va simţi bine între noi. A picat pe bec, pentru că în anul 1940, când au venit la noi trupele germane, s-a aranjat în serviciul nemților, cărora le-a pus la dispoziție cabinetul său la Sibiu. S-a crezut omul mai la adăpost. După plecarea nemților din Sibiu, ai noştri l-au păscut, fiindcă n-a onorat ordinul de chemare pentru concentrare (medicii între ei nu se prea înțeleg bine), şi l-au trimis, bietul, tocmai aici, hăt, în Crimeea, ca pedeapsă, în loc să-l întrebuințeze undeva, la vreun spital dinapoia frontului.

Ruşii au primit întăriri trupe proaspete – Regimentul 1033! Sunt împinşi până foarte aproape de poziția noastră, dar totuşi nu ne-au atacat în timpul nopții, cum fusese... vorba. Bine au făcut, căci lucruri prea agreabile nu-i aşteptau. Le pregătisem o primire fainã.

29 ianuarie. S-a aşternut un strat gros de zăpadă, dar nu mai ninge şi s-a lăsat un ger țeapăn. Ce potrivită zăpadă pentru schi! Noaptea a fost agitată, căci ruşii ne-au sâcâit întruna. Avioanele lor nu ne-au vizitat. Numărul bolnavilor creşte mereu. Ne vom subția de tot.

Din nefericire, avem şi doi *morți:* soldat Bârlă Niculae, ctg. 1934 – Compania 1; soldat Stelian Ion, ctg. 1933 – Compania 1.

Ora 16. Ruşii atacă din nou şi atacă serios, în fața Companiei Cercetare. Lupta a ajuns corp la corp. Mitralierele din dreapta au deschis la timp focul de flanc. Aruncătoarele varsă focul pe valurile care întruna întăresc linia întâi a atacului. Artileria execută bine trageri de oprire. Lupta este aprigă. Vitejii Companiei Cercetare, ca şi alaltăieri, i-au luat de beregată, i-au aruncat înapoi şi apoi cu grenade după ei. Atacul a fost în chip lamentabil lichidat pentru ruşi. Celor scăpați li s-au încins călcâiele. Se aud vaiete, țipete, înjurăturile politrucilor căşunați pe biata turmă împinsă la măcel.

Ora 17,30. Liniştea ne-a cuprins iarăşi. Cred că ruşii au pierdut mult sânge.

Ora 24,00. Un pluton inamic caută să se infiltreze în Compania 1 (din centrul dispozitivului). Este foarte repede... lămurit. Cine i-a pus? Pe zăpada albă imaculată au rămas multe pete negre. Cei care au mai putut scăpa au luat-o razant chelălăind şi, colac peste pupăză, artileria lor trage câteva lovituri grele pe ei, care, disperați, aruncă o mulțime de rachete roşii „lungiți tragerea". Noi îi rugăm să o mai scurteze.

Este lună plină. Clar ca în miezul zilei şi pe zăpadă totul este vizibil. Facem deci economie de rachete albe, că nu avem prea multe.

30 ianuarie. Am o durere de stomac cumplită. Crampe continue. Cărămizi calde şi tot felul de medicamente, şi băbeşti, şi ştiințifice, nu-mi alină durerile. Nu era destulă mizerie, a trebuit să mai vină şi această pacoste pe stomacul meu!

Suntem anunțați că un locotenent-colonel german din Brigada Bastiani [?] vine să decoreze cu „Crucea de Fier" ofițeri, subofițeri şi ostaşi din batalionul meu. Este anunțat pentru ora 10,00, apoi 10,30 şi, în sfârşit, soseşte la **ora 11,30**, după o aşteptare cu răbdare. Se vede treaba că nici nemții nu mai iau în serios punctualitatea.

Sunt distinşi: locotenentul în rezervă Ionescu Marian, sublocotenentul Dinu Eremia, soldatul Harțuchi Ştefan.

Sunt decorați, în numele *Führer*-ului, de către un ofițer superior german, aici pe linia de luptă. Mie şi altor ofițeri din batalionul meu ne-au fost aduse aici distincții româneşti de către caporalul Drugă, agentul meu de legătură la grup. Ordinul „Mihai Viteazul", cea mai înaltă decorație de război încaltea, ne-a fost conferită prin bucătarul popotei, capora-

lul Gorgon (maior Scârneci V., căpitan Stănescu Dumitru, căpitan Burcu Dumitru, locotenent Ionescu V.). Eu am mai dres-o şi, pe linia de luptă, le-am prins cruciulița albastră pe pieptul alor mei pe când ruşii ne onorau cu muzică... variată.

Doamne, cum s-au bagatelizat aceste semne ale vitejiei, virtuții, sacrificiului şi onoarei!

Zăpada s-a dus aproape toată. Este o vreme închisă, burează ploaie măruntă.

Ruşii sunt mai cuminți astăzi, dar aruncătoarele îşi fac datoria. M-am făcut covrig de durere, am crampe năstruşnice. M-am tot lăudat cu burta mea, dar acum mi-a făcut-o. Sânge, sânge.

Țin cu sfințenie dieta doctorului, dar degeaba.

31 ianuarie 1942. Vreme moale. Zăpadă udă, nefavorabilă pentru schi. Loviturile de aruncătoare şi artilerie se văd bine pe zăpadă, pete rotunde, negre, care, pe lângă că seamănă moartea, o şi întinează, o murdăresc.

Trec pe la Compania 2, ostaşii au devenit adevărate umbre. Între timp am primit o „Cruce de Fier" pentru bravul mânuitor al brandtului, sergentul major Gheorghe Petre. Îmi face o deosebită plăcere să prind pe pieptul acestui viteaz ostaş această pe deplin meritată distincție. Zi calmă, însă, ca de obicei, pe înserate, ruşii se mai burzuluiesc, dar îi punem repede cu botul pe labe.

După ce s-a întunecat bine, au început să ne delecteze prin difuzoare radio. De astă dată, l-au pus la microfon pe locotenentul Zaharia, care a fost adus de la trenul regimentar, unde a chiulit-o luni de zile, şi, după numai o zi pe linia de luptă, a şters-o la ruşi. Aceleaşi baliverne. Ostaşii mei i-au huiduit şi le-au trimis o ploaie de cartuşe şi de bombe.

Am primit o lungă epistolă de la soția mea, mă bucur mult, o citesc şi o recitesc, nu mă mai satur. Scrisoarea este plecată din țară la 23 ianuarie şi nu ştiu cine a adus-o. Curierii Armeneanu şi Muscalu, plecați de mult în țară, nu mai dau semne de viață, măgarii.

În astă noapte se împlinesc şapte luni pe muchie de când am trecut frontiera şi, Doamne, câte am mai pătimit!

Am intrat în război complet nepregătiți, căci în timp de pace, din cauza multiplelor economii bugetare şi a superficialei pregătiri a cadrelor – ofițeri, subofițeri –, pregătire rezultată din lipsă de efective la instrucția de luptă – pluton, companie, batalion, regiment etc. –, care erau marcate prin fanioane, armamentul automat, prin trompete şi cârâitori şi cu care de luptă din carton. Deci materialul tehnic necesar unei bune pregătiri de război, inexistent.

Am plecat în război ca să recucerim Bucovina de nord şi Basarabia, pământ în adevăr românesc. Atât şi nimic mai mult. Deci intrarea noastră în război, până aici, a fost legitimă.

Am trecut hotarul URSS alături de trupele germane bine instruite, bine echipate şi cu un material tehnic ultramodern şi din belşug. Scopul: să-i batem pe ruşi, o țară cu o imensă întindere, cu nesecate resurse de tot felul, cu o numeroasă oştire, dotată cu material tehnic mult superior nouă, românilor.

Aliații noştri de astăzi, cu care luptăm şi sângerăm cot la cot, prin pactul Ribbentrop-Molotov au dăruit ruşilor Bucovina de nord şi Basarabia, în anul 1940, şi prin Dictatul de la Viena, tot ei au dăruit ungurilor Ardealul de Nord.

Numai după 16 zile, am reocupat Bucovina de nord şi Basarabia şi am ajuns pe Nistru.

La 17 iulie, am trecut totuşi Nistrul. Pentru ce? S-a spus că prețul va fi Ardealul de Nord.

Suntem astăzi de două luni în fața Cetății Sevastopol. După şapte luni de lupte dârze, sângeroase, cu pierderi grele... şi Ardealul de Nord îl stăpânesc tot maghiarii lui Horthy. Cum stăm cu tocmeala? Căci aşa-zisul corp expediționar al ungurilor, după o scurtă plimbărică prin Ucraina, este acum acasă în Ungaria. Ce am căutat peste Nistru? Se ştie că războiul va fi câştigat atunci când inamicul va fi complet distrus, împreună cu toate mijloacele lui de luptă. Aşa, chipurile, am învățat şi noi prin şcoli. Or, ca ruşii să fie învinşi, trebuie să trecem Uralii să ajungem pe lacul Baikal şi la Golful Persic etc.

Este oare posibil ca noi, cu mijloacele noastre – căruțe cu coviltir înhămate la căiuți pirpirii cu corfa în capul oiştii – să putem străbate atâta cale, nemaipunând la socoteală gerul şi munții de zăpadă? Chiar dacă ruşii, potrivit strategiei înscăunate de Kutuzov, se vor tot retrage.

Undeva, nu departe, ne vom împotmoli, nu numai noi, dar chiar şi nemții, cu toate mijloacele de care mai dispun. Rusia-i *balşoi*, frățioare! S-au mai ars şi alții mai deştepți.

Dacă factorului nostru strategic i s-a suit la cap şi a sărit peste cal, ce face oare factorul politic? Doarme? Am mai declarat război şi Americii. Noi, țară eminamente agricolă, am devenit peste noapte o mare forță navală cu marina noastră de război, care, topită toată, încape neîndesată în magazia de alimente a unui vas de război american.

Nu de multă vreme, în timpul războiului dintre Abisinia şi Italia, ne-am dat de partea lui Haile Selassie şi alături de Anglia şi Franța[124] etc. Am votat sancțiuni contra fraților noştri italieni. Ungurii au transportat pe Dunăre petrolul nostru şi l-au vândut italienilor pentru utilaje auto etc. La Viena[125], contele Ciano ne-a plătit polița şi, dintr-un condei, le-a dăruit ungurilor Ardealul de Nord.

Toate acestea n-au intrat încă în capul oamenilor noştri politici?

În anul 1940, cei doi matadori, Stalin şi Hitler, şi-au împărțit Europa după bunul plac. Ruşii au primit pe tavă Bucovina de nord, Basarabia, Galiția, cu petrolul ei de la polonezi, Țările Baltice: Estonia, Lituania, Kurlandia[126], pentru ca *Führer*-ul să poată avea mână liberă în alte părți ale Europei. S-au adormit unul pe altul pentru ca, la momentul oportun, să-şi înfigă pumnalul unul în coastele altuia. Aşa se explică faptul că, la 22 iunie 1941 – de-abia după un an – armatele germane au atacat pe ruşi şi, în primele două zile, la Bialystok, pe proaspăta graniță cu URSS, germanii au luat peste 250 000 prizonieri. Ruşii se găseau şi ei într-un dispozitiv de atac cu vădita intenție de a lua de gât pe nemți.

Germanii au fost mai iuți de picior.

Cei doi şmecheri, ca să nu le spunem pungaşi, n-au ațipit măcar după împărțeală şi, cu cuțitul sub pernă, au aşteptat fiecare ziua răfuielii.

Noi, de şapte luni ne-am înhămat la căruța nemților. Vom vedea cât şi până unde vom putea merge cu ei. Cred că nu prea departe.

---

[124] Se referă la războiul dintre Italia şi Abisinia (Etiopia) desfăşurat între 1935 şi 1936, soldat cu ocuparea Etiopiei de către trupele italiene. România, prin Nicolae Titulescu, s-a găsit printre inițiatorii sancțiunilor aplicate de Liga Națiunilor statului agresor, Italia.

[125] Dictatul de la Viena, 30 august 1940. Sub arbitrajul Germaniei şi Italiei, România a fost nevoită să cedeze Ungariei nord-estul Transilvaniei.

[126] Aici cu sensul de Letonia. Kurlandia a fost un ducat situat în vestul teritoriului actual al Letoniei.

2 februarie. Se arată o zi neagră, miroase a luptă, a moarte. O baterie de 150 mm ne-a dibuit. Loviturile au o putere de explozie şi o viteză neobişnuită şi cad cu o precizie matematică.

Cred că aceste tunuri sunt primite proaspăt de la englezi sau americani.

Pe postul meu de comandă, loviturile cad buluc. Probabil că Zaharia, dezertorul la inamic, îi ajută la reglarea tragerii. Acum câteva zile, el a stat în postul meu de comandă şi s-a milogit să-l las să se întoarcă la trenul regimentar, să nu-l trimit pe linia de luptă.

Ruşii trag acum pe compania de rezervă şi comandă şi, după indicaţiile ticălosului, trag cu precizie.

Dacă bestia şi-ar da seama că fraţii lui de arme de până ieri sunt răpuşi, ar trebui să înnebunească. Sângele lor îl va îneca.

Tocmai acum a picat la noi în vizită medicul-şef al brigăzii cu un numeros stat-major. Pe postul de comandă cade din nou a ploaie de obuze. Îi rog pe oaspeţi să stea liniştiţi să nu se sperie, căci cazemata noastră este voinică (i-am întărit şi capul şi coastele) şi va rezista la tăvăleală. De curând, am primit dinapoi alimente bune, delicioase, şi băuturică. Musafirii înfulecă cu poftă de lupi, după ce în prealabil şi-au luat toate măsurile de igienă: spălatul mâinilor şi tacâmurilor cu alcool şi şi-au pus căciulile şi mantalele în locuri cât mai ferite de microbi şi de păduchi. Cred însă că ne vor... răpi şi vor duce cu ei câţiva păduchi mai *balşoi*, căci aceştia sunt mai sociabili. Îi privesc cum toţi înfulecă tăcuţi. Eu le ţin hangul cu zeamă de orez, cu pâine arsă. Noroc că nu sunt prea pofticios. În timpul mesei... concertul exploziilor zguduie cazemata din ţâţâni şi pe mâncare mai pică praf şi moloz, dar merge.

Doctorii, văzând că se îngroaşă gluma, au devenit nerăbdători. Au poate şi presimţiri, căci se grăbesc să plece şi bine au făcut, căci după 10 minute, un proiectil voinic se propteşte drept în crenelul cazematei, în timp ce vorbeam la telefon, şi m-am pomenit cu radioul, cu poliţă cu tot, în capul meu. Şi radioul şi mult-lăudatul difuzor s-au făcut praf. Urechile mi-au ţiuit vârtos şi deasupra capului s-au înfipt bine în beton două schije cât palma. Puţin a lipsit, milimetri, să mi se înfigă una în scăfârlie şi alta în ceafă şi desigur aş fi fost *kaput*. Dumnezeu este mare, Drăguţul. Traşcu, din întâmplare, este şi el musafirul nostru şi nu-şi mai găseşte locul (în sinea lui se întreabă cine l-a pus să vină aici).

Odată cu lăsarea întunericului, *ciolovecii* se mai calmează.

Ora 18,00. Un violent bombardament pe linia întâi, urmat de un atac timid, de altfel, care a fost repede lichidat. Bombardamentul continuă însă. Artileria noastră le-a ars o săpunea lă şi i-a lecuit.

Ora 18,40. Un atac masiv se dezlănţuie în dreapta, în sectorul Batalioanelor 24 şi 4 Vânători de Munte. Se trage nebuneşte şi de-o parte şi de alta. Un clocot... pare că ar fi o oală cu... sarmale.

În sectorul nostru s-a terminat încăierarea, dar bombardamentul continuă cu furie crescândă.

Şi această zi a fost destul de neagră, a curs sânge, sânge fierbinte, curat.

Răniţi: soldat Ioniţă Niculae, ctg. 1938 – Compania Cercetare; caporal Antemir Ion, ctg. 1940 – Compania Comandă; soldat Cojocaru Gheorghe, ctg. 1934 – Compania 2; caporal Dobăncescu Ion, ctg. 1936 – Compania 2; sergent Marin Ilie, ctg. 1936 – Compania 2; soldat Alescu Ion, ctg. 1936 – Compania 2; soldat Bălan Gheorghe, ctg. 1931 – Compania 1.

Faţă de efectivul extrem de redus, numărul celor scoşi din luptă este mult prea mare. Unde vom ajunge?

Voi rămâne singur? Nu voiesc. Nu voi mai putea trăi. Răniții mai grav se vaită și eu sunt îndurerat. Cei muribunzi îndeosebi invocă pe Dumnezeu și tot pe mama. Ce este curios: n-am auzit pe niciunul până acum invocând pe tată. Mama a fost și va fi totdeauna autentică, prin legea firii.

3 februarie. Zi frumoasă cu soare cald. Ce bine ar fi să rămână vremea așa. Ziua s-a mărit și dorim să fie cât mai mare, ca să-i putem judeca pe *cioloveci*, căci noaptea nu-i vedem bine și tare le place lor întunericul.

Frumusețea zilei, hărăzită de Dumnezeu, este întunecată de porcii din fața noastră, care trag nebunește peste tot și cu tot ce au. Observăm acum că faimoasa noastră cazemată, cu care ne fuduleam așa de mult, nu este așa de invulnerabilă, căci este destul să cadă un proiectil mai acătărea în apropierea ei pentru ca schijele să năpădească peste noi. Am pitit-o ieri, dar astăzi a fost mai de hai: ne luam ceaiul, când un proiectil vijelios se repede în crenelul cazematei, explodează cu zgomot infernal, ne trosnesc urechile și ne înecă fumul. O schijă respectabilă trece pe la spatele meu, la un lat de palmă, cam prin dreptul cefei (ce au cu capul meu, căci doar nu este așa de ilustru). Schija trece pe marginea unui fel de paravan care, chipurile, ne apără de umezeală și de frigul zidului de beton. Pe marginea paravanului aveam atârnate gulerul, cravata, binoclul, porthartul și centura. Le ia pe toate în cioc: rupe cravata în trei, o ia razna pe după paravan și cu o bucată din cravată se înfige în zidul de ciment. Ședeam pe lăzile de muniții, rânduite în chip de pat, și schija buclucașă s-a plimbat la două degete de ceafa mea. Țăndările paravanului mi-au sărit în cap și, culmea, nici cea mai mică zgârietură. Doamne, Drăguțule, îți mulțumesc! Cât ești Tu de bun! Te rog fierbinte, ocrotește-mă și mai departe!

O mare tristețe ne-a cuprins, una din exploziile din preajma postului meu de comandă mi-a ucis șase ostași din grupul meu de comandă. Își săpau toți șase un adăpost la 30 m de postul de comandă. Erau toți veseli, îi înveselea soarele de primăvară. Fluierau într-un ison cu țăcănitul mitralierelor. Mai aveau un ceas până la masa de prânz și zoreau să ducă rânduiala până la capăt. Un proiectil cade drept între ei și îi pulverizează; au fost sfârtecați în sute, mii de bucățele. Unele dintre acestea au ajuns prin copaci la 30-60 m distanță.

Astfel s-au sfârșit bravii: sergent Lupu Niculae, ctg. 1930; sergent Lazăr Gheorghe, ctg. 1937; fruntaș Cocoșilă Gheorghe, ctg. 1941; fruntaș Marian Constantin, ctg. 1936; soldat Neacșu Gheorghe, ctg. 1937, soldat Ichim Ion, ctg. 1939. Toți din Compania Comandă.

Bietul Lupu! Ce frumos cânta el din fluier. Era din partea Făgărașului și de câteva ori cântase doine la radio, și era tare mândru de aceasta. Venise împreună cu ceilalți de la trenul regimentar să ne mai îngroașe rândurile atât de subțiate. Adusese cu el clarinetul și fluierul lui fermecat și voia să avem o zi mai liniștită, ca să-mi cânte cum numai el știa să cânte. Mă rugase să-l repartizez în echipa radio „G".

Bietul Lazăr, și el ostaș de nădejde, tăcut și blând! Pe toți îi vedeam aproape zilnic, și câte luni sunt de când suntem împreună. Aș putea spune câți ani, căci peste o lună se împlinesc trei ani de când am plecat de acasă din Brașov, la început pe zonele de concentrare, în Maramureș–Cluj–Oradea-Mare–Bucovina etc.

Doamne, cum s-a scurs vremea!

Ne-am întărit mai bine bârlogul și sperăm că nu ne vor mai vizita schijele atât de nesuferite.

Acum zece zile am primit ordin să mă întind spre stânga în sectorul Batalionului 23 Vânători de Munte. Le-am luat 300 m. După milogelile lor, am primit acum ordin să le

mai iau din sector. Le-am luat încă 250 m. Ofițerii și ai mei toți sunt amărâți că brigada ne cere mereu, mereu, tot mai multe eforturi.

Moralul este din ce în ce mai scăzut și tare mi-e teamă să n-o feștelim. Așa s-a întins prea mult. Răbdarea noastră a ajuns la refuz. Ce mai, nu vor să mă înțeleagă și când mă vor înțelege, poate va fi prea târziu și ar fi păcat după atâta strădanie. Le-am spus-o! Pe șleau. Comandantul brigăzii noastre, generalul Lascăr Mihail, a primit „Crucea de Fier" în grad de Cavaler (*Ritterkreuz*). Este cea mai înaltă distincție germană și, între români, numai mareșalul Antonescu o mai posedă[127].

A primit această distincție pentru patru strălucite victorii: cucerirea satului Alsu, a Dealului Capelei, a satului Karlovka și a înălțimilor satului Ciorgun. Din aceste patru isprăvi, trei sunt săvârșite în totul numai de Batalionul 3 Vânători de Munte. Când l-am felicitat, mi-a mulțumit călduros și a recunoscut acest lucru.

Noaptea trece în liniște. Cu sănătatea o duc mai bine. Nu mai fac atâtea *promenăzi*. Șase zile și șase nopți, am tras plimbărețe. Stând așa pe vine în liniștea serii, *ciolovecii*, băieți de treabă, mi-au onorat actul cu o vie rafală de mitraliere și bombe și cu o ploaie de rachete. Pe hârtia cu care mi-am mângâiat dosul, le-am trimis, în bătaia vântului, mulțumirile mele.

La radio, ne pisează de câteva zile că poșta ostașului va funcționa de la 5 februarie cu modelul:

„Doamna Ionescu anunță pe soțul ei... și încheie: Radu merge bine cu școala etc."
[...]

4 februarie. Zăpada s-a dus pe copcă. Vreme mohorâtă, ceață deasă. Se arată o zi liniștită. Or fi obosit *ciolovecii*? Din când în când, mai tragem și noi, mai trag și rușii. Nu de altceva, dar să nu ne uităm năravul.

Comandantul secund al brigăzii, colonelul Marinescu, împreună cu locotenent-colonelul Băjenaru, comandantul Batalionului 4 Vânători de Munte, au venit, zică-se, să ne mai încurajeze, mai bine zis să ne ducă cu zăhărelul. Îi poftim pe lăzi, dar nu voiesc să șadă. Stau ca pe ghimpi de când au aflat că și în bârlogul nostru pătrund din când în când schije și din cele *balșoaie*. Vizitele lor nu prea ne țin de cald, deci adio și un praz verde.

Este rănit, nu prea grav, caporalul Dragomir N., ctg. 1932 din Compania 2.

Rușii ne mai trimit bombe diferite, numai așa, de amorul artei.

5 februarie. A ieșit puțin soarele, dar repede și-a ascuns fața. Îi este și lui rușine de ce vede pe pământ.

Rușii s-au burzuluit și, repede, repede, au aruncat o avalanșă de bombe pe linia întâi, apoi în adâncime, pe tot sectorul, cam la nimereală.

Un proiectil de aruncător a picat drept peste un adăpost la Compania Cercetare, care a îngropat pe caporalul Duicu Niculae, ctg. 1936 și pe soldatul Bârlișor Ion, ctg. 1934. Îi credeam pierduți, dar au fost scoși la timp de sub pământ, amândoi surzi și buimăciți. În câteva zile, cred că-și vor reveni.

---

[127] Ion Antonescu era încă general când a primit acest ordin (6 august 1941). Au fost 18 deținători români ai *Ritterkreuz* (cei mai numeroși din rândul posesorilor străini), dintre care trei (generalii Mihail Lascăr, Petre Dumitrescu și Corneliu Teodorini) au primit și Frunzele de Stejar.

Bombă! A sosit Armeneanu, curierul permanent. Este acum un fel de Moş Crăciun, încărcat cu multe pachete. Băleanu, adjutantul meu, a primit un geamantan greu, cu felurite bunătăți. Am şi eu patru pachete mari şi multe scrisori pe care le citim cu nerăbdare, cu bucurie, pe nerăsuflate. Procedăm apoi la desfacerea pachetelor: ai mei de la Bucureşti îmi trimit sticle cu vin şi coniac şi prăjituri gustoase şi... durabile, familia Aslan, multe țigări fine, țuică, bomboane şi... chibrituri. Patronul restaurantului „Transilvania" din Braşov, Moise Popa, patru sticle cu rom fain; soția mea, mai cuminte, îmi trimite patru cărți de citit, alese.

Este mare zarvă în vizuina noastră, mare bucurie. Cu câte am primit putem deschide o băcănie, o cârciumă şi o tutungerie.

Îmi rânduiesc toate, pe specialități, opresc provizii socotite pe 10 zile, iar restul împachetate cu rânduială şi siguranță, le trimit la trenul regimentar, unde vor constitui o bună rezervă, căci Crăciunul nu este în fiecare zi. Mă bucur că ai mei de acasă sunt sănătoşi şi gospodăria se menține bine [...]

Ne vizitează maiorul Enculescu, şeful de stat major al brigăzii, împreună cu căpitanul Păunescu, Piele Lungă, cum l-am botezat.

Sunt trimişi să ne ridice moralul (nu era nevoie să se obosească pentru aceasta). Au venit, desigur, să-şi facă stagiul pentru a putea fi propuşi pentru Ordinul „Mihai Viteazul". Încearcă şi ei să ne ducă cu Iordanul, dar nu-i mai luăm în serios, căci prea mulți ne-au dus de nas.

Stau din fericire puțin între noi, ca toți care vin din spatele frontului. Îi conduc până la drum şi de-abia se depărtează şi un obuz se sparge în urma lor. Ard la iuțeală o culcare, îi strig, dar nu mă aud. Se grăbesc.

Evrika! Am scăpat de diaree. Opt zile m-a chinuit. Mă săturasem de a mă căca la trapă. Voi merge acum agale şi numai la pas, *lento*. Mi-e aşa lehamite de zeamă de orez, de ceai, zahăr, uitându-mă la cei din jurul meu cum se îndoapă cu felurite bunătăți. Îndeosebi Băleanu, care este un mare mâncău. Mă pun acum pe mâncare şi pe chef. Este rău când poți mânca şi n-ai ce, dar este rău şi când ai mâncare şi nu poți mânca.

Câteva proiectile mai dau târcoale cazematei noastre, dar nu ne mai pasă, căci am astupat bine crenelul cu pietroaie şi pământ. Nu avem lumina zilei şi nici prea mult aer, dar ne-am asigurat pielea.

Pusesem geamuri faine la crenel, plănuiam să punem şi brizbrizuri tricotate de mână, găsite în sat. Geamurile sunt acum țăndări. Perdelițele vor trece la corvoadă, fie la şters vasele, fie în chip de obiele etc.

De pe toate fronturile Axei se aud veşti bune. Criza – şi a fost criză, nu glumă – zice-se că a trecut. Primăvara vine, şi cu ea, avântul.

Nu ştiu dacă americanii s-au dezmeticit după săpuneala de la Pearl Harbor. Japonezii i-au ras acolo fără săpun.

Se zice că, în primăvară, nemții, care au început-o pe *blitzkrieg*, vor lua ofensiva şi-i vor lichida pe ruşi şi pe tovarăşii lor. Vom vedea, dacă până atunci nu vom da ortul popii.

6 februarie. Ceață deasă, dar miroase bine a primăvară. Am găsit ghiocei, „vestitorii primăverii".

Pe căpitanul Stănescu iar l-au apucat pandaliile – i s-a făcut iar de ducă. A fost la raportul grupului şi după ce s-a făcut de baftă, nu mai ştie pe unde să scoată cămaşa. Se

miorlăie pocăit şi cere iertare. I-am mai spus eu că „păsărica pe limba ei piere", dar n-a vrut să mă înţeleagă, tot fleoarţă a rămas.

Am pierdut un ostaş brav: sergent Catrina Dumitru, ctg. 1937, din Compania 3, a fost pulverizat de un proiectil greu, tras de pe mare. Seara târziu, m-am pomenit cu *obergefreiter*[128] Johann Teichmann (Neaţă al nostru). Nu-i merg bine telefoanele şi a venit, chipurile, să-i dăm puţin cablu telefonic, vorba vine. A mirosit că ne-au venit bunătăţi. Ne face bucurie, şi-l ospătăm bine pe el şi pe ortacul lui. Ani a lui i-a scris de curând, nu l-a uitat, i-a trimis un pachet din Silezia. A împlinit 21 ani şi acum presimt că se va logodi cu Ani. Zice că i s-au împuţinat „partizanii" (păduchii), nu-l credem, căci după mişcări nu pare a fi adevărat sau a rămas cu ticul scărpinatului.

Peste patru zile va primi o decoraţie. L-am propus şi eu pentru „Bărbăţie şi credinţă", clasa a III-a. Îl vom sărbători cu bairam.

Din informaţiile primite, ruşii ne pregătesc pentru mâine un atac în stil mare. Îi aşteptăm cu braţele deschise.

Deocamdată mi-e somn. Este **ora 24**, noapte bună!

7 februarie. Peste noapte a răsărit în jurul cazematei noastre o pădure de brazi. Ne-am camuflat. Vrem, dacă se poate, „să speriem lupul cu pielea oii". Ce nu face omul ca să-şi apere pielea!

Cald, frumos, primăvară de-a binelea. Păsărelele se întrec în minunate triluri. Natura îşi urmează cursul ei. Nu-i pasă de năzbâtiile oamenilor, nici de păsările cu cioc de oţel, nici de toate maşinăriile pe care omul le-a născocit ca să împrăştie moartea între semenii lui. Nu s-a născut însă omul care să-i curme mersul ei firesc.

Este sâmbătă. Am dat ordin să se facă curăţenie generală. Odată cu căldura, miresmele, amorţite de frig până acum, au început să ne gâdile nasul.

Ruşii nu ne dau pace. Este rănit de o grenadă de mână fruntaşul Mihalcea Vasile. Rana este la cap, dar din fericire nu este prea gravă.

8 februarie. Ruşii au uitat să ne atace aşa cum a fost vorba. Au amânat atacul din cauză de ploaie. Vreme întunecată, dar cald. Primăvara se pare că a sosit şi este bine, căci poate ne va mai înveseli şi ne va scăpa de păduchi, că tare mulţi mai avem.

Au apărut acum noi obuziere, care-şi reglează tragerea pe noi, şi o ajustează bine al dracului. Ne vom deprinde şi cu acestea.

Este rănit grav de o schijă care i-a rămas înţepată în cap fruntaşul Mesaros Ilie, ctg. 1933, din Compania 1. Se va prăpădi, bietul.

Este apoi rănit soldatul Preda Ştefan, ctg. 1936, din Compania Armament Greu. Are o plagă de schijă în frunte. Nu este prea grav şi va scăpa cu viaţă.

Suntem măcinaţi încet, încet. Când se vor hotărî şefii să ne schimbe, vom fi isprăviţi.

Păsărelele se întrec în ciripit, una mai măiastră ca alta. Fac un minunat concert. Ce fericite sunt ele!

Mare activitate de artilerie. Două *Rata* ne dau târcoale, au ceva de gând *ciolovecii*? Generalul... Iarnă s-a topit, şi speranţa ruşilor în el s-a topit şi ea. Dacă până la 20 februa-

[128] *Obergefreiter* (în lb. germană, în original) este un grad militar specific armatei germane, mai exact efectivelor care efectuează stagiul sub drapel, superior *gefreiter*-ului (caporalului), ceva mai apropiat de sergentul de la noi.

rie nu se folosesc de timp, au pus de mămăligă. Primăvara dă avânt şi deschide drumuri maşinăriilor nemţeşti, care acum cam stau la naftalină.

Ruşii vor trebui să dea bice cailor, la dricul care-i va duce cu pompă dincolo de Don şi poate chiar dincolo de Volga.

Ostaşii germani sunt slabi în defensivă. Sunt extrem de sensibili. Ei n-au stoicismul, răbdarea şi rezistenţa ostaşilor noştri. M-au convins de acesta.

La zbârnâitul maşinilor, cot la cot cu ele şi înapoia lor, fac chiar minuni. Până la 20 februarie trebuie să ne ţinem pumnii şi să mai strângem şi alte părţi mai sensibile. Ruşii vor mai încerca marea cu degetul, dar nu cred că vor putea realiza ceva serios. Până acum ne-au atacat grămadă-buluc, fără noimă, fără un plan, nici chiar tactic. Au atacat peste tot disperat. Le lipseşte comandantul suplu care să coordoneze valoarea tehnică a mijloacelor de foc cu gloata. Trag cu tot felul de armament şi au din belşug, nu fac economie de muniţii şi focul îl plasează mai mult la nimereală.

Prizonierii spun că englezii le vor trimite mult material de război, dar aceştia deocamdată de-abia îşi ţin... nădragii, şi până în America este cale lungă.

În unităţile lor este o mare amestecătură: într-un singur regiment, ruşi, tătari, kirghizi, uzbeci, turci, gruzini etc., cu o sumară pregătire pentru front. Fricoşi şi cu moralul scăzut. Nu merg la atac decât împinşi cu pistolul de la spate de politruci.

În Crimeea au lansat mulţi paraşutişti. O bună parte au fost prinşi: o parte s-au predat singuri la formaţiunile dinapoia frontului. Fuseseră recrutaţi dintre cei mai bine îndoctrinaţi (studenţi, studente, artiste etc.) Debarcările, destul de bine reuşite la Kerci, Feodosia, Sudak, Evpatoria s-au soldat lamentabil, din cauza neghiobiei comandamentelor lor, care n-au ştiut să exploateze succesul iniţial. La aceasta s-a adăugat destrăbălarea, lăcomia pentru băutură etc. Reuşiseră să debarce peste două divizii printr-o completă surprindere, dar, dacă nu-i cap, vai de picioare.

Ora 23,00. Am pierdut din brazii mei falnici:

Morţi: soldat Gârbea Niculae, ctg. 1934 – Compania Mitraliere;

Răniţi: sergent Baibaroc Gheorghe, ctg. 1937 – Compania Mitraliere; caporal Prahoveanu Ion, ctg. 1930 – Compania Mitraliere.

Primul este rănit foarte grav, are trei coaste sfărâmate şi mai multe răni pe corp. Un proiectil i-a explodat între picioare. Al doilea este rănit mai uşor, la ambele mâini. Se topesc, unul după altul, aproape numai gradaţi. Cadrele s-au redus foarte mult şi nu mai pot fi completate. Sunt pansaţi la postul meu de comandă. Gem bieţii de durere şi nu mai ştiu ce să le fac ca să le alin durerile. Îmi sunt atât de dragi şi îmi este aşa milă de ei.

Noaptea a fost relativ calmă.

9 februarie. Spre ziuă, cad în jurul cazematei şase proiectile grele, trase de pe mare.

În timpul nopţii au fost *răniţi:* Sergent Veriugă Ion, ctg. 1940 – Compania Armament Greu; fruntaş Dumitrescu N., ctg. 1940 – Compania Armament Greu; soldat Vrânceanu Ion, ctg. 1936 – Compania Armament Greu. Primul, grav rănit de-o schijă în plămâni. Ceilalţi doi, răniţi mai uşor la cap şi picioare.

Radioul, scos din funcţiune după... dezastrul de acum câteva zile, a fost repus în funcţiune de către ingeniosul caporal Tera. Vom furniza muzică şi ştiri pe linia întâi la vecini şi chiar înapoi, la brigadă.

Am făcut un plan: dacă vom scăpa teferi de aici, voi pune pe roate la Braşov o fabricuţă de difuzoare tip „Tera". El cu ştiinţa, eu cu gologanii.

Pe unde, ne vine poşta ostaşului. Sunt comunicări, unele duioase. [...]

Ora 12,15. Mă pregătesc să plec să-mi inspectez trenul de luptă şi trenul regimentar, la Simferopol. Nu i-am văzut de aproape şase luni. Am primit ordin să-i pun la punct. Voi lipsi trei zile din acest infern. Nu-mi vine să cred. La noapte, voi dormi oare în pijama, pe un pat moale, cu aşternut cu miros a spălat proaspăt? Voi dormi adânc, cu ochii complet închişi, şi nu ca iepurii? Nu voi avea la căpătâi tabelul cu indicativele pentru tragerile artileriei: Ipsylon–Xantipa–Ursula–Zeppelin etc.? Nu voi mai auzi, trei zile şi trei nopţi, nesuferitele explozii şi pe idiotul de *ciolovec* care toată noaptea trage, cu pistolul-mitralieră, cartuşe-trasoare luminoase?

Trei zile, deci, de linişte. Doamne, ce fericire!

Dar mi se strânge inima când mă gândesc să nu se întâmple ceva rău în lipsa mea aici, pe linia de luptă.

Plec cu motocicleta pe care am cârâit-o toată dimineaţa şi am reuşit să o pun în rânduială. Mă va duce ca vântul. Ostaşii mei dragi vor rămâne fără mine trei zile. Lui Traşcu, care mă înlocuieşte, i-am dat toate instrucţiunile şi recomandările pentru ca nimic să nu scârţâie. Prizonierul vânat în zorii zilei, tovarăşul Ilia Sapovalov, mi-a dat informaţii care mă liniştesc. Ruşii au avut pierderi mari, dihonia a intrat în rândurile lor, două companii de caucazieni au fost dezarmate şi lichidate, drumurile spre Sevastopol sunt cu grabă minate, ostaşii primesc acum o pâine pentru trei zile etc.

Ora 14,30. Este grav rănit sergentul Grigoraş Ion, ctg. 1938, din Comapnia Armament Greu. O schijă i s-a înfipt în partea stângă a gâtului.

Ora 15,00. Am plecat de unul singur spre Uppa. Pe drum sunt luat în primire de câteva bombe. Cad însă înapoia mea, căci merg tare iute – rapid.

Ora 16,00. Trec prin Şuli, unde sunt aşteptat de autocamionul batalionului, apoi prin Biiuk Siuren [astăzi, Sireni]–Bahcisarai, spre şoseaua asfaltată Sevastopol–Simferopol. Până la Şuli mergând de unul singur, am făcut numeroase culcări în noroi, din cauza bombardamentului: am făcut peste 6 km în mai puţin de un ceas. Drumul până la şoseaua asfaltată este o grozăvie: noroi clisos până la genunchi, zeci de căruţe şi autocamioane înţepenite în noroi. Peisajul este însă minunat, printre stânci cu forme curioase. Se face întuneric şi nu putem merge cu farurile aprinse. Trecem prin Bahcisarai – fostă reşedinţă a Hanilor Tătarilor. Pe întuneric beznă, intrăm în Simferopol, capitala Crimeii. Pe străzi, nici ţipenie de om, afară de patrulele germane care, din când în când, ne opresc. Sunt găzduit în locuinţa lui Traşcu. Pat bun, moale, cu aşternut curat. Mă pun în pijama cu credinţa că voi dormi dus. Nici chip să adorm. Mă sucesc, mă învârtesc, până în cele din urmă, aprind lampa şi mă apuc de citit. Nu mai sunt obişnuit să dorm dezbrăcat, căci două luni încheiate nu m-am dezbrăcat, nici telefoanele nu zbârnăie, nici exploziile nu se aud, nu... cântă aici *nani-nani, puiul mamii*. Este adevărat că deprinderea este a doua natură. Ce mă voi face când voi ajunge acasă? Voi pune copiii să tragă cu tunul şi cu mitralierele. Vor spune vecinii că am venit de pe front cu sticleţi în cap. Doamne, fereşte!

10 februarie. Mă pun pe îndelete în capul oaselor şi... în pijama, îmi iau cafeaua cu lapte cu unt şi alte multe delicatese pregătite în sufragerie de gazdă, o rusoaică tânără, plinuţă la trup şi cu multă bunăvoinţă. Aici găsesc pe toţi ofiţerii trenului regimentar, care se întrec cu atenţiunea (periuţa, sireaca!). Trec în revistă întreg trenul regimentar. Îi dojenesc puţin pe ostaşi, căci din cauza lor, îndemnat de brigadă, a trebuit să mă deplasez până

aici. Le țin apoi un discurs înflăcărat. Toți sunt mironosițe și se gândesc pe care din ei voi pune ochii, să-i duc pe linia de luptă.

Încalec apoi pe una din cele opt cămile și mă pozez, căci este dorința fiicei mele Ancuța să-și vadă tatăl călare pe o dromaderă. Vizitez fabrica de mezeluri pe care sergentul Golumba, mezelar de meserie, a înzestrat-o cu felurite și gustoase sorturi, mai dihai decât Rochus sau Pațal de la Bucureşti. Fac o revizie a bagajelor mele, pe care le găsesc cam împrăștiate, căci ostașul Roth, care le are în grijă, și-a cam dat în petic. Tot ce-mi este de prisos dau ordin lui Armeneanu să le ducă acasă la Brașov.

Încalec pe frumosul auto *Ford*, de 8 [cilindri] în linie, și vizitez orașul Simferopol... În sfârșit, după nouă luni, văd și eu doamne și duduițe cu pălării, ciorapi de mătase și pantofi, toate cam ponosite, dar totuși... am rămas năuc. Orașul este mare, cu clădiri monumentale, interesant aliniat, șnur. Este acum murdar, neîngrijit. Este ticsit de ofițeri și soldați germani, mulți cu câte-o... dameză la braț, pe care o țin strâns, să nu o scape. În general, destrăbălare. Populația civilă, în mizerie, suferă de foame. Totul se negociază prin troc, de la femei până la săpun. Iau masa de prânz la popota brigăzii noastre. Aici, puzderie de ofițeri rotofei, îmbuibați, care totuși se căinează. Locuiesc în apartamente fine, aranjate cu tot... dichisul. Cred că mulți dintre ei trăiesc mai bine aici decât la ei acasă. Mă întorc scârbit la Mariano, o mahala a orașului, și mă culc. Mă trezesc seara târziu, iau o gustare și apoi mă apuc de citit. Este totuși mai bine ca pe linia de luptă.

11 februarie. Fac o inspecție mai amănunțită a cailor. Sunt în carne, bine... ieșiți din iarnă. Sunt însă harnașați... țigănește, cu sfori, sârme etc. (obiceiul românului). Mai fac o revizie la căruțe, cantonament, casierie, aprovizionare. Sunt mulțumit. Stau deocamdată bine cu proviziile. Echipa de șoc Manea–Cioloca et comp. sunt dibaci, știu să-i opereze pe nemți. Vizitez din nou mezelăria (mă atrage mirosul), afumătoarele sunt ticsite. Bravo, Golumba! Nu degeaba te-am trimis de pe linia de luptă aici.

Mai trag cu auto o raită prin Simferopol, unde îmi văd răniții din spitale. Cei mai grav au fost evacuați în țară.

Mă întorc la Mariano. În cameră este curat și cald. Încep să mă deprind, să-mi placă chiar... binele.

12 februarie. Mai fac o revizie și ordon ca toate tărhaturile, tot ce este de prisos și inutil să fie expediat la partea sedentară la Brașov. Plutonier t.r. Ardeleanu le va transporta acolo cu autocamioanele brigăzii. Va duce acolo și bagajele ofițerilor, subofițerilor morți și răniți. De acolo, vor fi trimise familiilor, lor.

Baie, bărbierit la domiciliu și apoi, în halat și în papuci, somn. Ofițerul cu aprovizionarea, sublocotenentul Bertescu, are un bârlog și în oraș, utilat cu tot dichisul. A rânduit acolo un bairam. Pe înserate, spilcuiți, puși la ținută, ne-am îmbarcat, toți ofițerii trenului, în *Ford*, și am descins în „bârlogul Bertescu". Aici, Tania, o rusnacă blondă, durdulie, frumoasă, plină de duh și temperament, gazdă. Soțul ei, Vasia (tiz cu mine), pictor. Sora ei, Marusia, brunetă, mai puțin frumoasă, iubita casierului sublocotenent de administrație. Soțul ei, tătar, inginer. Masă mare, îmbelșugată, cu felurite bunătăți și băuturi. Acordeonistul caporal Plaiu, cu program bogat și bine studiat.

Cheful, în stil *ruski*, s-a încins la toartă: votcă, dans cazacioc etc. Am jucat și eu, când pe picioare, când pe vine. Ce să-i fac? Dacă-i bal, bal să fie! Târziu, după miezul nopții, ne-am întors acasă... făcuți. Am adormit tun. M-am visat pe mare, *Ciornoe More*, pe un vapor, apoi

într-o barcă. Valuri mari cât casa. M-a luat aşa un fel de *mal de mer*[129] şi tare nu era bine. Stewardul de pe vapor mi-a adus ligheanul şi apoi... etc. etc.

13 februarie. Către **ora 8,00**, m-am trezit. Nu în pat, ci pe podea, unde aterizasem probabil din cauza valurilor uriaşe.

Mi-am făcut un examen de conştiinţă – am devenit coruptibil (deşi mă credeam incoruptibil ca Robespierre; Doamne, fereşte să nu ajung ca el!). Deci înapoi repede la postul meu de comandă, pe linia de luptă. Sus în autocamion, cu Bertescu, şi glonţ la Uppa, unde-mi inspectez compania de rezervă şi trenul de luptă. Locuitorii sunt toţi tătari şi [îi] iubesc pe ostaşii noştri. Nemţii îşi fac de cap: dărâmă case şi le pun pe foc. În geamie au băgat cai. Ca şi la Simferopol, nemţii fac totul pentru a ne crea atmosferă proastă, spun că noi suntem ţigani, bandiţi, hoţi etc. Locuitorii nu-i cred însă şi s-au convins că ei sunt barbari. La Simferopol, după ce i-au jefuit de blănuri, bijuterii şi alte lucruri preţioase pe evrei, i-au înghesuit în şanţul anticar de lângă oraş şi i-au mitraliat până la unul, 16 000 de evrei – nici copiii sugaci n-au fost cruţaţi.

Las auto la Uppa şi pe jos trec un deal de pe care văd bine satul Alsu, cu sanatoriile lui măreţe, sat pe care l-am cucerit numai cu o singură companie, la 25 noiembrie.

Ajung la Kuteska, unde este postul de comandă al grupului. Mă închin la mormintele ostaşilor mei înhumaţi în cimitirul frumos întocmit de aici. Pentru prânz sunt invitatul grupului.

O iau apoi peste coclauri, un deal şi o vale spre... casă. Pe înălţimea cota 80, mă descopăr: aici, batalionul meu a dat cea mai aprigă bătălie, cu cea mai strălucită victorie, în zilele de 19-20 decembrie. Aici s-a sfârşit bietul Pitiş.

Ruşii sunt încă neîngropaţi, peste 200. Sunt negri ca tăciunele şi cam dezbrăcaţi. Covoare de ghiocei în jurul lor. Ce straniu peisaj! Păsărelele – mierlele – se întrec în cântece. Cunosc fiecare palmă de pământ de pe această înălţime. Nu mă mai satur privind urmele eroismului ostaşilor mei dragi.

Ora 15,00. Am ajuns la postul de comandă, în cazemată. Plecasem pentru patru zile, dar am lipsit numai trei. Ostaşii mei scumpi îmi ies înainte, bucuroşi că sunt iarăşi între ei. Sunt mişcat de dragostea, devotamentul şi încrederea lor.

Am aflat de la Băleanu că, în ziua de 9, când am plecat, toţi de la postul de comandă m-au urmărit cu privirea până am trecut de cotitura drumului. Mi-au dus grija când au văzut ploaia de obuze care [se] spărgeau înainte şi în urma mea, dar s-au simţit tare mândri când şi-au văzut comandantul cu câtă măiestrie se strecoară, ce bine ştie să întrebuinţeze terenul şi cu ce viteză merge (fusesem, pe vremuri, recordman la 400 m garduri).

Mă simt acum aşa de bine între aceşti vrednici camarazi. Mă interesez ce s-a întâmplat în lipsa mea: ruşii nu au fost prea belicoşi, dar, cu durere, rândurile iarăşi s-au rărit. Au căzut:

Morţi: caporal Cordoneanu Constantin, ctg. 1933 – Compania 3; soldat Bunea Ion, ctg. 1937 – Compania 3; soldat Borcan Constantin, ctg. 1934 – Compania 3.

Răniţi: sergent Grigoraş Ion, ctg. 1938 – Compania Armament Greu; fruntaş Stoia Ovidiu, ctg. 1941 – Compania Armament Greu; caporal Iordache Dumitru, ctg. 1935 – Compania Armament Greu; caporal Drumea Mihai, ctg. 1938 – Compania Armament Greu; caporal Uscoi Gheorghe, ctg. 1937 – Compania Cercetare; caporal Duţă Niculae,

[129] *Rău de mare* (în lb. franceză, în original).

ctg. 1936 – Compania Cercetare; soldat Boboc Vasile, ctg. 1937 – Compania Cercetare; soldat Geantă Ion, ctg. 1929 – Compania Cercetare; soldat Ivaşcu Marin, ctg. 1936 – Compania Cercetare; sergent Cherciu Gheorghe, ctg. 1932 – Compania Armament Greu; soldat Ilie Ion, ctg. 1932 – Compania Armament Greu; caporal Bratu Gheorghe, ctg. 1936 – Compania Armament Greu; sergent Neagoe Niculae, ctg. 1932 – Compania Armament Greu; sergent Rusu Vasile, ctg. 1937 – Compania 3; caporal Palade Gheorghe, ctg. 1934 – Compania 3; soldat Ziegler Gheorghe, ctg. 1930 – Compania Cercetare.

Mulți, mulți, prea mulți. De pe mare, ruşii au tras continuu.

14 februarie. Mă simt aşa de bine în bârlogul meu, între oameni sinceri, devotați, viteji.

Mă apuc acum de scriptologie, trebuie să notez ofițerii şi subofițerii, să le întocmesc foile calificative anuale. Nu este treabă prea uşoară, căci trebuie să-i drămuiesc cu grijă, cu sinceritate, pe fiecare, după fapte, după merit.

Iarăşi pierderi.

Morți: fruntaş Nica Gheorghe, ctg. 1932 – Compania Armament Greu, bucătarul companiei – a fost, chipurile, ucis în somn.

Răniți: soldat Tănase Zamfir, ctg. 1938 – Compania 3; soldat Şerban Gheorghe, ctg. 1930 – Compania 2.

Încet, încet, dar sigur, ne măcinăm. Curând, vom fi toți tocați. Toată noaptea, bombardament. O încercare de infiltrare a fost repede dată peste cap.

15 februarie. Zi de primăvară. Ne-am împrietenit cu păsărelele, le tratăm cu firimituri de pâine şi ele ne cântă aşa de frumos. Pârâul din apropierea postului de comandă se rostogoleşte vijelios peste micile cascade, peste sutele de proiectile de artilerie grea pe care le-au aruncat ruşii în fuga lor grăbită. Peste valea adâncă, înălțimile înverzesc şi completează verdele brazilor şi pinilor zdreliți de furtuna bătăliilor. Ziua pare mai liniştită. Au obosit *ciolovecii*?

Generalul Lascăr Mihail, după ce a fost încărcat cu cele mai distinse decorații, ne-a părăsit. A plecat în țară la comanda Diviziei 6 [Infanterie], la Focşani.

Ora 11,30. Ne vizitează noul comandant al Brigăzii, generalul Constantin Vasiliu-Răşcanu[130]. Este o veche cunoştință, ne-am cunoscut acum 25 de ani. Eram împreună cu Regimentul 3 Vânători. Eram voluntar în campania din 1916-1917, am luptat împreună în Ardeal–Carpați–Oituz–Mărăşeşti, unde amândoi am fost răniți. El, căpitan, comandantul Companiei 8, eu, tânăr sublocotenent, comandantul Plutonului 1 din Compania 2. Îi spuneam Naşu'.

Cu primele vorbe îmi spune: „A fost să fie ca, după atâția mari de ani, să ne reîntâlnim tot pe câmpul de luptă". L-am întrebat ce-i face feciorul, Puiu-mititel, pe atunci mergea de-a buşilea. Tare mândru, mi-a răspuns: „Este acum căpitan de artilerie, a fost primul în promoția sa şi a făcut frumoase studii în Germania". Ne-am bucurat împreună. Doamne, cum trece vremea!

A fost încântat, mulțumit de ce vede aici la noi.

După o gustărică în bârlogul meu, ne despărțim tot aşa de buni prieteni ca în trecut. Nici timpul, nici ierarhia n-au schimbat nimic din frumusețea sufletului şi caracterului

[130] Constantin Vasiliu-Răşcanu (1887-1980), general de brigadă (din 1942, general de divizie), comandantul Brigăzii (Diviziei) 1 Munte (februarie 1942-octombrie 1943).

său. Brigada noastră şi-a găsit omul. Cât a stat generalul printre noi, a fost linişte, dar cum a plecat, duşmanii şi-au făcut de cap.

Cad *răniţi*: sergent t.r. Popescu Niculau, ctg. 1934 – Compania Armament Greu; soldat Savu Constantin, ctg. 1932 – Compania Armament Greu; soldat Bugă Niculae, ctg. 1934 – Compania Armament Greu; soldat Filip Adam, ctg. 1941 – Compania 1; soldat Ciurea Marin, ctg. 1938 – Compania 1.

Bombardamentul continuă toată ziua cu furie, cu artilerie de 150 mm. Din fericire, multe sunt mute (nu explodează). Artileria noastră tace, tace.

16 februarie. Un trist bilanţ: între 8 şi 16 februarie, avem 5 morţi şi 31 răniţi. Numai de la Compania Armament Greu, 17 răniţi şi 2 morţi.

Bombardament de tot felul şi peste tot. Astă-noapte, ruşii au încercat câteva incursiuni, dar s-au ars cumplit şi se vor mai arde.

Am terminat notarea ofiţerilor activi.

Am primit ordin să merg la Simferopol, la comandamentul Corpului de Munte. Este vorba să dau un interviu despre faptele mele de arme la postul de emisie radio german. Asta îmi mai lipsea mie acum.

Ora 14. Ruşii trag, nu se încurcă. Le vor plesni ţevile şi bojocii. Dă, Doamne!

Vine, vine primăvara... Noapte relativ calmă.

[17 februarie.] Timp frumos. Linişte. Brigada îmi dă din nou ordin să plec la Simferopol. Insistă, deci, *volens-nolens*, trebuie să plec. Voi vorbi la radio şi încă nemţeşte. Ce va ieşi vom vedea. Am deja trac. Ţara piere şi baba se piaptănă. Mă pregătesc de plecare, dichisit, în ţinută de oraş.

Ora 14. Când eram gata de plecare, altă belea, un subofiţer german, reporter fotograf, se prezintă cu ordinul să-mi ia un... interogatoriu. Mă fotografiază în toate chipurile, bust, în picioare de departe, de aproape, cerând să-mi pun toate decoraţiile. Mă supun cu răbdare de înger.

Am ajuns un fel de Greta Garbo. Neamţul mă cam chinuieşte, dar îl iert, n-am încotro.

Decoraţiile la cutie şi apoi la drum. Până la cotitura şoselei, *per pedes*, apoi cu motocicleta. Zbor ca vântul, să ies din zona periculoasă, căci rusnacii trag mereu. Am ajuns repede la Şuli unde mă aşteaptă o elegantă limuzină „Kreissler" [probabil, Chrysler]. Măi, măi, ce mare am ajuns! Peste jumătate de oră, am ajuns la Simferopol, unde am aflat că mâine dimineaţă începe reprezentaţia. Am şters-o apoi la trenul meu regimentar, la Mariano. La **ora 18,00**, m-am culcat şi am dormit buştean. Visându-mă în rai până la ora **8,00.** Necazurile nu vor însă să-mi dea pace, căci prin telefon am aflat că iar am pierderi.

Mort: Sergent major Negruţ Vasile, ctg. 1924 – Compania 2.

Răniţi: sergent Lăpădatu Ion, ctg. 1937 – Compania 2; soldat Manea Ion, ctg. 1936 – Compania Armament Greu.

18 februarie. Mă prezint la corpul de armată [Corpul de Munte]. Aştept cam multişor, căci boierii se scoală mai târziu.

La Biroul 2 Informaţii, maiorul Constantinescu, zis Mamutul, mă pune în temă. Va trebui să fac un rezumat al luptelor pentru care am fost decorat cu Ordinul „Mihai Viteazul" şi „Crucea de Fier". Acesta va fi tradus în nemţeşte, sub formă de dialog, pe care

trebuie să-l învăț. O probă, două, în fața celor de la radioul german, apoi în studio, câteva probe la microfon. Treaba este mult mai complicată decât bănuiam. Va trebui să stau aici câteva zile.

Trec din nou pe la corpul de armată. Aici, puzderie de ofițeri, câte trei-patru pe un toc. Toți sclivisiți și din plin decorați. Se țin de sindrofii, își împart bunătățile primite din depozitele nemților: țigări, ciocolată, rom, biscuiți etc., toate mai din belșug și de-o calitate mult superioară celor ce ni se trimit pe linia de luptă. Vechiul năravv „cine împarte parte-și face". Sunt toți aferați, vor să-și dea aere că muncesc din greu, că sunt istoviți. Vorbesc de concedii și-și aranjează seriile. Au toți ochii obosiți, roșii de petreceri nocturne, prelungite până la ziuă. Vorbesc de... dame (are fiecare cel puțin câte-o conchistă[131]) și le descriu fără rușine... calitățile. Câtă porcărie, câtă nerușinare. La **ora 12,30** punct, se adună în câte-un birou, pe simpatii, și își iau aperitivele, se țuicăresc înainte de masă.

Plec înapoi la trenul regimentar la Mariano. Mai văd căiuții, cantonamentul și asist la masa ostașilor. Iau masa de prânz, mai citesc și apoi adorm ca un nou-născut.

Mă trezesc de-abia la ora **20,00.** Iau repede telefonul, cer veşti de la ai mei de pe linia de luptă. Sunt veşti triste.

Morți: sergent Stănișor Gheorghe, ctg. 1935 – Compania 1; soldat Drăguț Ion, ctg. 1934 – Compania 1.

Răniți: caporal Iliescu Ion, ctg. 1932 – Compania 3; soldat Balint Anton, ctg. 1933 – Compania Armament Greu; soldat Iordache Constantin, ctg. 1932 – Compania Armament Greu.

Răniți neevacuați: soldat Baltreș Ion, ctg. 1935 – Compania Cercetare.

19 februarie. Plec la Simferopol, la studio. Lucrez acum direct cu nemții. Mă ia în primire sublocotenentul de cavalerie von Plattò, șeful Secției Radio, un neamț tinerel, ferchez. Am văzut și la ei destui băgători de seamă. Prin oraș forfotesc ofițeri și soldați, toți cu mutre sătule, odihnite – nu le lipsesc hazaicile[132] de la brat –, destul de impudici, destrăbălați. Ai noștri, chipurile, le fac mai cu perdea. Multe așa-zise *Cassino*-uri și *Soldatenheim*[133] -uri. De mers pe front, nu le dă inima brânci. De ce mai marii nu-i iau de turul nădragilor, care plesnesc pe ei, să-i trimită pe linia de luptă, unde și la ei s-au rărit rândurile?

După o scurtă ședință – neamțul nu pare prea grăbit –, plec repede la Mariano. Prin telefon, cer veşti de la ai mei dragi de pe linia de luptă.

Ruşii au fost năbădăioşi, mai cu seamă cu tunurile lor grele de pe vasele de război.

Veşti triste. Am impresia că maiorul Traşcu, care mă înlocuieşte la comanda batalionului, le poartă ghinion.

Morți: fruntaş Palaghia Gheorghe, ctg. 1939 – Compania Cercetare; fruntaş Sidon Gheorghe, ctg. 1936 – Compania Cercetare; soldat Nicodim Constantin, ctg. 1932 – Compania Cercetare; soldat Gheorghe Ion, ctg. 1936 – Compania Armament Greu.

Răniți: soldat Nichilii Alexandru, ctg. 1939 – Compania 3; caporal Oproiu Vasile, ctg. 1935 – Compania 3; fruntaş Ciovică Simion, ctg. 1933 – Compania Cercetare; soldat Bărbieru Niculae, ctg. 1941 – Compania Cercetare; caporal Bratu Dionisie, ctg. 1924 – Compania Cercetare; caporal Bărbat Gheorghe, ctg. 1928 – Compania 3.

[131] Cucerire, femeie cucerită.

[132] Din lb. rusă, *hoziaika* = stăpână, gospodină; aici cu sensul de însoțitoare.

[133] *Casa (Căminul) Ostașilor* (în lb. germană, în original).

Răniți neevacuați: sergent Lăstăianu Grigore, ctg. 1932 – Compania Armament Greu.

Bolnavi evacuați: soldat Peşteanu Florea, ctg. 1938 – Compania Cercetare; soldat Baltreş Ion, ctg. 1935 – Compania Cercetare.

Mult, mult prea mult. Unde vom ajunge?

Mă culc plin de amărăciune.

20 februarie 1942. Ultima şedință la **ora 10,00**, apoi... premiera.

Într-o cameră cu pereții capitonați, începem conversația, pe nemțeşte. Camaradul Plattó mă întreabă: „Cum vă numiți? De unde sunteți? Ce comandă aveți pe front? Cu ce ocazie ați primit Ordinul «Mihai Viteazul»? Dar «Crucea de Fier»? Descrieți-mi, pe scurt, câteva lupte."

I-am dat drumul, cam emoționat, şi m-am cam bâlbâit. După terminarea conversației, am coborât în curte unde, într-o dubă auto, se înregistrase pe placă convorbirea de la etaj. Când a început să... cârâie placa, neamțul şi-a pus mâinile în cap. Este recomandabil să nu vorbeşti bine nemțeşte în asemenea chestii, dar nici aşa, ca mine... Înapoi la etaj. Am luat-o *da capo*, mai pe îndelete. Se pare că a mers mai bine. Am ascultat din nou placa din dubă: *gut, wunderbar, prima*[134]... Operația a reuşit. Mă despart de prietenul von Plattó, care-mi promite că îmi trimite şi mie o placă. Că la *kino sonor*, la Berlin, voi apărea pe... ecran. Iată-mă şi vedetă de cinema!

Plec la Mariano, unde mai dau o raită prin cantonament. Iau telefonul şi cer veşti de pe linia de luptă. Nici astăzi nu am fost scutiți de pierderi.

Răniți: sergent Scutaru Pavel, ctg. 1936 – Compania 3; fruntaş Poşchină Dumitru, ctg. 1930 – Compania 3; soldat Bărcăcianu Dumitru, ctg. 1936 – Compania 3; sergent Gămălău Grigore, ctg. 1927 – Compania Cercetare; soldat Munteanu Ştefan, ctg. 1932 – Compania Cercetare; soldat Bangă Vasile, ctg. 1939 – Compania Cercetare; sergent Marinescu Ion, ctg. 1939 – Compania Cercetare; sergent-major Mădăran Ion, ctg. 1930 – Compania 3.

Răniți, buimăciți – neevacuați: soldat Birț Viorel, ctg. 1930 – Compania 3; sergent Călin Ion, ctg. 1936 – Compania 3.

Cei de la corpul nostru de munte insistă să mai rămân la Simferopol o zi, căci mâine se... deschide teatrul rusesc cu artiste de prim rang cu... rosturi. Se spune că ele au... predilecție pentru ofițerii veniți proaspăt de pe linia de luptă (odihniți!).

Nu vreau să mai rămân nici în ruptul capului.

La 23 februarie este ziua Armatei Roşii şi, din informații, vom avea nuntă mare cu... dar. Nu voiesc să-mi las... cumetrii să facă nuntă fără mine. Deci drumul spre casă.

21 februarie. Corpul [de Munte] îmi pune şi acum la dispoziție o elegantă şi confortabilă limuzină. Este timp frumos, dar bate un vânt rece. Şoseaua între Bahcisarai şi Sevastopol este ticsită de coloane du-te-vino româneşti şi germane. Se lucrează de zor la calea ferată spre Sevastopol şi se repară podurile. Comandamentul are oare vreun gând?

Cu 80-100 km pe oră, ajung repede la Şuli. Profit de ocazie şi fac o vizită Grupului 2 Vânători de Munte – locotenent-colonel Băjenaru. Dăm împreună câteva... bancuri. Pe un drum mizerabil, ajung la Kuciki, la postul de comandă al grupului nostru, şi apoi, peste coclauri atât de bine cunoscute şi stropite de curând cu mult sânge, ajung la postul de comandă. Pe culoarul cazematei, unde este întuneric beznă, simt că păşesc pe ceva moale.

[134] *Bine, minunat, grozav* (în lb. germană, în original).

Dau mai solid cu piciorul şi cineva mormăie. Erau şase prizonieri îndreptaţi de pe linia de luptă aici şi, neavând cu cine sta de vorbă, s-au culcat fain, frumuşel. Au fost oameni de omenie, căci numai deschizând uşa cazematei şi cu o grenadă, puteau să-i cureţe pe toţi. Bine se mai păzesc ai mei. „Când pisica nu-i acasă, şoarecii joacă pe masă!" Toţi în postul de comandă dormeau tun.

I-am poftit pe *cioloveci* înăuntru şi i-am... prezentat camaradului Traşcu. El şi-a terminat misiunea şi va pleca glonţ la Simferopol. Nu are aerul că-i pare rău.

Nici astăzi nu suntem scutiţi de pierderi.

Răniţi: soldat Soare Ion, ctg. 1941 – Compania Cercetare; soldat Bârlişor Ion, ctg. 1934 – Compania Cercetare.

Destulă activitate de artilerie. Trei bombardiere grele, tip *Martins*, escortate de două *Rata*, ne dau târcoale şi ne... scuipă alături însă.

Mă simt aşa de bine în bârlogul meu, între ai mei.

22 februarie. Ne pregătim pentru nunta de mâine. Cu... cocarde..., brandtiştii şi mitraliorii îşi acordează instrumentele. Grenadierii îşi acordează şi ei... muşchii. Artileria din sprijinul nostru este şi ea... invitată să-şi facă pregătirile de rigoare. Vrem să fim... nuntaşi mai acătărea. Suntem gata. Poftiţi, vă rog.

Cerul este întunecat. Câteva rafale de artilerie şi aruncătoare ne mai tulbură liniştea.

Totuşi, nu am scăpat fără pierderi. Nunta s-a amânat. Poate că a fugit... mireasa.

Răniţi: sergent Rizea Ion, ctg. 1932 – Compania 3; sergent Vădana Constantin, ctg. 1936 – Compania 3.

Ziua trece încet, încet. Avioanele *ciolovece* nu ne-au... onorat. Probabil că se... dichisesc şi ele pentru ziua de mâine.

Ora 21,00. O rafală, apoi a doua şi a treia cad în jurul postului de comandă, apoi o ploaie de aruncătoare grele şi uşoare. O bombă cade în plin, drept pe bordeiul grupei de radiotelefonişti. Eram sigur că i-a făcut pe toţi varză, că i-a amestecat cu pământul. Un telefonist năucit intră buluc în postul de comandă şi îmi spune că toţi dormeau şi, din fericire, niciunul nu a fost rănit. S-au ales numai cu spaima şi cu năuceala.

Artileria noastră a început să fie activă. Vrea să iasă înaintea nunţii. La dreapta noastră, spre mare, golful Severnaia, puternică canonadă.

Noaptea trece relativ calmă. Mai... dulce decât bănuiam. Radiotelefoniştii şi-au reparat bordeiul.

23 februarie. Cer de plumb... Cald... Picăm de somn, de oboseală. Toată noaptea n-am închis ochii.

Ora 11,30. Nunta n-a început încă. Invitaţii sunt toţi la ştaif, nerăbdători. O fi fugit oare mireasa? Ginerică a luat-o cumva... din loc? ...Socrii par jenaţi de figura însurăţeilor şi tac chitic.

Împlinim astăzi trei luni de când suntem aici, fără pic de răgaz. Aici, pe linia de luptă transformată în catacombe. Aici, în cazemată, cavou rece, puturos. Orice nădejde că vom fi schimbaţi s-a spulberat.

Un trist bilanţ. De la 23 decembrie 1941 la 23 februarie 1942 avem: *morţi* – 30; *răniţi* – 100; *bolnavi evacuaţi* – 21; *total* – 151 (cam 1/3 din efectivul cu care am intrat pe poziţia de luptă); *răniţi neevacuaţi* – 22; *şocaţi* – 5 (aceştia [răniţii neevacuţi şi „şocaţii"] au fost scutiţi între trei şi opt zile, timp în care nu au putut fi întrebuinţaţi pe linia de luptă); *bolnavi ne-*

evacuați – 242 (şi-au dus boala pe picioare); *dezertori* – 10 (unul singur de pe linia de luptă şi acesta la o zi după ce a venit de la trenul regimentar, restul, toți, dintre cei dinapoia frontului).

Sectorul inițial (la 23 decembrie) a fost mărit cu cel puțin 1/3 către stânga. Sector continuu şi foarte activ.

Efectivul scade, sectorul se măreşte.

Ruşii sunt din ce în ce mai activi, mai năbădăioşi. În fiecare zi, se întăresc cu oameni şi primesc noi mijloace de luptă – artilerie şi aruncătoare perfecționate.

Am făcut rapoarte la grup şi la brigadă, arătându-le toată tragedia noastră. Batalionul meu este cel mai ciopârțit, din cauza luptelor grele şi continue. De la trecerea graniței URSS-ului – timp de opt luni – peste tot am fost avangarda brigăzii şi în cele mai importante şi grele misiuni de luptă. Nu se mai poate. Ajunge!

A trecut şi Ziua Armatei Roşii şi nunta sorocită nu s-a produs. S-au îmbătat oare socrii? (Este posibil, căci la Sevastopol au milioane de sticle de şampanie.) Sau rochia miresei n-a fost gata? Sau ginerică n-are țoale?

În schimb, artileria noastră i-a săpunit straşnic, i-a ras cu perdaf. Aviația aşijderea. După căderea întunericului a ouat din plin peste Sevastopol. S-a zguduit pământul de explozii. Bombardierele *Stuka* au trecut valuri, valuri, pe deasupra noastră în du-te-vino. Zeci de reflectoare de pe vasele din port îşi încrucişau undele luminoase; sute de proiectile roşii, albastre, portocalii, verzi explodau în jurul bombardierelor *Stuka*. Sute, mii de rachete multicolore brăzdau întunericul nopții. Luminație venețiană, nu glumă. O feerie.

Am ieşit cu toții afară din vizuini şi am privit.

Nemții au fost drăguți, atenți cu ruşii, de ziua lor.

Deşi bombardamentul inamic a fost slab, totuşi am avut pierderi, din fericire numai *răniți*: locotenent rezervă Vâlceanu Dumitru, Compania 1; plutonier Coca Axente, Compania 1; sergent Toader Ion, ctg. 1939 – Compania Armament Greu; soldat Neagu Afil, ctg. 1930 – Compania Armament Greu.

Bolnavi evacuați: Caporal Călugăru Constantin, ctg. 1936 – Compania 2; soldat Lăpădatu Vasile, ctg. 1936 – Compania 1.

Ofițerul are o schijă în partea dreaptă, între coaste, se căinează ca o... muiere, deşi nu este prea grav rănit. L-am cam repezit.

Subofițerul a fost lovit pe la nas şi în gură. I-a scos şi o măsea – din fericire, stricată. Dentist fără plată. Ceilalți sunt uşor răniți.

A trecut şi noaptea fără prea mult tapaj. În stânga sectorului, o grupă de rusnaci a încercat să se infiltreze, dar a intrat în câmpul nostru de mine şi s-au... prăjit. Trei dintre ei s-au... pulverizat.

24 februarie. Senin, un soare frumos şi cald. Am făcut o vizită la postul de comandă al Batalionului 23 Vânători de Munte şi apoi, împreună cu comandantul grupului, spre Karlovka şi Ciorgun, în vederea organizării unei apărări mai temeinice. Căci, zice-se, din informații precise, ruşii şi-au amânat bairamul pentru ziua de 3, 4 sau 5 martie. Boală lungă, moarte sigură.

Ghioceii s-au trecut. Au apărut acum nişte flori galbene, foarte frumoase – un fel de brânduşe. Voi culege şi le voi trimite la ai mei de-acasă.

Au ieşit la iveală multe cadavre ale marinarilor *cioloveci*... răposați în preajma Crăciunului. Sunt tare desfigurați, urâți. Căldura a adus cu ea şi mirosuri nu prea plăcute.

Mă întorc la postul de comandă cu o foame de lup şi lac de apă. Găsesc o mulțime de scrisori de la ai mei, de la prieteni şi de la părinții ostaşilor care mă întreabă de soarta fiilor, cumnaților, soților, verilor etc. Le cercetez cu inima strânsă, căci aş dori să le răspund la toți numai cu veşti bune, dar nu-i chip, căci bătrânului învățător Moraru, din comuna Tătărani–Dâmbovița, trebuie să-i vestesc moartea feciorului său Niculae. Doamnei Neniţa de la Bucureşti, sora lui Pitiş, asemenea. Sunt totuşi mulțumit că am avut şi multe veşti bune de răspuns.

Medicul locotenent în rezervă Wagner a primit un teanc de scrisori. Este explicabil, căci el scrie zilnic câte 5-10 cărți poştale. Este tare vesel şi darnic, căci i-am comunicat că medicul căpitan Giurcan şi-a vindecat rănile, a ieşit din spital şi este în drum de la Simferopol spre el. Îl va înlocui. Speră să fie repartizat la vreun spital de campanie dinapoia frontului. Îi doresc din toată inima numai bine. Pune la bătaie o bună parte din proviziile – şi este bine asortat. Îmi dăruieşte toate medicamentele personale, multe şi felurite, ba şi sticla de şampanie – porția lui – o pune la bătaie. Ce nu face bietul om de bucurie că scapă de aici, din hruba asta puturoasă, unde te pândeşte moartea clipă de clipă.

Şi acum, în puterea nopții, ostaşii companiei din rezervă îşi sapă de zor adăposturi lângă postul meu de comandă, căci în satul Ciorgun nu-i chip de trăit. Pe deasupra noastră trec 21 de avioane *Stuka*. Se îndreaptă spre Sevastopol încet, agale, supraîncărcate cu... ouă. Imediat se aud explozii puternice şi se înalță în văzduh limbi uriaşe de flăcări. Artileria a.a. rusă spumegă de ciudă şi trage pe rupte cartuşe luminoase de toate culorile. Reflectoarele puternice de pe vase îşi încrucişează dungile luminoase şi, din când în când, prind prin intersecție câte-un *Stuka* care apare foarte clar, dar nu par să se sinchisească. Se ouă în linişte şi apoi uşurate se întorc acasă. Şi în această noapte *ciolovecii* ne-au făcut iluminație venețiană. Le mulțumim.

Din fericire n-am avut nicio pierdere, afară de doi *bolnavi* pe are trebuie să-i *evacuăm*: sergent t.r. Radu Ion, ctg. 1932 – Compania 1; caporal t.r. Sabo Ion, ctg. 1941 – Compania Comandă.

Luna este la jumătate şi are un cerc roşu împrejur, semn de vreme rea. Ne-ar părea rău după atâtea zile frumoase.

25 februarie. Zi cu soare luminos. Vremea nu s-a schimbat, cum vestea astă-noapte. După o noapte calmă, ruşii par şi astăzi mai cuminți.

Locotenentul medic Wagner se pregăteşte de plecare. Nu-şi găseşte oglinda să se bărbierească. Îi dau ciobul meu. Fără să-l observ, iese din cazemată să meargă la WC. La uşă îl întreabă pe ostaşul observator: „Ce mai e nou? Ruşii de ce nu trag astăzi?". Face câțiva paşi şi ca din senin un proiectil de aruncător mijlociu – 82 mm – cade în şanț şi-l loveşte în plin. A fost sfârtecat; plămânii i-au ieşit prin umeri, cazemata se umple de fum, lampa de carbid se stinge. În acest şanț de comunicație spre WC nu căzuse până astăzi nicio bombă, luni de zile. Bietul Wagner, cât s-a păzit în fel şi chip! Moartea haină l-a pândit, l-a urmărit pas cu pas şi l-a răpus tocmai când nădăjduia mai mult spre bine.

Este **ora 9,40.**

Venise între noi la 29 ianuarie şi-l schimbase pe sublocotenentul medic Bischow, care, la rându-i, îl înlocuise pe căpitanul medic Giurcan, rănit şi evacuat. Astăzi trebuia să plece, după ce-şi pregătise totul. Stând la gura sobei, îmi povestea că la Sibiu are o soție vrednică şi o fetiță de 12 ani; o casă proprie, frumoasă şi un cabinet medical modern. Cunoştea Poiana Braşovului, unde de multe ori a făcut schi. Cunoştea şi casa mea din Poiană. Am

făcut împreună multe planuri pentru viitor. Scria în fiecare zi la ai lui de-acasă. Acum zace întins fără suflare în cavoul nostru; n-a scos un cuvânt, bietul.

N-au trecut nici 20 de minute şi o rafală de bombe – peste 100 – cade pe noi. Deci iarăşi pierderi dureroase.

Morţi: medic locotenent în rezervă Wagner Gustav; fruntaş Grozea Niculae, ctg. 1941 – Compania de Comandă.

Răniţi: fruntaş Dinulescu Petre, ctg. 1934 – Compania Armament Greu; fruntaş Răducanu Gh., ctg. 1934 – Compania 2; soldat Dinu Stelian, ctg. 1931 – Compania 2; soldat Neacşu Dumitru, ctg. 1937 – Compania 1; fruntaş Filcea Gh., crg. 1937 – Compania 1; fruntaş Lazăr Gh., ctg. 1941 – Compania Cercetare; sergent t.r. Tabacu M., ctg. 1936 – Compania 1.

Răniţi neevacuaţi: soldat Ţugui Gh., ctg. 1936 – Compania de Comandă.

Toţi fac parte din compania pe care de curând am trecut-o în rezervă şi se instalase în jurul postului meu de comandă.

Fruntaşul Răducanu este pentru a treia oară rănit, din fericire uşor. Este ţigan lingurar din Gârcini (Satulung). Este tare glumeţ.

Berzele *Stuka* nu ne-au mai făcut... distracţie în astă-noapte. Am fi avut nevoie, căci ziua a fost neagră, şi puţină luminaţie n-ar fi stricat.

26 februarie. Ora 2,00. Frânt de oboseală, îmi aştern capul pe cojocelul meu în chip de perină. Pisica Ciornaia toarce, toarce. Ce-i pasă. Viu bombardament de aruncătoare.

Aviaţia duşmană bâzâie.

Ora 5,30. Ruşii aruncă rachete roşii. Semnal de atac.

În sectorul nostru se încearcă infiltrări.

Avioanele ruseşti aruncă rachete albe cu paraşută. Focul artileriei şi aruncătoarelor creşte continuu şi se lungeşte în adâncime.

Ora 5.50. Atacul roşiilor se dezlănţuie serios. Suntem încleştaţi într-un violent foc de arme automate. Ai mei trag intens şi se luptă voiniceşte.

Ora 6,15. Începe o luptă disperată – la grenadă.

Legăturile mele telefonice sunt făcute zob. Ce mai pot face e cu radio „G", care funcţionează bine. Ne tocmim cu artileria noastră care, în cele din urmă, trage, dar cu zgârcenie. Ţip la ei din răsputeri, dar degeaba. Mă adresez nemţilor care, cu 210 mm al lor, îmi dau o mână de ajutor.

Peste postul meu de comandă cade o ploaie de proiectile grele.

Ora 7,10. Bombardamentul artileriei mai slăbeşte. Focul aruncătoarelor, armelor automate, grenadelor clocoteşte. Luptă continuă şi este în toiul ei.

Ora 7,30. Ai mei dau semne de oboseală, enervare, puţină panică. Strâng frâul. Va merge.

Ruşii ţin morţiş să facă în sectorul nostru o breşă aşa cum au încercat la 19 februarie. Nu vor reuşi nici acum. Pielea noastră este prea preţioasă şi dacă o vom da, o vom da foarte scump.

Ai mei din flancul stâng – Compania 1, Stănescu – aruncă cu disperare rachete roşii, albe, verzi. Cer trageri de oprire. Nici ei nu mai ştiu ce să ceară, bieţii. Prin telefon şi prin „G" înjur pe toată linia pe cei dinapoi.

Peste 10 minute sunt trei ore de luptă aprigă. Cât va mai dura? Mă îngrozesc, gândindu-mă la socoteala pierderilor.

Suntem la limita puterilor. Doamne, ajută-ne!

Puterea focului – de tot felul – a mai scăzut. Cred că vom termina cu bine. Cu încă o izbândă.

Atacul se deplasează spre dreapta şi spre stânga, la vecini. Ruşii s-au convins că pe la noi „nu se trece".

Ora 8,10. Încep să se liniştească... apele. Cred că le ajunge.

Ora 9,30. Altă pregătire de artilerie – mai slabă însă – după care ruşii atacă la flancul nostru drept – sudura cu Batalionul 2 Vânători de Munte. Atacul lor este repede lichidat.

Ora 10,30. Atacul se deplasează mult spre dreapta, la Batalionul 4 Vânători de Munte. Pe noi ne mai slăbeşte.

Apar acum trei avioane grele escortate de două *Rata*. Ne bombardează şi ne mitraliază aşa la nimereală, la întâmplare – fără niciun efect însă.

Ora 11,30. La dreapta s-au liniştit lucrurile, dar la compania mea din stânga se încearcă un nou atac. Este lichidat repede – în faşă.

Cei trei prizonieri sunt gruzini şi armeni şi ne povestesc lucruri grozave: ruşii au atacat cu un regiment de trei batalioane şi puțini au rămas cu suflare.

Ora 12,15. Linişte, pe întreg sectorul.

Ostaşii mei s-au întrecut în vrednicie şi bărbăție. Au aşteptat scrâşnind din dinți până când ruşii s-au apropiat la mică distanță şi apoi au deschis un foc ucigător. În unele locuri, la baionetă, s-au încleştat piept la piept, s-au luat de beregată.

Țevile mitralierelor şi puştilor-mitraliere s-au înroşit.

Bravo, feciori! Bravo, al Treilea de Munte! Ați învățat pe pielea voastră meseria armelor, şi astăzi ați dovedit că sunteți maeştri.

Grele pierderi după o noapte şi o zi de luptă sângeroasă, până la **ora 19,00**.

Morți: caporal Cătăloiu Gheorghe, ctg. 1934 – Compania 2; soldat Parpucea M., ctg. 1936 – Compania 2; soldat Marin S. Gheorghe, ctg. 1941 – Compania 1; fruntaş Chistache Gh., ctg. 1941 – Compania 2; soldat Turbatu Constantin, ctg. 1936 – Compania 2; soldat Nicolae Petre, ctg. 1936 – Compania 2; soldat Voinea Mandache, ctg. 1936 – Compania 1; sergent Stanciu Ion, ctg. 1939 – Compania Armament Greu; fruntaş Bratu Vasile, ctg. 1934 – Compania Armament Greu; soldat Balog Ion, ctg. 1930 – Compania Armament Greu; soldat Coman Dumitru, ctg. 1924 – Compania Armament Greu.

Răniți: sergent-major Crişan Gh., Compania 2; soldat Coman Dumitru, ctg. 1936 – Compania 2; soldat Zmeu Vasile, ctg. 1936 – Compania 2; soldat Puțoi Gh., ctg. 1939 – Compania 2; soldat Calotă Niculae, ctg. 1928 – Compania 2; fruntaş Crețu Radu, ctg. 1924 – Compania 2; fruntaş t.r. Băisan Constantin, ctg. 1941 – Compania 2; soldat Popa Gh., ctg. 1933 – Compania 2; sergent Naidov Constantin, ctg. 1932 – Compania 2; soldat Muscalu Ştefan, ctg. 1930 – Compania 1; fruntaş Neacşu Aurel, ctg. 1941 – Compania 2; soldat Mihail Ion, ctg. 1932 – Compania 2; soldat Ovoiu Alexe, ctg. 1941 – Compania 1; caporal t.r. Pătraşcu Petre, ctg. 1932 – Compania Armament Greu; caporal t.r. Crăciun Gh., ctg. 1940 – Compania Armament Greu; soldat Olaru Vasile, ctg. 1938 – Compania Armament Greu; soldat Geamăn Gh., ctg. 1933 – Compania Armament Greu.

27 februarie. Ora 5,40. Mult la dreapta, la germani, puternic bombardament de artilerie. După ce ruşii au încercat pe la români şi nu le-a mers, îşi caută acum alți muşterii. Noaptea a fost calmă. Spre ziuă, două avioane de recunoaştere ne spun „bună dimineața"

şi circa un pluton încearcă o infiltrare – încearcă marea cu degetul –, dar îi pleznim peste rât şi repede sunt lecuiţi.

Ora 9,00. Trei avioane de bombardament aruncă bombe în grabă, dar graba strică treaba, căci nu ne nimeresc. Cred că vom fi şi astăzi atacaţi, mai sigur la dreapta, spre Grupul 2 Vânători de Munte.

Din cei 124 de ostaşi – trimişi de partea sedentară de la Braşov – au ajuns astăzi aici de-abia 71 –, după ce mai bine de două luni s-au fâţâit pe la Odessa–Cherson etc. La o parte li s-a dat... concediu la Odessa, în preziua plecării – contra şperţ, bineînţeles – şi o parte au şters-o. Doamne, câtă ticăloşie!

La noapte vor intra pe poziţie, vor primi botezul focului, după ce i-am aclimatizat la trenul de luptă trei zile şi aici, lângă mine, două zile. La fiecare grupuleţ, îndreptat spre compania respectivă, voi ţine câte-un scurt discurs.

Suntem informaţi că atacul ruşilor la dreapta a fost masiv, dar că a fost pulverizat de către nemţi. Atacul ruşilor de ieri a început la ora 5,00 şi s-a potolit la ora 12,00, efortul l-au pus în sectorul Batalionului 3 Munte. Au avut sângeroase pierderi. Au încercat apoi la dreapta între Batalioanele 2 şi 24 Vânători de Munte, mai uşurel. Nu le-a mers. Au încercat apoi la sudura între Batalioanele 4 şi 1 Vânători de Munte şi s-au ars. Mai la dreapta, la nemţi, s-au prăjit astăzi. Am auzit că şi încercarea de a debarca din nou la Kerci a ratat. Mai au de încercat mai la stânga spre Kadikova [Kadîkovka]–Balaclava [Balaklava] şi, dacă nu le va merge, o vor lua *da capo*.

După strălucita victorie de ieri, nemţii – oarecum geloşi – ne felicită.

Ziua se scurge calmă. Cerul, puţin întunecat. Am impresia unei zile după o furtună mare, când iese soarele şi ploaia încetează. Ce bine este!

Între **orele 24,00-1,00** ruşii au încercat câteva fente. Politrucii n-au de lucru şi poate vor să mai ţină şi moralul... ridicat.

Totuşi, nici ziua de astăzi n-a trecut fără pierderi.

Morţi: soldat Ghiţă R. Mihai, ctg. 1934 – Compania 1.

Răniţi: soldat Vasile C. Vasile, ctg, 1931 – Compania 2; soldat Coman Ion, ctg. 1930 – Compania 1; caporal Stănescu Vasile, ctg. 1934 – Compania Armament Greu; fruntaş Roibu Ion, ctg. 1937 – Compania Armament Greu; soldat Enache Ilie, ctg. 1938 – Compania Armament Greu; soldat Gândilă Ion, ctg. 1931 – Compania Armament Greu.

28 februarie. Sfârşit de lună. Cum a trecut timpul! Zi mohorâtă, cam rece. Ruşii atacă mereu cu disperare. Este a treia zi. Le-a căşunat acum pe nemţi. Din zorii zilei, spre dreapta, la ei clocoteşte focul.

Ora 11,00. Atacul de la extrema dreaptă a mai slăbit şi s-a deplasat acum la stânga la Kamarî–Balaklava.

Am primit un teanc de scrisori – patru cărţi poştale de-acasă. Apoi scrisori îndoliate, cu întrebări, întrebări.

Ora 11,00. Linişte, linişte. Cam suspectă. Au obosit oare *ciolovecii*?

Ora 14,00. Linişte. Doamne, ţine-o aşa!

Ora 15,40. Bombardament infernal. Câteva bombe cad pe postul meu de comandă, pe flancul drept al liniei întâi şi la vecinii din dreapta (Batalionul 2), unde se aude freamăt de luptă. Ce le-a venit ruşilor aşa, din senin?

Unităţile, care s-au... ars în zilele din urmă, au fost înlocuite (ce a mai rămas) cu marinari. Zice-se, mai ai dracului. Să-i vedem.

Câteva încercări – așa, de amorul artei – au fost date repede peste cap.

Nici astăzi n-am fost scutiți de pierderi.

Răniți: sergent-major Leescu Alex. – Compania 2; soldat Dumitru Alex., ctg. 1930 – Compania Cercetare; fruntaș Poenaru Gh., ctg. 1931 – Compania 2; soldat Rânză Petre, ctg. 1930 – Compania 2; soldat Filip Niculae, ctg. 1941 – Compania 2; soldat Chiper Vasile, ctg. 1941 – Compania 2 (s-a automutilat, tăindu-și două degete de la mâna dreaptă cu lopata „Linneman". Fusese ordonanța mea acasă, la Brașov).

Răniți neevacuați: soldat Cozma Niculae, ctg. 1934 – Compania 1; sergent Bobu Gh., ctg. 1939 – Compania 1.

Prea mult pentru o zi calmă și o noapte atât de frumoasă. A făcut și o proastă impresie ostașilor veniți proaspăt de la partea sedentară.

Putea să-i ia mai cu ușorul, numai după o zi de front.

1 martie. Mărțișor. Răbojul îmi spune că am intrat în a noua lună de rezbel cu URSS. Nici vorbă de concedii.

Senin, soare, frumos și cald. Avioanele ne dau târcoale în faptul dimineții, dar sunt cuminți, nu ne... ouă.

Ora 8,30. Generalul Vasiliu-Răşcanu, comandantul brigăzii, împreună cu secundul său, colonelul Marinescu, și cu locotenent-colonelul Băjenaru, comandantul Grupului 2 Vânători de Munte, intră în bârlogul nostru așa, pe nepusă masă. Ne găsește în... neglijeu. Au venit să ne mulțumească și să ne felicite pentru isprava noastră din 26 februarie. Ne-au spus că nemții au cam luat-o din loc alaltăieri, dar că în cursul zilei de ieri și astăzi vor să lichideze onorabil chestia. Să le ajute Domnul!

Messerschmitt-urile controlează foarte activ văzduhul. Vor să dea o mână de ajutor camarazilor lor infanterişti, care au cam feștelit-o.

Scumpa mea soție și Ancuța mea dragă nu vor primi de la mine astăzi mărțișoare. Le voi trimite flori din acest iad blestemat. Flori crescute în pământul stropit, săturat cu mult sânge curat, nevinovat. Flori care străjuiesc acum atâția și atâția ostași bravi între bravi.

Mărțișor va fi în acest an numai dragostea nețărmurită ce le port în inima mea.

La dreapta, nemții s-au prăjit din nou. Ruși au pătruns în dispozitivul lor pe două direcții, din fericire, nu prea adânc.

Brigada noastră – vânătorii de munte români – a fost singura de pe întreg frontul care nu s-a clintit un pas.

Pisica noastră Ciornaia face minuni: prinde șoareci pe capete, căci ne-au năpădit, măgarii.

De câteva zile, regimul nostru alimentar – meniul – este nemțesc: marmeladă, ciocolată, brânzeturi, margarină, bomboane etc. Toate cam... sintetice. Ostașii se împacă bine cu acest... regim. Pâinea, dacă ar fi mai mare de 700 de grame, este prea mititică.

Primim țigarete faine „Papastratos", „Morava" etc. și alte bunătăți capturate din Grecia, Iugoslavia, Franța, Olanda, Polonia, Norvegia etc., totul de primă calitate.

Și astăzi sunt pierderi.

Morți: soldat Simion Gh., ctg. 1930 – Compania 2.

Măgarul de Chiper pretinde că degetele de la mâna stângă i-au fost... zburate de un glonț inamic. Minte. Deși în lipsa mea de acasă – ca ordonanță – s-a purtat tare urât, totuși îl iert; nu-l trimit la Curtea Marțială, cum merită.

2 martie. Noaptea a fost relativ liniştită. Pe la **ora 1,00**, o grupă inamică a încercat o... sondă, dar a fost lichidată, atinsă la... moacă cu grenade.

Vreme închisă, plouă, dar este cald. La extrema dreaptă, la nemți, încă țăcăneală. La noi liniște.

Fabricăm cai de frizã – arici (capre bobinate cu sârmă ghimpată) la care legăm... clopote – căci ruşii au început să ni le fure noaptea. Cum se lasă întunericul, le ancorăm în fața liniei de luptă. Când va bate vântul vom avea şi muzicuțe. Când le vor atinge *ciolovecii*, hârşti cu mitraliera peste bot.

De câteva zile, ruşii aruncă bombe cu o explozie foarte redusă – aproape mute. După cădere, scot o vâlvătaie de flăcări cu un nor de scântei, apoi un fum gros cu miros pronunțat de pucioasă. Să fie oare arma nouă, pe care prin manifeste de încurajare au anunțat-o partizanilor?

Pentru orice eventualitate, ne-am pus la punct măştile de gaze.

Sunt peste două luni de când sălăşluiesc în această cazematã întunecoasă, umedă, murdară, plină de fum. Cu toții claie peste grămadă. Acum, chipurile, când a venit vremea caldă, am redus efectivul numai la zece şi pe ceilalți 30 i-am cuibărit prin alte găuri. Aceiaşi pereți, acelaşi decor, aceiaşi oameni, aceleaşi deprinderi. Pe acelaşi pat de lăzi pentru proiectile, învelit cu şuba plină de păduchi, căpătâi, cojocelul care cândva a fost alb. Toate îmbâcsite de fum, de mucegai şi de... parfumul păduchilor. Trebuie să mirosim şi a ruşi (ei au un miros special). Astăzi când mi-am scos cizmele, n-am mai găsit ciorapii. S-au topit după atâta vreme de nedescălțat.

Sunt convins că în cea mai aspră închisoare nu poate fi mai rău ca aici. Acolo, cel puțin, nu te pândeşte moartea în fiecare clipă.

Şoarecii se înmulțesc şi Ciornaia nu mai pridideşte...

Bancurile se înmulțesc... Radio-bucătăria ne spune că până la 15 martie vom fi schimbați şi vom pleca în țară. Că la Simferopol a sosit puhoi de trupe – nemți şi români. Nu mai credem, prea am fost păcăliți de atâtea ori. Cum m-aş simți oare într-un pat moale cu specificul miros a curat, fără fum, fără bombe, fără griji?

Tuşesc ca un cal bătrân răpciugos. Nu ştiu cum am răcit.

Se zice că la dreapta, nemții au rezolvat problema: i-au respins pe ruşi din pozițiile pe care le cuceriseră, au luat peste 1 000 de prizonieri, 60 de mitraliere, 50 de aruncătoare, au lăsat fără suflare peste 1 000 de *cioloveci*, au distrus nouă care de luptă grele. Dacă este aşa, bravo lor!

Ruşii au întrebuințat un şiretlic (sunt mari meşteri în asemenea chestii): au îmbrăcat 10-15 *cioloveci* în uniforme germane care escortau două companii de ruşi în chip de prizonieri. Nemții s-au bucurat tare când au văzut aşa... plocon şi nu au tras, ba au ieşit şi din şanțuri. Când ruşilor le-a venit la îndemână, s-au repezit peste nemți, care au luat-o la sănătoasa. Cacialmaua s-a prins. Mai târziu, amicii s-au dezmeticit şi cu greu au putut reface situația. Cum au putut oare să fie aşa de... fraieri?

Şi astăzi pierderi. Din fericire, puține.

Răniți: soldat Voinescu Ion, ctg. 1936 – Compania 1.

Bolnavi evacuați: soldat Clinciu Aurel, ctg. 1936 – Compania 1.

Calm, liniştе. *Ciolovecii* ori s-au lecuit, ori ne coc ceva.

4 martie. Vreme închisă, moale. În timpul nopții, mici hărțuieli. Mai liniştе ca oricând. A picat un „purceluş" (prizonier).

De când suntem în defensivă – 23 decembrie –, am ciupit 36 de prizonieri și 3 puști-mitraliere, am trimis la spital cred peste 300, iar în lumea veșniciei peste 400. După câte spun prizonierii, ai lor sunt îngroziți de dârzenia și focul nostru.

Avem acum în față Regimentul 775. Pe ceilalți, Regimentul 772, i-am... isprăvit. În acest regiment o amestecătură: ruși, gruzini, uzbeci, calmuci, armeni etc. Sunt într-un hal nemaipomenit.

Avioane de recunoaștere *Rata* ne dau târcoale.

Evrika... astăzi n-am avut niciun fel de pierderi. Doamne, ține-o așa, că-i bine!

În timpul nopții, aruncătoarele aruncă multe, multe bombe în satul Ciorgun. Să arunce sănătoși, căci noi de mult l-am părăsit și ne-am întocmit adăposturi solide, mai alături. Trageți, frăților, până veți crăpia.

Am aflat – pe căi ocolite – că Marele Stat Major a ordonat ca toți ostașii din contingentul 1924 să fie trimiși la partea sedentară, să fie înlocuiți cu alții mai tineri (Slavă Domnului, că în țară mai sunt destui).

Și grupul, și brigada văd că tac chitic. Am dat ordin companiilor să le facă formele de plecare și să-i trimită la mine la postul de comandă. Deși stăm cum nu se poate mai rău cu efectivul de ostași pe linia de luptă, nu înțeleg să răpesc acestor ostași un drept ce li se cuvine din plin. Vor pleca deci la partea sedentară. Prin Radio Bucureşti am aflat că ostașii Brigăzii 1 Munte au refuzat cu hotărâre concediul și că țin morțiș să rămână mai departe aici, pe linia de luptă. După câte știu, nu ne-a cerut nimeni avizul. Voi cerceta... misterul.

5 martie. Ora 6,30. Zi minunată cu un soare splendid. Liniște, liniște. Miros de primăvară. Covoraşe cu multe și felurite floricele. Ce frumoasă, cât este de minunată natura. Ce păcat că ea este întunecată, mânjită de răutatea oamenilor, care se sfârtecă ca demenții.

Sobița noastră își face de cap. Scoate un fum groaznic. S-a șmecherit tocmai acum în preajma pensiei. Țeava tunului refuză cu încăpățânare să-și facă datoria. Nu mai are *zug*, a obosit săraca. Cred și eu. Ne-am pus la afumat, ne facem... șunci. Pe înserate, o mare bucurie: cu duba radioemisiune pentru discursuri propagandă la inamic, m-am pomenit în postul de comandă cu doi gruzini, care acum sunt spicheri în echipa nemților. Sunt vechi cunoștințe, au fost luați prizonieri acum două săptămâni de noi. Venind în sectorul nostru, au ținut să ne facă o vizită. Sunt acum bine îmbrăcați și dichisiți. Cel mai bătrâior își răsucește mândru mustața neagră-corb. Stăm la taifas ca vechi și buni prieteni. Îi ospătăm cum se cuvine. Ofițerul neamț ne curmă conversația și ne despărțim. Vor merge pe linia de luptă și prin difuzoare – pe limba lor – vor îndemna pe gruzini să vină la noi în... rai. Vom vedea dacă... operația a reușit.

Credeam că am scăpat astăzi fără pierderi, dar m-am înșelat.

Morți: Caporal Scarlat Sandu, ctg. 1938 – Compania 3.

Noaptea a fost oarecum liniștită.

Avioanele *Stuka* au bombardat tare Sevastopolul. Mai au oare ce distruge acolo?

6 martie. S-a mărit bine ziua. Nopțile lungi, plicticoase sunt pe ducă.

Ora 6,40. La extrema dreaptă, un puternic foc de artilerie – un fel de uruit continuu. Cine oare a început? Ruşii sunt astăzi mai... iabraşi: trag din plin cu aruncătoarele pe întreg sectorul.

Vreme mohorâtă, urâtă. Plouă cu zăpadă. S-a prins un strat de două degete. Nu-i de mirare, căci doar sunt babele.

Avem *bolnavi* pe care îi *evacuăm*: soldat Dobre Constantin, ctg. 1932 – Compania 2: soldat Dorneanu Constantin, ctg. 1926 – Compania 3.

Acesta din urmă, suspect. Şi-a făcut injecţii cu urină şi este posibil să se curețe. L-am lăsat în plata Domnului, să meargă înapoi la spital.

În cazemata noastră se fac fel de fel de tranzacţii – mici negustorii – unele nu prea cinstite. Băleanu este... matadorul. Au cumpărat de la nemți felurite fleacuri: brichete, bricege, tabachere etc., care se vând aici, la fraieri, cu câştig. Cu hărmălaia cuvenită, iarmaroc: „Nici de ceară, nici de sticlă, / În picioare se ridică. / Nu se sparge, nu se strică... / Hopa Mitică." Cine dă mai mult? Grăbiți-vă, că închidem *pruvulia* [prăvălia].

Deocamdată, doctorul s-a dovedit cel mai fraier.

Aricii de sârmă ghimpată – cu clopoței – fac minuni. Ruşii, după ce i-au pipăit, s-au speriat şi au luat-o la fugă.

În viroaga din spatele postului de comandă s-au adunat ostaşii contingentului 1924. Sunt mai puțini decât credeam. O bună parte s-au prăpădit, bieții. Nu le venea să creadă că vor pleca în țară, la Braşov. Erau toți cu lacrimi în ochi de bucurie.

I-am decorat şi eu cu medalia „Bărbăție şi Credință" (dreptul meu, de comandant de unitate). Le-am mulțumit pentru vrednicia, abnegația şi devotamentul lor. Le-am urat drum bun şi apoi m-am despărțit – cu inima strânsă – de aceşti bătrânei vrednici. Cum mă voi descurca cu ştabii, voi vedea.

Nicio pierdere. Bravo, *cioloveci*!

7 martie. Vânt rece, cu viscol şi zăpadă. Poziția noastră şi-a îmbrăcat iarăşi haina de iarnă. Termometrul arată 6 grade cu minus. În sfârşit, a sosit de la Braşov caporalul Cristea, măcelarul. Ne povesteşte multe şi mărunte.

Liniște şi... pace. Ruşii au încercat să urce pe poziția noastră trei tunuri anticar pentru ca apoi să ne ia de flanc. Ideea n-a fost rea. I-am prins însă cu mâța în sac şi, sub focul năprasnic, au fost puşi pe fugă – care au mai scăpat. Au lăsat tunurile. Îi aşteptăm să se întoarcă să le ia ca să-i atingem din nou la moacă, la mir.

Ruşii sunt prea cuminți. Cred că ne-o coc.

Lună plină, frumoasă. Senin cu... dinți. Se arată vreme bună pentru mâine. Dă, Doamne!

Nicio pierdere.

8 martie. Vreme bună. Soare minunat. Cald. Zăpada se duce. Ducă-se pe pustii. Ajunge.

Noaptea a fost calmă. Pic, poc, hac, hram – rar, dar continuu.

Am mai... vânat şapte prizonieri. Sunt toți azerbaidjeni din sudul Caucazului. Au nişte mutre caraghioase. Povestesc cu haz cum i-au lăsat pe ruşii politruci să ațipească şi apoi au şters-o la noi.

Îi ospătăm bine. Ne povestesc ceva cu *Allah Serai*... dar nu-i înțelegem.

Ruşii se mişcă de colo până colo. Am impresia că se regrupează în vederea unui atac. De altfel, şi prizonierii ne spun că mâine vom avea... nuntă cu dar.

Îi aşteptăm. Ne vom pune la ştaif.

Colonelul Marinescu, comandantul secund al brigăzii, ne-a părăsit. După ce a luat „Mihai Viteazul" şi „Crucea de Fier", şi-a descoperit ceva la ficat. A plecat în țară, unde-şi va aştepta gradul de general.

Dacă aș fi rege, aș desființa decorațiile, care acum, în loc să fie un îndemn, un stimulent, au devenit un prilej de fugă spre înapoi.

„Unde ești tu, Țepeș Doamne...?"

Avem acum un pulverizator cu Flit. Și dimineața... dezlănțuim atacul la păduchi. Le vom veni de hac?

Un bombardier greu, din cele primite de ruși din America[135], și-a făcut astăzi debutul, dar artileria antiaeriană l-a prăjit urgent. Ocupanții au reușit să o șteargă acasă cu parașutele. Păcat, că mi-ar fi prins bine încă o parașută.

Messerschmitt-urile au fost foarte active astăzi.

9 martie. În timpul nopții, mici hărțuieli. Senin, liniște. Zi cu soare cald. Zăpada s-a dus. „Opt, cu a brânzii, nouă."

Trei zile nu am avut pierderi. După săpuneala ce le-am tras-o noi și apoi nemții, la extrema dreaptă, *ciolovecii* s-au mai temperat.

Ne vizitează noul comandant secund [al Diviziei 1 Munte] – colonelul Hönig (sas din Ardeal) –, venit de curând din țară. A nimerit-o bine, căci rușii sunt acum muți.

Pare un om simpatic și este vechi vânător de munte. Rușii nu ne-au atacat astăzi, cum fusese vorba. Au amânat petrecerea.

Pe lângă postul de comandă mai pică câte-o bombă și apoi tac chitic.

Negustoria merge strună la taraba noastră: am vândut unui neamț cu 10 mărci (600 de lei) o gioarsă de briceag. Atât mi-a oferit fraierul.

Ora 16,00. N-am avut noroc să trecem și peste această zi cu bine.

Răniți: fruntaș Munteanu Niculae, ctg. 1934 – Compania 3; caporal Eftimie Toader, ctg. 1928 – Compania 2; caporal Blăjaru Gh., crt. 1934 – Compania 3; caporal Ghergina Dumitru, ctg. 1937 – Compania 2; soldat Ferenț Iosif, ctg. 1937 – Compania Armament Greu.

Primul a fost lovit greu la cap. I se văd creierii. Al doilea, cu arterele femurului retezate. Au pierdut mult sânge și cred că până la ambulanță se vor prăpădi. Ceilalți sunt ușor răniți. Sunt așa de trist, așa de amărât, mai cu seamă că astăzi am aflat de la un maior german, comandantul divizionului de 210 mm, care ne sprijină cu tunurile lui, că comandamentul german ar fi dat corpului nostru de munte 1 500 de bilete cu subzistență pentru 20 de zile concediu și că brigada noastră le-a restituit nemților aceste bilete. Proaspătul comandant al brigăzii, generalul Vasiliu-Rășcanu (venit aici pe front de-abia de o săptămână), a spus nemților că ostașii brigăzii lui refuză concediul! Câtă neomenie, câtă cruzime.

Toți care vin noi la comenzi ne iau drept odihniți și plini de... fericire.

Doamne, și câte vieți s-ar fi salvat în timpul acestor 20 de zile!

10 martie. Vreme închisă, cald însă. De la București mi se urează, prin radio, multă sănătate.

Locotenent-colonelul Marinescu – faimosul nea Fănică –, care, în timpul cât a fost pe front, a cam dat dosul, iar în decembrie, în ajunul atacului Dealului Capelei, și-a descope-

[135] În cadrul programului *Lend-and-Lease*, SUA au livrat URSS și aviație de luptă, dar nu bombardiere grele. Referința este probabil la un avion B-25 *Mitchell*, considerat un bombardier mediu, forțele aeriene sovietice primind 865 de aparate de acest gen.

rit ceva la rinichi şi a şters-o în ţară, îşi face acum mare reclamă prin gazete. Trimite acum un lung mesaj, prin radio, Batalionului 24 Vânători de Munte, pe care l-a părăsit. Promite că se va întoarce pe front (să o creadă el), căci nu mai poate de dorul batalionului. Este tot un fel de reclamă: vrea să arate celor care-l aud şi îl cred că este suferind în spital şi că aşteaptă cu... nerăbdare reîntoarcerea pe linia de luptă. Câtă neruşinare!

Zi bună: niciun mort, niciun rănit, niciun bolnav. Noapte calmă. Trei tunuri anticar ne cam plictisesc. Ne socotim cum să le punem cu botul pe labe.

11 martie. Din zori, avioanele noastre de bombardament... ciocănesc serios Sevastopolul. Şase mari incendii se văd în port şi în oraş. La dreapta, pe malul mării, spre Inkerman, intens bombardament de artilerie.

Avioane de recunoaştere biplane, tip nou, ne dau târcoale timp îndelungat. Se lasă pe o aripă până la 50-100 de metri şi ne... pozează. Ţin aşa de mult la mutrele noastre sau ne clocesc ceva?

Colonelul Mavrichi Mitică[136] a sosit din ţară la brigadă şi a ţinut mult să stăm de vorbă prin telefon. M-am bucurat mult. Mi-a promis că vine să mă vadă. Îl aştept cu nerăbdare, căci am un chef de bârfeală nemaipomenit.

Răniţi: sergent Voicu Gh., ctg. 1938 – Compania Armament Greu; soldat Nedeloiu Gh., ctg. 1936 – Compania 2.

Din fericire, sunt răniţi uşor şi în scurt timp ne vom revedea.

Noaptea trece liniştită. Nu-i a bună.

12 martie. Soare, cald. Vreme minunată de primăvară.

Pe linia de luptă am găsit micşunele, toporaşi. Cât sunt de frumoase, de gingaşe!

Răniţii din spitale se întorc grupuri, grupuri. Unii nevindecaţi complet. Între ei, fruntaşul Răducanu, un ţigan şugubăţ, simpatic. Fusese rănit a treia oară. Sunt stoici, hotărâţi să-şi facă mai departe datoria. Dintre ofiţerii răniţi, unii chiar foarte uşor, nu se mai întoarce niciunul.

Ofiţeri activi şi cu grade mari, de prin comandamente, unde sunt feriţi de pericole şi sunt îmbuibaţi cu tot felul de bunătăţi, o şterg unul câte unul spre casă, simulând fel de fel de metehne. Ţăranii aceştia, ostaşi simpli, chiar după ce-au văzut şi au simţit pe pielea lor grozăvia războiului, se întorc acum între noi, aici, la datorie.

Sunt, bieţii, rebegiţi şi subţiaţi de mizeria spitalului.

Ofiţerii de prin comandamente îşi aranjează plecări în ţară. Se duc zice-se să inspecteze P.S.[137]-urile; să ne aducă echipament de iarnă etc.

Aici s-a întronat un fel de francmasonerie, se ajută unul pe altul. Până când această destrăbălare?

Răniţi: soldat Ţugui Gheorghe, ctg. 1936 – Compania Armament Greu.

---

[136] Dumitru Mavrichi (1897-1985), locotenent-colonel (1938), colonel (1942), s-a prezentat la comandamentul Brigăzii 1 Munte în februarie 1942 pentru a prelua comanda Grupului 2 Munte şi a rămas până în aprilie acelaşi an, când a preluat comanda Regimentului 38 Infanterie. A revenit la scurt timp, de această dată în calitate de comandant al Grupului 1 Vânători de Munte (septembrie 1942-aprilie 1944).

[137] Parte sedentară (elementele care rămân în garnizoana de reşedinţă ale unei unităţi aflate pe front).

13 martie. Este prima babă (după stilul vechi), o babă rea, clonțoasă, căci vremea este închisă; este frig și ninge cu fulgi mari. S-a așternut un strat subțire de zăpadă și ninge întruna.

Din spitale ne vin înștiințări că camarazii noștri dragi s-au prăpădit și au fost îngropați în ziua de..., în cimitirul... [așa în original].

Cât este de dureros, mai cu seamă că toți au trecut prin văzul meu și pentru mulți aveam nădejdea că vor scăpa cu viață.

Cred că unii dintre ei s-au sfârșit cu zile.

Răniți: sergent Neagu Constantin, ctg. 1930 – Compania 2 (neevacuat); soldat Bivolaru Ion (și-a băgat cuțitul în picior și susține că i-a intrat un glonț; nici pantalonul, nici izmana nu sunt găurite; face parte din banda lui Chiper, venit și el de curând de la P.S.), ctg. 1934 – Compania 3.

A început molima automutilărilor: injecții cu urină, cu benzină; crestări cu cuțitul; se opăresc cu apă clocotită; își retează degetele etc.

Până acum am șapte exemplare din aceşti nemernici. Ce este curios este faptul că toți sunt veniți de foarte curând pe linia de luptă.

N-am încotro. Îi voi trimite la judecata Curții Marțiale, căci altfel se întinde molima. Toți sunt vărsați din alte regimente. Nu au fost crescuți în spiritul vânătorilor de munte. Îi renegăm.

Noaptea trece în liniște. Cartușele luminoase se încrucișează brăzdând întunericul nopții.

Ninge, ninge vârtos.

14 martie. S-a așternut un strat de zăpadă de 10 cm. Și încă ninge. Se pare că soarele, care vrea să-și arate fața, îi va face de hac.

Ora 10,00. Un soare luminos s-a arătat. Când ieșim din... cavoul nostru, nu putem ține ochii deschiși din cauza luminii. Deocamdată, soarele este cu... dinți.

Am ajuns pentru o zi mahăr (comandant de grup). Titularul a plecat la Simferopol la un... bairam.

La stânga, Batalionul 23 a fost bombardat cu furie de ruși. Fiindcă sunt acum om mare, ordon artileriei noastre și celei germane, din sprijinul grupului, să execute represalii. Le ard 50 de lovituri.

Ora 16,00. Tocmai când auzeam Radio Simferopol și așteptam intrarea în scenă a lui Plaiu, acordeonistul, care este sergent în batalionul nostru, o ploaie de proiectile, purcele de 210 mm, așa din senin, cade pe cazemata noastră. Bârlogul se zguduie din... rădăcini, dar rezistă eroic.

Dar vorba aceea: nu te-ncrede în fericire, căci e vis amăgitor... Un proiectil se... propteşte drept în crenelul cazematei cu un zgomot infernal și cu o presiune puternică. Lăzile cu pământ, bolovanii, cu care am astupat crenela când ne-am mai ars, au fost împrăștiate peste noi și un fum gros ne înecă. Gospodăria noastră: sticle, pahare, farfurii, gamele și toate proviziile sunt făcute țăndări, una cu pământul. Aici, lângă crenel – mai la aer – aveam bucătăria și cămara, despărțite de dormitor printr-o foaie de cort. Totul este răsturnat, răvășit, ca după cutremur.

Nu știu cum, de frică, de emoție sau de lene, am rămas... înțepenit, șezând pe pat. Ordonanța doctorului iese pe brânci, zăpăcit, năuc, de sub tun și când dă cu ochii de mine se sperie și mai tare. În jurul meu, nimeni, liniște ca în mormânt. Prin gaura mare făcută

de obraznicul proiectil pătrunde acum aer rece, rece şi lumină. Îmi pun mâinile în cap. Toată gospodăria noastră, încropită cu trudă timp de aproape trei luni, este făcută praf şi pulbere. Slănina, cârnaţii, conservele, beuturica, amestecate talmeş-balmeş cu moloz. „Tellus"-ul meu, ceasornic brav, zace sub patul doctorului şi nu îndrăznesc să-l... deranjez. Totuşi mă apropii tiptil de el, îl ridic, îl pun la ureche: merge, merge înainte cu... vitejie, ca întotdeauna, a rezistat cu bărbăţie uraganului.

Îmi strig ortacii. Nimeni nu-mi răspunde. Ştiam totuşi că nu li s-a întâmplat nimic grav, căci urme de sânge nu văd. Ies pe coridorul întunecos al cazematei, unde, într-o firidă, după o foaie de cort (dormitorul plutonului sanitar), dau peste Băleanu, care tace chitic. Doctorul, într-o altă firidă, nici nu suflă. Îi poftesc să revină în bârlogul răvăşit.

Toată lumea la treabă: alegem ce a mai rămas bun – puţin, de altfel. Afară cu pietroaiele şi pământul. Astuparea breşei cu materiale cât mai solide. Este tare frig, dar nu mai avem... nas să facem focul, căci fumul desigur ne-a făcut figura. Centrala telefonică a suferit şi ea. Caporalul Tera o va pune pe roate.

Din urechea stângă şi din partea stângă a gâtului mi se prelinge sânge cald. Flanela este plină de sânge. Nu-i bai, un fleac, o mică zgârietură. Este a treia oară când sunt... ciupit. Pe buletinul zilei voi trece: rănit neevacuat.

Steaua mea este sus; încă străluceşte, cum a strălucit şi acum 24 de ani în celălalt război. Cineva s-a rugat şi se mai roagă pentru mine păcătosul? Îi mulţumesc fierbinte.

Controlez adăposturile Companiei de Comandă şi ale Companiei Rezervă – toate din jurul postului de comandă. Totul este în ordine: niciun mort, niciun rănit. Ruşii s-au... obosit pe... gratis.

Sunt înduioşat şi fericit când văd că toţi ostaşii mei bravi şi dragi se interesează de soarta mea, căci radio-bucătăria, totdeauna zice-se bine informată, a... difuzat că aş fi grav rănit. De astă dată n-a ghicit şi îi urez să o ţină tot aşa.

Autosanitara a sosit la postul meu de comandă să-i ridice pe cei 24 de răniţi din Batalionului 23 Vânători de Munte. Câţiva sunt răniţi grav, restul, mai uşor. Se vaită şi gem, bieţii. Mi-e milă de ei, dar mă bucur că nu sunt dintre ai mei. [...]

Răniţi: soldat Neaga Gh., ctg. 1930 – Compania 2.

Răniţi neevacuaţi: maior Scârneci Vasile, de 46 de ani şi 6 luni – comandantul Batalionului 3 Vânători de Munte.

Numărul bolnavilor creşte din nou din cauza mizeriei şi oboselii. Frigul completează aceste calamităţi.

Dumnezeu, drăguţul, este mare şi puternic şi ne va ocroti şi mai departe.

15 martie. Ora 4,10. Se dezlănţuie un extrem de violent bombardament de artilerie, într-un huruit continuu.

Către **ora 8,00**, intensitatea focului scade.

Întreb la vecinii din dreapta cine atacă, ruşii sau nemţii? Nimeni nu-mi poate da un răspuns precis, care pe care. Voi afla în cursul zilei.

Ora 18,00. În dreapta, spre Grupul 2 Vânători de Munte, violent bombardament. Ruşii încearcă peste tot, dar nu le prea merge.

Gospodăria, făcută zob de taifunul de ieri, a început să se încropească. În dărâmăturile satului Ciorgun puţină veselă şi mobilier.

Locotenent-colonelul Mitică Mavrichi s-a ţinut de cuvânt şi a venit să mă vadă. Este un vechi vânător de munte. Ne cunoaştem din anul 1917 – sunt 25 de ani de atunci. Şi

întotdeauna am fost buni camarazi şi buni prieteni. Face şi el parte din Clubul de schi „Cei 15"[138] şi este unul din „cei 15" şi naşul copiilor mei, Radu şi Anca.

Mi-a făcut o deosebită plăcere. Nu ne-am văzut de peste un an.

L-am invitat la masa de prânz şi am povestit multe şi mărunte. Ne-am pus pe bârfeală cu toată cruzimea. Puțini cred că au rămas ne... scărmănați, căci şi el, şi eu suntem maeştri. A venit din țară, fiind numit la comanda Grupului 2 Vânători de Munte, iar colonelul Hönig, la comanda Grupului 1 Vânători de Munte.

Corpul de Munte nu este însă de acord. Nu vrea să-i înlocuiască pe locotenent-colonelul Băjenaru – nepotul – şi pe locotenent-colonelul Citirigă de la Grupul 1 –, protejatul brigăzii. Acum, aceşti doi ofițeri superiori odihniți stau la dispoziția corpului, unde taie frunză la câini.

„Țara piere şi Corpul de Munte se... piaptănă."

La extrema dreaptă – spre golful Severnaia – nemții i-au zdrobit pe ruşi, în faza pregătirii atacului. Cred că i-a lecuit pe *cioloveci* pentru câteva zile. Astăzi este baba mea. O vreme minunată cu soare – *krasiva baba*[139].

Mavrichi îmi spune că cei de la corp şi de la brigadă sunt tare burzuluiți pe chestia că am trimis la P.S. ostaşii contingentului 1924 şi că sunt hotărâți să ia aspre măsuri contra mea. Ce o să-mi facă? O să-mi ia... caii de la bicicletă?

Nicio pierdere. Bravo! Baba mea a fost cu noroc.

16 martie. Zi de primăvară. Soare, cald. În faptul dimineții, ciocârliilor, cu ciripitul lor frumos, nici că le pasă. După ce răsare soarele, concertul ia sfârşit. Artileriştii merg la culcare. Ce fericite sunt ele. Vioiciunea lor ne descreţeşte frunțile, ne mai înveseleşte.

În timpul nopții, ruşii scurmă pământul cu... rătul, caută să se apropie cât mai mult de noi. Îi lăsăm până ne vin la îndemână, şi apoi îi ardem de le merge untul. Au încercat peste tot, dar nu le-a mers. Acum dau din colț în colț. Generalul Iarnă, speranța lor, s-a topit. Vine vara. În curând îi vom fierbe în... borşul lor. Cazanul este pregătit. Surcelele, aşijderea. Curând, curând, apa va da în clocot.

Roosevelt şi Churchill, cu mafia lor francmasonică, se vor spăla pe labe, ca Pilat (ca întotdeauna). Turcul care va plăti va fi tovarăşul Stalin. El va plăti oalele sparte.

Maiorul Constantinescu Vasile – Turcu – a sosit la comanda Batalionului 24 Vânători de Munte şi îmi face o vizită. Nu mă găseşte... acasă. Întorcându-mă de pe linia de luptă, totuşi l-am găsit în bârlogul meu.

Suntem vechi camarazi şi prieteni. Suntem cu posturile de comandă aproape şi ne vom vedea cu plăcere.

Noaptea trece cu puțină cârâială şi luminație.

Răniți: caporalul Cristea R., ctg. 1930 – Compania Armament Greu (rana este suspectă).

---

[138] Conform relatării lui Mircea Mavrichi (fiul colonelului Dumitru Mavrichi), „Clubul celor 15", constituit în primii ani interbelici şi dedicat schiului, îi avea ca membri pe prinții Carol şi Nicolae, generalii (de mai târziu) Iosif Iacobici, Ioan Dumitrache, Alex. (Alecu) Manolescu, Emil (Felix) Pălăngeanu, Teodor (Tedi) Radu, Constantin (Didi) Dimitriu, Florin Rădulescu, Alexandru Vătămanu, coloneii Dumitru Mavrichi, Constantin Medeleanu, Vasile Scârneci, dar şi civilii Walter Muston (socrul lui Constantin Noica) şi Theodor Rosetti (cel care instruise într-ale schiului prima generație de vânători de munte). Se mai adăuga un număr de membri onorifici.

[139] *Babă frumoasă* (în lb. rusă, în original).

17 martie. Vreme splendidă de primăvară. Babă... simțită, tânără, frumoasă... cochetă. Este un paradox, dar aşa este.

Avioane de tip nou, cu două planuri, primite de curând de la aliați – englezi sau americani – ne dau târcoale, cu perseverență, zburând foarte jos. Dacă ne vor bâzâi prea mult, le vom arăta... spatele, căci altceva de leac nu avem.

Sunt convocat la postul de comandă al Batalionului 23, care este mai la dos, unde mă aşteaptă comandantul grupului. Aceleaşi poveşti, aceleaşi aiureli, păcat de timpul pierdut şi de oboseală. L-am luat cu mine şi pe Băleanu. Trecând în pas alergător şi în zigzag peste un tăpşan pe care ruşii îl vedeau ca în palmă şi îl... bărbiereau cu mitralierele; Băleanu şi-a cam pierdut... cheia şi, alb ca varul, a țâşnit înapoi. Am regretat şi am avut o strângere de inimă. Când l-am revăzut iarăşi lângă mine l-am îmbrățişat şi l-am pupat. Nu trebuia să fac această prostie.

Comandantul grupului îmi spune că ştabii s-au supărat foc pe mine şi îmi reproşează şi el faptul că am trimis la partea sedentară ostaşii contingentului 1924; că am înfrânt disciplina; că am... frizat [sic!] ierarhia etc.

La întoarcere spre postul de comandă, întorc vizita camaradului Constantinescu – Turcu. Şi aici, nu trebuie uitat protocolul. Mă înfrupt din bunătățile aduse de el proaspăt din țară. Băleanu, care este un mâncău de seamă, face destulă pagubă gazdei. Fiind cătană bătrână aici, pe linia frontului, mă simt obligat să-i dau unele sfaturi.

Noaptea a fost liniştită. Mă bucur că avem lună nouă, căci avem puține rachete luminoase.

Răniți: soldat Orăcănescu Matei, ctg. 1936 – Compania 2 (lovit de un glonț în gură, i-a scos doi dinți).

Bolnavi evacuați: Caporal Voicu Gh., ctg. 1938 – Compania 2.

18 martie. În timpul nopții, mici hărțuieli şi obişnuita țăcăneală. Cetatea Sevastopol este... atinsă serios de avioane. Se văd limbi uriaşe de flăcări.

În zorii zilei se predau: cinci ruşi ucraineni şi un armean. Sunt toți tineri şi voinici, veseli că au scăpat din iadul lor. Fac parte din Compania Pionieri a Regimentului 775 Infanterie. Par a şti multe: au pierderi foarte mari; sunt companii numai cu 10-15 ostaşi; sunt îngroziți de focul armelor noastre automate şi de grenade; comandanții îi împing continuu la atac; nu vor să înțeleagă că poziția noastră este de nepătruns. Ieri, un comandant de batalion, însoțit de un comisar, a voit să se convingă – la fața locului – de cele raportate de pe prima linie de luptă. S-au apropiat mai mult ca de obicei. Bunii, dibacii mei țintaşi i-au... curățat pe amândoi.

Ce a fost de demonstrat s-a demonstrat pe viu. Atacul, pregătit pentru dimineață la ora 3,00 (când au fugit ei) a fost din nou contramandat. Le-a fugit din nou... mireasa? Ne pare rău, căci făcusem... cheltuieli şi pregătiri mari de... nuntă. Le-am fi cântat din... balalaici şi ar fi jucat *ciolovecii* pe rupte, pe nerăsuflate.

Ora 10,00. Curierul brigăzii, sergentul motociclist Soare, mi-a adus un plic confidențial-personal. Împreună cu toți din jurul meu, eram tare curioşi. Ce să fie? L-am desfăcut cu... emoție. Suna:

„Veți raporta până în seara zilei de 19 curent:

1. Câți ostaşi din Contingentul 1924 ați trimis la P.S.

2. În baza cărui ordin sau dispoziție?

3. Dacă ați raportat cuiva măsura luată de dvs.

Veți lua la cunoștință că ați săvârșit o gravă abatere de la disciplină și care va avea grave urmări pentru dv.

Semnat
Gl. C. Vasiliu-Răşcanu

Şef de stat-major
Lt.-col. Ignat"

Deşi chestia era confidențială, a fost la iuțeală cunoscută de toți din postul de comandă. Vorba ceea „Secret, secret, dar să-l ştim cu toții". Dintru început, comentarii: o să vă ia comanda; vă vor pedepsi ştabii; o să ne părăsiți etc.

Nu vă temeți, feciorii tatii. Faptele săvârşite în numele dreptății şi pentru dreptate nu pot fi pedepsite. Locul meu de aici, dintre voi, nu este râvnit de prea mulți. Nu se vor înghesui mulți aici, unde se poate şi muri din când în când. Fiți siguri că voi rămâne între voi până la... spartul târgului.

Ora 12,30. Ne vizitează comandantul brigăzii, generalul Vasiliu-Răşcanu. A venit tocmai la țanc. I-am arătat „plăcinta" primită; ne-am ciorovăit în lege; i-am spus câteva crude adevăruri pornite din... rărunchi... S-a supărat foc. Am conştiința împăcată că i-am spus-o verde, răspicat. Nu l-am mințit cum îl mint trepăduşii care îl înconjoară la brigadă.

Până la urmă, ne-am împăcat, căci el a rămas totuşi cum l-am cunoscut acum 25 de ani.

Ne-am despărțit cu o caldă strângere de mână.

Eu am rămas tot eu, pe... poziție, între ai mei dragi.

Mă bucur că toți ostaşii contingentului 1924, din toate unitățile Corpului de Munte au fost trimişi şi ei la P.S., după ce s-a aflat de plecarea alor mei. Ştabii n-au mai avut încotro.

Bolnavi evacuați: Sergent Bobu Gh., ctg. 1939 – Compania 1 (suspect).

Pun mâna pe lemn, nu am pierderi astăzi.

19 martie. Nici astă-noapte nu am fost atacați, aşa cum fusese vorba. Să fie ai pământului, ce se lasă aşa greu? Aşteptarea ne scoate din sărite şi, într-o bună zi, vom sări noi peste ei, numai aşa, de-ai dracului, de amorul artei.

Este o vreme superbă. Arde soarele. Ieşim în gura cazematei. Ne sorim după atâta beznă.

...Vânăm păduchii. Până aici le-a fost... măgarii.

M-am făcut botanist de forță: adun flori. Le cercetez cu migală. Exemplarele mai de soi le presez în cărți.

Mai am o manie: desenez cruci, planuri pentru cimitire. Vreau să aranjez toate cimitirele ostaşilor mei după un plan unic – patentul meu. Am pus să scoată cât mai mulți brăduți, ca să împrejmuim cimitirele de la Karlovka, Ciorgun, Kucika. Voi trimite şi la Uskut, deşi este cale lungă până acolo.

Pe Băleanu l-am învoit patru zile la trenul de luptă la Uppa, să-şi mai lase păduchii şi pe acolo. În cazemata noastră el ține recordul la... păduchi. A plecat aseară. Deşi toată ziua îl cicălesc şi îl reped, acum îmi lipseşte aşa de mult. A plecat foarte emoționat. Ce înseamnă convietuirea în fața morții. Cum se leagă inimile!

Când plec pe linia întâi de luptă sau la grup şi pe la vecini, simt cum toți din postul meu de comandă îmi poartă grija şi aşteaptă să mă întorc cât mai curând între ei, căci numai aşa se simt în siguranță. Le-a intrat în cap că le port noroc, că port iarba fiarelor, că

sunt invulnerabil (un fel de Ahile sau Siegfried). Doamne, ce bine ar fi să fie adevărat! În alte vremuri, erau fericiți când le plecau șefii dintre ei. În oștire era o vorbă: „Să te ferești de gura tunului, de c... calului și de ochii șefului."

La dreapta, la Grupul 2 Vânători de Munte îi atinge vârtos artileria rusă.

Ce le-a venit așa din senin?

Compun epitafe. Am intrat într-o manie religioasă. Doamne, cum îmbătrânesc! Peste trei zile se împlinesc trei luni de când hibernez în acest cavou rece, hidos, cu moartea care mă pândește clipă de clipă. Picioarele îmi sunt veșnic reci. M-am săturat.

Mulțam Sfântului căci astăzi nu am avut pierderi.

Bombă: a sosit Armeneanu cu multe, multe scrisori și pachete. Ne repezim întâi la scrisori. Misiva soției mele este... masivă, poartă și fotografii. În bârlog este tăcere. Toți citim și recitim. Nu mă satur privind fotografiile copiilor mei dragi Radu și Ancuța. Ce mari s-au făcut și ce frumoși sunt. Scrisul lor este cu mult miez. Îi voi mai vedea oare?

Veștile de-acasă sunt bune. De la părinții mei, asemenea. Aslanii și ei îmi scriu mult și frumos. Trecem la pachete de acasă, multe cărți, bine alese – voi avea ce să citesc. Apoi un geamantan cu prăjituri – o întreagă cofetărie. De la ai mei din Bucureşti: prăjituri, sticle cu vin și coniac. De la Aslani, multe, multe țigarete – să le fumez până la adânci bătrânețe.

Este **ora 20,00.** La culcare, feciori, ajunge.

20 martie. După o vreme atât de minunată, astăzi bate un vânt rece, cu măzăriche de zăpadă. Ceața ne convine, căci putem face și ziua foc în cavoul nostru. Vântul împrăștie fumul și ceața îl camuflează. „Flitul" nu mai are niciun efect. Păduchii au devenit insensibili, imuni. Am mai descoperit iarăși, rari, dar mari. Băleanu, dintr-o lovitură – 39 de bucăți cu diferite forme și culori. Medicul Giurcan se laudă că a găsit și el câțiva *balșoi*. Cum este el totdeauna bănuitor, [susține] că păduchii găsiți de el i-au fost... plasați de cineva, așa din ură. Eram așa de mândri cu pompa noastră de „Flit".

16 avioane germane trec năvalnic pe deasupra noastră (13 *Stuka*, 3 *Messerschmitt*). Se duc glonț la Sevastopol, unde, desigur, au... dibăcit ceva. Artileria a.a. *ciolovecă* trage, trage cu furie. Un avion se prăbușește vertiginos. Nu știu încă al cui este. Spre port se aude un uruit teribil. Cred că rușilor nu le-a fost... cald astăzi.

Vreme rece, vânt dușman. Pare că este un făcut: la vreme rea, ziuă neagră.

Morți: caporal Bădițoiu Ștefan, ctg. 1936 – Compania Cercetare; sergent-major t.r. Săvulescu I., ctg. 1934 – Compania 1; caporal Bugărău N., ctg. 1936 – Compania 1.

Răniți: soldat Baciu Ion, ctg. 1936 – Compania 2; soldat Anastasiu Gh. (schija i-a zburat mâna dreaptă), ctg. 1936 – Compania 1.

Caporalul Bădițoiu era brașovean din Schei și un bun schior.

Avionul căzut în flăcări deasupra Sevastopolului era din nefericire un *Stuka* german.

Pisica noastră Ciornaia, care dispăruse când a fost explozia în crenelul cazematei, s-a întors acasă flămândă, dar... voluminoasă, este în... poziție și în curând vom avea o ciurdă de pisoi. Nici șoarecii nu ne mai plictisesc așa de mult, o parte s-au speriat de bomba... nepoftită în bârlogul nostru și celor rămași le va face Ciornaia de petrecanie.

Noaptea a trecut mai liniștită ca oricând. Bate un vânt rece. Ne taie la ficați.

21 martie. Soare cu dinți. Vânt rece. Păsărelele nu se mai îngână cu ciripitul, cu cântecul lor atât de frumos. Bunul Dumnezeu nu voiește să avem bucuria plină – o împarte pe felii.

Nemții și cu ai noștri au început ofensiva pentru lichidarea peninsulei Kerci. Cred că ruşii vor fi prăjiți fără untură, căci într-acolo s-au îndreptat multe unități proaspete cu material nou-nouț. Vom vedea.

De la brigadă primim multe şi felurite jocuri: şah, cărți de joc, „omule, nu te supăra", muzicuțe etc. Sunt dăruite de camarazii noştri germani. Vor să ne distreze, să ne mai ducă cu zăhărelul.

Cu cele primite de la ai noştri de-acasă şi, acum, de la nemți, putem deschide un bazar.

Băleanu s-a întors mai curățel, şi la propriu, şi la figurat. La Uppa a jucat poker cu cei din rezervă şi cu popii Batalioanelor 3, 2, 23, 24 Vânători de Munte, care sunt instalați acolo confortabil într-o peşteră. Cât este el de dibaci, acolo şi-a găsit naşii.

Astăzi este ultima babă şi tare-i năbădăioasă. De la unchiul Marcel – generalul Olteanu – am primit prin poşta radio cuvinte cu mult duh, cu multă inimă. Mă felicită pentru Ordinul „Mihai Viteazul". Este şi el cavaler al acestui ordin.

Linişte, linişte enervantă, însă chiar acum spre seară n-am scăpat fără pierderi: Baciu Ion, ctg. 1934 – Compania 2; Stache Dumitru, ctg. 1928 – Compania Armament Greu.

Nu sunt prea grav răniți.

22 martie. Zi senină, cu un soare minunat, dar frig, tare frig. Vântul ne pătrunde până în măduva oaselor. Nu se vorbeşte nimic despre ofensiva spre Kerci. De ce tac oare chitic?

Băieții înfulecă cu mare poftă din prăjiturile trimise de soția mea şi cu gura plină le laudă grozav. De la sosirea bunătăților, cazemata noastră este foarte... cercetată. Oaspeții, unii vin, alții pleacă.

Ora 12,00. Începe să se mai încălzească, dar vântul şuieră turbat. Ruşii au cam sfecliț-o, căci avioanele germane i-au atins serios la Sevastopol.

Ruşii sunt acum ziua mai cuminți, dar noaptea îi apucă pandaliile, trag cu tot ce au, mai mult... în cer. Ce-o fi având cu Dumnezeu şi cu sfinții de-acolo?

Pisica noastră dispare în fiecare zi câte jumătate de oră, la oră fixă. Am urmărit-o, se duce la casa foştilor ei stăpâni, care nu mai este. Îi caută, deşi la noi trăieşte bine. Ce virtuți au animalele – până şi pisicile.

Luna răsare devreme şi ține până în zori. Aceasta le strică socotelile *ciolovecilor*.

Noaptea rece trece liniştită. Miile de cartuşe, care-şi croiesc drumul în văzduh spre ceruri, ne distrează, căci multe sunt trasoare luminoase. Împrejurul postului de comandă, şuieră sute de cartuşe. *Ciolovecii* nu ştiu că ne-am şmecherit, ne-am făcut şanțuri şi adăposturi adânci, aceasta bineînțeles după ce ne-am prăjit amar (mintea românului din urmă). Acum piuitul lor ne doare... în spate.

Astăzi se împlinesc nouă luni de când am început războiul (22 iunie 1941). Doamne, câte întâmplări, cât zbucium, câți au plecat dintre noi în altă lume, poate mai fericită. Cât va mai dura? Câți vor mai rămâne dintre noi?

Răniți: soldat Răduleț Victor, ctg. 1926 – Compania 3.

Rănit uşor la față şi la mâna stângă.

23 martie. Vreme minunată, cu soare cald. La **ora 5,15** este deja lumină. Păsărelele sunt... matinale, vrednice. Şi-au început din nou concertul.

Focul ruşilor a slăbit mult, mai cu seamă în timpul zilei. Fac oare economie de muniții în vederea unei acțiuni?

Spre Kerci se aude o mare bătălie.

Faimoasa noastră lampă cu carbid s-a defectat şi, în bezna cavoului, ne lipseşte aşa de mult. Era cam năbădăioasă, capricioasă, dar totuşi făcea treabă. Câteodată îi înlocuia pe ruşi: făcea explozie; doctorul tresărea şi se făcea foc. Acum ne chinuim cu nişte luminări puturoase, ba mai ardem şi fir telefonic.

Avioane de recunoaştere – biplane – ne dau târcoale întruna. Cred că ne-au descoperit noile vizuini. Când ne vor atinge cu bombe vom şti dacă ele au făcut ispravă. Aşteptăm.

Ora 19,00. Se împlinesc exact trei luni de când suntem – în permanenţă – în acest sector. Cu postul de comandă în acest mormânt. Sunt mai mult îndurerat decât obosit.

A curs atât de mult sânge în aceste trei luni blestemate.

Morţi: ofiţeri – 1; subofiţeri – 3; trupă – 50.

Răniţi evacuaţi: ofiţeri – 2; subofiţeri – 2; trupă – 153.

Răniţi neevacuaţi: ofiţeri – 1; subofiţeri – 0; trupă – 32.

Bolnavi evacuaţi: ofiţeri – 1; subofiţeri – 1; trupă – 33.

Bolnavi neevacuaţi: ofiţeri – 7; subofiţeri – 3; trupă – 285.

Procent foarte mare, în raport cu efectivul deja foarte redus. Trist bilanţ după trei luni în defensivă.

Ziua a trecut într-o linişte suspectă.

Sunt mulţumit că astăzi am avut numai un singur *rănit:* fruntaş Vernescu Vasile, ctg. 1941 – Compania 3.

24 martie. După o frumoasă noapte cu lună, cu puţin îngheţ, o zi cu soare, caldă.

Ora 8,00. Sunt anunţat că generalul comandant al brigăzii vine la postul de comandă al Batalionului 23 – care se găseşte înapoia postului meu de comandă – să decoreze cu „Crucea de Fier" pe ostaşii propuşi şi admişi. În acest lot nou de decoraţi, [Batalionul 3] are 46 de bravi – mai mulţi decât toate batalioanele brigăzii la un loc. Sunt mândru, mulţumit. Regret însă că nu pot prezenta decât 27, căci restul de 19 – bravi între bravi – nu mai sunt între noi: 3 sunt morţi, 16 răniţi evacuaţi.

Toţi au fost propuşi pentru luptele dintre 19 şi 22 decembrie 1941 şi pentru bătălia din 27 ianuarie 1942.

Celor morţi le voi trimite semnele vitejiei şi sacrificiului familiilor lor.

Pe cei răniţi, îi voi căuta prin spitale şi mi se strânge inima când mă gândesc că vor fi mulţi pe care nu-i voi mai găsi. Au murit, bieţii.

La postul de comandă, ca şi alaltăieri, prind pe pieptul bravilor „Virtutea Militară", „Serviciul Credincios". Sunt mândru că batalionul meu bate recordul şi la distincţiunile româneşti. Ne pozăm apoi în grup.

Frumoasa zi trece şi vine noaptea cu lună.

Sute, mii de cartuşe luminoase se încrucişează pe bolta cerului.

Moartea haină, nesăţioasă, veşnic la pândă, nu ţine seama nici de frumuseţea nopţilor cu lună, le pângăreşte.

Morţi: caporal Gogu Ion, ctg. 1930 – Compania 3; soldat Bugu Florea, ctg. 1938 – Compania 3.

Răniţi: soldat Fota Ion, ctg. 1936 – Compania 3. Rănit în abdomen, nu prea greu. A scăpat ca prin urechile acului, căci glonţul nu i-a perforat decât muşchii.

Toţi au fost loviţi în timpul nopţii de gloanţele turbaţilor fără Dumnezeu.

25 martie (Bunavestire). Zi cu soare, caldă, minunată. Cred că nu vom mai avea necazuri cu zăpada şi frigul.

Am decorat şi astăzi un lot mare de ostaşi bravi şi vrednici. Unii, cu câte două decoraţii.

Câtă fericire, bucurie şi mândrie să prinzi pe piepturile acestor vlăstare alese, pe piepturile lor de oţel, distincţii atât de binemeritate. Să strângi cu căldură palme aspre, vlăguite de asprimea vremii, hârşâite pe paturile armelor de foc pe care le-au strâns cu ardoare, cu tărie. Cu ochii ţintă la duşman, au ochit, au tras şi întotdeauna au învins pentru că au voit să învingă.

Cât de mari sunt aceşti ţărani, cât de bravi şi cât de vrednici sunt! Ei, talpa ţării.

De câte ori merg la postul de comandă al grupului la Kucika, trec pe lângă locul unde a căzut bietul Pitiş şi prin faţa ochilor îmi trece trista întâmplare. Am pus să se construiască pe acest loc, pe un cub de pietre, un strat de pământ. De câte ori am trecut am pus flori pe acest loc sfinţit cu sângele lui.

De câteva nopţi, mare mişcare de autovehicule la ruşi. Ori îşi aduc muniţii şi armament în vederea unui atac masiv, ori îşi adună catrafusele ca să o ia din loc. Ce bine ar fi să isprăvim odată cu Sevastopolul şi, apoi, la drum spre ţară. Cât ar fi de potrivit şi de frumos.

Nemţii au tras vârtos cu artileria astăzi. Au prins în foc o coloană şi i-au ars câteva... ciocane de foc. De pe poziţia noastră am văzut bine cum i-au... bumbăcit.

Să-i ardă mereu aşa.

Plec la brigadă să mă iau de... gât cu generalul. Tabelul de propuneri pentru avansarea sergenţilor la gradul de sergent-major mi-a fost înapoiat cu rezoluţia: „Efectivul batalionului dvs. fiind redus, nu se mai pot face avansări."

Culmea tâmpeniei: bravii mei sergenţi sunt vinovaţi că batalionul nostru a ajuns aşa de micuţ? Pentru aceasta pot fi traşi la răspundere ruşii.

Adică cum? Batalionul 3 Vânători de Munte s-a subţiat pe undeva, păzind gâşte sau vreo bostănărie?

Domnilor de la brigadă, decoraţiile pe care le purtaţi le-aţi primit cu preţul sângelui, sudorii şi vitejiei ostaşilor mei.

Să ştiţi că sergenţii mei merită cu prisosinţă nu gradul de sergent-major, ci şi gradul de general. Să mai ştiţi că ostaşii mei poartă în raniţă bastonul de mareşal.

Cu tabelele pentru decoraţii am reuşit să-i aduc la realitate pe ştabi. Voi reuşi desigur şi cu aceste propuneri pentru avansare.

Nu mă las nici mort! Sunt amărât că nu pot face mai mult pentru ostaşii mei.

Nici astăzi n-am scăpat fără pierderi.

Morţi: soldat Cepoiu Ion, ctg. 1937 – Compania 3.

Răniţi: fruntaş Teleapă C., ctg. 1930 – Compania 2; soldat Bugă Niculae, ctg. 1934 – Compania Armament Greu; soldat Moise Vasile, ctg. 1936 – Compania 2; soldat Mirică Alexe, ctg. 1937 – Compania 3.

Şi acum... poteca spre brigadă!

27 martie 1942. Cei de la comandamente mă pisează întruna cu ordine observatorii. Pe la trenul regimentar care se găseşte la Mariano (un kilometru şi jumătate de Simferopol şi cam la 80-100 km de linia frontului), se perindă zilnic diferiţi „încurcă-lume": medici umani şi veterinari, intendenţi, tehnicieni etc., care se cred obligaţi să descopere nereguli,

cai murdari şi cu râie, ostaşi aşijderea, armament ruginit, căruţe murdare şi neunse şi, pe deasupra, soldaţi nedisciplinaţi, destrăbălaţi etc. Am acolo un maior şi câţiva ofiţeri, subofiţeri şi pe toţi plutonierii-majori, dar ordinele observatoare – confidenţiale – le primesc eu aici, pe linia frontului, hăt, departe, la 100 km. Trenul meu regimentar nu l-am mai văzut de luni de zile.

Prin telefon, ordon ajutorului meu, maiorul Traşcu, să poftească aici, pe linia de luptă, să-i predau comanda batalionului pentru o zi, două.

Părăsesc ostaşii mei dragi cu mult regret şi cu inima în dinţi, într-o minunată d.m. [după-masă?] de primăvară, de unul singur, peste hârtoape şi poieni cu vizibile urme de bătălie. Sunt meleaguri cunoscute, căci pe aici ne-am războit cu ruşii acum trei luni croindu-ne drum spre înainte. Un avion de vânătoare *Rata* se roteşte deasupra mea şi, neavând altceva mai bun de făcut, mă... gratulează cu două grenade, dar ca întotdeauna, norocul mă ajută şi scap teafăr, nevătămat.

Pe înserate, ajung în satul Uppa după vreo 10 km de drum. Eram hotărât să fiu sever, neîndurător cu cei de aici de la trenul meu de luptă, dar întâlnind aici vechi cunoştinţe, demult foştii mei recruţi, inima mi s-a înmuiat. Şi după o muştruluială părintească de vreun ceas, cu *Ford*-ul cu mustăţi mi-am luat calea peste vii şi dealuri, apoi pe şoseaua asfaltată, prin Bahcisarai, fosta capitală a hanilor atât de temerari şi de temuţi. Către miezul nopţii am ajuns la Mariano, la trenul regimentar, unde cei de acolo mă aşteptau cu oarecare teamă, crezându-mă pus pe... curăţenie.

După o cină bună, stropită cu vinişor din plin, mi-am aşternut un pătuc moale, cu cearşeafuri albe nea, cu miros de rufe proaspăt spălate şi călcate. De când duc dorul pentru aşa ceva. Păcat că până la ora 8,00 dimineaţa, fixată pentru inspecţie, mai sunt numai două ore.

28 martie. Dichisit frumos, trec în revistă întreg trenul regimentar, cai, căruţe, animale pentru tăiere şi bineînţeles, cele cinci cămile pe care le-am capturat la intrarea în Crimeea. Sunt toate cinci tare bătoase şi mândre, nu mai sunt aşa năbădăioase ca la început, şi ostaşul care le are în grijă nu se consideră pedepsit. Puiul uneia din ele a crescut mărişor şi este tare schimbat. Căiuţii, atât de mult încercaţi, sunt bine în carne şi curaţi. Se odihnesc acum, bieţii, după miile de kilometri până aici la capătul Crimeii, peste Munţii Iaila. Cantonamentul, în ordine şi curăţenie. Într-un cuvânt, peste tot bună rânduială. Dracul nu este atât de negru precum vor să-l vadă trepăduşii de la comandamente. Ei nu vor să înţeleagă că tot subţiind efectivul trenului regimentar pentru completarea pierderilor pe linia de luptă, un ostaş trebuie să îngrijească acum 10-15 cai, ba chiar 20.

La ora prânzului, dau o fugă până la comandamentul Corpului Vânătorilor de Munte, unde întâlnesc vechi camarazi. Ei trăiesc aici, în frumosul oraş Simferopol, în lumea zeilor, şi ştiu multe şi mărunte. Ne antrenăm în bancuri şi bârfeală. Sunt zărit de comandantul corpului, bunul şi iubitul general Avrămescu, Moşulică al nostru, care mă înşfacă de braţ şi, vrând-nevrând, trebuie să-l însoţesc la popotă. Telefonez alor mei de la Mariano, care mă aşteaptă acolo cu masa întinsă, că sunt oprit aici, la Corp.

Doamne, câtă puzderie de ofiţeri aici! Toţi spilcuiţi, cu semnele bunului trai pe mutre. Bancuri, şuete etc. Multă veselie şi huzur.

Pentru diseară, generalul mă invită în loja lui la teatru. După ce pun capul jos câteva ore la Mariano, mă întorc din nou aici.

Teatrul, o clădire impozantă, se numeşte acum „Palas", în coloane de marmură albă în stil ionic şi corintic. Este ticsit de ofițeri, în majoritate nemți. Se joacă „Zânele din Bahcisarai". Ansamblul este compus mai mult din tătari şi toți joacă cu deosebită artă şi pasiune. Ce comori de simțăminte zac în aceşti artişti nenorociți, care acum se străduiesc să fie pe placul publicului, din care mulți nu-i înțeleg, ca să-şi poată câştiga hrana pentru mâine!

Bucureştenii s-ar putea mândri cu un asemenea teatru şi interpreți.

Am petrecut trei ore cu multă plăcere. Timpul trece şi trebuie să mă întorc între ai mei. La Mariano s-au comunicat prin telefon veşti rele de pe linia de luptă.

Credeam că Traşcu le va purta mai mult noroc decât mine ostaşilor de acolo.

Răniți evacuați: sergent Costescu Ilie, ctg. 1936 – Compania Armament Greu; soldat Vrânceanu Ion, ctg. 1936 – Compania Armament Greu; soldat Beleagă Gheorghe, ctg. 1938 – Compania Armament Greu; soldat Bejan Ion, ctg. 1934 – Compania Armament Greu; soldat Bâgă Pavel, ctg. 1937 – Compania 3; soldat Spânu Ion, ctg. 1931 – Compania 2.

Ațipesc târziu, după miezul nopții.

Eram hotărât să mai rămân aici încă o zi, dar mă las păgubaş. Mă voi întoarce în bârlogul meu.

29 martie. Ora 6,00. Pe *Ford*-ul mustăcios şi nervos, fuga spre Uppa, unde ajung la **ora 8,30.** *Per pedes*, fără răgaz, trec din nou peste urmele bătăliei, unde la 20 decembrie 1941 a căzut Pitiş. Bietul a căzut înainte de a vedea strălucita izbândă din acea zi, pentru care împreună ne-am străduit atât. Moartea lui a îndârjit inimile ostaşilor mei, care l-au răzbunat din plin.

Vreme minunată, cu soare cald. Prin parcurile de pe Valea Ciornaia, flori multe, felurite au scos căpşorul şi-mi zâmbesc cu prietenie. Şopârlele foiesc prin iarba de-abia încolțită. Doamne, minunată-ți este măiestria, dar cât de răi sunt oamenii!

Ora 10,30. Lac de apă, ajung la postul meu de comandă. Pe coridorul cazematei dau peste şase prizonieri care dorm duşi. S-au predat în timpul nopții. Preiau din nou comanda şi pe Traşcu îl expediez înapoi la trenul regimentar, unde, desigur, se va simți mult mai bine.

Ziua este destul de neagră, căci n-am trecut-o fără pierderi.

Morți: caporal Filip Gheorghe, ctg. 1934 – Compania 3.

Răniți evacuați: soldat Stoian Vasile, ctg. 1936 – Compania 2; soldat Nica Niculae, ctg. 1940 – Compania Armament Greu.

30 martie. Vremea s-a schimbat. Bate un vânt rece şi picură.

Ruşii trag rar cu artileria şi cu brandturile. Este o linişte suspectă.

Ora 16,00. Auzim un puternic huruit pe deasupra postului de comandă. Un grup de avioane germane de vânătoare *Messerschmitt* se întoarce din misiune; unul din ele este grav rănit, căci iese din el fum şi sar bucăți. Se lasă pe aripă până la 20-30 m de pământ căutând desigur un loc de aterizare, dar nu mai are timp şi se prăbuşeşte brusc la 50-80 m de postul meu de comandă. Un grup de soldați dă fuga să-l salveze pe pilot, dar ruşii aruncă o ploaie de proiectile de aruncătoare asupra avionului muribund, pe care îl fac pulbere şi rănesc grav doi din ostaşii mei care alergau să-şi salveze un camarad german. Ce haini!

Răniți evacuați: soldat Tărlungeanu Niculae, ctg. 1940 – Compania Comandă; fruntaş Popică Valeriu, ctg. 1938 – Compania Comandă.

Soldatului i s-au retezat amândouă picioarele de o schijă (unul nici nu a mai fost găsit); nu cred că va mai scăpa cu viață.

31 martie. Vreme închisă, cu cer de plumb, cu ploaie măruntă şi rece. Este bine, căci va creşte iarbă pentru bieții căiuți, care au început să ducă lipsă de hrană.

Ruşii trag nebuneşte cu tot ce au, dar din fericire multe din proiectile nu explodează. Focoasele fac un fel de „pleosc" şi atâta tot. În fabricile lor de muniții au şi ruşii... faliții lor, spre norocul nostru.

Răspund frumoaselor scrisori ce mi-au scris generalul Marcel Olteanu, unchiul soției mele, şi generalului Cornel Savu, comandant al Corpului de Vânători de Munte P.S., la Braşov.

Sunt amărât, căci iarăşi am pierderi:

Răniți evacuați: fruntaş Brezoianu Ion, ctg. 1931 – Compania 1; sergent Tiploiu Niculae, ctg. 1928 – Compania 2; caporal Ştefan Ion, ctg. 1936 – Compania 2.

1 aprilie 1942. Dis-de-dimineață, roiuri de avioane de recunoaştere *Rata* ne dau târcoale într-un continuu bâzâit. Ne pregătesc vreo nuntă? Vreo debarcare? Sau se pregătesc de ducă? Ducă-se pe pustii, „unde şi-a dus mutu' iapa". Deşi ziua sunt nori, noaptea este albă ca zăpada. Ruşii continuă să tragă cu proiectile care nu explodează, proiectile mute, cum le-au botezat ostaşii. Suntem în Săptămâna Luminată [sic!] din preajma Sfintelor Paşti şi bunul Dumnezeu ne-a ocrotit. Nu avem nicio pierdere. De altfel este şi ziua păcălelii. De ne-ar păcăli în fiecare zi.

2 aprilie. Zi cu vizite simandicoase. Noul comandant al diviziei, generalul Vasiliu-Răşcanu, împreună cu prietenul meu, căpitanul Evolceanu, au venit la postul meu de comandă să-mi decoreze ostaşii. Mulți din ei nu răspund la apel, căci sunt ori morți, ori răniți prin spitalele din țară. Pe calea poştei, pentru cei morți, le voi trimite decorațiile părinților, iar celor răniți, la spitalele respective şi dacă vor mai fi în viață, le vor primi.

Ruşii trag acum mai rar şi destul de prost.

Totuşi am pierderi.

Morți: soldat Avram Niculae, ctg. 1940 – Compania 2.

Răniți evacuați: caporal Dumitru Vasile, ctg. 1942 – Compania 2; soldat Niculescu Alexandru, ctg. 1938 – Compania Comandă.

Noaptea a fost foarte agitată.

3 aprilie. Încă înainte de revărsatul zorilor, *ciolovecii* trag nebuneşte cu tot armamentul. Ce i-a apucat oare? Cer focul artileriei noastre, foc de represalii, dar după numai patru lovituri, intervine încuiatul locotenent-colonel Citirigă, comandantul grupului, care huzureşte la pijama, în satul Kucika. Încearcă prin telefon să mă muştruluiască, că prea fac risipă de muniții etc. Îi trântesc telefonul în nas şi mă adresez nemților.

Această tocmeală cu grupul m-a constat destul de scump.

Răniți evacuați: sergent Muscă Gheorghe Dumitru, ctg. 1938 – Compania Cercetare; caporal Herescu Alexandru, ctg. 1940 – Compania Cercetare; fruntaş Mincu Niculae, ctg. 1938 – Compania Cercetare; fruntaş Oncescu Valeriu, ctg. 1940 – Compania 2; fruntaş Ştefan Dumitru, ctg. 1940 – Compania 2.

Toți unul şi unul, bravi între bravi.

Ora 7,00. Plin de amar, îl iau pe Băleanu şi hai la drum la Kucika, să mă iau de piept cu proştii de la grup. Pentru **ora 9** am programat acolo o slujbă pentru morții noştri îngropați în frumosul țintirim bine orânduit, aliniați ca la paradă. Am ordonat preoților de la trenul de luptă să poftească acolo. L-am invitat şi pe generalul Vasiliu-Răşcanu, comandantul diviziei noastre. Vom face în veci pomenirea lor, creştineşte, aşa cum le cuvine.

Este Vinerea Sfintelor Paşti. Acum aproape două mii de ani, Împăratul Lumii de mai Apoi, s-a sacrificat pentru mântuirea şi *buna înțelegere* [subl. în original] între oameni. Cei aliniați aici au pierit în vâltoarea şi iureşul bătăliilor, aici, hăt, departe de ai lor, pe coasta Mării Negre în Crimeea pentru... mărirea şi gloria Patriei.

Generalul Vasiliu-Răşcanu a răspuns invitației noastre şi a venit însoțit de locotenent-colonelul Bastiani, din armata germană.

Compania din rezerva batalionului este astăzi unitate de onoare. Slujba şi parada au fost mărețe, impresionante. Prin fața morților au defilat în pas apăsat camarazii lor dragi.

La mormintele lor, ne-am legat cu jurământ că ne vom întoarce în patria noastră scumpă, numai pe la Cluj şi Oradea. Şi, în drumul nostru spre Braşov, vom mătura hoardele lui Horthy care ne-au cotropit de curând Ardealul de Nord. Ne vom ține de cuvânt. Pe mormintele încă proaspete, cu pământ reavăn, am presărat flori culese de pe linia de luptă de către camarazii lor.

După îndeplinirea acestei Sfinte Datorii, am plecat către **ora 12** spre bârlogul nostru, împăcați sufleteşte. Bate un vânt rece care ne biciuieşte fețele. Trecem iarăşi prin locurile pe unde au căzut vitejeşte cei care pe care i-am pomenit astăzi şi i-am slăvit.

Ni se anunță vizite înalte, mareşalul Antonescu şi ministrul de război Pantazi. Vor veni oare să ne vadă şi pe noi? Ziua trece liniştită, fără pierderi. Vor fi oare ruşii atât de omenoşi încât în Vinerea Mare să ne dea pace? Este posibil?

4 aprilie. Zi minunată, cu soare cald, vom avea oare parte de ea?

Avioane de luptă *Rata*, cam 12 la număr, ne dau mereu târcoale, dar sunt cuminți, nu se ouă. Ca din senin, apar două *Messerschmitt*-uri. *Ratele* au făcut stânga-mprejur, nemții le-au ajuns, s-au vârât între ele şi au mitraliat de zor. Ruşii au aterizat grăbiți pe aeroport la Sevastopol şi un neamț tare îndrăzneț a aterizat între ele şi pe sol, unde a mitraliat cu furie. După aşa ispravă, neamțul şi-a reluat zborul viu-nevătămat. Artileria antiaeriană din port, de pe vase, cu proiectile multicolore, trage cu furie, dar fără rezultat. Cele două *Messerschmitt*-uri trec acum radioase pe de asupra noastră şi ne salută prin aplecări pe aripi.

Bravo, şefilor!

Sunt în mare fierbere. Am trac, căci generalul comandant al diviziei, cu o numeroasă suită, s-a invitat pentru prima zi de Paşti la masă, la postul meu de comandă.

Maiorul Traşcu, ajutorul meu, zis şi „mămica noastră", se agită acum la Uppa cu pregătirile pentru o bună primire a oaspeților anunțați.

Mareşalul, cu suita, a venit la postul de comandă al diviziei şi de la observatorul acesteia a privit linia frontului. Pe la noi n-a dat[110].

[110] Pentru vizita mareşalului Ion Antonescu pe front, însoțit de generalul Constantin Pantazi, vezi Gh. Buzatu, Stela Cheptea, Marusia Cîrstea, Corneliu M. Lungu (eds), *Pace şi război (1940 – 1944). Jurnalul mareşalului Ion Antonescu (comentarii, anexe, cronologie)*, vol. II, *Succese şi eşecuri* (1.I.1942 – 30.VI.1943), Casa Editorială Demiurg, Iaşi, 2010, p. 132-133 şi Constantin Pantazi, *Cu Mareşalul*

Ora 24. „Hristos a Înviat!". Chem la telefon comandanții de companii și plutoane și din toată inima le urez numai bine. Cu cei din jurul meu, ciocnesc ouă roșii. Prin radio, auzim slujba de la Patriarhie. Suntem toți pătrunși de adâncă emoție. Ne gândim la ai noștri dragi de acasă. Ce or fi făcând ei acum? Poate că la Sfintele Paști din viitorul an, dacă vom mai trăi, vom fi cu ei. *Sperando*.

Rușii par cuminți. Tot sunt de omenie, nu ne tulbură această noapte a Învierii. Telefoanele zbârnăie, vecinii din stânga, din dreapta, dinapoi, ne urăm cu „Hristos a Înviat!". Nemții: *„Prosit, Wehrmacht!"*[111].

Prin difuzorul creația caporalului Tera, prin unde, le trimitem la toți muzică plăcută.

Zi albă, niciun mort, niciun rănit, niciun bolnav.

5 aprilie 1942. Este prima zi a Sfintelor Paști. Cer senin cu ușoară briză dinspre mare, de unde rușii de pe vase trag, totuși, mai rar.

Meniul ofițerilor și al trupei este foarte bogat: friptură de miel, ouă roșii, cozonac, vin, secărică și chiar, ca desert, ciocolată. Sugem de la două oi, și de la ai noștri, și de la nemți. Bravo, Traşcule, eşti un erou.

Trec pe linia de luptă și ciocnesc ouă roșii și cu dragii mei ostași și, pe unde se poate, o căniță cu vin. Sunt totuși îndurerat că acum am rămas așa de puțini la număr.

La întoarcere găsesc cazemata noastră luminată *à giorno*, cu lămpi cu becuri electrice, masă bogată minunat întocmită, cu flori etc. Cât gust, cât spirit inventiv al frumosului au țăranii noștri! Așa ceva nici la „Aro" sau „Athenée-Palace" nu se poate vedea.

Generalul, cu suita, soseşte la **ora 13**. Între cei din suită este și maiorul Hohenzollern-Sigmaringen[112], un văr primar al regelui Carol al II-lea și unchi al regelui Mihai. El este acum atașat din partea comandamentului german pe lângă divizia noastră. Muzică minunată prin radio, sergentul Plaiu, „maestrul", întinde acordeonul și cu vocea lui mică, dar plăcută, ne arde felurite cântece, tangouri languroase, lieduri sentimentale, tiroleze năbădăioase, romanțe de demult, așa de bine simțite („Îți mai aduci aminte, doamnă", „Pe lângă plopii fără soț" etc.).

Bancurile nu lipsesc. Deasupra mesei, pe o sârmă, circulă și orizontal și vertical un mare brici de ras din lemn. În interior are o mică sonerie. Când unul din comeseni se întrece în povestiri, briciul este manevrat în fața comeseanului cu pricina, coborât de asupra capului său și soneria intră în funcțiune. Briciul, din cauza trepidațiilor, se mișcă, iar corul improvizat, acompaniat de acordeonul lui Plaiu, cântă „Asta să i-o spui lui mutu'". Începutul s-a făcut cu mine, ca gazdă, ca să nu se șifoneze musafirii; nici generalul n-a fost iertat.

Ingeniosul dispozitiv este opera priceputului caporal Tera, iar regizor și manipulant, adjutantul meu, locotenentul Băleanu.

Suntem 13 la masă. L-am invitat pe Neață, al 14-lea.

Ora 16. Musafirii ne părăsesc cu regret, noi o mai continuăm așa, între noi, mai fără protocol. Afară plouă cu găleată. Rușii tac și, numai din când în când, mai tușește un tun răguşit, obosit. Ziua ne-a fost totuși întunecată pe înserat, căci pe la **ora 21**, cei fără omenie, fără Dumnezeu, au deschis un foc năstrușnic. Trag cu furie crescândă. Au crezut

---

până la moarte, ed. Alexandru V. Diță, prefață și note de Adrian Pandea, Editura Publiferom, București, 1999, p. 184-188.

[111] *Noroc, Wehrmacht!* (în lb. germană, în original).

[112] *Probabil, prințul Albrecht de Hohenzollern-Sigmaringen, fiul prințului Karl Anton, fratele* regelui Ferdinand al României.

chipurile că ne surprind asupra chefului, măgarii. Dar s-au înşelat amarnic, au mâncat... dude, i-am plesnit prompt peste rât, i-am pus cu botul pe labe aruncându-le în capete peste 300 de bombe şi câteva mii de cartuşe.

După 15 minute, au tăcut chitic cu tunurile şi aruncătoarele. La ei se aud ţipete şi văicăreli. Cine i-a pus? Cred că au plătit scump neghiobia lor.

Răniți evacuați: fruntaş Grigoraş Savu, ctg. 1934 – Compania 1; caporal Borcoman Emil, ctg. 1936 – Compania 1.

Ploaia a încetat şi cerul este acum senin.

Prin văzduh se încrucişează cartuşele luminoase şi rachetele albe-roşii-verzi.

Linişte, linişte.

6 aprilie. Ziua a doua a Sfintelor Paşti, frumoasă, minunată, cu soare cald. Câmpia şi pădurea înverzesc văzând cu ochii.

Plec la companii pe linia de luptă să mai stau de vorbă cu dragii mei ostaşi, mai am încă ouă roşii pentru ciocnit. Cât de puțini au rămas, bieții. Şi astă-noapte am avut pierderi.

Părerea mea, că ruşii vor fi de omenie măcar în aceste zile de Paşti, nu s-a tradus în fapt. Propăvăduirea Mântuitorului, „Pe pământ pace şi între oameni bună înțelegere", nu a fost înțeleasă de către cei de vizavi.

Morți: Milea Filaret, ctg. 1928 – Compania Comandă.

Linişte, monotonie, nu mai avem oaspeți, am rămas între noi. Ce bine este afară, la aer, la lumină, la soare cald şi prietenos. Cât de rece, cât de întuneric este în cazemata noastră de ciment, care ne-a supt din ochi atâta lumină şi din trupurile noastre trudite atâta sănătate, timp de aproape patru luni. Cât vom mai rămâne în acest cavou lugubru? Cât vom vieți în această hrubă înnegrită de fum, împuțită de şoareci, şobolani şi de trupurile noastre nespălate de luni de zile şi pe deasupra căreia pluteşte în fiecare clipă moartea goală, hâdă, haină?

De la Simferopol, prin telefon, generalul Mociulschi îmi spune: „Hristos a Înviat!", îmi transmite veşti bune de la ai mei dragi de acasă, de la Braşov, de unde el s-a întors de curând. Îmi făgăduieşte că va veni aici să mă vadă. Îl aştept cu nerăbdare să-mi povestească despre ai mei, de Poiană, de Braşov. Aici, pare-se că suntem pe altă lume.

Şi lui, ca şi colonelului Hönig, venit proaspăt din țară, li s-au dat la corpul de armată funcții aiurite, să taie frunză la câini. Nici pentru aceasta nu pot fi de folos, deoarece câinii au fost de mult mâncați de populația civilă înfometată.

Comandamentele socotesc că noi, cei de aici, de pe linia de luptă, nu suntem destul uzați pentru a putea fi înlocuiți măcar pentru câtăva vreme. Tot comandamentele închid ochii pentru cei care, după ce s-au împopoțonat cu decorații, au şters-o rând pe rând în țară, iar pe cei veniți odihniți din țară îi țin la naftalină. Țara plăteşte, săraca, oameni care nu fac nimic, ba chiar încurcă treburile.

7 aprilie. Ziua a treia a Paştelui. Soare cald. Ruşii trag vârtos, dar multe proiectile nu explodează. Trag mai mult pe satul Ciorgun şi pe o colină de deal unde de mult bănuiesc că am amplasată compania de rezervă. S-au înşelat amar. Noi am botezat locul „poligonul de tragere al *ciolovecilor*".

Ora 22,00. Până acum nu am nicio pierdere. Doamne, de-am scăpa, să pot trece pe război zi albă, căci negre am avut berechet.

Ora 24,00. Nu am scăpat de urgie, căci în miez de noapte rușii dezlănțuie un foc de artilerie năprasnic.

Morți: soldat Scurtu Dumitru, ctg. 1932 – Compania Cercetare; soldat Banu Ion, ctg. 1928 – Compania Cercetare.

8 aprilie. Zi frumoasă, caldă, de primăvară. Trec pe linia de luptă a Companiei Cercetare. Câteva gloanțe îmi șuieră pe la urechea dreaptă. Am noroc. Aștept să aud din care parte îmi cântă cucul. „Cuculeț cu pană sură".

În drumul de întoarcere spre cazemata întunecoasă, umedă, hâdă, trec prin livezile înflorite – cireși, vișini, pruni, caiși – din satul Ciorgun complet distrus. Vântul cald adie miresme atât de plăcute.

Doamne, Doamne, ce maestru, ce mare ești Tu, cât de frumos, cât de sublim știi Tu să împletești natura! De ce nu-i trăsnești pe cei mari, și de la ruși, și de la noi, pentru ca între oameni să fie pace și înfrățire?

Au trecut și Sfintele Paști.

A sosit căpitanul medic Dumitraș din țară.

Îmi aduce un teanc de scrisori lungi de la ai mei de la Brașov. Le citesc și le recitesc cu multă bucurie. Am mai primit și o sticlă cu țuică bătrână. Și două cărți interesante. Sunt tare fericit că pe acasă toate sunt bune.

Obergefreiter Teichmann, Neață al nostru, ne face o vizită. Știe că-l îndrăgim mai cu seamă de când l-am decorat cu „Bărbăție și Credință", clasa a III-a. A mirosit că avem multe bunătăți. Îl îndopăm bine. Este foarte sceptic. *„Die russen haben viele, viele granatwerfer*[143] etc.". Cu aceasta nu se împacă deloc bietul Neață.

Ziua de astăzi, cea mai frumoasă zi de primăvară, a trebuit să fie întunecată.

La **ora 22,00:**

Morți: sergent Ion Gheorghe Ion, ctg. 1936 – Compania 3.

Răniți evacuați: caporal Dumitru Anghel, ctg. 1934 – Compania 3; soldat Brenci Emil, ctg. 1936 – Compania 3; caporal Sârbu Alex, ctg. 1928 – Compania 1.

Bolnavi evacuați: soldat Dănescu Ion, ctg. 1924 – Compania 3.

De geamătul lor ni se sfâșie inima.

Zi neagră, urâtă, ducă-se pe pustii!

9 aprilie. Zi minunată, cu soare cald. *Ciolovecii* sunt mai iabraşi astăzi, au luat-o dis-de-dimineață cu bombardamentul artileriei grele de pe vase.

Ora 10,00. În postul meu de comandă intră buluc caporalul Țandără Grigore, contingent 1934 – Compania Cercetare. Are în mână o cracă de brad și face semne ca și cum și-ar îndemna boii la plug. Îi mângâie, vorbește așa de frumos cu ei: hai, Dogarule, hai, Plăvane! Ține brațele ca și cum ar ține coarnele plugului. Cântă o doină din satul lui unde acum se crede la el acasă pe ogorul lui, răscolind pământul reavăn cu brazde aburite, glia pe care țăranul nostru o iubește așa de mult și de care este așa de strâns legat.

Este bietul lovit în cap, glonțul i-a zburat o bucată din țeastă și i se vede creierul. Cu greu îl scoatem din lumea lui de acasă, să se lase pansat, să se așeze pe targă pentru a fi transportat la ambulanța diviziei, căci se grăbește să scoată brazda la capul tarlalei. Vremea bună de primăvară este atât de potrivită pentru arat. El știe aceasta din instinct.

[143] *Rușii au multe, multe aruncătoare de mine* (în lb. germană, în original).

Sunt adânc impresionat şi îndurerat de starea lui. Doctorul spune că până la ambulanță va muri. Chiar dacă va trăi în sătucul lui, nu va fi om. Oamenii netrebnici, copiii rău-crescuți îl vor boteza „Țăndărică nebunul", îl vor arăta cu degetul, pe el, pe caporalul Țandără Grigore, care s-a luat de piept cu atâția dușmani, aici pe linia de luptă. Camarade Țandără, sunt mulți care încă nu știu cât îți iubeşti tu glia şi neamul. Sângele tău şi mintea ta se iroseşte acum pentru ei. Nu tu, camarade Țandără, vei fi nebunul satului, ci netrebnicii care te vor huli. Noi, care încă mai trăim ca să putem rămâne aici în vâltoarea bătăliilor, te vom slăvi, ne vom aduce cu drag aminte de tine, care ai fost brav între bravi.

S-a întunecat şi bate un vânt rece. Pare că se schimbă vremea.

Ziua trece, vremea trece, trece, şi anii bătrâneții mă apasă tot mai greu.

Adunați ciopor în hruba noastră, în lipsă de altceva mai bun de făcut, ne-am apucat de drăcii, scamatorii de bâlci, unele chiar de înaltă şcoală, „uite popa, nu e popa", iluzii optice, fachirism etc.

Avlasiei, Buşcă, Guzu, toți foşti scamatori de bâlci şi, pare-mi-se, trecuți puțin prin puşcărie (pârnaie, cum spun ei), se întrec în arta lor.

Căpitanul Constantinescu Gheorghe este maestru în manevrarea pokerului şi Băleanu nu se lasă mai prejos.

Într-un cuvânt, suntem într-o şcoală a şmecheriilor şi când ne vom întoarce acasă, lumea va crede că venim dintr-o puşcărie sau chiar din balamuc.

10 aprilie. Senin, cald. Linişte, linişte, ca în mormânt.

La stânga noastră spre Kamarî–Balaklava se mai ciorovăesc artileriile de câmp grele şi uşoare. Avioane inamice mai fac incursiuni noaptea şi, prin rachete cu paraşută, ne luminează câmpul de luptă. Se îndreaptă mai mult spre Baidarî–Bahcisarai–Simferopol, să mai pună pe jar comandamentele, să le mai deranjeze.

Zi albă, nu avem pierderi. Doamne, ține-o aşa!

11 aprilie. Speranța de a ne întoarce în țară a căzut în baltă. Din țară vin, una după alta, divizii odihnite, Diviziile 10, 18, 20[111]. Acestea schimbă unitățile germane din dreapta noastră. Nouă nu ne vine schimbul atât de mult aşteptat, speranțe spulberate.

Este primăvară, vreme pentru mişcare, pentru ofensivă căci prea ne-am... odihnit şi ne-am mucegăit în catacombele noastre, de la 20 decembrie 1941 până acum. Este vremea mişcării, a ofensivei, pe noi ne vor lua de odihniți şi săracii de noi, suntem frânți de oboseală şi aşa de puțintei, după peste opt luni de lupte continue peste Prut–Nistru–Nipru–Munții Iaila, până aici, la o aruncătură de băț până-n Sevastopol, pe Marea Neagră. Vizita recentă a mareşalului ne îndreptățea la atâtea nădejdi pentru mai bine, dar el a trimis în țară la odihnă pe ştabi (generalul Lascăr şi alții). Mareşalul a spus celor de la divizie, la plecare „La revedere în Sevastopol", iar celor de la Corpul de Munte „La revedere în Caucaz". Nu va trece mult şi va spune: „La revedere pe lacul Baikal" etc.

Ora 7,00. Generalul comandant al diviziei noastre pică în postul meu de comandă. Pe poteci mai ferite de ochii inamicului, îl conduc pe linia de luptă. Este şi ora potrivită, căci

[111] Este vorba de Divizia 19 Infanterie, care a primit ordinul de a se deplasa pe frontul din Crimeea în februarie 1942, dar va intra în operații în aprilie 1942. Diviziile 10 şi 18 Infanterie fuseseră dirijate în Crimeea de la sfârşitul anului 1941.

acum toți picotesc după o noapte de veghe. După trei ore de hoinăreală pe întreg sectorul batalionului, ne reîntoarcem la postul meu de comandă şi, împreună, luăm o gustare fainâ şi ne punem pe... bancuri.

La despărțire mi-a spus: „Dragă Vasile, sunt cum se mai poate de mulțumit de tot ce-am văzut aici, la tine etc." Este **ora 12,30.** Pleacă grăbit spre postul său de comandă, care s-a mutat acum de la Simferopol mai aproape de noi, la AiTudor [Ai Todor]. Ne pare rău că pleacă dintre noi.

La întoarcerea prin satul Ciorgun, am descoperit un pat de fier cu somieră fainâ. Începând de la noapte voi dormi pe el boiereşte. Afară cu lăzile de muniții, pe care mi-am frânt oasele patru luni de zile (carne pe oase am aşa de puțină).

După ce Mareşalul a ajuns acasă la Bucureşti, desigur că i-a bruftuluit pe cei de-acolo, căci acum ne-am pomenit cu o mulțime de bunătăți, câte cinci ouă roşii de căciulă, un cozonac foarte gustos, vin, secărică, zahăr, țigări „Mareşalul Antonescu".

Nemții ne-au trimis țigări greceşti „Papastratos", foarte bune, ba şi şampanie franceză. O vizită a celor mari în lumea oropsiților nu strică.

Se întunecă, începe să bureze. Pentru mâine am hotărât să ne văruim cazemata. Treaba aceasta trebuia să o facem, conform datinii, înainte de Paşti. Vom avea mai multă lumină.

Zi albă, nicio pierdere.

12 aprilie. Zi întunecată, plouă mărunt şi rece. Ruşii trag mai vârtos şi trag prost, tot cu proiectile care nu se sparg. Desigur, vor să scape de ele.

Avem trei prizonieri, un rus alb, un ucrainean şi un gruzin din fieful lui Stalin. Sunt amărâți, deprimați. La ei au primit numai câte 300 g pâine, mâncare puțină şi prost pregătită. Comisarii şi politurcii îi țin sub teroare, s-au săturat de război etc. Îi ospătăm bine din bunătățile proaspăt primite.

În prima jumătate a nopții, răpăială nebună, apoi linişte şi plictiseală. Zi albă, nicio pierdere.

13 aprilie. Burează şi este frig de-a binelea. Ruşii şi-au cam luat nasul la purtare şi trag pe noi cu tot felul de armament. Le răspundem cu vârf şi îndesat şi noi, cu tot ce avem. Din adăposturile lor, ies ca şoarecii, îi vânăm ca pe iepuri. Țipete, văicăreli, gemete. Brancardierii cu târgi trec la treabă. Îi lăsăm să-şi culeagă răniții în pace. Cine i-a pus să ne zgândăre?

De câteva zile, o femeie în uniformă le aduce la ore fixe ceaiul şi mâncarea de prânz şi seară. Ostaşii mei nu au tras niciodată în ea şi nu vor trage. Ea ştie aceasta şi nu se fereşte, ba se mai fâțâie şi în orele când n-are treabă. Românul are în sânge noblețea. El ştie că pe o femeie nu trebuie să o atingi nici cu o floare.

Zi albă, nicio pierdere.

14 aprilie. Cer de plumb. Frig. Ruşii se răzbună, dar trag tare prost. Un proiectil cade drept în uşa postului meu de comandă, dar fără pagubă.

După câteva rafale, *ciolovecii* se calmează şi facem pace. Cadavrele din fața liniei noastre au început să pută tare urât şi sunt destul de multe. Ce ne vom face când se va înteți căldura? Noaptea, ruşii au fost mai activi, s-au burzuluit, dar repede i-am pus la punct. Ziua nu a fost albă.

Răniți evacuați: soldat Rădulescu Radu, ctg. 1930 – Compania Armament Greu. Rănit foarte grav la față, cap și piept, nu cred că va scăpa cu viață, bietul.

15 aprilie. Zi mohorâtă, rece, tristă. Avem doi prizonieri, un gruzin și un armean. Gruzinul este cu capul gol, desculț și cu hainele lui de acasă. Amândoi sunt deprimați, amărâți. Le dăm câte un pachet de tutun, țigarete, ceai, caşcaval. Nu le vine să-și creadă ochilor. Ne povestesc lucruri grozave de la ei, sunt căsătoriți cu mulți copii acolo departe, în Caucaz, la Erevan și Tiflis etc.

În zorii zilei, a venit la postul meu de comandă un ostaș rănit grav la cap. Aiurează, geme, țipă furios pe noi, dar mai cu seamă pe ruși. Îl liniștim cu blândețe și îl pansăm.

Morți: fruntaș t.r. Dobre Niculae, ctg. 1934 – Compania Armament Greu.

Răniți evacuați: Popa Gheorghe, ctg. 1933 – Compania 2.

16 aprilie. Vânt rece. Cer întunecat. Ruşii sunt astăzi mai activi, mai cu seamă cu armamentul curb[115]. Am impresia că mai mult trag de frică. Au intrat în panică. De altfel și prizonierii ne spun că au rămas *malo* (puțini), că focul nostru este *prapel*[116] (ucigător) etc.

Comisarii și politrucii le spun mereu că au în față italieni, care nu luptă (ducele Mussolini nu cred că se va bucura auzind aceasta).

Soldatul Zmeu Vasile, nume predestinat, seara, când intră în postul înaintat, pune mâinile pâlnie la guşă și strigă: „Măi, *ciolovecilor*, a sosit Zmeu, naşu' vostru", apoi, puțin după creastă, nechează ca măgarul și fuge repede în gropița lui. Ruşii trag nebuneşte cu aruncătoarele crezând că au venit măgarii cu mâncare și muniție. Zmeu râde înfundat în gropița lui și se gândeşte cum să-i mai păcălească. Este un ostaș brav. Cu el nu se glumeşte, căci este un foarte bun țintaș, „glonț ochit, glonț lovit". Toată ziua se distrează făcând fel de fel de şotii.

În sectorul lui, nu mai mişcă un rus. Astăzi l-am găsit în postul lui, manevrând periscopul. Era încântat. De câteva zile, le-am fabricat câte 15 periscope de fiecare companie. În casele tătarilor din Uppa n-a mai rămas ciob de oglindă, pe toate le-au... cumpărat. Vitejii mei pândari nu vor mai scoate capul în bătaia gloanțelor, ci vor privi din fundul șanțului, prin oglindă. Voi avea mai puțini răniți, în special la cap. Ziua nu a fost prea fericită.

Răniți evacuați: sergent t.r. Ionescu Gheorghe, ctg. 1926 – Compania 1.

O schijă de aruncător i-a zburat antebrațul drept. Suferă grozav și aiurează. Este foarte furios.

Răniții din ultima vreme au un fel de nebunie când veselă, când furioasă. Nu cumva ruşii au pus ceva în proiectilele lor care să provoace aceasta? Sau faptul provine din îndelungata uzură aici, pe linia de luptă, de atâta amar de vreme? Ruşii trag mult cu cartuşe explozibile „dum-dum", care sunt, după câte ştim, interzise după legile internaționale.

Noaptea trece mohorâtă, mâine seară vom avea lună nouă. Crai Nou. Ce bine!

În revărsatul zorilor, îl trezesc pe Băleanu și mă cuibăresc în culcuşul meu.

17 aprilie. Zi cu soare, cald. M-a apucat un dor de ducă. O iau razna pe la cele două companii din prima linie. Se pot numi „companioare", căci efectivul este aşa de redus. De la trenul regimentar și de luptă nu mai pot „stoarce". Din țară, de la partea sedentară, nu mai vin ostași.

[115] Cu traiectorie curbă: mortiere (aruncătoare de mine), obuziere.

[116] Probabil, de la *pepel*, cenuşă, scrum (lb. rusă).

Cadavrele din fața liniei întâi put îngrozitor. Ruşii nici că se gândesc să le ridice, să le îngroape.

...Aerisit, către **ora 13** mă întorc în hruba mea cu o poftă de mâncare de lup. Ce bine era afară. Pomii sunt acum în plină floare. Iarba a crescut mărişoară. Căişorii noştri zburdă acum mulțumiți, de-abia aştept să-i văd.

Mănânc bine şi apoi trag un pui de somn.

Ora 18. Zguduituri puternice. Cazemata se mişcă din țâțâni. Avioane *Stuka* aruncă bombe ultragrele pe Sevastopol şi în fața noastră, pe satul Novo-Şuli.

Nori de fum şi praf se ridică în văzduh. Trec şi iau în primire Kamarî–Balaklava şi, la dreapta, golful Severnaia–Inkerman. Cred că ruşilor nu le-a fost prea cald. Artileria lor a.a. reacționează anemic, iar avioanele de vânătoare nu se încumetă să-şi ia zborul, să treacă la luptă. Se întunecă. Zeci de reflectoare îşi încrucişează undele pe bolta cerului. Proiectilele a.a. roşii, verzi, galbene împânzesc văzduhul. Este o feerie, să tot priveşti.

Lună nouă, senin. Putem face economie de rachete.

Răniți evacuați: soldat Benghel.

18 aprilie. Vreme minunată. Cald. Ruşii par mai cuminți, după săpuneala primită de la avioanele *Stuka*.

Valuri-valuri de avioane germane trec pe deasupra noastră spre Sevastopol–Inkerman. Se zguduie pământul. Coloane imense de fum şi praf întunecă cerul. Ruşii reacționează foarte slab.

O iau razna prin sectorul Batalionului 2 Vânători de Munte, de la dreapta noastră. Pe ai mei i-am plictisit. Nu-şi mai pot trage sufletul din cauza mea. Îmi vine să o iau acum spre ruşi. M-a apucat un dor nebun de Sevastopol care, de pe creastă, se vede aşa de clar, străjuind marea albastră, liniştită!

Mare eveniment în bârlogul nostru, a fătat Ciornaia cinci pisoi: unul negru-corb, ca mama sa, patru tărcați alb-negru ca tatăl lor, care, după... ispravă, ingratul, a şters-o prin alte sectoare. Poate va veni la botez... Naşterea s-a comis în patul lui Băleanu.

Zi albă, nu avem nici morți, nici răniți.

Bolnavi evacuați: sergent Mitroiu Niculae, ctg. 1939 – Compania Comandă.

Are, bietul, un abces tuberculos.

19 aprilie. Zi de vară. Briza plăcută dinspre mare ne înviorează. Cu noaptea în cap, mă pomenesc cu locotenent-colonelul Citirigă, comandantul grupului. Vrea să meargă pe linia întâi. Ce i-a venit! Cum s-a decis? Mergem în sectorul Batalionului 2, pe care îl comand provizoriu. Nu vrea să mergem pe linia pândarilor, să-l tai bucăți. Îmi face... muzică, că nu are un şanț până acolo. Îi explic că vom merge în zigzag, fuguța. Nu-i chip să-l conving. Să fac şanțuri în acest teren stâncos? Când am rămas cu cel mult 45 de ostaşi de companie, care au atâtea de făcut?

Ce fac pionierii dinapoia frontului? „Nu vreau să ştiu. Ordon să se execute." Să o creadă el. Va vedea şanțurile când îşi vedea ceafa lui cu etaje. Tot timpul m-a bombănit, de ce trag ruşii, că îl duc la moarte sigură etc. I-am explicat că aici suntem în război, şi nu la rişcă sau la poarcă, pe maidan. S-a supărat foc pe mine. Să-i fie de bine.

La întoarcere, aceeaşi poveste. S-a culcat pe burtă de câteva ori, cam pe gratis şi s-a rănit la palme. În sfârşit, ajungem la postul meu de comandă, unde îl tratez cu felurite bunătăți, țuică, vin, gustări variate... Ne-am împăcat. După câteva pahare, îmi face o curte

nebună, mă ridică în slava cerului, dar totuşi mă roagă să-i facem şanțuri adânci până la linia întâi de luptă.

Când să ne despărțim, apare generalul Vasiliu[-Răşcanu], comandantul diviziei noastre, cu o numeroasă suită. Trec şi ei la rând şi-mi devorează provizia. Apoi, ține-te bancuri. Citirigă este... topit, i se încurcă limba. Bârlogul meu este botezat „Hanul la Cotitură". Ne ambalăm în discuții tactice, strategice. Care mai de care vrea să se arate mai... savant etc.

De abia după **ora 15**, musafirii au binevoit să ne părăsească, încântați, spun ei. Dacă o vom ține aşa se duc pe copcă proviziile noastre.

A sosit Armeneanu, unul din curierii noştri spre țară. Aduce scrisori multe şi masive şi fel de fel de bunătăți. În cazemată este acum o tăcere ca în mormânt. Toți citim şi recitim scrisorile primite şi tare ne bucurăm.

Trecem apoi la desfacerea pachetelor, cozonaci, ouă roşii, țuică, vin etc. Avem deci cu ce să reîmprospătăm stocul de provizii. Musafirilor, mai poftiți, vă aşteptăm.

„Tiribomba", cum am botezat-o noi, este gata: într-o anvelopă mare de cauciuc pentru camion s-au montat, la distanțe egale, patru grenade grele ruseşti legate între ele cu fitil „Bickford", cu un detonant puternic.

Aprinderea se va face la 30 de secunde după lansare. Am montat apoi anvelopa pe bandajul greu de fier, am îmbibat-o cu benzină şi motorină, după ce am garnisit-o cu săculeți de pulbere scoasă din proiectile „Brandt".

La **ora 20** fix, am aprins fitilul şi i-am făcut vânt la vale către postul de comandă al companiei ruse din față. „Tiribomba" a luat-o vertiginos la vale însoțită de urale, rafale de mitraliere, aruncătoare, rachete de diferite culori. „Tiribomba" s-a oprit la țanc, în şanțul din preajma postului de comandă, şi a făcut explozie cu un zgomot infernal. La inamic, hărmălaie cu panică, urlete şi, bineînțeles, înjurăturile de rigoare, apoi, ploaie de rachete şi focuri din toate armele... Operația a reuşit de minune şi noi ne-am distrat aşijderea...

Vom pregăti una mai *balşoaie* pe două roți şi cu trotil din belşug. Ce să-i faci? Am dat în mintea copiilor. Poate că oboseala şi rețeta pe care bănuim că au pregătit-o ruşii în proiectile ne-a atins şi pe noi.

Avem un prizonier. Este ucrainean din Dnepropetrovsk. Are 40 de ani şi acasă trei copii. Îl omenim cu diferite bunătăți (a nimerit bine *ciolovecul*). Ne povesteşte multe din grozăviile de la ei.

Zi neagră.

Răniți evacuați: caporal Bejan Gheorghe, ctg. 1939 – Compania Armament Greu.

Bolnavi evacuați: soldat Ilieuță N., ctg. 1937 – Compania Armament Greu.

20 aprilie 1942. Zi caldă de vară. Ne sorim printre picături. Nu este chip de stat prea mult la soare, căci bombele cad chiar şi din senin. Cât de stupidă treabă, să nu te poți bucura de binefacerile naturii. Să fii condamnat fără vină, aşa, din oficiu, să viețuieşti într-un cavou rece, umed şi puturos, cu moartea care te poate lua în brațe în fiecare clipă. Şi cei mai temuți criminali au dreptul ca, din fundul ocnei, să poată, cât de cât, sta sub razele soarelui.

Când oare vom scăpa de aici?

Stoluri de rândunele ne dau târcoale. Sunt mai mari ca cele de pe la noi şi mai frumos colorate şi cu guşa mare, zboară pe jos cu viteză. De multe ori ne fac să ardem câte-o culcare pe burtă, căci fâşâitul lor se aseamănă cu acela al bombelor de la aruncătoare.

Generalul [Vasiliu-Răşcanu] ne vizitează iarăşi. Vrea să meargă în sectorul Batalionului 23 Vânători de Munte, de la stânga noastră, musai să-l însoțesc. Ca să dau ortul popii în

sectorul batalionului meu, mai treacă-meargă, dar ca să o mierlesc în sectorul altei unități, nu-i o treabă! Lumea va spune: „Ce-a căutat boul de Scârneci acolo?".

Prin grădinile satului Ciorgun, suntem luați în primire de o mitralieră dușmană. Îi dresez să fugă în zigzag și culcări cât mai dese. Câteva cartușe ne piuie pe la urechi.

Vede numai o parte din sectorul Batalionului 23, ne întoarcem înapoi în spatele liniei mele de luptă, pe care nu vrea s-o inspecteze, căci, după cum spune, știe că treaba merge bine la Batalionul 3.

Mergem apoi spre dreapta la Batalionul 2 Vânători de Munte, apoi prin fugă, peste creastă (care este rasă de mitralierele ruse), la postul meu de comandă.

Bineînțeles, cuvenitele gustări și bancuri. „Barosanul" ne părăsește la ora 14.

Pe locurile pe unde am trecut cu generalul, rușii bombardează acum cu furie. Au mirosit desigur că am avut o vizită simandicoasă. S-au trezit prea târziu, căci noi suntem de mult la... cutie, la adăpost.

Două avioane *Rata* se fâțâie pe deasupra noastră, dar nu ne sinchisim, căci ele nu se ouă.

Colonelul Marinescu, nu de mult venit din țară, a obosit și s-a internat în spital la Simferopol.

Ziua trece oarecum liniștită, dar destul de neagră.

Răniți evacuați: fruntaș Pletea Gheorghe, ctg. 1934 – Compania 1.

Bolnavi evacuați: căpitan Stănescu Dumitru, ctg. 1934 – comandant Compania 2; soldat Cozma Niculae, ctg. 1934 – Compania 1.

Din fericire, fruntașul va scăpa cu viață. Tot corpul este... tatuat cu schije mărunte. La un picior, mai grav.

21 aprilie. Zi caldă, cu soare care frige. Rușii sunt astăzi mai obraznici. Îi vom tempera, le va trece repede bâzdâcul, nu mai pot ține. Trebuie să fac o baie de soare, ce va fi va fi.

Ciornaia este acum foarte suplă. Este o bună mamă, cu mare poftă de mâncare. Toată ziua este printre picioarele noastre, cere întruna păpică. Când nu luăm în seamă, se supără și își înfige ghearele în pulpele noastre, apoi fuge repede la pisoii ei care miaună întruna.

De la spitale, avem veşti proaste, mulți dintre răniții noștri au pierit, unii poate cu zile, bieții.

Răniți evacuați: fruntaș Chirilă Ion, ctg. 1940 – Compania Cercetare.

Câte puțin, câte puțin, batalionul ni se subțiază. Este așa de anemic, săracul!

22 aprilie. Se împlinesc astăzi taman nouă [zece] luni de când am intrat în război. Nu am trecut numai Prutul, cum ni s-a poruncit, ci ne-am ambalat peste Nistru–Bug–Nipru, peste Munții Iaila, până aici, hăt, departe. Am cam sărit peste cal.

Zi splendidă de vară. Fruntașul Armeneanu s-a întors din tură. Pleacă acum din nou spre țară. Ne zorește să întocmim scrisorile. Îl îndemn să treacă măcar o săptămână la o companie pe linia de luptă, ca să-l pot propune pentru „Virtutea Militară", căci în civilie, fiind negustor, i-ar prinde bine un permis pe viață gratuit pe C.F.R. Nu vrea nici în rupul capului și tare este grăbit să o ia din loc. Îi predăm scrisorile, ca să nu mai stea pe ghimpi.

Ora 17,00. Se cutremură pământul și cerul într-un bâzâit puternic. 13 bombardiere *Stuka* supraîncărcate cu... ouă, escortate de două *Messerschmitt*-uri, trec pe deasupra

noastră către Sevastopol, unde peste câteva minute coboară într-un vertiginos picaj [şi] îşi descarcă bombele grele. Imense coloane de fum şi pulbere în văzduh. Sunt acum convins că nemții pregătesc în stil mare ceva.

Un proiectil de aruncător cade drept la intrarea postului meu de comandă, la un pas de observator. Observatorul, fruntaşul Catrina, scapă teafăr printr-o minune, căci grenada a explodat pe fundul şanțului şi era din întâmplare cocoțat pe un bolovan de piatră deasupra şanțului. Câteva secunde au lipsit să nu mă curăț. Eram cu mâna pe ivorul uşii, voiam să ies din cazemată.

Steaua norocului meu încă străluceşte, mulțumescu-Ți Ție, Doamne!

Avem doi prizonieri – păsărici, cum le spun ostaşii mei.

Sunt ucraineni tineri, tare gureşi. Au fost trimişi cu misiunea de a ne răpi cel puțin un ostaş, căci musai, până la 1 mai, şefii lor trebuie să aibă un român viu, nevătămat. S-au predat însă ei, cu tot armamentul special pentru astfel de misiuni, şi bine au făcut. Acum înfulecă de zor din bunătăți şi par tare mulțumiți.

Zi albă, nicio pierdere.

23 aprilie 1942. Ziua Sfântului Gheorghe Viteazul. El s-a luptat cu un balaur, iar noi, aici, ne războim cu tare mulți balauri. Îi vom răpune oare?

Fug repede pe linia de luptă, să strâng mâna, să-i felicit pe toți care poartă numele de Gheorghe.

Pe Băleanu îl iau cu mine, este şi el Gheorghe.

Trimit prin radio „G"-ul batalionului un mesaj de felicitare dragului nostru general Avrămescu, care şi el poartă numele de Gheorghe.

În timp ce-mi îndeplineam această plăcută îndatorire, locotenentul în rezervă Pană Gheorghe, puțin ciupit, ca de ziua lui, împreună cu patru tot Gheorghe din plutonul lui, au dat năvală peste ruşi. După o scurtă vizită, s-au întors. Ruşii au dezlănțuit un foc peste tot frontul. Vecinii din dreapta, din stânga şi şefii dinapoia noastră s-au alarmat şi prin telefon m-au întrebat ce este, ce s-a întâmplat? Cu greu i-am liniştit. Pe Pană l-am acoperit, nu l-am pedepsit, căci este un ofițer destoinic, brav între bravi.

Înapoiat la postul de comandă, găsesc o notă telefonică care sună: „Maiorul Scârneci se va prezenta de urgență la comandamentul Corpului de Munte, la Simferopol", semnat general de divizie Avrămescu.

Ce să fie oare?

Mă dichisesc. Mă pregătesc de ducă. Predau comanda batalionului şi pe cunoscutul drum Uppa–Bahcisarai, către **ora 20,00**, sunt la Mariano. Mă bărbieresc la iuțeală, mă îmbrac cu țoale mai acătării şi fug la corpul de armată, la Simferopol, unde pe toți îi găsesc la popotă, masă mare îmbelşugată. Generalul comandant [Gheorghe Avrămescu] stătea în capul mesei. Mă prezint scurt şi reînnoiesc urările pentru ziua numelui. Sunt poftit la masă şi sunt fericit că mă găsesc alături de mult-iubitul nostru şef, în ziua numelui său.

Bairamul continuă până spre ziuă, cu dans şi bună dispoziție. Rusoaice nostime şi lipicioase şi, ce-mi pare curios, bine şi cu gust îmbrăcate. Suportorii [sic!] au, se vede, o deosebită grijă de ele, căci timpul şi mijloacele nu lipsesc. De mult nu mai văzusem aşa ceva şi m-a năpădit un val de timiditate. Dacă aş rămâne mai multă vreme aici, cred că aş putea fi într-un ison cu ei.

O şterg la Mariano şi trag un pui de somn pe un pat curat şi moale.

24 aprilie. Generalul Mociulschi, aflând că sunt la Simferopol, îmi trimite vorbă că vrea să mă vadă. El este la Karasubazar, la vreo 70 km. I-am răspuns că regret, că timpul

nu-mi permite să merg până acolo, mi-a răspuns că va veni el la Simferopol către **ora 14,00.** La ora fixată, suntem braț la braț pe stradă și, timp de două ore, am povestit despre cei de-acasă din Brașov. Mi-a spus că cei din Divizia 4 Munte, unde el este comandant secund, care stau de multă vreme înapoia frontului Simferopol–Karasubazar–Uskut–Ialta, au plecat în serii, în concediu, începând de la Paști și că și pentru divizia noastră s-au dat dispoziții în acest sens. Generalul Vasiliu-Răşcanu, de-abia sosit din țară, a înapoiat comandamentului german cota de bilete rezervată pentru divizia noastră, susținând sus și tare că divizia lui nu are nevoie nici de odihnă, nici de concedii. Ba mai mult, că ofițerii, subofițerii și toți ostașii Diviziei 1 Munte, într-un ison, am refuzat net concediile ținând morțiș să rămână mai departe pe linia de luptă. Că și radio Bucureşti a difuzat acest act de abnegație. „Unde eşti tu, Țepeş Doamne...?".

Plec la Mariano să-i mai văd pe ai mei de la trenul regimentar. Îl împachetez pe Armeneanu să poată pleca cu avionul (va ajunge mai repede în țară).

Iau legătura prin telefon cu ai mei de pe linia de luptă. Veşti rele.

Răniți evacuați: sergent Florian Emil, ctg. 1940 – Compania Cercetare.

Bolnavi evacuați: soldat Munteanu Stanciu, ctg. 1936 – Compania Armament Greu.

Sergentul este grav rănit la cap.

25 aprilie. Nori uriaşi, întuneciune, plouă cu găleata, nu pot să inspectez caii, căruțele și bineînțeles, cămilele. Mă întorc pe partea cealaltă și dorm adânc, căci și vremea te îndeamnă la somn.

Către prânz totuşi pot vedea o parte din gospodăria trenului. Sunt mulțumit.

Apoi, o masă copioasă, pe îndelete, în liniște, fără bombe, rafale de mitraliere. Mi se pare că sunt în rai, când de fapt nu sunt decât într-un sat cu mult noroi, cu gospodării răvăşite și triste. Gospodarii au tot timpul să radă [înlături] aceasta. Cel puțin pe aici nu horcăie tunul, gloanțele nu le şuieră pe la urechi, moartea nu stă la pândă cu ghearele pregătite să te sugrume în fiecare clipă! Am dat ordin să-i pună la treabă. După ce timp de un ceas îmi fac tabietul citind ziare, auto este la scară și, ca un barosan, hai la Simferopol. Cutreier magazinele, cumpăr pentru fiul meu Răducu diferite chestii pentru electricitate (pentru experiențe), ustensile pentru sport, planşe de anatomie etc.

În magazinele aşa-zise „universale" se găsesc multe lucruri de artă, dar sunt pitite, de frica nemților. Ei au un fel de „Fux Companii" [„Fuchs Kompanien"], încadrate cu specialişti, buni cunoscători pentru lucrurile de artă, tablouri, covoare, bijuterii etc. Plătesc însă cu prețuri stabilite de ei, nu se încurcă cu fleacuri. Negustorii, în majoritate tătari și armeni, sunt destul de şmecheri, au dibăcit pe cumpărătorii corecți, dar mai cu seamă naivi, și aceştia sunt români. Când ne văd, scot de sub tejghele și lucruri mai de preț. Cei mai prudenți te conduc la locuințele lor – nişte cocioabe –, să-și etaleze obiectele cu adevărat de preț. Scump, dar face! Cheltuiesc peste 38 000 de lei.

Pe o ploaie torențială, potop, nu altceva, mă întorc la Mariano. Am făcut oare târg bun? Nu cred. Renunț la teatru-varieté, deși am auzit că este interesant. Seara, la masă, în halat și papuci, cu cei patru ofițeri de la trenul regimentar; acordeonistul Plaiu ne cântă cu foc. Gazdele programaseră să invite și vreo două, trei *hazaice*, dar vremea fiind împotrivă, au renunțat, și acum caută să mă consoleze, mai bine zis, să mă ducă cu preşul. De altfel, hazaicele mai acătării sunt blocate de nemți și de cei din comandamente. Nu-s de nasul nostru.

Noaptea târziu, de-abia pot lua legătura telefonică cu cei de pe linia de luptă.

Veşti triste.

Morți: fruntaş Nuțescu Dobre, ctg. 1936 – Compania Cercetare.

Răniți evacuați: sergent Constantin Gheorghe, ctg. 1936 – Compania 3; soldat Vintilă Ion, ctg. 1934 – Compania Cercetare.

Bietul fruntaş Nuțescu fusese şofer pe un autocamion militar în țară, la Bucureşti, pe care l-a răsturnat într-un şanț. De frică sau de ruşine poate, şi-a luat câmpii. S-a prezentat la divizia noastră şi a cerut să fie trimis la o unitate de pe linia întâi a frontului şi a nimerit la mine. Venise numai de zece zile şi se purta aşa de bine şi a plătit aşa de scump aşa-zisa greşeală, bietul. Cei doi răniți vor scăpa, căci au răni uşoare. Aceste veşti mi-au stricat toată buna dispoziție.

26 aprilie. Fac o revizie a bagajelor mele lăsate la trenul regimentar. S-au cam mucegăit. Domnule Roth, domnule Roth, ce-ai zice dacă te-aş lua cu mine pe linia de luptă?

Vreau să plec la Evpatoria să-l văd pe colonelul Mitică Mavrichi. El comandă acolo Regimentul 38 Infanterie. Trebuie să renunț la această plăcere, căci prea plouă cu găleata. Plec la Simferopol să-mi văd răniții din spitale. Găsesc prea puțini dintre ai mei. Unii au fost evacuați în țară şi unii s-au prăpădit, bieții. Găsesc aici pe fruntaşul Răducanu (balaoacheşul). Este fericit că mă vede şi mă întreabă dacă îl mai crede lumea „haftomutilat" (căpitanul medic Giurcan are ce are cu el. L-a decretat de trei ori automutilat. Eu însă nu l-am luat în serios). Este rănit a treia oară. Îi amuză pe toți cu glumele şi poznele lui. Îi dau biştari şi țigări, căci fumează ca un şarpe. Îi este dor de camarazii lui rămaşi pe linia de luptă. Este sincer, sunt convins de aceasta. Cât de mare este acest umil țigan! În timp ce atâția împopoțonați cu unele decorații, cu onoruri, plătiți gras din sudoarea țării au dibuit mijloacele să o şteargă de pe front, obscurul, țiganul Răducanu de-abia aşteaptă să-şi tămăduiască rănile, ca să se poată întoarce la datorie pe linia de luptă, între camarazii lui dragi.

Căpitanul activ Stănescu (Vițelul), comandantul lui de companie, decorat cu Ordinul „Mihai Viteazul" şi alte multe decorații, ofițer de carieră, a simulat o nefrită şi l-am învoit să meargă la Bahcisarai să facă un consult. A profitat de ocazie, a şters-o la [lipsă în manuscris] şi de acolo cu avionul a zburat în țară, în sânul familiei, pe urma maiorilor Penescu şi Palade. Cât eşti tu de curat, de cinstit, Răducanule! Tu nu fugi, nu ne părăseşti. Tu nu cunoşti laşitatea, căci tu, în bordeiul tău aruncat pe o margine de sat la Gârcini, nu ai învățat-o.

Mă întorc la Mariano. Sima îmi pregăteşte rucsacul şi, cu maşina, hai la drum. Este noroi, drumul desfundat şi calea de 75 km, destul de lungă pe aşa vreme.

Ajungem la Uppa („Huppa", cum îi spun ostaşii). Aici, altă dandana. Un proiectil de artilerie a picat pe autocamioneta aprovizionării şi a făcut-o pulbere. Era singura. Cu ce vom mai aduce pita?

Inspectez la iuțeală trenul de luptă şi apoi fuga pe linia de luptă, la postul meu de comandă, în bârlogul meu.

Ora 20. Uf, am ajuns. Sunt lac de apă, căci, peste cei 7-8 km de drum, peste gropi de obuze, şanțuri etc. şi cu culcările de rigoare, programate de artileria dușmană, care trage întețit, nu este glumă. Peste două ore, alte necazuri.

Morți: Homorozeanu Eronim, caporal, ctg. 1930 – Compania Cercetare.

Răniți evacuați: Rusu Vasile, sergent, ctg. 1930 – Compania 3.

Homorozeanu este consătean cu mine, din Cohalm [Rupea]. A fost un brav între bravi. Mă mândream cu el. Noaptea trece tristă, mohorâtă.

27 aprilie. Nori şi apoi soare. Vreme cu capricii. În faptul dimineţii, aşa din senin, o ploaie de bombe peste noi. Ce le-a venit ruşilor? Le răspundem prompt, cu vârf şi îndesat. I-am calmat repede, repede. Artileria noastră îşi cam face de cap. Trage brambura. Câteva proiectile cad peste noi şi înapoia noastră. Nu ne ajung cele trase de ruşi? Din fericire, nu ne-au nimerit (nici aceasta nu au putut-o face). Zi albă, nicio pierdere.

28 aprilie. Zi frumoasă, caldă, soare. Ruşii ne aruncă cu praştia manifeste albe-roşii (şi cu carne, şi cu brânză). Ne... roagă să plecăm acasă. Ce avem cu ei? Ei ne vor numai binele, să ne vedem de gospodării etc. Să o creadă ei! Deocamdată ar fi mai bine să o ia ei din loc, căci nemţii le-o coc şi, curând, curând, îi vor lua de gât.

Răniţi evacuaţi: soldat Răducanu Gheorghe, ctg. 1927 – Compania 2.

29 aprilie. Minunată zi de vară. Cireşii, vişinii, în plină floare. Cât de frumoase sunt grădinile! Bombele răscolesc, răvăşesc pământul, din care se nasc şi cresc aceste podoabe şi din ele, fructul. Astăzi, oamenii se sfâşie între ei!

Cei cinci pisoi au făcut ochi. Sunt măricei. Din culcuşul lor, scot capul şi privesc impertinenţi. Unul din ei este foarte obraznic. Ţine morţiş să iasă din culcuş, să evadeze, şi Ciornaia, mama lor, are mult de lucru cu el. În curând, ne vor năpădi. Îi vom pune la treabă şi pe ei, la vânat de şoareci, care şi-au cam luat... botul la purtare.

Ofiţerii şi ostaşii sunt amărâţi că cei din Divizia 4 Vânători de Munte au primit concediu. Generalul Lascăr ne-a părăsit de obosit, şi generalul Răşcanu ne-a luat de odihniţi.

Astăzi se împlineşte un an încheiat de când am plecat de acasă, dintre ai mei dragi şi scumpi, un an de când nu i-am mai văzut. Dumnezeule mare şi bun, de mă vei ajuta să-i mai văd...

Pe la **ora 23,00**, ruşii ne-au distrat iarăşi prin megafoane radio. Sunt din ce în ce mai grijulii de soarta noastră. Ne roagă să plecăm acasă, să ne lucrăm holdele rămase în paragină etc.

Zi albă. Nicio pierdere.

30 aprilie. Ora 3,30. Un atac destul de serios la stânga noastră, la Batalionul 13 Vânători de Munte, intraţi proaspăt în linia de luptă în locul Batalionului 23 Vânători de Munte, trecut la odihnă pentru zece zile. Atacul a fost repede lichidat. Ruşii ţin morţiş să aibă un prizonier pentru 1 mai. Atacă noaptea şi mai cu seamă spre ziuă, când ostaşii noştri sunt bănuiţi obosiţi de veghea nopţii. Nu le prea merge însă socoteala.

Zi caldă cu vânt fierbinte. Linişte, linişte. Câteva avioane *Rata* vin tiptil, timide, de la Sevastopol, trec pe deasupra noastră, repede, repede şi apoi o şterg înapoi.

Bombardiere grele *Stuka* trec valuri, valuri, spre Sevastopol şi golful Severnaia. Sunt 26 la număr. Aruncă cu frenezie bombe grele. Câteva *Messerschmitt*-uri jucăuşe le însoţesc şi fac fel de fel de giumbuşlucuri pentru noi, cei de jos.

Artileria antiaeriană rusă trage cu furie, spumegă de ciudă, că nu le poate lovi sau cel puţin să le împrăştie. „Ştucile" se... ouă în picaj, pe cuiburile cu dibăcie alese, apoi cabrează, iau înălţime şi, uşurate, radioase, o iau spre casă. *Messerschmitt*-urile credincioase rămân în urmă să le ocrotească. După ce s-a terminat bairamul, câteva *Rata*, după ce artileria

lor a.a. amuțește, se ridică în văzduh cu un zbârnâit puternic (ca întotdeauna), dar prea târziu – povestea carabinierilor lui Offenbach. Generalul Vasiliu-Răşcanu trece în fugă pe la noi. I-am spus câteva crude adevăruri. S-a cam supărat. Să-i fie de bine, am cel puțin conştiința împăcată.

Acum au ieşit şi şerpii la lumină, la soare. Toate gângăniile se agită. Florile de cireşi, caişi, meri au căzut şi fructele şi-au luat forme. Vom rămâne oare pe aici până se vor coace? Zi albă, nicio pierdere!

1 mai 1942. Ziua Muncii. Pentru astăzi, ne-am hotărât să fim amabili cu ruşii. Este sărbătoarea lor, „Ziua Roşie", „Ziua Muncii". Nu ne-au ghicit gândurile de omenie, căci pe la **ora 2**, cu noaptea în cap, o grupă de *cioloveci* încărcată cu grenade grele atacă în sectorul Companiei 2, unde au fost repede daţi peste cap. Nu ne-au înțeles oamenii. Este *rănit* fruntaşul Stroe Vasile, ctg. 1934 – Compania 2. Începând de la gât, are pe corp o mulțime de răni provocate de schije. Fruntaşul se înapoiase din spital nu de mult, cu rănile de-abia vindecate. Ruşii nu şi-au onorat sărbătoarea cu linişte, cu omenie. Noi nu am avut încotro şi i-am plesnit.

Nopți cu lună plină, superbă, calde, cu miresme de flori. Păsările cântă toată noaptea, nu se sinchisesc de hărmălaie.

Poştă bogată: o scrisoare de la soție şi copii şi şase cărți poştale. Una este de la generalul Savu Cornel, comandantul Corpului de Munte P.S. Se adresează... căpitanului Scârneci. Mă bucură foarte mult...

Noapte de mai, cu lună plină, cu mistere. Este tulburată însă de piuituri de gloanțe şi şuiere de obuze. Când eram june, ce visuri făuream în astfel de nopți de mai!

2 mai. Zi minunată de vară. Cald, soare fierbinte. Fac baie de soare, mai pe pitite, dar merge. Pe marginea pârâului din spatele postului de comandă, băieții din compania rezervă sunt goi, goluți, fac şi ei plajă.

Grupul mă supără din nou (nu are ce face). Citirigă îşi dă arama pe față. Nu a fost niciodată inteligent, dar acum dă în gropi. Nu-şi poate ascunde veninul invidiei. L-am luat într-o serie de sfârcuri [sic!] şi cred că-l voi lecui. Pe Băleanu, l-am învoit pentru trei zile la Simferopol (la dame), aşa i-am scris pe biletul de voie. A plecat şi doctorul cu el.

Am aflat acuma că în lipsa mea de aici, Traşcu a vrut să facă pe popularul. Având băutură multă de ziua *Führer*-ului Hitler [20 aprilie], a făcut-o lată în postul de comandă, s-au cam pilit cu toții. Cei din jurul lui Băleanu, agenții de legătură, doctorul, telefoniştii, radio „G"-iştii l-au luat în pinteni, în băşcălie. Băleanu i-a vândut un ceas pe bani grei, păcălindu-l că este de aur curat.

Ora 22. Am mai dat drumul la o „tiribombă". O osie de autocamion cu două roți mari, pline cu 40 kg de trotil, a plecat vertiginos la vale şi a aterizat drept pe un bordei de-al *cioloveciior*. A făcut o formidabilă explozie, cu flacără mare, roşie. S-a zguduit şi poziția noastră. Ruşii au amuțit, nu se mai trage niciun foc pe toată linia de luptă. Au fost surprinşi în somn şi cred că nu le-a fost prea cald. Acum le pregătim un butoi mare de benzină pe care îl vom umple cu trotil şi obuze de 150 mm. Se va clătina Sevastopolul.

Noaptea cu lună plină trece iavaş, iavaş, liniştită. Nicio pierdere.

3 mai. Invitația pe care le-am făcut-o prin megafon aseară, după lansarea „tiribombei", a fost cu efect, căci doi *cioloveci* s-au predat în zorii zilei. Stâlpul de înaltă tensiune din linia ruşilor a fost culcat la pământ de explozia „tiribombei".

Ruşii, la invitaţia noastră, au trimis opt ostaşi să-şi ridice morţii din faţa reţelelor de sârmă. Nu i-am deranjat deloc în timpul lucrului. Cadravele miroseau îngrozitor. I-am invitat şi pentru mâine, căci le-au rămas multe cadrave printre reţelele de sârmă ghimpată.

În aceste operaţiuni lugubre, ne-am purtat ca fraţii şi, dacă va fi nevoie, vom fi iarăşi fraţi.

Maiorul Constantinescu Vasile – Turcu –, venit de curând din ţară la comanda Batalionului 24 Vânători de Munte, din dreapta noastră, a fost rănit în mod stupid de un glonţ dum-dum (exploziv). Venea pe un şanţ de comunicaţie după prima lui inspecţie pe linia de luptă. Cred că-şi pierde braţul stâng. Împreună cu el au mai fost răniţi un ofiţer şi doi ostaşi. Îmi este un vechi camarad, vânător de munte, şi aseară l-am vizitat în postul lui de comandă (i-am întors vizita).

Ora 20,00. La stânga noastră, pe Dealul Capelei, la nemţi, răpăială grozavă şi multe explozii. Familia prietenului meu Gigi Aslan mă felicită prin radio – mi-a făcut multă plăcere.

Ora 23,00. Un avion de bombardament aruncă cu bombe grele pe Sevastopol. Mii de cartuşe luminoase, roşii, albe şi proiectile a.a. se îndreaptă spre el, după ce a fost reperat şi încadrat de undele reflectoarelor care iscodesc bolta cerului. Este o feerie.

După ispravă, avionul se întoarce radios spre casă, viu, nevătămat.

Zi neagră.

Morţi: caporalul Kremer Ion, ctg. 1938 – Compania 1.

Venise la noi din ţară, dintr-o altă unitate, numai de trei săptămâni. Ceruse să fie trimis pe front la un batalion de vânători de munte. Era un foarte curajos şi destoinic ostaş. A fost lovit în cap de un glonţ.

Pârâiala de la stânga noastră se linişteşte.

4 mai. Vânt rece. Miroase a ploaie. Ar fi bine să vină, căci este nevoie. Linişte, linişte.

În portul Sevastopol, mare mişcare. Opt vase de război se mişcă de colo până colo. Ce au oare de gând? Ori o întind, ori ne-o coc.

Artileria şi aruncătoarele încep să fie din ce în ce mai active. Avem patru prizonieri – păsărici, cum le spun ostaşii.

Sunt toţi grăsuni din neamul lui Stalin. S-au predat dintr-un post înaintat după ce au trimis după apă pe camaradul rus în care nu aveau încredere. Pe un gruzin, tovarăşii l-au omorât cu o grenadă pentru că n-a vrut să fugă cu ei. S-au predat complet echipaţi cu puşti şi cu grenade. Ştiau că au în faţă români, dar că sunt comandaţi de ofiţeri germani.

O concentrare de aruncătoare a omorât astăzi dimineaţă opt de-ai lor şi a rănit 20. I-a cam făcut arşice.

Zi neagră.

Morţi: caporal Chiriac Ion, ctg. 1934 – Compania Armament Greu; fruntaş Flucuş Ion, ctg. 1936 – Compania Cercetare.

Primul, pe când pe fundul tranşeei scria o carte poştală la ai lui de acasă şi ajunsese cu scrisul la „Până acum sunt sănătos"... Era decorat cu „Virtutea militară" şi cu „Crucea de Fier". Al doilea a fost lovit în cap de un glonţ. Am pierdut pe unii dintre cei mai vrednici şi mai bravi.

5 mai. În zori, zi cu nori, întunecată. Frig, dar către **ora 8** a binevoit să iasă soarele. O iau razna. Fac o vizită la postul de comandă al Batalionul 24, apoi de-a lungul liniei mele de luptă.

Pe la urechi îmi şuieră câteva gloanțe, dintre care două explozibile. Nici nu-i bai însă.

Pe satul Ciorgun trag ruşii aprig cu artileria şi aruncătoarele, dar s-au ars, căci de zece minute am trecut în pas alergător prin zona reperată de ei.

Avioanele grele de bombardament trec valuri, valuri, spre Sevastopol într-un du-te-vino. Nu-i slăbesc pe *cioloveci*. Le fac zile fripte, zile întunecate, negre şi, după cât se vede, vor fi din ce în ce mai aspre. Aviația lor de apărare este foarte slabă, aproape inexistentă, au isprăvit-o?

După cum au luat-o nemții, se pare că ori vor să lichideze în prima fază Sevastopol, ori fac aici o diversiune pentru a masca lovitura, pentru a lichida peninsula Kerci, pe care, din prostie, s-au codit să o cucerească la sfârşitul anului 1941. Era atât de uşor atunci.

Pe de altă parte, ruşii se cramponează în Sevastopol pentru că atunci când le va veni la îndemână, din peninsula Kerci, pe care au păstrat-o cu dinții după neghiobia nemților, să facă un salt către Djankoe [Djankoi] şi astfel să ne închidă pe noi toți, români şi nemți, aici în Crimeea. Dacă vom trăi, vom vedea.

La întoarcere în postul de comandă, găsesc aici pe general [Vasiliu-Răşcanu], care, luându-mă de odihnit, mă ia cu el în sectorul Batalionului 2 Vânători de Munte.

Către **ora 13,00**, ne întoarcem lac de apă şi frânți de oboseală la postul meu de comandă, unde găsim pe părintele, preotul batalionului meu.

A venit numai să ne vadă, nu să ne facă vreo slujbă, să ne treacă pe la icoane. Îi opresc la masă cu noi. Către **ora 16,00**, şi şeful pământean şi şeful spiritual ne părăsesc. Ziua trece apoi liniştită şi, spre seară, avioanele de bombardament – valuri, valuri – trec spre Sevastopol. Nu-i slăbesc deloc pe ruşi.

Zi albă, nicio pierdere.

6 mai. Zi frumoasă. Puțin vânt, pe *cioloveci* i-au băgat în cofă nemții. Zi şi noapte îi zobesc.

Ruşii trag acum nebuneşte, la disperare, cu tot ce au. Din tranşee, trag noaptea, mii, zeci de mii de cartuşe luminoase. Trag anapoda, mai mult către cer (ce au cu Dumnezeu?).

Artileria lor a.a. trage şi ea cu proiectile de toate culorile. Ne distrează de minune.

Miroase a ofensivă. Ce bine ar fi să o luăm din loc odată. Ori, ori.

Noaptea trece liniştită, o linişte obositoare, tristă. Luna apare acum târziu, după **ora 24,00.**

7 mai. Ora 3. Avem încă doi prizonieri. Sunt pionieri din Regimentul 670. Sunt azerbaidjeni. Ştiu foarte puțin ruseşte. Au fost trimişi să controleze şi să completeze câmpul de mine plantat în fața noastră. Am găsit că este mai bine, mai practic, mai sănătos, să se predea nouă şi bine au făcut. Spun că bombardamentul aviației noastre le-a băgat la fund în ultimele zile mai multe vase de război şi în pozițiile lor au produs multe pierderi. Cu mâncarea o duc prost. Vasele care le aduceau... cadourile pentru 1 Mai au ajuns pe fundul mării etc. Poate fi şi o scuză pentru ei.

Un lucru straniu, curios, dar mai cu seamă dureros. Soldați răniți de câte două sau chiar de trei ori se întorc pe rând din spitale, unii chiar nevindecați. Mulți au cerut să fie din nou trimişi pe front. Ofițerii şi subofițerii răniți, unii chiar uşor, şi bolnavii – unii închipuiți, nu se mai întorc între noi. Se poate mai mare ticăloşie? Unde vom ajunge când ostaşii vor judeca mai serios această ticăloşie?

Cei cu simbrii grase, împopoțonați cu decorații, cei care visează să se facă generali sau chiar mai mari, au dat bir cu fugiții, pe când cei umili, fără soldă, se întorc la datorie. Cei mai mari de la conducere au orbit? Nu mai văd, nu mai aud?

A înflorit liliacul. Au apărut nişte flori mari, în felul macului de la noi, dar mai mari, mai cărnoase şi cu miros tare plăcut.

Cazemata noastră este acum tare veselă, văruită fain şi decorată cu flori. Ziua trece liniştită, caldă şi frumoasă. Noaptea, fără lună acum, trece încet, încet, monotonă, plicticoasă. Focuri prea dese de arme. Desigur, unitatea rusă din faţa noastră a fost schimbată căci, de obicei, cei mai proaspăt veniți pe linia de luptă sunt la început mai arțăgoşi, dar cu vremea se mai potolesc. Grupul a început din nou să se înrăiască, să se obrăznicească. Îl vom lecui prompt.

8 mai. Ruşii, într-adevăr, s-au schimbat. Avem acum în faţa noastră Regimentul 769, Batalionul 2 (informație de la prizonieri). Un ucrainean de 41 de ani, de-abia venit pe linia de luptă, a şi şters-o. Este vesel, fericit, ne spune că politrucii lor le-au spus să fie cu ochii în patru, că românii din faţa lor sunt tineri, voinici, isteți şi luptători neînfricați.

Le mulțumim pentru complimente şi poate că în curând vom avea plăcerea să le strângem mâna.

La Kerci, ai noştri au declanşat ofensiva[147]. Ce era de aşteptat s-a întâmplat, în fine. Au luat, numai în prima zi, peste 3 000 de prizonieri, au distrus în aer şi pe sol 85 de avioane; au mai distrus 40 de care grele de luptă. Avangărzile au trecut la est de lacul Karaci şi grosurile sunt la Alma Eli. Au progresat mult şi merg bine înainte. Cred că foarte curând ne vom mişca şi noi. Bine ar fi, căci este foarte cald şi am chef de o baie în mare.

Generalul ne-a vizitat iarăşi şi l-am însoțit pe linia de luptă.

Activitatea artileriei inamice este mai pronunțată. Le cam țâțâie inima. Prizonierii ne spun că se aşteaptă din minut în minut la ofensiva noastră. Noaptea trece liniştită.

Răniți evacuați: soldat Dobre Niculae, ctg. 1931 – Compania Comandă.

9 mai. Zi caldă, zăpuşeală. Dis de dimineață, plec cu adjutantul meu Sima la Uppa să-mi văd cei 104 ostaşi sosiți din țară, de la P.S., să le urez bun venit la noi. Le dau unele sfaturi şi le ard un discurs tare. Mă întorc iarăşi spre cavoul meu. Pădurea este aşa de frumoasă! Trag un cântec din satul meu Cohalm, de pe Târnave: „Pădure, dragă pădure, / Am vânat o vară-n tine, / Cu mândruța lângă mine".

Au înflorit fragii. Tătarii şi tătăroaicele lucrează de zor în frumoasele lor vii, cântând tărăgănat, oriental. Vom mânca oare strugurii pe aici? Livezile minunate sunt în plin rod. Trec iarăşi pe locul unde a căzut Pitiş. Culeg flori şi le aştern pe locul unde, în braţele mele şi-a dat sfârşitul la 20 decembrie, anul trecut. Prin faţa ochilor, se perindă desfăşurarea aprigilor lupte din zilele de 19, 20 şi 21 decembrie.

Pământul răvăşit de aceste lupte este acum acoperit cu iarbă şi multe, multe flori. S-au născut şi cresc din sângele bravilor mei ostaşi!

La **ora 14**, ajung lac de apă şi flămând copt în bârlogul meu. Ruşii trag nebuneşte. Îi lăsăm în plata Domnului. Cred că sunt ultimele lor zvârcoliri.

[147] La ofensiva pentru cucerirea peninsulei Kerci (operația „Trappenjagd", 8-16 mai 1942) au participat, alături de marile unități germane din Armata 11, Corpul 7 Armată român (Diviziile 19 Infanterie şi 8 Cavalerie, Regimentul 7 Artilerie Grea) şi Detaşamentul colonel Radu Korne (formând împreună cu unități germane Brigada Motorizată Groddek).

Avem doi prizonieri. S-au predat cu arme nou-nouțe, semiautomate. Sunt ucraineni, între 40-45 de ani.

Spre Kerci, treburile merg foarte bine. Grosurile unităților româno-germane au ajuns pe linia Novo-Nicolaevka [Novomikolaivka]–Marfovka [Marfivka]–Uzuklar [Uzunlar]. Peste două zile vor fi, cred, la Kerci.

Noaptea trece liniştită, cu ploaie măruntă, binefăcătoare.

Zi albă, nicio pierdere.

10 mai 1942. Ziua înfăptuirii Regatului României. Ziua Armatei. Ascultăm prin radio desfăşurarea paradei din Bucureşti. Şeful promoției ofițerilor de infanterie[148], nou ieşiți de pe băncile şcolii, vorbeşte regelui ostăşeşte, răspicat. Mareşalul, ca întotdeauna, vorbeşte, scurt, concis (este promoția 1942, promoție de război. Dacă războiul va mai continua, câți vor mai rămâne dintre aceste tinere lăstare? Acum 26 de ani, am fost şi eu ca ei).

La Bucureşti, ca şi aici, zi caldă de vară. Ce bine ar fi fost să fim şi noi acolo! Cred că după cucerirea Sevastopolului, ne vor vedea şi pe noi bucureştenii. Ce va fi în Braşovul nostru iubit, în care de doi ani vânătorii de munte de aici nu au mai defilat?

Ruşii trag mai multe decât cele 101 tradiționale lovituri de tun. Le mulțumim totuşi şi le promitem că, în curând, le vom strânge mâinile.

În peninsula Kerci, lucrurile merg din ce în ce mai bine. Şi la noi se fac pregătiri pentru plecare înainte.

Am auzit astăzi cucul, pentru prima oară mi-a cântat, cucu-cucu, drept în față, deci după zicală voi mai trăi, desigur, un an. Dă, Doamne, mă mulțumesc şi cu atâta.

Ziua trece liniştită şi încrederea, nădejdea creşte, creşte.

Ruşii ne fac luminație mare cu rachete, ca de 10 Mai. Ce bine ar fi să facă şi o retragere cu torțe. Treaba ar fi completă.

Zi albă, nicio pierdere.

11 mai. Zi superbă de vară. O iau razna pe linia de luptă la cele două companii, însoțit de credinciosul meu agent de legătură, sergentul Chiper Vasile. Pe la jumătatea drumului, o serie de bombe mă ia în primire. Tot înainte! Culcări peste culcări. Descopăr că nu mi-am pierdut iuțeala şi agilitatea. Ce nu face omul la nevoie! Chiper gâfâie după mine. Amândoi suntem lac de apă. Ajungem, în sfârşit, la Compania Cercetare, unde mai răsuflăm, apoi trec pe la posturile de pândari, unde pe toți îi găsesc ochi şi urechi. Ruşii se mişcă cu mare grijă şi teamă – de ce le e frică nu vor scăpa.

În peninsula Kerci, treburile merg strună. La nord, între Oşantova–Orma Eli–Semikolodozei [astăzi, Lenine]–Marea Azov, sunt complet încercuite şapte-opt divizii ruse. La sud, avangărzile pe linia Saraimin–Marievka (la sud de şoseaua Feodosia–Kerci), iar grosurile pe linia Marfovka [Marfivka]–Uzuklar. Aici operează unități blindate. Un grup de forțe se îndreaptă spre nord, altul spre sud, pentru a învălui trupele roşii puse acum în completă derută: 4 500 de prizonieri, 72 de tunuri, 80 de care grele de luptă, 102 avioane. Freamătul bătăliei se aude până la noi.

[148] Sublocotenentul Aurelian Gulan (1922-2002), şeful promoției 1942 „Dezrobirea", vezi Gh. Netejoru, *Şi eu am luptat în Est. Spovedania unui fost prizonier de război*, Editura Militară, Bucureşti, 2010, p. 59-60. Vezi şi Aurelian Gulan, *Victime şi călăi. Amintiri din Gulag*, Editura Criterion Publishing, Bucureşti, 2010.

Prin dese salturi, fiind luat în primire de câteva rafale de şrapnele, ajung din nou în bârlogul meu, unde îl găsesc pe maiorul Traşcu.

De trei zile, cei cinci pisoi au început să circule prin cazemată, evadează din culcuşul lor. Altă grijă, trebuie să fim foarte atenţi să nu-i călcăm.

Ziua trece liniştită, noaptea trece şi ea în pace.

Zi albă, nicio pierdere.

12 mai. Câteva avioane au bâzâit toată noaptea deasupra Sevastopolului. Fac probabil paza vaselor care transportă trupe şi material spre Caucaz.

Ofensiva de la Kerci, începută în ziua de 8 mai, merge într-un tempo rapid. Prada în zonă încercuită: 30 000 de prizonieri; 220 de tunuri, 14 tunuri a.a., 2 tunuri grele; 88 de tunuri anticar;138 de aruncătoare diferite; 173 de care de luptă; 142 de avioane, distruse în aer sau pe sol. Până aseară, forţele germano-române au ajuns cu avagărzile pe linia Ivanovka [Ivanivka] (la centru) şi Schei Hasan (la sud). Un grup de forţe se îndreaptă spre nord şi nord-est, pentru a încercui complet alte zece divizii aflate în spaţiul Semi-Kolodezei–Kerci–Marea de Azov.

La noapte, prin megafoane [lipsă în text].

Prin radio ascultăm comentariile paradei de 10 Mai. Ne umple de bucurie. Maria Tănase şi Rodica Bujor ne distrează cu frumoasele lor cântece. Ne descreţesc frunţile. Ele plac aşa de mult ostaşilor mei. Ar trebui să fie decorate, căci o merită din plin faţă de atâtea paţachine care o fac pe alinătoarele de suferinţe prin spitalele din ţară şi pe la Patronaj.

Ziua ne-a fost întunecată prin moartea celui mai vrednic, mai viteaz ostaş: soldatul Zaharia Vasile, ctg. 1926 – Compania 3. A fost găsit mort pe fundul şanţului. A săpat, a săpat cu sârg în piatra colţuroasă, în ploaia de gloanţe şi obuze. Prin vrednicia lui a voit să-i întreacă pe toţi, aşa precum în luptă a fost neîntrecut.

Trupul lui istovit a fost răpus. S-a sfârşit cu târnăcopul în mâini în tranşeea pe care o adâncea cu atâta râvnă pentru ca de aici să poată trimite cu mai multă siguranţă şi precizie plumbii în coastele duşmanului.

Camarade Zaharia, în satul tău, pe ogorul tău, ai mânuit cu pricepere şi vrednicie plugul şi sapa. Pe câmpurile de bătălie, ai mânuit cu aceeaşi pricepere şi vrednicie flinta, pe care, într-un moment de linişte, ai rezemat-o de peretele tranşeei! De pe înălţimile satului Ciorgun, timp de peste cinci luni de zile, ai privit Cetatea Sevastopol şi întinsul mării. Ai căzut muncind din greu, peste puterile trupului tău istovit de amarul vremii. Să-ţi fie ţărâna uşoară!

Voi scrie alor tăi de-acasă, le voi povesti vrednicia ta!

13 mai. Zi minunată de vară. Multe şi felurite flori. Pisoii sunt aşa de frumoşi. Se zbenguie toată ziua printre picioarele noastre. Ciornaia are foarte mult de lucru cu ei. Toţi cei care trec pe la noi ne roagă să le dăm câte unul şi ar trebui să avem peste o sută ca să putem face faţă... cererii.

Nemţii ne ţin bine cu mâncarea şi ţigările. Ne îndoapă şi cu fel de fel de dulciuri şi băuturi. Ţigaretele sunt dintre cele mai fine: greceşti, bulgăreşti, sârbeşti etc. Acum ne dau şi portocale aduse din Grecia.

La Kerci bătălia merge foarte bine şi este pe sfârşite.

Ruşii au fost foarte activi astăzi cu armamentul curb. Vor să se uşureze în vederea plecării?

Zi albă, nicio pierdere.

14 mai. Înălțarea Domnului; Ziua Eroilor. Hristos S-a Înălțat!

În zorii zilei, îi iau pe Băleanu și pe Sima peste dealurile, acum înverzite, pe care Batalionul 3 Vânători de Munte a scris cu sânge cele mai mărețe fapte de arme. Mergem la Kucika să-i pomenim prin slujbă bisericească pe aceia care, prin sacrificiul lor suprem, ne-au deschis drumul înainte, spre victorie.

Pe fiecare cruce a întinsului țintirim, ostașii vrednici, supraviețuitori, recunoscători au împletit coroniță cu flori.

Vremea este minunată. Doi preoți slujesc mormintele, unele proaspete, prin rugile spre cer, spre Atotputernicului Dumnezeu. Cerem milostenia Lui pentru odihna celor care s-au săvârșit pentru credința lor, pentru scumpa noastră Patrie!

Generalul comandant al diviziei cu un grup de ofițeri germani sunt între noi. O companie din Batalionul 24 Vânători de Munte, un pluton și un detașament germane, în genunchi, cu capetele plecate, descoperite, străjuiesc sfintele morminte.

Sunt adânc impresionat când părintele face pomenirea – apelul – celor căzuți până astăzi. Pe cei care acum nu mai răspund la apel îi simt, îi văd lângă mine în toate faptele de arme, în toată vrednicia lor.

Cutremurat de emoția clipelor, cu lacrimi pe care cu greu le pot stăpâni, le vorbesc:

„Domnule general comandant, ostași, camarazi germani, strânși în jurul acestor sfinte morminte, nu am venit să-i plângem pe aceia plecați dintre noi în lumea veșniciei, am venit aici să-i slăvim, să le aducem prinosul nostru de recunoștință, să le cântăm imn de slavă celor mai bravi din Batalionul 3 Vânători de Munte.

Ei nu au murit. Ei trăiesc, ne privesc, ne ascultă, ne îndeamnă.

Cu Ei am înfruntat valurile Prutului și Nistrului.

Cu Ei am străbătut câmpia Ucrainei și Stepa Nogai și ne-am bătut aprig la Țibulevka.

Cu Ei am trecut Niprul la Berislav și ne-am bătut cu strășnicie pe șanțul anticar la Timoșevka.

Cu Ei am trecut istmul Mării Azov la Ghenicesk–Salkov, în Crimeea.

Cu Ei am trecut peste Karasubazar, apoi peste crestele colțuroase ale munților Iaila și apoi, năvalnic, în faptul dimineții de 5 noiembrie 1941, pe malul Mării Negre, la Uskut. Am fost primii care au atins Marea Neagră în Crimeea. Lăsând aici locul altor trupe, fără pic de răgaz, am străbătut terenul stâncos, arid, prin Tuak–Kuciuk-Uzen–Kuru-Uzen–Aluşta–Livadia–Ialta; Alupka–Simeiz–Baidarî, în munții Sevastopolului la Urkusta. După numai două zile de odihnă, aici am trecut din nou la luptă, am cucerit satul Alsu și înălțimile stâncoase din fața Dealului Capelei.

Cu Ei, prin lupte grele, am cucerit satul Karlovka la 19 decembrie 1941. Și la 20 decembrie 1941, cotele 70-81 le-am recucerit, după ce camarazii germani au fost siliți să le părăsească cu două zile înainte. Aici, în vâltoarea celor mai aprige lupte, au căzut vitejește sublocotenentul (r.) Bolându Iosif; sublocotenentul (r.) Pitiș și mulți alții, înscriind una dintre cele mai strălucite pagini pentru Batalionul 3 Vânători de Munte. Pe aceste două înălțimi stâncoase, luate în piept, am luat 178 de prizonieri, mult armament de la inamic, am îngropat mulți inamici și camarazi germani căzuți aici la 18 decembrie.

În zilele 21-22 decembrie 1941, tot cu Ei, cu rândurile noastre mult rărite, am atacat cot la cot cu Batalionul 4 Vânători de Munte, proaspăt venit din rezervă, și am cucerit înălțimile satului Ciorgun.

De la 23 decembrie, din preajma Crăciunului anului trecut, timp de aproape cinci luni, ați stat neclintiți pe linia de luptă.

De piepturile voastre de oțel, în care bat inimi calde, curate, s-au sfărâmat toate atacurile dușmanului. Nu ați cedat inamicului niciun milimetru de pământ. În fața liniei voastre de luptă sunt astăzi mormane de leșuri de-ale atacatorilor.

Mulți dintre cei mai bravi, mai vrednici, mai scumpi nu mai sunt astăzi între noi. Rândurile noastre au fost mult rărite, dar nădejdea și ardoarea au trăit și trăiesc în inimile noastre.

Astăzi se va alinia cu voi, într-un proaspăt mormânt, ostașul Zaharia Vasile, căzut vitejește alaltăieri. Huma rece îl va acoperi și pe el aici, alături de voi, cei 64 de bravi între bravi.

Dragi camarazi,

În curând goarna ne va da semnalul unei noi bătălii.

Pe înălțimile satului Ciorgun se vor aduna și toți cei căzuți vitejește – cu fața la inamic – și înhumați în cimitirele de la Koslov [Coslov], pe Nistru; Țibulevka–Novo Alexandrovka–Uskut–Urkusta–Alsu–Karlovka și cu toți cei de aici, de la Kucika, vom porni năvalnic la Sevastopol, vom izbi valurile Mării Negre pe care le-am privit cinci luni de amare zile. Peste tot ați fost vârf de avangardă.

Vă rog, domnule general comandant, să ne îngăduiți ca și de astă dată să fim vârf de avangardă. Aici, în fața mormintelor celor ai noștri scumpi și dragi, ne legăm prin jurământ că ne vom întoarce la Brașov numai prin Oradea–Cluj."

Unitățile de onoare defilează în fața mormintelor cu pașii lor cadențați, apăsați, cutremură pământul. Camarazii germani sunt impresionați de ținuta plină de încredere, de mândria vrednicilor noștri vânători de munte. Ne cunosc acum și la... paradă.

Pe calea întoarsă, pe un soare fierbinte, înapoi la postul de comandă, peste aceleași văi și dealuri colțuroase așa de bine cunoscute. Iarba, florile și mărăcinii au acoperit urmele bătăliilor. Sângele curs din mădularele dragilor mei ostași a dat rod bogat!

Pe linia frontului, liniște ca în mormânt. Rușii tac chitic. Oare săpuneala de la Kerci să-i fi pus cu botul pe labe?

Ora 18,15. Ca din senin, potop de bombe – cam o sută – într-o cadență rapidă. Trag tunarii olteni din Regimentul 53, au descoperit o baterie inamică și, după cum spun ei, au făcut-o praf.

Vechiul meu prieten Victor Medrea, acum sergent t.r. în Batalionul 1 Vânători de Munte, a venit să mă vadă. Este însoțit de căpitanul Popescu, de la divizie. A fost trimis pe front pentru... reabilitare, ca fost legionar și ministru al propagandei[119]! Nu știam că a fost așa de mare. Se spune că a făcut multă treabă cinstită, cu omenie. Acum este pe linia întâi de luptă, unde este dintre bravi.

Luăm masa împreună și povestim multe și mărunte, căci are un sac de bancuri noi, cu duh.

Noapte întunecoasă, rece, cu ceață deasă.

Zi albă; nicio pierdere.

15 mai. În zorii zilei împart o nouă serie de decorații: „Crucea de Fier" și „Medalia Serviciului Credincios"; „Virtutea Militară" bravilor din Compania 1, care se află acum în rezervă la postul meu de comandă. Apoi, la drum peste coclauri, însoțit de „șeful meu de

[119] Victor Medrea (1904-1978), a fost directorul Direcției de Presă și șeful Protocolului de Stat în perioada guvernării legionare (septembrie 1940-ianuarie 1941).

stat-major", credinciosul sergent Chiper, şi de „valetul" meu, Sima. Mai luăm cu noi trei prizonieri *cioloveci* picați în leasă astă-noapte. Sunt toți azerbaidjeni din fundul Caucazului, unul este sergent-major.

Mergem la postul de comandă al grupului, la Kucika unde, la **ora 8,00** fix, trebuie să ne întâlnim cu ştabii.

Către **ora 9,30**, soseşte generalul comandant al diviziei însoțit de un grup de ofițeri germani: locotenent-colonelul Schmidt, maiorul prinț Hohenzollern, un văr primar al regelui Carol al II-lea, şi alții. Ne îmbarcăm cu toții în auto *Horch* de companie, trecem peste Uzem Bach [Uzenbaşik], pe unde nemții construiesc acum o frumoasă şosea, cu multe serpentine. Ajungem la Alsu, sat mare, frumos, cu două mărețe sanatorii, sat pe care, la 25 noiembrie 1941, l-a cucerit Compania 1 din batalionul meu, printr-un salt vijelios.

Lăsăm maşinile în sat pe poteca ce-mi este atât de bine cunoscută – potecă stropită cu mult sânge, care, la sfârşitul lunii noiembrie şi începutul lui decembrie anul trecut, a înroşit zăpada aspră. Potecă pe care, împreună cu bietul Pitiş, am făcut urmă proaspătă prin zăpadă şi ne-am cuibărit cu postul de comandă în peştera cu mii de lilieci (scârboase lighioane).

Cum a transformat natura locurile! Acum totul este îmbrăcat în haină verde. Peştera noastră este astăzi un fel de hotel-post de comandă al unui regiment de vânători de munte german (alți chiriaşi).

Trec apoi pe înălțimile stâncoase de la vest, toate cucerite şi stropite cu sângele şi sudoarea batalionului meu între 23 noiembrie şi 6 decembrie şi apoi între 18 şi 20 decembrie 1941.

Văd botul de deal din Dealul Capelei, unde este acum linia întâi de luptă, ocupată de vânătorii de munte germani. Pe acest bot de deal, a căzut lovit în frunte de un glonț tras de ruşi din cazemata care se vede şi acum, şi pe care, cu o mână de ostaşi, cu tinerescul lui avânt, a cucerit-o sublocotenentul activ Stoia Liviu. Era primul atac la care lua parte acest tânăr brav ofițer, de-abia ieşit din Şcoala Militară de la Sibiu, de unde era şi de loc.

Doamne, câte s-au schimbat! Câți de-ai noştri scumpi şi dragi au căzut pe aici! Mă uit cu smerenie la aceste locuri sfinte nouă. Scot mai multe fotografii.

Cobor la moara de pe apa Ciornaia, pe acolo pe unde prin câmpul de mine, pe ocolite, ne-am îndreptat tiptil pentru a ataca, prin surprindere, satul Karlovka. În livada morii, cu iarba până la brâu, la umbra vişinilor cu fructul spre copt, găsesc pe general cu ofițerii germani. S-a întins o masă pe iarbă şi ne-am ospătat în lege: glume, bancuri etc.

Maiorul prinț Hohenzollern s-a interesat mult de acțiunile batalionului meu, al cărui comandant de onoare este unchiul său, principele Friedrich Hohenzollern.

Nu mă mai întorc cu maşina, prefer să o iau *per pedes*. Vreau să mai văd o dată, în linişte, locurile pe unde Batalionul 3 Vânători de Munte şi-a crestat pe răboj cele mai mărețe fapte de arme. Proiectilele artileriei grele inamice îmi trec pe deasupra şi se sparg hăt, departe. Sunt... adresate altora.

Merg de-a lungul văii Ciornaia, pe drumul durat în piatră, printre stâncile de granit, cu vârfurile ascuțite. Îmi amintesc cum, pe acest drum, cu apa până la brâu – în unele locuri înghețată –, la miezul nopții de 18/19 decembrie 1941, am primit ordin să merg la postul de comandă al grupului, la Alsu, de unde plecasem cu două ore înainte. De-abia ne cuibărisem în nişte gropi înghețate şi ațipisem în capul oaselor. Nevropatul, comodul comandant de grup ne cheamă acolo, cale de 8-10 kilometri, să ne dea... contraordine. Am lăsat comandanții de companii să se odihnească şi l-am luat cu mine numai pe Pitiş.

Pe comandant l-am găsit în căldurică, la pijama, şi când m-am repezit în el nu mai ştia de ce ne-a chemat. Ce ticălos, ce sadic. La întoarcere, pe întuneric beznă, trecând peste apa Ciornaia, s-a spart gheaţa şi am făcut o baie nu prea caldă. Bietul Pitiş a tras mult de mine până m-a scos cu hainele sloi de gheaţă.

Într-o gaură, la un muc de lumânare, redactez ordinul de luptă pentru a doua zi. Îmi este milă să-i trezesc pe comandanţii de companii care, şi ei frânţi de oboseală, dorm buştean.

În ziua de 19 [decembrie], ora 6,00, am chemat la mine comandanţii de companii şi le înmânez ordinul de atac. Eram frânţi de oboseală, cum n-am mai fost toată viaţa. Ne înţelegem prin semne, căci eram complet răguşit şi aveam o durere de cap cumplită.

Urc apoi pe înălţimea deasupra satului Karlovka, unde în ziua de 19 am avut postul de comandă. Gropile sunt încă intacte. O iau apoi devale, spre dreapta, şi găsesc groapa proiectilului care l-a rănit pe căpitanul Vornicu în dimineaţa zilei; apoi, pe înălţimea fostei linii întâi a nemţilor, de pe care – fără ei –, în ziua de 20 decembrie, într-un iureş, ne-am repezit la cotele 80-76.

Doamne, câte amintiri! Ca un film îmi trec prin faţa ochilor!

Vremea este minunată. Soarele este la o suliţă spre apus. Pe înserate ajung în sfârşit la postul meu de comandă. Din peninsula Kerci, veşti foarte bune: oraşul Kerci a fost în întregime ocupat astăzi-dimineaţă la **ora 8,00.**

Numărul prizonierilor trece peste 100 000; pradă de război, foarte mare; morţi – buluc. Pe sol şi în văzduh au fost distruse 160 de avioane. Foarte multe autovehicule, care de luptă grele T-34[150], în pană de benzină. Ruşii au fost într-o panică nebună, au luat-o razna în toate părţile – care încotro vedea cu ochii – şi au fost zdrobiţi în grămadă de avioanele *Stuka*. În aer nici n-au contat. Românii noştri[151] (Divizia 10 şi Grupul Blindat), alături de nemţi, au făcut minuni de vitejie.

Numărul mare de morţi se datorează şi faptului că ruşii au adus multe rezerve – trei armate – într-un spaţiu atât de mic. La aceasta s-a adăugat şi panica produsă de o totală surprindere. Toate proiectilele artileriei şi aviaţiei au căzut în plin, în grămadă, apoi blindatele au trecut – ca un tăvălug – peste câmpul bătăliei.

Numărul peste măsură de mare de trupe aduse în peninsulă, toate găsite în dispozitiv ofensiv, în oraş, dovedeşte că ruşii intenţionau să atace cu scopul de a lichida Crimeea. Din informaţii precise, ei plănuiau să atace în ziua de 15 mai, dar nemţii le-au luat-o înainte, fie din întâmplare, fie informaţi de intenţia ruşilor, mai degrabă a doua ipoteză. Serviciul de spionaj al nemţilor a fost şi de astă dată mai bun.

Aici – în mic –, la Bialystok, la 22 iunie 1941 – în mare –, atacul german i-a găsit pe ruşi cu câteva armate masate pe frontieră şi multe mari unităţi în plin marş. Nemţii, şi aici, şi acolo, le-au luat-o înainte.

În faţa liniilor noastre se pare că ruşii s-au întărit cu o nouă divizie.

Răniţi evacuaţi: soldat Bobea Vasile, ctg. 1934 – Compania 2.

Bolnavi evacuaţi: soldat Găman Victor, ctg. 1945, Compania 2.

16 mai. Nori, vreme întunecată. Ruşii profită de aceasta şi o mai amplifică cu ceaţă artificială, care coboară pe noi, în valuri, dinspre Kamarî–Balaklava. O ceaţă deasă şi grea,

[150] Tancul sovietic T-34 era clasificat ca mediu.

[151] Vezi nota 147.

cu un miros curios. La adăpostul ei își pregătesc oare rușii plecarea, după papara de la Kerci? Ce bine ar fi.

Pisoii s-au făcut măricei și tare obraznici. Se luptă între ei și tot timpul sunt printre picioarele noastre, pe... paturi și prin centrala telefonică. Costică este simpatia mea – o știe și el. Sare în patul meu, se cuibărește în blană, toarce și după ce ațipesc, iese tiptil și mă... plezнește cu lăbuțele peste barbă. Reușește să mă trezească. Noaptea trece liniștită, mohorâtă.

În zori, împart o serie de decorații la un grup măricel de ostași din Compania Cercetare. Îmi face așa de mare bucurie și plăcere să prind pe piepturile de... oțel distincții așa de binemeritate; să strâng palmele aspre, hârșâite pe patul armei de foc și pe coarnele plugului; pumnii care au strâns cu putere sute de grenade; mâinile acestor cinstiți și viteji țărani, nădejdea noastră de astăzi și de mâine.

Bolnavi evacuați: fruntaș Iancu Aurel, ctg. 1941 – Compania 1.

17 mai. Cer de plumb, ceață artificială dinspre Balaklava–Sevastopol. Cele două *Rata* ne bâzâie toată ziua deasupra postului de comandă. Ne cam plictisesc, dar le luăm... în primire. O șterg spre casă, la Sevastopol.

Numărul prizonierilor la Kerci se cifrează acum la 120 000. S-au capturat două mari depozite de echipament; întreg materialul de război al armatelor din peninsulă a fost capturat sau distrus. Rușii nu și-au putut salva nimic.

Zi albă, nicio pierdere.

18 mai. Năduf; cer întunecat. Ce bine ar fi să-i tragă o ploaie!

Mai recitesc o dată scrisorile voluminoase primite de la ai mei de-acasă. Doamne, de când nu i-am mai văzut!

Activitate mai pronunțată de ambele părți. Ziua și noaptea trec într-o liniște agasantă.

Răniți evacuați: Lupoi Iosif, ctg. 1936 – Compania 1; Ungureanu Teodor, ctg. 1941 – Compania Armament Greu.

Primul, rănit de-o schijă care i-a perforat umărul drept. Al doilea, rănit ușor la palma stângă. Este desigur automutilat, a venit la noi acum 20 de zile, zice-se... rătăcit din Regimentul 5 Vânători.

19 mai. Vreme bună de vară. În livezile din Ciorgun, covoare de maci; de un roșu aprins. Liliacul a și trecut.

În cazemata noastră am pus în glastre multe flori. Este așa de plăcut, așa de frumos acum!

Din cele două avioane *Rata* care ne bâzâiau întruna a rămas unul. Al doilea, pare-mise, a fost poftit – volens-nolens – la pământ, ca să nu... răcească în aer.

După ultimele știri, la Kerci, prada a fost foarte mare: 169 250 prizonieri; peste 100 000 morți, din 17 divizii de infanterie, 3 divizii de artilerie, 2 divizii de cavalerie, 4 divizii blindate; 1 500 tunuri; 3 814 autovehicule; 323 avioane; 450 tancuri grele; au fost scufundate 16 vase cu un tonaj total de 14 000 tone. Bătălia a durat numai câteva zile. Nemții și ai noștri se pot mândri cu așa victorie.

20 mai. Cu cei o sută de ostași veniți de la partea sedentară și cu răniții întorși din spitale recuperăm, într-o măsură, pierderile avute.

Companiile au acum câte trei plutoane, cu efectiv bineînțeles redus.

Avem o... păsărică. Este azerbaidjan, din Baku, a fost trimis astă-noapte de ai lor mai aproape de linia noastră, să ne arunce manifeste învelite în pietre. A găsit că este mai... practic, mai frumos, să ni le înmâneze, să nu le împrăştie vântul. Nu ştie o boabă ruseşte. Din câte am înțeles, habar nu are de cele petrecute la Kerci. Li s-a spus numai că la 25 mai vor fi atacați pe tot frontul. De două săptămâni sunt în alarmă zi şi noapte.

Bate un vânt puternic dinspre mare. Se pare că în fața noastră au venit trupe proaspete; o divizie cel puțin. Au apărut ostaşi ruşi cu bluze negre, pantaloni albaştri, bonete kaki.

Zi neagră.

Răniți evacuați: soldat Piciorea Ion, ctg. 1933 – Compania Cercetare.

A fost rănit în umărul stâng; glonțul i-a zdrobit clavicula şi o parte din stern. Este destul de grav, bietul.

[21 mai.] Sfinții Constantin şi Elena. Ziua generalului nostru, Constantin Vasiliu-Răşcanu. I-am trimis un buchet mare de maci roşii, cules de pe linia de luptă, o urare din partea batalionului şi pe cei doi maiştri acordeonişti, Plaiu şi Cara Dobre, să-i... ardă o serenadă în zorii zilei, acolo la AiTudor (postul de comandă al diviziei).

La **ora 10,00** merg la Kucika, apoi la AiTudor, unde acum este postul de comandă al diviziei şi sunt invitat de general la masă. Generalul de cavalerie [Erik] Hansen[152], comandantul Corpului 54 Armată; generalul de divizie Müller, comandantul Corpului 30 Armată[153] şi generalul de divizie Gheorghe Avrămescu, comandantul Corpului de Vânători de Munte – Tătucul nostru –, sunt şi ei prezenți, cu întreaga suită.

Înainte de masă se face un fel de consiliu, în vederea operațiilor ce se aşteaptă pe curând. Atmosfera de bună camaraderie este evidentă. Generalul Hansen se arată ca un bun prieten al românilor. A fost înainte şeful Misiunii Militare la Bucureşti. Ne cunoaşte şi ne apreciază. De aici, cu o maşină a diviziei, mă reped la Simferopol, unde ajung la **ora 2,00**, spre ziuă. De pe linia de luptă mi se comunică veşti bune. Nicio pierdere.

22 mai. Suntem în a unsprezecea lună [sic!] de război foarte mare, aproape pe muchie.

Zi de vară minunată. În pijama şi în papuci, fac o plimbare prin grădina gazdei. Flori de tot felul, mai cu seamă bujori roşii – cât capul –, pomi fructiferi feluriți, grădina cu zarzavaturi, foarte bine orânduită, toate în plin rod. Harnică gazdă!

Aici nu se aude nici tirul, nici țăcănitul mitralierelor, nici horcăitul sinistru al aruncătoarelor de mine. Mă simt aşa de bine, nu-mi vine să cred. Fac o baie de soare acum, în plină linişte. După-masă, o plimbare cu auto prin împrejurimi. Toată lumea lucrează cu sârg la câmp. Totul este aşa de frumos!

Pe şoselele asfaltate Ialta–Feodosia; Simferopol–Sevastopol–Evpatoria, nesfârşite coloane auto; tancuri; artilerie grea şi ultragrea. Printre aceste mase de oțel, tătari şi tătare în costumele lor pitoreşti, înhămați la cărucioare pe rulmenți, vin de la zeci şi sute de

[152] Erik Hansen (1889-1967), general de cavalerie (1940), şeful Misiunii Militare Germane în România (1940-1941, 1943-1944), comandantul Corpului 54 Armată (1941-1942).

[153] Probabil, generalul-locotenent Philipp Müller-Gebhard, comandantul Diviziei 72 Infanterie; comandantul corpului era generalul de artilerie Maximilian Fretter-Pico.

kilometri cu fel de fel de lucruri de ale lor şi aici, la Simferopol, fac schimb pe alimente. Exodul şi trocul mizeriei.

Prin telefon, veşti bune de pe linia de luptă: nicio pierdere.

23 mai. Miroase a ofensivă, a mişcare. Inspectez caii, căruțele, cantonamentul şi ostaşii trenului regimentar. Totul este în bună rânduială. Se va putea merge înainte fulger. Sunt foarte mulțumit.

Dau o fugă la Simferopol, unde întâlnesc o mulțime de vechi cunoscuți şi avem multe de povestit.

Oraşul este ticsit de nemți şi de ai noştri. Pe ulițe, un furnicar de du-te-vino. Plimbăreți aferați.

Pe deasupra oraşului, sus de tot, trec câteva avioane inamice, dar artileria a.a. germană trage de rupe... aerul şi le pune repede pe fugă.

Mă întorc la Mariano, prânzesc cu băieții şi apoi îmi fac siesta pe o canapea moale. Seara, un chef pe cinste, iar spre ziuă, somn adânc.

24 mai. Este prima zi a Rusaliilor. Zi minunată. Fac o plimbare de un ceas cu maşina prin satele vecine: Mamut-Sultan [?], Enisala etc. În satele cu ruşi, aceştia sunt în sărbătoare, îmbrăcați în hainele lor de culori vii. Au acum biserici improvizate; în fața lor, multe femei cu copii. Tineretul nu pare a fi bisericos. Pe şosea, grupuri-grupuri de fetişcane în haine de sărbătoare, unele cochete, frumuşele, multe fardate țipător. Frumusețe specific rusească. Trec de colo până colo, braț la braț cu câte-un neamț sau ostaş de-al nostru. Vulgaritatea nu le lipseşte, urmele educației, în masă, sunt încă adânci şi cred că nu se vor şterge curând! Scot fotografii.

Mă întorc la Simferopol unde sunt invitat la masă de generalul comandant al diviziei noastre.

Pe şosea, iarăşi şiruri nesfârşite de autocamioane greoaie, tanchete, tancuri grele, artilerie de toate calibrele etc. Unii merg spre Ialta, alții spre Sevastopol.

La vechiul meu prieten, locotenent-colonelul (r.) Săvulescu, masă copioasă, cu tot dichisul. Cam complicată însă. Generalul este în vervă. Petrecem în patru foarte bine.

Către **ora 15,00**, ne despărțim. Plec la Mariano, unde mă aştern pe somn adânc.

De pe linia frontului, veste rea.

Răniți evacuați: soldat Simion Gh., ctg. 1935 – Compania 1.

Are mâna dreaptă zburată din umăr şi degetele de la mâna stângă retezate şi multe răni pe față. În timpul nopții căra, într-o foaie de cort, grenade. I-a căzut încărcătura din spinare şi mai multe grenade au explodat.

Venise la noi pentru reabilitare, pentru nu ştiu ce anume greşeală făcută undeva, înapoia frontului.

25 mai. Ora 3,00. Se crapă de ziuă. Mă îmbrac repede şi hai la drum. Este răcoare bine, dar se arată o zi frumoasă. Şoseaua către Bahcisarai este liberă. Ajungem din urmă câteva căruțe cu tătari amărâți, ca şi caii lor scofâlciți.

Au făcut târg bun la Simferopol şi duc hrană pentru amărâții lor de-acasă.

Mergem ca vântul, 60-70-80 kilometri pe oră. Şoferul Dorboşel vrea să arate cât este de maestru, cât de bine... fuge mustăciosul lui *Ford*. Îmi convine, căci vreau să ajung cât mai repede la ai mei pe linie.

Ora 5,00. Ajungem la Şuli, unde ne despărţim (camionul merge cu pâine la Uppa, la trenul de luptă).

Cu ordonanţa mea, Sima, pe potecă de-a lungul apei Ciornaia, prin livezi, prin zăvoaie umbrite, prin roua dimineţii, pe un soare prieten. Păsărelele se întrec cu ciripitul lor minunat. Este aşa de frumos, aşa de frumos.

Pe linia de luptă, linişte, linişte.

Drumul de un ceas până la cazemată nici nu l-am simţit; m-am trezit dintr-odată cu nasul în ea.

Este **ora 6,00.** Pe şanţul de la intrare găsesc patru *cioloveci*, proaspeţi sosiţi. Unul este rus, ceilalţi – turci din Caucaz. Au fost trimişi să facă o... sondă în linia noastră. Au socotit că este nimerit să se predea nouă, cu arme, grenade etc. Au puşti semiautomate faine, nou-nouţe. Una este cu lunetă.

Pisicii au umplut cazemata, aleargă, fac trânte şi diferite giumbuşlucuri. Costică este primul care mi se prezintă. Au început să mănânce şi tare sunt frumoşi şi înfipţi.

Avioanele noastre trec la recunoaştere spre Sevastopol.

Răniţi evacuaţi: soldat Lupaş Gh., ctg. 1934 – Compania 1.

26 mai. Din zorii zilei, avioanele noastre îi iau în pinteni pe ruşi, din toate părţile. Nu le dau pic de răgaz. Artileria lor a.a. spumegă de furie, trage nebuneşte, dar trage prost. Avioanele liniştite, după ce se... ouă, se întorc uşurate iavăş, iavăş spre casă.

Generalul, împreună cu maiorul prinţ Hohenzollern, iarăşi ne vizitează. Are, probabil, ordin de la vărul său Friedrich Hohenzollern să ne vadă cât mai des. Este foarte încântat de cele văzute la noi. Împreună scriem o carte poştală vărului său – patronul batalionului nostru. Luăm masa de prânz cu toţii. Avem o masă bună şi băuturica aşijderea. Neamţul mănâncă de rupe pământul.

Pisoii, ca şi copiii prost crescuţi, se simt obligaţi să fie obraznici: se caţără pe masă, bagă botul în farfurii etc. Tocmai acum, când avem musafiri simandicoşi. Costică face acrobaţii pe ţeava tunului şi pe chelia neamţului. Ştiu, şmecherii, că nu-i pot cârpi în faţa oaspeţilor şi că până vor pleca îmi va trece necazul.

Sosesc la mine ofiţerii observatori din Regimentul 4 Artilerie pentru ca împreună să întocmim planul de foc în vederea bătăliei care va începe în curând.

Bolnavi evacuaţi: Ghiţoc Dumitru, ctg. 1936 – Compania Armament Greu.

27 mai. Zi puţin întunecată, cer înnourat.

Aviaţia noastră, din ce în ce mai activă. Două avioane *Rata* au fost doborâte deasupra Sevastopolului. Artileria noastră, de toate calibrele, îşi reglează tragerile pe întreg sectorul. Când descoperă vreo baterie inamică, trage pe ea avalanşe de foc – cadenţă vie. (Salve ruseşti, cum spun ei.)

Ziua trece în linişte. Noaptea, mai vie activitate din partea ruşilor. Nicio pierdere.

28 mai. Spre ziuă, un avion rusesc de bombardament ne aruncă două bombe grele, însă fără niciun efect.

Ora 9,00. Sunt chemat la postul de comandă al Batalionului 2 Vânători de Munte pentru a fi pus în situaţie în vederea atacului. Generalul, cu statul său major, toţi comandanţii de grupuri, de batalioane, comandantul artileriei etc. După... conferinţă, gazda ne cinsteşte cu o gustare, apoi ne pozăm în grup, căci nu se ştie câţi dintre noi vor mai fi până

la căderea cetății Sevastopol. O amintire nu strică. Invit apoi pe comandantul Batalionului 23 Vânători de Munte la mine în cazemată, să mai stăm de poveşti, să mai bârfim, bineînțeles.

Artileria rusă se războieşte acum cu cei de la trenurile de luptă de la Kucika şi Uppa, trage în adâncime.

Zi neagră.

Răniți evacuați: soldat Fota Ion, ctg. 1936 – Compania 3.

Bolnavi: Băcăoanu Vasile, ctg. 1936 – Compania 3.

Evacuați: Gabor Anton, ctg. 1934 – Compania 2.

Rănitului, o schijă i-a scos ochiul stâng.

Pe Gabor l-a muşcat o pisică – o fi fost turbată?!

29 mai. Vreme frumoasă. Deocamdată ruşii sunt tare... cuminți. În schimb, ai noştri – aviația şi artileria – strâng şurubul din ce în ce. Merg pe linia întâi de luptă cu comandanții de companii pentru a studia, în amănunt, direcțiile de atac şi obiectivele ce trebuie atinse în prima şi a doua fază a atacului. Fixez amplasamentul pentru cele două tunuri anticar.

La ruşi vedem foarte bine. Nu mişcă unul. De-ar şti ei ce-i aşteaptă! Ca din senin, când mi-era lumea mai dragă, o rafală de obuze de artilerie şi aruncătoare cade în preajma noastră. Ruşii, desigur, ne-au dibăcit.

Pe deasupra trec maiestuos trei *Messerschmitt*-uri. Ruşii reacționează. Aviația noastră îşi face de cap; nu-i slăbeşte deloc pe ruşi.

Ciornaia aduce pisoilor şoareci. Toți cinci se reped la pradă. Mama îi dresează cu severitate pentru ziua de mâine, când vor fi nevoiți să-şi... câştige singuri existența. Ce naşte din pisică şoareci mănâncă. Costică este cel mai activ – promite. Va fi un vrednic... vânător.

Băleanu le-a făcut rochițe de hârtie. Nu se simt prea bine; se încaieră între ei, căci nu se mai cunosc.

Cotoiul alb-tărcat – „tatăl"– bântuie din nou prin sectorul nostru. Pisoii nu-l interesează. Ce tată denaturat! Ciornaia este foarte promptă la *rendez-vous*.

Câtă bucurie ne pot face aceste lighioane!

Se zice că la Harkov ruşii au fost bătuți măr.

Zi albă, nicio pierdere.

30 mai. Ora 2,50. Un grup de ruşi atacă în sectorul Companiei 3. Se reped cu grenade într-un post de pândă. Un politruc şi opt gealați aruncă grenade în groapa postului, apoi sar asupra ostaşului Secărea Gheorghe[151] – opt contra unul – care se pare că a luptat eroic, dar este răpus. Viu sau mort, ruşii l-au luat cu ei. Pe locul luptei, mult sânge, spre ruşi o groasă dâră de sânge. Tot pe locul luptei am găsit o bonetă rusească cu o seringă în ea şi o baionetă plină de sânge. În timpul acestei incursiuni, ruşii au tras nebuneşte cu artileria şi aruncătoarele în sectorul Companiei 3.

Au fost grav răniți.

Răniți evacuați: sergent Rizea Ion, ctg. 1932 – Compania 3; sergent Ene Vasile, ctg. 1934 – Compania 3; fruntaş Tudor Petre, ctg. 1941 – Compania 3.

[151] Ostaşul Secărea venise de curând din spital, unde fusese a doua oară rănit [nota Vasile Scârneci].

Politrucul plutonului din față este medic şi un încarnat [sic!] comunist. *Ciolovecii* vor plăti scump această... obrăznicie.

În pădurea de la Uppa–Kucika au fost prinse două tinere rusoaice cu un aparat de radioemisie. Reglau foarte senine, liniştite, tirul artileriei lor – au fost lansate cu paraşute din avion, de câteva zile. Ne miram cum de ştiau ruşii toate mişcările noastre şi cum de trăgeau aşa de precis.

Aviația noastră, foarte activă.

Ora 11,30. Ruşii încearcă o nouă incursiune, tot la Compania 3, sunt însă făcuți zob. Ghinion: o baterie de obuziere *Skoda* din Regimentul 53 [Artilerie], căreia îi cerusem să intervină, trage prea scurt – pe ai noştri – şi *răneşte* destul de *grav* pe: fruntaş Bontaş Gh., ctg. 1928 – Compania 3; soldat Pop Gavrilă, ctg. 1927 – Compania 3.

Când ruşii nu fac treabă, îi mai ajută ai noştri. Am răguşit înjurându-i prin telefon şi i-am poftit aici să-şi vadă isprava.

31 mai. Noaptea trece cu relativă linişte. Spre ziuă, ruşii cu artileria grea – de pe mare – trag 12 proiectile, ca țintă, pe postul meu de comandă. Din fericire, nimeresc alături la mică distanță. După masă, comandantul divizionului din Regimentul 53 Artilerie, cu comandanții de baterii respectivi – cei cu pricina de ieri-seară – se prezintă la postul de comandă cu scuze. Le pare rău că au tras aşa de prost şi că mi-au rănit doi ostaşi. Spun că pe timpul transportului s-au zăpăcit unele încărcături. Ei cu scuza, noi cu beleaua. Le-am spus că dacă mai trag pe noi, stricăm prietenia. De altfel şi la Țibulevka au tras pe noi. Ai naibii olteni! (Regimentul 53 Artilerie este din Craiova [Slatina].)

Aviația noastră, foarte activă.

Zi albă, nicio pierdere.

1 iunie. Zi plină de vară, cu soare dogoritor. Salcâmii, cu flori mai mari ca pe la noi şi cu un parfum tare, îşi scutură frunzele. Am umplut cazemata cu flori.

Ne-a sosit un nou transport de băuturi spirtoase tari. Căpitanul Gheorghe Constantinescu a cam feştelit-o, căci s-a îmbătat ca o fleoarță. Nu mai ține la băutură şi îmi dă cam mult de lucru.

Pisoii sunt tot mai îndrăciți, evadează din cazemată, se soresc, apoi se joacă de-a v-ați ascunselea prin burlanele pline cu funingine pe care le-am aruncat din cazemată; sunt toți negri ca dracii.

Când vom trece la ofensivă? Să scăpăm de... povestea Sevastopol.

Noaptea, oarecum calmă. Un avion trece iute, iute pe deasupra noastră; ne aruncă câteva grenade: plici, plici, dar niciun bai.

Deşi nu este lună, se vede destul de bine şi putem face economie de rachete.

Ruşilor le plac mult rachetele noastre cu paraşută şi cum acestea ajung la pământ, se reped să le culeagă, căci sunt de mătase fină, bune ca batiste pentru... nasul lor.

Zi albă; nicio pierdere.

2 iunie. Ora 2,40. O ploaie de obuze grele cade pe noi. Niciun efect. De-abia se face ziuă şi valuri, valuri de bombardiere grele *Stuka* trec pe deasupra noastră spre Sevastopol. Sunt escortate de *Messerschmitt*-uri jucăuşe. Uriaşele păsări de oțel îşi aleg cu grijă, pe îndelete, țintele şi apoi, într-un picaj impresionant, se reped pe obiectivele alese – pe pradă. Coloane de fum, de flăcări, de apă se înalță sus, sus, spre cer. Avioanele de vânătoare, ca

niște săgeți, spintecă văzduhul în toate părțile, protejează greoaiele bombardiere care, pe măsură ce se... ușurează, se întorc spre casă să se încarce din nou cu tone de oțel ucigător. *Messerschmitt*-urile rămân la urmă și apoi trec grațioase pe deasupra noastră ne fac semne și giumbușlucuri. Altele, altele, valuri de câte 12-15 bombardiere își fac loc spre Sevastopol, fără pic de răgaz. Nu aș dori să fiu în pielea rușilor. Artileria noastră, de toate calibrele, trage masiv și necontenit. Păsările, care pe aici cântă și noaptea, nu se sinchisesc de hărmălaia exploziilor. În timpul zilei, rândunelele se amestecă printre *Messerschmitt*-uri și *Stuka* și fac și ele zboruri în picaj – au de unde învăța.

Ciornaia privește galeș la odraslele ei tolănite la soare. Costică și cu sora lui, Lina, circulă prin burlanele pline de funingine. Țampurică, ordonanța căpitanului Petrescu, însărcinat cu paza și îngrijirea familiei de pisici, este disperat și îi cam atinge când se întrec cu gluma.

Zi albă. Nicio pierdere.

3 iunie. Ora 2,00. Doi prizonieri – de voie – sar în tranșeea Companiei 1. Sunt ucraineni. Unul a fost rănit de ai noștri cu un glonț care i-a trecut prin umărul stâng. Îl pansăm și îl trimitem la ambulanță.

O grupă de politruci, de ciudă că doi de-ai lor au șters-o, s-au repezit peste un pluton din Compania 1, dar au fost făcuți zob. Cine i-a pus?

Avem și noi pierderi.

Morți: Neagu Ion, ctg. 1937 – Compania 1.

Răniți: Mândrilă Vasile, ctg. 1934 – Compania 1; Miteș Dumitru, ctg. 1941 – Compania 1.

Ora 3,30. Primul val de avioane, opt *Stuka* și două de vânătoare, este deasupra noastră și apoi se îndreaptă, vertiginos, spre înălțimea botezată de noi „Căpățâna de zahăr"[155] – pe care o face arșice. Este foarte aproape de noi și cazemata noastră se zguduie. Alte valuri trec deasupra obiectivelor dinainte reperate și ca vulturii se reped pe ele.

Cerul este negru de avioane. Pe pământ, fum și pulbere; zgomot de explozii. Este un adevărat infern. În tot timpul zilei nu este minut să nu vâjâie avioane, să nu se audă explozii. Este măreț, magnific. Niciun avion rus nu se ridică de pe pământ. Artileria a.a. acționează slab.

Cei doi prizonieri sunt îngroziți de bombardamentul avioanelor și artileriei noastre. Se predau în plină zi, la **ora 12,00**, Companiei 1. Sunt ruși din Rostov. Au venit din Caucaz la Sevastopol în ziua de 29 mai, încărcați în șase vase a 3 500 de oameni. În majoritate sunt meseriași: șoferi, tractoriști, aviatori etc. Nu au niciun fel de instrucție. Aici, pe front, au primit arme. Sunt deci carne de tun.

Din cauza zgomotului continuu, am dureri de cap. Ce trebuie să fie în capetele celor care le înghit, bieții.

Ne pregătim și noi de bătălie: o nouă reorganizare a companiilor atât de răvășite.

Avem însă multă încredere, multă nădejde.

[4 iunie]. Ora 1,30. Un avion de bombardament ne dă târcoale, apoi ne... gratulează cu șase bombe și cu câțiva saci cu grenade în două reprize. Ochiul de geam al cazematei – singurul rămas valid – este făcut țăndări. Niciun necaz însă.

[155] *Saharnaia Golovka* (în lb. rusă) sau *Zuckerhut*, pe hărțile germane.

Ora 2,00. La Compania Cercetare se predau doi gruzini. Sunt năuciți de bombardamentul continuu. Sunt fericiți că au scăpat din iad. Ieri nu au mâncat, căci bucătăria lor a fost făcută praf de bombele avioanelor.

Ora 3,40. Avioanele, grupuri, grupuri, greoaie, încep să vină. Cerul se înnegreşte. Numărăm 22 de *Stuka* care se reped în picaj. Bombardează linia întâi a ruşilor, care este foarte aproape de a noastră. Bombele cad cu foarte mare precizie – pare că sunt puse cu mâna. O horă sângeroasă pentru ruşi. Cât se vor mai putea ține? Tare aş vrea să ştiu.

Ieri, un *Stuka* a fost lovit în plin de a.a. *ciolovecă*. A fost desfăcut în bucăți şi s-a prăbuşit în fața liniilor noastre. Ce să-i faci? Când vrei să mănânci jumări, trebuie să spargi ouă!

Pe la **ora 12,30**, un avion *Rata* este atacat de un *Messerschmitt* şi în mai puțin de un minut este doborât la pământ, aproape de bombardierul *Stuka*. Ce să-i faci? „Dinte pentru dinte".

Pentru Ciornaia şi familionul ei am pregătit o cutie-cuşcă, căci va fi trimisă la adăpost la Uppa.

Când se mai odihnesc „ştiucile", continuă artileria, cu huruitul ei. Niciun pic de răgaz.

Cerul s-a întunecat. Tună. Sf. Ilie, cu carul de foc, cu telegarii lui prin nori, vrea să țină la... scară cu cei de pe pământ.

Tună, fulgeră în văzduh; tună, fulgeră pe pământ. Parada morții!

Plouă cu găleata. La **ora 16,00**, ploaia încetează şi un soare fierbinte îşi face loc pe bolta cerului senin.

Ora 16,50. Un bombardier *Stuka* este lovit în plin de artileria a.a. şi cu toată încărcătura explodează deasupra satului Novo-Şuli. Şi acum un *Rata* este... încolțit de *Messerschmitt*-uri şi cât ai spune „peşte" este trimis la pământ. Apărarea a.a. de la Sevastopol este astăzi mai activă. Bombardamentul aerian mai slăbeşte.

După ploaia de astăzi, se lasă o noapte mai răcoroasă. Avioane grele ruseşti mai bâzâie pe deasupra noastră, dar nu se... ouă.

Zi albă. Nicio pierdere.

5 iunie. Ora 4,15. Valuri, valuri de avioane înnegresc cerul, câte 12-21-8, însoțite de avioane de protecție, vânătoare. Cinci avioane *Rata* încearcă să le atace. Din nori, apar două *Messerschmitt*-uri între ele, le împrăştie şi pe unul îl trimit val-vârtej la pământ. Celelalte patru o şterg în plină viteză şi aterizează la Balaklava.

Primesc ordinul de operații: Atac. Ştiu acum despre ce este vorba şi ce avem de făcut. Îmi schițez ordinul meu pentru atac în toate amănuntele.

De la Uppa primesc o veste uluitoare, tristă, tragică: Compania 3, trimisă acolo pentru odihnă, a făcut fel de fel de exerciții în vederea atacului pe care cu toții îl aşteptăm. Între altele, cum se atacă o cazemată. În acest ultim exercițiu, o parte din grenade, cu focoase defecte, au explodat înainte de a fi aruncate. Au explodat în rândurile bravilor mei ostaşi care cu atâta sârguință se pregăteau pentru ziua ce mare.

Au căzut victime ale sârguinței lor:

Morți: Sublocotenentul (r.) Dinu Eremia, comandant de pluton; fruntaş Ivan Constantin, ctg. 1931 – Compania 3.

Răniți evacuați: Caporal Nestorică Gh., ctg. 1941 – Compania 3; caporal Saramet N., ctg. 1936 – Compania 3; caporal Chircu Ion, ctg. 1940 – Compania 3; fruntaş t.r. Bălăceanu N., ctg. 1939 – Compania 3; fruntaş Păun Niculae, ctg. 1937 – Compania 3; fruntaş Işlic

Ştefan, ctg. 1935 – Compania 3; fruntaş Blaj Gh., ctg. 1932 – Compania 3; fruntaş Birț Viorel, ctg. 1930 – Compania 3; fruntaş Vasilache Ion, ctg. 1937 – Compania 3; fruntaş Tița Niculae, ctg. 1928 – Compania 3; fruntaş Negrea Nicolae, ctg. 1934 – Compania 3; fruntaş Drăguțoiu Dumitru, ctg. 1936 – Compania 3; soldat Cazan Simion, ctg. 1930 – Compania 3; soldat Zoloteanu Ion, ctg. 1942 – Compania 3.

Răniți uşor, *neevacuați:* fruntaş Grigoraş Sandu, ctg. 1939 – Compania 3; soldat Frățilă Simeon, ctg. 1932 – Compania 3.

Aproape un întreg pluton.

Sublocotenentul (r.) Dinu Eremia, un tânăr inimos, brav ostaş, în civilie învățător harnic într-un sătuc din Oltenia, [era] întors de curând din spital, unde de-abia îşi vindecase rănile primite în şanțul anticar de la Timoşevka. Fusese decorat cu Ordinul „Mihai Viteazul" şi „Crucea de Fier". Ceilalți ostaşi, toți bravi între bravi.

Zi fatală, dureroasă. Am pierdut pe cei mai dragi, mai scumpi, mai de nădejde în ajunul unei mari bătălii – Bătălia Sevastopolului.

6 iunie. Ora 3,00. Dăm drumul la două „tiribombe". Cauciucuri mari, umplute cu mult trotil şi grenade. Ajung peste ruşi: panică, urlete, sudalme, rachete etc. Cred că-i atacăm. Reacționează cu un potop de foc, apoi se liniştesc.

Ora 3,40. Ruşii încearcă o incursiune mai masivă în sectorul Companiei 1, dar sunt repede daţi peste cap – făcuți varză. La ei se aud văicăreli. Avem şi noi pierderi.

Morți: soldat Dominte Constantin, ctg. 1926 – Compania 2; soldat Cristea Gh. Pavel, ctg. 1936 – Compania 1.

Răniți: fruntaş Vlad Dumitru, ctg. 1941 – Compania Comandă.

Bietul Vlad, un copilandru plăpând, refăcea în bezna nopții linia telefonică, fiind făcută praf. El nu a voit să mă lase fără legătură cu cei atacați de inamic. Are multe răni la brațe şi la picioare. Plânge şi întreabă mereu de mine. Îi pare rău că nu poate lua parte la bătălia care se pregăteşte, să-i vadă pe *ciolovecii* care l-au amărât aproape şase luni cum o iau la sănătoasa.

Ora 13,00. La postul de comandă al Companiei 1 îmi convoc ofițerii companiilor care vor ataca în prima fază. Le citesc ordinul de operații şi le dau explicațiile, recomandările în amănunt. Le strâng mâna şi – la bună vedere, succes, vom învinge, căci îi cunosc prea bine, ştiu cât sunt de oțeliți, de bravi.

Îmi fac bagajele, nu-mi păstrez decât strictul necesar. Ordonanța Sima va rămâne cu restul de bagaje, cu Ciornaia, cu familia ei de cinci pisoi, pe care le va duce la Uppa, la adăpost.

[Trimit şi] cele 12 caiete cu însemnări, întocmite zi de zi, oră de oră, minut cu minut, în vârtejul luptelor, cu tot ce am văzut, tot ce am simțit; m-am luat de piept cu şefii numai pentru bunul trai şi pentru economia de sânge a ostaşilor mei, pe care i-am stimat, i-am iubit şi îndrăgit. Nu m-am temut că prin aceasta îmi voi periclita cariera. Nu am făcut acest răboj al întâmplărilor ca să-mi fac reclamă, aureolă, nici să câştig bani. Le-am scris pentru memoria ostaşilor care s-au săvârşit, au căzut cu faţa la duşman. Cei care vor urma după noi ştiu că am luptat pentru slăvirea Patriei şi a Neamului.

Am împachetat şi am sigilat într-o lădiță aceste însemnări, testamentul meu; câteva amintiri, mărunțişuri. Le-am trimis sublocotenentului (r.) Bertescu, ofițerul cu aprovizionarea, pentru a fi predate soției mele, dacă, Doamne fereşte, nu voi mai fi.

De la Batalionul 14 Mitraliere Divizionar – venit astă-noapte să ne întărească în sectorul batalionului meu – au pierit doi ostaşi şi trei au fost grav răniți.

Avem un prizonier. Este rus alb; ne ține discursuri, râde, cântă etc., căci este beat tun. De trei zile au fost ținuți într-o beție. Au fost transformați de politruci în bestii.

Ora 4,00. Cerul se înnegreşte de avioane grele. Foc, fum, pulbere; mare de flăcări; infern. Îmi vâjâie urechile şi-mi crapă capul de durere.

Aşteptăm *ora H* – ora atacului. Bunul Dumnezeu ne va ocroti pentru că am crezut şi credem în El.

Deci înainte, înainte la Victorie. Suntem pregătiți şi o merităm din plin.

7 iunie. Ora 4,15. Începe pregătirea cu artileria a atacului pentru cucerirea Dealului Capelei de către Grupul 2 Vânători de Munte (Batalioanele 1 şi 4 Vânători de Munte), iar Batalionul 23 Vânători de Munte pentru cucerirea înălțimii botezate de noi „Căpățâna de zahăr". Pregătirea de artilerie mult prea slabă. După numai 15 minute de pregătire Batalioanele 4 şi 23 au întârziat debuşarea de pe baza de plecare, astfel încât atacul a ratat în bună parte. Se face o nouă pregătire. Nemții din Ciorgun acționează frumos şi masiv cu *Flak*[136]-urile. Atacul de la dreapta, Divizia 18 Infanterie, se pare că merge bine. Pregătirea cu aviație şi artilerie a început încă de astă-noapte, la ora 24. Se pare că acolo va fi efortul general. În stânga, Batalioanele 4 şi 23, după o scurtă pregătire, trec din nou la atac, dar nici acesta nu reuşeşte să atingă obiectivul zilei. Valuri, valuri de avioane aruncă bombe, în ras, în fața atacului. Un *Rata* se rătăceşte pe deasupra noastră.

Ora 16,30. După o masivă pregătire de artilerie, a treia încercare pentru cucerirea „Căpățânii de zahăr". Artileria... amică scapă câteva proiectile pe noi, pe Compania 2, din dreapta. Aruncăm rachete roşii cu şase stele, semnalul „lungiți tragerea", dar în zadar. Țip la telefon peste tot şi toți spun că nu au tras ei. Ce măgari, i-am înjurat de toate neamurile. Îmi *rănesc grav* şi astăzi doi din cei mai bravi ostaşi, pare că-i alege: fruntaş Iordache Dumitru, ctg. 1931 – Compania Armament Greu; soldat Diniță Ilie, ctg. 1940 – Compania 2.

Primul are ambele picioare sfâşiate, se pare că dreptul este fracturat. Al doilea este lovit grav la cap, are vărsături, i se vede creierul.

Atacul vecinilor din stânga – al treilea – nu a reuşit decât în parte. Obiectivul zilei nu a putut fi atins. Ruşii se țin bine, rezistă cu îndârjire. Batalionul 4 înlocuieşte Batalionul 1, care a suferit grele pierderi. Batalionul 23 are şi el pierderi serioase.

Noi ne menținem poziția cu... dinții. Tragem masiv în sprijinul vecinilor din stânga; îi ajutăm cu ce putem. Vecinii din dreapta – Regimentul 18 Dorobanți – nu mişcă deloc. Au primit oare ordin în acest sens? Era vorba ca astăzi dimineață să atace şi ei.

Situația batalionului meu la dreapta este foarte rea, căci ruşii s-au infiltrat pe la Regimentul 18 Dorobanți şi acum trag în flancul şi chiar în spatele nostru.

Am primit proiectile brandt de 81,4 mm, model nou, mult mai puternice. Le... încercăm acum pe ruşi. Exploziile sunt faine. Ne bucurăm, căci avem acum artilerie proprie care trage numai pe ruşi.

La extrema dreaptă merge bine. Se dă acolo o bătălie crâncenă. O privim ca la cinema, spre Belbek şi Inkerman.

---

[136] *Flak*, abreviere de la *Flugabwehrkanone*, tun antiaerian (lb. germană); cel mai vestit *Flak* a fost cel de 88 mm (*Acht-Acht*), folosit cu succes de trupele germane ca tun antitanc.

În noul meu post de comandă, pe prima linie de luptă, la Compania 1 – căci am părăsit cazemata blestemată în care am... vieţuit cinci luni şi jumătate – suntem claie peste grămadă. Un ac aruncat pică pe un om.

Noaptea este foarte agitată. Ruşii sunt foarte nervoşi, trag nebuneşte cu tot ce au, dar ne găsesc în gardă.

Ziua se arată minunată. De la mare, o briză de răcoare, care ne înviorează.

8 iunie. În zori, apar grupuri, grupuri de bombardiere greoaie. Patru *Rata* se reped într-un grup de 12 *Stuka*; apar apoi două *Hurricane* (sunt avioane noi, date ruşilor de americani[157]). Ca din senin, două *Messerschmitt*-uri se reped săgeată între ele şi, la iuţeală, le împrăştie şi le pun pe fugă.

Astă-noapte, un bombardier de-al nostru a fost prins în fâşiile de lumină ale reflectoarelor ruse şi apoi lovit în plin de artileria a.a. S-a prăbuşit în flăcări pe marginea sud Novo-Şuli. La dreapta, extraordinar bombardament din avioane şi artilerie. Se pare că se fac acolo noi regrupări de forţe. Corpul 30 [Armată] german şi o parte din ai noştri îşi precizează efortul atacului spre Inkerman, golful Severnaia.

Atacurile de la stânga au ratat complet; în timpul nopţii au părăsit şi puţinul teren cucerit cu atâta trudă şi pierderi. Au fost câteva cazuri de laşitate. Un întreg pluton din Batalionul 23 a dispărut complet. S-au predat oare ruşilor? Prost exemplu, prost început.

Cerul se înnegreşte de avioane. Zgomotul este infernal. Atacul, hotărât pentru batalionul nostru, probabil pentru cele petrecute la stânga.

Ora 12,00. Încurajaţi de... succesul de la stânga, ruşii şi-au luat nasul la purtare: un pluton se apropie de şanţurile noastre şi, foarte dârji, aruncă grenade. Au fost repede daţi peste cap şi cred că se vor potoli.

Şi la dreapta ruşii rezistă cu putere. Nu s-a prea progresat. S-au luat puţini prizonieri. Se pare că ruşii vor să păstreze, cu orice preţ, Sevastopolul. Mâine se va ataca cu o divizie blindată germană în speranţa că se va rupe rezistenţa.

Noi suntem încă spectatori, privim desfăşurarea bătăliei de la dreapta.

Avem un „purceluş" (prizonier). Este azerbaidjan; nu ştie prea multe. Pe limba lui înşiră o mulţime de poveşti şi ne mai şi cântă. Este beat tun.

Un avion *Rata* a fost doborât deasupra satului Novo-Şuli. Pilotul a sărit cu paraşuta. Ai mei, din omenie, nu au tras în el.

Aruncătoarele ne produc pierderi, căci trag cu furie peste tot.

Răniţi evacuaţi: soldat Şarlea Ion, ctg. 1932 – Compania 2; soldat Glodeanu Constantin, ctg. 1936 – Compania Cercetare.

9 iunie. Ora 2,00. Ruşii încearcă o nouă incursiune, mai slabă, însă circa o grupă sunt repede lichidaţi.

Ora 3,30. După ce toată noaptea ne-au bâzâit avioanele şi bombardamentul ruşilor de pe mare, în zori, hărmălaia începe.

La dreapta se desfăşoară aprigă bătălie. Se cutremură pământul şi cerul. Un iad în toată puterea cuvântului! Mintea omenească nu cred că poate cuprinde ceea ce se petrece în văzduh şi pe pământ.

---

[157] Avioanele de vânătoare Hawker *Hurricane* erau de producţie britanică; peste 2 900 de aparate au fost livrate Forţelor Aeriene Sovietice.

Atacul la dreapta merge acum foarte bine. Blindatele au făcut ispravă. La nord au ajuns la 2 km de estuar. Se încearcă o încercuire. Mâine se prea poate să luăm şi noi parte la această horă.

O grupare de şase *Rata* şi opt *Hurricane* încearcă o... ispravă: trec pe deasupra golfului Severnaia şi bombardează şi mitraliază avangărzile germane. *Messerschmitt*-urile sprinţare intervin rapid, le împrăştie şi le pun pe fugă spre sud. Au şters-o în mod ruşinos.

Artileria şi aruncătoarele au tras masiv pe noi, toată ziua.

Baterii germane de 305 mm trag acum din plin spre Kamarî. Ne luăm toate măsurile pentru noapte, căci ruşii acum – ca mâţa în colivie – sunt în stare să ne facă vreo figură.

Cum se înserează, avioane *Rata* şi *Hurricane* zboară deasupra noastră: aruncă bombe; mitraliază; aruncă rachete de diferite culori, cu stele. Totul anapoda. Mai multe bombe aruncate în grabă cad pe ai lor. Sunt de-a dreptul caraghioşi.

Un ostaş de-al meu, moldovean de baştină, când mă vede supărat pe... prostia ruşilor, face destul de serios reflecţia: „Apoi, domnule maior, di şe ne supărăm, să râdim di ei? Mitralierele sunt ali lor; bombile, tot ali lor, fac cu ieli şi vor şi şe ştiu, siriecii!".

10 iunie. Ora 3,15. Avioane *Rata* şi *Hurricane* fac incursiuni înapoia liniilor noastre; aruncă bombe, multe însă mute, şi apoi repejor o şterg spre casă să nu-i apuce ziua. Efectul: zero.

Ora 4,30. Huruitul începe: fum, flăcări, colb, până la cer. Valuri de câte 10-20 avioane – du-te-vino – îşi descarcă veninul morţii. Apărarea a.a. foarte slabă. Ruşii înghit la... pumni cu nemiluita.

Cald, foarte cald.

Spre estuar şi Novo-Şuli, bombardamentul avioanelor şi artileriei ultragrele întrece orice închipuire. În hruba unde m-am cuibărit este un miros de mucegai cumplit, insuportabil şi, ce este mai prost, pe lângă mulţimea de şoareci, ne-au năpădit acum şerpii. Astăzi o reptilă *balşoi*, cam de 60-70 cm, s-a... invitat la masa noastră de prânz. Când am atins-o, a luat-o din loc într-o gaură din... tavan. I-a rămas însă coada afară. Povestea struţului. Am instituit un premiu pentru cel care îi va face de hac.

Din cauza huruitului lor, am botezat avioanele bombardiere „tractoare". Când apar noaptea, căci acum numai noaptea ne... vizitează, ostaşii spun: „Vine tractorul, păzea!" Prizonierii ne spun că şi ei le-au botezat la fel.

Pe la **ora 16,00** a mai picat o... păsărică. Este un tânăr de 19 ani din Regimentul 775 Vânători caucazieni. Se numeşte Enver Bugba, din tribul numit Ahmais [sic!]. Ne spune multe lucruri interesante. Ai lor sunt tare furioşi. Când apar „tractoarele", care de multe ori le aruncă bombe în cap, caută salvarea la noi.

Ora 22,00. Curierul mi-a adus o tristă, tristă veste: o telegramă de la sora mea Eugenia, din Bucureşti, care îmi vesteşte că, de la 8 iunie, mama este foarte grav bolnavă. Aceasta tocmai acum când am nevoie de linişte sufletească. Doamne, de nu s-ar prăpădi!

Răniţi evacuaţi: soldat Butăroiu Niculae, ctg. 1934 – Compania 2; soldat Zarafu Constantin, ctg. 1937 – Compania 2.

Primul a fost rănit la Uppa de un proiectil greu, tras de pe mare. Zarafu, balaoacheşul, care ne cânta aşa frumos din lăută şi din cobză, a fost rănit de un glonţ rătăcit în bezna nopţii pe când, cu căluţul lui cu samar, ducea hrana la ai lui pe linia de luptă. Căluţul, bietul, s-a dus singur la postul de comandă al Companiei 2. Cunoştea drumul pe care l-a făcut de atâtea ori în şase luni de zile. Mai ştia că acolo ostaşii, care îl iubesc atât de mult, îl vor cinsti cu o pită.

Mai avem trei răniți: primii doi cam suspecți. Erau... frați de cruce. Au fost răniți în timpul nopții, în acelaşi loc, deşi făceau parte din plutoane diferite.

Răniți evacuați: soldat Bondrilă Constantin, ctg. 1925 – Compania Armament Greu; soldat Vlădulescu Gh., ctg. 1932 – Compania Armament Greu; soldat Buşcă Constantin, ctg. 1938 – Compania 3.

11 iunie. Ora 2,00. Primesc al doilea ordin: vom ataca la ora 6,30.

Ora **2,50**. Un formidabil bombardament. Se cutremură pământul; bordeiul nostru se clatină. Proiectilele fac pe traiectorie un fel de chelălăit de câine. Este ceva nou?

Am auzit că la Bahcisarai a fost instalat un tun formidabil, numit *Thor*[158], adus de la Leningrad, care aruncă proiectile de 3 000 kg. Este deservit de 120 de ostaşi şi i se face paza aeriană de o escadrilă de avioane de vânătoare; servanții primesc hrană peste 6 000 calorii etc. Montarea pe platformă de ciment a durat zece zile.

Ora 3,40. Bolta cerului este întunecată de avioane. Bombele cad continuu; suntem într-un cutremur permanent; fum, flăcări, pulbere şi pe deasupra şi ceață artificială. Câteva *Rata*, numite de noi „Neață", se fâțâie printre masivele *Stuka*. Par nişte jucării, sunt chiar caraghioase.

Ora 6,30. Artileria ne pregăteşte atacul cu mai multe baterii. Trag cu frenezie... pe noi. S-au înțeles oare cu ruşii? Vor să le dăm o mână de ajutor? Țipete, sudalme, rachete „lungiți tragerea", dar în zadar. Reuşesc, în sfârşit, să iau, prin telefon, legătura cu colonelul Suțu, comandantul artileriei diviziei. Îl rog frumos să ne scutească de aşa „sprijin". S-a lungit tragerea, dar ce folos?

La dreapta, Divizia 18 [Infanterie] română se mişcă încet – dacă se mişcă.

La stânga, Batalionul 23 [Vânători de Munte], nu putem vedea nimic din cauza fumului, prafului şi ceții.

Divizia 72 [Infanterie] germană atacă masiv pe direcția Kadikova după o formidabilă pregătire de artilerie. Nemții n-au prostul obicei să tragă pe ai lor. Se pare că merg bine. Sunt sprijiniți şi de aviație şi tancuri. Au scule bune şi capete cu minte.

Atacul Grupului 2 Vânători de Munte şi Batalionului 23 Vânători de Munte pentru a cuceri *Capellnase* [sic!] – *Zuckerhut* nu reuşeşte. Atacul nostru se amână pentru ora 9,00, apoi pentru ora 11,00. Ne-am pierdut răbdarea, căci ori e laie, ori e bălaie.

Elemente din Divizia 18 [Infanterie] din dreapta o iau spre... înapoi. De la nemții care atacă spre Kamarî nu mai ştiu nimic. Aceasta este situația la **ora 9,15.**

Divizia noastră de infanterie face ceva progrese la dreapta către **ora 11,00.**

Nici după o scurtă dar masivă pregătire de artilerie, atacul de la stânga – Grupul 2 şi Batalionul 23 – nu reuşeşte.

Ora 11,15. Cu tot armamentul greu ce-l am, căci mă lipsesc de... sprijinul artileriei, trec la atac cu numai două plutoane din Compania 3 – sublocotenenții în rezervă Pană şi Munteanu. Pentru a doua oară se ajunge până la câțiva metri de cazematele ruşilor. Grenadierii şi aruncătorii de flăcări sunt plini de elan. Prin surprindere, sunt prinşi într-un cleşte de foc, sunt flancați şi din dreapta, şi din stânga de numeroase mitraliere gre-

[158] Obuzierul (în terminologia germană, *Mörser* = mortier) autopropulsat *Karl-Gerät*, model 040, de 600 mm. Rheinmetall a construit şapte asemenea piese de artilerie de asediu, fiecare primind un nume mitologic. La Sevastopol au fost trei asemenea tunuri, unul dintre ele numindu-se *Thor*.

le. Aruncătoarele ruşilor lovesc cu putere baza noastră de plecare la atac. Este imposibil să se meargă înainte. Dau ordin ca cele două plutoane să se replieze pe vechea poziție.

De altfel, misiunea noastră, prin ordinul de azi-dimineață, a fost îndeplinită, căci trebuia să asigurăm flancul drept al atacului Batalionului 23 şi numai după cucerirea lui *Zuckerhut* să împing numai un pluton înainte. Am încercat să facem mai mult decât ni s-a cerut.

Pierderile acestei a doua încercări:

Morți: sergent Iorga Neacşu, ctg. 1937 – Compania Comandă; caporal Oproiu Vasile, ctg. 1935 – Compania 3; caporal Tofan Gh., ctg. 1930 – Plutonul de Pionieri; caporal Băleanu Ion, ctg. 1937 – Compania Comandă; soldat Coarnă Dumitru.

Răniți evacuați: sergent t.r. Sigismund Emeric, ctg. 1929 – Compania 2; sergent Andruşca Emil, ctg. 1936 – Compania 3; soldat Buzatu Ion, ctg. 1937 – Compania 3; soldat Oancea Dumitru, ctg. 1941 – Compania 3; soldat Răuță Gh., ctg. 1936 – Compania 2.

Dureroase pierderi!

Cum se lasă întunericul, la Compania Cercetare se predau şase zăplani, ruşi curați. Au venit la Sevastopol numai de trei zile, aduşi cu vapoarele de la Tuapse (Caucaz). Sunt îngroziți de focul nostru. Ne dau informații prețioase, pe care le verificăm pe teren. Fac parte din Regimentul 769, Compania Mitraliere.

La stânga noastră, nici al patrulea atac nu a reuşit. La extrema stângă se spune că nemții au cucerit Kamarî şi „Ruine" şi că le-au depăşit cu un kilometru. Pe teren vedem progresiunea după rachetele văzute spre seară.

La extrema dreaptă, treburile merg foarte bine; germanii au ajuns la capătul sud al golfului Severnaia. Se simte o tendință de încercuire a ruşilor rămaşi în punga mare de la nord-est prin închiderea văii Ciornaia, de la Novo-Şuli, nord, la Ciorgun, sud. Cred că se va ajunge la aceasta şi atunci atacul nostru pe direcția Novo-Şuli nu mai are rost.

Poşta îmi aduce o veste extrem de dureroasă: o telegramă trimisă de sora mea. Îmi vesteşte că biata mamă a decedat. S-a săvârşit în dimineața zilei de 10 iunie şi că înmormântarea va fi pe 11 iunie, ora 16,00. Doamne, cât de departe sunt de ea.

M-a născut când de-abia împlinise 15 ani. Eram fructul născut din ardoarea tinereții ei, din frumusețea ei deosebită; mă iubea şi o iubeam ca nimic mai scump pe lume. Bunul Dumnezeu să o odihnească, căci a fost un suflet mare, plin de bunătate.

Nu este o lună de când generalul comandant al diviziei noastre mi-a adus aici un ordin prin care eram mutat ca adjutant personal al generalului Iacobici Iosif, care primise comanda Armatei 4. Trebuia să plec urgent la Bucureşti. Deşi generalul mă îndemna să primesc această funcție, am refuzat categoric. Eram în preajma bătăliei şi nu voiam să-mi părăsesc dragii mei ostaşi.

Vestea că mama mea este foarte grav bolnavă o ştia generalul şi m-a îndemnat să plec la Bucureşti, îmi punea la dispoziție maşina lui până la Simferopol şi de aici, cu avionul, în trei ore eram la Bucureşti. Am refuzat, căci eram în toiul bătăliei acum şi nu voiam să-mi las ostaşii care mă iubeau, mă stimau şi aveau atâta încredere în mine.

De peste doi ani nu o văzusem pe biata mea mamă şi scrisorile pe care le primeam aici erau pline de dor, de dragoste. Mă ruga să merg la Bucureşti să o văd şi să mă vadă...!

Acum îmi fac amare reproşuri că n-am ascultat-o.

12 iunie. Ora 4,00. Dansul morții începe cu aceeaşi furie ca ieri. Cerul este întunecat de avioane. Suntem învăluiți în fum şi colb; de-abia ne mai putem vedea unul pe altul.

Avem dureri de cap şi vărsături din cauza căldurii şi a pucioasei din fum şi a zgomotului infernal care începe la 3-4 dimineața şi mai scade numai după ce se întunecă.

Avem cinci prizonieri. S-au predat în toiul zilei fără teamă. Sunt ruşi albi, între 30-40 de ani.

Spre Kamarî şi „Ruine" se dau lupte crâncene pentru înălțimea 162,9 – Fort Kuppe – care se zice că a fost încercuită. La dreapta, Divizia 18 [Infanterie] română – slabe acțiuni de foc. La stânga, Grupul 2 Vânători de Munte şi Batalionul 23 Vânători de Munte – nicio acțiune de mişcare, mult foc de artilerie.

Un avion *Rata* a fost doborât în liniile ruşilor. Un avion de bombardament german a căzut înapoia liniilor pe când se întorcea din misiune. Desigur, a fost lovit de ruşi în timpul acțiunii şi nu şi-a mai putut ține... sufletul până acasă.

Trăsnete, fulgere. Sfântul Ilie, la el acolo în cer, intră şi el pe fir, pe emisie. Se ia la întrecere cu cei de pe Terra, însă cei de aici îl întrec, îi iau piuitul, sunt mai tari, mai năzdrăvani.

Un ropot de ploaie ne mai înviorează. Durează însă puțin şi peste cincisprezece minute se pare că nici n-a plouat. Soarele arde, dogoreşte; ne-am bucurat în zadar.

Reacțiunea de foc a ruşilor, slabă, aviația aproape inexistentă. Câteva *Rata* şi *Hurricane* apar după ce pleacă nemții şi tare grăbite aruncă bombe, mitraliază şi apoi fuga, fuguța... acasă. Numai noaptea mai au o țâră de curaj.

La stânga noastră, Grupul 2 [Vânători de Munte] şi Batalionul 23 [Vânători de Munte] nu au putut face niciun progres, cu toate încercările de patru ori repetate.

La extrema dreaptă, germanii sunt în acțiuni de curățire şi vor să lărgească breşa către mare şi vechiul Sevastopol. La Divizia 18 [Infanterie] nicio mişcare.

La extrema stângă, Kamarî şi înălțimea Sprug Hügel [Sprunghügel] (imediat sud-vest Kamarî) au fost depăşite. Nu s-a realizat totuşi mare lucru, cu tot sprijinul atât de puternic de artilerie, aviație, tancuri etc. Se pare că în sectorul acesta s-a renunțat, deocamdată, la acțiuni ofensive, care de fapt de la început nu-şi aveau niciun rost.

Grupul 1 Vânători de Munte, în special Batalionul 3, are linia cea mai avansată în dispozitivul ruşilor. Este o tâmpenie să părăsim creasta – de bine, de rău, fortificată, să ne vârâm în Valea Ciornaia ca un cui, să mărim astfel avantajul ruşilor care deja ne lovesc în flancuri (concepția celor de la divizie, de la început neghioabă, care ne-a costat aşa de mult sânge). Regret că am avut dreptate când am prorocit generalului şi celorlalți acest lucru. Cred că acum îmi dau dreptate, dar le este ruşine să mi-o spună verde în față. De altfel, ar fi şi prea târziu.

Ora 11,30. La extrema dreaptă, ruşii contraatacă masiv. Vor să țină cu dinții Sevastopolul.

Locotenent-colonelul Didi [Gheorghe] Dimitriu îmi trimite de la Bucureşti o veste bună: voi fi avansat locotenent-colonel de pe data de 22 iunie.

Către seară, bombardament extrem de puternic la stânga.

Morți: soldat Pantea Pantelimon, ctg. 1938 – Compania 3.

Răniți evacuați: sergent Ciocan Ion, ctg. 1931 – Compania 3; caporal t.r. Binder Kurt, ctg. 1937 – Compania Cercetare[159]; soldat Constantinescu Dumitru, ctg. 1939 – Compania Cercetare; soldat Luca Gheorghe, ctg. 1932 – Compania 3; soldat Brumaru Ion, ctg. 1937 – Compania 1.

[159] Campion de schi la coborâre [nota Vasile Scârneci].

13 iunie. Noapte relativ calmă. Câteva avioane *ciolovece* se fâțâie luminate în coadă când roşu, când alb. Lansează rachete cu paraşute, tuşesc cu mitralierele, numai aşa, să se afle în treabă. Lângă noul meu post de comandă aruncă un sac cu grenade, niciun bai însă. Ne vedem liniştiți de somn, ne întoarcem pe cealaltă parte după ce ne-am învelit... spatele de... ruşine.

Ceva hărmălaie la extrema dreaptă.

Sunt informat că ştabii de la divizie sunt furioşi pe noi.

Ora 8,00. Generalul pică la vechiul meu post de comandă (cazemată).

Acolo am acum compania de rezervă şi postul de comandă al Batalionului Mitraliere Divizionar, maior Zărnescu. Întreabă furios: „Unde este maiorul Scârneci?" I se răspunde că m-am... mutat pe linia întâi, la postul de comandă al Companiei 1. Însoțit de un sergent, vine glonț la mine. „Maior Scârneci (până mai ieri zicea Vasile), de ce ai părăsit postul de comandă fără să raportezi?" (Nod în papură.) „Domnule general, înțeleg să fiu observat că m-am mutat mai spre înapoi, dar mai înainte?!" „Unde-ți este compania de rezervă?" (Alt nod în papură.) „Acolo la cazemată, la adăpost, unde ați văzut-o." „Este mult prea departe." „În cât timp doriți să o am în mână aici?" „În cincisprezece minute." Pun mâna pe telefon. „Locotenent Marian, galop la mine, pe drumul pe care îl ştii."

În zece minute locotenentul în rezervă Marian, un încercat şi brav luptător, cu întreaga companie, în păr, este la mine. Pe căşti au frunze verzi în chip de camuflaj. Pare că sunt indieni. Pe fețele lor, hotărâre; în inimi, dârzenie. Sunt mândru de ei. Generalul, mai puțin furios: „Ascultă, Scârneci, ştii ce s-a petrecut la stânga dumitale?" „Ştiu prea bine, domnule general." „De ce nu ai atacat la cot cu Batalionul 23?" „Pentru că în ordinul de operații, primit de la dumneavoastră, este scris: «Batalionul 3 Vânători de Munte va proteja flancul drept al Batalionului 23 cu tot focul disponibil, iar după atingerea obiectivului 1 de către Batalionul 23, va înainta şi se va alinia cu acesta...». Am făcut mai mult decât mi s-a ordonat şi acum regret asta. Am Ordinul «Mihai Viteazul» (generalul nu îl are încă) şi, chiar dacă nu l-aş fi avut, nu ar fi trebuit să-mi irosesc ostaşii cu care am mai rămas după şase luni neîntrerupte, aici, pe linia de luptă."

Tăcere... apoi un val de furie: „Maior Scârneci, mergi cu mine la Batalionul 23!" „Cu plăcere, domnule general." Ajunşi la Batalionul 23, după observațiile făcute ofițerilor, generalul vrea să intre într-un adăpost, să stea de vorbă cu ostaşii. L-am rugat să nu facă aceasta acum, căci i se vor spune de către ostaşi adevăruri crude. Nu a voit să țină seama de recomandarea mea, ba mi-a ordonat să-l însoțesc într-un adăpost îmbâcsit de mizerie, după atâtea luni. Aici, o grupă de ostaşi, frânți de oboseală, picoteau, bieții. Generalul: „Bine, măi ostaşi, aşa vă purtați voi? Pentru ce v-ați retras de pe semilună (o tranşee a ruşilor, aşa numită de noi) după ce ați cucerit-o? Nu vă este ruşine?..."

Caporalul comandant de grupă se ridică în capul oaselor: „Domnule gheneral, să trăiți, de peste zăşe luni suntem numai în mişcare şi în foc; nu ne-am văzut hodina şi casa de aproape doi ani. Credeam că acum, în bătălia asta mare, peste creasta dealului acesta, pe care am apărat-o şăse luni de zile, vor trece alți ostaşi veniți odihniți dinapoi şi că noi îi vom susține cu foc. Căci, pare-mi-se, aşa scrie la carte..." Generalul a tăcut chitic. A scos din buzunare țigarete „Naționale" şi le-a împărțit ostaşilor. Ştiam că generalul Constantin Vasiliu-Răşcanu este iute la mânie, dar bun la suflet. Îl cunoşteam de când era căpitan în anii 1916-1917, când împreună eram în Regimentul 3 Vânători şi împreună ne-am luptat în Ardeal–Carpați–Oituz–Mărăşeşti.

„Dragă Vasile, hai să mergem." Pe drum spre postul meu de comandă, îmi spune: „Dragul meu, ai avut dreptate, şi bieții ostaşi au dreptate, săracii..." Ne-am despărțit înțeleşi şi împăcați.

Ora 12,30. Ruşii fac... ceață artificială pe întreg frontul, mai densă spre Balaklava. Nu au noroc însă, căci un vânt dinspre mare o împrăştie repede.

Spațiul Kamarî–Balaklava–Sevastopol este supravegheat de avioane care zboară foarte jos.

Ora 15,00. O foarte intensă pregătire de artilerie şi aviație. Grupul 2 Vânători de Munte încearcă din nou cucerirea nasului [Dealului] Capelei, este a cincea încercare.

Căldură înăbuşitoare. Cea mai fierbinte zi până astăzi. Atacul Grupului 2 Vânători de Munte nu a reuşit nici de astă dată.

Observatorul Divizionului 3 Tunuri Munte din sectorul nostru, sublocotenentul Luscan, un tânăr şi vrednic ofițer, este rănit de un aruncător pe linia noastră de luptă. Are o mulțime de schije pe tot corpul, începând de la față. Se văita că nu poate respira, bietul. Are două schije mici în regiunea inimii. Lângă el a mai fost rănit un ostaş artilerist, dar poate merge până la postul de prim ajutor, pe picioare.

Am aflat că într-un spital din Bucureşti a murit maiorul Constantinescu – Turcu. Venise de curând la comanda Batalionului 24 Vânători de Munte şi a fost rănit aici la 3 mai. Îmi era un vechi şi bun camarad.

Au mai picat cinci prizonieri. Sunt ruşi albi tineri, veniți de curând aici, pe front. Sunt năuciți de bombardamentul nostru.

Transportul continuu de trupe din Caucaz dovedeşte că ruşii vor cu orice preț să păstreze Sevastopolul, chiar după căderea peninsulei Kerci.

Răniți evacuați: soldat Tătăraş Tudor, ctg. 1937 – Compania 3; soldat Stanciu Niculae, ctg. 1929 – Compania Cercetare; soldat Aron Vasile, ctg. 1934 – Compania Armament Greu; fruntaş Becher Constantin, ctg. 1934 – Compania Comandă.

Răniți neevacuați: fruntaş Voinea Petre, ctg. 1941 – Compania Cercetare.

A mai fost *rănit evacuat* soldatul Ciocan N., ctg. 1929 – Compania Cercetare.

14 iunie. Puternică activitate de artilerie şi aviație la stânga – sud-vest Kamarî. Înălțimea Fort Kuppe a fost complet ocupată de germani. Acțiunea aici se pare că merge bine, căci focul artileriei progresează spre vest şi sud-vest. Nemții atacă acum şi cu care de luptă grele.

La noi, oarecare acalmie. Căldură insuportabilă, ne sufocăm. Vom avea cazuri de insolație. Altă belea.

Unul din cei trei „Neață" (avioane de recunoaştere germane) a fost doborât de ruşi la ei, deasupra satului Kadîkovka. După puțină vreme, două *Rata* au fost trântite la pământ de un *Messerschmitt* deasupra satului Novo-Şuli. Nemții nu rămân datori. Într-un scurt timp, ruşii au pierdut multe avioane, în proporție cam 10:1. Apărarea Sevastopolului începe să se clatine. Ruşii se apără cu o dârzenie fără seamăn. Se vâră în pământ, pe care-l sapă cu... dinții. Sunt acum ca pisica în colivie, la ananghie. Pe mare, sunt controlați zi şi noapte şi bombardați din plin; pe uscat, sunt strânşi în cleşte în fâşia de teren de 30-35 kilometri, între Balaklava–Inkerman. Care se îngustează pe zi ce trece.

Am o veste care mă întristează mult: colonelul Suțu, comandantul artileriei diviziei noastre, a călcat astăzi pe o mină în regiunea cotei 80, pe care am cucerit-o noi la 20 de-

cembrie. Explozia i-a sfărâmat piciorul stâng şi i-a sfâşiat piciorul drept. Bietul Papa Suţu! Îl iubeam toţi aşa de mult. Cred că se va prăpădi. Era foarte slăbit după boala din iarnă.

La extrema dreaptă, spre Sevastopol, nemţii îşi regrupează forţele în vederea unui nou efort.

Înapoia dispozitivului înaintat fac... curăţirea terenului. La extrema stângă, germanii fac progrese: au cucerit Adlerdorf – Gabel (sud punctul 45). Se desenează acum clar o încercuire pe la vest Novo-Şuli, de-a lungul terasei, către nord pentru a se face joncţiunea cu trupele de la nord, care au ajuns la 8 km nord de estuar. Valea Ciornaia va fi atunci complet închisă pe la sud şi nord-vest.

Activitatea artileriei grele şi a aviaţiei este iarăşi puternică. Un grup de 40 de care de luptă se îndreaptă spre Kamarî–Fort Kuppe, apoi pe şosea către nord-vest. Dispar apoi după creasta Novo-Şuli, între punctele 48-83.

În regiunea Denkmalsbrücke, alte vreo zece care de luptă dispar după creastă. Cred că sunt ruseşti. Două care de luptă ruseşti – unul greu, T-34 – au rămas în pană la podeţ (lângă obelisc). Cel uşor reuşeşte să o şteargă spre Novo-Şuli.

Ora 20. Am aflat cu multă părere de rău că bietul colonel Suţu, pierzând mult sânge, s-a prăpădit.

Ora 2,00. Bombă: vom preda chiar în astă-noapte sectorul. O parte – Batalionului 23 Vânători de Munte –, o parte – Batalionului 14 Mitraliere Divizionar. Vom preda deci linia de luptă pe care am apărat-o cu dârzenie cinci luni şi 21 de zile. Aici s-a vărsat mult sânge, dar nu ne-am clintit un pas înapoi. De pe această creastă, în zilele cu cer senin, am privit cu nesaţ Sevastopolul şi Marea Neagră.

Vom lua locul Batalionului 2 Vânători de Munte, care a stat în rezervă 17 zile. Schimbarea durează toată noaptea.

Pe la **ora 24,00**, ruşii probabil au mirosit schimbarea – şi nu era greu lucru când ai de-a face cu românii gălăgioşi – şi s-au pus cu străşnicie cu focul pe noi. Dar i-am calmat repede cu aruncătoarele de 81 mm, care trag acum proiectile – 6 500 kg, muniţie din belşug.

Toată noaptea n-am închis ochii, căci în afară de operaţiunile de schimbare, avioanele ruse ne-au bâzâit până la ziuă.

Zi albă, nicio pierdere – mare este Dumnezeu, are grijă de noi.

15 iunie. Ora 4,00. Companiile de pe linia de luptă au terminat predarea sectorului. Pe mici... pachete, se scurg spre locul destinat rezervei grupului. De fiecare companie rămâne pe poziţie un ofiţer şi de fiecare pluton, un sergent sau caporal. Să-i „aclimatizeze" pe nou-veniţi. Le las în sprijin unul din aruncătoarele de 81 mm. Toţi rămân aici numai până la 12,30.

Ora 7,00. Predau cu proces-verbal întreaga linie de luptă; îmi ridic telefoanele şi cu întreg grupul meu de luptă părăsesc postul de comandă, în care am stat de la 7 la 14 iunie.

Tiptil, printre ruinele satului Ciorgun ajungem la vechiul post de comandă (cazemata părăsită la 7 iunie). Este o căldură cumplită; suntem lac de apă. Facem un mic popas. Căpitanul Dumitraş şi maiorul Zărnescu, noul chiriaş al cazematei, ne cinstesc cu o gustare.

Trec pe la postul de comandă al grupului, apoi la stânga, la locul fixat pentru noi. Mă sufocă căldura şi soarele arde îngrozitor. Cred că nici în Sahara nu este aşa de cald.

Găsesc companiile bine instalate, confortabil, mai bine decât credeam. Sunt bordeie solide pe contrapanta înălțimii imediat de lângă fostul meu post de comandă – cazemata –, într-o pădurice cu pini. Frumoasă, puțin răvășită de obuze. Este un rai, nu altceva. Am luat aici locul Batalionului 24 Vânători de Munte, care a avut aici rezerva. Tot aici a fost mai pe urmă în rezervă Batalionul 2 Vânători de Munte.

Ne dezbrăcăm la piele, ne curățim, răsuflăm. În fundul văii și pe creasta dinapoia noastră, multe baterii de artilerie – câmp și obuziere – care ne năucesc cu pocniturile lor numeroase – trag în salve de baterii ca la... nuntă. Este totuși mai bine, căci sunt ale noastre și trag în *cioloveci* și dacă, din când în când, au mai tras și pe noi, îi iertăm și îi îndrăgim.

Ostașii sunt foarte veseli, chiar prea veseli, căci au primit ceva rachiu tare.

Formidabilă activitate de artilerie și aviație. Este un continuu huruit, nicio clipă de liniște. Torente de foc și de oțel cad pe capul bieților ruși. Aceasta, pe tot frontul, cu densitate mai mare spre stânga, vest Kamarî, și la nord-est estuar (golf). Se desenează acum bine victoria care se apropie cu pași mari și repezi. Se poate că, până la 22 iunie, când se împlinește un an de război, la această aniversare, Sevastopolul să fie cucerit și, cu aceasta, întreaga Crimee. Să dea bunul Dumnezeu!

La Batalionul 23 [Vânători de Munte] au fost câteva cazuri de „nebunie", din cauza bombardamentului. Trecând prin satul Ciorgun, am ajuns din urmă un ostaș din Batalionul 23, care mergea năucit pe potecă. Cum mă vede, se prezintă serios și se oferă să-mi facă... o pereche de cizme faine, „bilgheri", ceva ce nu s-a mai văzut, apoi foarte îngrijorat: „Văleu, se luminează, se face ziuă și trebuie să merg la atac. Unde-mi este arma, mi-au luat-o tâlharii de *cioloveci*." Apoi o ia razna, fug după el, îl prind și îl liniștesc, îl duc la cazemată și îl dau în primire medicului, căpitanul Dumitraș. Bietul ostaș! În mintea lui, bolnavă acum, trăiește încă simțul datoriei!

Rușii se predau din ce în ce mai mulți. Frânghia se apropie de par, încep să simtă aceasta.

Odată cu căderea serii, furtuna se mai potolește. Vrednicii temerari aviatori, grupuri, grupuri, se duc spre casă. Câte unul mai zelos, mai curios, mai dă o raită frontului. La căderea în întunericului ne... vizitează *Ratele* și bombardierele *Hurricane*. Lumina zilei și căldura le fac rău și atunci s-au hotărât să lucreze pe întuneric, pe răcoare. Frica de *Messerschmitt*-uri, sireaca! Nu am văzut nici cel mai mic pic de curaj la aviatorii vânători ruși. Grupuri de câte cinci *Rata* în fața unui singur *Messerschmitt* nu primesc lupta, nu-și mai ocrotesc bombardierele și fuga, fuga *nazad*[160] acasă. De multe ori, aviatorii vânători germani coboară pe sol după ei, mitraliază în voie și apoi decolează și se întorc, nestingheriți, acasă.

Nopțile sunt chiar reci. Ce bine. Este caracteristica climatului de litoral.

Zi albă. Nicio pierdere.

16 iunie 1942. După o noapte de somn, la pijama (rar lucru), după ce înainte am făcut un duș fain, a la Ioan Botezătorul, mă simt complet refăcut. Aș putea spune, ca la 16 ani.

Câteva avioane *Rata* – bombardierele se odihnesc probabil – ne aruncă grenade din „sacul lui Stalin", cum l-am botezat noi. Au greșit ținta, ne vedem liniștiți de somn.

[160] *Înapoi* (în lb. rusă, în original).

Cum răsare soarele, începem să ne prăjim. La piele, numai cu un ştergar peste părţile ruşinoase, aşa în chip de sarong[161]. Ştergarul fiind prea scurt, dosul, mai puţin ruşinos, a rămas descoperit.

Mă cocoţ în vârful unui pin şi privesc ca la cinema, desfăşurarea bătăliei. Când se mai împrăştie tunul şi praful, văd bine Sevastopolul şi marea.

În faţa noastră se desfăşoară cea mai aprigă, mai grozavă, mai măreaţă bătălie. Puţini o vor putea descrie în toată grozăvia, în toată măreţia ei.

Roiuri, roiuri, de câte 15-20 bombardiere grele [sic!] *Stuka*, *Focke-Wulf*, *Messerschmitt* se încrucişează pe deasupra noastră.

La stânga, la vest Balaklava şi Kamarî, s-a întâmplat ceva deosebit, căci toate avioanele dau fuga acolo. Coboară în grămadă, aruncă bombe cu nemiluita şi apoi, de la 100-150 de metri, mitraliază. Desigur, ruşii au luat-o la sănătoasa şi acum îi ţin din scurt.

Pe mare, între Kerci şi Ialta, se îndreaptă acum grupuri, grupuri, în toată graba, bombardierele şi vânătoarea. Este un du-te-vino continuu. Probabil că ruşii au pus la bătaie puţina flotă ce le-a mai rămas şi care până acum a stat pitită la Novorossiisk–Tuapse–Batumi. Mai este probabil că ruşii au început să evacueze materiale, trupe şi bineînţeles, politruci şi comisari.

Diseară vom avea veşti multe şi interesante

Faimosul tun *Katiuşa*, care trăgea spre nord-est, trage acum pe valea Ciornaia. Cred că din când în când trage şi pe ruşi, pe ai lor. Prizonierii ne-au împuiat capul cu laude pentru această minune. Se găseşte în via fermei Gorki şi numai la un kilometru aveau voie să se apropie de acest *Katiuşa*. S-a creat un fel de legendă.

Pe toată pielea corpului sunt plin de răşină, căci toată ziua mă caţăr pe brazi. Darwin a avut dreptate când a spus că ne tragem din maimuţă.

Fericirea a fost de scurtă durată, două zile şi o noapte. „Nu te încrede în fericire, căci e vis amăgitor."

Ora 19. Primesc ordin să mă deplasez imediat, cu tot batalionul, la peştera Alsu. Vom merge deci spre înapoi, acolo unde am fost de la 24 noiembrie-6 decembrie şi de la 16 la 18 decembrie. La peştera şi satul Alsu, pe care, fără ordin de sus, le-am cucerit printr-un impetuos atac.

Prin întunericul nopţii, pe poteci tainice, pe pipăite, trecem prin spatele cotei 80, unde ne-am bătut atât de aprig la 20 decembrie. Coborâm rând pe rând prăpăstii alunecoase, mai pe dos, mai pe brânci, ajungem în valea Ciornaia, pe locul unde, la 19 decembrie, am atacat şi cucerit satul Karlovka. Pieptiş, pe stânci colţuroase, la peşteră, unde, la **ora 22**, îmi instalez postul de comandă. Companiile vin pe rând şi se adăpostesc printre cotloanele stâncilor.

Abia sosiţi şi trei *Rata* ne-au şi filat. Ne aruncă grenade din plin, dar nu lovesc. Văile adânci vuiesc şi crestele se luminează...

Din fundul văii, de la moară, trag pe întrecute tunarii Regimentului 53, şi trag toată noaptea. Valea amplifică tunetul. Ecoul se izbeşte de pereţii stâncilor, peştera se cutremură. Noapte fără somn. Ostaşii frânţi de oboseală dorm duşi. Am impresia că aiurelile celor de la comandament vor reîncepe. Am venit aici, pe potecile pe care am irosit mult, mult sânge. Prevăd că brambureala va reîncepe şi va curge mult sânge de pomană. Sunt amărât, tare amărât.

---

[161] Îmbrăcăminte malaieză, de forma unei fuste lungi şi strâmte, purtată atât de bărbaţi cât şi de femei.

Suntem acum sub ordinul direct al diviziei. Am ieşit de sub oblăduirea Grupului 1, de la care ne-am luat bun rămas aseară şi care ne-a urat bun noroc sub noul stăpân, divizia. Suntem unitate de asalt, de şoc.

Zi albă. Nicio pierdere.

17 iunie. În zori, mă sui pe înălțimile de deasupra peşterii. Văd de aici atâtea locuri bine cunoscute.

Ora 11. Primesc de la divizie ordin să fac o recunoaştere de pe Dealul Capelei, către „nasul" său şi către punctul de referință 25. Plec cu toți comandanții de companie pe Dealul Capelei. Situația este cum nu se poate mai confuză.

Recunoaşterea fiind terminată, trimitem agenții de legătură respectivi să aducă aici companiile.

Aşteptăm, aşteptăm în nervi, căci presimțim cum ni se aşterne aiureala celor de la divizie.

Locotenent-colonelul Băjenaru, comandantul Grupului 2 Vânători de Munte, la teren, schițează planul atacului, dar divizia, prin telefon, nu-l aprobă.

Către **ora 16,00**, de pe Dealul Capelei văd companiile în monom, cum urcă pe potecile şerpuite. Urcă panta spre mine. Îmi privesc ostaşii cu drag, îi sorb din ochi.

Ora 17. Am acum în mână toate companiile, pe care la adăpostesc bine între stâncile imediat la est de Dealul Capelei. Divizia ne trimite ordinul de operații: „Mâine, 18 mai [iunie], la ora 4,05, după o scurtă pregătire de artilerie, Grupul 2 Vânători de Munte va ataca şi cuceri, cu Batalionul 1 Vânători de Munte, punctul de referință 35; cu Batalionul 4 Vânători de Munte, punctul de referință 25; Batalionul 3 Vânători de Munte (al nostru) va acționa numai la ordinul diviziei".

Ne pregătim pentru noapte. Ne întocmim salteluțele... de piatră colțuroasă.

Cum se aşterne întunericul, un bombardier rus ne spune din văzduh noapte bună, cu şase bombe grele, dar nu ne nimeresc. Le-a aruncat de mântuială şi apoi, fuguța acasă. Dârdâim de frig. Noaptea trece liniştită.

Zi albă, nicio pierdere.

18 iunie. Ora 4,10. Batalioanele 1 şi 4 Vânători de Munte atacă spre punctele 35-25. Inamicul nu reacționează, deocamdată. O parte au au şters-o în timpul nopții. Cei care vor să se predea aşteaptă pe fundul gropilor, cu emoțiile nerăbdării, mulțumiți că... şi-au îndeplinit misiunea.

Ora 5,30. Ne deplasăm pe linia de unde a plecat Batalionul 4 Vânători de Munte, Nordnose [Nordnase], unde aşteptăm ordine de la divizie. Deşi este încă devreme, soarele arde, frige.

Ora 5,40. Batalionul 1 Vânători de Munte a cucerit punctul 35. Batalionul 4 Vânători de Munte a fost oprit în fața punctului 25. Din grădinile satului Ciorgun este lovit în flancul drept de focul armelor automate ruse.

Batalionul 23 Vânători de Munte stă cu nasul în pământ, nu acționează cu foc, cum a fost vorba, asupra inamicului care, acum chiar şi în spatele Batalionului 4, trage vârtos. Începând de la Nistru, acest batalion nu şi-a uitat năravul (Batalionul 23 Vânători de Munte).

Detaşamentul colonelului Marinescu a fost oprit în fața înălțimilor Fussteig Höhe (punctul 37).

Batalionul 4 nu a exploatat la vreme surprinderea şi pregătirea masivă a artileriei. Acum se codeşte în chip vădit, ca şi în ziua de 21 decembrie, la Ciorgun. Cel puţin acum este văzut la faţa locului de către comandantul său de grup. Astfel, onorabilul maior Bărbulescu, comandantul Batalionului 4, nu poate să o mai scalde şi nici căpitanul Anghel, de la divizie, protectorul său, nu-l poate lua în braţe.

La **ora 10**, patru proiectile de artilerie grea cad pe Compania Cercetare şi cred că au avut pierderi serioase. Cred că aici a fost şi o neglijenţă din partea căpitanului Burcu, comandantul companiei.

De la **ora 10** la **14,30**, stau pe Nordnose şi privesc acţiunea Batalioanelor 1, 4 şi 24 Vânători de Munte. Acţiunea, cam descusută şi timidă. Ruşii, care începuseră să părăsească tranşeele, văzând aceasta, se întorc înapoi, fac stânga-nprejur şi dau contraatacuri în flancul drept al Batalionului 1 Vânători de Munte, mai cu seamă pe aşa-zisa legătură cu Batalionul 24 Vânători de Munte. Grupul 2 Vânători de Munte este la ananghie.

De la divizie primesc ordin să întăresc dreapta Batalionului 1 Vânători de Munte cu o companie.

Ora 16,10. Compania 1, în văzul inamicului, în pas alergător, se îndreaptă spre dreapta Batalionului 1 Vânători de Munte şi la **ora 16,40** face legătura cu acesta.

În drumul de la Nordnose la postul meu de comandă, la Capela, sunt luat în primire de o serie de bombe, de aruncătoare şi rafale de mitraliere, trase la vedere de pe piciorul pantei, sud „Căpăţâna de zahăr", pe care Batalionul 23 raportase că au ocupat-o complet. Pe potecă găsesc trei morţi şi patru răniţi grav din Batalionul 24 şi o mitralieră a lor, complet sfărâmată.

Compania care s-a deplasat la Nordnose a avut pierderi dureroase.

Morţi: sergent Ivaşcu Stelian, ctg. 1939 – Compania Cercetare.

Răniţi evacuaţi: plutonier t.r. Dobrin Silviu, ctg. 1939 – Compania Cercetare; sergent Cenuşe Niculae, ctg. 1938 – Compania Cercetare; caporal Cristea Niculae, ctg. 1934 – Compania Cercetare; fruntaş Cojocaru Alexandru, ctg. 1941 – Compania Cercetare; fruntaş Duca Ion, ctg. 1936 – Compania Cercetare; soldat Safta Alexandru, ctg. 1936 – Compania Cercetare; Avramescu Ion, ctg. 1939 – Compania Cercetare; Iureş Mitran, ctg. 1934 – Compania Cercetare; Erketer Carol, ctg. 1928 – Compania Cercetare; Grancea Ion, ctg. 1934 – Compania 3; Bunea Vasile, ctg. 1929 – Compania 2; Stan Constantin, ctg. 1928 – Compania 2.

Bolnavi evacuaţi: sergent Popescu Teodor, ctg. 1937 – Compania 3.

Mult, mult prea scump!

Spre seară, artileria inamică, foarte activă.

Astăzi, a fost o zi bună a ruşilor. Un căpitan rus ne-a căzut în leasă. Este din Regimentul 779 Infanterie, venit pe front la Sevastopol la 2 ianuarie. Este un tinerel din Melitopol (Ucraina).

Batalionul 4 mai încearcă un atac spre punctul 25. Cu mai multă hotărâre, cred că l-ar cuceri, să se termine odată cu această poveste.

19 iunie. Ora 2,00. Ieri, spre seară, Batalionul 24, cu chiu, cu vai, a pus stăpânire pe înălţimea 25.

Ora 3,15. Ruşii contraatacă şi recuceresc această înălţime, se pare cu uşurinţă. Ai noştri sunt acum din nou pe linia de unde au plecat (în viroaga est punctul 25). Batalionul 4 a fost complet inactiv. Are acum ordin să atace după o prealabilă pregătire de artilerie.

Ora 9,00. Din cauza dormitului pe piatră mi s-au făcut răni pe şolduri şi coaste. Am din nou păduchi, căci, schimbând domiciliul într-un adăpost moştenit de la ruşi, păduchii m-au înhățat pe mine.

Peste tot, numai mine rămase şi de la ruşi, şi de la nemți. Nu poți face un pas fără risc, mai cu seamă noaptea.

După atâtea zile de căldură înăbuşitoare, cerul s-a înnourat şi bate un vânt rece şi puternic dinspre mare, vânt care ne împiedică să auzim vâjâitul obuzelor, pentru ca, cât de cât, să ne mai putem păzi.

De la ai mei de acasă n-am primit de mult veşti. De ce nu-mi scriu oare?

De câteva zile mâncăm fragi culeşi de pe cota 80, care a fost stropită cu mult sânge de noi. Cireşele s-au terminat. Mâncăm acum vişine. Borcanul cu castraveți noi l-am terminat. Ne pregătim salate cu ridichi de lună, ceapă verde, usturoi. Oțetul este cam tare, dar merge.

Ora 9,30. Batalionul 24 este aproape decimat. Căpitanul Şandru, un ardelean destoinic şi brav, a atacat din proprie inițiativă. A reuşit să ocupe înălțimea 25, dar fiind contraatacat de un batalion rus, a fost respins pe baza de plecare. Batalionul 4 Vânători de Munte, care de fapt avea misiunea să cucerească această înălțime, nici măcar nu l-a ajutat. Câtă lipsă de camaraderie, de onoare, de bun simț!

Ne-au năpădit nişte muşte şi furnici mari, care ne sug sângele cu furie. Sunt oare în slujba ruşilor?

Hoiturile *ciolovecilor* put îngrozitor. Ne asfixiem. Păduchii colcăie pe noi, apa puțină pe care o mai găsim o bem caldă, clocită.

Ora 13,30. Ordin ca la ora 14,30 să fiu la „Ruine" (punctul de referință 12), unde voi întâlni pe generalul comandant al diviziei. Mănânc la iuțeală şi repede la drum. Ajung la „Ruine", unde se află postul de comandă al Detaşamentului colonel Marinescu Gheorghe. Complet ruinat, au avut pierderi mari. Situația este jalnică datorită în mare parte conducerii, care a înghesuit, claie peste grămadă, Batalioanele 13-2-19 Vânători de Munte, Compania Pionieri a Diviziei fără un plan concret, bine definit.

La **ora 15** soseşte generalul, cu suita: căpitanul Evolceanu, maiorul Hohenzollern, un grup de ofițeri germani etc.

S-a explicat situația în linii mari. Am fost pus la curent cu ce voi mai avea de făcut mâine, în faptul dimineții.

La această şedință, pot spune consiliu, s-a hotărât: un atac general se va produce în ziua de 21 iunie, *ora H*. Corpul 54 german, de la nord spre sud, Corpul 30 german, de la sud spre nord. Va fi efortul atacului. Scop: încercuirea ruşilor prin închiderea Văii Ciornaia, pe la sud.

Vor lua parte la această mare acțiune şi Diviziile 18 [Infanterie], 4 şi 1 Munte române (aceasta din urmă, cu ce brumă i-a mai rămas). Se va dezlănțui un atac general din toate direcțiile: N-S, S-N, E-V. Se contează pe un succes de cel puțin 80%, deci soarta Sevastopolului va fi pecetluită. Vor intra în acțiune toate mijloacele: aviație, artilerie, de la tunuri uriaşe *Thor*, până la tunul de câmp de 75 mm; apoi, care de luptă (tancuri). [...]

Spre sfârşitul şedinței, din întâmplare, aruncându-mi ochii pe harta unui ofițer aviator german care se găsea lângă mine, am observat că regimentul german care trebuia să atace la stânga, cot la cot cu batalionul meu, îşi are baza de plecare mult înapoi şi că direcția lui de atac se va suprapune la un moment dat peste batalionul meu, se va încăleca. Nemții, dispunând de multe mijloace auxiliare care le deschid drumul (tancuri, aviație

etc.), pornesc la atac de la distanțe mari. Noi, sărăcuții, trebuie să ne infiltrăm tiptil, tiptil, până în grumazul inamicului şi apoi să-i dăm la cap. I-am făcut atenți pe ştabi despre acest lucru.

Nemții păreau că-mi dau ascultare (nu toți). Ai noştri însă, grăbiți ca totdeauna, n-au vrut să țină seama de părerea mea, cu toate că le-am arătat pe harta aviatorului neamț situația.

Către **ora 17,00**, împreună cu generalul [Vasiliu-Răşcanu] şi colonelul Marinescu, am plecat spre Dealul Capelei şi apoi repede, repede, prin salturi şi culcări pe Nordnase la postul de comandă al Batalionului 4 Vânători de Munte.

Pe drum, i-am bombănit tot timpul pe chestia atacului care va fi la 21 iunie, căci nu-mi ieşea din cap ce văzusem pe harta neamțului.

Generalul, oarecum plictisit, îmi spune: „Măi, Scârneci, c...te-ai îmbrăcat, tot pisălog ai rămas!" (obişnuita lui glumă).

La postul de comandă al Grupului 2 Vânători de Munte, o ceartă țigănească. Locotenent-colonelul Băjenaru este luat în şpangă pe chestia celor petrecute în zilele precedente la grupul său (Batalioanele 1 şi 4 Vânători de Munte). Îi las în plata Domnului, să se păruiască.

Generalul îmi ordonă să-mi aduc înapoi compania pe care am dat-o ca întărire Batalionului 1 Vânători de Munte.

Când prin şanțuri, când pe afară, ajungem lac de apă, gâfâind ca nişte locomotive, la Capela, la postul de comandă al meu. Se lasă întunericul nopții, ne despărțim.

Chem înapoi compania dată Batalionului 1 ca întărire. Ostaşii se întorc în pas alergător, voioşi că au scăpat de un... tată vitreg. Locotenent-colonelul Băjenaru țipă la divizie şi de acolo primesc ordin să trimit înapoi compania de-abia venită la mine, căci ruşii au atacat şi au aruncat Batalionul 24 Vânători de Munte din poziția ocupată. Între timp, se restabileşte oarecum situația şi Compania 1 a mea este pusă să facă legătura între Batalioanele 24 şi 4 Vânători de Munte, care atacă spre punctul 25.

La un nou contraatac dat de ruşi, Batalionul 24 o ia la fugă înapoi şi un pluton din Compania 1 (Plutonul 1) este aproape decimat şi sublocotenentul în rezervă Popescu, comandantul plutonului, este grav rănit la cap.

Punctul 25 nu se mai ştie de cine este acum ocupat, de ruşi, de Batalionul 4 Vânători de Munte sau de Batalionul Mitraliere Divizionar? Este mare discuție pe această chestie.

În sfârşit, reuşesc să-mi aduc înapoi Compania 1, care acum a rămas şi ea numai cu două plutoane. Dacă voi mai rămâne în această tristă situație, cu atâția stăpâni proşti, mi se va măcina şi puținul ce a rămas din batalionul meu. Aceasta în mod stupid, fără vreun folos.

Toată noaptea, ruşii atacă peste tot. Vor să scape cu fața curată din cercul ce li se pregăteşte.

Pierderi:

Morți: soldat Coculea Constantin, ctg. 1941 – Compania 1.

Răniți: sublocotenent (r.) Popescu Constantin, comandantul Plutonului 1 – Compania 1; sergent Barbu Ion, ctg. 1939 – Compania 1; caporal Turbatu Haralambie, ctg. 1936 – Compania 1; sergent Vasalache Ion, ctg. 1937 – Compania 1; fruntaş Epuraru Gheorghe, ctg. 1936 – Compania 1; soldat Winter Vilhem, ctg. 1935 – Compania 1; soldat Hornoghi Alex, ctg. 1928 – Compania 1; soldat Arnăut Niculae, ctg. 1934 – Compania 1; soldat Boştină Constantin, ctg. 1933 – Compania 1.

Tragică ispravă!

20 iunie. Cald. Soarele arde, frige. Aviația proprie, foarte activă.

Am acum toate companiile lângă mine, le-am scos de la stăpânii vitregi. După atâtea pierderi, trebuie să facem organizare a plutoanelor şi grupelor în vederea bătăliei de mâine.

Sunt bine dispus. Inima îmi spune că vom avea o zi bună (rele am avut destule). O nouă victorie va împodobi stindardul batalionului nostru. Aşa va fi!

Ne punem în ordine puținul bagaj. Hrană rece pentru o zi. Dulciuri prin sacul de merinde şi prin buzunare pentru ziua atacului, deşi cred că nu voi putea mânca ceva în această zi.

Ora 16. Împreună cu comandanții de companii şi grupul meu de comandă, plecăm la „Ruine" – nume predestinat –, la postul de comandă al colonelului Marinescu, sub al cărui detaşament vom lupta mâine. Ne va lua în subordine de astăzi, de la ora 18,00.

Recunoaştem baza de plecare. Pierdem o mulțime de timp cu discuțiile, multe inutile. Stăm pe ghimpi, pe jar, căci timpul trece, vine noaptea şi mâine, la ora 2,30, vom ataca într-un sector pe care nu-l cunosc şi în care trebuie să-mi aduc din timp batalionul, să facem şi recunoaşterile necesare.

După multă tura-vura, primesc verbal ordinul de operații şi schița sectorului, direcția de atac, obiectivele de atins etc.

În momentul când socoteam că ne-am lămurit şi eram gata să ne vedem de treburi, soseşte un curier cu ordinul scris al diviziei, o pologhie întreagă, care schimbă într-o mare măsură tot ce-am discutat. Alte discuții, alt timp pierdut.

Soarele apune. Turbez de necaz. Îmi permit să atrag din nou atenția în ce priveşte sectorul şi direcția de atac a vecinilor nemți de la stânga. Colonelul Marinescu mă asigură că treaba a fost între timp lămurită.

S-a înserat bine. Pe dibuite, prin câmpuri de mine, ne îndreptăm spre punctul 35, mai mult pe ghicite, să-mi recunosc, chipurile, baza de plecare la atac.

Avioanele ruseşti lansează rachete cu paraşute, ne bombardează şi ne mitraliază cu furie. Un noroc orb ne ajută să nu intrăm în plasa ruşilor, căci am ordin să mă instalez într-un aşa-zis teren neocupat de inamic. Erau două cazemate cu mitraliere, ocupate de ruşi. Un neghiob de rus s-a speriat ca... calul, a apăsat pe trăgaciul mitralierei şi pune-te cu foc pe noi. I-am mulțumit frumos că ne-a deschis ochii şi am şters-o înapoi.

Eram cam la 50 metri de ruşi acolo. O luăm mai la stânga şi, în sfârşit, găsim flancul stâng al Batalionului I Vânători de Munte. Fixez, mai mult teoretic, baza de plecare şi direcțiile de atac pentru cele două companii din prima linie de atac.

Agenții de legătură ai companiilor sunt trimişi înapoi, să conducă aici companiile rămase la Dealul Capelei.

Este **ora 24,00.** Cu comandanții de companii şi grupul meu de comandă, ne cuibărim într-un şanț părăsit de curând de ruşi, unde pute groaznic a hoit. Ne lipim unul de altul, căci şanțul este îngust şi puțin adânc, şi ațipim adânc.

La **ora 1,40** sosesc companiile, cărora verbal le ordon ce au de făcut. Între timp, ostaşii din grupul meu de comandă au descoperit o cazemată proaspăt evacuată de ruşi, unde-mi instalez postul de comandă.

La ruşi, forfoteală mare, mii de rachete din avioane şi de pe sol se încrucişează pe bolta cerului. Este o feerie. Luna s-a culcat de mult. Aştept ora 2,30, ora atacului, care, pentru a se realiza surprinderea, se va declanşa fără pregătire de artilerie.

21 iunie 1942. Ora 2,20. Suntem gata! Piedica armelor, la stânga, mitralierele, armate, grenadele în mâini.

Ruşii sunt foarte aproape de noi în cazematele lor.

Ruşii tac chitic, deocamdată. Sunt sigur că ne-au simţit.

Postul de comadă, în cazemata 505, în care până la ora 24 au locuit ruşii. Linişte, linişte. Numai câte un tun greu mai tuşeşte. S-a luminat puţin de ziuă. Dinspre mare, de la Balaklava, vine un val de ceaţă joasă. Am puţin trac.

Ora 2,30. Cele două companii hotărâte ca vârf al atacului, ca un singur om, salt înainte! Aruncăm multe rachete violete „suntem aici, am plecat înainte" (este noul semn convenţional cu artileria). Artileria noastră dezlănţuie un potop de foc. Artileria ultragrea şi faimoasele *Nebel[werfer]* cu şase ţevi, *Flak*-urile nemţilor, care guiţă înfiorător, intră şi ele în acţiune. Câteva minute ruşii tac, apoi o ploaie de proiectile cade în faţa noastră (trageri de oprire). Apoi mitralierele clocotesc ca oala cu sarmale.

Salturi repezi, scurte. Pe mici pachete, om cu om. Am dat de mine. Echipele de deminare, înainte! Bravii căutători de mine, ostaşii mei neînfricaţi, culeg minele, fac culoare pe care la marchează cu fâşii albe. Prin aceste culoare, înainte, înainte!

Am ieşit din câmpul de mine. Se merge mai uşor şi mai repede acum. Primim acum foc foarte puternic din mitraliere în flancul stâng al atacului şi puţin chiar din spate. Compania 3 din stânga este blocată, nu mai poate face un pas înainte. O ploaie de obuze grele cade peste Compania Cercetare. Ostaşii, în frunte cu comandantul lor, căpitanul Burcu, o iau la fugă înapoi, părăsindu-şi puştile mitralieră şi aruncătoarele de 60 mm.

Ştiam de mult că Burcu este slab de înger. Din fericire, mă găsesc la 50-100 m înapoia lor, dar panica fiind aşa de mare, nu-i chip să-i opresc.

Cu cei din grupul meu de comandă şi cu ce mai găsesc pe lângă mine, sanitari, brancardieri etc., fuga pe linia părăsită de Compania Cercetare. Aduc Compania 1 dinapoi şi o dirijez către dreapta, la cot cu Compania 2, căpitanul Constantinescu, care merge înainte şi merge bine. Adun Compania Cercetare care a ieşit din panică. O dirijez înapoia Companiei 2, apoi, oblic, spre stânga, în pas alergător, în spaţiul părăsit de Compania 3, care acum a reuşit să plece înainte. Apoi, cu toţii, viguros înainte, tot înainte!

Momentul critic a trecut. Onoarea batalionului meu este salvată. Îmi adun grupul de comandă şi sunt acum liniştit.

Chem la mine pe căpitanul Burcu, îl... spăl bine şi-l trimit cu câţiva ostaşi din grupul meu de comandă să-şi adune armamentul părăsit şi apoi să-şi urmeze compania.

Ora 3,30. S-a luminat bine de ziuă, dar este ceaţă deasă. Un batalion german se apropie în spatele nostru, deschide un foc năstruşnic susţinut de *Flak*-uri. Trag în noi ca la fasole, crezând că suntem ruşi. Am ridicat batiste albe, cămăşi, steguleţe cu svastica lor. Am tras rachete portocalii, violete etc. şi, cu chiu, cu vai, i-am potolit. S-a întâmplat aidoma ce-am prorocit. În cele din urmă, nemţii şi-au dat seama că au greşit adresa, s-au îndreptat în jumătate, la stânga – aşa trebuiau să facă de la început –, fără măcar să ne ceară scuze. În cele din urmă, s-au proptit în cele două cazemate care până atunci trăgeau aprig cu mitralierele grele în flancul şi spatele companiei mele de la stânga. Nemţii, dezorganizaţi, încolţiţi, cer sprijinul tancurilor lor (noi nu avem aşa ceva). Acestea sosesc în grabă şi, trecând peste câmpul de mine antitanc (care explodează la o greutate de peste 300 kg), sar în sus ca la mingiile de fotbal. Acum ne dăm seama de ce n-am păţit nimic astă noapte când am trecut peste ele (nu aveau niciunul peste 300 kg.).

Patru tanchete germane au înghețat. Profit de faptul că ruşii sunt acum ocupați cu frații nemți şi compania din stânga, acum nestânjenită, pleacă iureş, înainte, spre Fussteig Höhe [Fusteig Höhe], pantele de sud-est, obiectivul nostru numărul unu. Prin crenelul cazematei, privim acum ca la cinema harța dintre nemți şi ruşi. Cele două cazemate rezistă cu deosebită îndârjire. Valurile de trăgători nemți sunt secerate. Batalionul german este țintuit pe loc. Cer pionierilor să le sape un şanț prin care aruncătorii de flăcări să se poată apropia de cazemate, să-i prăjească pe ruşi. Tunurile anticar vin în grabă, dar nu pot veni de hac ruşilor, care nici nu se sinchisesc. Cum văd un neamț în picioare, îl culcă la pământ.

Pe la stânga cazematelor înainteză acum două batalioane germane în direcția Fussteig Höhe (vârful), dar ruşilor nici că le pasă că vor fi încercuiți. Alte care de luptă vin ajutor, trei mijlocii şi o tanchetă, care, toate, caută să manevreze când pe creasta dealului, când pe drumul din față, când de-a curmezişul pantei. Unui tanc mijlociu, care a dat peste o mină, i-a sărit şenila. Echipajul, deşi cred că este nevătămat, nu îndrăzneşte să iasă din tanc de teamă să nu fie secerat. Tancheta care vine peste fostul câmp de aviație – şi el minat – şi vrea să ajungă în spatele cazematelor dă peste o mină şi este făcută zob cu echipaj cu tot. În sfârşit, pionierii reuşesc să facă loc printr-o viroagă, pe care aruncătorii de flăcări pot ajunge la distanță convenabilă pentru trimiterea lichidului inflamabil prin crenelul cazematelor. Cazematele au fost incendiate şi ruşii, care cu atâta dârzenie au luptat până în ultima clipă, au fost făcuți scrum. Una din aceste cazemate fusese evacuată astă noapte, căci am trecut la câțiva paşi de ea. Spre ziuă, desigur, cei care au părăsit-o au fost forțați să se întoarcă. Au murit cu glorie, până la unul. Cinste lor!

În timpul acestui spectacol la care am privit de la o distanță de 100 m timp de aproape două ore, artileria grea de 202 mm şi aruncătoarele grele deschid focul şi trag din plin pe câmpul de aviație, acum deminat, pe care se scurg coloane, coloane de nemți. În acest foc năstruşnic suntem prinşi şi noi.

Lângă postul meu de comandă, într-un şanț, se găseşte căpitanul Chirulescu, comandantul unei companii anticar, cu doi ofițeri şi grupul lui de comandă. El trebuia să atace cu batalionul meu, dar venind prea târziu, după ora 2,30, nu l-am mai putut întrebuința. Un proiectil greu cade în şanțul lor. Căpitanul, cu trei subofițeri şi patru ostaşi, sunt aproape zdrobiți. Cei doi ofițeri ai săi, foarte grav răniți, se roagă de noi să-i adăpostim undeva. Încercăm să-i vârâm în cazemată printr-o gaură îngustă. Operațiunea este foarte grea, foarte dureroasă, căci fâşii din carne atârnă pe tot corpul. Cu multă trudă, reuşim să-i băgăm în cazemată. Căpitanul, un om foarte voinic, de-abia a putut fi tras prin gaura cazematei. Se roagă de mine să-l împuşc, bietul. Mi se rupe inima de durere că nu le putem fi de nici un folos. După mai puțin de zece minute, căpitanul, un sublocotenent şi doi ostaşi au murit lângă mine.

Inimosul, veşnic veselul caporal Bârsan, din echipa radio „G", are capul complet sfărâmat şi creierii lui sunt împrăştiați pe pieptul sergentului major Brezeanu, comandantul său. Soldatul Hlawasek Venţel, în civilie clovn şi scamator în circ, ca şi tatăl său, avea mâna dreaptă sfărâmată. Credinciosul meu agent de legătură, umbra mea, caporal Chiper Vasile, are călcâiul sfărâmat. Echipa radio „G" şi observatorul artileriei, sunt făcuți pilbere cu aparate cu tot. Bieții sublocotenent în rezervă Cârlan şi sergent major Cara Dobre se sfârşesc lângă mine. Cărucioarele noastre sanitare sosesc prea târziu. Am rugat pe nemți să ne evacueze răniții.

În jurul meu, vaiete, țipete, gemete, bucăți de carne şi şiroaie de sânge. Ruşii trag, trag întruna. Nu mai am cu nimeni legătură telefonică. Toate firele au fost distruse. Telefoniştii pentru controlul firelor telefonice sunt pe rând omorâți sau răniți. Agenții pe care îi trimit la companii nu se mai întorc.

Este **ora 10**. Printr-un baraj des de artilerie, plec cu postul de comandă înainte, prin salturi repezi, scurte.

Mergem spre Fussteig Höhe. Compania Cercetare şi Compania 2 au atins obiectivul zilei. În scurtă vreme, îi ajung pe versantul nordic Fussteig Höhe către Valea Ciornaia.

Verific dispozitivul, stabilim planul de foc pentru la noapte, cu artileriştii. Mă întorc şi, în nişte bordeie de curând părăsite de ruşi, îmi instalez postul de comandă. Mă spăl, răsuflu şi mănânc, mai mult gust ceva. Sunt frânt de oboseală şi tare amărât de pierderile suferite, care, într-o măsură, se datorează tâmpeniei şefilor noştri şi neghiobiei nemților. Îmi trece pe dinaintea ochilor grozăvia întâmplărilor de azi-dimineață. Masa de carne ciopârțită, şiroaiele de sânge, agonia celor care sau sfârşit lângă mine. Bietului Vlasek [Hlawasek] – Avlăsiei, cum îi spun camarazii lui – brațul îi atârna într-o pieliță din cotul drept. Îmi spune:

„Vezi, domnule maior, mâna asta dreaptă am băgat-o în chimirul țăranului care la bâlci şi-a vândut juncanii să-şi înzestre fata. L-am furat. Meseria furatului am învățat-o în circul unde m-am născut şi am crescut. Dumnezeu m-a pedepsit, mi-a luat-o."

L-a luat apoi de braț pe Chiper: „Hai să mergem, căci picioarele mele sunt bune, te duc eu până la ambulanță".

M-am despărțit cu durere de aceşti bravi, stoici ostaşi.

Grupele de şoc ale pionierilor mi-au fost de mare folos, căci cu aruncătoarele lor de flăcări, cu dinamita pusă în vârful prăjinilor, au putut prăji pe ruşi în cazematele lor, cu atâta îndârjire apărate.

Batalionul 3 Vânători de Munte şi-a crestat pe răbojul faptelor de arme încă o strălucită victorie.

Pierderile au fost totuşi dureroase! Când să ațipim, a năpădit pe noi comandamentul grupului, cu toți strategii. Ne-au stricat socotelile şi odihna.

Pierderi:

Morți: fruntaş Apostol Constantin, ctg. 1941 – Compania 1; sergent major Cara Dobre Petru, ctg. 1941 – Compania 3; soldat Dumitriu Sava, ctg. 1930 – Compania 3; sergent Manea Nicolae, ctg. 1932 – Compania 3; soldat Drăguț Alexandru, ctg. 1932 – Compania 3, sublocotenent rezervă Cârlan Eremia – Compania Cercetare; caporal t.r. Bârsan Ion, ctg. 1928 – Compania Cercetare; soldat Bragheş Ion, ctg. 1928 – Compania Cercetare, caporal Flucuş Andrei, ctg. 1934 – Compania Cercetare; sergent Bârsan Ion II, ctg. 1940 – Compania Comandă; soldat Țampurică Ion, ctg. 1939 – Compania Comandă; caporal Pesteanu Florea, ctg. 1939 – Compania Comandă; soldat Nacu Gheorghe, ctg. 1936 – Compania Comandă.

Răniți evacuați: caporal Ghiurcănaş N., ctg. 1928 – Compania 2; soldat Luță Ion, ctg. 1933 – Compania 1; caporal Bărăcuț Iosif, ctg. 1928 – Compania 3; soldat Negrea Nicolae, ctg. 1934 – Compania 3; fruntaş Petrescu N., ctg. 1934 – Compania 3; soldat Iovița Simică, ctg. 1934 – Compania 3; caporal sanitar Motoi Avram, ctg. 1937 – Compania 3; plutonier Țilimpea Grigore, ctg. 1937 – Compania 3; caporal t.r. Grigore Gheorghe, ctg. 1934 – Compania Cercetare; soldat Vintilă Ion, ctg. 1934 – Compania Cercetare; soldat Olteanu Valeriu, ctg. 1925 – Compania Cercetare; soldat Pop Ştefan, ctg. 1935 – Compania

Cercetare; fruntaș Poțincu Eugen, ctg. 1937 – Compania Cercetare; soldat Olaru Ion, ctg. 1935 – Compania Cercetare; sergent Mihalaș Grigore, ctg. 1937 – Compania Cercetare; soldat Ion Ion, ctg. 1926 – Compania Cercetare; soldat Glodeanu Constantin, ctg. 1936 – Compania Cercetare; soldat Roșu Ion, ctg. 1926 – Compania Cercetare; caporal Bratu Dionisie, ctg. [?], [Compania] Armament Greu; caporal Mindeanu Gheorghe, ctg. 1941 – Compania Comandă; caporal Chiper Constantin, ctg. 1934 – Compania Comandă; caporal Însurățelu Tudor, ctg. 1934 – Compania Comandă; soldat Hawlasek Ventel, ctg. 1937 – Compania Comandă; sublocotenent rezervă Munteanu Ion – Compania 3; soldat Lopatincu Ion, ctg. 1937 – Compania 3.

Răniți neevacuați: sergent Roșca Dumitru, ctg. 1937 – Compania 3; sergent major sanitar Cârciumaru Teodor; caporal Corbescu Ion, ctg. 1934 – Compania Comandă; soldat Voica Ion, ctg. 1934 – Compania Comandă; soldat Neagu Afil, ctg. 1937 – Compania Comandă.

22 iunie 1942. Împlinindu-se astăzi un an de crâncen război, îl vom împlini oare și pe al doilea? Pentru ce?

Doamne, câtă strădanie, câte vieți s-au săvârșit, cât sânge a curs!

În timp ce vorbeam la telefon cu colonelul Marinescu, un proiectil anticar fâșâie foarte aproape de mine. Presiunea lui este aproape să mă răstoarne. Întrerup conversația. Companiile se îngroapă în pământ. Trebuie să păstrăm cu dinții ce am cucerit cu atâta trudă, cu atâta sânge!

Mai răsuflăm, avem atâta nevoie de un pic de odihnă. Este îngrozitor de cald. Rușii ne pisează cu toate calibrele. Ne adunăm morții și răniții care au rămas prin văgăunile terenului atât de frământat în această regiune colțuroasă. Ne lipsește mult apa. Puțina pe care o mai găsim este împuțită de hoituri. Ne hrănim cu ce mai avem, ba chiar tragem un pui de somn.

Ora 20,45. Bombă! Primim ordin să reluăm atacul la ora 21,00, pentru a trece peste apa Ciornaia, să cucerim punctul de referință 701 (încrucișarea drumurilor de la nord), să închidem gâtul rămas, interzicând inamicului retragerea spre nord și nord-vest.

Mă deplasez cu strictul necesar din grupa de comandă la cazemata 597. Dau un scurt ordin de atac: Compania 3, în legătura la dreapta cu Batalionul 1 Vânători de Munte ?? [așa în original]. Compania 3 coboară în pas alergător la firul apei Ciornaia.

Este puțină lună. Din grădinile de pe malul opus al văii, rușii deschid un foc intens cu mitraliere, aruncătoare de grenade (mai cu seamă din cotitura apei). Se încinge lupta corp la corp. Rușii trag vârtos din toate părțile. Capturăm un autocamion, patru mitraliere jumelate, căruțe, cai etc.

Compania 3 nu reușește să treacă apa și are pierderi. Ordon ca, cu puținul ce a rămas, să se cramponeze, să se îngroape la teren. Musai să ajung la obiectivul dat!

Dau ordin Companiei Cercetare să urmeze dreapta atacului Batalionul 19 Vânători de Munte[162], care are ca obiectiv punctul de referință 50, apoi podul de pe Ciornaia și numai după ce compania din Batalionul 19 ocupă punctul 50, să se divizeze repede spre nord-est, la încrucișarea de drumuri, punctul 701, pe care să pună stăpânire. Atacul Companiei 3 merge bine și ajunge până la 150-200 m de pod.

[162] Din Divizia 4 Munte română.

În acest moment, ruşii atacă cu violenţă. Regimentul 420 german[163] (care poartă pe mânecă banda „Termopile", ca să arate că au luptat şi în Grecia, unde Leonidas, acum peste 2 000 de ani, s-a umplut de glorie), care ocupase satul Novo-Şuli cu lizierele de nord şi nord-est, este aruncat repede înapoi până la marginea de sud a satului şi cu greu se menţine şi aici, fiind atacat puternic dinspre punctul 50.

Compania din Batalionul 19 Vânători de Munte este şi ea antrenată de nemţi şi se retrage. Succesul nostru păleşte. Situaţia este cum nu se poate mai critică pentru noi. Suntem cu flancul stâng complet în aer şi dacă ruşii vor continua atacul, îmi vor cădea în spate. Dau ordin Companiei Cercetare să se replieze la cotul ascuţit al râului Ciornaia, cu faţa spre nord-vest, marginea sud-est a grădinii pătrate, şi să-şi asigure solid flancul stâng.

Cu plutonul de pionieri şi cu ce mai pot aduna din grupul meu de comandă, caut să umplu golul rămas la stânga. Nemţii nici nu ne-au anunţat că au şters-o din Novo-Şuli! Ce măgari!

Întâlnesc grupuri, grupuri de ostaşi din Regimentul 420 german. Spun că s-au rătăcit de regiment, că, din cauză că au terminat muniţia, au fost siliţi să părăsească satul (mint ca nişte porci). Ruşii i-au luat repede şi au intrat în panică. Au şi ei faliţii lor.

Dau o fugă la comandantul Regimentului 420. Îl găsesc cu chiu, cu vai. Este un vlăjgan de aproape doi metri. Am aflat că se numeşte Müller şi este colonel (*oberst*). Mă iau la harţă cu el, dar se pare că nu se sinchiseşte prea mult de situaţia tragică în care ne-a pus pe noi. Îmi spune că în curând va primi în ajutor tancuri şi un grup de avioane *Stuka* etc. şi apoi vai de ruşi. Ruşii s-au astâmpărat, din fericire.

Noaptea a fost cu multe, multe griji.

Aşteptăm cu nerăbdare lumina zilei, când ruşii sunt mai puţin îndrăzneţi. Bunul Dumnezeu ne-a ajutat să scăpăm din acest greu impas.

Răniţi evacuaţi: sergent Păiş Mihai, ctg. 1936 – Compania Cercetare; caporal t.r. Gheorghe N., ctg. 1932 – Compania 2; caporal Lucaci Niculae, ctg. 1932 – Compania Comandă; fruntaş Mihalache Ion, ctg. 1934 – Compania 2; soldat Bucur Constantin, ctg. 1934 – Compania 1.

Răniţi neevacuaţi: soldat Coca Niculae, ctg. 1930 – Compania 1; caporal Loaţă Mihai, ctg. 1928 – Compania 2.

Bolnavi: plutonier Mărculescu Constantin – Compania Comandă.

23 iunie. Toţi şefii sunt în nervi. Cuvântul de ordine, la ei, numai „împinge". Nu se ţine deloc seama de realitate. Toţi se uită numai pe hartă (şi nici pe aceasta nu o cunosc). Privesc linia de luptă prin luneta foarfecă din fundul adăposturilor.

Cazematele, întăriturile şi dârzenia ruşilor sunt pentru ei nişte fleacuri sau lucruri imaginate de noi. Se făuresc fel de fel de procese. Se caută cu lumânarea ţapi care să ispăşească neghiobia lor. Toţi trăiesc în nori. Viţile oamenilor nu-i interesează. Vor să se pună bine cu nemţii, ca să le dea decoraţii. Vor să treacă în istorie [drept] „Eroii de la Sevastopol". Deviza lor este acum „Împingeţi, împingeţi, treceţi peste mine, sfărâmaţi cazematele cu pieptul". Doamne, cât sunt de proşti, de caraghioşi, de haini!

[163] Două batalioane din Regimentul 420 Infanterie german (care făcea parte din Divizia 125 Infanterie) au fost aduse ca întărire pentru Divizia 170 Infanterie în noaptea de 20 spre 21 iunie 1942.

Ordinele de atac, pentru ora 3, de exemplu, le primim la 3,30 sau la 4. Şi atunci, confuze, se bat cap în cap. Legăturile cu marile unități vecine nu există. Face fiecare de capul lui. Din această cauză, artileria vecinilor, de multe ori, trage pe noi. Sectoarele de atac nu se precizează şi nu se pun de acord cu pregătirile de atac şi obiectivele de atins şi astfel se întâmplă ca nemții să ne ia drept ruşi şi să ne atace pe noi. Aceste incurii fac să curgă mult, mult sânge de pomană, slăbesc mult încrederea ostaşilor în cei mari. La ce folosesc oare şcoala militară, Şcoala [Superioară] de Război, la unii chiar de la Paris, când sunt atât de proşti? Țara, săraca, a cheltuit mulți bani şi multă nădejde şi-a pus în ei.

Ziua este foarte agitată. În vederea noului atac ordonat, mă deplasez cu postul de comandă înainte, cot la cot cu Compania 2. În timpul deplasării la Compania 2 am fost luați în primire cu rafale vii de mitraliere şi aruncătoare în câmpul deschis, bine văzut şi reperat de ruşi.

Doi agenți de legătură îmi sunt răniți. După 20 de minute, sunt pe linia întâi cu sufletul la gură. Între timp, îmi sunt răniți şi doi telefonişti, într-o hrubă părăsită de *cioloveci*.

Este **ora 13,00.** De-abia cuibăriți în noul post de comandă, suntem luați sub focul direct de un tun anticar *ciolovec*, care trage întruna, grăbit. Desigur că ruşii ne-au văzut bine unde ne-am instalat cu postul de comandă. Un proiectil loveşte în malul de la intrare şi o schijă mare îl loveşte pe sergentul t.r. Vasile Mihai, agentul Companiei 2 la mine. Am auzit numai un „au" şi am fost împroşcat cu sânge. Bietul şi-a dat imediat sufletul. A fost sfârtecat. Abdomenul retezat. Lângă el, un alt agent, din fericire, rănit uşor.

După vreo două ore de pisălogeală, se face puțină linişte. Avioanele amice bombardează continuu şi masiv. Se cutremură pământul. Ne mai destindem puțin în acest adăpost de o construcție curioasă, în fund săpată o boltă, spre dreapta şi spre stânga, mici tuneluri de câte 3-4 metri, sub pământ, la 4-5 metri adâncime. *Ciolovecii* cuibăriți aici habar nu au avut de bombardierele *Stuka*. Împrejurul adăpostului, numeroase gropi mari de bombe de avion, dar adăpostul intact. De altfel, de când atacăm, am văzut multe cazemate, dar niciuna distrusă de avion.

Toate bombele au picat alături. Cazematele blestemate au fost cucerite cu piepturile bieților vânători şi infanterişti. Nici artileria, fie cât de grea şi ultragrea, n-a făcut mare lucru.

Ora 19,30. Grupul ordonă ca, la ora 20,00, să trimit oameni înapoi într-o viroagă, unde vor găsi bărci de asalt şi materialul necesar pentru trecerea apei Ciornaia. Să aleg un loc potrivit pentru trecere, să întind puntea, să trec apoi dincolo, să cuceresc punctul 701 şi să-l stăpânesc. Iată-ne transformați în pontonieri şi marinari! Cine le-o fi dat ideea asta năstrușnică?

Trimit după bărcuțe şi la **ora 24,00** sunt cu ele la postul meu de comandă. Ostaşii sunt frânți de oboseală, lac de apă. Îi pun să se mai odihnească oleacă. Suntem toți nespălați, nedormiți de cinci zile. Pe corp s-a aşternut rapănul. Este extrem de cald, chiar şi noaptea. Pe corpurile noastre curg şiroaie de murdărie (noroi, jeg). Apa ne lipseşte, de cinci zile mâncăm numai hrană rece şi aceasta pe apucate, plină de praf şi de gunoaie. Peste tot numai praf, fum. Zgomotul continuu, asurzitor. Un clocot permanent. Nervii au început să ne lase. Eforturile, grijile i-au slăbit mult.

Operațiunile merg încet, dar se pare că merg bine. Ruşii se apără cu o îndârjire de neînchipuit, sunt hotărâți să piară până la unul. Pentru apărare, îi favorizează foarte mult: dealuri, stânci şi peste tot numai cazemate din beton armat foarte solide.

Pierderile sunt din ce în ce mai mari, mai dureroase. Rândurile ni s-au rărit la maxim. Ostaşii, extrem de obosiți, extenuați chiar. Puțini dacă vor mai putea rezista.

Zi neagră.

Morți: sergent t.r. Vasile Mihai, ctg. 1932 – Compania 2; sergent Bărbat Victor, ctg. 1937 – Compania 3; sergent Popa Mihai, ctg. 1937 – Compania 3; caporal Sârbu Alex, ctg. 1936 – Compania 3; caporal Liviu Constantin, ctg. 1934 – Compania Cercetare.

Răniți evacuați: sergent t.r. Zigmund Emeric, ctg. 1928 – Compania Comandă; caporal Turcoman Gheorghe, ctg. 1940 – Compania 2; soldat Jugănescu Gheorghe, ctg. 1929 – Compania 2; sublocotenent (r.) Pană Gh., ctg. 1929 – Compania 3; soldat Mircea Ion, ctg. 1930 – Compania 3; soldat Stanciu Gheorghe, ctg. 1930 – Compania 3; soldat Vasile Niculae, ctg. 1935 – Compania Cercetare.

24 iunie. Ora 2. Toată linia de luptă deschide un foc violent. Sub protecția acestuia se împing bărcile la firul apei, tiptil, tiptil. Mai mult pe brânci. Dincoace de apă, în cotul mare al apei, mai sunt încă cuiburi de mitraliere ale ruşilor, mânuite de politruci înverşunați. Ne simt când ne apropiem de ei. De dincolo de apă, din stânga, din dreapta, se deschide, la un semnal de rachetă roşie, un foc puternic de arme automate. Nu se mai poate face nicio mişcare. Unii ostaşi aruncă bărcile, alții se vâră sub ele şi sunt ciuruite de gloanțe.

Totul este acum să scăpăm din acest cumplit cleşte de foc. Soldatul Sârghie – fost ofițer şi acum degradat ca fost legionar, trimis pe front pentru reabilitare –, împreună cu ostaşii Cârcu şi Harțuchi se hotărăsc să se sacrifice – sublim sacrificiu –, rămânând pe loc să acopere, să protejeze retragerea celorlalți. Se luptă voiniceşte, cu grenadele, baionetele, pumnii, cu dinții, ca să-şi poată salva camarazii. Toți trei sunt răpuşi de politrucii încarnați, dar camarazii lor, salvați. Cei salvați vor trebui să stea toată ziua în gropile din cotul Ciornaiei, căci numai după căderea întunericului vor putea fi aduşi înapoi.

Pe ei cade ploaie de obuze şi de gloanțe, unii se sufocă sub bărcile dogorite de soare. Stau nemişcați. Soldatul Tobu, biet țigan din Codlea, fostă ordonanță a lui Pitiş, căruia îi promisesem multe după eliberare, căci visul lui era să fie fochist la căi ferate, este acum ucis.

Ora 3,15. Primim de la grup ordin ca la ora... 3! să atacăm pe malul stâng în josul Ciornaiei, să cucerim podul de peste această apă blestemată (către nord-vest), în legătură cu Batalionul 19 Vânători de Munte. Doamne, Doamne, ce anomalie, ce aiureală!

Începe să se facă ziuă. Ruşii ne pândesc din toate părțile şi trag cu furie de nebuni de peste tot. La iuțeală, dau ordin Companiei Cercetare cu fața la nord-est, spre Ciornaia, să facă față spre nord-vest, să se rezeme cu flancul drept pe apă şi, în legătură cu compania din Batalionul 19 Vânători de Munte, să atace viguros cu direcția spre pod. După numai 100 de metri de mers, ruşii dezlănțuie un foc aprig din colhozul de la nord de punctul 50, unde noi am fost informați că se găsesc nemții, dar aceştia, de aseară, au şters-o spre sud, la piciorul pantei. Ruşii trag acum în stânga şi chiar în spatele Companiei Cercetare, care mai primeşte şi foc din față, din grădina pătrată. Situația este cum nu se poate mai critică.

Dau ordin Companiei Cercetare să se replieze om cu om pe locul de unde a plecat. Să fim bucuroşi dacă vom putea păstra poziția inițială, căci ruşii se strecoară acum prin şanțul anticar către Ciornaia, şi Compania Cercetare este serios amenințată să fie încercuită. Locotenentul Ionescu este însă mai dibaci şi se strecoară pe poziția inițială înainte de ajunge ruşii. A luptat pas cu pas cu grenade. Ruşii sunt aruncați înapoi.

Cald, cald, îngrozitor de cald. Cadavrele dospesc, colcăie, put îngrozitor. Doamne, adu mai degrabă noaptea! Suntem totuşi pe cale să închidem gâtul Ciornaiei, care a mai rămas numai de 3 km.

Pierderi:

Morți: soldat Serghie Gheorghe, ctg. 1936 – Compania 2; soldat Cârcu Vasile, ctg. 1939 – Compania 2; soldat Harțuchi Ştefan, ctg. 1933 – Compania 2; soldat Bănuțu Costache, ctg. 1934 – Compania Comandă, soldat Tobu Alexandru, ctg. 1937 – Compania Comandă.

Răniți evacuați: caporal Bărbulescu Constantin, ctg. 1936 – Compania 1; sergent Bobu Gheorghe, ctg. 1939 – Compania 1; caporal Mihai Nicolae, ctg. 1941 – Compania Comandă; caporal Tudora Gheorghe, ctg. 1930 – Compania Comandă; soldat Lebu Marin, ctg. 1938 – Compania Armament Greu;

Răniți neevacuați: soldat voluntar Pletea Gheorghe, ctg. 1937 – Compania 2; soldat voluntar Zwarincevski – Compania 1; fruntaş Beleagă Gheorghe, ctg. 1938 – Compania Armament Greu.

Bolnavi evacuați: soldat Robu Gheorghe, ctg. 1945 – Compania 1; sublocotenent (r.) Bulinaru Pompiliu – Compania Armament Greu; soldat Mândrican Ilie, ctg. 1935 – Compania 2; fruntaş Gădescu Aurel, ctg. 1937 – Compania Comandă.

Cu toate anomaliile dovedite şi plătite cu atâtea pierderi inutile, cei de la comandă nu se pot dezbăra de orgoliu, nu au destule decorații smulse din viețile bieților ostaşi. Din țară, de pe la Marele Stat Major şi Ministerul de Război, au năpădit comandamentele din Crimeea. Vin ca să-şi facă stagiul de trei luni, să-şi umple piepturile cu decorații, să fie propuşi la avansare „la alegere". La Simferopol sunt feriți de orice pericol şi au trai din belşug. În Crimeea este tare frumos, pot face plajă la mare. Ştiu, puturoşii, că bătălia Sevastopolului este pe sfârşite şi acum se înghesuie la pradă. Prin sugestiile lor... savante, pe care ai noştri de aici le iau de bune, vor, măgarii, să mai stoarcă din puțina vlagă, din puținul sânge ce au mai rămas ostaşilor!

Habar nu au de adevărata situație. Toți spun că ruşii fug din fața noastră, că nu mai avem în față decât o „perdea subțire", când, în realitate, ruşii au numeroase adăposturi întărite şi apărate cu multă îndârjire, pe care nici artileria grea şi bombardierele *Stuka* nu le-au putut distruge.

Şi, culmea obrăzniciei, tot ei ne acuză că suntem fricoşi! Unde eşti tu, Țepeş Doamne?...

Cald, îngrozitor de cald, nu putem sta nici pe colțurile de piatră, căci ne frig. Peste tot, mine bine ascunse, curse perfide. Ne lipseşte mult apa.

Ora 3. Primesc ordin să ne întindem spre dreapta şi peste Ciornaia, să luăm şi sectorul Batalionului 1 Vânători de Munte. Aceasta, până la ora 17.

La **ora 7**, divizia țipă la telefon că nu am schimbat încă Batalionul 1 Vânători de Munte. Cred că grupul, deranjat din somn, a încurcat-o, confundând ora 7 cu ora 17, uzând de un cod special pentru convorbirile telefonice.

Pe cei de divizie îi temperez repede şi greşeala grupului o voi drege cu un nou sacrificiu de sânge.

Sub văzul duşmanului, sub ploaie de bombe şi gloanțe, deplasez Compania 1 spre înapoi şi apoi spre stânga, iar Compania 2, înainte, spre dreapta, sub un foc ucigător.

După multă tocmeală, am luat în primire sectorul Batalionului 1 Vânători de Munte.

De-abia instalați în noul sector, primesc ordin să atacăm cu direcția nord-vest, pentru a cuceri punctul 701 şi podul (???) [aşa în original] de peste Ciornaia (care nu mai există!), aceasta în strânsă legătură cu Grupul 2 Vânători de Munte, care va ataca direct spre nord, atac „în evantai" (o nouă invenție a cărturarilor de la înaltele comandamente). Cum rămâne cu legătura? Este o completă anomalie. Acțiunea nu va reuşi, pentru că este descusută. Schimbarea sectorului deja am făcut-o cu pierderi inutile.

Un pluton l-am trecut dincolo de apă, în dreapta (din Compania 2). Cu restul, atac spre punctul 701. Progresăm însă foarte puțin de la nord-sud şi vest Novo-Şuli, de unde nemții s-au retras de mult şi acum şi de pe punctul 50.

Grupul 2 n-a mişcat deloc. Domnule Băjenaru, oi fi dumneata nepotul generalului comandant al Corpului de Munte, cum dai să se înțeleagă, dar prea o faci de oaie!

Opresc atacul în plin câmp, la îndemâna ruşilor. Nimeni nu vrea să ne înțeleagă că cazematele nu se pot cuceri cu pieptul. Că nu trebuie să ne cramponăm şi să persistăm în idei fixe.

Cucerirea podului şi a punctului 701 nu mai are nicio importanță în ansamblul operațiilor, când nemții operează cu atâtea mijloace tehnice puternice dinspre nord şi vest. Noi ne măcinăm ostaşii inutil. Numai aşa, ca să ne aflăm în treabă.

Pierderi:

Morți: soldat Ion Niculae, ctg. 1932 – Compania 2; soldat Dobre Florea, ctg. 1937 – Compania 3.

Răniți evacuați: căpitan Constantinescu Gheorghe – comandantul Companiei 2; sergent major Lăescu Alexandru – Compania 2; caporal Ştefan Ion, ctg. 1936 – Compania 2; soldat Geantă Mihai, ctg. 1935 – Compania 2; soldat Dinu Dumitru, ctg. 1932 – Compania 2; soldat Matei Gheorghe, ctg. 1935 – Compania 2; fruntaş Stroe Vasile, ctg. 1934 – Compania 2; soldat Țițu Cristea, ctg. 1934 – Compania 2; soldat Năstase Matei, ctg. 1934 – Compania 2; sergent Frâncu Constantin, ctg. 1929 – Compania 2; soldat Moşoiu Ion, ctg. 1931 – Compania 2; soldat Brumaru Ion, ctg. 1934 – Compania 2; fruntaş Grigoraş Sandu, ctg. 1934 – Compania 3; soldat Poşchină Dumitru, ctg. 1930 – Compania 3; caporal Pascu Niculae, ctg. 1934 – Compania Cercetare; soldat Eftimie Constantin, ctg. 1938 – Compania Cercetare; sergent major Florica Gheorghe, ctg. 1938 – Compania Comandă; fruntaş Bădiceanu Aurel, ctg. 1941 – Compania Comandă; soldat Sărăcuțu Dumitru, ctg. 1934 – Compania Comandă.

Răniți neevacuați: soldat Crăcuț Vasile, ctg. 1940 – Compania Armament Greu.

Compania 2, în cap cu comandantul ei, este acum decimată. Numai dacă voi mai primi ostaşi dinapoi mai poate fi pusă în picioare.

26 iunie. Ora 1,30. Lună plină, mare. Se vede ca ziua. Ruşii atacă mereu. Caută să se infiltreze prin labirintul de şanțuri în spatele nostru. Sunt extrem de agresivi şi pe deasupra turmentați de rachiu. Barăm şanțurile cu grenade. Concentrăm focul aruncătoarelor pe ei. Artileria [execută] trageri [de] oprire. Într-un ceas de luptă, ruşii sunt opriți şi aruncați înapoi. Luăm prizonieri. Le capturăm două auto cu tunuri anticar şi unul cu radiopropagandă (cu care ne-au amețit până acum). Prizonierii ne spun că au ordin să ne dea peste cap cu orice chip.

Şefilor le-a venit mintea la cap (cam târziu), îşi dau în sfârşit seama că atacurile noastre în acest sector n-au niciun rost. Primim ordin să ținem cu dinții terenul cucerit, deci, oleacă de defensivă. Aşa vă vrem, ştabilor...

Cald, cald, îngrozitor de cald. Bombardamentul avioanelor, foarte intens, nu-i slăbeşte deloc pe bieții ruşi. Fum, praf, foc, de-abia ne vedem unul pe altul. Zgomotul ne năuceşte. Ce-o fi pe bieții *cioloveci*!

Evrika! Primim ordin că la noapte vom fi schimbați: la dreapta, de Batalionul 1 Vânători de Munte şi de Batalionul 14 Mitraliere Divizionar, la stânga, de o companie din Batalionul 14 Vânători de Munte.

Ora 2,30. Începe schimbul. Ne înțelegem cu toții bine, afară de... țiganii din Grupul 2 Vânători de Munte, veşnic cârcotaşi (locotenentul Crăciun din Batalionul 1 Vânători de Munte).

Ora 3,20. Compania Cercetare este schimbată, şi tiptil, câte unul, se îndreaptă spre Karlovka. Avioanele ruseşti ne dau târcoale şi bombardează.

Răniți evacuați: soldat Barbu Ion, ctg. 1931 – Compania 2; soldat Bălaşu Vasile, ctg. 1928 – Compania 2; caporal t.r. Apostolescu Vasile, ctg. 1928 – Compania Comandă.

27 iunie. S-a luminat binişor. Companiile se îndreaptă pe mici pachete către locul hotărât pentru repaus. Îmi adun grupul de comandă şi hai la drum, după ei! Trecând platoul dealului, suntem prinşi în rafale de mitraliere. Cuvenitele culcări, salturi, fugă în zigzag, care acum sunt în reflex. Ajungem pe fund de vale, pe şosea, băgăm în priză directă şi, în plină viteză, ajungem plutoanele (ce nu face omul când merge înapoi, spre odihnă).

Trecem prin Ciorgun, apoi pe creasta de unde vedem, la stânga, cazemata în care am vieţuit aproape şase luni şi de care ne leagă atâtea amintiri. Pe locul unde a fost în timpul... defensivei Batalionul 23 Vânători de Munte, ne aşternem la odihnă.

Pe deasupra noastră trec 42 de bombardiere *Stuka*. Uriaşii cocori de oțel sunt în formație ca la paradă.

Începe căldura dogoritoare. Desfăşurarea bătăliei o vedem mai de departe, dar nu auzim bine. Ne curățăm de murdăria năclăită pe corpuri. Avem iarăşi mulți păduchi. Picioarele îmi sunt umflate şi ochii mă ustură cumplit. Am şi puțină febră.

Ne aşternem pe somnul binefăcător. După un somn adânc, către **ora 12**, ne trezim, ne îmbăiem şi ne punem pe scris la ai noştri de acasă.

Pe înserate, poşta ne aduce veşti din țară, de la familii. Le citim cu sete. Nu se aude pâs! Pe linia frontului, oarecare linişte. Avioanele ruseşti, cărora tare le place să opereze noaptea, ne mai vizitează. Ne culcăm liniştiți şi nu ne vine să credem norocul căzut pe noi.

28 iunie. Zi minunată, cu soare plin. Suntem ca nou-născuți. Recitesc scrisorile primite de acasă şi apoi răspund celor ce mi-au scris.

Profităm de fericita ocazie şi ne mai spălăm (nu strică). Cu sarongul înfăşurat peste părțile care nu este nevoie să fie văzute, mă întind la umbră. Maiorul Traşcu, ajutorul meu, pleacă în țară, la partea sedentară, i-a venit înlocuitor maiorul Moga (acesta a venit pentru stagiu şi nu pare că are de gând să facă mulți purici între noi.)

Mâine este ziua lui Traşcu. L-am felicitat şi sper că vine să-şi ia bun rămas de la fostul lui comandant aici, care l-a oblojit aşa de mult. Vom vedea...

Ora 16,00. Nu te încrede în fericire, căci e vis amăgitor...

Ordin: La ora 17, musai să fiu la grup în vederea atacului pentru mâine, sorocit...

Iau pe Băleanu şi agenții companiilor şi întins, la drum, pe cale întoarsă. La **ora 17,20** suntem acolo, unde ne aşteaptă generalul comandant al diviziei. Sunt pus la punct cu ce voi avea de făcut.

Către **ora 21**, îmi soseşte şi batalionul. Pe companii, ne dirijăm prin nişte viroage, de-a valma cu nemţii.

Multe auto, cu fel de fel de bazaconii pe care nu le-am văzut: tunuri de diferite forme şi calibre, aruncătoare de flăcări pentru distanţe mari etc. Se pregăteşte un atac grandios, formidabil. Se zice, atacul decisiv.

În timpul forfotelii, un glonţ, probabil rătăcit, mă plesneşte în umărul stâng. A venit pe lat, niciun bai; o mică vânătaie.

Ora 23,00. Suntem instalaţi pe baza de plecare la atac, amestecaţi cu nemţii care ne vor urma cu aruncătoarele de flăcări (noi nu avem aşa ceva... scule!).

Ordinul de atac îl scriu la lumina lunii, îl citesc tot pe lună plină. Toţi ştiu acum ce avem de făcut. Vom ataca ca prim obiectiv calea ferată din vale. Apoi, în piept, terenul stâncos, pentru a pune repede stăpânire pe punctul de referinţă 1687; apoi obiectivul 3, pentru a pune stăpânire pe punctul de referinţă 1673, trifurcaţia de drumuri. În legătură cu Batalionul 2 Vânători de Munte, la stânga, care se leagă la stânga cu Divizia 170 germană. La dreapta, vom avea Batalionul 23 Vânători de Munte, care va ataca pe panta nord-vest Novo-Şuli, unde se va opri. O bucată de vreme vom merge deci, descoperiţi la dreapta. Terenul din faţa noastră este extrem de greu, stâncos şi înţesat cu numeroase cazemate, cu dârzenie apărate. Ne cuibărim în nişte gropiţe, nu prea adânci, căci terenul este stâncos, granit.

29 iunie 1942. Ruşii, desigur, au simţit că le-o coacem, căci multe avioane brăzdează cerul şi aruncă paraşute cu pachete numeroase. Rachetele multicolore se încrucişează în văzduh. Câteva bombardiere ne mai aruncă bombe. Caut să aţipesc, dar nu-i chip. Bateriile de lângă noi trag cu nemiluita. *Flak*-urile scuipă foc rapid. Apoi, am şi oleacă de emoţie, ce să zic.

Ora 1,30. Pregătirea atacului, cu toate calibrele, începe instantaneu. Se cutremură pământul. Numai flăcări, un huruit formidabil. Nu ne mai auzim unul pe altul. Artileria *Nebel[werfer]*, cu şase ţevi la o piesă, intră şi ea în horă, cu ţipătul ei lugubru, înfiorător. Trag peste 1 000 de guri de foc, de la *Flak*-uri până la mortierele de 310 mm şi artileria ultragrea de 420 mm. Este un infern. Cea mai mare, mai grandioasă acţiune de foc de când s-a făcut lumea. Nimeni nu cred că o va putea descrie în toată grandoarea ei.

Ora 2. Intră acum în acţiune aruncătoarele de flăcări de lungă distanţă. La plecarea rachetelor, o mare de flăcări se face în jurul aparatelor. Un fâşâit de uragan. Un dispozitiv face explozie şi lichidul, sub mare presiune, se împrăştie între nemţii dinapoia noastră. Câţiva sunt prăjiţi. Avalanşa de foc continuă cu aceeaşi cadenţă şi intensitate. Parcă se întrec unii pe alţii care să tragă mai repede. Suntem de-a dreptul năuciţi.

Ora 2,30. Artileria lungeşte tirul. Atacăm. Riposta ruşilor este foarte foarte violentă. În calea noastră, zăgazuri de foc, de toate felurile. Din cazematele lor, bine întărite şi ingenios camuflate, trag nebuneşte. Într-un salt vijelios, suntem pe calea ferată. Când ajungem pe lunca întinsă, primim un foc extrem de violent din cazematele din dreapta. Suntem la îndemâna lor. Suntem ţintuiţi pe loc. Cerem repetarea focului de artilerie.

Atacul din stânga progresează, căci şi aici, ca şi la Fussteig Höhe, Batalionul 2 s-a agăţat remorcă de nemţi şi terenul din faţa lor este mai puţin prăpăstios.

Artileria trage masiv, dar prea lung şi nu prea face treabă acolo unde ne doare. Ruşii din adăposturile de sub stânci nici că se sinchisesc. Încercăm o manevră mai la stânga, care reuşeşte numai în parte, în această luncă în care ruşii ne scuipă în cap cu mitralierele.

Norocul ne ajută, căci, din stânga, apar patru tanchete germane care par că s-au rătăcit. Nemții, oameni cumsecade, trec înaintea noastră, ne deschid drumul şi astfel ne infiltrăm într-o viroagă. Am scăpat de focul năprasnic tras de ruşi în lunca blestemată. Compania 2 merge acum bine înainte, Compania 1, la dreapta, merge mai greu, dar va fi ajutată de Compania 2 care a ajuns pe un brâu al stâncilor, aproape de creastă.

Aviația aruncă acum bombe, în ras, în nasul nostru. Artileria, aşijderea, şi bine face. Ruşii au intrat în panică. Fug de colo până colo, complet dezorientați. Din peşteri încep să iasă ca şobolanii, căci artileria trage acum direct prin gura peşterilor.

Profităm de aceasta şi sus, repede, la creastă. Acum îi învăluim cu foc. Plutoane, companii de ruşi, cu mâinile ridicate, se predau. Mai trag pe ici, pe acolo câțiva politruci şi comisari, din hrube şi catacombe. Într-un mare bazin de apă potabilă pentru Sevastopol, acum transformat în fortăreață, găsim peste 30 de morți şi mulți răniți. Aici pare că s-a petrecut o dramă. Ostaşii ruşi au tras în politrucii şi comisarii lor, aceştia, în ostaşii lor. S-au măcelărit unii pe alții. Unii s-au ascuns sub maldăre de echipament şi fac pe morții. Am găsit „mărimi" de-ale lor, beți turtă şi făcând pe nebunii.

Treburile sunt acum tragicomice. Controlăm peşterile şi la fiecare pas dăm de *cioloveci* în situații şi poziții caraghioase. Îi scoatem de urechi la lumina zilei. Avem şi un maior cu cioc.

Într-o peşteră găsim urmele unui post de comandă de mare comandament, cu tipografie în regulă. Maldăre de hărți, documente, registre şi mult material de propagandă. Apoi, diferite alimente etc.

Companiile 1, 2 şi Cercetare, din prima linie, au atins obiectivul zilei la **ora 10,20,** mult mai repede decât se scontase.

Avem 373 de prizonieri din toate neamurile URSS-ului, echipament, armament şi muniție de tot felul.

S-au cucerit: 5 cazemate, 114 de bordeie întărite, 1 post comandă de mare unitate, 1 spital subteran, 1 garaj auto.

Capturi: 373 de prizonieri, 9 aruncătoare 82 mm, 7 aruncătoare 50 mm, 5 mitraliere anticar, 6 arme anticar, 8 mitraliere grele, 39 de puşti semiautomate, 11 puşti-mitralieră, 8 pistoale-mitralieră, 180 de lăzi muniție, 1 depozit alimente.

În fața noastră, valul de foc continuă cu vigoare. Ruşii sunt puşi în derută, în panică, şi aceasta trebuie exploatată. Este ziua decisivă.

Batalionul 3 Vânători de Munte a primit aici, la Sapun Gora, cheia Sevastopolului, cea mai grea misiune. Şi-a îndeplinit-o cu brio. Şi-a crestat pe răbojul faptelor de arme cea mai măreață, mai strălucită victorie de la începutul războiului până astăzi, 29 iunie 1942. Celor care mai trăiesc, le mulțumesc din toată inima. Celor care s-au săvârşit, prinosul meu de recunoştință nețărmurită. Toți m-au înțeles, m-au stimat şi toți m-au Onorat. [...]

Ostaşii s-au înțolit toți cu izmene, cămăşi, bluze, bocanci, toate nou-nouțe.

Fiecare ordonanță are pe lângă el unu-doi *cioloveci* prizonieri, pentru căratul bagajelor, adus apa, curățenie etc. Fiecare grupă, doi-trei ruşi pentru corvezi. Facem lux de personal de serviciu. Din alimentele capturate, trimitem şi la cei dinapoi câte ceva.

Din hrube, din cotloanele stâncilor, mai apar grupuri de ruşi, unii grav răniți, bieții. Îi îngrijim ca şi pe ai noştri.

De sus, privim pe şoselele de sub noi coloane lungi de prizonieri. Se scurg, încet, încet, spre înapoi. Ei au scăpat acum de mizeria şi pericolul morții şi se vor întoarce acasă, cândva.

Ostaşii mei, împreună cu prizonierii ajutori, înfulecă de zor şunca, untul şi conservele. Se înţeleg de minune, căci românul este aşa de blând, aşa de omenos şi bun la suflet. Ne pregătim pentru noapte. Ne vom odihni bine.

Pierderile de astăzi au fost totuşi dureroase:

Morţi: plutonier Dascălu Dumitru, Compania 2; soldat Cristea Marin, ctg. 1941 – Compania 2.

Răniţi evacuaţi: căpitan Burcu Dumitru – comandantul Companiei Cercetare; locotenent Roma Emil – Compania 1; sublocotenent Prunoiu Niculae, comandantul Plutonului 1 – Compania 1; sublocotenent Vlaicu Dumitru, comandant pluton – Compania Cercetare; sergent major Georgescu Marin – Compania Comandă; sergent major Mateescu Gheorghe – Compania 1; sergent Duicu Nicolae, ctg. 1932 – Compania Armament Greu; sergent Ilie Marin, ctg. 1936 – Compania 2; caporal Gogea Constantin, ctg. 1941 – Compania Armament Greu; fruntaş Mânecuţă Traian, ctg. 1934 – Compania Armament Greu; soldat Călin Niculae, ctg. 1930 – Compania Armament Greu; soldat Alescu Ion, ctg. 1936 – Compania 2; soldat Serdaru Ion, ctg. 1936 – Compania 2; soldat Florea Dumitru, ctg. 1937 – Compania 2; fruntaş Man Ion, ctg. 1937 – Compania 2; soldat Moldoveanu Avram, ctg. 1932 – Compania 2; fruntaş Călinoi Nicolae, ctg. 1934 – Compania Cercetare; soldat Drăgan Grigore, ctg. 1932 – Compania Cercetare; soldat Dumitru Alex., ctg. 1930 – Compania Cercetare; caporal Prăjişteanu Gheorghe, ctg. 1934 – Compania Cercetare; fruntaş Brezoianu Ion, ctg. 1934 – Compania 1; caporal Berchi Alex, ctg. 1932 – Compania 2; soldat Petre Andrei, ctg. 1939 – Compania 2; soldat Creţu Andrei, ctg. 1938 – Compania 1; fruntaş Colţea Dumitru, ctg. 1943 – Compania 1.

Răniţi neevacuaţi: fruntaş Parancea Simion, ctg. 1935 – Compania 1; plutonier t.r. Mănoiu Ion, ctg. 1935 – Compania 1.

Bolnavi evacuaţi: soldat Bălăşoiu Constantin, ctg. 1938 – Compania Comandă; caporal Iorga Dumitru, ctg. 1935 – Compania 1; caporal Hanganu Constantin, ctg. 1934 – Compania 3.

După atâtea pierderi, batalionul se poate numi acum companie. Din comandanţii de companie cu care am plecat, a mai rămas numai căpitanul Bondoc teafăr.

30 iunie 1942. Odată cu răsăritul soarelui suntem în picioare, după o noapte cu somn din plin. De pe colinele acestei cetăţi preistorice, privim jos în vale pe urmele unde am lăsat atâta sânge. Minunată privelişte, peste tot forfoteală, un du-te-vino, coloane, tancuri, artilerie, toţi grăbiţi spre înainte, spre victorie.

Vizităm acum pe îndelete hrubele, catacombele. Peste tot, urmele unei sângeroase drame. În faţa ameninţării noastre, s-au produs acte de nesupunere, de rebeliune şi atunci politrucii şi comisarii au trecut la represalii. În coridorul casei de apă, nici urmă de bombardament, doar cei peste 30 morţi, împuşcaţi aşa cum s-a nimerit. Am găsit perechi cu mâinile unul în gâtul altuia. S-au sfâşiat cu unghiile, cu dinţii.

Foarte mult material de propagandă, maşini de scris. Apoi un întreg arsenal de armament diferit. Ruşii au fost hotărâţi să păstreze cu orice sacrificiu această cetate-cheie a Sevastopolului. Mirosul de sânge şi carne arsă şi alte duhori persistă încă.

Astă noapte, ne-au sosit bucătăriile, cu mâncare caldă, gustoasă. Ne odihnim, ne ospătăm bine. Era şi timpul.

Aici, din vale în deal, căţăraţi pe stâncile prăpăstioase, Batalionul 3 Vânători de Munte a dus o luptă crâncenă de la ora 2,30, la ora 11, în ziua de 29 iunie 1942, a cucerit cazema-

tă cu cazemată, hrubă cu hrubă, metru cu metru. Această centură de stânci, în care ruşii şi-au pus toată nădejdea, a fost cucerită de Batalionul 3 Vânători de Munte din Braşovul Carpaților, care merită din plin să fie înscris într-o pagină din istoria neamului.

Ostaşii sunt acum tare mulțumiți, au dormit pe saltele de lână, rămase de la comisari, bineînțeles cu păduchi, dar nu-i bai, s-au înfrățit cu ai noştri.

Ora 12,00. Sunt chemat urgent la grup. Miroase a plecare. Cobor repede în vale. Într-o cazemată confortabilă, găsesc postul de comandă al grupului. Ordin: „Batalionul 3 Vânători de Munte se va pune imediat în marş pentru a ajunge cât mai repede la încrucişarea şoselei cu calea ferată (1 km sud-est satul Nikolaevska). Se va opri la 500 m înapoia Grupului 2 Vânători de Munte, unde se vor primi noi ordine".

Pe şosea, coloane germane, înghesuite, grăbite, într-un nor de praf, căci vântul bate din față.

La **ora 15,30** suntem pe linia ordonată, proptiți în Batalionul 4 Vânători de Munte.

Ora 18. Ordin să urmez progresiunea Grupului 2 Vânători de Munte către Monastirkî, trifurcația drumurilor de la punctul de referință 107.

Cu două companii în primul eşalon (Compania Cercetare, stânga, şi Compania 2, dreapta), în formație de apropiere, către obiectiv. În fața noastră, nemții încearcă cu tancurile să pătrundă peste ruşi. Se pare că nu prea au succes.

Compania Cercetare ajunge aproape de obiectiv, dar primeşte un foc violent din fața sa, de la dreapta, ba chiar şi din spate. Unde este Grupul 2 Vânători de Munte? Compania Cercetare aruncă înapoi pe ruşi şi se instalează peste noapte în tranşeele proaspăt făcute de ruşi. Compania 2 asigură dreapta, legătura cu nemții. Vom avea, deci, un front închegat.

Un glonț se înfige în pământ, la un metru de mine. Îl scot şi îl bag în buzunar. Compania 1 va face curățirea *ciolovecilor* rămaşi în spate şi care încă mai trag. Orbecăind prin întuneric, dau peste un adăpost fain, cu plasă acoperită cu buruieni. Înăuntru, o centrală telefonică cu tot dichisul. Becul electric ardea. Masa pentru seară, întinsă. Ruşii au fugit de curând de aici.

Îmi fixez aici postul de comandă şi, cu siguranța pentru noapte întocmită, ne odihnim bine. Patrulele din spate au adus o mulțime de *cioloveci* cuibăriți prin bordeie şi o mulțime de materiale, cai, căruțe etc.

1 iulie 1942. După o noapte agitată cu focuri din toate părțile, când se luminează, începem o curățire serioasă. În bordeie acoperite, bine camuflate, viperele stau la pândă înapoia liniilor noastre şi trag, trag când le vine la îndemână. Sunt politruci încarnați, amestecați cu femei furioase, sălbatice. Prin manevre iscusite, luăm cu asalt fiecare cuib de vipere, cu grenade, cu sticle cu benzină etc. Cu toate insistențele noastre, nu vor sau sunt împiedicați să se predea. Politrucii sunt în spatele lor cu pistolul.

Cu toată precauțiunea şi dibăcia ostaşilor mei, am totuşi şi pierderi.

Morți: sergent Joița Ion, ctg. 1938 – Compania Cercetare; caporal Țandară V., ctg. 1932 – Compania Cercetare.

Răniți evacuați: sergent Marin Alexandru, ctg. 1938 – Compania Cercetare; soldat Lupaş Ion, ctg. 1934 – Compania Cercetare; soldat Peter Alexandru, ctg. 1932 – Compania Armament Greu.

Toți *ciolovecii* care încearcă să ne facă sânge rău, încâlciți printre noi, sunt acum curățați şi avem linişte.

Privim marea de sub noi. La Sevastopol, în oraş, se dau ultimele lupte cu fanaticii.

În peninsula Hersones, ruşii opun încă o dârză rezistenţă. Toate mijloacele de foc sunt acum concentrate acolo. Avioanele *Stuka*, de la mică înălţime, îi bombardează întruna pe ruşi.

Este un iad!

Cerul absolut senin şi marea liniştită, albastră, frumoasă.

De-abia ne cuibărisem într-o vilă pe malul mării, cu paturi cu somiere, cu saltele moi, cu tot dichisul. Aici a fost postul de comandă al unor înalţi ştabi. Peste tot, mult material de propagandă ieftină, specific jidovească. Primesc ordin de întoarcere înapoia lui Windmühlenlhöhe. Vom fi aici la dispoziţia Diviziei 1 Vânători de Munte. Mai sunt încă cuiburi bine camuflate şi întărite din care fanaticii trag în cine nimeresc, mai de frică, mai din ură.

În peninsula Hersones, ruşii încă mai rezistă. Este îngrozitor de cald. Sevastopolul este învăluit de fum şi praf. Soarele de-abia se mai zăreşte. Un uruit continuu, îngrozitor. Portul şi oraşul sunt o mare de flăcări.

Suntem acum spectatori, ca la teatru, la una din cele mai puternice acţiuni de foc.

După 87 de ani, vestita cetate Sevastopol se prăbuşeşte[161]. Este în agonie. Din faptul dimineţii de 2 iunie, ora 4,30, i s-a pregătit pieirea. De la 2 la 7 iunie, artileria de toate calibrele, cu faimosul *Thor*, cu proiectile de 3 000 kg greutate, cu avioane, scară la scară, zi şi noapte, fără răgaz s-a pregătit atacul.

În zorii zilei de 7 iunie s-a dezlănţuit atacul sub avalanşele de foc ale artileriei şi aviaţiei.

Ora 16,30. Hura, hura! Sevastopolul a căzut. Pe Catedrala oraşului care, în parte, mai stă în picioare, se ridică stindardul german. În acelaşi timp, în acelaşi ritm şi la aceeaşi înălţime, scumpul nostru steag tricolor!

Suntem copleşiţi de emoţie, de fericire, de mândrie. După 6 luni de veghe în faţa cetăţii, după 24 de zile de lupte dârze, violente, uneori corp la corp, cu un inamic crud şi viclean, pe un teren extrem de greu, stâncos, împănat peste tot cu mine cu şiretenie ascunse, *Vânătorii de Munte români au învins* [subl. în original].

Acum 89 de ani (în anii 1853-1854 şi o parte din anul 1855), trei mari naţiuni, Anglia, Franţa şi Turcia, s-au bătut aici pe Valea Ciornaia, Balaklava, Inkerman, Sevastopol. Nu au învins. Pacea cu ruşii s-a făcut printr-un compromis, pe spinarea turcilor (turcul plăteşte).

Noi am învins. Net, fără tocmeală.

Ora 19,00. Un stol de 26 de avioane de recunoaştere zboară la 100-200 m deasupra noastră. Sunt ştabii din înaltele comandamente. Privesc de sus isprava noastră.

Soarele, un mare disc roşu închis, puţin violet, coboară în marea liniştită, obosită. Îl mai zărim din când printre limbile de foc şi fum.

În peninsula Hersones, ruşii mai rezistă cu dârzenie.

Întunericul se lasă încet, încet... Ne pregătim culcuşurile. Vom dormi pe... laurii victoriei. Vom dormi, cred, nelegănaţi.

Ora 23,40. Avioane ruse ne bombardează aprig, nu le băgăm în seamă. Pe la coloanele de artilerie din vale cred că i-au atins, căci auzim vaiete.

---

[161] Aluzie la asediul Sevastopolului din 1854-1855, operaţie din Războiul Crimeii (1853-1856). Rezistenţa rusă a fost înfrântă de forţele aliate – britanice, franceze, otomane, piemonteze – în septembrie 1855.

2 iulie 1942. Balaklava a căzut fără lupte serioase.

Agățați de stânci, ruşii sunt încă în peninsula Hersones.

Pe malul abrupt al mării, între Balaklava şi Sevastopol, între stâncile colțuroase şi peşterile săpate de valurile mării, sunt încă mulți ruşi, căpeteniile, fanaticii, comisarii, politrucii, care nu vor să se predea fie de frică, fie din... patriotism. Facem tot ce este omeneşte posibil să-i convingem să se predea, dar nu-i chip. Parlamentarii noştri, care se încumetă să coboare la ei, sunt primiți cu focuri de armă şi grenade.

În spatele nostru, în adăposturi bine ascunse şi întărite, grupuri de fanatici – între ei multe femei – stau la pândă şi trag nebuneşte cu pistoale automate, cu grenade şi chiar cu aruncătoare uşoare. Lupta cu aceştia este extrem de dificilă într-un teren atât de frământat şi cu atâta amestecătură de trupe, un fel de du-te-vino. Este mai greu să lupți aici, decât... cinstit, cu ruşii în față.

Pe drumurile dinapoia noastră, în vale, trec coloane nesfârşite de prizonieri în rânduri de câte 4-5-6, lungi de kilometri. Sunt escortați de câțiva germani călare. În aceste lungi coloane sunt amestecate jalnice epave, ostaşi tineri şi bătrâni, femei, copii, moşi de mult încărunțiți, cu boarfe în spinări. Este... armata Sevastopolului, în toată goliciunea ei, în toată descompunerea. Pe fețele lor livide, cu ochii rătăciți în fundul capului, se vede groaza adânc săpată de furia bătăliei care, de mai bine de o lună, i-a bântuit; de sus, de bombardierele grele, *Stuka*, din față şi din coaste, de feluritele guri de foc, zi şi noapte, încontinuu; din spate, împinşi de politruci şi comisari în vâltoarea luptelor. Înapoia lor, întinsul mării pe care mai sperau să scape în cele din urmă, dar şi această ultimă nădejde le-a fost răpită, căci avioanele şi artileria germană au distrus vasele care încercau să se apropie de litoral. Nici submarinele nu au fost cruțate. Puțini dintre cei... mari ai lor, poate au putut scăpa de mare... Se spune că amiralul Flotei Mării Negre, Kuznețov[165], şi un contraamiral sunt încă agățați de stânci în peninsula Hersones.

Ora 17,00. La postul de comandă al diviziei noastre a venit feldmareşalul von Manstein, avansat numai de câteva ore la acest grad de către *Führer*, prin telefon. Eram cu o parte din ofițerii mei în vizită la o baterie de artilerie grea adusă din Franța, când aşa, pe nepusă masă, a picat aici generalul von Manstein. Un ostaş german vine fuga şi îi raportează că este căutat la telefon de către *Führer*-ul Hitler (nici mai mult, nici mai puțin). I s-a comunicat că este acum înălțat la gradul de feldmareşal. Un ostaş din baterie taie repede dintr-o cutie de conserve semnele cuvenite (două țevi de tun încrucişate) şi, suindu-se pe un scaun, i le prinde pe epoleți şi îl îmbrățişează în numele *Führer*-ului[166].

A venit acum la divizia noastră să decoreze pe comandant cu „Crucea de Fier", clasa 1. Este un neamț zdravăn, înalt. Pare un om vesel, simpatic. Comandă acum Armata 11 în care suntem şi noi încadrați.

Ora 19,00. Alarmă! Batalionul meu trebuie să plece imediat, în pas alergător, către Beş-Koba, apoi de-a lungul litoralului la punctul de rezistență 142. Se zice că flancul stâng şi... spatele Diviziei 170 germane sunt periclitate.

---

[165] Nikolai Gherasimovici Kuznețov (1902-1974), amiral (1941), comandantul (comisar al poporului) Flotei Maritime de Război sovietice. Comandantul Flotei Mării Negre era amiralul (din 1944) Filip Sergheievici Oktiabriski (Ivanov) (1899-1969).

[166] Erich von Manstein (născut Fritz Erich von Lewinski) (1887-1983), feldmareşal german (1 iulie 1942), comandantul Armatei 11 (1941-1942) şi al Grupului de Armate Don (ulterior, Sud) (1942-1944). În memoriile sale, Manstein precizează că a primit mesajul de la Hitler privind avansarea în seara zilei de 1 iulie 1942, prin teleimprimator.

În mai puțin de 15 minute suntem încolonați, gata de marş şi apoi, repede, spre Beş-Koba.

Ora 22,00. Suntem în zona punctului de rezistență 142, în dispozitiv de apărare evantai. Focuri răzlețe, din toate părțile, în întunericul nopții. Jumătate de lună își va arăta fața peste 30 de minute.

La Hersones şi mai spre stânga, pe stâncile litoralului, un infernal bombardament de artilerie, de toate calibrele. Până şi *Nebel[werfer]* intervine. Sute de rachete, de toate culorile, brăzdează cerul. Este o feerie.

Batalioanele 2 şi 23 Vânători de Munte au rămas în urma noastră, cu grupul, şi ele aşezate în dispozitiv de apărare.

Un pluton din Batalionul 2 Vânători de Munte, scotocind prin bordeie, a fost... primit cu focuri violente şi are pierderi: 8 morți şi mai mulți răniți. În aceste bordeie erau mulți ofițeri şi multe femei, politruci, ofițeri care acum, la spartul târgului, se bat cu îndârjire, cu sălbăticie. Lipsa de prudență a celor din Batalionul 2 s-a soldat cu dureroase pierderi.

Am ațipit un ceas, într-o groapă umedă, cu miros suspect.

Apar zorile. Cred că situația nu este aşa de critică cum au văzut-o divizia noastră şi chiar nemții.

3 iulie. Malul mării este foarte abrupt, perete. Crăpături mari în stânci, apoi intrânduri în mare. La baza pereților de stânci, hrube, tuneluri, catacombe numeroase. Unele naturale, altele săpate recent. Plaja foarte îngustă, acoperită cu tufişuri dese şi o potecă îngustă, trece de la un ieşind în altul. În aceste hrube, catacombe, sunt instalate infirmerii şi chiar spitale, apoi sute, chiar mii de fanatici, majoritatea ofițeri, comisari, politruci. Mormane de răniți, în rănile cărora colcăie viermii. Movile de morți în descompunere, vedem de pe terasa de sus, sunt amestecați cu felurite boarfe (saltele, plăpumi, dulapuri, scaune etc.), unele fumegânde.

În spatele nostru, din tufişuri, din gropi, se trag focuri. Echipe cu grenade şi cu aruncătoare încep un adevărat război cu aceştia. Rând pe rând, cuiburile sunt lichidate. Pe răniți îi pansăm omeneşte, pe cei nevătămați îi adunăm şi le dăm apă (sunt morți de sete). Grupuri, grupuri, sosesc la postul meu de comandă, unde îi hrănim bine. Nu le vine să creadă omenia noastră. Pe femeile-ostaşi le separăm şi le trimitem la un colhoz apropiat, unde, între femei, se pot spăla şi odihni în linişte. Acestea la început erau foarte agresive, dar văzând omenia noastră, fețele lor încruntate s-au luminat. La unele, şiroaie de lacrimi le-au brăzdat fețele năclăite de sudoare şi praf.

Şi aici ostaşii mei dragi şi-au dovedit din plin noblețea rasei lor.

Între morți, găsim femei cu grenada într-o mână şi cu pistolul în alta. Luptele, volens-nolens, s-au dat corp la corp. Acum suntem prieteni.

Încet, încet, cu prudență, cu răbdare, terenul este curățat.

În aceste crâncene lupte au căzut:

Morți: sergent Tabacu Mihai, ctg. 1935 – Compania 1; sergent Stamate Gheorghe, ctg. 1933 – Compania 1.

Răniți evacuați: sergent Şontica Năstase, ctg. 1937 – Compania Cercetare; fruntaş Filcea Ion, ctg. 1934 – Compania 1; fruntaş Evolescu Petre, ctg. 1937 – Compania Comandă.

Răniți neevacuați: sergent Petică Ion, ctg. 1930 – Compania 2.

Bolnavi evacuați: soldat Sântion Liviu, ctg. 1930 – Compania 2.

Toți au luptat cu o bravură și răbdare fără seamăn, cu dușmani care nu cunosc nici omenia, care lovesc și atunci când li se întinde mâna, lovesc hain, pe ascuns, din spate și atunci când voiești să le vii în ajutor.

Capturi: 205 prizonieri, între care și un locotenent-colonel – ostași femei; 2 tunuri anticar; 15 pistoale-mitralieră; 1 pușcă a.c.; 6 aruncătoare 82 mm; 4 aruncătoare 50 mm; 5 căruțe; 1 bucătărie pe roate; 52 de puști simple; 16 puști semiautomate; 24 de lăzi cu muniție diferită; 6 căruțe speciale cu material transmisiuni; 8 șei; 108 măști de gaze; 86 de căști; 200 de unelte, lopeți mari, mici; Multe unelte mecanice diferite etc.

Ar fi fost mult mai bine ca această pradă de război să fi fost luată fără pierderi de oameni și de o parte, și de alta.

La Hersones se mai dau încă lupte înverșunate. Germanii au concentrat toată artileria pe această mică peninsulă.

Din coloanele de prizonieri pe care le escortează nemții, mulți... dezertează la noi. Au mirosit că suntem mai omenoși.

4 iulie. Vreme minunată, cald, foarte cald. Briza mării, atât de liniștită, ne mai răcorește totuși.

Trecem acum la lichidarea plajei. Numeroasele hrube, peșteri, catacombe, tuneluri săpate în malul stâncos al mării sunt încă ticsite de inamici. Pe câțiva ostași mai inimoși îi coborâm pe frânghii, la gura hrubelor, ca să-i îndemne pe ruși să se predea. Sunt primiți cu focuri de armă și grenade. Bietul soldat Ciucășel Alexandru, ctg. 1934, cunoscut ca un om cu mult suflet, tare milos, care s-a cerut să coboare jos în peșteri, să-i îndemne pe *cioloveci* să se predea, este omorât mișelește. Ca să-și arate buna intenție, a coborât descins și fără armă, cu o batistă albă într-o nuia. Hainii nu i-au înțeles omenia.

Vrând-nevrând, suntem nevoiți să trecem la măsuri mai forte. Treaba nu este ușoară. Prin flăcări, cu focuri de mitralieră încrucișate, grenade lansate cu cabluri, sticle cu benzină etc., căutam să-i intimidăm, să-i facem să iasă din catacombe. Le trimitem și mesaje în limba rusă.

La început, răspund cu foc, apoi, încet-încet, încep să iasă la lumină. Pe câțiva din ei îi trimitem înapoi, să le spună că noi le vrem binele etc. În sfârșit, după multă tocmeală, au început să se predea. Cei mai mulți sunt grav bolnavi, căci patru zile au băut numai apă de mare; mulți răniți, cu rănile pline de viermi. Spun că nu s-au predat, căci au fost ținuți sub teroarea câtorva comisari etc. Sunt într-un hal nemaipomenit de murdărie.

Coborâm și noi în vizuini. Mintea omului nu poate cuprinde ce am văzut aici: mormane de morți, răniți muribunzi, răniți care nu se pot mișca etc.

Cu foarte mare greutate putem să-i ridicăm sus, pe mal. Pe răniți îi pansăm, îi hrănim omenește și îi evacuăm la spitale. Pe cei valizi îi punem să se spele, să se curețe. Sunt toți plini de păduchi.

Într-un adăpost au fost găsiți pitiți un colonel și șase ostași. Au fost și ei aduși la postul meu de comandă, acum instalat într-o frumoasă vilă pe malul mării.

Maiorul Trașcu Petre, cu o întreagă suită de la trenul regimentar, cu toți plutonierii majori, în păr, au venit să ne vadă. De mult nu le-am văzut fețele. Ne-au adus o mulțime de bunătăți. Între altele, și un butoi de 50 de litri de bere „Bragadiru", ce mi-a fost trimis prin avion de tatăl meu, din București. Întindem masă mare. Maiorul Mitică Mazăre dă cep butoiului, căci este priceput în așa ceva. Începem bairamul. Colonelul rus prizonier este invitatul nostru la masă. Când i-am oferit stacanul cu bere, la început s-a codit, apoi a

tras o duşcă până la fund. „*Haroşe pivo*" (bună bere), ne-a spus el tare mulţumit. În geanta lui am găsit o hartă în care dispozitivul batalionului nostru, de pe înălţimile Ciorgun, era perfect trasat, afară de locul rezervei, pe care ruşii au tras cu nemiluita atâtea proiectile. Am reconstituit că regimentul pe care îl comanda a luptat multă vreme cu noi. Am fost faţă în faţă, duşmani. Acum suntem prieteni, culmea, ştia şi cum mă cheamă pe mine etc. Este un bărbat frumos, înalt, cu o voce de bariton.

În toiul veseliei, intră buluc în cameră un subofiţer neamţ, cu pistol-mitralieră, şi se adresează rusului: „*Paidiom*" (haide). Oaspetele se îngălbeneşte ca ceara şi se uită la mine îndurător. Din ordinul meu, Băleanu îl scoate în brânci pe neamţul obraznic, care, împreună cu alţii, conducea un convoi de prizonieri şi aflase că la noi se găseşte un prizonier „de soi". Rusului i-a venit inima la loc şi am continuat bairamul în deplină veselie. Din convoiul neamţului, au şters-o la noi cinci rusnaci.

Capturile zilei: 68 prizonieri – între care 16 femei-ostaşi; 3 infirmiere (sistriţe).

Armamentul şi muniţiile nu le-am scos din catacombe. Am aruncat pe ele benzină şi le-am dat foc. Morţii de acolo au trecut prin crematoriu şi aerul s-a purificat.

5 iulie. Astă noapte ne-au vizitat avioane zice-se americane.

Bombele aruncate au căzut departe de noi.

Din largul mării s-a apropiat un vas cam la 10 km, a tras câteva lovituri, apoi a şters-o. L-am botezat „Vasul Fantomă".

Aceeaşi poveste, curăţirea terenului. Privim marea liniştită până hăt, departe.

Comandanţii de grupuri şi divizie au plecat la Livadia să-l felicite pe feldmareşalul von Manstein pentru avansare. Când mulţimea de ofiţeri erau adunată în marele hol al palatului, fost al ţarilor Rusiei, pe la ora 16, după o masă copioasă, ca din senin au apărut şase bombardiere americane care au aruncat bombe grele cu duiumul. Din fericire, numai două bombe au căzut mai aproape.

Geamurile palatului au fost făcute ţăndări. Mai multe auto de lux, care se găseau în parcul palatului, au fost făcute praf. Au fost ucişi vreo 12 şoferi germani şi răniţi alţi vreo 35.

Cei din interiorul palatului s-au ales numai cu spaima. S-a dovedit, o dată mai mult, că ruşii au un serviciu de spionaj şi informaţii foarte bun, sunt maeştri.

Dârzenia *ciolovecilor* din catacombe şi de prin bordeie a mai scăzut. Din informaţii, cei care mai rezistă au instrucţiuni ca, în timpul nopţii, să se strecoare în masivul păduros dintre Aluşta–Bahcisarai–Şan-Eli–Alma [astăzi, Kaştanove]–Beşui, unde sunt adevărate lagăre de partizani bine organizaţi şi înarmaţi. Au acolo şi un aeroport. De altfel, în fiecare seară, către ora 20,00, un avion rus face naveta între Taman şi Şan-Eli.

Am pus acum aruncătoarele grele în poziţii, astfel încât să poată trage în gurile peşterilor şi tunelurilor. Efectul a fost bun, căci după câteva lovituri se aud ţipete. Sperăm că vom reuşi să isprăvim această poveste care ne produce atâtea pierderi şi ne face atâţia nervi. Cadavrele în descompunere put îngrozitor. Cum mai pot trăi oare cei din catacombe între cadavre, fără apă, fără hrană?

Spre dimineaţă, un vas de război s-a apropiat din nou de coastă, cam la 10-12 km, a tras câteva lovituri şi apoi a şters-o. Probabil că vor să mai pescuiască de pe mare ce le-a mai rămas.

Nemţii au mai adus lângă noi o baterie de coastă de mare calibru, căci în peninsula Hersones, ruşii încă mai rezistă.

Nădejdea că nu vom mai avea pierderi a fost spulberată, căci şi astăzi nu am avut noroc.

Morți: caporal Ilie G. Niculae, ctg. 1930 – Compania Armament Greu.

Răniți evacuați: Buciumeanu Longhin, ctg. 1936 – Compania Cercetare.

Capturi: 46 de prizonieri de elită, unul şi unul; armament şi material transmisiuni între care şi un aparat radioemisie complet.

6 iulie 1942. Ora 6,00. Ordin de plecare, vom părăsi marea atât de liniştită şi frumoasă. Vom face cale întoarsă prin locurile pe unde ne-am bătut năprasnic, prin locurile prin care, [timp de] peste şase luni, am ținut cu dinții fiecare bucățică de pământ cucerit, prin locurile pe care le-au stropit cu atâta sânge, peste locurile unde-şi dorm somnul de veci atâția scumpi dintre ai noştri! Din aceste locuri ne-am repezit cu ardoare, cu elan, peste Fusteig Höhe–Sapun Gora, unde Batalionul 3 Vânători de Munte, de la poalele Carpaților din Braşov, rupe ultimele rezistențe mai serioase şi deschide drumul Sevastopolului. Aici, la Sapun Gora, batalionul meu săvârşeşte cea mai strălucită faptă de arme. Pe diadema Batalionului 3 Vânători de Munte se încrustează cel mai de preț nestemat. Susurul apei Ciornaia, pe care o străjuieşte Sapun Gora, va şopti, veacuri de veacuri, va spune lumii viitoare toate actele de bravură, de abnegație, pe care scumpii mei ostaşi le-au dovedit aici, pe aceste meleaguri, departe de patrie, departe de căminul lor.

Vom mărşălui către Ciorgun–Uppa–Biiuk-Siuren, unde vom cantona peste noapte. Avem până acolo 56 km şi tare este cald şi ostaşii sunt sleiți de puteri. De-abia am mers 2 km şi căldura ne dogoreşte cumplit.

În drum, întâlnesc pe locotenent-colonelul Citirigă, comandantul grupului, care mă invită să merg cu el să vizităm Sevastopolul. Prin Hersones, pe malul mării, avem până acolo 16 km.

Pe şoseaua asfaltată, cu multe găuri făcute de artilerie şi de *Stuka*, mergem destul de repede. În dreapta şi stânga şoselei, multe cadavre, unele carbonizate, altele în completă descompunere, care put îngrozitor. Sute de autovehicule de toate felurile, răvăşite, tancuri, şi germane, şi ruseşti, baterii de artilerie de toate calibrele şi felurile, într-un cuvânt, mase de oțel claie peste grămadă, cai morți, căruțe etc. Sunt vestigiile formidabilei bătălii ce s-a dat aici timp de peste o lună. Este ceva care cu greu poate fi descris.

Intrăm în oraş. În dreapta, un vast cimitir care înainte trebuie să fi fost frumos orânduit. Acum este complet răvăşit de proiectile şi de tancuri. Nici morții nu au fost cruțați. I se spune „Cimitirul italian", aici au fost îngropați cei căzuți în Războiul Crimeii în anii 1853-1854 [1853-1856]. Piemontezi, francezi, englezi. În piața din fața Clubului cadeților marinei, într-un fost frumos parc, în amfiteatru, o impozantă clădire puțin ruinată. Un uriaş soclu de marmură pe care a fost statuia imensă, durată din bronz, a lui Lenin, cu multe şi interesante basoreliefuri. Acum este sfărâmată şi împrăştiată prin parc. Două mâni uriaşe ies din asfaltul de lângă soclu. Trecem apoi spre portul militar. Trebuie să facem adevărate escaladări, căci străzile sunt barate de dărâmături. Şi aici în port, totul numai ruine. În apa mării, o mulțime de epave. Oraşul, aşezat pe mai multe coline, pare să fi fost mare, frumos, impozant. Acum este ruină. Câteva golfuri intră adânc în uscat. Valurile Mării Negre, *Ciornoe More*, cum spun ruşii, tălăzuiesc acum liniştite malul şi par mulțumite că au scăpat de urgia bătăliei.

O mulțime de femei, bătrâni şi copii scormoneşte acum prin dărâmături şi adună ce brumă mai găseşte.

Miroase tare a fum şi a carne prăjită.

Aici a fost nu de mult cetatea inexpugnabilă Sevastopol. Un ostaş german ne spune că peste 10 minute se va arunca în aer o clădire mare, pentru a se deschide drumul, să fim atenţi. Nu le-a ajuns nemţilor cât au dărâmat?

Peste puţin timp, îmi ajung batalionul şi mergem mai departe spre Karlovka–Ciorgun, prin care acum trecem ca vodă prin lobodă, prin locuri pe care le cunoaştem aşa de bine. O luăm prin satul Ciorgun şi mă opresc la cazemata în care cinci luni am vegheat zi şi noapte. Cazemata este acum pustie, răvăşită. Aici ne-am oţelit, ne-am călit. Aici ne-am împletit atâtea gânduri şi am scris sincere, frumoase pagini, pentru dragii mei ostaşi, aici am suferit, dar am şi nădăjduit pentru zile mai bune. Putem circula în voie, nu trebuie să ne pitim, căci moartea nu ne mai pândeşte la fiecare pas. Privesc cu emoţie în această bombă umedă, întunecoasă.

Doamne, câte gânduri şi necazuri ne-am împletit aici! Cât de măreţ, de frumos ne-am sudat aici sufletele răvăşite de atâtea şi atâtea griji şi necazuri! Cu câtă înfrigurare aşteptam zorii zilelor după nopţile atât de lungi şi reci! Cum aşteptam aici nopţile cu lună plină, căci ruşilor tare le plăcea întunericul ca să ne poată lovi! Câte gânduri au plecat de aici către ai noştri dragi de acasă în cele 167 de nopţi şi zile (23 decembrie 1941-7 iunie 1942).

Mă despart totuşi cu greu de această hrubă întunecoasă. Trecem peste înălţimile 70-80, unde Batalionul 3 Vânători de Munte şi-a înscris o glorioasă pagină pentru istoria neamului, în ziua de 20 decembrie 1941, când s-a săvârşit bietul sublocotenent Pitiş Dumitru şi locotenentul Bolându Iosif etc.

În vale, pe apa Ciornaia, vedem satul Karlovka. Lăsăm în dreapta Dealul Capelei, cu mausoleul piemontezilor, răvăşit de bombe. Pe aceste locuri, am arătat lumii întregi ce ştim şi ce putem.

Coborâm repede spre Kucika şi Uppa. În cimitir la Kucika morţii noştri sunt aliniaţi ca la paradă. În bătaia soarelui, crucile de la capetele lor strălucesc. Ne descoperim. Gândurile noastre bune şi lacrimile noastre fierbinţi sunt tot ce le putem lăsa lor, morţilor dragi şi scumpi, pe care îi părăsim acum. Ei ne privesc pe noi, mai norocoşi ca ei, care am văzut victoria aşa de mult visată împreună.

La Uppa, luăm masa de prânz şi ne odihnim două ceasuri. De aici ni se încolonează şi trenul de luptă. Plouă cu găleata, aşa, din senin. Prin noroiul până la genunchi, ajungem seara târziu la Biiuk-Siuren, unde cantonăm sub cerul liber, uzi leoarcă. Renunţăm la masa de seară şi, trudiţi, ne aşternem pe un somn adânc.

7 iulie. În faptul dimineţii, pe o vreme minunată, o întindem la drum. Cald, cald, învălmăşeală. Trupele victorioase se întorc de la Sevastopol şi toţi românii şi nemţii se grăbesc să ajungă pe locurile destinate pentru odihnă.

Trecem prin Bahcisarai, vestită reşedinţă a hanilor Crimeii. Pe şoseaua asfaltată, ne îndreptăm spre munţi. Prin văi, prin minunate livezi, ne îndreptăm spre satul Beşui. Când se înnoptează, ajungem într-o întinsă şi frumoasă livadă plantată cu piersici şi străbătută de un pârâiaş limpede şi rece. Ne instalăm bivuacul. Marşul pe o căldură înăbuşitoare a fost foarte greu. Odihna este binevenită. Mă supără tare o măsea şi falca dreaptă este tare umflată. Am febră pronunţată. Băleanu sforăie de rupe pământul.

8 iulie. După un marş în suiş, ajungem în satul Beşui, în creierul munţilor Iaila. Deşteptii noştri de la comandamente au socotit că timp de mai bine de un an nu am fost

destul de hărțuiți, nu suntem destul obosiți. Trebuie acum să cutreierăm munții, să... prindem partizani. Asta ne mai lipsea nouă.

Cuvânt de ordine: „Nicio treabă cu partizanii, îi vom lăsa în plata Domnului." Am avut norocul să scăpăm teferi din vâltoarea luptelor, ar fi stupid să ne curățăm acum războindu-ne cu niște nenorociți. Să poftească domnii din comandamente să se războiască cu ei.

Satul este locuit numai de tătari. Este o așezare înstărită, cu minunate livezi de pomi fructiferi de tot felul, culturi de tutun, prisăci cu mulți stupi etc.

Locuitorii sunt tare gălăgioși, dar foarte ospitalieri. Ne îndoapă cu lapte, unt, smântână, miere, fructe etc. Tătarul unde locuiesc, deși pare tânăr, are opt copii și este foarte mândru de ei și de hazaica lui. Este starostele acestui frumos și pitoresc sat.

Aici este o companie de tătari localnici, echipată în uniforme germane. Sunt mândri în uniformele lor, vor să se arate bățoși, dar caracterul oriental se vede de la distanță, nu par deloc că se îndeamnă la treabă. Căpitanul, comandantul lor, mi se prezintă scurt și ține morțiș să mi se pună la dispoziție cu... trupele lui. Îi promit că voi ține seama de forțele lui.

După oboseala drumului, ne odihnim bine, pe o vreme așa de minunată. Încet, încet, ne soseşte şi trenul de luptă, care, din cauza lungimii etapei, a înghesuielii și a terenului accidentat, a mers foarte greu.

Cum se înserează, un avion, zburând foarte jos, ne dă târcoale, aruncă rachete și face fel de fel de semnale luminoase. Am crezut că este un avion de-al nostru, dar tătarii mă lămuresc: este un avion rusesc, care în fiecare seară, la ore fixe, alimentează partizanii cu hrană, muniții și ordine.

În munți, deasupra satului, la punctul numit Alma, care în limba tătară înseamnă măr, ca și în limba maghiară (frați de... cruce, s-au întâlnit și aici), partizanii au amenajat un mic teren de aterizaj și au, tot aici, un puternic lagăr fortificat etc.[167]

10 iulie. „Nu te încrede în fericire, că e vis amăgitor".

În timpul nopții, primim ordin: „Batalionul 3 Vânători de Munte se va pune în marș în zorii de 10 iulie pentru a ajunge cât mai repede la... Biiuk-Siuren" etc. Deci, cale întoarsă acolo de unde, la 7 iulie, am mărșăluit cu greu până aici, la Beşui. Fericirea, bucuria noastră au fost de scurtă durată.

Neghiobii de la corpul de armată și divizie și-au adus aminte acum că de la Biiuk-Siuren trebuia să mergem, nu pe șosea, ca oamenii, ci pe crestele munților, către Aluşta-Simferopol. Volens-nolens, stânga-mprejur. Boii din comandamente nici acum nu s-au lecuit de brambureli.

Înainte de a se lumina, îmi încolonez batalionul înjurând printre dinți pe cei mari. Ce este interesant e că tot ei țipă, se zborșesc la noi.

Mă așez solid pe călcâie, pun în funcție radio „G", iau legătura cu corpul de armată de la Simferopol. Nu vreau să vorbesc decât cu generalul comandant, atât și nimic mai mult. Trepăduşii n-au încotro și mă pun în legătură cu generalul Avrămescu, moşulică al nostru, om de ispravă, de omenie și bun la suflet.

După ce-i spăl cum se cuvine subalternii, îmi promite că-mi va trimite autocamioane de la corpul de armată pentru a-mi transporta batalionul până la Biiuk-Siuren.

[167] Pentru ziua de 9 iulie 1942 nu există nicio însemnare.

Ajungem în şoseaua asfaltată, dau repaus ostaşilor care sunt tare obosiți de atâtea tracasări. Nu vom mişca de aici niciun pas până nu vin cele 30 autocamioane promise.

Ora 9,30. Camioanele sosesc. Este bine să te răţoieşti din când în când la ştabi. Bieții căiuți, ei vor merge pe jos, cu prietenii lor, conductorii de la samarele cu mitraliere, armament greu, muniție, alimente. Ce vină au ei dacă ştabii sunt neghiobi, nărozi? Îmbarcarea este la **ora 10,30.** În primele autocamioane, plutonul transmisiuni cu Băleanu, apoi, pe rând, în ordine, companiile de puşcaşi; la coada coloanei, Compania Armament Greu.

În drumul spre Bahcisarai, după numai patru kilometri, un neghiob de şofer, căruia i-a căşunat să se ia la întrecere cu ai lui, desigur beat, a vrut să depăşească camionul din capul coloanei, pe care l-a izbit şi l-a răsturnat în şanțul şoselei. Rezultatul: 19 ostaşi răniți mai grav, 4 răniți mai uşor. Locotenentul Băleanu, plutonierul sanitar şi un sergent s-au ales numai cu spaima şi câteva cucuie în cap. Într-un cuvânt, plutonul de transmisiuni mi-a fost desființat. Ce nu a putut să facă inamicul atâta amar de vreme, a completat nemernicul de şofer.

Îmi fac acum reproşuri că, voind să-mi scutesc ostaşii de obstacole, am apelat la transportul auto. Tot mai bine era *per pedes apostolorum*.

Dau o fugă la Simferopol să văd ce se poate face, măcar provizoriu, cu măselele care mă supără îngrozitor şi-mi dau febră până la 40°. O injecție, câteva calmante şi fuga înapoi! La căderea nopții, îmi găsesc batalionul cuibărit în corturi, prin grădinile satului Biiuk-Siuren, adică acolo de unde plecaserăm acum trei zile după ce terminaserăm răfuiala de la Sevastopol. Aceasta numai din cauză că boii de la comandamente nu vor să-şi frece puțin mințile, nu vor să-şi mai deschidă ochii somnoroşi, împăienjeniți de băutură. Înghit în sec, înjur şi mă cuibăresc şi intru în cort. Ostaşii dorm duşi, bieții, cred că şi ei, ca şi mine, au blagoslovit pe deştepții din Comandamente pentru înțeleapta lor rânduială.

11 iulie. Ne pică generalul comandant al diviziei. Îl caută pe locotenent-colonelul Citirigă, comandantul grupului, care a rămas rătăcit pe la Bahcisarai. Se supără foc că nu-l găseşte şi ne ia pe noi în... răspăr. Veşnică poveste: „Capra bese, oaia o pate!".

După ce pleacă generalul, hop că vine Citirigă. Se supără şi el că nu l-a găsit ştabul şi-şi varsă focul pe noi: „Este ora **7,00.** De ce nu sunteți adunați, cum am ordonat?", apoi şi-a luat valea, spunându-mi că se întoarce imediat. Până la **ora 9,00** am ținut batalionul adunat, cu samarele şi şeile pe cai, pe un soare dogoritor. Şeful nu se arată. Dau ordin să se ridice samarele şi şeile de pe cai şi ostaşilor repaus la umbra pomilor.

Ora 11,30. Soseşte Citirigă, iarăşi se supără că nu ne găseşte adunați. Îl temperez însă repede. Ne ține un discurs aiurit.

Ora 13,00. Pe îndelete, ne punem în marş. Soarele arde, arde. Tocurile bocancilor se afundă în asfaltul topit. Comandantul diviziei iarăşi dă peste noi. Este încă tot supărat.

„– Ce-i debandada asta, maior Scârneci? (nu-mi mai spune acum Vasile, căci treaba la Sevastopol am terminat-o). De ce sunteți numai în cămăşi şi cu căştile atârnate de brăcinar? etc. De ce nu mergeți în cadență?"

Mergeam aşa de frumos, ostaşii erau veseli, în cămăşile albe ca neaua (capturate recent la Sevastopol), cu mânecile suflecate. Nemții de prin sate ne admiră, căci de la ei am luat sistemul... moda. Ştabul însă nu vrea să ne înțeleagă.

I-am răspuns ritos:

„– Domnule general, în căruțe avem mantale, n-ar fi bine să le îmbrăcăm?"

Ştabul a sărit în sus, mânios. S-a urcat în auto şi a şters-o. „Du-te, neică, să te duci, pân' te-oi vedea rob la turci."

Trecem prin satele Foti-Sala [Fotîsala, astăzi, Golubinka] şi Kokos [Kokkoz, astăzi Sokoline]. În stânga se văd înalte coline de granit şi calcar, cu sute, poate mii de cuiburi de vulturi. Deranjați de noi, unii îşi iau zborul cloncănind sinistru. Ne cobesc oare a rău?

Doamne, feri!

Se lasă întunericul. Suntem în satul Gavra. Bivuacăm într-o frumoasă livadă, cu pomi cu rodul în plin pârg, în marginea satului. Un pârâiaş jucăuş, cu apă limpede de munte, ne astâmpără setea. Regiunea prin care am trecut este minunată cu munții ei stâncoşi, tăiați în terase largi, unde sălăşluiesc mii de vulturi, unii mari cât curcanii şi cu gâtul golaş, ca ei.

Livezile cu pomi fructiferi sunt frumos aliniate şi îngrijite.

Sus, în munte, este... patria partizanilor, foarte bine organizați şi ajutați de populația din satele din vale. Ei dau atacuri numeroase pe comunicații. Au ce au mai cu seamă cu nemții.

Ne luăm măsurile de siguranță pentru noapte şi apoi ne pregătim pentru culcare. Un avion rus trece pe de asupra noastră şi aterizează undeva, în lagărul partizanilor. După un ceas se întoarce spre casă... Şi-a îndeplinit misiunea.

Maxilarul drept mă supără tare. S-a umflat şi de-abia mai văd cu ochiul respectiv. Am febră, nu pot închide ochii toată noaptea. Este a doua noapte fără somn.

12 iulie. Ora 4,00. Ne aşezăm în sectorul de luptă cu multă chibzuială şi atenție. Începem pe îndelete să scotocim văgăunile, acoperite cu hățiş ca peria de des. Căutăm acul în carul cu fân. Dă, Doamne, să nu-l găsim. De altfel, conform ordinului ce l-am dat, suntem pisici cu clopoței şi avem grijă să-i facem atenți pe partizani. Cred că şi ei ne-au înțeles, căci nu se leagă de noi. Partizanii au multe iscoade prin sate. De sus, de pe înălțimile colțuroase, văd desigur mişcările şi intențiile noastre. Dispun de mijloace optice şi material de transmisiuni din belşug. Sunt şi foarte bine înarmați. Cu cât urcăm mai sus, cu atât terenul este mai încâlcit.

Punga de puroi de la măsele creşte. Am febră şi frisoane. Medicul căpitan Giurcan insistă să merg la Simferopol, la spital, căci de nu, va fi bai. Îmi este totuşi greu să-mi părăsesc acum ostaşii, mai cu seamă că treaba cu partizanii este tare complicată.

În sfârşit, m-am hotărât să plec. Este extrem de cald.

La spitalul român din Bahcisarai nu găsesc pe nimeni ce mi-ar fi de folos, căci, fiind duminică, doctorii sunt plecați la *spazier*[168]. Merg la spitalul german, unde găsesc un tehnician dentist care-mi spune că... socoteala fiind foarte gravă, trebuie să merg de urgență la spitalul din Simferopol. N-am încotro şi o întind la drum. Se face bine noapte şi nu mai pot fi primit aici la spital. Încă o noapte de chin.

13 iulie. Mă prezint la spitalul român dis-de-dimineață, ca să apuc la coadă. Aceeaşi poveste: trebuie scos din gură tot ce este os, afară, bineînțeles, de maxilare (atât ar mai lipsi), şi aceasta foarte urgent. Din maxilarul inferior drept țâşneşte puroiul ca dintr-o sondă în erupție. Medicul dentist Duca, care mă operează, se minunează de aşa bogăție. Nu mai văzuse aşa ceva. Mi s-a scos în fine tot, măsele întregi, colți. Gura mi-a fost complet

[168] *Plimbare* (în lb. germană, în original).

devastată. Acum sunt bâlbâit. Trebuie să merg însă la spitalul german, căci la al nostru nu se fac decât extracții.

Pentru astăzi mi-ajunge cât am pătimit.

14 iulie. Mă prezint scurt la clinica germană, care este instalată într-un fost teatru. Aici, numeroşi dentişti, unul şi unul, în halate albe şi curate. Sunt aliniați nemțeşte la scaunele lor. Peste tot, perfectă ordine şi curățenie. Sunt luat repede în primire. Prin gură îmi trec fel de fel de soluții. Trec din scaun în scaun, ca pe bandă rulantă. Sunt toți foarte amabili şi şugubeți. Mi se iau cuvenitele măsuri pentru proteze etc.

Le spun că sunt tare grăbit, căci mi-am lăsat batalionul prin coclaurile munților şi vreau neapărat să fiu cât mai repede la unitatea mea. Nemții îmi promit că în cel mult două zile voi fi gata. Mi se recomandă să nu mănânc decât lichide. Chiar dacă aş pofti solide, n-aş putea mesteca.

Mă întorc la Mariano, mă odihnesc bine şi mănânc... lichide. Cei de la trenul meu regimentar mă răsfață ca pe o lăuză.

Aştept cu nerăbdare să pot fi în rând cu lumea.

15-16 iulie 1942. Nemții m-au aranjat fain, sunt acum ca un ginerică... tânăr, frumos. Nu-mi vine să-mi iau ochii din oglindă! Pot deschide pliscul fără teamă de ruşine, căci ce rău este să poți vorbi numai puțin, cum nu-mi este felul.

Mă plimb acum mândru pe *Corso*, la Simferopol, merg la *kino* şi teatru, unde programul este mai mult de *varieté*, care este foarte bine interpretat şi jucat. Unul din cele mai slabe numere ar face furori la Bucureşti. Ce bine este să fii la oraş, între lume care forfoteşte de colo până colo!

17 iulie. Musai să merg din nou la clinica germană, căci proteza de jos mă cam supără. Nemții mi-o ajustează şi acum totul este în ordine.

Sunt invitat la masă la divizie. Mă odihnesc bine la Mariano, căci diseară trebuie să fiu *fresh*. De astă dată cu *Ford*-ul de 8, dichisit mai acătării, mă înființez la popota diviziei. Chef la toartă, fiecare... invitat este în *dublé*, cu hazaica respectivă. Din nefericire, eu sunt stingher, căci în scurtul timp cât am stat aici nu am avut timp să-mi fac priză. Fac curte pe rând hazaicelor şi observ că am oarecare trecere, căci fiind ars de soare, cu fața şi cu mâinile aspre, cu îmbrăcămintea oarecum diferită [de] a celorlalți comeseni, rusnacelor le plac astfel de indivizi. Le dau fel de fel de bancuri, le povestesc că sunt comandantul unui submarin, că am colindat, pe sub apă, toată coasta Caucazului etc. Cu poveştile mele, am impresia că le-am dat gata. Ce folos, căci spre ziuă, perechi-perechi, braț la braț, au plecat toți la casele lor. Eu am rămas de unul singur, mofluz. N-am priză şi pace.

Mă întorc la Mariano şi mă pregătesc de plecare. Camarazilor le duc o veste bună, vom pleca în concediu. Ostaşi, ofițeri, subofițeri, câte 20 de zile.

18 iulie. Cu *Ford*-ul meu mustăcios şi săltăreț, hai la drum să-mi caut batalionul, să-l mai văd, să le împărtăşesc şi lor vestea bună: plecăm în concediu! Nu-mi vine să cred şi nu voi crede cu adevărat decât atunci când voi ajunge între ai mei, la Braşov, pe care de 15 luni nu i-am văzut şi, Doamne, prin câte am trecut în aceste luni grele şi lungi.

Dinspre Sevastopol se scurg lungi coloane de prizonieri, mii şi mii. Este cald, foarte cald. Şoseaua de asfalt frige. Este presărată pe toată lungimea spre Sevastopol de prizoni-

eri căzuți, unii în șanțurile drumului, sfârșiți de oboseală din cauza insolației, de foame și mai cu seamă de sete (5-7 zile au băut numai apă din mare). Cei care nu mai pot merge, unii în agonie, sunt pe loc împușcați de subofițerii nemți care-i escortau călări. O parte din prizonieri, care nu mai puteau merge, erau târâți de camarazii lor mai voinici. Prin satele pe unde treceau, femeile și copiii le aduceau apă. Se repezeau grămadă pe căldările cu apă, se sfâșiau între ei, înnebuniți de sete și puțini se puteau alege cu o gură de apă, căci din cauza furiei lor, apa era aproape vărsată pe drum. Între prizonieri sunt din toate neamurile Asiei și, ce este curios, mulți negri, cu părul perie creț, și buzați. Este un spectacol groaznic, jalnic, înfiorător.

Domnilor nemți, ai lui Goethe și Beethoven, de ce sunteți așa de nemernici? Unde este *Kultur*[169] cu care vă lăudați? [...]

Spre seară, îmi găsesc batalionul în creierul mulților, între Beșui și Alușta. Sunt toți sănătoși și voioși. Nicio pierdere, nici de-o parte, nici de alta. „Consemnul" s-a executat întocmai. Ai mei s-au purtat aidoma carabinierilor din opereta lui Offenbach. Bravo vouă, feciori!

Cei din Batalionul 2 Vânători de Munte au vrut să fie mai exigenți și au avut pierderi. Au intrat într-un câmp de mine pe care ai mei au știut să-l ocolească. I-au făcut atenți pe cei din Batalionul 2, dar aceștia nu i-au luat în seamă.

Bravul, neînfricatul locotenent Cocoș, un foarte bun camarad, a fost răpus în acest câmp de mine. Medicul maior Mailat, voind să-i dea o mână de ajutor, a fost rănit grav împreună cu alți patru ostași.

Îmi adun batalionul, le dau vestea bună. Concediul și apoi drumul în vale, la șosea. Adio partizani, rămâneți sănătoși și voioși.

Spre ziuă, ajungem la Mariano, căci am mărșăluit rapid, să nu ne mai prindă ocara ștabilor.

19 iulie. Semnez biletele pentru concediu pentru ofițeri, subofițeri și ostași, operațiune care-mi face o deosebită plăcere și bucurie. Îmi fac și eu bagajele, căci biletul de concediu este asigurat. Îl expediez pe valetul meu Sima cu trenul.

20 iulie 1942. Ora 3,30. Se crapă de ziuă. Cer senin, cu răcoarea dimineții. Cu *Ford*-ul, care acum se cheamă „Tiribomba", trec repede peste cei 1½ km care mă despart de Simferopol. La postul de comandă al diviziei, mă așteaptă căpitanul Evolceanu care a făcut rost de un *Horch* tare și iute. Trebuie să mai așteptăm pe locotenent-colonelul german Schmidt, care, și el, merge în concediu, dar la... Berlin. Neamțul întârzie și noi tare ne grăbim. În sfârșit, după 20 de minute, apare neamțul, cam pe două cărări și foarte bine dispus, căci a făcut cu ai lui chef toată noaptea, de bucurie că pleacă acasă.

Hai la drum! *Horch*-ul se înfige năprasnic la drum. Traversăm Simferopolul, pustiu la această oră. Pe șoseaua liberă, în aerul rece al dimineții, zburăm cu 80-90 km pe oră, îndreptați spre poarta Crimeii, Perekop. Trecem repede prin orășelul Djankoi, prin care anul trecut, prin octombrie, după ce am forțat poarta Crimeii pe la Ghenicesk, ne-am îndreptat prin lupte năvalnice spre inima Crimeii și apoi spre Sevastopol.

Trecem istmul Perekop, căruia i se mai spune „malul tătarilor", cu întărituri mari de lut pe o adâncime de 12 km și lat de 10 km. Aici, întinse cimitire de tancuri, tunuri și

[169] *Cultură* (în lb. germană, în original).

diferit armament. Sunt vestigiile bătăliei date de nemți, opt zile şi opt nopți, la sfârşitul lui octombrie anul trecut.

Ieşim din Krîm şi pe şoseaua de pământ, ca o curea bine întinsă, acul kilometrajului nu scade sub 80 km. Către **ora 9,30**, trecem Niprul. La **ora 10,00**, suntem la Herson, unde facem plinul de benzină din bidoanele de rezervă. Gonim pe întinsa câmpie a Ucrainei şi la **ora 12,00** intrăm în oraşul Nikolaev [Mikolaiv], aşezare frumos orânduită pe limanul râului Bug şi litoralul Mării Negre.

Aici sunt vestitele şantiere pentru flota de război. În cale, în docuri, un imens cuirasat pe care ruşii n-au apucat să-l termine. Nemții lucrează acum de zor la el ca să-l termine, să-l pună pe apă. Nu-i pentru cine se pregăteşte, ci pentru cine se nimereşte!

„Crucea Roşie" şi-a instalat aici un frumos cămin. Suntem invitați de două doamne cochete, faine să luăm masa aici, dar politicoşi, refuzăm căci ne grăbim.

Pe podul de vase trecem Bugul. Punem roțile *Horch*-ului în Transnistria, care acum face parte din țara noastră. Este oare adevărat? Sau nemții vor să ne momească? Pentru sacrificiile pe care le-am făcut cot la cot cu ei, mai bine ne-ar recompensa cu întregirea Ardealului nostru drag, pe care ei, în 1940, ni l-au ciuntit, în cârdăşie cu ungurii şi cu ruşii.

În satul Varvarovka [Varvarivka] ne oprim la un han a cărui firmă, în româneşte, este încadrată în culorile scumpei noastre Patrii. Pe stâlpul din fața postului de jandarmi şerpuiesc tot culorile țării noastre. Suntem deci în România[170]. Un sentiment de emoții, de mândrie, ne furnică trupul.

Înainte, spre Odessa, peste câmpia întinsă şi mănoasă a Transnistriei. Trecem prin locurile prin care ostaşii noştri români s-au bătut cu ardoare pentru cucerirea Odessei. Pe aici au pierit mulți foarte mulți. Cimitirele sunt mărturie.

Ora 14,20. Intrăm în acest mare şi frumos oraş Odessa.

Prin cartierul industrial, o mulțime de fabrici de tot felul. Pădure de coşuri fumegânde. Uzinele „Reşița" şi-au instalat deja firma pe mai multe din fabrici.

Trecem prin două centuri de baricade, formate din mormane de vagonete, cazane uriaşe, cisterne şi multă fierărie de tot felul. Pe aceste baricade au luptat cu îndârjire fără seamăn muncitori din fabrici, cot la cot cu ostaşii şi marinarii sovietici. Au fost şi multe femei între ei. Au rezistat câteva săptămâni.

Ni se urăşte mergând prin acest vast cartier de fabrici. Ajungem, în sfârşit, în centrul oraşului, feeric luminat, cu toate că războiul nu s-a terminat. Circulație mare pe străzi. Tramvaie, autobuze, birje, multă, multă lume, în special parte femeiască tânără. Se vede oarecare destrăbălare, promiscuitate.

Sunt urmările foamei, mizeriei, ale războiului.

Tragem la Hotel „Bucureşti", care, pe vremuri antebelice, trebuie să fi fost frumos, de primul rang, acum devastat de mobilier şi lenjerie. Suntem totuşi foarte mulțumiți că avem apă să ne curățăm praful de pe noi, după cei 700 km de drum, într-un timp record, fără nicio pană. Halal *Horch*, halal şofer!

Ne dichisim frumos şi apoi, eleganți, ieşim în oraş. Pe străzi, prin localuri, forfotesc femei, vânzători de carne vie, afacerişti suspecți. Au năpădit aici lăcustele, şacalii din toate colțurile României. Se fac acum, pe întrecute, afaceri grase, veroase, în această nouă pro-

[170] De fapt, Guvernământul Transnistriei (zona dintre Nistru şi Bug nu a fost anexată de către România, ci doar „administrată").

vincie proaspăt bântuită de calamitățile războiului. Trocul este în floare, talcioc, la fiecare colț de stradă. Mergem la gară să facem rost de bilete pentru vagonul de dormit, aşteptăm trei ore pe un domn numit Boca, căci el este matadorul pentru această treabă. Pentru noi însă nu se găsesc locuri de odihnă în vagoanele cu paturi, ele sunt rezervate grăsunilor cu influență, oamenilor de afaceri, corbilor care plătesc şperțuri grase. Locurile din vagoanele de dormit, pe care le-am plăti ca oricare, nu sunt de nasul nostru. Începe să pută. Cangrena afacerismului a prins şi în această armată de funcționari de curând veniți aici. Din nefericire, se văd şi ofițeri făcând afaceri necurate.

Cu această şleahtă de tâlhari cred guvernanții noştri că vor putea face o cinstită, sănătoasă administrație în această nouă provincie? Greşeala care s-a făcut după 1918 cu Basarabia, Ardealul şi Bucovina se repetă aidoma. Toate lepădăturile au fost trimise aici, toți mucoşii care-şi iau titluri şi aere de directori, inspectori etc. Doamne, Doamne, pentru cine şi pentru ce ne batem şi ne vom mai bate încă? Pentru ce a curs atâta sânge din trupurile atâtor bravi şi cinstiți ostaşi?

Ne întoarcem în oraş, plini de scârbă şi de îngrijorare. Vacarmul, dezmățul prin localuri şi pe străzi, sunt în plin. Pleava, împinsă de vântul prostiei de dincolo de Prut, îşi face datoria.

La restaurantul hotelului, sorbim o ciorbă suspectă, proastă. O plătim cu patru mărci, ceea ce înseamnă 240 de lei. Ne culcăm şi adormim cu griji pentru biata noastră țară.

21 iulie 1942. Ora 8,15. Suntem în trenul accelerat Odessa–Bucureşti, într-un compartiment numit de clasa I, care se deosebeşte de clasa a III-a numai prin scrisul de pe vagoane. Suntem înghesuiți ca sardelele şi începe să fie căldură înăbuşitoare. De la ferestrele celor două vagoane de dormit se văd capete buhăite, blegi, scoase la aer curat. Sunt căpățânile afaceriştilor... vrednici.

La Tighina vor să ne deparaziteze, să nu cumva să trecem în țară păduchii recoltați pe front. Le dăm cu huo! Încercăm să schimbăm în lei mărcile cu care ne-au plătit stăpânii, dar nu-i chip. Trebuie să mergem în oraş, cale destul de lungă, la administrația financiară şi, fiind ora prânzului, riscăm să nu găsim funcționarii care se ocupă cu schimbul şi, întorşi la gară, să nu mai găsim trenul nostru, să rămânem aici încă 24 de ore. În gară este un ghişeu unde nemții îşi schimbă mărcile şi în dolari, dacă vor. Era aşa de greu să se facă şi pentru noi aşa ceva?

Trecem Nistrul, Prutul. Lăsăm Iaşiul, luminat *à giorno*. Adormim în capul oaselor pe banca tare a vagonului clasa I.

22 iulie. Ora 8,40. Suntem în gara Ploieşti. Mă despart de camarazii colonel Dămăceanu [?], maior Evolceanu şi alții. Sunt acum locotenent-colonel[171], avansarea am aflat-o din ziare pe peronul gării Odessa.

Schimb trenul, pentru Braşov. Pe Valea Prahovei, peste Predeal, Valea Timişului, nu mă satur privind. Câte locuri atât de cunoscute, legate de atâtea amintiri!

Ora 14,00. Sunt între ai mei dragi şi scumpi (cât de repede m-a împins dorul de casă). Soția mea, Mioara, este bine sănătoasă şi voinică, Ancuța s-a făcut mare şi tare frumoasă, Răducu, un vlăjgan cât un munte. Mai să nu-i mai cunosc după 15 luni de când am plecat dintre ei! [...]

[171] În documente este consemnată data de 18 iulie 1942 pentru avansarea la gradul de locotenent-colonel.

Zilele sunt aşa de scurte şi trec aşa de repede. Mă năpădesc oaspeţii care-mi răpesc din timpul atât de preţios. Aş vrea să fiu numai între ai mei, să lucrez, să lucrez în tihnă, să facem planuri pentru viitor. Cât este de bine să dormi într-un pat moale, curat, în căldura familiei tale, să te ospătezi pe îndelete la masa ta, cu ai tăi, în jurul tău.

Când mă gândesc că, în curând, toată această fericire se va sfârşi.

Şi Braşovul mişună de învârtiţi şi afacerişti. Unii se căinează, bocesc şi fac totul ca să nu fie trimişi pe front.

Merg la Bucureşti să văd cel puţin mormântul scumpei mele mame, care, acum de peste patruzeci de zile, s-a prăpădit biata, fără să o văd, fără să mă vadă. La 8 iunie, când am fost anunţat că este în agonie, eram prea încleştat cu duşmanul în faţa Sevastopolului, prea legat de ostaşii mei, şi nu-i puteam părăsi în preajma biruinţei, în iureşul bătăliei, când ei aveau atâta nevoie de sprijinul meu. Mi-am înfrânt dragostea şi iubirea de mamă şi am dat ascultare datoriei de ostaş. Am presărat lacrimi şi flori pe mormânt.

Bucureştii colcăie de lume, de lume indiferentă, indecentă, aiurită. Mulţi, mulţi tineri berbanţi, învârtiţi, clienţi buni ai bodegilor, restaurantelor şi lupanarelor. Nemţii au mare trecere pe lângă jupânesele noastre. Doamnele de la Patronaj au deschis şi slujesc în restaurante elegante, de pe urma cărora profită şi băneşte, şi... trupeşte (cele mai coapte, bineînţeles). Berbanţii le dau târcoale. Sunt toţi porniţi pe căpătuială şi ghiftuială. Este o furie ca şi cum s-ar apropia sfârşitul pământului.

Evreii, deşi sunt puşi la popreală, îşi fac totuşi treburile liniştiţi, nici că le pasă. „Naţionalizarea" avuturilor lor a fost un bun prilej pentru căpătuirea multor „patrioţi", constituiţi în paravane.

Bulevardele sunt ticsite de gură-cască şi haimanale.

Câtă deosebire între cei de aici şi vrednicii, cinstiţii ţărani de pe front!

Întâlnesc aici pe generalul Vasiliu-Răşcanu, care, în dorinţa de a pleca împreună înapoi pe front, îmi ordonă (este comandantul meu de divizie) să-mi prelungesc concediul cu cinci zile. Ce bine, căci cele 20 de zile au trecut ca vântul! Mă întorc deci la Poiana Braşovului, între ai mei dragi. [...][172]

25 august 1942. Fericirile nu au fost niciodată nici eterne, nici de prea lungă durată. Concediul s-a sfârşit.

După un „bun rămas" de la ai mei dragi şi de la prieteni, „călătorului îi stă bine cu drumul".

Ora 20,00. Cu un *Ford* robust, iute, bine condus, împreună cu comandantul meu de divizie, plecăm din Braşov.

Zburăm pe şoseaua şerpuită către Predeal–Sinaia–Ploieşti, unde, la **ora 22,00**, cinăm la restaurantul „La Berbec".

Ora 22,40. Iar la drum, repede, repede spre Tecuci–Bârlad.

26 august 1942. Ora 4,00. O puternică zguduitură ne trezeşte din somn. Şoferul Balca, după o noapte de mers continuu, a adormit la volan doborât de oboseală. Maşina s-a proptit cu fuzetele într-un ţăruş, pe care providenţa l-a pus acolo, l-a încălecat frumos şi, peste o grămadă de pietriş, autoturismul s-a oprit pe o rână. O punem din nou pe roate. Din fericire, niciun bai. Pe drumeagul pe care o luasem, la 300 m, o râpă adâncă, iar la

[172] Pentru perioada 23 iulie-24 august nu există însemnări în jurnal.

1 km, un stâlp de fier, indicator de trecere peste calea ferată. Printr-o minune, mașina a înghețat în locul cel mai nimerit. Și aici ne-a păscut norocul. Avem numai câteva cucuie.

Răsare soarele. Suntem pe undeva pe lângă Bârlad. Repede înainte.

Ora 12,15. Suntem la Tighina, după ce trecem în fugă prin Chișinăul ruinat de bombe și de ruși în retragerea lor pripită, în parte și de evrei.

Ora 12,40. Suntem la Tiraspol, am trecut Nistrul. Ne oprim la Comandamentul Armatei 4, care a luat de curând ființă sub comanda generalului Constantinescu-Claps[173], care, foarte amabil, ne invită la popota lor. Aici întâlnesc pe vechii camarazi, locotenent-colonelul Tache Teodorescu și locotenent-colonelul Mișu Lăzărescu. Ne cunoaștem de peste 20 de ani. Ne punem pe un mic chef și pe șuete. Fiind foarte cald, lăsăm mașina să se odihnească și noi tragem un pui de somn.

Ora 18,00. O întindem din nou la drum. Val-vârtej trecem prin satele Ucrainei, apoi, repede spre litoral.

Ora 2,00. După miezul nopții suntem la Odessa. Poposim tot la Hotel „București". Dăm o raită prin restaurantul hotelului, care și la această oră este ticsit de lume. Aici mai funcționează și un local de noapte, putea să lipsească așa ceva? Hotărâm să plecăm la ora 5,00, deci haide la culcare.

27 august. Ora 10,00. Am fost cam leneși, ne-a furat somnul. Ba generalului îi arde să meargă la poștă, să expedieze o mulțime de telegrame în țară, de unde de-abia am plecat. În sfârșit, la **ora 10,30**, ne luăm calea. Ajungem la Nikolaev, unde înfulecăm ceva la iuțeală, apoi, cu 70-80 km pe oră, către Herson.

Ora 13,30. Trecem Niprul. Spre seară, Perekop–Djankoi. Suntem iarăși în Crimeea.

Ora 21,30. Intrăm în Simferopol. Timp de parcurs record: în două zile, Brașov–Simferopol, am mâncat 1 650 km. Halal autoturism, halal șofer!

Am ajuns deci de unde am plecat. Să mai spună cineva că pământul nu este rotund!

Facem o plimbărică prin oraș, unde întâlnim multe cunoștințe, apoi la culcare.

28 august 1942. Facem o vizită la popota Diviziei 4 Vânători de Munte, a generalului Manoliu, cu secundul său, generalul Mociulschi, unde suntem bine ospătați cu felurite gustări faine.

Spre Karasubazar, unde suntem la **ora 11,00.** Aici mă despart de general, căci postul de comandă al Diviziei 1 Munte este acum aici. Mulțumesc frumos generalului pentru prelungirea concediului și pentru că m-a adus așa de bine la datorie.

Cu o altă mașină a diviziei, pe șoseaua asfaltată, trec prin Starîi Krîm, unde găsesc un grup de comandă înaintat al Diviziei noastre.

La Blij-Baibuga [astăzi, Blijne] (2 km nord-vest Feodosia) îmi găsesc batalionul de curând sosit aici, de la Mariano. Este instalat cu două companii pentru paza litoralului, între Sidjeut–Sarîgol (aproape de Feodosia), o companie la Vladislavka [Vladislavivka] pentru paza căii ferate, o companie în rezervă la Blij Baibuga. Postul de comandă la Dalnîie Kamîșli.

În batalion, debandadă, destrăbălare. Toți comandă. Au dărâmat regimul vechi, crezând că nu mă mai întorc. Cei nou veniți, maiorul de rezervă Moga și căpitanul Andrei,

[173] Constantin Constantinescu-Claps (1884-1961), general de corp de armată (de armată, 1944), comandantul Armatei 4 (1941-1943).

s-au înscăunat la comanda batalionului şi îi freacă pe cei vechi şi sunt în goană după capturi. S-au format bisericuţe etc. Într-un cuvânt, au dărâmat cam tot ce reuşisem să clădesc în batalion.

Între cei vechi şi cei nou veniţi (ofiţeri, subofiţeri şi chiar soldaţi) nu s-a sudat nicio legătură. Bravii mei ostaşi, cu care 15 luni am stat cot la cot, inimă la inimă, m-au privit cu multă bucurie.

Am strâns chinga, am înfipt pintenii şi am pus rânduiala cuvenită. Pe maiorul Moga l-am trimis la vatră, acasă, la Giurgiu, pe ceilalţi i-am luat de urechi.

29 august. Locotenent-colonelul Citirigă pleacă în concediu. Iau deci comanda Grupului 1 (Batalioanele 2 şi 3 Vânători de Munte). Postul de comandă este instalat într-o frumoasă vilă, cocoţată pe un deal, cu un întins parc în jur şi cu plantaţii de viţă, cu struguri tare gustoşi, aromaţi. Este puţin izolată, în afara oraşului Feodosia. O minunată privelişte se deschide spre oraş, spre port, şi peste întinsul Mării Negre.

Profit de ocazie că am ajuns mare şi îmi aduc tot batalionul meu în Feodosia, după ce, cu ostaşii de la comanda grupului, am amenajat două mari clădiri din oraş, cu tot dichisul. Lumină electrică, apă curentă, băi, bucătării etc. Ofiţerii, subofiţerii şi toţi ostaşii sunt tare mulţumiţi şi fericiţi, căci trăiesc în mod civilizat. Se plimbă seara pe *Corso* la braţ cu *hazaice*, merg la *kino* şi la teatru etc., căci, deh, suntem acum la oraş, prima dată de la începutul războiului.

La popota instalată într-un mare şi frumos salon, angajăm o bătrânică, fostă bucătăreasă la nu ştiu care prinţ de pe vremea ţarilor. Angajăm trei fetişcane frumuşele, isteţe, curate, care ne servesc la masă, dichisite, cu şorţuri albe şi bonete puse pe-o sprânceană. Sunt şi ele mulţumite, căci le dăm o mică leafă, mâncare pentru ele şi pentru familiile lor. La masă, bucate alese, foarte bine pregătite de bucătăreasă, ca pe vremea ţarilor. Vin bun, muzică bună. La bucătăriile companiilor, am angajat de asemenea bucătărese bune, care pun toată inima la treabă, căci ostaşii noştri sunt buni la suflet şi de omenie. Suntem şi noi „domni" acum, căci destul am sălăşluit prin hrube umede, în mizerie, cele 15 luni de zile.

Aproape toţi, ofiţeri, subofiţeri şi ostaşi, au câte-o aleasă a inimii, cu care, între ora 18-21, se plimbă mândri pe *Corso*. Se laudă fiecare cu ce a cucerit şi tachinările nu lipsesc.

Mă bucură aşa de mult traiul bun şi voia bună a lor.

În fiecare zi, înainte de prânz, facem baie în mare şi ne prăjim la soare pe plaja noastră, la Sarîgol. În sfârşit, ne scoatem pârleala pentru atâtea amare luni de mizerie.[174]

9 septembrie. La comanda Grupului 1 Vânători de Munte se prezintă colonelul Mitică Mavrichi (Citirigă a rămas în ţară). Este vechi vânător de munte, vechi camarad şi prieten bun. Mă bucură mult venirea lui aici. Îi predau comanda grupului.[175]

25 septembrie. Nemţii nu ne văd cu ochi buni aici în Feodosia, la oraş, căci ai noştri au mai multă trecere pe lângă rusoaice şi tătăroaice. Cu populaţia civilă, în general, ne înţelegem mai bine ca ei. Comenduirea lor ne caută nod în papură, ne face fel de fel de şicane, mai cu seamă de când caporalii mei, Buşcă şi Cristea, amândoi parlagii (belitori de

[174] Pentru perioada 30 august-8 septembrie 1942 nu sunt însemnări.

[175] Pentru perioada 10-24 septembrie 1942 nu sunt însemnări.

vite la abator), le-au făcut oleacă de harachiri, cu briceagul la burtică, la doi agenți ai comenduirei nemțești. Ca să nu pună gheara pe ei, s-au camuflat și apoi repede i-am trimis în concediu.

Primim ordin să părăsim sectorul și orașul Feodosia, căci nu-i de nasul nostru.

Ne vom deplasa mult spre dreapta, cu postul de comandă în satul Otuzî [astăzi, Şcebetovka]. Vom schimba Batalionul 14 Mitraliere Divizionar (locotenent-colonel Zărnescu) în sectorul Koktebel (inclusiv), Kozî [astăzi, Soniacina Dolina] (inclusiv), cam 30 km de litoral, destul de greu de păzit din cauza naturii terenului și a partizanilor, care mișună prin cotloanele stâncilor și prin pădurile dinapoia noastră.

Ne punem din nou pe muncă, amenajăm cantonamentele în sate, construim cazemate pe malul mării și rețele de sârmă ghimpată, drumuri, băi, cuptoare pentru deparazitare etc. Construim, construim mereu să întâmpinăm iarna cu sobe în cazemate și cu provizii de lemne.

Încep ploile de sfârșit de toamnă, reci, plicticoase. Noroiul este până la genunchi.[176]

6 noiembrie 1942. După ce, de bine, de rău, ne-am gospodărit, alt ordin de la ștabi (cei de la divizie se plictisesc și se joacă de-a ordinele). Trebuie să predau subsectorul unei companii din Batalionul 23 Vânători de Munte și la stânga să mă întind spre Feodosia, înglobând peninsula Ivan Baba și golful cu același nume și apoi până la Capilii [?], înglobând satul Sultanovka. Altă muncă, alte lucrări noi, alte amenajamente și vremea acum ne este împotrivă.

Îmi mut postul de comandă la centrul sectorului, în satul Koktebel. Avem acum de apărat în sector de 35 km, socotit cel mai activ. Efortul de apărare al Diviziei 1 Munte, tot pe capul nostru, săracii. Muncim din greu să ne punem la punct și aici.

Avem totuși timp pentru nunți, cununăm, botezăm, conchiste, bairamuri, vizite la vecini, banchete cu ștabii etc. Nu este dracul atât de negru cum l-am bănuit.

Ne-am gospodărit și aici bine. De nu le-ar da în gând ștabilor să ne mai mute de colo până colo.

Rușii cam trag de pe mare cu tunuri grele. Bombele, din fericire, cad și explodează mai multe în apa mării. Bieții peşti! Ce vină or fi având ei?

Avioanele ruseşti ne vizitează des. Trec pe deasupra noastră grăbite, aruncă bombele cam anapoda, când în apă, când pe bazarul, talciocul din Feodosia, unde văd mare mișcare. Îi curăță mai mult pe ai lor, bieții.

Noi însă nu e prea sinchisim, căci este o așa de mare deosebire față de ce-am pătimit în fața Sevastopolului timp de șase luni. Suntem călîți din plin și acum ne prinde bine.[177]

20 decembrie. După vânturile năprasnice care-ți taie răsuflare, este acum un ger sec, aspru. Tătarii spun că așa ger nu s-a pomenit de acum 80 de ani (aici sunt tătari care numără peste suta de ani).

Mi-a venit iarăși rândul să plec 20 de zile în concediu. Așa mai înțeleg și eu. Deci, repede, bagajul, să nu se răzgândească șefii.

Caporalul Dolboşel, un maestru șofer, mă îmbarcă în camionul robust *Ford* și o întindem la drum. Starîi Krîm–Karasubazar–Simferopol, unde, peste noapte, suntem găzduiți la o familie de gruzini foarte cumsecade.

---

[176] Pentru perioada 26 septembrie-5 noiembrie 1942 nu sunt însemnări.

[177] Pentru perioada 6 noiembrie-19 decembrie 1942 nu sunt însemnări.

21 decembrie. Ora 4,00. Hai la drum. Este tare frig, dar în cabină motorul ne mai încălzeşte şi mai sunt înfofolit şi în şuba mea fainã. La **ora 13,00**, trecem Niprul pe bacuri. Sloiuri mari de gheaţă curg spre limanul Bugului, către mare.

S-a înnoptat de mult. La **ora 21,00** suntem la Nikolaev. La căminul Crucii Roşii de aici ne ospătăm bine şi apoi ne culcăm. Curăţenia cam lasă de dorit, precum şi buna rânduială. Căminul este condus de un maior rotofei, ajutat de mai mulţi ofiţeraşi. Bună slujbă, mai cu seamă că aici li se consideră stagiu pe front.

Ora 5,00. *Ford*-ul este sub presiune. Plecăm la drum.

Ora 9,00. Suntem în Odessa, mergem direct la gară, unde ne aranjăm ţinuta, ne bărbierim fain, cu perdaf, frecţie la cap.

Ora 12,05. De astă dată sunt într-un compartiment clasa I, cu canapele moi de pluş roşu, curat. Nu este nici înghesuială. Aici, la Odessa, este mai cald şi foarte puţină zăpadă. Trecem în vagonul restaurant şi ne punem pe mâncare şi pe băutură. Întâlnesc o mulţime de prieteni. Călătorim foarte bine, cu bucuria că mergem spre casă. Trecem Nistrul, Prutul. Iaşiul, şi acum luminat *à giorno*, nici vorbă de camuflaj. La **ora 23,00** suntem încă în vagonul restaurant. Chelnerii se uită chiorâş. Mai cu puţină răţoială, mai cu un bacşiş gras, primim vin şi cafele. La **ora 0,30**, mergem la culcare.

23 decembrie-11 ianuarie [1943]. Ora 10,30. Suntem la Ploieşti. În restaurantul gării, aşteptăm acceleratul pentru Braşov de la ora **14,00.**

Ora 19,40. Iată-mă iarăşi în Braşov.

Cu toată oboseala drumului, stau de vorbă toată noaptea cu ai mei dragi. Ce repede cresc copiii şi ce frumoşi se fac!

Zilele Crăciunului le petrecem în Braşov, cu belşug şi cu multă voie bună. Colindele nu ne-au lipsit. Plecăm la Poiana să facem schi, dar, numai după o zi, trebuie să cobor jos la Braşov, căci malaria cu care m-am pricopsit în Crimeea, îşi arată colţii. Cât de frumos era sus la Poiană.

Zilele trec, se scurg atât de repede şi mai am atâtea de făcut.

Concediul s-a sfârşit.

12 ianuarie 1943. Cu trenul de la ora prânzului plec la Ploieşti, unde, la **ora 21,00**, întâlnesc acceleratul pentru Odessa. Găsesc un loc în vagonul de dormit şi călătoresc boiereşte, ca un barosan.

13[-14] ianuarie 1943. Ora 21,00. După ce am debarcat în gara Odessa, fuga la Hotel „Bristol" să-mi găsesc loc pentru dormit, dar nu-i chip. Pe scări, întâlnesc pe colonelul Mitică Mavrichi, care pleacă în concediu. Aranjăm să plec spre Koktebel cu camionul venit aici cu el.

Aici am aflat că în hotel se găseşte cumnatul meu, Radu Olteanu. Îl caut, dar nu-l chip să-l găsesc. Mă întorc la gară să caut loc de dormit la Căminul ofiţerilor, unde se spune că este foarte bine. Dormitoare cu câte 40-50 de paturi, mizerie, neorânduială etc. Nu am încotro şi mă cuibăresc aici.

Camionul cu care trebuie să mă întorc la Koktebel este în pană, susţine şoferul, are un arc rupt şi, spune el, va trebui să stăm aici două zile. Întâlnesc aici pe locotenentul [Jacques] Vergotti[178], care comandă un pluton de jandarmi. Luăm masa de seară împreună şi apoi, la operă, care este aidoma cu opera de la Paris, ceva mai mică, vedem „Corsarul". Totul este minunat: decor, ansamblu, prezentare. Interiorul împleteşte măreţia cu frumosul.

15 ianuarie. Către ora prânzului, cu chiu, cu vai, reuşim să plecăm. Chestia cu arcul rupt a fost desigur o poveste. Şoferul, domnul Mitrea, este o veche cunoştinţă. L-am avut în companie şi a rămas tot secătură, cum l-am cunoscut. Învârteşte felurite afaceri şi aceasta l-a îndemnat să întârzie două zile la Odessa. L-am luat oleacă în pinteni şi l-am îndemnat la rându-mi la treabă.

Pe înserate, suntem la Herson, unde rămânem pentru noapte. Este un ger năprasnic. Aici am întâlnit trei şoferi de la divizia noastră, constituiţi în bandă, care învârtesc fel de fel de afaceri. Îmi spun că Niprul nu se poate trece, căci gheaţa nu ţine etc.

---

[178] Jacques Vergotti (1915-1999), locotenent de jandarmi, ofiţer de ordonanţă pe lângă regele Mihai şi apoi prefect şi şef al personalului Casei Regale (1940-1941, 1944-1948). Trimiterea pe front a lui Jacques Vergotti s-a făcut la ordinul intempestiv al lui Ion Antonescu, ca reacţie la speculaţiile privind o presupusă relaţie cu regina-mamă Elena. În opinia lui Constantin Pantazi, situaţia fusese generată de „erotismul excesiv" al generalului Constantin (Piky) Z. Vasiliu, şeful Jandarmeriei, care a dat evenimentelor o „optică specială", văzând „şi ceea ce chiar dacă ar fi văzut nu trebuia să vadă" (vezi Constantin Pantazi, *Cu Mareşalul până la moarte*, ed. Al. V. Diţă, prefaţă şi note de Adrian Pandea, Editura Publiferom, Bucureşti, 1999, p. 170-171).

16 ianuarie. În zori, după ce l-am strâns în chingi pe domnul Mitrea, plecăm. La **ora 7,00** suntem în satul Aleski [?], pe Nipru. Se poate trece pe gheață cu o greutate de maximum 4 000 kg, spun nemții care se ocupă cu controlul. Şoferul merge înapoi să ia nişte muşterii care l-au arvunit (altă afacere). Îl aştept aici, în viscol şi ger, peste 5 ore. Turbez de ciudă, dar n-am ce face. În sfârşit, trecem pe gheața groasă care cam pârâie. După câteva ore de mers prin întuneric, nu mai este chip de mers, căci viscolul ne orbeşte. Poposim într-un sat, într-o cocioabă în care mizeria este cumplită. Suntem înghețați tun şi ne odihnim în capul oaselor.

17 ianuarie. În zori, pe un viscol, uragan, nu altceva, o luăm din loc. În față şi în spate nici țipenie de om. Suntem singuri în această întinsă stepă. După puțină vreme, ne înțepenim într-un troian de zăpadă, cam de 50 de metri lățime. Cu lopețile, ne facem loc şi trecem. După vreo 2 km, dăm iarăşi de un pat de zăpadă viscolită. Toți la lopată. Suntem istoviți şi înghețați. Înainte şi înapoi, nicio maşină.

În sfârşit, aproape de Perekop, întâlnim plugurile germane care desfundă drumul. Cu viteza întâi, cu destulă greutate, mergem înainte. La Djankoi, camionul nu mai poate, este în pană pentru a nu ştiu câta oară. Cred că amicul Mitrea mi-o coace.

Las bagajul cu ordonanța Sima şi cu un *Zis* de lux al generalului Manoliu, rămas aici în pană de vreo zece zile şi pus acum pe picioare, continui drumul spre Simferopol, unde ajung la **ora 19,00.** Cinez la popota Corpului nostru de Munte şi de-abia reuşesc să mă încălzesc, mai cu soba, mai cu țuică şi cu vinul fiert. Sunt găzduit pentru noapte la camaradul locotenent-colonelul Gherman. În timpul nopții a sosit şi Sima cu bagajul.

18 ianuarie 1943. Merg la Karasubazar, unde este postul de comandă al diviziei. După un scurt popas, din nou la drum pe şoseaua asfaltată cu polei-sticlă. Trec prin Starîi Krîm şi noaptea târziu ajung acasă, la Koktebel.

Călătoria a fost extrem de grea şi le voi spune şi morților ce am pătimit, dar bucuria că între ai mei de-acasă mi-am petrecut aşa de bine concediul compensează cu vârf şi îndesat necazurile. Mi-am adus şi schiurile şi mă bucur că aici este zăpadă bună şi voi luneca valvârtej pe dealurile care străjuiesc satul.

Mă înham din nou la treabă şi mai retuşez unele lucruri care s-au încurcat în lipsa mea pe aici. Timp de patru zile reuşesc să pun la punct toate treburile şi mai am şi timp să fac schi. Tătarii de pe aici n-au văzut încă schiuri şi se uită la mine ca la urs când trec printre ei.[179]

22 februarie. Un batalion de vânători de munte german (maior Lindeman), găsind poarta închisă spre Caucaz, a venit aici şi s-a vârât la stânga, în sectorul nostru. Trebuie deci să alunec mai spre dreapta, să-i fac loc, tocmai după ce reuşisem să mă gospodăresc aşa de bine şi ne mândream cu opera înfăptuită.

Predau nemților subsectorul Sultanovka–Ivan-Baba, cu toate frumoasele realizări întocmite cu atâta trudă.

Îmi schimb postul de comandă din nou în satul Otuzî şi, la dreapta, îmi întind sectorul inclusiv Kozî. La Koktebel îmi aranjasem o locuință faină într-o vilă pe malul mării şi ce bine era.

[179] Pentru perioada 19 ianuarie-21 februarie 1943 nu există însemnări.

Ofițerii, subofițerii şi ostaşii încep să se lenevească. Trândăvia este şi a fost totdeauna o racilă pentru oştire. Pe la gazdele lor, au toți câte-o conchistă şi vinul nu le lipseşte. Îi pun pe toți (ordonanțe, bucătari, grăjdari, furieri) la instrucție măcar trei ore pe zi, nu le strică. Din când în când, ruşii ne mai distrează cu bombardiere şi cu tunurile lor de pe mare, dar, din fericire, trag aşa de prost că nu ne sinchisim.

Inspecții, vizite pe la vecini, botezuri etc. În fiecare sâmbătă seara, petrecere la popotă cu muzică şi dans până în zori. Gazdele şi autoritățile civile sunt invitate la bairamurile noastre şi se simt tare bine între noi. Dimineții de duminică, fanfara batalionului este la dispoziția localnicilor şi hora, sârba, căzăceasca, ba şi tangoul, valsul şi polca sunt iureş până seara târziu.

Timpul trece, trece, miroase deja a primăvară şi a dat colțul ierbii. Întocmim grădinițele pentru flori şi zarzavaturi, la întrecere, pe companii. Căiuții au ieşit la soare şi se reped la iarba care de-abia mijeşte.

Facem vizite pe la Sudak, unde, pe mare, ne plimbăm cu iahtul şi ne credem marinari.

Este aşa de frumoasă primăvara! Vom culege oare tot aici roadele din răsadurile sămânțate?

Doamne, fereşte! Din prudență, nu am pus zarzavaturi de toamnă, căci prea ne-am păcălit. Radio-bucătăria ne spune că se vor da concedii de Paşti. Dă, Doamne!

Într-una din zile, mă pomenesc în postul meu de comandă, instalat în şcoala satului, cu un ferchez căpitan neamț, însoțit de o elegantă tânără şi frumoasă rusoaică. Foarte arogant, fără să se prezinte, cum scrie la carte, îmi spune:

„În sectorul vostru, mişună partizanii şi habar nu aveți. În satul Aşamlîc [?], pe care [sic!] am ordonat să fie incendiat, partizanii aveau gazde credincioase, depozite de alimente şi muniții etc. Îmi veți pune imediat la dispoziție un pluton de ostaşi ca să împuşte pe loc 20 de locuitori, pe care acum îi ține sub pază o patrulă de ostaşi germani. Vă pun la dispoziție autocamionul şi turismul meu. Este bine să mă însoțiți."

L-am lăsat pe neamț să bodogănească. Am pus pe adjutantul meu, locotenentul Băleanu, să-l întrebe dacă cunoaşte gradele ofițerilor din armata română şi dacă la ei este moda ca să fie în prealabil anunțat şi să se prezinte căpitanul unui locotenent-colonel, fie el chiar şi român. Neamțul a lăsat-o mai moale. Rusoaica vrea să-mi arate că este intelectuală şi, pe nemțeşte, pe franțuzeşte, ba chiar şi pe englezeşte, caută să mă lămurească.

I-am spus camaradului neamț că ostaşii mei nu sunt plutoane de execuție, ei au alte treburi pe aici etc. Am dat ordin lui Băleanu să poftească musafirii afară şi, din politețe, să-i însoțească până în uliță.

Nu a trecut nici un ceas şi am fost chemat la telefon de generalul von Pannwitz[180], comandantul întregului litoral al Mării Negre, care-şi are ştabul la Feodosia. Am fost observat că nu am dat concursul cuvenit subalternului său, care face parte din SS şi are misiuni speciale! I-am dat şi lui acelaşi răspuns şi cu asta basta. A doua zi, călare, am dat o fugă până la Aşamlîc. Satul era mormane de cenuşă, în care câteva tătare scormoneau

[180] Helmuth von Pannwitz (1898-1947), colonel (general-maior, 1943), organizatorul formațiunilor de cazaci care au luptat alături de *Wehrmacht*. În timpul bătăliei din Stepa Calmucă de la sfârşitul anului 1942, cazacii conduşi de el (*Reiterverband von Pannwitz*) formaseră o grupare ad-hoc, întărită cu unități din Armata 4 română. Pentru faptele sale de arme, von Pannwitz a primit Ordinul „Mihai Viteazul", clasa a III-a. În documentele de arhivă româneşti, la acea dată figurează drept comandant al sectorului lărgit al Feodosiei, structură aflată în subordinea Corpului de Munte.

să-şi mai găsească câte ceva din puţinul lor avut. Doamne, câtă neomenie, câtă barbarie, câtă cruzime! Femeile mi-au spus că peste 25 de bărbaţi, unii din ei, probabil, soţii lor, au fost împuşcaţi şi apoi aruncaţi în pârjolul focului satului în care s-au născut, au trăit şi au murit.

Generalul von Pannwitz, care părea că-mi poartă oarecare simpatie, m-a scos de la inimă din ziua aceea. Pagubă-n ciuperci!

Prietenii de la divizia noastră mi-au spus că neamţul nu s-a lăsat şi mi-a făcut un raport pentru incurie! Şi neexecutare de ordine! Ai mei însă nu l-au luat în serios şi bine au făcut.[181]

24 februarie-18 aprilie. Sunt chemat urgent la Feodosia de către generalul von Pannwitz (Excelenţa sa îmi poartă sâmbetele). Ajung pe înserate. Orbecăiesc printre ruinele oraşului, prin şanţuri, prin felurite catacombe. Întreb în dreapta, în stânga, unde se găseşte comandamentul respectiv. (De la o vreme, nemţii şi-au instalat comandamentul subteran, la adâncimi respectabile, căci ruşii îi ating serios cu bombardierele grele din văzduh şi cu tunurile tot grele, de pe mare). În sfârşit, o santinelă mă îndreaptă pe un coridor întunecos. Cobor vreo zece scări, apoi un alt coridor, un fel de labirint. Dintr-o cameră aud zgomote, râsete şi focuri de pistol. Credeam că aici se fac trageri la ţintă, tir, căci ce nu se poate face, ce nu se poate improviza în timp de război. Deschid binişor, pe pipăite, uşa, dar ce-mi văd ochii? Vreo şase, şapte gealaţi, fără vestoane, cred că toţi erau beţi, după duhoarea ce venea din cameră şi fumul să-l tai cu cuţitul. Gealaţii, să fi fost ofiţeri sau subofiţeri, se... distrau: aruncau până în tavan un copilaş, să fi avut doi anişori, care le servea drept ţintă, în care o parte din gealaţi trăgeau cu pistoalele de zor. Copilaşul nu ţipa. Cred că de mult era mort, ciuruit de gloanţele... vitejilor.

M-am îngrozit, nu-mi credeam ochilor şi urechilor. Nu-mi puteam închipui atâta cruzime, atâta sălbăticie. Am închis uşa şi ochii.

Când te gândeşti că aceste bestii fac parte dintr-un popor care l-au avut pe Beethoven, pe Goethe, pe Kant, pe Heine etc şi ţara lor se găseşte astăzi în centrul Europei civilizate.

Nu departe de camera cu pricina, l-am găsit în sfârşit pe general. Era cu mai mulţi ofiţeri superiori într-un fel de „Casino", unii jucau cărţi, alţii şah. Şnapsul nu lipsea.

Generalul m-a luat de sus: „Dumneata ştii că depozitul... nostru de şampanie de la Sudak a fost spart şi jefuit de ostaşii voştri? Ştii că la Karadag a fost distrusă biblioteca cu atâtea cărţi şi stampe de mare valoare?" etc.

I-am răspuns: „De Sudak nu ştiu nimic (deşi ştiam), căci sectorul Batalionul 3 Vânători de Munte se întinde până la inclusiv satul Kozî şi orăşelul Sudak este mult mai la dreapta.

De Karadag, care este la centrul sectorului meu, ştiu că de vreo săptămână au venit acolo două autocamioane şi că mai mulţi germani, între care şi ofiţeri, au intrat în frumosul castel de pe plaja mării şi de acolo au încărcat cu sacii tot ce li s-a părut mai de valoare, iar ce li s-a părut de mai puţin preţ a fost împrăştiat în bătaia vântului, prin împrejurul castelului.

Este adevărat că o companie din acest subsector, a noastră, făcea şi paza acestui castel, în mod voluntar. Germanii n-au voit să ia contact nici cu comandantul companiei respective, nici cu mine.

[181] Pentru ziua de 23 februarie nu există însemnări.

Am fost informat că cei care au devalizat castelul făceau parte din așa zisele *Fuchs Kompanien* (companii de vulpi), buni cunoscători în materie de obiecte de artă, covoare, cărți etc."

Generalul s-a uitat chiorâș la mine. Nu i-a convenit că nu m-a putut prinde la... nemțoaică. Mi-a întins totuși mâna și eu mi-am văzut de drum, făcând calea întoarsă la Otuzî.

Printre cărțile răvășite la Karadag, am găsit câteva volume masive în franțuzește scrise de către marele nostru savant [Ion] Simionescu. Tratau despre geografie, arheologie etc. M-am bucurat mult ca român. Nemții, desigur, le-au găsit de preț.

Adevărul cu Sudakul: la 6 noiembrie 1941, unități din Divizia 1 Munte a noastră au ajuns pe malul mării, la Sudak, înaintea nemților și au descoperit aici un imens depozit de șampanie, după inventar, vreo 10 000 000 de sticle. Unele, gata... coapte pentru export, unele, necoapte, în pregătire, pentru doi ani de stagiu. S-a dat sfoară la toate unitățile române din Crimeea. Autocamioanele, furgoanele, în coloane, au dat năvală aici, au încărcat pe întrecute. Până și căiuții s-au înfruptat din această delicioasă licoare. Nemții au prins de veste și organizația lor zisă *Wiko Krim*[182] a dat fuga aici și au pus ei stăpânire pe acest mare depozit. S-au trezit cam târziu, nu-i vorbă. Au împrejmuit depozitul cu sârmă ghimpată, au pus în pari etichete: *„Achtung, Minen!"* (atenție, sunt plantate mine). Au crezut că sperie lupul cu pielea oii.

Românașilor nu le-au mai dat nici măcar o sticlă.

Totul pentru sufletelul lor.

Depozitele noaste au început să scadă și să-i ducem dorul șampaniei.

În noaptea Anului Nou 1942, rușii au reușit printr-o totală și dibace surprindere să debarce la Feodosia și, concomitent, la Sudak, de unde paza nemților a șters-o. Rușii s-au pus aici pe băutură și, în mai puțin de două zile, au fost, ca și la Feodosia, aruncați în mare. Ai noștri au pus din nou stăpânire pe depozit și, în grabă, au mai putut ciupi ceva șampanie. Nemții au venit în grabă și au luat în pază din nou depozitul așa de mult râvnit de părți.

Ai noștri, isteți și dibaci cum sunt, au săpat cu răbdare un tunel și noaptea, când paza era mai puțin vigilentă, scoteau sticle cu șampanie din plin. Treaba a mers multă vreme până când nemții au descoperit... operația, aceasta desigur din cauza lăcomiei alor noștri.

Generalul von Pannwitz avea dreptate, sireacul... Ne rugăm acum lui Dumnezeu să-i ajute pe ruși să mai ardă o debarcare la Sudak, căci, pe lângă ei, poate ne vom îndulci gâtlejelurile cu puțină șămpănică.

Mi-am întocmit frumos gospodăria, am două camere (una pentru oaspeți), bine mobilate, cu tot dichisul. De pe cerdacul casei, privesc cu plăcere rondurile cu flori și straturile de legume, căci vreau să împletesc frumosul cu utilul. Aproape de casă este moscheea și muezinul, din ceas în ceas, zi și noapte, din balconul minaretului, pe rând cu fața către apus, răsărit, miazăzi și miazănoapte, vorbește cu Allah, Allah. Cheamă pe credincioșii tătari la rugăciune, le mai dă sfaturi și directive de ordin cetățenesc, obștesc, administrativ. Totul este arhaic, pitoresc.

Duminica mergem și noi la moschee, unde suntem bine văzuți de bătrânii slujitori ai lui Allah (unii din ei au trecut peste suta de ani). Suntem scutiți de a ne descălța la intrare.

[182] *Wiko*, sau *Wi Kdo*, abrevierea de la *Wirtschaft Kommando* (comandament economic, lb. germană).

La Feodosia a luat ființă o secție a Crucii Roşii române, condusă de doamna Şendrea (o moldoveancă get-beget, din Iaşi) şi domnişoara Milcoveanu (olteancă sută în sută). Sunt amândouă foarte drăguțe şi amabile. Ne vizitează des, ne aduc felurite daruri şi voie bună. Împreună cu ele, cununăm pe capete perechi-perechi de tătari. Suntem *Kum* (naş) şi *Kuma* (năşică). Va fi mai greu la botezul noilor născuți, căci va trebui să asistăm la tăierea împrejur şi asta nu ne place.

Primăvara este în toi. Păsărelele ciripesc, gâzele roiesc şi bâzâie. Este aşa de frumos, marea întinsă, albastră, liniştită. În timpul nopții, valurile ne spun un fel de nani-nani pe limba lor.

Toată ziua tătarii stau tolăniți la soare. Este atâta moliciune, nostalgie şi lenevie în ființa lor, nu-ți vine să crezi că sunt fiii lui Ginghis Han, că secole s-a cutremurat Europa de teama lor.

Suntem în toiul „Bairamului", Paştele fiilor lui Mohamed[183]. Nu mai putem face față invitațiilor, care mai de care ne îndoapă cu plăcinte cu carne de oaie, cu struguri, stafide, migdale şi nuci. Cei mai tineri, mai avansați, ne dau şi vin. „Bairamul" a ținut trei zile şi trei nopți, cu dansuri pe întrecute.

La Feodosia, cu un grup de ofițeri de-ai mei, am întors vizita prietenelor de la Crucea Roşie. Am fost foarte bine primiți şi am petrecut o zi foarte plăcută.

Aici, am aflat, cu bucurie pot spune, că fercheşul căpitan neamț care, împreună cu frumoasa rusoaică, m-a vizitat nu de mult aici, la Otuzî, a fost arestat şi zice-se executat. Frumoasa lui conchistă debarcase în noaptea anului nou 1942 împreună cu ruşii la Feodosia. S-a îndrăgostit de frumosul ei Egon (aşa se numea berbantul), i-a ciupit informații, a mai ciugulit prin documente, zice-se prețioase, ultrasecrete, şi apoi şi-a lăsat mofluz... iubitul şi a şters-o apoi peste mare (se spune, cu un submarin).

Bravo, Marusia, sau cum te cheamă! Halal ispravă!

19 aprilie 1943. „Radio-bucătăria" (ordonanțele şi cei de la trenul regimentar) a fost bine informată. Vom pleca în serii în concediu de Sfintele Paşti. Este al treilea concediu. Ce le-a venit ştabilor? Doamne, ține-le năravul!

Garçon Sima, repede bagajele şi la drum, băiatule, să nu se răzgândească şefii!

20 aprilie 1943. Mustăciosul *Ford*, la scară, sus în el şi drumul către Starîi Krîm–Karasubazar. Pe şoseaua asfaltată, zburăm ca vântul. Sima va merge cu trenul prin Djankoi–Herson–Odessa.

Concediul este de 20 de zile, socotite din ziua ajungerii în garnizoana de reşedință, recte Braşov.

Cu trenul se fac trei zile până acolo şi cu trei zile întors, şase zile, deci, o mică speculație, nu strică. Voi merge până la Bucureşti cu avionul. Deci, deci *tavarişi* Vasile Lişin (şoferul meu credincios, luat prizonier de mult, de pe câmpia Ucrainei), drumul la Sarabuz (aeroport la 20 km de Simferopol).

Aici găsesc vechi prieteni aviatori. După câteva îmbrățişări, îmbarcarea, pe un *Junkers* puternic, năbădăios. Privesc de sus Stepa Nogai, Bugul, câmpia Ucrainei, Nistrul, Prutul, Iaşiul şi în trei ore suntem pe aeroportul Băneasa.

[183] Sunt două sărbători islamice care poartă această denumire: una la sfârşitul Ramadanului (postului), alta la sfârşitul pelerinajului la Mecca.

Călătoria a fost minunată, pe deasupra locurilor pe unde în vara anului 1941 ne-am războit aprig.

Fuga la Gara de Nord, prind în ultimul moment acceleratul pentru Braşov şi, în dimineața zilei de 20 aprilie, sunt în sânul familiei mele dragi.

21 aprilie[-9 mai] 1943. Fuga la Poiană.

Saşii înregimentați în Grupul Etnic German sunt din ce în ce mai obraznici. Aici, la Poiană, în cabana numită „Hohenheim", chefurile se țin lanț. Ofițeri, subofițeri şi soldați germani, braț la braț cu săsoaice, unele fetişcane crude, cu boneta liceului respectiv, mişună peste tot, fără pic de decență. [...]

În Braşov, restaurantele (în special „Coroana") şi cârciumile gem de ostaşi nemți înhăitați cu săsoaice. Depravarea, destrăbălarea sunt în plin.

Saşii nu mai răspund ordinelor de chemare trimise de unitățile române din care fac parte. S-au înscris toți în SS-ul german. Oştirea noastră le... pute şi nu pierd prilejul să ne bârfească, că suntem toți țigani murdari etc.

Aceasta, în timp ce ai noştri, botezați de ei hoți, țigani etc., pier în Crimeea-Cuban, Caucaz, pe Don, pe Volga, la Stalingrad, cot la cot cu armata germană.

Domnilor saşi, ați supt până acum tot ce a fost mai gras din bunurile patriei noastre, industria şi negoțul; a fost în mâna voastră, la sate, pământul cel mai fertil, l-ați stăpânit voi, în gospodăriile voastre înstărite ați exploatat la sânge pe aceşti „hoți, țigani murdari", care astăzi se bat hăt, departe, pentru gloria voastră. Dezmățul partidelor făcându-şi din voi „clientelă politică", v-au îndemnat să vă luați nasul la purtare. Cu „şperțurile" grase pe care le împărțiți cu dărnicie (căci aveți de unde), ați reuşit să cumpărați autoritățile noastre administrative, ba chiar şi cele militare, care v-au îngăduit să dezertați din oştirea noastră.

Războiul este încă în toi. Soarta lui nu este încă hotărâtă. Săriți peste cal? Nu este prea devreme? [...]

Zilele trec, se scurg aşa de repede.

10[-18] mai 1943. 10 mai, sărbătoare militară tradițională. Sunt pentru a cincea oară simplu „spectator", căci din primăvara anului 1939, vânătorii de munte braşoveni au părăsit garnizoana lor de baştină, hoinărind prin Maramureş, Munții Apuseni, Oradea, Bucovina, Basarabia, Ucraina, Crimeea. În Braşovul nostru drag sunt acum trupe „venetice".

Tribunele sunt ticsite. Defilează în capul coloanei unități germane, în căştile lor de oțel solid, cu fanfare compuse mai mult din piculine şi flauturi (după moda din vremea lui Friedrich cel Mare şi a lui tătâne-su). Bineînțeles, toba mare nu lipseşte. Nemții merg în cadență foarte vie, cu vârful bocancilor până la nas. În tribune, săsoaicele şi saşii sunt în delir şi strigă pe nume din coloana care defilează țanțoş, sălbatic: „Lothar, Wolfgang, Fritz etc. Heil! Heil!".

Autenticii urmaşi ai lui Wothan şi Siegfried nici cu coada ochiului nu-i bagă în seamă pe admiratori. „*Dienst ist dienst*"[181], nu-i glumă.

Recruții noştri instruiți de la partea sedentară sunt mai calmi, mai domoli, dar mai eleganți. Ovațiile mai timide, căci la mulți [sic!] din tribune ai lor sunt hăt, departe, pe front. Aceşti tineri frumoşi, feciori de țară, cu mustața tulei, vor completa mâine rândurile

[181] *Serviciul e serviciu!* (în lb. germană, în original).

rărite ale alor noştri, hăt, departe, pe liniile de luptă. Vor stropi cu sângele lor un pământ care nu este al lor. La adăpostul acestor țărani cinstiți, străinii de neam îşi vor înzeci, însuti avutul.

Trec apoi coloanele Grupului Etnic German, în cizme şi țoale negre, cu caschete... curioase. Vor să fie mai bățoşi decât pretinşii lor frați de sânge. Urmează liceele de fete şi băieți, cu multe, multe steaguri şi steguleţe roşu-albastru şi svastică. Tricolorul nostru drag se arată destul de rar, mai cu seamă pe edificiile publice, şi pare profund insultat la el acasă, în ograda lui.

Defilarea este încheiată de pompierii... voluntari! Graşi, toți rotofei, în uniforme strălucitoare, la şold cu securi frumos nichelate.

Într-un cuvânt: saşii se văd de acum stăpânii Braşovului şi câmpiei Bârsei. Autoritățile noastre tac şi înghit. Până când?

Am regretat şi am plecat scârbit de la această paradă care, în alte vremuri, era mândria oştirii noastre. Acum se poate numi „mascaradă".

Concediul este spre sfârşit şi, Doamne, câte mai am de făcut. [...]

19 mai. [...] La Cimitirul „Reînvierea" fac un parastas pentru biata muma mea[185].

De la Marele Stat Major, prin telefon, cer o prelungire a concediului până la 6 iunie, timp în care socotesc că-mi voi termina treburile în țară. Divizia îmi aprobă prelungirea. [...]

Mai trec pe la cazarmă, la partea sedentară, unde mai pot îndrepta unele treburi. De câte ori merg la ei, se produce un fel de panică, cred că-mi dă în gând să fac puțină curățenie printre cei mai chipeşi, mai rotofei, să-i duc cu mine pe front.

Cred că-mi doresc cât mai repede plecarea de aici din Braşov. [...][186]

6-7 iunie. Cu toată prelungirea, concediul s-a sfârşit. Sunt totuşi mulțumit că mi-am putut pune la punct toate treburile.

În zorii zilei o iau spre Bucureşti. Aici, Vera Asker (suedeză din neamul vikingilor) îmi dă în primire pe fiul său, Mircea Mavrichi[187] (tânăr chipeş de 15 ani). Am consemn să-l duc pe front în Crimeea la tătâne-su, colonelul Mitică Mavrichi. La gară este condus cu mare alai de o sumedenie de neamuri şi prieteni şi încărcat cu multe, felurite bunătăți.

În Gara de Nord o întâlnesc pe *madame* Şerbănescu, care merge la Odessa să-şi vadă feciorul, locotenentul de jandarmi Jacques Vergotti[188].

Cu vagonul de dormit, boiereşte, o întindem la drum în seara zilei de 7 iunie.

8 iunie. Către **ora 10** suntem la Odessa, după o călătorie foarte plăcută. Aici, cantonăm pentru o noapte.

9 iunie. Către ora prânzului, cu un fain auto *M.A.S.* al locotenent-colonelului Tache Teodorescu (un vechi prieten) care merge pe front să ia comanda Batalionului 24 Vânători de Munte, o luăm din loc.

---

[185] Este un an de când s-a prăpădit [nota Vasile Scârneci].

[186] Pentru perioada 20 mai-5 iunie nu există însemnări în jurnal.

[187] Mircea-Carl Mavrichi (Mavriki) (n. 1928), inițiatorul acestui proiect editorial. La acea dată, părinții săi erau despărțiți. În 1948, împreună cu mama sa, Vera Asker, s-a refugiat în Suedia.

[188] Mama lui Jacques Vergotti, Lili (născută Cousin), se recăsătorise, după moartea soțului, cu colonelul Vladimir Şerbănescu.

Pe înserate, suntem la Herson, unde cerem şi primim găzduire într-un aşa-zis *Soldatenheim*[189], minunat orânduit de călugăriţe germane. Am fost ospătaţi sobru, dar cu multă bunăvoinţă şi îndemânare.

Junele Mavrichi ne-a fost de mare folos ca interpret. Şi-a luat foarte serios rolul de ostaş voluntar.

10 iunie. Ora 4,00. Hai la drum către Nipru. Către **ora 14**, tot prin Perekop, intrăm în Crimeea.

La **ora 18,00**, suntem în Simferopol. Fac la iuţeală o vizită bunului nostru comandant al Corpului de Munte, generalul de divizie Gheorghe Avrămescu, care, ca întotdeauna, este foarte amabil. Un adevărat şef, plin de inimă şi de înţelegere. Ne întindem la şuete şi bancuri. Cu această ocazie, îl prezint pe tânărul voluntar de război Mircea Mavrichi, care este tare emoţionat. Aici, la corp, am aflat că este vorba ca divizia noastră să plece din Crimeea în Cuban.

Pe înserate, ajungem la Karasubazar, unde ne aşteaptă *Horch*-ul grupului, ne despărţim de vechiul meu camarad, locotenent-colonelul Tache Teodorescu, şi apoi, repede, în plină viteză, pe drumul întortocheat printre stânci şi codri în care mişună partizanii, la **ora 22,00** ajungem nevătămaţi la Sudak, unde predau în braţele părintelui său pe junele voluntar.

La plecarea din Bucureşti, bănuiam că am făcut o imprudenţă luându-l pe Mircea Mavrichi cu mine. În drumul până aici, mi-a dovedit însă o distinsă educaţie, deosebit curaj şi vrednicie. Am fost, cu adevărat, ca doi buni prieteni şi camarazi.

După o cină bună, ne-am aşternut pe somn.

11 iunie 1943. Ora 6,30. „Călătorului îi stă bine cu drumul" cu *Horch*-ul grupului. Pe calea bine cunoscută şi bătută, trec prin Kozî şi la **ora 7,00** sunt la Otuzî, între ai mei, pe care nu-i văzusem de atâta vreme. Îi găsesc trişti, mofluzi, căci le-a venit un nou comandant. Am fost foarte surprins de această veste, mai cu seamă că, nici la corp şi nici la grup nu mi se spusese nimic pozitiv. În locuinţa mea, găsesc pe locotenent-colonelul Mincu care, de două zile, a venit aici să mă schimbe la comanda Batalionului 3 Vânători de Munte. Este un berbant, cu mustaţa tunsă englezeşte şi foarte elegant. A fost multă vreme în Ministerul de Război, Serviciul Personalului, unde se taie şi se spânzură (avansări, mutări, decoraţii etc.). Cine nu-l ştia pe bădia Mincu?

Trebuia să-şi facă omul stagiu pe front... trei luni. Ce s-a gândit? Iau comanda Batalionului 3 Vânători de Munte, cu un trecut glorios şi care acum se găseşte pe litoralul Mării Negre, în Crimeea. Trei luni nu-i mare lucru. *Dolce far niente* cu plajă, ba mai poate apuca şi coptul strugurilor, atât de gustoşi aici. După trei luni, va pleca din vilegiatură cu propunere la avansare „la alegere" şi poate chiar decorat ordinul „Mihai Viteazul" şi cu „Cruci de Fier", căci el acolo, la Bucureşti, se bucură de mare trecere şi ştabii de aici ştiu aceasta.

Socotelile nu i s-au potrivit, căci batalionul „solicitat" va pleca, chiar la noapte, hăt, departe peste Kerci–Taman, pe linia de luptă, la Novorossiisk, unde, vezi Doamne, se poate muri chiar şi în timpul scurt de trei luni.

[189] *Cămin militar* (în lb. germană, în original).

Domnul Mincu îmi spune amabil: „Uite ce, *mon cher*, am vorbit prin telefon cu Marele Stat Major, la Bucureşti. Nu mai iau comanda Batalionului 3 Vânători de Munte, ci am luat deja comanda Batalionului 16 Vânători de Munte din Divizia 2, care este în curs de sosire aici. Voi păstra postul de comandă şi locuinţa dumitale."

„*Bien, mon cher ami, s'il vous plaît!*[190]. Şi cu asta, basta!"

Domnule Mincu, cât trebuie să fii de puternic ca să poţi face această acrobaţie peste noapte! Cât putregai trebuie să fie în cotloanele înaltelor comandamente de la Bucureşti!

Ostaşilor mei li se descreţesc frunţile şi mă mândresc cu dragostea, devotamentul şi încrederea ce-mi poartă.

Deci, împachetarea! Suntem aşa de rutinaţi cu această meserie.

Pentru **ora 19,30**, dau ordin ca batalionul să fie adunat, gata de plecare, pe vechiul nostru loc de adunare, într-o frumoasă livadă din marginea satului.

Până atunci, predăm camarazilor din Batalionul 16 Vânători de Munte gospodăria întocmită cu destulă trudă (grajduri, remize, grădina de zarzavat şi de flori etc.).

Pentru a nu ştiu câta oară, m-am convins că nu totdeauna „cine seamănă culege".

Ne luăm rămas bun de la tătarii băştinaşi ai satului, care, cu hogea în frunte, s-au adunat în faţa moscheii. Pe feţele lor vedem regretul sincer, căci ne-am împăcat aşa de bine cu ei.

Ora 19,30. Batalionul este adunat complet echipat. Un „bună seara, flăcăi" şi un răspuns „să trăiţi" puternic, din toată inima.

Batalionul este într-o frumoasă ţinută ostăşească. Disciplina se împleteşte cu demnitatea. Pe frunţile lor, văd încrederea şi bărbăţia. Îmi creşte inima de bucurie şi, o dată mai mult, mă simt fericit şi mândru de ostaşii mei dragi.

Fixez itinerarul şi ordinea de marş.

Ora 20,00. „Înainte, marş!"

După ce mi-au trecut prin faţă ultimul ostaş, ultima căruţă, încalec pe Rosinanta mea nerăbdătoare, care nu vrea să fie codaşă şi, ca să-i fac pe plac, trec la trap în capul coloanei.

Sunt convins până în măduva oaselor că şi în Cuban voi face treabă cu aceşti vrednici, stoici şi răbdători ostaşi pe care amicul Mincu s-a temut să-i însoţească.

Pe la **ora 22,00**, trecem prin Koktebel unde pe fiecare dintre noi îl leagă o amiciţie, o amintire.

Satul este complet în întuneric.

Secretul operaţiilor a fost aşa de bine păstrat încât nimeni de aici nu ştie că suntem noi, vechi cunoştinţe, care trecem. Altfel multe *hazaice* şi *barişnea*[191] ar fi bocit pe margine de drum, multe lacrimi ar fi curs.

12 iunie. Ora 1,00. Ajungem în satul, veche cunoştinţă, Blij-Baibuga (2 km N.V. Feodosia), unde ne aşternem pe odihnă. Până aici, ostaşii au mărşăluit în deplină veselie cei 28 km, în cadenţă rapidă. Noapte este răcoare şi se poate merge foarte bine.

Ora 13,00. Împreună cu Mavrichi senior şi junior, care ne-au ajuns din urmă cu *Horch*-ul, dau o fugă la Crucea Roşie din Feodosia, să ne luăm bun rămas de la doamna Şendrea şi domnişoara Milcoveanu. Aici, prânzim moldoveneşte.

---

[190] *Bine, dragă prietene, te rog!* (în lb. franceză, în original).

[191] Din lb. rusă, *barîşniia* = domnişoară.

La **ora 15,00**, facem o baie în mare, la plaja, mult cunoscută de noi, Sarîgol (Feodosia).

După masa de seară, la **ora 20,00**, o luăm la drum spre est printre tarlale, căci pe aceste drumuri nu este nici praf, nici nu ne bate la picioare. Apoi, nici nu încurcăm circulația, ba mai scăpăm și de cicăleala ștabilor. Este lună plină, senin, răcoare, căci briza mării încă mai are grijă de noi.

Lăsăm în urmă Feodosia și ne depărtăm tot mai mult de marea pe care am păzit-o unsprezece luni.

13 iunie. Ora 23,00. După 28 km de drum, ajungem în Koi Asan [astăzi, Frontove]. Ne punem repede pe somn, până nu răsare soarele, când vine căldura și cu ea, roiurile de muște. Și noaptea, aici ciupesc aprig țânțarii și un fel de așa-numite „muschiti", aproape invizibile, care ne dau febră.

Acest sat, din care a rămas numai numele, a fost ras de pe pământ în timpul bătăliei pentru cucerirea peninsulei Kerci, desfășurate în luna mai, anul trecut. Găsim aici o unitate de gruzini, care s-a retras împreună cu germanii din Caucaz. Mulți sunt cu familiile. Sunt echipați și armați nemțește. Au venit aici, cu caii lor iuți, sprinteni și frumoși, minunat dresați. Gruzinii, oameni de stepă, sunt admirabili călăreți, îșI iubesc foarte mult caii, care sunt de talie mijlocie. Ne dau reprezentații cu fel de fel de giumbușlucuri, pe întrecute.

Toropit de căldură, vreau să fac o baie în lacul întins, dar nu-i chip, căci în el sunt acum sute de cai și tot batalionul meu, și apa este foarte tulbure. În drum spre casă, întâlnesc niște tătăruși cu căldările pline cu raci. Cu două pâini, cumpăr două căldări de raci, mari, frumoși. Îi dau la popotă și curând, ne îndopăm cu raci gustoși, fain pregătiți de către Bondrilă, bucătarul, care, se laudă întruna că este elevul Casei „Capșa", de la București (desigur, acolo a curățat cartofi).

Ora 19,30. Împachetarea și hai la drum. Noapte frumoasă cu lună plină, se vede ca ziua.

Două avioane ruseți ne dau târcoale, aruncă rachete cu parașuta. La iuțeală, ne lipim la pământ, în buruienile de pe marginea drumului și, după un scurt popas fără voie, înainte marș!

14 iunie. Ora 4,30. După peste 30 km, ajungem la Keneghez [astăzi, Krasnoghirka]. Găsim aici camarazi din Divizia 2 Munte, Batalionul 17[192]. Ne aciuim sub pomi și pentru umbră, dar mai cu seamă să fim feriți de avioanele inamice.

În sfârșit, aici găsim apă care se poate bea. Satul este mărișor și ticsit de familii refugiate din Cuban și Caucaz. Înainte de a ajunge aici, am trecut prin zona satului Parpaci. Și acesta a fost ras. Aici s-a desfășurat bătălia cu masele de care de luptă grele T-34, care au pornit în grămadă la contraatac. Tunurile anticar germane au fost complet neputincioase în fața acestor coloși de oțel. Din avioane germane, de la mică înălțime, au fost aruncate bombe ultragrele peste acești zeci, sute chiar de mamuți, pe care i-au făcut zob. Într-un loc, tancurile germane s-au întâlnit cu cele ruseți. S-au luat piept, s-au încăierat, s-au repezit ca berbecii, au cabrat și apoi bombele din avioane le-au înghețat și pe unele, și pe altele. Aici sunt acum munți de oțel sfârtecat.

Pe acest câmp s-a săvârșit așa-numita minune de la Kerci, în zilele de la 12 la 16 mai 1942.

[192] Batalionul 17 Vânători de Munte făcea parte din organica Diviziei 4 Munte.

Trei divizii germane şi una română au făcut una cu pământul trei armate ruse, foarte bine utilate cu material modern, de tot felul[193].

Cele trei armate sovietice au fost înghesuite în peninsula Kerci cu dublu scop: să atace spre nord-vest, pentru a izola Crimeea de Ucraina printr-un atac viguros spre Perekop; cu o parte din forţe, să atace flancul drept şi spatele forţele germane, care eventual ar fi atacat de la Taganrog spre Rostov.

Concepţia strategică-tactică a fost minunată, dar nemţii le-au luat-o înainte. Ruşii plănuiau să desfăşoare această savantă operaţiune începând de la 15 mai, dar nemţii, fie printr-o întâmplare, fie informaţi (aceasta mai mult ca sigur), au atacat la 12 mai. Astfel ruşii au fost surprinşi în situaţia cea mai critică, în timpul concentrărilor de mari efective, cu foarte mult material, într-un spaţiu foarte redus şi având în spate trecătoarea Kerci separată de Cuban printr-o limbă de apă de 12-15 km (canalul dintre Marea Azov şi Marea Neagră). Dacă sovieticii ar fi reuşit să o ia din loc la timp, socoteala lor ar fi reuşit cel puţin în parte: ar fi cucerit Crimeea, separând-o de Ucraina.

Generalul von Manstein însă le-a făcut festa şi, într-un timp record, numai în patru zile, i-a zdrobit pe ruşi şi şi-a câştigat aici jumătate din bastonul de mareşal. [...]

Ne odihnim bine aici la Keneghez, căci ostaşii şi caii au început să simtă oboseala.

Din apa atât de bună, *rara avis* [sic!], bem pe săturate.

Ora 18,00. Pe două eşaloane, o pornim iarăşi la drum. Timp frumos, cu lună plină şi răcoare. Avioanele ruseşti ne dau târcoale tot mai des.

Către **ora 20,00**, trecem prin satul Leninske, unde este postul de comandă al Diviziei 4 Munte şi al Batalionului 17 Vânători de Munte. Trecem apoi prin satul Fontan, către Mariental [?]. Marşul este acum mai anevoios, mai greu, căci pe aici a plouat.

15 iunie. Ora 4,20. Ajungem la Mariental, după un marş destul de greu de peste 32 km. Este un fel de orăşel cu clădiri mari, arătoase. O aşezare agricolă de prim ordin, cu instalaţii de tot felul. Înainte de regimul comunist, aici a fost o gospodărie germană foarte bine gospodărită. Comuniştii au amplificat instalaţiile şi au făcut aici un *balşoi* sovhoz. Este aici şi un spital, transformat acum de germani în spital de campanie. Şi aici, multe, multe familii de refugiaţi din Cuban şi Caucaz, într-o înghesuială şi mare mizerie. Găsim apă foarte bună pentru băut. Pe aici, au trecut în galop ruşii după păruiala de la Kerci (ce a mai rămas dintre ei).

Ora 17,00. O luăm din loc. Ostaşii şi caii sunt din ce în ce mai obosiţi.

Ora 24,00. Ajungem în Soldatskaia Slobovna [Soldatskaia Slobodna], aşezare lângă Kerci, după un marş uşor de 18 km.

Las batalionul în urmă şi dau o fugă până la Kerci, unde s-a instalat acum un eşalon înaintat al diviziei noastre. Vreau să mă informez din vreme asupra trecerii peste apă de la Kerci la Taman.

Oraşul este foarte frumos şi lume multă forfoteşte pe străzi. Multe femei frumoase şi cochete, mai acătărea decât cele pe care le-am văzut până acum pe unde am tot umblat. Sunt vestitele gruzine – sau georgiene, cum le mai spune– înalte, zvelte, cu ochii albaştri şi părul negru-abanos. Poartă la brâu cuţite cu mânerul încrustat, după rang. Cele mai de neam au mânerul de argint şi chiar de aur, încrustat cu nestemate. Să le sorbi din ochi,

[193] Vezi nota 147.

nu altceva. Păcat că nu vom sta prea multe pe aici, să le privim cel puțin pe *Corso* cum își plimbă frumoasele trupuri.

Întâlnesc pe generalul Gheorghe Marinescu, care mă invită la popota diviziei. În toiul mesei, avioanele ruseşti ne ard un bombardament serios. Soba popotei se zguduie din țâțâni şi geamurile sunt făcute țăndări. Pe fețele unora, mai proaspeți veniți pe front, se vede oarecare panică. Artileria a.a. germană, cu tunurile cele mai moderne (foarte numeroasă aici), trage un viguros şi neîncetat foc, numeroase reflectoare brăzdează cerul cu fâşiile lor de lumină albă, puternică.

Avioanele inamice sunt prinse la intersecția fâşiilor de lumină şi luate în pinteni de artileria a.a. Un aviator de noapte german se ridică vertiginos în văzduh, aruncă o rachetă galbenă, ca semn de recunoaştere, comunică prin radio să se înceteze tragerea a.a. şi printr-o scurtă rafală de mitralieră trimite la pământ, în chip de torță, avionul inamic.

Se spune că acest pilot german, acum câteva nopți, a mai trimis la pământ sau în valurile mării, pe rând, trei bombardiere ruseşti. Halal zburător!

Alte avioane inamice vin valuri-valuri şi artileria a.a. trage vârtos. Se cutremură pământul şi cerul este alb ca varul la lumina reflectoarelor. Se trage acum şi cu proiectile luminoase, roşii, verzi, galbene. Este un spectacol feeric.

Îl găsesc pe Vasile al meu (şoferul), care mi-a spus că a făcut multe culcări pe străzile Kerciului şi că nu-i mai arde de promenadă. Cu „Tiribomba", aşa mi-am botezat mustăciosul *Ford*, cu farurile stinse, ne întoarcem spre Soldatskaia Slobovna, unde mi-am dat întâlnire cu batalionul. Ajungem tocmai la țanc. Capul coloanei intră în sat. Avioane inamice ne aruncă rachete cu paraşute şi bombe incendiare, care cad nu prea departe de noi. O mare de flăcări este prin jurul nostru. Puțină zăpăceală şi panică, mai cu seamă printre cei veniți proaspăt între noi. Căiuții nu se sinchisesc, căci ei sunt... cătane bătrâne. A trecut şi aceasta şi vom mai avea destule altele. Trecem la odihnă. Mă cuibăresc într-o căsuță şi, la lumina unei opaiț, scriu la ai mei de acasă, căci mâine pleacă un curier spre țară.

Avioanele inamice nu se dau bătute, ne vizitează din nou, artileria a.a. deschide un foc viu. Bucăți din tavan îmi cad în cap, feştila se stinge, dar mi-am pus în cap să-mi termin scrisoarea şi nu mă las nici mort. La lumina unei lanterne chioare, ajung să lipesc plicul fain, frumos, cu toate gândurile pe care le-am aşternut.

Îmbrăcat, mă întind într-un pat... dubios. Cu toată larma de-afară, am dormit nelegănat două ore pline.

16 iunie 1943. Ora 3,00. Ne îndreptăm spre Kerci, la plaja de îmbarcare. Suntem programați pentru trecere la ora 4,30. Batalionul nostru este primul care va trece, fiind ca întotdeauna avangarda diviziei de la trecerea graniței, peste Siret, la Vicovul de Sus – Bucovina de nord, în noaptea de 1 iulie 1941 (sunt aproape doi ani de atunci). Aceasta de fapt ne onorează şi ne dă dreptul să ne mândrim.

Îmi adăpostesc bine batalionul într-o mină de cărbuni părăsită la marginea sud-vest Kerci. Merg repede în oraş, să iau legătura cu ofițerul german însărcinat cu îndrumarea trupelor spre plaja de îmbarcare. După ce primesc toate instrucțiunile necesare, însoțit de un subofițer german, mă întorc să-mi iau batalionul. Rânduiți pe companii, în coloană de marş, ca la paradă, într-o frumoasă ținută de ostaşi bravi, călițiți pe atâtea câmpuri de bătălie, străbatem o parte a oraşului în pas viu, cadențat, apăsat, „pas vânătoresc". Oraşul este pustiu. Este prea de dimineață.

Ora 4,30. Precis aşa cum ne-a fost vorba, suntem pe chei. Răcoarea dimineţii şi briza mării ne înviorează trupurile. O cruce simplă, împrejmuită cu un gard de sârmă ghimpată, ne arată că aici a căzut, nu de mult, colonelul de brigadă [sic!] Ervin Klaus[191] care, ca şi noi, îşi aştepta rândul la îmbarcare cu brigada lui de bravi călăreţi români.

Din zare, vedem venind bacurile şi bărcile mari cu motor. Astă noapte, ele şi-au făcut somnul împrăştiate în larg, din cauza bombardamentului aviaţiei ruse. Un june sublocotenent german, ajutat de câţiva subofiţeri destoinici, conduce toată această dificilă operaţiune de îmbarcare. Primim centurile de salvare (bucăţi de plută învelită în pânză) în care prindem un carton cu numele, prenumele şi unitatea din care facem parte, căci – Doamne, fereşte! – trebuie să se ştie cine este înecatul pescuit (dacă va fi găsit).

Ostaşii îşi încing peste piepturile lor de aramă centurile. Sunt veseli şi fac glume.

Îmbarcăm întâi căruţele, apoi caii şi, în ordine, ostaşii. Operaţiunea de îmbarcare se desfăşoară ceasornic, fără nicio vorbă, ci numai prin fluiere şi semne scurte. Nemţii îşi cunosc foarte bine meseria.

Ora 6,00. Întreg batalionul este complet îmbarcat, cu cei peste 650 de cai, cu sutele de căruţe, cu toate tărhaturile şi cu toate autovehiculele.

Pe cheu, niciun reprezentant al diviziei noastre, nici măcar un furier. Este o oră prea matinală. Sunt invitat politicos de nemţi într-o barcă simplă cu motor, pe care, pe lângă alte semne, se arborează şi un fanion triunghiular roşu, cu o bulină albă la mijloc. Semnul de onoare! Barca se poate numi acum „vasul amiral". Iată-mă deci şi amiral din pifan get-beget.

Iau cu mine pe căpitanul Petrescu, zis Mândel, consilierul meu tehnic, pe locotenentul Băleanu adjutant, grupul de comandă redus (telefonişti, radio „G"). La o scurtă comandă, „vasul-amiral" se desprinde de cheu şi cu viteză din ce în ce mai mare despică graţios valurile Tamanului, lăsând în urmă o dungă albă de spumă.

Am părăsit Crimeea, pe poarta căreia, la Salkov şi Ghenicesk, am intrat la 1 noiembrie 1941. Apoi ca fulgerul, ne-am repezit peste munţii stâncoşi Iaila, pentru ca la 5 noiembrie 1941, după aprige lupte cu un inamic dârz, să fim primii din trupele Crimeii (români şi nemţi) care ating Marea Neagră, la Uskut.

Năvalnic peste Livadia, Iaila, Alupka, Simeiz, Foros, ne-am repezit în munţii Sevastopolului (Urkusta, Alsu etc.) şi timp de şapte luni ne-am bătut vitejeşte în preajma vestitei cetăţi Sevastopol, puternicul bastion al Mării Negre, care a fost cucerit la 1 iulie 1942, după aprige lupte şi cu dureroase pierderi.

Doamne, câte amintiri bune şi dureroase! Câte morminte am presărat, cât sânge curat, nevinovat am lăsat în acest colţ minunat de lume, pe care acum, după 20 de luni, îl părăsim, mergem pe alte meleaguri îndepărtate de scumpa noastră Patrie, spre Răsărit, căci socotelile încă nu s-au încheiat şi cartea de istorie a neamului nostru mai are pagini goale.

Pe dâra albă lăsată de „vasul-amiral" se încolonează celelalte bărci cu motor, urmate la distanţă regulamentară de greoaiele bacuri supraîncărcate.

Pe la mijlocul apei, ne încrucişăm cu un vas în care se găseşte comandantul Tamanului. Prin fanioane, dăm onorurile cuvenite, aşa marinăreşte. Este o vreme superbă, minunată,

[191] Ervin Klaus (Claus) (1895-1942), colonel, comandantul Regimentului 4 Roşiori „Regina Maria"; l-a însoţit, din ordinul generalului Ion Antonescu, pe ex-regele Carol al II-lea în călătoria din România în Spania, din septembrie 1940, după abdicare; mort la 24 septembrie 1942, la Kerci.

cu un cer albastru deschis, fără un pic de nor, pe bolta căruia *Messerschmitt*-urile jucăuşe ne fac paza trecerii, ne ocrotesc. Pe mal, pe uscat, sute de țevi uriaşe sunt îndreptate spre cerul albastru. Şi de pe pământ suntem bine ocrotiți, astfel încât „bondarii" inamici nu îndrăznesc să ne tulbure.

Ora 5,20. Punem piciorul în Taman, putem spune în alt continent, căci Kerci este considerat poarta între Asia şi Europa. Aici, pe malul apei, pe un masiv soclu de granit, se înalță statuia de bronz a hatmanului de cazaci care se spune că „a cucerit Caucazul".

Mai bine de un ceas îmi aştept aici batalionul. Pe măsură ce companiile debarcă, le adun, le încolonez şi le îndrept spre satul Krasnîi Partizani[195], unde avem ordin să cantonăm. Este căldură sufocantă şi un praf până la genunchi. Satul a rămas numai pe hartă, cu numele, căci de pe pământ a fost ras. Mai mergem 8-10 km şi ne aşezăm în colhozul Stainsch-Skovo [?]. Aici avem apă şi lucernă pentru cai, vor trăi bine sărăcuții, căci o merită din plin.

Marele lac Țokur este aproape secat din cauza căldurii, nemții au întocmit aici un fel colhoz de femei şi fete. Ziua la treabă, şi noaptea, într-un fel de cazarmă dărăpănată, murdară, unde le păzesc cu santinele, să nu fugă. Au toate figuri răvăşite de mizerie şi trăiesc într-o promiscuitate de nedescris. Totuşi, până târziu în noapte joacă şi cântă.

Mizeria este cumplită la această aşezare de oameni adunați aici de vânturile soartei. Copiii sunt ca spuza, toți dolofani, veseli şi foarte buni camarazi între ei. Nici că le pasă. Când unul primeşte de la noi mai multe bomboane, le împarte frățeşte cu ceilalți. Cei mai răsăriți fac fel de fel de jocuri pentru cei prichindei. La fetițe le fac coronițe de flori, pe care, cu multă gingăşie, le pun pe capetele lor de regine. Îi privim cu multă duioşie şi le dăm tot ce la putem da, sărăcuții de ei.

Aici ne odihnim bine două zile şi o noapte. Era şi timpul.

17 iunie. Ora 18,00. Ne încolonăm şi apoi, pe două coloane, drumul înainte. Avioanele inamice ne dau acum mai des târcoale, dar nu-i bai. Intrăm pe o şosea bună, pe care au mai rămas urme de asfalt, ne îndreptăm spre un fel de orăşel, Starotitarovskaia (lung şi încâlcit nume). Mai avem până acolo peste 20 km.

Este încă lună şi răcoare.

18 iunie. Ora 2,00. Am ajuns uşor în orăşelul Starotitarovskaia. Este o aşezare întinsă şi frumoasă, care a fost scutită de urgia luptelor. La marginea orăşelului, un lac de câțiva kilometri pătrați.

Ne cuibărim pe sub pomii din frumoasele livezi de pe marginea lacului. Ne îndopăm cu cireşe şi în cazanele bucătăriilor punem din belşug legume proaspete din grădinile frumos orânduite.

Într-o casă de lângă bivuacul nostru, este instalată o trupă de balet, compusă din şase fete tinere ucrainene, între 15-20 de ani. Sunt echipate în haine militare germane, cu cizme, bineînțeles. Trăiesc cam în mizerie, dar nu par prea amărâte. Unele mai nostime au chiar grade pe epoleți. Joacă sau lucrează, cum spun ele, într-un teatru improvizat, în spatele frontului. Primesc îmbrăcăminte, hrană şi o masă pe zi. Cred că nemții le țin şi

[195] Aflate pe teritoriul actual al Federației Ruse, localitățile din Cuban şi Caucaz amintite de Vasile Scârneci – atât denumirile istorice, cât şi cele actuale (redate între paranteze drepte) – sunt transliterate din limba rusă.

pentru alte treburi. Le tratăm cu ciocolată, bomboane, săpun (de care au nevoie) şi cu apă de colonie, care le face o deosebită plăcere (sunt, deh, femei). Ne spun că noi, românii, suntem mai buni la suflet decât nemţii.

După masă, facem o baie fainâ în lacul cu valuri. Avem nevoie de aceasta.

Ne pregătim de plecare, ne luăm bun rămas de la trupa de balet.

Ora 19,00. O luăm din loc, la picior, în locul nostru se instalează comanda grupului. Vor fi mai fericiţi, căci noi le-am deschis drumul spre inimile baletistelor.

19 iunie. Ora 1,30. După 22 km de marş pe o minunată vreme cu lună plină, [ajungem] în satul Pilenkovo. Şi aici ne adăpostim pe sub pomii din grădinile de la marginea satului. Este o zi frumoasă şi ne odihnim bine la umbra deasă a pomilor şi mâncăm pe rupte cireşe şi vişine, care sunt în toiul lor.

Încet, încet, ne apropiem de linia frontului, de unde se aude acum bine mugetul tunurilor şi lătratul mitralierelor (mai cu seamă noaptea). Lângă noi – aproape la fiecare popas, de altfel – este un mic aerodrom, bază de lucru pentru aviaţia de luptă germană. Avioanele pleacă grele şi se întorc uşurate la baza lor. Este un fel de du-te-vino. Roţile lor, ating vârfurile pomilor sub care ne odihnim şi zgomotul lor ne năuceşte.

Ora 18,00. Batalionul este gata de plecare tot pe două eşaloane. Colonelul Mavrichi, comandantul grupului nostru, vine cu *Horch*-ul la mine şi mă roagă să-l însoţesc să facem o vizită generalului Mociulschi, care comandă Divizia 3 Vânători de Munte, cu postul de comandă în satul Cekon. Pun batalionul în marş şi apoi fug în vizită.

Ajungem acolo pe înserate. Generalului, un vechi vânător de munte, îi face multă bucurie şi plăcere vizita noastră. Ne punem pe poveşti şi ne ospătăm bine. Le plecare, mă cinsteşte cu un borcan mare de icre negre. S-a înnoptat bine şi trebuie să-mi ajung batalionul dar cu *Horch*-ul nu-i mare lucru. În satul Gostagaevskaia îl ajung din urmă.

Aici este postul de comandă al Corpului nostru de Cavalerie. Camarazii călăreţi sunt tare speriaţi şi prăpăstioşi. Ne spun o mulţime de poveşti în legătură cu partizanii, care mişună pe aici, că aviaţia rusă bombardează intens pe aici etc.

Ei ne cred veniţi proaspeţi din ţară, nu ştiu cât suntem de hârşâiţi. Vor să-şi dea aere de vechi luptători, cătane bătrâne, se simt obligaţi să ne dea sfaturi.

Ca din senin, apar trei bombardiere inamice, aruncă rachete cu paraşute şi apoi o ploaie de grenade. „Sfătuitorii" ne părăsesc şi dau fuga în adăposturile din marginea şoselei. Rămânem singuri în mijlocul drumului şi ne distrăm de bărbăţia călăreţilor noştri.

Colonelul Mavrichi este de părere să-mi cantonez pentru noapte batalionul aici. Regret că nu-i pot primi sugestia şi ne continuăm marşul, după ce ne despărţim prieteni, de el şi locotenent-colonelul Gheorghiu, zis Găleată.

Etapa este foarte lungă cu pante repezi şi drum încurcat. Nici un indicator care să ne îndrepte să ne lămurească.

Pe linia frontului, intensă canonadă de artilerie.

20 iunie. Ora 7,30. După peste 40 km de marş greu, ajungem în satul Natuhaevskaia. Ostaşii şi caii sunt extrem de obosiţi. Mulţi ostaşi sunt roşi de bocanci. Ne cuibărim prin livezile de la marginea satului şi ne aşternem pe odihnă.

La **ora 9,00**, cu Vasile, şoferul, încălecaţi pe „Tiribombă", plecăm la Kirilovka, unde este acum Divizia noastră 1 Munte, să primesc ordine. În satul Verhnebakanski întâlnesc tot comandamentul diviziei, comandantul grupului, artilerişti, deci nu mai este nevoie

să merg la Kirilovka. Generalul Vasiliu-Răşcanu îmi face reproşuri că nu l-am aşteptat la Braşov, ca să venim din concediu împreună cu avionul. Îmi pare rău, căci mai puteam sta acasă între ai mei încă şapte zile. Fraier am fost toată viață!

Îmbarcați cu toți în auto, trecem calea ferată, coborâm în şoseaua care merge spre Krîmskaia [astăzi, Krîmsk], pe care o traversăm. Apoi pe Valea Atakaiskaia, în Valea Lipki, la postul de comandă al Regimentului german 170[196] [Infanterie], unde suntem puşi în situație şi orientați asupra sectorului de către locotenent-colonelul [probabil, Herbert] Müller, al cărui regiment îl vom schimba pe linia de luptă. După o amplă descriere a sectorului de la observatorul său, suntem invitați la masă de comandantul german, de bucurie că-l schimbăm, bineînțeles.

Cu oarecare greutate primesc de la general îngăduința ca batalionul meu să rămână la odihnă la noapte în Natuhaevskaia, de unde să plec pe linia de luptă mai de dimineață, în zori.

Ora 16,00. Sunt din nou între ai mei şi le aduc cu bucurie vestea că se pot odihni aici peste noapte, odihna atât de necesară şi pe care ştabii nu o prea înțeleg. Deci, odihnă, cu masă bună şi somn adânc.

Suntem aproape de Novorossiisk (al doilea port al marinei militare ruse, ca importanță). Vălmăşagul luptelor se aude acum bine.

Ce ne aşteaptă oare?

21 iunie. Ora 7,00. Îmi adun batalionul, căci ieri mi-a spus generalul că doreşte să ne vadă pe toți înainte de a ne angaja pe linia de luptă. După un timp, sunt anunțat că generalul nu mai vine. Profit de acest prilej ca să mai stau de vorbă cu ostaşii mei. Împart cele 40 de decorații, de curând primite, la cei 40 de bravi între bravi, apoi o defilare fainâ, cu o ținută de care oricare regiment de gardă din Bucureşti se poate mândri.

Pe câțiva nemți, cască-gura la noi, îi băgăm în cofă cu aceasta.

Ora 14,00. Suntem gata încolonați. Mergem acum pe companii, pe plutoane, în formație de apropiere, căci intrăm în zona de bătaie a artileriei inamice, care ne poate atinge cu tunurile grele din capul de pod de la Novorossiisk.

Trecem prin Kaisuk [?], prin Bakanskaia Vest [probabil, Nijnebakanski], cu numeroasele şi întinsele fabrici de ciment. Coborâm în vale şi încă pe lumină tăiem calea ferată Novorossiisk–Krîmsk. Ne angajăm pe un drum îngust de pe Valea Atakaiskaia şi, către **ora 20,00**, bifurcăm la confluența acesteia cu Valea Lipki.

Suntem acum bine în zona de luptă. Focul artileriei, aruncătoarele şi țăcănitul mitralierelor se aud foarte bine. Ne împrăştiem pe sub tufe şi pentru siguranță mai săpăm şi câteva şanțuri. Ne culcăm şi adormim în „simfonia" linei de luptă, care nu oboseşte deloc cântând.

22 iunie 1943. Împlinitu-s-au astăzi doi ani, pe muchie, de când am intrat în război. Mareşalul Ion Antonescu, printr-un scurt ordin de operații, a spus: „Ofițeri, subofițeri, ostaşi, vă ordon, treceți Prutul!" Atât şi nimic mai mult.

Şi Avram Iancu, pare-mi-se, a dat un ordin tot aşa de scurt, cândva: „Gata, fârtaților? No, haidați".

[196] Din Divizia 73 Infanterie germană.

Domnule Conducător al Țării, ți-am îndeplinit de mult porunca, ba am mai sărit şi peste cal. Am trecut peste multe ape, mai late, mai repezi şi mai adânci: Nistrul, Bugul, Niprul, Ingul mare şi mic. Am mai trecut chiar şi peste mări (Marea Azov). Am fost, după cum ştiți, şi buni „navigatori", maeştri, nu altceva.

Sorocul a făcut ca tocmai astăzi, după doi ani de crâncene bătălii, să ne avântăm, pentru a nu ştiu câta oară, din nou, în vârtejul luptelor, hăt, departe, dincolo de hotarul Europei. Aici, la Novorossiisk, în Cuban, unde vom împrăştia sânge şi unde din nou ne vom îngropa morții noştri, vlăstare de nădejde ale neamului.

Nu credeți că v-am îndeplinit de mult porunca?

Nu socotiți că este destul?

Nu aşteptați să avem noi cuvântul, căci atunci va fi prea târziu.

Se pare că germanii, asociații noştri, nu mai au în mână cărți prea bune. Pe Don, pe Volga şi în Caucaz treburile nu merg prea bine.

La ei acasă, în Germania, aviația anglo-americană îi cam deranjează, după spusele celor care se întorc aici, din concediu.

Ora 7,00. Plouă din ce în ce mai tare şi tare este urât.

Ora 14,00. Plec cu toți comandanții de companii spre postul de comandă al Regimentului 170 [Infanterie german], de unde, cu o călăuză, vom merge la postul de comandă al Batalionului 2 din acest regiment. Plouă, plouă şi suntem uzi leoarcă. Prin noroiul cleios, până aproape de genunchi, drumul este foarte obositor.

Către **ora 16,30**, ajungem în sfârşit la postul de comandă al Batalionului 2, comandat de un tânăr maior (27 de ani). Se numeşte Kremnitz. Este un fecior simpatic, plin de atenție pentru noi. Este animat de multă simpatie pentru țara noastră şi pentru români.

Ne spune că bunicul lui [este] doctorul [Wilhelm] Kremnitz, care a venit în țara noastră pe la 1870, adus de Vodă Carol I, căruia i-a fost medic până la adânci bătrânețe şi este acum înmormântat la Sinaia. Că bunica lui[197] a fost prietenă cu regina Elisabeta (Carmen Sylva); că tatăl său este acum la Bucureşti. Toate acestea ni le spune cu bucurie şi cu oarecare mândrie. Ne împrietenim repede.

Comandanții mei de companii, cu agenții respectivi, sunt călăuziți pe linia întâi de luptă, unde vor dormi acolo la noapte, să se aclimatizeze.

Împreună cu căpitanul Petrescu şi locotenentul Băleanu suntem găzduiți într-un bordei de lângă postul de comandă. Peste noapte ne-au năpădit ploşnițele în roiuri. Sunt mult mai mari decât cele de pe la noi (în URSS totul este *balşoi*) şi sunt tare... sugace. Pe tot corpul sunt numai băşici, am impresia că sunt bătut cu urzici. N-am închis ochii toată noaptea.

Nemții au în compunerea unităților lor aşa-numiții „dobrovolnici" (voluntari ucraineni din divizia generalului Vlasov[198]). Sunt echipați şi înarmați aidoma ca ei.

---

[197] Maria Kremnitz, născută von Bardeleben, cognomen literar – Mite Kremnitz, cunoscută mai ales pentru dragostea pe care i-a purtat-o Mihai Eminescu.

[198] Andrei Andreevici Vlasov (1900-1946), general-locotenent sovietic, căzut prizonier în vara lui 1942, pe când comanda Armata 2 de Şoc. A încercat să organizeze o Armată Rusă de Eliberare, în subordinea *Wehrmacht*-ului. „Dobrovolnicii" (de la *dobrovoleț*, voluntar, în lb. rusă) erau, probabil, *Hilfswillige* (ajutor voluntar, în lb. germană; voluntari auxiliari, în documentele româneşti), voluntari care se oferiseră să ajute armata germană, proveniți atât din rândul populației civile cât şi al prizonierilor. Voluntarii constituiți în unități proprii purtau, în terminologia germană *freiwillige*. A existat şi o Armată Insurgentă Ucraineană, dar formațiunile acesteia nu au luptat alături de *Wehrmacht*.

Pe la **ora 24,00**, o grupă din aceşti voluntari, comandată de un subofiţer, tot de-al lor, a făcut o incursiune în linia de luptă a ruşilor cu scopul de a captura cel puţin un rus viu. Operaţiunea nu a reuşit şi era gata-gata să cadă ei în leasă. S-au întors mofluzi şi nemţii i-au cam luat în pinteni. Ne-a fost milă de ei, bieţii. De luni de zile, nemţii se căznesc să pună mâna pe un rusnac, dar n-au reuşit. Comandamentul lor ţine morţiş să ştie ce se petrece la ruşi, ce unităţi sunt în faţă, care este moralul etc. Noi cred că nu ne obosim prea mult pentru aceasta, căci la noi rusnacii vor veni singuri, neînşfăcaţi.

Toată noaptea a fost o mare hărmălaie.

23 iunie. Am primit ordin că schimbarea se va face nu în noaptea de 23, ci în noaptea de 24 spre 25. Rămânem însă aici, pe loc. Plouă, plouă şi noroiul este până la genunchi.

Plec cu maiorul Kremnitz şi cu comandanţii mei de companie să vedem cu de-amănuntul linia întâi de luptă. O luăm de la flancul stâng, unde se leagă cu Regimentul 213 german[199]. Vedem fiecare amplasament în parte, fiecare frântură de şanţ. Linia de luptă are un traseu foarte curios, foarte întortocheat. Terenul este acoperit cu lăstăriş şi pădure deasă. În unele locuri, ruşii sunt la 50-60 de metri. Se poate arunca cu pietre cu ei. Ne iau în primire cu pic-pacuri şi cu aruncătoarele de grenade. Urcăm, coborâm întruna către dreapta sectorului, pe care, până la **ora 14,00**, l-am văzut complet. Sectorul are peste 1 300 m şi nu este uşor de apărat.

La masa de prânz sunt invitat de maiorul Kremnitz şi ne punem perfect de acord, astfel încât schimbul se va putea face uşor, fără alte lămuriri.

Ne uscăm acum hainele care sunt tare ude. Viaţa de cârtiţă am luat-o *da capo*. Ziua trece, încet, încet, monoton. Nemţii încep să-şi strângă, să-şi împacheteze boarfele. Noi ne aducem dinapoi lucrurile strict necesare.

Doamne, câte schimburi de poziţii am mai făcut, câte vom mai face oare?

Ceaţă deasă, cu ploaie măruntă, rece. Frigul ne pătrunde în oase. Umezeală. Începem iarăşi să mirosim a câini plouaţi, a mucegai.

Ţânţarii ne pişcă straşnic. Suntem numai băşici şi cucuie, mai sunt prin partea locului şi roiuri, roiuri de musculiţe aproape invizibile, care ne intră în ochi şi ne ciupesc şi ele cu sete. Avem şi viespi din belşug. Ce mai tura-vura, avem de toate, nu ne putem plânge.

Se aşterne noaptea, ne cuibărim în bordei şi ne dăm pradă ploşniţelor, furnicilor şi acestor musculiţe numite pe aici „muschiti".

Doamne, multe dihanii ai mai făurit!

24 iunie. Vremea s-a îndreptat. Este soare cald şi pământul a început să se usuce. Când vor veni companiile, nu vor înota prin noroiul clisos. Pe aici, cucul cântă întruna, până seara târziu, şi o mulţime de păsărele se întrec din zori şi până în noapte cu ciripitul, cu melodiile şi trilurile lor atât de variate. Nici că le pasă de fâşâitul miilor de gloanţe şi de zgomotul infernal, ele îşi fac programul lor. Cât este de frumos în acest colţ de pământ de la poalele munţilor Caucaz. Totul este mare: stejari, fagi, paltini, frasini, pini. Aceştia din urmă fac un fel de pere galbene, foarte gustoase. Localnicii ne spun că au fost aduşi de undeva, de departe, şi săditi aici, pentru ca din fructele lor să se hrănească căprioarele şi cerbii. Bună rânduială.

[199] Din Divizia 73 Infanterie germană.

Bateriile de tunuri mici de infanterie, „puşcoace" cum le spunem noi, sunt foarte aproape de postul de comandă. Trag de rup pământul, ne năucesc. Trag în salve, câte 4-6 lovituri, aşa-zisa „salvă rusească", apoi servanţii dau fuga în adăposturi, căci reacţiunea ruşilor nu se lasă aşteptată. Nemţii mai au aici un tun „propagandă" – mic, dar tare gălăgios. Din acesta se lansează manifeste pentru ruşi.

Ora 17,00. Încep să-mi sosească companiile, una câte una, pe pachete. Începem imediat schimbul nemţilor, care se cam grăbesc. În două ore, schimbul s-a făcut complet, căci comandanţii mei de companii au trăit pe poziţie 48 de ore, împreună cu delegaţii companiilor, şi sunt perfect orientaţi, bine puşi la punct.

Ostaşii nemţi coboară la vale, unii la braţ cu femei rusoaice (*hazaice*, cum le spun). Acestea le-au ţinut de urât în tranşee, chiar pe linia de luptă. Nemţii se mai miră că orice mişcare, orice schimb de baterii sunt la iuţeală cunoscute, reperate.

Faimoasa disciplină germană se destramă. Destrăbălarea începe să-i ia locul.

Ora 20,00. Suntem acum bine înfipţi pe poziţia de luptă. Am intrat din nou în „horă". Legăturile între companii şi cu vecinii din dreapta şi stânga, bine închegate. Potrivit uzului, deşi cu trupa schimbată, răspunderea apărării sectorului pe timpul acestei nopţi revine maiorului Kremnitz care, cu câte doi subofiţeri la fiecare companie, are comanda. Eu voi fi *luft-inspektor*.

Pădurea şi văile, amplifică mult zgomotul produs de toate felurile de arme. Nu mai ştiu cine şi de unde trage, căci ecoul tare ne încurcă.

S-a întunecat de mult. Până mâine în zori, răpăiala va continua (noaptea, şi unii, şi alţii trag pe capete, mai mult de frică sau de plictiseală).

25 iunie 1943. Ostaşii vechi s-au aclimatizat repede în noua situaţie, căci doar sunt cătane bătrâne, călite. Până mai ieri, recruţii şi cei veniţi de curând de la partea sedentară nu au fost încă botezaţi în focul bătăliilor; vor intra mai greu pe brazdă, dar pofta vine mâncând.

Ora 3,40. Un ostaş sovietic se predă în sectorul Companiei 3. Este adus la mine, la postul de comandă. Pare a fi în culmea fericii că a ajuns teafăr la noi, cum spune el, din iadul comunist. Ne povesteşte multe, căci este un ostaş dezgheţat.

La ei, ştiu acum toţi că Internaţionala a treia a fost desfiinţată din ordinul englezilor şi americanilor, după ce a curs atâta *crov* (sânge) rus pe câmpurile de bătălie. Ostaşii primesc acum suficient de multe alimente de proveniență americană şi japoneză [aşa în original]. Populaţia civilă suferă însă mult de foame.

Cu el au plecat din linia lor de luptă cinci inşi. Patru, fiind mai fricoşi şi mai grei de picioare, au rămas într-un tufiş între liniile de luptă. Ne spune numele lor şi ce trebuie să le spunem ca să le dăm curaj să vină la noi. Într-o jumătate de ceas sunt toţi cinci între noi, plini de apă şi de emoţie. Ştiu că în faţa lor se găsesc acum românii (aşa de repede?). Patru sunt ucraineni şi unul (primul venit) este de peste Volga.

Nemţii turbează de ciudă, căci de şapte săptămâni, de când sunt ei aici, au făcut multe incursiuni, unele cu pierderi serioase, şi nu au putut pune mâna pe un rus. La noi au venit aşa, pe gratis. Suntem acum gazde şi la masa de prânz îl invit pe maiorul Kremnitz împreună cu adjutantul său. Le servim o masă bogată, copioasă, stropită cu ţuică bătrână de la mama ei, cu vin de Crimeea, apoi prăjituri, fructe, cafea. Sunt oarecum jenaţi că ei ne-au servit cu „zupă" de varză şi conserve. Aceasta nu-i împiedică să înfulece pe întrecute.

Facem schimb de însemne, ne fotografiem şi apoi „la bună vedere". Ei merg acum spre Krîmsk, nu-i fericesc, căci de acolo se aude mare hărmălaie de luptă.

Toate bune, dar a început din nou să curgă sânge şi aceasta mă amărăşte.

Astă-noapte au fost *răniți*: fruntaş Mon Ion, ctg. 1936 – Compania 2 (a doua oară); fruntaş Munteanu Gheorghe, ctg. 1943 – Compania 2.

Primul, rănit mai uşor la coapsa dreaptă, al doilea (un copilandru), rănit foarte grav. O schijă i-a perforat intestinele şi doctorul îmi spune că, dacă în şase ore nu va fi operat, se va prăpădi bietul. Contingentul cel mai tânăr a început să dea şi el sânge pământului rusesc.

Fruntaşul Mon fusese decorat de câteva zile cu „Virtutea Militară", pe care a meritat-o din plin.

Ne mutăm în bordeiul lăsat moştenire de Kremnitz, unde ni se spune că nu ar fi *wanzen* (cum spun ei la ploşniţe).

Vom vedea la noapte.

De-abia ne-am instalat şi, dintr-o gaură dintre colțul peretelui şi tavan, apare o vietate; nu este nici şobolan, nici veveriță, nici nevăstuică. Este gri, cu o coadă lungă, la vârf cu un smoc de păr. Ne priveşte curios, ba ne face şi grații. Coboară agale pe o poliță şi începe să cotrobăiască printre proviziile rânduite de noi. Îi punem bucățele de zahăr şi pâine pe o mescioară, face un salt foarte vioi şi se pune pe rontăit. Nu-i cunoaştem sexul şi îl botezăm Costică.

De-abia ațipim şi ploşnițele ne iau în primire. Sunt însă mai civilizate: au convieţuit cu nemții!

26 iunie. Ruşii se burzuluiesc. Trag nebuneşte cu artileria şi aruncătoarele de mine. Toate legăturile telefonice cu vecinii, între companii şi cu postul meu de comandă, sunt făcute praf. Pun repede în funcțiune radio „G"-ul şi astfel pot sta de vorbă cel puțin cu ai mei. Ruşilor le răspundem prompt, cu aruncătoarele de 81,4 mm şi cerem şi artileriei să ne ajute.

Ei se răzbună acum pe cei dinapoia noastră, pe trenurile de luptă de pe Valea Mardakova, şi artileria grea, de pe mare, trage mai în spate, pe trenurile regimentare şi pe rezerve.

În timpul nopții, viu schimb de focuri, ploaie de rachete şi încrucişări de unde de la reflectoare. Mare luminație, feerie.

Răniți evacuați: fruntaş Avram Ion, ctg. 1942 – Compania Cercetare.

27 iunie. Din zori, aviația noastră a plecat la treabă. Bombardează intens regiunea Novorossiisk. Artileria inamică este foarte activă, dar nici ai noştri nu se lasă mai prejos. Bordeiul pe care l-am pus în lucru, locuința mea de vară, a început să ia forme serioase. Va ieşi ceva fain.

Noapte mai calmă de obicei. Un tip de rus – infiltrat, se vede, într-un tufiş aproape de bordeiul nostru –, cum se lasă întunericul, se distrează trăgând focuri cu pistolul-mitralieră. Piu, piu, pic, pac, pe deasupra bordeiului. Gloanțele se înfig în copacii nevinovați. Tipul ne cam enervează. I-am pus numele *Aurică*.

Frățioare, coane *Aurică*, să ştii că ți-am pus gând rău. Dacă nu te astâmperi, ai s-o pați!

28 iunie. Aviația inamică este din ce în ce mai activă, chiar în timpul zilei. Avioanele trec în grupuri de câte 10-12. Sunt de un model cu totul nou. Se spune că bombardierele ar fi americane şi cele de vânătoare, engleze. Au luat locul avioanelor *Rata*. Aviația noastră este mai puțin activă, probabil că are treabă în altă parte.

Astă noapte, un grup de vreo 15 ruşi a încercat să pătrundă în sectorul Companiei 2. Au fost însă repede puşi pe fugă înapoi.

Generalul Gheorghe Marinescu, secundul diviziei noastre, şeful de stat-major, locotenent-colonelul [Pantelimon] Comişel, colonelul Mavrichi, maiorul [Alexandru] Evolceanu, căpitanul Mihuț năpădesc toți în postul meu de comandă. Mergem cu toții în sectorul Batalionul 2 Vânători de Munte. La întoarcere, se opresc tot la mine şi se poftesc... la masă. Nu am încotro. Rezervele mele de alimente s-au cam topit.

Brandturile noastre grele de 120 mm şi cele de 81,4 mm au tras astăzi masiv pe rusnaci. Au dărâmat câteva bordeie peste ei. I-au săpunit bine.

A început iarăşi să plouă. În poienița din fața postului de comandă am aranjat un teren de volei.

Când jocul era în toi, o bombă venită aşa din senin se propteşte în vârfurile unui copac, de care era ancorată plasa de volei, se sparge şi acoperă cu crăci pe cei 18 [sic!] jucători şi pe alți spectatori.

Cu toată viteza, coechipierii au dispărut în adăposturi. Din fericire, s-au ales numai cu anularea meciului. Ploaia de bombe a devenit apoi generală şi, la masa de seară, pe când înfulecam tacticoşi, ne-a gonit pe toți în bârloguri.

Răniți neevacuați: locotenent (r.) Ionescu Marian – Compania 2.

29 iunie. Noaptea a fost agitată. Pe ruşi i-au apucat năbădăile. Costică al nostru, care credem că este mai mult *madam* Costică, îşi echipează de zor cămara lui. Este din ce în ce mai familiar, ca să nu-i spunem obraznic.

Către **ora 8,00**, o rafală de bombe se năpusteşte pe postul meu de comandă, din fericire fără efect.

Astă-noapte, trenul nostru regimentar a fost aprig bombardat de avioane cu bombe grele şi doi cai au fost grav răniți; a fost nevoie să fie sacrificați, bieții.

Activitatea aviației ruse, foarte intensă. Reacțiunea artileriei noastre a.a., inexistentă.

Suntem acum foarte des luați în pinteni de artileria inamică, am început să-i luăm în serios pe *cioloveci*, căci s-au cam şmecherit.

Ostaşii sapă de zor şi îşi întăresc adăposturile, căci nu-i şagă. Camaradul neorustic (nu-i spunem țigan, căci se supără) Zarafu, lăutar, țambalagiu şi gurist în civilie, înfige adânc târnăcopul în pământ. Este tare grijuliu, cu urechile ciulite. Tovarăşii lui de lucru imită şuieratul obuzelor şi bietul Zarafu o ține numai în mătănii. La Otuzî era foarte mândru şi bățos, vecinic zâmbăreț, făcea cântări la tătari, trăia ca puiul în budă. Acum a intrat la apă şi tare-i amărât bietul.

Legăturile telefonice se rup mereu, avem noroc cu radio.

Răniți evacuați: soldat Istrate Ion, ctg. 1936 – Compania 3; caporal Muşat Gheorghe, ctg. 1938 – Compania Armament Greu.

30 iunie. Este acum vreme bună. Noaptea, destul de rece, cu multă umezeală. Țânțarii ne pişcă serios şi nici viespile nu se dau bătute.

Şi astă-noapte aviația rusă şi-a făcut de cap. Pe valea Atakaiskaia, a bombardat din plin trenurile regimentare. Au fost omorâți doi cai şi unul rănit. Îmi este aşa de milă, căci ei, bieții, nu se pot adăposti.

Pe linia de luptă, noaptea a fost mai calmă.

Avioanele ne gratulează cu grenade, din aşa-numitul „sac al lui Stalin" şi ne luminează cu rachetele lor cu paraşute.

Răniți evacuați: sergent major t.r. Rădulescu Trofin – Compania Armament Greu; caporal Ioniță Ion, ctg. 1936 – Compania 3.

1 iulie 1943. Împlinitu-s-au astăzi doi ani pe muchie de când, pe la Vicovul de Sus, pe Siret, în Bucovina noastră dragă, am trecute granița. Doi ani de plin război.

Astă-noapte m-am cam sufocat în bârlogul meu şi am lăsat uşa deschisă. De-abia s-a crăpat de ziuă şi o rafală rusească, o avalanşă de bombe cade pe postul de comandă şi în jur. Ne trezim din somnul dulce dinspre ziuă şi ne lipim, ventuze, pe podeaua bordeiului. Fum, să-l tai cu cuțitul, miros greu de sulf şi alte drăcii. Copacii trosnesc, un proiectil cade pe colțul bordeiului, bârnele pârâie, o grămadă de pământ cade pe noi. Noroc că fericirea a fost de scurtă durată şi nu s-a întâmplat nimic aici. Ce va fi crezut *madam* Costică, căci i-am auzit puii chițăind?

La companii, am avut totuşi pierderi.

Morți: soldat Klepacek Ludovic, ctg. 1940 – Compania Armament Greu.

Răniți evacuați: fruntaş Moga Ilie, ctg. 1943 – Compania Armament Greu; fruntaş Popa Alexe, ctg. 1943 – Compania Armament Greu; fruntaş Buzea Constantin, ctg. 1943 – Compania Armament Greu.

Bobocii dau sânge, bieții, să fie oare rândul lor? Până când?

Curge acum şi sânge tânăr. Cel „bătrân" este pe isprăvite...

2 iulie. Astă-noapte ruşii au fost iarăşi supărați pe noi. Lucrează şi ei de zor la întărirea poziției şi, ca să-i lăsăm în pace (o cred ei), trag răzbit pe noi. Socoteala lor nu este tocmai bună, căci cu cât trag ei, noi le răspundem cu dobândă.

Deşi a trecut Sfântul Petru şi au început să circule licuricii în munți, totuşi cucul cântă cu frenezie şi la ore când, pe la noi, el doarme dus. Cât de vrednici mai sunt cucii pe aici, prin Cuban, mai bine le-ar cânta ruşilor cucuveaua.

Aviația inamică, destul de activă; a noastră, mai puțin.

Dinspre Krîmsk şi Temriuk se aude o puternică canonadă de artilerie şi, desigur, avioanele noastre au treabă acolo.

Răniți evacuați: sergent Țugui Ion, ctg. 1940 – Compania 2.

3 iulie. Ne-am mucegăit cu totul. Este umezeală din plin. Din țigările umede, tragem de ne dor făcile. Alimentele se mucegăiesc şi jumătate din ele trebuie aruncate. Se face comerț în stil mare, troc. Fumătorii pasionați îşi dau o parte din alimente pentru țigări.

De la divizie, primim hrană pentru prea multe zile şi, neavând locuri potrivite pentru păstrare, multe alimente se alterează din cauza căldurii excesive şi a umezelii. Dacă este dată hrană pentru mai multe zile pe ostaşi, cei mai lacomi o mănâncă în două-trei zile şi apoi rabdă. Intendența diviziei, cu toate demersurile făcute, nu vrea să ne înțeleagă. Ce le pasă!

Aviația inamică, foarte activă. Artileria şi aruncătoarele de mine, aşijderea.

4 iulie. Noapte calmă. În zorii zilei, un grup de 18 avioane, bombardiere de un tip nou, escortate de trei avioane de vânătoare, zboară foarte jos pe deasupra noastră, dar nu se ouă pe noi, ci îşi văd de drum mai departe spre Kerci şi bine fac.

Plouă, plouă şi tare este umed.

Bordeiul, noua mea locuinţă, este aproape gata, trebuie să-l văruiesc, să fie mai luminos şi mai curăţel. La ferestre voi pune perdeluţe, brizbrizuri. Pe dinafară, zorele, şi apoi voi cânta: „La fereastra cu zorele, / Unde-ai mândrei ochi privesc, / Vreau să-mi trec zilele mele, / Să beau să mă înveselesc."

De-abia aştept să [mă] mut în noua mea locuinţă.

Pe Băleanu, pe Mândel Petrescu şi pe Constantinescu îi voi părăsi. Vor rămâne în bârlogul lor. Se vor întrista că nu-mi vor mai putea jecmăni alimentele şi ţigările, dar vor fi mai fericiţi, căci vor scăpa de cicălelile mele.

Zi albă, nicio pierdere.

Spre Krîmsk–Temriuk, puternică canonadă de artilerie. Se pare că ruşii vor să ne închidă în Cuban.

5 iulie. Se împlineşte o lună de când, după concediul expirat, am plecat din Braşov.

Ora 6,30. Un potop de bombe de toate calibrele cade aşa, pe nepusă masă, pe noi. O adevărată salvă rusească. Artileria grea din tunelul de la Novorossiisk ţine isonul foarte activ.

Sărim din culcuşuri şi ne aşternem rapid pe podele. Cu o jumătate de oră înainte, deschisesem uşa bordeiului, să intre aerul reavăn al dimineţii. Problema se pune acum cum o mai închidem, căci, cât de cât, ea ne mai apără de schije. Între rafalele focului, nici cea mai mică pauză. De pe jos, cum eram prosternaţi ca la Mecca, cu chiu cu vai am închis-o cu ajutorul unui băţ. Pe bordei au căzut două bombe, care l-au scuturat bine. Noroc că n-au fost din acelea *balşoi*. Copacii se spintecau, se zdrenţuiau, zgomot infernal, o mare de fum cu miros puternic de sulf (la început am crezut că sunt bombe toxice şi ne-am pus măştile). După trei sferturi de oră, liniştea s-a aşezat din nou în codrul nostru, răvăşit, zdrenţuit. Legăturile telefonice au fost făcute praf. Prin radio, am aflat repede că dracul n-a fost tocmai aşa de negru cum l-am crezut. Am avut mai puţine pierderi decât s-ar fi cuvenit după un aşa potop de oţel. Ruşii n-au făcut o bună afacere.

Comandantul artileriei diviziei noastre, colonelul Vasiliu, o veche cunoştinţă, colonelul Mavrichi, cu un întreg stat-major, au venit în sectorul batalionului şi îi plimb de la flancul stâng la flancul drept al poziţiei de luptă. Şugubăţul de *Aurică*, căruia încă nu i-am putut face de petrecanie, ne ia în primire cu pistolul lui mitralieră. Bineînţeles, se execută cuvenitele culcări şi salturi în zigzag.

Şanţurile sunt pline de apă şi noroi şi alura rapidă cu care îi conduc nu le prea convine. Sunt toţi lac de apă şi cu oleacă de emoţie.

La observatorul căpitanului artilerist Bogza, mai răsuflăm puţin şi întocmim planul pentru o masivă incursiune pe care a ordonat-o divizia (ne mănâncă pielea, cum se vede).

Incursiunea este programată pentru noaptea de 9 spre 10 iulie, ora 2. Ne întoarcem apoi la postul meu de comandă şi toţi mi se invită la masă. Şi aici, ca şi în cazemata de la Ciorgun, este acum „Hanul drumeţilor", uneori nepoftiţi. Au o poftă de mâncare şi băutură aprigă şi proviziile mele se duc pe copcă. Îmi pare totuşi bine, căci sunt băieţi simpatici şi apoi, obrazul subţire cu cheltuială se ţine...

Răniţi evacuaţi: fruntaş Niculae Ilie, ctg. 1942 – Compania 2.

Tot bieții boboci dau sânge, aceasta se explică și prin faptul că nu știu încă să se adăpostească cum trebuie.

6 iulie. Noul meu punct de comandă încă nu este gata și tare aș vrea să isprăvesc odată cu căsnicia cu Băleanu, Petrescu etc., care, pe lângă că-mi jecmănesc proviziile, noaptea m-au înnebunit cu sforăitul lor. Lunga mea nuia, cu care îi mai ating, și fluieratul nu mai au nici un efect. Au devenit imuni, nesimțiți.

Plouă întruna și este așa de întuneric și de urât. *Aurică*, cu pistolul lui, ne dă pe nervi. „Treburile" mici ni le facem la ușa bordeielor. Din pudicitate, am încercat să mergem mai departe, dar când ne este lumea mai dragă, rafalele de bombe ne fac să dăm repede fuguța în bârlog. Pentru cele mari, treaba este mai complicată, din cauza duratei și a poziției, care trebuie să fie cât mai lipită de pământ.

Noaptea a fost mai calmă și ar fi fost și mai bună dacă acest aiurit de *Aurică* ne-ar fi lăsat în pace. Curierul Armeneanu și-a anunțat prin telefon sosirea lui din țară. Este acum la divizie și cere o căruță să-l aducă aici, căci are multe, multe pachete pentru noi. Ce bine! La noi va putea sosi de-abia mâine și tare mult este până atunci, căci așteptăm veşti.

Avem acum lună nouă. Ce bine ar fi să cochetăm cu ea în liniște.

La **ora 7,00**, am fost anunțat că vine la noi „Barosanu'" (generalul Vasiliu-Răşcanu).

Ora 9,00. A sosit ștabul, însoțit de Mavrichi și Evolceanu, mergem cu toții pe linia de luptă. Pe dealul din sectorul Companiei 2, năbădăiosul de *Aurică* ne ia în primire cu pistolul (am impresia că s-au infiltrat mai mulți *Aurici*; unii, de noapte, alții, de zi.

Pare-mi-se că ne-a zărit și hârșt!, o rafală cu pistolul lui. Un glonț exploziv mi-a trecut foarte aproape pe la urechea stângă, care a început să țiuie. O culcare urgentă, cu toții, la pământ, pe burtă, apoi câte unul, tiptil, în salturi, ne continuăm drumul. Puțină prudență nu strică.

Șanțurile sunt încă pline cu apă și noroi. Generalul, cu pantofiorii lui, n-a prea nimerit-o. Noroiul i-a îngroșat ciorapii. Trecem în revistă Compania 2. Trecând însă peste valea Mardakova, suntem luați într-o serie de rafale: mitralieră, aruncătoare și un tun anticar (rușii ne-au mirosit). Ne strecurăm cum putem pe firul văii și, în sfârșit, ajungem la Secția aruncătoare 81,4 mm, la postul de comandă al căpitanului Bondoc, unde, într-un adăpost solid, ne venim în fire.

După ce s-au astâmpărat *ciolovecii*, ne-am îndreptat spre postul de comandă al meu, unde, ca întotdeauna, generalul cu suita s-au invitat la masă. Sima, ordonanța mea, este tare furios și, mai în surdină, îmi spune: „Domnule colonel, nemâncații ăștia, care ne calcă mereu, de ce nu-și mai aduc mâncare de-acasă? Au toți o poftă de lupi!"

Am profitat totuși de ocazie și, la cafea, mi-am descărcat oful de pe inimă și i-am spus pe șleau generalului mizeriile pe care ni le fac scriptologii de la divizie, în special intendența. După paguba avută cu irosirea alimentelor, măcar cu atâta să mă aleg.

După ce două zile și două nopți am ars peste un metru ster de lemne, acum bordeiul meu este aproape uscat, este bine văruit. Cu petrol, am uns saltelele, păturile, patul, hainele etc. Nu vreau ploșnițe. Le las moștenire lui Băleanu et comp. După o baie *à* la Ioan Botezătorul, ah, ce bine este pe curat! Adio sforăială, adio jecmăneală!

Răniți neevacuați: fruntaș Stoica Gheorghe, ctg. 1942 – Compania 3.

7 iulie 1943. Noapte relativ calmă.

Ora 4,40. Am fost trezit dintr-un somn adânc de un potop de explozii și zguduituri. Bombe de aruncătoare, artilerie 76,2 mm și 150 mm, cad în rafale cu nemiluita pe postul

meu de comandă, între postul de comandă şi companii, şi după ce cred că ne-au dat de hac, se năpustesc pe postul de comandă al grupului şi mai înapoi, peste trenurile de luptă. Apoi, din cer, fulgere şi o ploaie torenţială. S-a pus oare şi Dumnezeu în slujba ruşilor? După o oră însă a ieşit soarele şi apoi linişte pe întreg sectorul. Ruşii nu au făcut isprava pe care o credeau, desigur, grozavă. Adăposturile noastre au rezistat cu bărbăţie. Pe noua mea locuinţă a căzut un proiectil de 120 mm. S-a zguduit puţin, câteva schije calde au intrat pe coridor şi atâta tot. M-am învăţat să fac intrarea în bordei în zig-zag. Ostaşii lucrează acum de zor să-şi mai întărească bârlogurile pe unde au văzut că pot fi mai vulnerabile. Pădurea din jurul nostru este zdrelită, răvăşită de schijele obuzelor. Ruşii şi-au pus de gând să o desfacă de tot şi, cu ea, poate şi pe noi.

Ora 9. Suntem vizitaţi de generalul Marinescu, cu şeful de stat-major al diviziei şi colonelul Mavrichi. Au venit să mă pună la curent cu o modificare în dispozitivul nostru de apărare. Compania 1, pe care o împrumutasem Batalionului 2, Regimentul 213 german, va reveni la batalion. Va intra pe poziţie la dreapta sectorului, înlocuind compania din Batalionul 2 Vânători de Munte care va trece în rezerva diviziei. Batalionul 1 Vânători de Munte se va deplasa mai spre dreapta. Voi avea acum tot batalionul în mână, cu trei companii în linia întâi şi o companie în rezerva batalionului.

Răţoiala pe care am făcut-o ştabilor mi-a prins bine. I-am făcut să înţeleagă că ostaşii mei nu se dau cu împrumutul, nu sunt mantale de vreme rea.

Cei rămaşi în vechiul post de comandă se plâng că Costică a dispărut fără urmă. Sima le-a spus că l-am luat în noul meu post de comandă. Toţi mă roagă să-l dăm înapoi, căci Dl. sau Dna. Costică face parte din efectivul lor. Adevărul e că nici la noi nu este. Desigur, l-a pus pârdalnicul să facă o plimbare pe afară în avalanşa de bombe cu care ruşii ne-au onorat recent, în care a murit bietul şi el. *Pro Patria!*

8 iulie. Noapte calmă. Artileria noastră le-a tras câteva săpuneli scurte, dar concentrate, şi pesemne i-a pus pe *cioloveci* cu botul pe labe.

Zi caldă, cu soare arzător. Ne uscăm boarfele şi lucrăm mai cu tragere de inimă şi cu spor la adâncirea tranşeelor. Companiile se leagă prin şanţuri adânci între ele. Începem lucrul la o linie de fund, pentru o eventuală bază de plecare la contraatac, dacă, Doamne fereşte, va fi nevoie. Nemţii pe care i-am înlocuit nu au prea lucrat. Românaşul nostru este harnic şi priceput, căci el pe glie şi din glie a trăit.

Se zice că pe frontul central Belgorod, ruşii, care începuseră o puternică ofensivă, au dat cu capul în perete şi că nemţii s-au concentrat pe ambele flancuri şi că în scurtă vreme ruşii vor fi încercuiţi. Să fie oare adevărat?

Acum 18 zile, ruşii au lansat cinci paraşutişti în regiunea portului Anapa, toţi înarmaţi până în dinţi şi cu un post radio emisie-recepţie. Aveau hrană pe zece zile. Misiunea: să ia legătura cu partizanii din munţi, să culeagă informaţii în spatele frontului, diversiuni.

După ce s-au plimbat nesupăraţi cinci zile prin spatele frontului nostru – nesupăraţi de nimeni – şi şi-au îndeplinit misiunea, s-au hotărât să se întoarcă acasă, mulţumiţi de ispravă. Au ales, spre ghinionul lor, sectorul Batalionului 2 Vânători de Munte, care se leagă la dreapta cu Batalionul 3. În drum spre linia întâi, au trecut pe lângă postul meu de comandă. Un ostaş din grupul de comandă i-a observat şi a început să strige şi să tragă cu pistolul-mitralieră. Am trimis o grupă din Compania Cercetare după ei, dar n-a fost chip să-i mai găsească în desişul pădurii.

În timpul nopţii, au căutat să se strecoare la ai lor prin sectorul Batalionului 2, dar au fost simţiţi tocmai când făcuseră câţiva paşi peste linia noastră. Unul a fost lovit de o gre-

nadă drept în cap şi a rămas... rece, altul a fost grav rănit, al treilea a fost prins viu-nevătămat. De ceilalți doi nu s-a mai auzit nimic. Pe la ora prânzului, am auzit focuri de pistol-mitralieră spre dreapta, cam la 30-40 m de bordeiul meu. Cercetările n-au descoperit însă nici picior de rus. După căderea nopții, cei doi rusnaci, tot prin sectorul Batalionului 2, au încercat să o şteargă, dar au fost prinşi taman la timp. Deci, inamic în față, inamic în spate, inamic deasupra, în văzduh. Dincotro să te mai păzeşti?

Răniți evacuați: fruntaş Neagu Constantin, ctg. 1942 – Compania 2, rănit foarte grav; sergent Timaru Ion, ctg. 1937 – Compania 3.

9 iulie. La unul din ostaşii ruşi capturați s-a găsit o puşcă cu tragere fără zgomot, simplă, dar ingenios construită (este o puşcă care se întrebuințează mai mult de către partizani). Glonțul, după explozie, trece printr-un disc de cauciuc care anihilează aproape complet zgomotul înainte de-a ieşi din țeavă (se aude mai puțin decât la o armă de tir redus). Bătaia maximă este până la 600 m, cu o precizie destul de mare.

În timpul nopții, către **ora 23**, ruşii au încercat câteva sonde în sectorul Companiilor 2 şi 3. Au fost însă pisici cu clopoței, căci după ce grupuri mici s-au apropiat de linia noastră, au lansat o rachetă roşie (un semn convențional al lor). Instantaneu, am dezlănțuit un potop de foc pe ei (artilerie, brandturi, mitraliere, grenade). I-am ras fără săpun şi toată noaptea n-au mai suflat. Spre dimineață, s-a auzit înapoia liniilor lor multă hărmălaie, zgomot de motoare, căruțe, nechezat de cai etc. Desigur, şi-au adus artilerie şi trupe de întărire. Vom vedea în curând cum ne vor cânta.

Ora 7. Sunt anunțat că vom avea vizite înalte. La **ora 9,30**, a picat în postul meu de comandă generalul de armată Petre Dumitrescu, comandantul Armatei 3, însoțit de un numeros stat-major. L-am condus în sectorul Companiei 3. *Aurică*, consecvent, ne-a onorat cu o salvă din pistolul lui mitralieră. L-am recomandat generalului pe numele cu care l-am botezat. Şeful şi ai lui au râs cu mare poftă. Am urcat, am coborât în pas viu prin şanțurile înguste, pitiți; prin spațiile nesăpate, în pas alergător, în zig-zag. A văzut ostaş cu ostaş din toată Compania 3. Ruşii, bineînțeles, ne-au salutat cu câteva salve de aruncătoare căzute foarte aproape de noi, dar niciun bai, căci ne-am cuibărit cu toții într-un adăpost, până a trecut furtuna.

La întoarcerea spre postul meu de comandă, i-am condus pe alt drum decât la ducere. Generalul, oarecum contrariat, îmi spune: „Bine, măi, Scârneci, nu era mai bine să ne întoarcem pe acelaşi drum, căci era aşa de frumos pe Valea Mardakova, umbrită de pinii înalți, falnici?" I-am răspuns: „Nu, domnule general, este mai bine, mai practic pe aici, pe Valea Lipki, căci desigur, ruşii ne-au mirosit prada atât de prețioasă şi nu vor lăsa să le scape aşa bunătate". Într-adevăr, după câteva minute, ruşii au dezlănțuit un bombardament năprasnic de-a lungul văii Mardakova. Generalul mi-a strâns mâna cu emoție.

În drum, am întâlnit convoiul de cai cu samare care duceau mâncarea de prânz la companii, pe linia întâi. Ostaşii mei vioi l-au salutat cu drag şi cu mândrie. Nici căiuții nu s-au lăsat mai prejos. I-a oprit cu toții, s-au ospătat cu ciorba de fasole fainâ, garnisită cu ciolan afumat. Generalul s-a adresat şefului său de stat major, generalul [Dumitru] Puiu Petrescu. „Vezi, Puiule, aşa ciorbă gustoasă nu avem la popota noastră".

I-am poftit în postul meu de comandă, unde Sima le-a servit o gustare stropită cu țuică bătrână şi vermut cu lămâie şi sifon, totul frapat în frigiderul întocmit într-o gaură făcută în peretele bordeiului. Asta le-a pus capac la toate!

Generalul şi-a amintit că mi-a mai văzut batalionul undeva, în sudul Ucrainei, când l-a trecut în revistă într-o frumoasă livadă la marginea unui sat (un fel de paradă). Atunci i-a

plăcut mult, căci din şcoala militară nu mai văzuse o ţinută impecabilă. Acum ne vede pe linia de luptă, piept în piept cu duşmanul, într-o ţinută deosebit de frumoasă. Mi-a strâns cu emoţie mâna şi m-a rugat să transmit tuturor ostaşilor mei întreaga lui mulţumire. După plecarea oaspeţilor, ruşii ne-au mai ars câteva rafale de artilerie şi apoi ne-au lăsat să ne vedem de treburi.

Răniţi evacuaţi: fruntaş Crăcuţ Gheorghe, ctg. 1939 – Compania Armament Greu.

10 iulie. Noaptea cea mai calmă până acum. În sectorul Companiei 1, dată cu împrumut batalionului german de la stânga, ruşii au încercat o incursiune, dar au fost repede daţi peste cap.

Suntem vizitaţi de colonelul Zimmerman, şeful de stat major al corpului de armată von Bünau[200], cu un întreg stat-major. Sunt însoţiţi de comandantul grupului, colonelul Mitică Mavrichi. Au venit la noi să studieze felul cum am organizat apărarea pe linia de luptă, căci au fost informaţi, spun ei, că poziţia noastră este cu măiestrie întocmită. Îi duc pe toţi pe întregul sector al batalionului. Sunt într-adevăr impresionaţi de modul cum se prezintă dragii mei ostaşi şi de felul cum au ştiut să se fixeze la teren şi cum au ştiut să-şi întocmească planul de foc. Printre ei sunt doi desenatori, care întocmesc schiţe şi un fotoreporter fotograf care ia fotografii pe întrecute. Este un tânăr simpatic, vorbeşte puţin românеşte. Cunoaşte Braşovul, unde este logodit cu o domnişoară Haberman şi unde spune că-şi va petrece concediul – te cred şi eu, dacă săsoaica o fi şi frumoasă, şi bogată!

I-am invitat apoi la postul de comandă unde, la o gustare românească, sergentul, maestrul Plaiu i-a distrat bine cu câteva lieduri tiroleze îndrăcite.

Colonelul îmi dăruieşte un *balşoi* şi frumos acordeon. Ne despărţim apoi într-o atmosferă de caldă prietenie. Pictorii şi fotografii lor se întrec să treacă pe hârtie orânduirea pitorească pe care ostaşii mei, ţărani cu simţul lor artistic înnăscut, au ştiut chiar în vâlvătaia luptelor aprige să-şi chivernisească „gospodăria".

11 iulie. Ruşii trag mereu, pe întrecute, cu tot ce au. [...]

Cu viespile m-am împăcat. Sunt mai puţin năbădăioase. Le place tare mult vinul, şi mai cu seamă lichiorul şi, după ce se îmbată bine, se pun pe somn.

S-a împlinit astăzi o lună de când am plecat din Crimeea, de la Otuzî, Koktebel.

Răniţi evacuaţi: sergent Popescu Ion – Compania 3; soldat Gavriş Gheorghe – Compania 1.

12 iulie. Astăzi am avut o zi neagră. Înainte de a se face ziuă, la Compania 1, o ploaie de bombe de aruncătoare grele a lovit în plin o grupă, scoţând din luptă jumătate din efectivul grupei.

Morţi: caporal Vizitiu Ion, ctg. 1934 – Compania 1.

Răniţi evacuaţi: fruntaş Stan Traian, ctg. 1943 – Compania 1; fruntaş Borcan Niculae, ctg. 1936 – Compania 2; soldat Popa Niculae, ctg. 1943 – Compania 1.

Ora 7. Suntem vizitaţi de generalul de divizie von Bünau, comandantul Diviziei 73 germane, sub ale cărui ordine suntem acum.

[200] Rudolf von Bünau (1890-1962), general-locotenent (din 1944, general de infanterie), comandantul Diviziei 73 Infanterie, aflată în subordinea Corpului 5 Armată. Gruparea de luptă von Bünau era alcătuită din Divizia 73 Infanterie şi Divizia 1 Munte.

Este de statură mijlocie, slab, foarte ager şi tot atât de simpatic. Este însoțit de adjutantul său, un căpitan tinerel, bine dichisit, şi de către colonelul Mitică Mavrichi.

Se interesează în amănunt de toate nevoile şi dorințele noastre. Îşi ia note şi sunt sigur că vor fi împlinite.

Vizitează apoi noua poziție de rezistență pe care noi, din proprie inițiativă, am ales-o şi pe care o lucrăm de zor. O găseşte foarte bine aleasă şi ne spune că şi ei, de mult, s-au gândit la aceasta.

Este foarte plăcut impresionat de ținuta ostaşilor mei. Ne mulțumeşte călduros pentru cele văzute şi simțite la noi şi ne despărțim buni prieteni.

Pe la **ora 15**, pică la noi generalul Vasiliu-Răşcanu, generalul Marinescu Gheorghe, locotenent-colonelul Comişel şi ofițerul de legătură german, locotenentul Dietz (carabinierii lui Offenbach). Vin grăbiți din sectorul din stânga noastă. Sunt setoşi şi flămânzi copți. Ordonanța mea Sima face ochii mari, speriat de atâția musafiri care se țin lanț.

Proviziile îmi sunt secătuite şi sticlele sună a gol. Ce să-i fac, dacă suntem la răspântie de drumuri şi ne-a mers vestea că suntem şi bune gazde.

Pe noua mea locuință, băieții mi-au pus firma „*Sans Souci*"[201]. Spre seară, ruşii se mai înrăiesc, ca să nu uite, dar îi calmăm repede.

Către **ora 24**, sunt trezit din somn de o frumoasă muzică: cor, solo, acordeon, vioară, țambal, muzicuță din gură etc. Căpitanului Bondoc i-a ieşit bine tragerea cu aruncătoare grele de 120 mm, de curând primite. A făcut un chef zdravăn pe această chestie şi apoi a venit la mine să-mi facă o serenadă. I-am poftit cum se cuvine în locuință şi i-am ospătat tot cum se cuvine. Sima este în culmea disperării.

13 iulie. De câteva zile, ruşii trag pe noi cu aruncătoarele de 50 mm, 70 mm, şi 107-120 mm. Cu artileria trag numai contra-baterie. Pe ai noştri i-au cam dibuit şi le-au produs serioase pierderi.

În sprijinul batalionului am primit patru aruncătoare de 120 mm noi, sosite de curând din țară. Sunt foarte bune şi binevenite. Le-am amplasat în locul potrivit. De la 25 iunie, de când suntem aici, cu toată vremea rea, s-a lucrat la amenajarea şi întărirea poziției mai mult decât au făcut predecesorii noştri nemți în şapte luni de zile.

La **ora 24**, o rafală, o avalanşă scurtă dar îndesată de bombe cade pe noi. Niciun bai, nicio pierdere.

Luna este la jumătate şi luminează bine. Printre ramuri şi frunze, când discretă, când cu toată fața, cochetează cu noi. Mulțime de licurici, ca săgețile, trec prin desişurile pădurii, asemenea gloanțelor trasoare luminoase. Sunt femelele, care prin lumina intermitentă, plasată la locul potrivit, arată bărbaților unde sunt. Într-un cuvânt, vino încoace, puiule, drăguțule! Bună rânduială. Timpul este frumos, foarte cald ziua, destul de răcoare noaptea.

Frații italieni, pare-mi-se, au pus de mămăligă[202]. Axa Berlin-Roma începe să pârâie. Nu ne supără, căci fratele Ciano, ginerică al lui Mussolini, nu demult, prin aşa-zisul Tratat de la Viena, ne-a ciupit Ardealul de Nord şi l-a dăruit plocon prietenelor sale, contese unguroaice.

---

[201] *Fără griji* (în lb. franceză); aici, aluzie la Palatul Sanssouci, construit de Frederic cel Mare la Potsdam, lângă Berlin.

[202] Probabil, referire la debarcarea aliată în Sicilia (9-10 iulie 1943).

14 iulie. Noapte agitată, cu tot felul de bombardamente şi vie activitate de aviaţie. Ambii comandanţi ai diviziei noastre (primul şi secundul), cu tot statul lor major, vizitează o parte din sectorul batalionului meu. Abia după **ora 16** am scăpat de ei. De astă-dată am fost la masă oaspeţii Batalionului 2 Vânători de Munte. Spre seară, un ostaş din Compania 3 mi-a adus un individ pe jumătate îmbrăcat civil, jumătate militar. L-a găsit în şanţul liniei întâi, tocmai când se pregătea să o şteargă dincolo, la ruşi. Avea o puşcă şi două grenade pe care pretinde că le-a găsit prin pădure.

Nu prea vrea să vorbească, dar după ce în sfârşit şi-a deschis pliscul, a început să înşire verzi şi uscate, lucruri anapoda. Avea un fel de bilet de voie cu data de 7 iulie, eliberat de nemţi şi întărit de ai noştri, cu numele Mihailov, cu învoire să circule zi şi noapte pe unde doreşte. Totul era foarte bine ticluit, dar fals. Pe domnul Mihailov l-am poftit frumuşel la mine în bârlog şi cred că vom avea multe de povestit.

Răniţi evacuaţi: caporal Gheorghe Niculae, ctg. 1933 – Compania 2; fruntaş Andreianu Dumitru, ctg. 1943 – Compania 2; fruntaş Goagă Grigore, ctg. 1942 – Compania Armament Greu.

Primul este a treia oară rănit.

15 iulie. Noapte calmă, splendidă. Să tot trăieşti. Să nu mai mori. Pârâiaşul din faţa bordeiului meu susură, cântă aşa de frumos. Ce-o fi spunând pe limba lui?

Căpitanul Ittu, comandantul Companiei Cercetare, împlineşte astăzi 29 de ani, iar căpitanul Petrescu Mândel, consilierul meu tactic, 27 de ani. Frumoasă vârstă. Ce n-aş da să fiu şi eu ca ei! Îi felicit din toată inima şi îi sărbătorim cu o masă bună, cu băutura adecvată. Avem invitaţi la masă, pe vecinul meu din dreapta, locotenent-colonelul Gheorghiu, zis Găleată, zis Ciubăr, şi pe locotenentul german, comandantul companiei de la stânga batalionului meu. Maiorul Mitică Mazăre ne cântă din acordeon şi din guriţă. Pe calul bălan cu care a venit la noi Mazăre, facem exhibiţii soldate cu trânte, bineînţeles.

Locotenentul neamţ s-a făcut praf, *gemacht*[203]. Nu ştiu, zău, cum va ajunge la ai săi pe Dealul Dolgaia.

Ruşii au fost feciori de treabă, ne-au lăsat să petrecem în linişte.

16 iulie. Am dormit dus. Dacă tăia cineva lemne pe mine, şi nu mă trezeam. La **ora 10** primesc ordin să fiu la grup, de unde comandanţii de unităţi vor merge la Kirilovka, la postul de comandă al diviziei, unde suntem invitaţi la masă. Am ordin să-l iau cu mine şi pe Plaiu.

Trecem prin văile Lipki-Atanaskaia, satul Bakanski, cu uriaşele fabrici de ciment. Urcăm în serpentine către Gaiduk şi din vârful dealului, într-o frumoasă panoramă, vedem portul Anapa, la dreapta, spre stânga, Novorossiisk, apoi, până hăt, departe, întinsul albastru al Mării Negre, liniştită ca un lac. O bună parte din şoseaua asfaltată care trece printr-un tunel cu cale ferată este văzută de inamicul de la Novorossiisk şi Gabardinka şi este bătută cu focul artileriei de pe vase. Ne strecurăm dibaci (avem experienţă) şi coborâm în satul Kirilovka, cam trei-patru kilometri distanţă de Novorossiisk. La divizie, masă bună, îmbelşugată, şuete, bancuri. Bârfeala nu lipseşte, căci unde este [sic!] Mavrichi şi Scârneci, aceasta trebuie să fie prevăzută.

[203] *Gata* (în lb. germană, în original).

Postul de comandă al diviziei este foarte bine instalat aici, *casino* în regulă etc. **La ora 16**, ne întoarcem la treburile noastre. Profit de ocazie și trec prin cimitirul întocmit, orânduit frumos, lângă Bakanskaia. Doamne, câte cruci de mesteacăn sunt presărate aici!

Trec apoi pe la trenul de luptă instalat pe Valea Atataiskaia. Sunt mulțumit de felul cum se prezintă apoi drumul spre casă.

Se împlinește astăzi o lună de când, peste gâtul Mării Azov, de la Kerci la Taman și apoi peste Cuban, ne-am fixat pe hotarul Caucazului – Novorossiisk.

Dinspre Krîmskaia și Novorossiisk se aude un intens bombardament de aviație și artilerie grea. Spre stânga, pe Dealul Dolgaia, la Regimentul 213 german, hărmălaie mare de foc. Se pare că nici ai mei nu sunt cruțați.

De-abia am ajuns acasă, la postul de comandă, și a și venit grav rănit fruntașul Stroe Vasile, ctg. 1935 – Compania 2. Acest vrednic și brav fruntaș este acum a patra oară rănit. Un glonț i-a intrat în ochiul stâng. L-am evacuat repede la ambulanța diviziei, la Bakanskaia [Bakanski], cu rugămintea ca de aici, cu avionul, să fie transportat urgent la Simferopol. Am aflat pe urmă că bietul Stroe a scăpat cu viață și de astă-dată.

Când a fost adus pe targă la mine, am căutat să-l mai încurajez, dar el, fără pic de văicăreală, mi-a răspuns verde: „Domnule colonel, ce mai tura-vura, ochiul stâng l-am văzut cu ochiul drept pe fundul șanțului unde m-au rănit. Cum o să mai văd cu el?" Am tăcut, am înghițit în sec. Avea dreptate, bietul. După vindecare, desigur, nu va mai fi trimis între noi (a cincea oară). Lacrimile mele nu s-au lăsat așteptate. Tu, dragul meu Stroe, îți plângi amarul soartei, de azi înainte, numai cu un singur ochi.

17 iulie. Dimineața, fac o vizită la postul de comandă al grupului și de-abia întors la postul meu de comandă, mă pomenesc din nou cu generalul Vasiliu-Răşcanu, cu întreg statul său major. Trecem împreună pe la Compania Armament Greu, observatorul artileriei, Compania 3. Este îngrozitor de cald. Toți suntem lac de apă. Domnii de la divizie proiectează un atac pentru cucerirea înălțimii Russen Höhe, înălțime pe care rușii au cucerit-o de la nemți de curând și pe care au întărit-o solid. Domnilor nu le mai ajung „Mihai Vitejii" și Crucile de Fier sau poate cred că prea stăm degeaba, prea huzurim. De cucerit, cred că o vom putea cuceri, dar de păstrat va fi greu de păstrat; va fi greu, dacă nu imposibil. Înapoia acestei înălțimi, rușii au un mare avantaj de teren cu bune baze pentru contraatac. Apoi, puterea de foc a artileriei lor este de cel puțin două ori mai mare ca a noastră. În afară de aceasta, câștigul tactic este nul, căci părăsim o poziție de luptă bine întărită la care s-a lucrat timp de șase luni, cu un plan de foc bine cunoscut și pus la punct. Reacțiunea de foc și mișcare a rușilor va fi imediată. Ne vor prinde într-un teren complet nefortificat și mă îndoiesc că ne vom mai putea replia pe vechea poziție, odată părăsită. Pierderile vor fi mari și inutile. Russen Höhe nu va mai putea fi păstrat.

Vanitatea celor de la comandament a fost înfrântă. Argumentele mele se pare că au fost înțelese deocamdată.

18 iulie. Și astăzi o zi caldă, dar cucul nu mai cântă. Merg la Compania Cercetare, care este acum rezerva batalionului, și împart premiile pentru cei mai buni trăgători la puşcă, mitralieră, grenadă, pistol-mitralieră. Rezultatele sunt minunate. Căpitanul Ittu cu ofițerii săi au pus mână de la mână (bani, obiecte, alimente, țigări etc.) pentru a răsplăti cum se cuvine pe cei mai buni țintași.

Se împlineşte astăzi un an de când am fost înălțat la gradul de locotenent-colonel. Trec apoi pe linia întâi de luptă, unde împart premiile şi strâng cu plăcere mâinile bravilor ostaşi.

De-abia întors la postul de comandă, toropit de căldură şi oboseală, sunt chemat urgent la postul de comandă al grupului, unde se discută iarăşi chestiunea Russen Höhe. Sunt aici o mulțime de tehnicieni nemți şi români. Ce să-i faci, ne mănâncă pielea! Colonelul Mavrichi, cu care întotdeauna m-am înțeles foarte bine, şi căpitanul Gerlach, comandantul batalionului german din stânga mea, de pe Dealul Dolgaia, împărtăşesc părerea mea, în sensul că afacerea Russen Höhe nu este rentabilă.

În toiul „conferinței", o ploaie de obuze ruseşti cade pe postul de comandă al grupului şi tehnicienii de la comandamente, români şi nemți, se împrăştie ca potârnichile. Ce noroc! Mă întorc acasă liniştit.

Ora 22. O grupă din plutonul de recunoaştere execută o incursiune la ruşi pentru a captura prizonieri. Reuşeşte să treacă prin cele trei rânduri de sârmă ghimpată. Ruşii au prins de veste şi dezlănțuie un foc puternic cu tot armamentul şi cu o ploaie de rachete. Ai mei, cu dibăcie, om cu om, reuşesc să se întoarcă acasă, din fericire fără pierderi.

Spre Krîmskaia şi Novorossiisk vie activitate de artilerie şi aviație. [...]

Ruşii au grijă să ne țină la curent cu întâmplările de pe toate fronturile, cu unele exagerări, bineînțeles.

19 iulie. Noapte calmă. Spre Novorossiisk, artileria grea tuşeşte din când în când. Pe Dolgaia, la nemți, ruşii trag masiv. Spre Krîmskaia, foc viu de artilerie – canonadă. De câteva nopți, activitatea artileriei ruse este mai pronunțată; a noastră, inexistentă. Este plecată undeva spre centrul frontului? Avioanele ruse ne aruncă fel de fel de manifeste, unele chiar cu un conținut comic, hazliu. Ne mai bombardează cu nişte butelii sferice de sticlă groasă, încărcate cu un lichid roşu. Prin spargere, lichidul în contact cu aerul ia foc şi se produc mici incendii, multe din aceste proiectile sunt amortizate de crăcile pomilor şi nu se sparg. Le vânăm noi cu pistolul. Ne mai bombardează tot cu nişte sfere de sticlă, înțesate ingenios cu aşa-zise manifeste. Nu ne atingem de ele căci par ceva suspect. Ruşilor le trăsnesc prin capete felurite drăcii.

Ziua calmă, frumoasă; secetă.

Pe trenul nostru regimentar au picat câteva lovituri de artilerie. Nu i-au produs pierderi.

20 iulie. Ora 20,15. Un potop de proiectile de 152 mm, 76,2 mm, 80 mm cad ca grindina pe noi. La postul meu de comandă şi în jur este un infern, timp de 25 de minute. Sar din culcuş (dormeam aşa de bine). Pe fundul bordeiului, pe burtă, alături de Sima, ascultăm vâjâitul sinistru şi exploziile, un fel de horcăit groaznic. Copacii se răstoarnă, copleşiți de urgie. Crăcile zboară în toate părțile, schijele izbesc întruna bordeiul şi câteva pătrund pe coridor. Doresc ca un proiectil greu să cadă pe bordeiul meu, de curând clădit. Cu această fericită ocazie, i-aş verifica rezistența. Coastele lui văd că rezistă cu bărbăție – legăturile telefonice cu vecinii, cu grupul şi cu companiile sunt făcute zob. Pun imediat în funcțiune stația radio şi astfel restabilesc legăturile.

Ora 20,50. Furtuna a trecut. Se crapă de ziuă. Este o linişte înfricoşătoare, nesigură, ca după un uragan. Peste tot, copaci răsturnați, crăci răvăşite, gropi adânci.

Ostașii încep să iasă din adăposturi. Vocile lor au un sunet neobișnuit, sună altfel. Pe fețele unora, mai ales cei proaspăt veniți pe front, se văd urmele groazei. Cu inima strânsă, mă interesez de pierderi. Linia întâi de luptă n-a fost bântuită de uragan. La noi, din fericire, pierderi minime. Am scăpat ieftin.

Ora 7,30. Când toată lumea era în toiul lucrului, o altă avalanșă de foc, de aceeași intensitate, cade aproape de noi. Rușii vor să-și desăvârșească opera, dar s-au ars. Păcat de muniția prăpădită.

După 40 de minute, se face din nou liniște și putem vedea urmele lăsate de acest potop de foc și de oțel.

Răniți evacuați: soldat Polc Andrei, ctg. 1937 – Plutonul Pionieri; sergent Șchiopu Gheorghe, ctg. 1937 – Plutonul Pionieri; fruntaș Hăineală, ctg. 1934 – Plutonul Pionieri.

Se pare că rușii se pregătesc de ofensivă. Au apărut noi baterii de artilerie, calibru mare. Continuu, execută reglări de tragere, unele foarte bine reușite. Avioane de un tip nou brăzdează întruna văzduhul. Cred că sunt americane sau englezești, căci sunt mai rapide și mai deștepte. Primesc ordin să facem cât mai multe incursiuni în dispozitivul rușilor.

La **ora 24,** o grupă de ostași voluntari dintre cei mai călîți, mai bravi, pătrund prin rețelele de sârmă. Ajung, tiptil, foarte aproape de primul post de pândă rus. Vreascurile uscate trosnesc. Pândarul rus dă alarma și o ploaie de rachete și de foc cade pe ai noștri, care s-au lipit la pământ și tac chitic. Se face liniște. Ai mei, târâș pe burtă, cu baioneta în dinți, merg înainte.

Sunt din nou țintiți de ruși. Ploaie de rachete, foc de mitraliere, grenade etc. Din șanțul rușilor iese o grupă, așa-zisă de șoc, și caută să-i încercuiască pe ai noștri. Situația devine tragică. Ostașii mei sunt prea iscusiți ca să se lase prinși în capcană. Câte unul, târâș, ajung în șanțul nostru. La numărătoare, sunt numai 12 din 14 plecați. Într-un târziu, apar și ceilalți doi. Sunt acum toți în păr, vii, nevătămați. Rușii se răzbună și toată noaptea trag pe noi cu tunurile.

Nici de astă dată nu am reușit să scoatem de urechi măcar unul. Mai avem timp și poate vor veni ei singuri.

21 iulie. Zi minunată de vară. La Batalionul 21 (la sudura între noi și ei), s-a predat un tânăr chipeș. Are 19 anișori și este elev-sergent, aspirant *leitenant*[204]. A făcut școala militară la Tiflis și a venit pe front pentru stagiu. Este ucrainean din Kiev, tip foarte dezghețat. Știe multe din ale rușilor și ne spune mai mult decât îi cerem. Spune că a plecat dintre ai lor din cauza unor neînțelegeri cu superiorii. Ofițerilor nu li se mai spune acum tovarăș, ci *gospodin*[205]. Nu mai lucrează la cot cu soldații, au regim de hrană special și iau masa separat de ostași, sunt foarte autoritari și îngâmfați. În general, mâncarea este bună, 800 g pâine de grâu, dimineața, ceai cu o gustare, la ora zece o altă gustare, la ora 15, trei feluri de mâncare. Alimentele, în majoritate, sunt de proveniență americană. [...] Îmi mai dă o mulțime de informații asupra efectivelor, armamentului etc., a celor din fața noastră. La ei nu se vorbește nimic de frontul din Sicilia. Ai lor așteaptă un al doilea front, mai serios. Că în propaganda pe care o fac pentru noi se arată exagerat victoriile anglo-americanilor în

[204] *Locotenent* (în lb. rusă, în original).

[205] *Domn* (în lb. rusă, în original)

Mediterană. Mai spune că la Tuapse este un lagăr pentru prizonierii români şi că aceştia (ofiţerii) trăiesc foarte bine (sunt mai mult liberi, cu rusoaicele la braţ etc.). Aici, cred că minte. Pare suspect.

Ziua a fost destul de neagră.

Morţi: sergent Duja Ion, ctg. 1937 – Compania Armament Greu.

Răniţi evacuaţi: caporal Deker Francisk, ctg. 1939 – Compania 1; caporal Sorea Niculae, ctg. 1935 – Compania 3; fruntaş Petre Iosif, ctg. 1942 – Compania 2; soldat Grüwald Ludovik, ctg. 1943 – Compania Armament Greu.

22 iulie. Noapte destul de agitată. Ruşii cheltuiesc muniţie cu nemiluita, de multe ori cam de pomană. De unde dracu' o mai fi având atâta? Spre Krîmskaia, zarvă mare. După succesele de pe Volga şi Don, ruşii presează pe flancul stâng al frontului. La sud, pentru a lichida iniţial Cubanul, ulterior Crimeea, şi poate şi mai departe. Nemţii dau vădite semne de oboseală. Elanul de luptă scade văzând cu ochii. La ei acasă, în Germania, se pare că anglo-americanii îi scarmănă serios... cei care se întorc din concediu vorbesc tot mai mult de *kaputt*.

De când a plecat de aici corpul de aviaţie, ruşii şi-o cam ciupesc cu aviaţia, mai cu seamă noaptea. Totuşi, un *Messerschmitt* cu două fuzelaje[206] a trimis la pământ, în chip de torţă, un vânător rus. Pilotul a sărit cu paraşuta. Am trimis prin pădure să-l caute.

Fac o inspecţie pe linia întâi la Compania 2. Toţi sunt bine dispuşi şi la datorie. Cald, cald, extrem de cald. Până acum, aici, în Cuban am trei cai morţi şi unul rănit. Bieţii căiuţi! Ei nu vor avea nicio cruce la căpătâi. Nu-i va pomeni şi nu-i va plânge nimeni. Ei sunt eroii anonimi. Ce frumos şi-au făcut datoria, trăgând din greu la căruţe pe drumuri desfundate, pe ger, pe zăpadă. Pe spinarea lor au cărat samarele grele cu muniţie şi hrană pentru ostaşii mei, prin ploaie de gloanţe şi obuze. De când am plecat din ţară, la 1 iulie 1941, în picioarele lor au peste 5 000 de kilometri. Nici concediu n-au avut, bieţii de ei.

23 iulie. Noapte foarte agitată. *Aurică* şi-a făcut din nou apariţia (a fost până acum probabil în concediu). Toată noaptea ne-a sâcâit, a tras cu pistolul-mitralieră peste 1 500 de cartuşe. Au mai apărut şi alţi *Aurici* (nu i-am botezat încă).

Către **ora 11** am fost vizitat de generalul Boiţeanu[207], care comandă acum Corpul de Cavalerie. Este însoţit de toţi ştabii noştri de la divizie, apoi o sumedenie de reporteri-fotografi. Am ajuns un fel de Greta Garbo, aşa de mult sunt intervievat şi pozat de când sunt aici. Au fost toţi foarte mulţumiţi şi călduroasele felicitări n-au lipsit.

Spre Krîmskaia, lupte aprige. Ruşii ne-o coc. Spre stânga, la Batalionul 23 Vânători de Munte, ruşii bombardează masiv. Desigur, va fi din nou „acroşat" şi, cum este sensibil, o va lua din loc. Doamne fereşte!

Am primit astăzi ordinul de inspecţie al Armatei 3, general Petre Dumitrescu, care, printre altele, spune: „Felicit îndeosebi Batalionul 3 Vânători de Munte, pentru perfecta şi judicioasa adaptare la teren, organizarea apărării cu planul de foc. Îi aduc viile mele mulţumiri."

Nici astăzi n-am scăpat de pierderi.

---

[206] Probabil, un *Focke-Wulf* Fw-189 Uhu.

[207] Ion Boiţeanu (1885-1946), general de divizie (1942; de corp de armată, 1944), comandantul Corpului de Cavalerie (mai-august 1943, comandă temporară).

Răniți evacuați: caporal Neagoe Virgil, ctg. 1938 – Compania Armament Greu; soldat Crîstoiu Gheorghe, ctg. 1943 – Compania Armament Greu.

24 iulie. Împlinește-se astăzi o lună de când sunt aici. Pare că este un făcut, că tocmai în această zi avem atâta hărmălaie.

Dis-de-dimineață, de la **ora 4**, un potop de proiectile, de la calibrul 203 mm până la aruncătorul de 50 mm, cad pe noi. Trag acum și cu proiectile incendiare și fumigene. O răpăială nebună de arme automate. Parcă le-a luat Dumnezeu mințile. Codrul trosnește din greu, fum înecăcios, nori de pietre sfărâmate. Frumusețea mea de la fereastra bordeiului, cu danteluțele și florile, sunt făcute [sic!] praf de un proiectil căzut numai la 10 metri. Fum și miros de pucioasă care ne înecă bine, ne întunecă vederea. Hălci de schije au pătruns în coridorul bordeiului meu. La trei pași dacă aș vorbi cu cineva, nu m-ar auzi.

Un stol de 28 de avioane ruseşti de bombardament, însoțite de avioane de vânătoare, trec în rasul copacilor, pe deasupra noastră, cu un zgomot infernal. Este un iad, nu altceva. Legăturile telefonice sunt toate distruse, deși le-am îngropat în pământ.

După această masivă pregătire, la **ora 6**, ruşii atacă compania din dreapta a Batalionului 3 din Regimentul 213 german, aproape de legătura cu Compania 2 a batalionului meu. Observatorul Companiei Armament Greu vede bine cum ruşii s-au apropiat de rețelele de sârmă și cum le taie. Îi anunț imediat pe nemți. O luptă dârză se încinge. Ruşii reuşesc să intre în șanțurile nemților, dar, fiind contraatacați viguros, sunt aruncați înapoi. Toate bateriile noastre intervin prompt. Ruşii continuă să tragă masiv pe noi. Îşi pregătesc atacul. Îi aşteptăm încordați. La flancul stâng (Compania 2) ne atacă oarecum timid și repede sunt dați peste cap. Păcat de atâta muniție cheltuită. Nemții lui Gerlach s-au purtat foarte frumos de astă-dată. Puțini din ruşii care au atacat au rămas cu suflare. Şi nemții, ca și noi, au avut pierderi serioase.

La stânga Batalionului 3 din Regimentul 213 german, treburile merg mai prost. Batalionul 23 Vânători de Munte a pierdut cota de-abia recucerită. S-a produs oarecare debandadă. Mulți ostaşi au luat-o la fugă fără arme. Compania 1 a mea – care fusese dată, împrumutată Batalionului 1 Vânători de Munte, care și el fusese urnit de pe poziție – se găsea în drum spre rezerva acestui batalion. A fost întoarsă din drum și a trebuit să contraatace. Situația este destul de grea și nu știu încă cum s-a rezolvat și ce anume pierderi a avut Compania 1, căpitan Stănescu.

O baterie germană, voind să-şi ajusteze tragerea, a tras câteva proiectile pe flancul meu stâng. Plutonului sublocotenent Milițescu i-a omorât un ostaş și i-a rănit grav alți doi. Caporalul Vasile Gorgon, şeful popotei, în plin bombardament, şi-a adus aminte că nu a luat ouăle celor două găini și a dat fuga să le salveze. Două schije i-au pătruns în omoplat, dar cele patru ouă nu s-au spart.

Toată ziulica am fost ciocăniți de ruşi și cred că ne coc ceva. Spre Krîmskaia, lupte aprige. Timpul, vremea s-a mai răcorit, bate un vânt rece.

Pierderi:

Morți: Ciorobea Niculae, ctg. 1942 – Compania 2.

Răniți evacuați: Miu Mihalache, ctg. 1935 – Compania 3; Stoica N. Petre, ctg. 1943 – Compania 2; Bică Spirea, ctg. 1936 – Compania 2; Tibulea Gheorghe, ctg. 1941 – Compania Comandă; Harabagiu Ion, ctg. 1941 – Compania 1; Haleț Teodor, ctg. 1941 – Compania 3.

Bilanțul unei luni pe linia de luptă, 24 iunie-24 iulie:

Morți: 6 ostaşi; *Răniți evacuați:* 34; *Bolnavi evacuați:* 16; *Cai morți:* 3; *Cai răniți:* 1.

Armament complet distrus: puşti-mitraliere – 2; încărcătoare puşti-mitralieră – 25; puşti Z.B. – 5; lăzi metal Z.B. – 3; încărcătoare puşti-mitralieră – 7 (pistol-mitralieră).

25 iulie. Noapte oarecum calmă. Spre ziuă, ruşii au aruncat două rachete roşii, apoi o pârâială de arme de tot felul, dar nicio mişcare. Atacul plănuit nu s-a declanşat.

În stânga sectorului, la batalioanele 1 şi 23 Vânători de Munte, ruşii au ciupit ceva din poziție şi, până astă-noapte, situația acolo nu s-a lămurit. Desigur, astăzi, ruşii vor fi trimişi de unde au venit. Nemții au tot interesul pentru acesta. În fața sectorului Companiei 2, un tun anticar rus îşi face debutul. Am luat măsuri să-l pun cu botul pe labe.

Căpitanul Gerlach, comandantul Batalionului 3 din Regimentul 213 german din stânga noastră, a fost rănit grav. O schijă i-a tăiat artera principală de la mâna dreaptă. L-am pansat la postul meu de comandă. Mai fusese rănit în Polonia şi în Franța. Îmi pare tare rău. Aveam un vecin brav şi bun camarad.

Divizia noastră sângerează din plin. Batalionul 23 Vânători de Munte este aproape distrus, iar Batalionul 1 Vânători de Munte are mari pierderi. Am fost informat că Compania 1 din batalionul meu, dată în ajutorul Batalionului 1 Vânători de Munte, s-a purtat foarte bine, foarte brav. A contraatacat cu mult elan de două ori. Mă bucură aceasta. Numai de n-ar avea pierderi.

Căpitanul Albu, comandantul unei companii din Batalionul 23 Vânători de Munte, a fost grav rănit şi luat prizonier de ruşi. Este o rudă îndepărtată a mea.

Situația la stânga este din ce în ce mai rea. Acum, la **ora 15**, ruşii sunt în plin atac. Bombardează spatele cu toate armele, din care *Katiuşa* nu lipseşte.

Batalionul 23 a intrat în panică, apoi în debandadă. Are multe pierderi, dar şi mulți fugari pe valea Lipki. În şanțul anticar, un regiment german cu multă artilerie de asalt şi cu tunuri *Nebel[werfer]* s-a îndreptat în grabă spre locul bătăliei şi cred că va pune rânduială acolo.

Compania 1 a mea este acum la flancul stâng al Batalionului 1 Vânători de Munte, unde luptă din greu. Se poartă admirabil.

Ofensiva ruşilor, după ce a dat greş în capul de pod Cuban (Krîmskaia), alunecă acum spre noi. Focarul ofensivei este acum în sectorul diviziei noastre. Cât va ține oare?

Amicul prizonier ne mai spune că în fața sectorului nostru sunt două divizii de infanterie care sunt încadrate cu tineri de la 14 ani şi bătrâni între 45-50 de ani.

Cele două găini ale noastre s-au pus serios pe ouat, în fiecare zi câte unul. Una din găini căzuse cloşcă, dar după câteva băi reci am redus-o la sentimente mai bune. La noi s-a pripăşit un cățeluş foarte vioi şi şugubăț. L-am botezat Cuban.

Din ruinele de la Novorossiisk, Sima mi-a adus o icoană foarte frumoasă, într-o ramă minunat sculptată, un rezervor pentru apa de spălat, astfel încât bârlogul meu este complet mobilat. M-am rugat lui Dumnezeu să nu am pierderi la Compania 1. Ruga mea nu a fost ascultată. Bravura ostaşilor mei a fost foarte scump plătită. Aşa se întâmplă când dai vecinului o sculă bună, cu împrumut. Nu ştie să prețuiască sau nu vrea să prețuiască.

Am dat ordin căpitanului Stănescu să vină imediat acasă cu compania, să înfrângă orice ordin superior, indiferent de unde ar veni.

Morți: soldat Avram Vasile, ctg. 1943 – Compania 1.

Răniți evacuați: soldat Câmpineanu Vasile, ctg. 1942 – Compania 2; soldat Vişan Vasile, ctg. 1942 – Compania 1; fruntaş Mocanu Valeriu, ctg. 1942 – Compania 1; sergent Popescu Dumitru, ctg. 1934 – Compania 1; fruntaş Paraschiv Vasile, ctg. 1934 – Compania 1; sergent Bălan Victor, ctg. 1931 – Compania 1; sergent Bucuțea Nicolae, ctg. 1934 – Compania 2; soldat Stan Radu, ctg. 1942 – Compania 1 (fusese şocat şi, după ce şi-a revenit, a fost grav rănit).

26 iulie. Noapte foarte agitată. Ruşii caută peste tot un loc pe unde pot să pătrundă în dispozitivul nostru de apărare. La vecinii noştri germani din stânga, pe Dealul Dolgaia, astă-noapte la **ora 1** nu le-a mers. La **ora 4**, au încercat la Compania 2 a noastră, dar au fost plesniți peste bot şi s-au lăsat păgubaşi.

Am primit ordin ca la noapte, la ora 23,30, să mai fac o incursiune. Am executat-o fără vreun rezultat.

Cu multă, multă bucurie, am aflat că vrednicul căpitan Albu trăieşte, că cei şapte ostaşi ce i-au mai rămas din compania sa luptă acum într-o unitate germană. Bravo lui!

A plouat bine astăzi înainte de masă. Ce era de aşteptat s-a întâmplat. Italienii l-au debarcat pe ducele Mussolini[208]. În curând, frontul italian se va prăbuşi în mod ruşinos. Istoria îşi urmează cursul. Bine a zis cine a zis: Italia a fost creată de Dumnezeu să aibă pe cine bate austriecii. [...]

Amicii noştri maghiari din şesul Panoniei, pe care nu de mult i-au pricopsit cu Ardealul nostru de Nord, de ce nu le trimit acum vreo câteva divizii de „Magyar Vitéz"[209] să-i scape din ananghie? Cred că acum nici fleoarțele cu blazoane cumpărate, cărora prietenul lor, contele Ciano, peştele-ginerică al lui Mussolini, le-a mângâiat coapsele bătucite de atâta frecuş, nu vor vărsa o lacrimă. Îşi vor muta bretonul pe altă sprânceană şi vor face cu ochiul altor conți. Istoria Ungariei s-a scris şi se va mai scrie încă în alcovuri. Perinile boțite, lespedele năclăite, țucalele au fost şi vor mai fi mărturiile actelor lor de stat, care, în mod obraznic, se intitulează Regatul Sfântului Ştefan. Le vom mai da oare răgaz pentru ca curvele lor să poată pună curul la bătaie? Vom fi oare aşa de proşti?

În timp ce transportau pe samare marmitele cu mâncare pentru Compania 3, doi căiuți au fost ucişi de explozia unui obuz pe valea Mardakova. Bucătarii au scăpat printr-o minune, şi hrana, neatinsă. Bieții cai! Ei nu ştiu încă să se ferească de urgia oamenilor.

27 iulie. Noaptea a fost calmă. Artileria noastră a fost mai activă. Până acum s-a făcut mare economie de muniție şi toate cererile noastre insistente n-au avut înțelegerea cuvenită (au tras numai zece proiectile pe zi), nici măcar un proiectil pentru un tun. Acum, după întâmplările de la stânga, care erau de aşteptat, şefii s-au convins că nu se poate face pară fără să spargi ouă. Totuşi, este mai bine mai târziu decât niciodată (mintea românului de pe urmă). Se pare că situația la stânga, pe Neberdjaevskaia (ce nume lung şi ciudat), s-a îmbunătățit oarecum.

Liniştea care este acum în sectorul nostru nu-mi place. Ruşii, desigur, ne-o coc, căci prea sunt cuminți. Nu-i a bună!

---

[208] După debarcarea aliată în Sicilia (în noaptea de 9 spre 10 iulie 1943), Marele Consiliu Fascist din 24 iulie l-a dezavuat, fiind apoi demis şi arestat la ordinul regelui Victor Emmanuel al III-lea (25 iulie 1943). Este probabil o adăugire făcută de autor la transcrierea însemnărilor sale.

[209] *Cavaleri maghiari* (în lb. maghiară, în original).

Am trecut pe la aruncătoarele grele de 120 mm. Sunt toți bine puși la punct cu planul de foc și gospodăria. Am văzut apoi Compania 3. S-a lucrat mult, cu inimă și cu temei. Din cauza ploilor, șanțurile s-au umplut cu apă și circulația este anevoioasă.

Colonelul Mavrichi mi-a adus ordin să facem o incursiune la noapte. Ştabii cei mari țin morțiș la aceasta.

Lângă postul de comandă al Companiei Armament Greu a căzut un proiectil care, trecând prin cazanul în care fierbeau rufele, a explodat și a făcut zob toate rufele. Ce ne vom face cu „ațiștii" de la intendență când vom cere scăderea acestor efecte?

Mai sunt două minute până la plecarea... incursiunii. Plouă cu găleata. Ploaie rece. O grupă din plutonul locotenentului în rezervă Munteanu, din Compania 3, trece peste rețelele noastre de sârmă. Deși s-a lucrat cu multă pricepere și hotărâre, rezultatul este nul. Ostașii se întorc în linia lor de luptă. De altfel, le-am ordonat să nu rişte prea mult și bine am făcut.

Spre Novorossiisk și Krîmskaia se desfășoară lupte dârze. La noi, liniște, liniște.

28 iulie. Plouă, plouă întruna. Vreme mohorâtă care indispune. Spre Novorossiisk, tunurile horcăie întruna, un fel de huruit.

Am dat ordin să se scoată apa care inundase bordeiul cu releuri (nişte pachețele care se pun între aripioarele proiectilelor de 81,4 mm). Un neghiob de ostaș a aruncat mucul de țigară aprins peste acestea, care, aprinzându-se, au produs o puternică explozie care a rănit grav șase ostași.

Răniți evacuați: sergent Zamfiroiu Niculae, ctg. 1939 – Compania Armament Greu; caporal Bocioacă Ion, ctg. 1941 – Compania Armament Greu; soldat Brăcănuț Ion, ctg. 1942 – Compania Armament Greu; soldat Cheşcă Dumitru, ctg. 1941 – Compania Armament Greu; soldat Beyer Johan, ctg. 1943 – Compania Armament Greu; soldat Țapu Vasile, ctg. 1943 – Compania 3.

– 2 cai morți de la Compania Armament Greu.

– 1 puşcă-mitralieră, 3 puşti Z.B., 3 lăzi de muniție, 9 încărcătoare pentru muniție, 18 încărcătoare puşcă Z.B.

Nu ne ajung necazurile pe care ni le fac ruşii, ni le mai facem și noi.

Incursiunea de la ora 22 nu a reuşit. Ruşii sunt foarte vigilenți, dar și ostașii mei, mai prudenți, și bine fac.

29 iulie. Plouă, plouă, toarnă cu găleata. Șanțurile și o bună parte din bordeie s-au umplut de apă. Umezeala și frigul ne pătrund până în măduva oaselor.

Ora 5. În sectorul Companiei 2, s-a predat un rus. Era de serviciu într-un post înaintat. Face parte din Regimentul 1331, Compania Pistoale-Mitralieră. Este ucrainean și tare bucuros că a ajuns teafăr la noi. Ai lor îi mint îngrozitor asupra situației de pe fronturile de luptă. Regimentului este compus din ucrainieni, armeni, gruzini, azerbaidjeni, tătari, uzbeci etc. Au pierderi mari, totuși. Au ordin să lichideze cu orice preț capul de pod Novorossiisk – Cuban.

La mobila bordeiului meu s-a mai adăugat un frumos și impozant barometru, care, pe... englezește, arată acum a ploaie. Pârâul care trece prin fața locuinței mele se transformă în torent.

Rusul care s-a predat astă noapte se numește Feodor Makarovici Nicolaenko. Este ucrainean din Vinița (aproape de frontiera cu Bucovina). Spune că la Tuapse, pe litoralul

Mării Negre, au fost concentrate două divizii, care în zilele de 27-28 au plecat spre frontul Novorossiisk.

Morți: soldat Falk Valeriu, ctg. 1943 – Compania Armament Greu.

Răniți evacuați: caporal Băluşar Alex., ctg. 1941 – Compania 2; soldat Ştefan Gh. Ion, ctg. 1941 – Compania 1.

30 iulie. Pătrunderea ruşilor la stânga, în sectorul Batalionului 23 Vânători de Munte, cu toate contraatacurile repetate de un regiment german, adus din rezervă, apoi cu intervenția Batalionului 24 Vânători de Munte, nu a putut fi lichidată decât în parte. Germanii au avut mari pierderi.

Vremea s-a îndreptat. A ieşit soarele cu toate că barometrul meu englezesc arată „*rain*" (furtună). De ce nu ar minți şi englezii?

Am trecut prin sectorul Companiei 2. Se lucrează cu râvnă şi judicios. La flancul stâng al acestei companii şi-a făcut debutul un tun anticar. Îl vom face în curând să tacă.

Împreună cu Mitică Mavrichi am fost invitat la masă la Batalionul 2 Vânători de Munte, la vecinul meu, locotenent-colonelul Gheorghiu – Ciubăr.

La stânga, de la **ora 3,30**, bombardament foarte intens. Câte 5-10 minute se trag salve ruseşti. Ce-o fi pe Batalionul 24 şi ce a mai rămas din Batalionul 23...

Căpitanul Nedelea, venit de curând din țară cu aruncătoarele de 120 mm, a trecut pe la mine şi m-a rugat să-i dau voie să meargă până la trenul regimentar. Nu i-am aprobat şi i-am ordonat să se întoarcă la postul său. Nu m-a ascultat şi pe Valea Lipki s-a suit într-un automobil german. Un proiectil greu a căzut peste ei şi lui Nedelea, bietul, i-a făcut capul țăndări. Automobilul a fost şi el făcut praf. Când venea spre mine, colonelul Mavrichi l-a întâlnit pe Valea Lipki şi i-a dat şi el ordin să se întoarcă. Nu l-a ascultat nici pe el. Camarazii lui îmi spun că era tare fricos, că nu ieşea din adăpost decât la masă. De altfel, şi pe fratele lui, căpitanul Nedelea Dumitru, pe care l-am avut în batalion, comandantul Companiei 3, l-am trimis în țară, la Braşov la partea sedentară, din cauză că era extrem de fricos, veşnic în panică.

Cele două găini ale noastre – Vița şi Lința, cum le-am botezat – sunt foarte vrednice, ouă în fiecare zi. Am trimis vorbă la trenul regimentar să mai cumpere două şi un cocoş, căci prea le văd în suferință. Avioanele şi-au mai rărit vizitele.

31 iulie 1943. În sector am început plantarea minelor. Ne-a sosit şi multă sârmă ghimpată şi acum pionierii mei [sunt] vrednici în confecționarea aşa-numiților „cai de frizăˮ. Aceste capre de lemn, îmbrobodite cu sârmă ghimpată, le lucrează ziua înapoia liniei de luptă. Cum se lasă întunericul, bravii pionieri, cu „caiiˮ la spinare, pe drum greu, poteci întortocheate, pieptiş, prin ploaia de gloanțe şi obuze, trec peste linia de luptă şi aruncă „caiiˮ în fața ei şi-i priponesc solid. Fiecărui cal i s-a atârnat de gât un clopot confecționat din pahare de obuze trase, căci ruşii ne cam fură „caiiˮ noaptea, sunt cam geambaşi. Îți este mai mare dragul să priveşti pe aceşti neobosiți țărani cum lucrează de priceput şi de repede aceste obstacole. Nu-i zoreşte nimeni şi totuşi lucrează mai mult decât cineva poate să-şi închipuie. Se pricep la toate şi la orice îi pui să facă.

Sunt vrednicia, priceperea şi măiestria născute odată cu ființele lor. Alături de ei, pionierii diviziei îşi montează minele anticar şi cele pentru infanterie, pe care tot noaptea le plantează în fața poziției noastre, pe care o întărim întruna şi pe care vrem să o păstrăm morțiş.

Munca şi strădania acestor... tehniceni se împleteşte aşa de frumos cu a alor mei. Sunt toţi veseli şi o ţin numai în glume. Spre Krîmskaia, linişte.

Pe la genunchi şi pe la umeri mă cam furnică reumatismul. Se vede treaba că-l completează pe cel [pe] care l-am supt timp de şase luni în cazemata de la Ciorgun. Acela era reumatism de Crimeea, acesta va fi reumatism de Cuban. Cu timpul voi face o colecţie de reumatisme. După război, dacă nu mi-or rămâne ciolanele pe aici, voi avea la pensie cu ce mă ocupa, pe la Herculane, pe la Techirghiol. De vreo douăzeci de ani tot plătesc eu cotizaţii pentru vila „Tamara" de la Techirghiol, pe care nu am văzut-o nici măcar în poză. Astă-seară, voi dormi în pătucul cu cearşafuri şi faţă de pernă curată, după o baie fainâ în chip de Ioan Botezătorul. De-abia aştept să-mi miroasă patul a rufe curate. Cu ploşniţele şi cu păduchii mă voi război, căci le-am dibăcit tactica. Numai de ne-ar lăsa ruşii în pace, să pot adulmeca în linişte această plăcere pe care Sima ţine morţiş să mi-o facă.

Aurică, ca să-şi justifice prezenţa la datorie, ne mai sâcâie cu câteva rafale cu balalaica lui.

Spre seară, le-am tras ruşilor o săpuneală, căci tot forfoteau de colo până colo. Acum este linişte, linişte enervantă.

La Compania 3, doi cai au fost sfâşiaţi de schije, bieţii.

1 august 1943. Duminică – ziua Domnului. Dis-de-dimineaţă, ruşii ne mai ard câte o bombă, numai aşa, de amorul artei.

Vremea s-a îndreptat bine. Nu este nici prea cald. Trec pe linia de fund a rezervei. S-a lucrat mult şi foarte bine. Bordeiele şi adăposturile de luptă, foarte bine întărite. O voi boteza linia Ittu, în cinstea comandantului Companiei Cercetare, care a lucrat-o aşa de bine.

Am ales un loc potrivit pentru amplasarea unei linii anticar. Poimâine, amplasamentele vor fi gata şi ne vom pune pe ruşii de pe Russen Höhe cu proiectile explozive. Bordeiele şi cuiburile de luptă vor fi luate la rând, pe căprării.

Printre bolnavii pe care i-am trimis la ambulanţa diviziei, este şi un caz de febră tifoidă. Asta ne mai lipsea! Am luat măsuri pentru fierberea apei, dar cum foc nu prea putem face, această măsură indicată de medici va fi greu de pus în practică. Spre stânga, spre dreapta şi la noi, a fost linişte.

Se zice că la Krîmskaia [Krîmsk]–Moldovaskaia [Moldovanskoe] (un sat mare, locuit în majoritate de români), ruşii au fost făcuţi zob. Poate că se vor mai astâmpăra şi vom avea oarecum linişte.

Astă-noapte, pionierii care plantau mine au fost simţiţi de ruşi, care i-au luat în primire cu focuri de arme şi de grenade şi au fost răniţi patru ostaşi genişti. Am auzit că şi în faţă, în sectorul Batalionului 2 Vânători de Munte, au fost mai mulţi răniţi.

Bolnavi evacuaţi: sergent Drăgu Gheorghe, ctg. 1930 – Compania 2, hepatită; fruntaş Tincă N., ctg. 1936 – Compania 2, debilitate generală; caporal Burlacu Petre, ctg. 1941 – Compania 3, aderenţe inghinale.

2 august. Noaptea a fost calmă pe toată linia de luptă. Luna începe să-şi arate mutra. De când o aşteptăm. Nopţile întunecoase sunt triste, plictisitoare. Ruşilor le place întunericul şi la propriu şi la figurat şi ştiu să profite de el. Ruşii au început să ne pipăie caii de frize. Clopotele au sunat şi *ciolovecii* au întins-o la fugă speriaţi.

În faptul dimineții, un grup de avioane, şapte-opt la număr, trec mândre, radioase, pe deasupra noastră. Deşi sunt din cele grele, de bombardament, ne distrează cu fel de fel de fițe, urlă din sirene (să ne sperie, cred ei). Sunt de omenie şi nu ne ouă cu bombe şi se întorc acasă. Unul din ele, să-i zicem mai deştept, l-a pus pârdalnicul să se mai fâțâie pe deasupra noastră. Ca din senin, apare un *Messerschmitt* iute, jucăuş, şi, din două rafale de mitralieră, îl trimite la pământ în chip de torță. Unul din piloți a sărit cu paraşuta şi din grabă, probabil, a uitat să declanşeze paraşuta şi a căzut glonț, la pământ, în prima linie a ruşilor. Ce va fi pățit, să fie la el acolo. „Fiecare păsărică pe limba ei piere".

Spre prânz, trec pe la plutonul aruncătoare 81 mm. De la flancul stâng la flancul drept al Companiei 3, grupuri, grupuri, ostaşii şi-au pus la uscat în pomi cămăşile albe ca neaua, tocmai potrivit pentru că să le poată vedea avioanele ruse şi apoi să ne atingă cum se cuvine. I-am luat pe toți la refec. Este aşa de uşuratic, de neglijent, românul nostru.

În bârlogul meu au apărut ploşnițe proaspete, mai iabraşe decât cele băştinaşe. Au fost aduse cu lucrurile aduse de Sima din ruinele de la Novorossiisk (barometru, oglinda). Le vom face şi lor de petrecanie, căci acum avem cu ce.

La **ora 20,40**, un foc viu de artilerie se aude la stânga. Bordeiul meu se scutură. Întreb prin telefon la „Mitică" (indicativul grupului) ce se întâmplă acolo. „Naşul" (indicativul Batalionului 1 Vânători de Munte) spune că ruşii au încercat să-i ciupească, dar că au fost puşi la rezon.

O cucuvea s-a pripăşit pe lângă postul meu de comandă. Cum se înnoptează, țipă lugubru. Să fie oare o cobie rea pentru noi sau pentru ruşi (mai bine pentru ei). O vom pândi şi cred că-i vom amuți pliscul cobitor de rele, fie chiar şi pentru ruşi.

Ora 22. Cucuveaua nu se astâmpără, țipă întruna, bat-o diavolul. Linişte, linişte enervantă. Numai *Aurică* şi *Costică* ne mai sâcâie cu pistoalele lor.

Am auzit că în regiunea petroliferă Ploieşti–Câmpina, 36 de bombardiere grele americane au fost trimise la pământ de către apărarea a.a. germană[210]. [...]

Răniți evacuați: sergent-major Damian Niculae – Compania Armament Greu; caporal Muscoiu Ion, ctg. 1937 – Compania Armament Greu.

Primul a fost lovit de un glonț exploziv dum-dum în maxilarul drept superior, pe care i l-a distrus complet. Este a doua oară rănit, bietul. Dacă va ajunge repede la un spital serios, cred că va scăpa cu viață, dar complet mutilat. Al doilea a fost însă uşor rănit.

3 august. La Compania 1, care mi-a fost din nou luată şi pusă sub ordinele Batalionului 1 Vânători de Munte, trecut în locul Batalionului 23, a curs iarăşi sânge, se găseşte iarăşi într-o grea situație. Cât vor continua oare călăii de la divizie să facă acest joc tragic de-a baba-oarba?

În sectorul Batalionului 23, ruşii au făcut un fel de breşă, un fel de degetar pe care de şase zile ne chinuim să-l zăvorâm, să-l tăiem. Aceasta nu se poate face fără sprijinul Companiei 1 a batalionului meu? Compania e atât de mult ciopârțită.

Morți: soldat Arnăut Niculae, ctg. 1942 – Compania 2; soldat Simion Andrei, ctg. 1943 – Compania 1.

---

[210] Bombardamentul american asupra zonei petrolifere Ploieşti (Operația *Tidal Wave*), 1 august 1943. Bombardierele americane au fost doborâte atât de artileria a.a, cât şi de aviația de vânătoare română şi germană.

Răniți evacuați: sergent Pârvu Vasile, ctg. 1936 – Compania 1; caporal Clinciu Aurel, ctg. 1936 – Compania 2; soldat Zdrobiş Pavel, ctg. 1937 – Compania 1; fruntaş Şerbulea Zamfir, ctg. 1934 – Compania 1; fruntaş Ghioc Gheorghe, ctg. 1934 – Compania 1.

Între cei tineri, pierderile sunt într-o proporție mai accentuată. Astăzi am mâncat pentru prima oară în anul acesta pătlăgele roşii şi porumb fiert (slăbiciunea mea).

4 august. Astăzi se împlinesc 66 de ani de când vânătorii şi dorobanții oştirii române au cucerit de la turci puternica cetate Grivița de pe meleagurile Bulgariei[211]. Domnitorul Carol I [se afla] în fruntea unei mici dar brave oştiri, la cererea de ajutor a împăratului Rusiei, care suna: „Treci Dunărea pe unde vrei, căci altfel cauza creştină este pierdută".

Pe la Islaz şi Turnu-Măgurele, mica dar viteaza oştire a trecut Dunărea şi la Grivița–Smârdan–Plevna s-a umplut de glorie, scăpând de la o sigură înfrângere armată muscăleasca a Țarului Marii Rusii.

Tot astăzi se împlinesc 24 de ani de când Regimentul Vânătorilor de Munte din oştirea română a marelui Căpitan, regele Ferdinand I cel Leal, nepotul regelui Carol I, a intrat triumfal pe cele trei porți ale oraşului Budapesta. După lupte grele, date între Tisa şi Dunăre cu trupele roşii ale lui Bela Kun–Vágó–Szamuelli şi diviziile de secui ale lui Kratochwil.

În fruntea Regimentului Vânători de Munte se găsea fiul regelui, principele moştenitor Carol.

Am avut cinstea să mă număr printre ofițerii acestui frumos şi brav regiment. Eram atunci bătrân sublocotenent.

În această zi a anului 1943, aici, pe meleagurile Cubanului, am deosebita onoare şi cinste să lupt cot la cot cu nepoții şi fiii celor de la Grivița–Plevna–Oituz–Mărăşeşti–Carpați–Ardeal. Cauza pentru care luptăm aici o socotesc dreaptă, pentru că, în vara anului 1940, Stalin cu ciracul lui, Molotov, în cârdăşie cu Hitler şi ciracul său, Ribbentrop, ne-au furat Basarabia şi Bucovina de nord, iar ungurii, în cârdăşie cu Mussolini şi Ciano, ne-au furat Ardealul de Nord, trunchiindu-ne România întregită după luptele dârze din anii 1916-1917-1918. Visul nostru aici este să reîntregim scumpa noastră patrie, şi o vom face.

Noaptea a fost senină şi calmă. Către **ora 9**, un colonel cu trei comandanți de batalioane şi câțiva ofițeri germani mai mărunței, însoțiți de colonelul Mavrichi, s-au înființat la postul meu de comandă. Au vizitat linia de rezistență, de fund sau de zăvorâre, cum le place lor să i se spună. Le-a plăcut foarte mult felul cum a fost organizată. Ei se vor instala în spatele înălțimii Dolgaia, înapoia flancului meu stâng, unde va fi o rezervă a corpului de armată cu posibilități de a interveni la nevoie, fie spre Dolgaia, fie în sectorul meu (Doamne fereşte!). Se vor cuibări în zona cotei 303,5. Generalul von Bünau le-a dat ordin ca, la iuțeală, să-şi construiască o linie de fund după chipul şi asemănarea liniei de fund ce vor vedea la Batalionul 3 Vânători de Munte. La masa de prânz, i-am avut pe toți oaspeți, mi-au cam ros urechile, dar i-am ospătat cum se cuvine. Ce să-i faci, „obrazul subțire cu cheltuială se ține." Apoi încântați, foarte mulțumiți şi sătui, au plecat la ai lor pe Dealul Dolgaia. Madam Şendrea de la Crucea Roşie, din Feodosia, ne-a trimis iarăşi o ladă cu felurite bunătăți (bomboane, ciocolată etc.) pentru ostaşii mei. Mie, personal, mi-a trimis o sticlă cu secărică fainâ şi un pachet de ciocolată. Ne cam răsfață. Este foarte frumos din

[211] Bătălia invocată a avut loc la 30 august/11 septembrie 1877.

partea ei, când așa de puțini se mai gândesc la noi. La 15 august, de Sfânta Maria, de ziua ei onomastică, o vom felicita din toate inimile noastre.

Cu cele două tunuri anticar, am tras câteva lovituri, de probă. Au mers în plin și pe *cioloveci* i-am săpunit bine. Aceste două tunuri tot nu aveau prea multă treabă pe Valea Mardakova, unde cele șase piese pot face față tancurilor inamice, când va fi cazul.

Pare-mi-se că se strică cumetria între Stalin și anglo-nord-americani. Carul prieteniei a început să scârțâie.

Bieții pionieri de munte, care ne plantează mine în fața liniei întâi de luptă, au avut și astă noapte pierderi, patru ostași răniți, din fericire nu prea grav.

5 august 1943. Se împlinesc astăzi două luni de când am terminat concediul și am plecat dintre ai mei dragi de-acasă. Cât va mai dura oare această despărțire? De pe frontul Orel avem veşti proaste. Acest important nod de cale ferată și punct strategic a fost evacuat metodic de către germani. În schimb, în Sicilia, anglo-americanii au cam înghețat.

Aici, la noi, în Cuban, este deocamdată liniște. O liniște care ne cam neliniștește. Din informații, ruşii transportă multă artilerie și trupe în sectorul diviziei noastre. Molcomeala din ultimele două zile nu-mi prea place, căci ruşii, când tac, ne-o coc.

De cu noapte, împreună, cu colonelul Mavrichi, am colindat linia de luptă și către **ora 12**, m-am întors la postul de comandă, m-am bărbierit și m-am *puțuluit* fain și apoi, la spate, pe motocicleta mânată de Mavrichi, am descins la postul de comandă al grupului unde am așteptat pe cei doi generali – primul și secundul diviziei noastre, invitați aici, la masă. Bancuri, bancuri, aiureli. Purceaua moartă în coteț și baba se piaptănă. Am dat apoi o raită pe la trenul de luptă și, către seară, m-am întors acasă, frânt de oboseală. Artileria noastră, îndeosebi cea germană, a fost tare activă, i-am dat nota zece.

În copacii din preajma bordeiului meu plescăie întruna gloanțele lui *Aurică*. Mai trage și cu cartuşe explozibile, idiotul, bată-l să-l bată pârdalnicul!

Deși este noapte, dinspre mare bate un vânt cald care ne frige.

Răniți evacuați: caporal Banu Nistor, ctg. 1939 – Compania 2; sergent t.r. Rotaru Ion, ctg. 1935 – Compania Comandă; soldat Vasile Constantin, ctg. 1934 – Compania Cercetare.

6 august. Noapte furtunoasă. Foc viu, din ambele părți. Dis-de-dimineață, m-am apucat să întocmesc foaia calificativă a preotului căpitan Bololoi care, plecând în concediu, si-a aranjat să rămână acasă, în funcția de confesor al garnizoanei Caransebeș, locul lui de baștină. Este al treilea preot care nu se mai întoarce din concediu. I-am ars o notă pe care nici porcii nu vor să o mănânce.

Teatrul armatei a sosit la noi să ne distreze. Echipa este compusă din trei dame, cam marfă de la... foc, chiar și pentru noi de aici; orchestra maestrului Predescu și doi dansatori, acrobați și scamatori. Într-o poieniță, am aranjat la iuțeală cele necesare pentru desfășurarea programului în cât mai bune condițiuni. Subretele sunt recrutate de pe „Atlantic-bar" și „Melody-bar" din Bucureşti. Avem și spectatori de seamă, ștabii de la divizie. Toaletele sunt teribile: zorzoane, volănașe etc. Cineva le-a șoptit că câmpul de luptă este la numai 400 de metri. A fost un mic scandal, căci contractul spune că nu vor juca decât la cel mult 30 km de linia frontului. În toiul programului, ostași puși de Băleanu, au explodat câteva grenade prin apropiere, care au produs panică chiar și printre spectatori (mai ales cei de seamă). Ba una din dame, într-un acces de... gelozie, a leșinat. În postul

meu de comandă, a fost reanimată cu puțin eter. Programul a plăcut mult ostaşilor, a fost bună destindere. Damele au făcut chiar şi victime, căci una din ele a fost condusă de aici, din fundul Cubanului, cu automobilul, de către generalul comandant al diviziei, Vasiliu-Răşcanu, până la Odessa. Doamnele s-au arătat cam mofturoase, erau de la Bucureşti.

Curierul Armeneanu ne-a dat de veste că a sosit din țară încărcat cu bunătăți. Este acum la trenul regimentar. Am trimis doi ostaşi să-l remorcheze până aici, la noi. Îl aşteptăm cu nerăbdare, căci el ne mai aduce şi veşti de la ai noştri dragi.

7 august. Noapte agitată, cu multă activitate de aviație şi cu bombardamente de tot felul. În sectorul batalionului german de pe Dealul Dolgaia, ruşii aruncă două rachete albe, apoi atacă. O grupă reuşeşte să se infiltreze în şanțurile nemților, dar sunt repede scoşi afară de urechi. În acelaşi timp, în sectorul nostru, ruşii aruncă rachete şi încearcă un atac. Am prins repede de veste şi prin câteva rafale de artilerie şi aruncătoare, le-am luat piuitul, înainte de a pleca la atac. Am impresia că s-au cam codit. Aceasta, spre folosul nostru. Intensă activitate de aviație, de ambele părți, mai mult de la ruşi. La dreapta, spre Novorossiisk, ruşii atacă viguros, începând de la **ora 8**, dar sunt respinşi cu serioase pierderi.

Între Neberdjaevskaia şi Krîmskaia se desfăşoară lupte crâncene, cu un formidabil bombardament cu *Nebelfwerfer]* şi *Katiuşa* şi cu tunuri diferite, într-un huruit continuu, macabru. Se dau şi lupte aeriene, cu bune rezultate pentru germani.

Locotenent-colonelul Popescu, comandantul Batalionului 4 Vânători de Munte, este grav rănit la cap. Va pierde sigur un ochi.

Batalioanele 4 şi 24 Vânători de Munte au fost greu încercate şi au avut pierderi mari. Colonelul [Otto-Hermann] Brücker, comandantul Regimentului 419 german[212], a trimis la mine pe un june sublocotenent, cu o scrisoare şi cu un frumos acordeon pe care mi-l dăruieşte drept mulțumire pentru primirea ce i-am făcut-o acum câteva zile. În scrisoare, îşi arată mulțumirea şi admirația pentru cele ce-a văzut la noi. I-am mulțumit frumos şi i-am promis că frăția de arme o vom întări şi o vom duce încă mai mult.

Morți: caporal Tița Niculae, ctg. 1938 – Compania 3.

Răniți evacuați: sergent Georgescu Petre, ctg. 1939 – Compania 3.

Bolnavi evacuați: caporal Catrina Ştefan, ctg. 1934 – Compania Comandă; sergent t.r. Rotaru Ion, ctg. 1935 – Compania Comandă; soldat Vasile Constantin, ctg. 1935 – Compania Cercetare.

Bietul Tița a fost lovit de un proiectil anticar, care a pătruns prin crenelul adăpostului său, de unde, cu ochii lui ageri, nu-l slăbea pe inamic. Fusese rănit în bătălia Sevastopolului din iunie 1942. În spitalul din Bucureşti, unde era internat atunci, i-a vizitat Mareşalul Antonescu, care, văzând pe măsuța de la căpătâiul patului lui „Crucea de Fier", l-a întrebat a cui este. El a răspuns mândru: „A mea, domnule Mareşal". L-a întrebat dacă are „Virtutea Militară". I-a răspuns: nu. Atunci Mareşalul i-a prins pe pieptul lui de oțel această distinsă decorație. S-a întors pe câmpul de luptă mai repede decât trebuia. L-am repartizat la trenul regimentar, dar a refuzat hotărât. Cum, el, caporalul Tița, distins de Mareşal şi de *Führer*, să stea la căruțe? „Sunt bătrân, domnule colonel, dar vreau să fiu între camarazii mei pe linia întâi de luptă, atâta timp cât îmi va ajuta bunul Dumnezeu". S-a ținut de cuvânt, bietul, şi a căzut cu fața la inamic, în loc de cinste şi onoare.

[212] Regimentul 419 Grenadieri făcea parte din Divizia 125 Infanterie germană.

Sergentul Georgescu este rănit grav. Are câteva coaste retezate de o schijă. Sângele i-a inundat bazinul plămânilor, unde, în parte, s-a închegat. Este un sergent vrednic şi brav şi ar fi păcat să se prăpădească.

Spre seară, un grup de 50-60 de ruşi au coborât de pe Russen Höhe, în Valea Mardakova. Cu ce intenții? Câteva rafale de aruncătoare şi mitraliere i-au pus pe fugă înapoi.

8 august. Noapte extrem de liniştită. Spre ziuă, la stânga, spre Krîmskaia, formidabil bombardament de artilerie care slăbeşte către **ora 7**, apoi, la **ora 9**, se întețeşte până către **ora 14**. Desigur că acolo se desfăşoară lupte grele, înverşunate. Ruşii vor cu orice preț, cu orice sacrificiu, să lichideze Cubanul. Vor reuşi oare? În toate sectoarele nu mai avem rezerve. Efectivele ni se împuținează văzând cu ochii. Situația noastră aici devine din zi în zi tot mai critică.

Şi ziua a fost extrem de calmă, cea mai liniştită de când suntem aici. Nu-i a bună. Cald, cald, foarte cald. Ne topim.

9 august. Ruşii au fost puțin mai obraznici astă-noapte. În orice caz, mai cuminți decât credeam. Pe întreg frontul, inclusiv Krîmskaia, liniște relativă. Totuşi, artileria mi-a făcut pierderi, mai cu seamă la Compania 1.

Pe la **ora 10**, aşa, pe nepusă masă, am fost vizitați de generalul Ilie Şteflea[213], şeful Marelui Stat Major al Armatei. Divizia l-a adus în sectorul batalionului meu şi bine a făcut. S-a interesat îndeaproape de situația tactico-strategică de aici. Pe relieful construit cu migală şi cu pricepere de căpitanul Mândel Petrescu, i-am dat toate lămuririle cerute. Cu acestă binevenită ocazie, mi-am descărcat sufletul, arătându-i toate necazurile ce le avem. I-am spus adevărul gol-goluț. Mi-a arătat multă înțelegere. Este un om calm, judicios. Nu se repede. A stat puțin între noi şi s-a arătat foarte mulțumit de cele văzute la noi. La despărțire, mi-a spus că atunci când voi merge în țară, să trec neapărat pe la Marele Stat Major să-l văd. Ne-a mai spus că, în curând, toți care avem doi ani pe front, vom fi schimbați. Să fie oare adevărat? După masă, inspectez linia de zăvorâre. S-a lucrat mult şi judicios.

Cald, cald, îngrozitor de cald. Cele două găini ale noaste sunt teribile. Ouă în fiecare zi, însă mereu îşi schimbă cuibul şi cu greu găsim ouăle prin tufişuri.

Indicativul batalionului a fost schimbat din „Vasile" în „Poiana". Nişte şopârle, nişte şoricei şi păianjeni mari au năpădit în bordeiul meu. Umezeala şi mucegaiul strică tot ce pot prinde (alimente, țigări, dulciuri etc.). Trebuie să le mâncăm repede.

Răniți evacuați: caporal Cioară Ştefan, ctg. 1942 – Compania 1; caporal Marin Alexe, ctg. 1942 – Compania 1; fruntaş Sandu Marin, ctg. 1942 – Compania 2; soldat Mihai Ion, ctg. 1942 – Compania 2; soldat Ladany Ludovic, ctg. 1943 – Compania 2; soldat Matei Petre, ctg. 1942 – Compania 1; caporal Trofin Alex., ctg. 1937 – Compania 2; soldat Constantinescu N., ctg. 1934 – Compania 2; soldat Mohor Dumitru, ctg. 1943 – Compania 1.

Soldatul Constantinescu a fost sublocotenent în rezervă, dar a fost degradat, ca fost legionar. În luptele de la Sevastopol, a luat parte cu gradul de sublocotenent şi a fost decorat. Condamnarea şi pierderea gradului i-au venit ulterior. După multe, multe intervenții

[213] Ilie Şteflea (1887-1946), general de divizie (1942; din 1944, general de corp de armată), şeful Marelui Stat Major (1942-1944).

şi documentări, a fost reabilitat. Comunicarea am primit-o astăzi. Ce ghinion! Este rănit la abdomen şi nu ştiu dacă va scăpa cu viaţă, sărmanul.

Aici ziua trece tristă, plicticoasă. La Krîmskaia, ruşii au atacat masiv şi cu o masă de 80-100 avioane. Au pătruns în dispozitivul nostru făcând o pungulieă. Încet, încet, departe ajungi. Deocamdată au fost opriţi.

Astă-noapte, am mai făcut o incursiune, aşa, de amorul artei, să ne aflăm în treabă. Divizia nu ne lasă în pace.

10 august. Noapte frumoasă cu sfert de lună. La stânga, spre Krîmskaia, şi la dreapta, spre Novorossiisk, linişte şi pace. Poate le-a venit mintea la cap ruşilor.

Către ora prânzului, colonelul Mavrichi a venit cu motocicleta şi m-a luat la el la masă la grup. Aici a venit să-şi ia adio locotenent-colonelul Niculescu Luca, care a comandat până acum Batalionul 23 Vânători de Munte. Pleacă în ţară, la Ministerul Apărării Naţionale, unde este mutat după numai şase luni pe front. Fericit, nu?

Tânărul Mircea Mavrichi şi-a anunţat sosirea la Bakanskaia [Bakanski] (vreo 15 km de aici). Taică-său este fericit şi, după convorbirea telefonică cu el, a trimis auto să-l aducă aici. Regret că nu mai am vreme să-l aştept. Către **ora 15,00**, mă îndrept spre bârlogul meu.

Răniţi evacuaţi: sergent-major Angheluş Ion – Compania 3; fruntaş Blidaru Grigore, ctg. 1943 – Compania 2; soldat Voicu Vasile, ctg. 1932 – Compania 2; soldat Vlădescu Dumitru, ctg. 1943 – Compania 1.

Bolnavi evacuaţi (apendicită): caporal Jinga Emilian, ctg. 1937 – Compania Armament Greu.

Răniţi evacuaţi: Angheluş Ion, un brav între bravi. A mai fost rănit la Ciorgun (în faţa Sevastopolului a fost decorat cu „Virtutea Militară", „Crucea de Fier" şi altele.

Îl avusesem de curând sergent-major şi încă nu apucase să primească prima soldă. Are un picior fracturat şi o rană adâncă în regiunea lombară. Nu i s-au putut scoate aici schijele.

11 august. Noapte relativ liniştită. Câteva rafale de aruncătoare grele cad drept pe locuinţa mea. S-a cam clătinat oleacă, dar niciun bai.

Către ora nouă, sunt vizitat de colonelul Mavrichi cu junele său fiu, Mircea. A mai slăbit puştiul cât a fost la Artek, pe frumoasa plajă a Mării Negre. Arată totuşi bine şi se pare că s-a mai şmecherit.

Mergem cu toţii la observatorul aruncătoarelor grele. De aici vedem bine cum forfotesc ruşii prin şanţuri. Le ardem şase lovituri ţepene, ca să nu spunem că am venit degeaba până aici.

După masă, merg pe linie, la flancul drept al Companiei 3, unde chibzuim îndelung incursiunea ce se va produce la noapte, către ora 22-23, incursiune ce se va executa cu două grupe de luptă.

La **ora 20,00**, cele două grupe intră în acţiune. Stau la pândă, dincolo de linia noastră de luptă (în aşa-zisa ţară a nimănui).

La **ora 22**, „Înainte!". Merg o bucată bună, taie o bună bucată din reţeaua de sârmă ghimpată a ruşilor, dar ghinion, ruşii, care sunt foarte vigilenţi, prind de veste şi, cu toate armele, dezlănţuie un foc năprasnic. Ploaie de rachete albe şi roşii. Nu mai este nimic de făcut. Totul este acum să se întoarcă înapoi cele două grupe. Au fost răniţi doi ostaşi care

suferă în tăcere, nu se vaită. Se scot întâi răniții, apoi, prin manevre abile, om cu om, sub o ploaie de gloanțe, toți ostașii sunt în linia noastră de luptă, la adăpost. Nu s-a putut captura niciun rus, dar am aflat multe din ce am voit să știm în țara nimănui. Rușii nu ne slăbesc toată noaptea. Trag pe noi cu tot ce au.

Spre Krîmskaia și spre Novorossiisk se desfășoară lupte grele...

Răniți evacuați: fruntaș Bratu Albu, ctg. 1943 – Compania 3; fruntaș Rășină Gheorghe, ctg. 1941 – Compania 1.

Bolnavi evacuați: caporal Clinciu Aurel, ctg. 1942 – Compania 1; caporal Drăgușin Gheorghe, ctg. 1933 – Compania 1; sergent t.r. Teodorescu Constantin, ctg. 1932 – Compania 1.

12 august. Liniște, liniște ca în mormânt. Dimineața, sunt vizitat de colonelul Mavrichi, cu fiul său, Mircea. Sunt în drum spre postul de comandă al Batalionului 2 Vânători de Munte, unde vor rămâne la masa de prânz. Suntem apoi vizitați de un colonel intendent, șeful intendenței Armatei 3, de locotenent-colonelul Păun Diogene, șeful intendenței Corpului de Cavalerie – o veche cunoștință încă din anul 1917, de la înființarea Regimentului Vânători de Munte, la Târgul Neamțului – și de căpitanul Mihuț, de la divizia noastră. Au venit cu toții să se intereseze de traiul nostru aici. I-am condus pe toți la postul de observație al batalionului de pe linia de zăvorâre, de unde am văzut pe ruși la treabă, la ei acasă. Au plecat apoi foarte încântați de cele văzute la noi și au promis că ne vor trimite păpică mai bună.

Spre seară, un avion rus coboară foarte jos, ne bombardează grăbit, trage cu tunul și cu mitraliera și apoi, tot în grabă, o șterge spre casă. Din fericire, nicio pagubă.

13 august. Noapte foarte, foarte calmă. Ce au de gând oare rușii? Ne pregătesc vreo bucurie?

Către prânz, Mavrichi junior vine cu auto *Horch* să mă ducă la postul de comandă al grupului, la masă. După masă, mergem împreună la trenul de luptă și regimentar. Peste tot s-a lucrat cu temei și chibzuință. Acum, și oamenii și caii au adăposturi bune, solide. Cald, cald. Avem informații precise că în porturile Gelendjik și Kabardinka (aproape de Novorossiisk), peste 20 de vase ruseși au debarcat trupe și material. Sunt desigur, cele două divizii pe care le așteptăm cam de mult.

Pe șaua dintre noi și Dealul Dolgaia, am reușit să instalăm un tun a.c. și o mitralieră, astfel încât, acum, nemții vor avea mai multă securitate. Spre seară, rușii s-au cam înrăit.

Răniți evacuați: soldat Telegescu Niculae, ctg. 1943 – Compania 1; caporal Brașoveanu Ion, ctg. 1930 – Compania Armament Greu.

14 august. Luna a răsărit devreme. Este aproape plină și tare-i frumoasă. Noaptea a trecut liniștită. Împreună cu colonelul Mavrichi, mergem la flancul stâng al Companiei 2, unde așteptăm pe generalul *oberst* Jaenecke[211], comandantul armatelor din Caucaz și Cuban. Este însoțit de generalul Vasiliu-Rășcanu și de o droaie de ofițeri din statul lui major. Este un om mai tăcut, sever, dar foarte simpatic, chel-chilug, cu pantaloni scurți, cămașă fără mâneci. La gât cu „Crucea de Fier" și pe piept cu ordinul „Mihai Viteazul" al

[211] Erwin Jaenecke, general de pionieri (1942; general-colonel, 1944), comandantul Armatei 17 germane (iunie 1943-mai 1944).

nostru. Este ofițer de geniu şi la începutul războiului a comandat o divizie în Franța. Este un om foarte cult şi ne povesteşte multe lucruri interesante.

După ce a vizitat stânga Batalionului 1 Vânători de Munte şi Batalionul 2 din Regimentul 213 de pe Dealul Dolgaia, vede acum şi Compania 2 a mea şi observatorul artileriei. Coborâm apoi la postul meu de comandă, unde le servim o masă fainâ. Aperitive diferite, masă bogată, tort, fructe, cafea, mai dihai ca la „Aro". Plaiu ne distrează cu acordeonul lui. Către **ora 16**, oaspeții ne părăsesc, mulțumindu-ne călduros.

Decorez apoi cu „Bărbăție şi Credință", clasa a III-a, pe cel mai tânăr ostaş al Batalionului 3 Vânători de Munte, soldatul voluntar Mircea Mavrichi. Se face noapte, răsare luna. Este aşa de frumos în pădure! Printre ramurile copacilor se strecoară, se insinuează fâşii de lumină, în unele locuri mai îndrăznețe, în altele mai timide.

Ofensiva rusă desfăşurată cu maximum de înverşunare, la stânga noastă, Krîmskaia, a fost deocamdată complet oprită. Până când? Ruşii, după ce vor mai aduce unități de la Tuapse, vor trece din nou la ofensivă.

În Sicilia, anglo-americanii au cam dat de greu. Dacă până la 1 septembrie, germanii mai sunt încă acolo, aceasta va fi deja un succes pentru ei. Pe Frontul de Est, treburile nu merg prea greu. Se pare că ruşii îşi vor muta efortul mai la sud, în Cuban, unde vor să aibă o victorie, oricât de scump plătită. Transporturile masive pe mare îndreptățesc această ipoteză.

15 august. În timpul nopții, aviația inamică a fost mai activă. Am terminat de citit biografia lui Robert Koch, un titan al ştiinței, un exemplu de perseverență şi modestie. Ca şi Pasteur, şi-a închinat munca de o viață pentru salvarea de la pieire şi nu pentru distrugerea oamenilor.

Astăzi este Sfânta Maria, ziua numelui soției mele dragi. Aş dori să o sărbătorească în deplină linişte, alături de copiii noştri dragi. Este a 18-a sărbătoare a numelui ei de când suntem legați împreună prin Dumnezeu şi lege, prin dragoste şi bună înțelegere. Legătura s-a cimentat prin cei doi copii, Radu şi Anca, şi prin atâtea întâmplări bune şi rele. Am început-o de la... lingură şi numai împreună am întemeiat un cămin cald, frumos, de onoare. Prin osârdia noastră, împletită cu multă înțelegere şi abnegație, cu renunțări la plăceri pe care mulți alții şi le-au îngăduit, am aşternut copiilor noştri, Radu şi Anca, o viață fără niciun fel de lipsuri. O educație şi o instrucție care le dă dreptul să țină fruntea sus. Oricând şi în orice împrejurare am dat tot ce-am avut mai bun în inimă şi în mădulare, în sânge, pentru ca numele de Scârneci, nume de țăran obscur din Rupea Târnavelor, să fie apreciat, cinstit şi onorat de cei care l-au cunoscut. Împrejurări vitrege, aş putea spune inerente meseriei, m-au împiedicat să fiu alături de tovarăşa mea de viață aproape jumătate din timpul celor 18 ani.

Poate bunul Dumnezeu îmi ajută să scap cu viață din această vâltoare a morții, să ajung la frumoasa noastră gospodărie şi acolo, ca bătrân, la gura sobei, să-mi depăn amintirile căci, Doamne, prin multe am trecut şi multe am pătimit! Să hoinăresc cu nepoții prin coclaurile Poienii şi Postăvarului şi iarna, pe omătul imaculat, să alunec cu ei, să zbor cu ei pe schiuri pe panta Sulimanului. Seara, la gura sobei să le povestesc întâmplările mele, să le spun poveşti cu zmei paralei, cu Ilene Cosânzene. Doamne, ajută-mi!

Cald, îngrozitor de cald. O căldură umedă, sufocantă. Cum se apropie seara, roiuri de țânțari trec la ofensivă. Pe la genunchi, pe la încheieturi mă cam furnică. Reuma săraca, începe să-şi arate colții. Făcând o revizie prin bagaje, aproape toată lenjeria am găsit-o mucegăită. De țigări, nu mai vorbesc.

Către bătrâneţe, toate vin pe rând: reumatismul, ramoleala şi... ţicneala.

Răniţi evacuaţi: fruntaş Voica Ion, ctg. 1942 – Compania 2; fruntaş Ghioc Gheorghe, ctg. 1934 – Compania 1.

De la o vreme, numărul bolnavilor creşte. Li se dă ruşilor o mână de ajutor.

16 august 1943. În timpul nopţii, vie activitate de artilerie, aruncătoare şi aviaţie. *Aurică*, *Costică* şi *Nae* (sunt trei acum) sunt tare năbădăioşi cu pistoalele lor mitralieră. Tunul a.c. instalat de curând înapoia postului de comandă face minuni. I-a pus la respect pe *cioloveci*. Dau o raită pe la Compania 3 şi apoi mă întorc lac de apă în bârlogul meu.

Ofiţerii şi trupa au acum o baie cu duşuri, şase la număr, apă caldă, apă rece. Se poate face baie sub plin bombardament, căci localul băii este solid blindat. Toată instalaţia a fost construită aici, la faţa locului, cu material (ţevi, cazane), adunate de pe coclauri. Meşteri au fost inventivii mei ostaşi. Baia este numai la 500 m de prima linie de luptă. Nemţii, cât sunt ei de tehnici, s-au minunat când au văzut-o. Le vom da voie şi lor să se îmbăieze.

Sergentul-major Angheluş Ion, rănit grav în ziua de 10 august, s-a săvârşit în spitalul din Feodosia. Îl regret aşa de mult...

17 august. Noapte liniştită, cu lună plină. Dimineaţa trec pe la aruncătoarele grele. Mă pregătesc apoi de plecare spre trenul regimentar, iau prânzul la iuţeală şi apoi, cu Vasile Lişin, şoferul meu (prizonier rus), care a venit cu... „Bomba" să mă ia, îi dăm drumul. Ne oprim în treacăt la trenul de luptă şi apoi, după un scurt popas la trenul regimentar, mă reped la Bakanskaia, unde este ambulanţa diviziei, să mă interesez de răniţii şi bolnavii batalionului. Găsesc numai câţiva. Cei mai mulţi au fost evacuaţi mai spre înapoi. Aici este medic-şef căpitanul medic Dumitraş, care, de la începutul războiului până în Crimeea, a fost medicul batalionului meu. S-a gospodărit foarte frumos. Seara, sunt oprit la ei la masă. Sunt mulţi doctori aici, dar nu-mi plac, căci toţi sunt prea pesimişti, prăpăstioşi.

După cină, pe clar de lună, mă întorc la trenul regimentar, unde trag un pui de somn în deplină linişte, fără bombe şi piuituri de gloanţe. De la postul de comandă ni se comunică prin telefon că a mai căzut un ostaş brav, soldatul Sabău Petre, ctg. 1934 – Compania Cercetare. Bietul Sabău! Era un ostaş vrednic şi viteaz, îl scosesem de curând de pe linia de luptă, căci era cam plăpând şi suferind. Era acum bucătarul Companiei Cercetare. Pe când împărţea cu grijă, frăţeşte, mâncarea de prânz camarazilor săi, este lovit de o sărăcie de proiectil mic (50 mm) de aruncător. Ceilalţi ostaşi rânduiţi la marmita cu ciorbă, printr-o minune, au scăpat neatinşi. Pionierii diviziei, care ne plantaseră mine în faţa liniei de luptă, au avut iarăşi pierderi.

18 august. Dis-de-dimineaţă, sunt trezit de cântece armonioase, grupuri, grupuri de fete, fetişcane şi femei cu unelte, trec fie pe jos, fie în căruţe prin faţa bordeiului unde sunt găzduit. Merg voioase la lucrul şoselei în construcţie, conduse de pionierii germani. Este destul să fie trei la număr pentru ca un cor armonios să fie înjghebat. Sunt toate voinice, rumene, pline de viaţă şi hotărârea de a munci. Toate lipsurile, toate necazurile şi chiar umilinţele nu le încreţesc frunţile. Este atâta putere, vigoare şi abnegaţie în acest popor. Stau să înfrângă toate lipsurile materiale şi morale. Munca este ridicată la rangul de virtute. Aşa se explică dârzenia alor lor pe linia de luptă. Se mulţumesc cu puţin, nu se cainã, nu se plâng.

Văd de-amănuntul cum s-au gospodărit trenurile companiilor şi serviciile. Au lucrat toţi cu multă râvnă şi pricepere. La prânz, iau masa cu ofiţerii şi subofiţerii de aici, iar

după prânz, un ceas de muzică la patefon. Mă împachetez şi, apoi, drumul înapoi. Puţinul timp cât am stat aici, lipsit de concertul bombelor şi gloanţelor, m-a liniştit mult.

În drum, mă opresc la postul de comandă al grupului, unde sunt invitat la masa de seară, de unde, după o serie de bancuri şi bârfe, către **ora 23,** o luăm din loc, spre postul meu de comandă. Câteva rafale de artilerie ne iau în primire. Vasile ciuleşte urechile. Ne oprim. Mi-e milă şi de Vasile, şi de mustăciosul *Ford*. Îi dau ordin să facă stânga-împrejur. Cu un „Să trăiţi, domnule colonel", Vasile al meu dispare în bezna nopţii.

O iau de unul singur pe jos, *per pedes apostolorum*, mai în zig-zag, mai pe ocolite şi culcări. După cale de 2 km, ajung în bârlogul meu, lac de apă şi cu ceva julituri pe mâini şi pe mutră.

19 august. Bateria de 210 mm germană a tras bine şi masiv în faţa sectorului nostru. I-a pieptănat fain pe ruşi cu cele 120 de lovituri, pe deasupra celor 80 de ieri. Le-am mulţumit frumos şi mi-au promis că vor repeta tragerea când le voi cere. Bună afacere. Fac o vizită Companiilor 3 şi Armament Greu, apoi cu o poftă de mâncare de păianjen mă întorc acasă. Aureola germanilor începe să pălească. Insuccesele, chiar parţiale, îi demoralizează mai repede decât pe noi. Pe feţele multora se vede distinct că au pierdut nădejdea în victorie, fapt pe care mulţi nu se sfiesc să-l spună. Au fost deprinşi cu victorii rapide – *blitz*[215] – şi acum nu se împacă cu ideea că treburile merg mai încet. Şi, pe ici, pe colo, mai primesc şi câte o bătaie. De la unitatea germană din stânga noastră, noaptea trecută, au şters-o la ruşi 12 ostaşi. Se scuză că aceştia erau alsacieni. Nu mai sunt ostaşii pe care i-am cunoscut acum doi ani. Semnele de descompunere încep să se ivească din ce în ce mai mult. Mulţi dau bir cu fugiţii spre înapoi sau stau pitiţi în gropi când este vorba de un atac. Încep să cred că ai noştri sunt mai vrednici, mai bravi. Păcat că noi nu avem mijloacele de luptă şi comandamentul lor.

Bolnavi evacuaţi: sergent Ion D. Niculae, ctg. 1938 – Compania 3.

Este şocat şi a surzit complet.

20 august. Noapte foarte agitată. Probabil ruşii din faţa noastră s-au schimbat şi cei proaspăt veniţi trag mai mult, de frică. Trag nebuneşte benzi întregi de mitraliere, una după alta, apoi grenade şi bombe de tot felul. Ce i-a apucat? Dimineaţa, împreună cu colonelul Mavrichi, mergem în sectorul Companiei 3, unde ne-am dat întâlnire cu locotenent-colonel Gheorghiu, zis Găleată, comandantul Batalionului 2 Vânători de Munte, de la dreapta noastră. A primit ordin ca la noapte să execute o incursiune în dispozitivul ruşilor. Acest locotenent-colonel Gheorghiu, ofiţer de stat-major, fost profesor la şcoala militară etc., are nişte idei complet aiurite. Ţine morţiş ca înainte de incursiune să se tragă 400-500 de proiectile în rasul poziţiei Companiei 3 a mea. În acest timp, să-mi trag înapoi această companie. Zice el că toate reţelele de sârmă şi câmpul de mine din faţa Companiei 3 trebuie distruse, pentru ca plutonaşul din Batalionul 2 Vânători de Munte să poată ajunge mai uşor la ruşi. Într-un cuvânt, toate lucrările de apărare făcute de noi timp de peste două luni, cu atâtea sacrificii, să fie distruse pentru ca, în cel mai fericit caz, să poată captura un pârlit de rus. Aceasta, în afară de faptul că această operaţiune va fi o pisică cu mulţi clopoţei. S-ar mai putea întâmpla ca ruşii, profitând de această neghiobie, să năvă-

[215] *Fulger* (în lb. germană, în original).

lească în poziția părăsită de Compania 3 şi apoi să fiu nevoit să contraatac ca să-i scot din această poziție. Lucru extrem de greu, dacă nu imposibil.

Desigur că m-am opus la această savantă propunere. Doamne, ce minte încâlcită, aiurită, poate zace în capul unui ofițer de stat-major şi fost profesor la şcoli militare. Îi plâng pe acei care au avut nenorocul să învețe carte de la acest idiot.

Tânărul Mircea Mavrichi va fi de azi înainte oaspetele meu. L-am cuibărit în hruba mea. Deocamdată va dormi pe o targă sanitară. Voi avea un bun tovarăş de locuință şi de luptă.

21 august. Noapte destul de furtunoasă. Sunt acum vreo cinci *Aurici*. Trag cu pistoalele-mitralieră de rup pământul. Vor să ne tragă de... limbă, să le răspundem cu mitralierele, şi apoi să ne ia în primire tunurilor lor a.c., care de-abia aşteaptă prada. Momeala nu se prinde, căci suntem cătane bătrâne şi ştim să tăcem chitic când este nevoie. Nu suntem guguşmeți [sic!].

Tânărul Mavrichi m-a părăsit după o zi şi o noapte de convietuire. Şi-a luat catrafusele şi a şters-o la grup, lângă tăticul lui, unde, desigur, se simte mai bine. Mi-a promis că va mai veni pe la mine. Am mai făcut o vizită la aruncătoarele grele.

La **ora 13,30**, generalul Vasiliu-Răşcanu, cu şeful său de stat-major, locotenent-colonelul Comişel, colonelul Mavrichi şi o droaie de reporteri fotografi şi cinematografişti germani au coborât de pe Dolgaia la mine. *Volens nolens*, a trebuit să-i invit la masă, spre disperarea lui Sima.

Generalul a împărțit cinci „Cruci de Fier" la cinci ostaşi bravi de-ai mei. Ceremonia a fost cu vârf şi îndesat fotografiată şi cinematografiată. Plecăm dimineață cu toții pe linia de luptă, care acum se cheamă „Gustav". Bordeiele făcute de ostaşii Companiei Cercetare sunt o minune de arhitectură. La concursul instituit, caporalul Pascu a câştigat Premiul I pentru cel mai bine întocmit bordei. Şi-a făcut o captare de apă pe jgheaburi. Totul împleteşte aşa de bine frumosul cu practicul şi cu toate nevoile, aici, pe linia de luptă. Generalul şi toți musafirii au fost foarte încântați de cele văzute la noi.

În drum spre postul de comandă, un proiectil de aruncător mic de 50 mm se sparge foarte aproape de mine. O schijă mă plesneşte în piciorul drept, în tibie. Iată-mă a patra oară ocrotit în acest război. Cât îmi va merge norocul? Pot spune că sunt băftos.

Răniți evacuați: soldat Predeluț Marin, ctg. 1936 – Compania 3; soldat Vlad Ion, ctg. 1943, Compania 3.

Bolnavi: sublocotenent rezervă Negoescu Ion – Compania 1, suspect de tifos?; caporal Marin Ion, ctg. 1930 – Compania 2, reumatism.

22 august. Ora 5,00. Circa un pluton inamic s-a infiltrat prin sectorul vecin, dreapta. Au mers paralel prin spațiul dintre tranşeu şi rețeaua noastră de sârmă ghimpată şi, profitând de un boț de deal împădurit, au atacat viguros Plutonul 1 din Compania 3 (la grupa din dreapta), au aruncat grenade mari a.c. Patru ruşi au reuşit să pătrundă în şanțul nostru. Au fost repede scoşi afară printr-un atac concentric dat de o grupă. Ruşii s-au retras apoi repede-repede, peste obstacolul de sârmă, peste câmpul de mine, în care i-am prins într-un foc viu de artilerie, aruncătoare şi mitraliere. Opt-zece mine au explodat sub picioarele lor. Țipete, văicăreli. În şanțul nostru au lăsat o dâră groasă de sânge. Două capele, din care una cu însemnele de ofițer (stea roşie email) încadrată în broderie de fir,

un bocanc fără talpă (special pentru incursiuni), nişte moletiere şi grenade grele a.c., un încărcător de puşcă-mitralieră.

Cred că puțini din cei care s-au avântat în gâtul nostru au rămas teferi. Au mâncat o papară bună. Cred că o bucată de vreme vor fi lecuiți. Am stat în alarmă două ore, apoi am intrat în normal.

Dimineața, trec pe la Compania 2 pentru a pregăti incursiunea plănuită pentru la noapte. În drum, îmi trec pe deasupra şuierături de obuze grele, obosite, căci vin hăt, de departe, de la Kabardinka. Apoi, rafale una după alta, pe la postul de comandă al grupului, pe Valea Lipki. Ruşii caută artileria grea germană şi pare-mi-se că au dibăcit-o, căci o baterie care trebuia să-mi tragă dimineață în fața poziției m-a anunțat că a trebuit să schimbe poziția. Au luat-o din loc, cum se mai spune. Ruşii i-au reperat şi le-au produs pierderi.

Încet, pe îndelete, găsim locul potrivit pentru ieşirea de la noapte. Întocmim un plan amănunțit în legătură cu artileria şi aruncătoarele. Vor executa incursiunea trei grupe de luptă şi o echipă de doi oameni, pionieri de şoc. Obiectiv: cazemata, care va fi aruncată în văzduh cu trotil.

La **ora 20,30** se va trece linia noastră, după ce în prealabil s-a făcut un exercițiu în zona rezervei. Numărul pistoalelor automate se va dubla, câte trei grenade cu coadă de om. Pionierii vor arunca prin crenelul cazematei explozivul (trotil). După explozie, se va căuta să se captureze un rus sau doi. Incursiunea, temeinic pregătită, se desfăşoară în condiții optime cu ostaşi călițI, foarte hotărâți. O grupă face siguranța pe stânga. Două grupe şi echipa de şoc se reped spre cazemată, o încercuiesc, şi cei doi pionieri aruncă încărcătura de 3 kg de trotil prin crenelul cazematei, care, printr-o zguduitură puternică, este făcută zob, apoi vaiete şi țipete. Întâmplarea face ca tocmai în acest moment un avion rus să treacă pe deasupra. Aruncă două rachete cu paraşute albe. Totul se luminează ca ziua. Ai noştri, lipiți una cu pământul, tac chitic. Se lasă din nou bezna nopții. Doi ostaşi dintre cei mai bravi scot din dărâmăturile cazematei o matahală de rus cât toate zilele, care, luat mai de-a spinarea, mai târâş, este adus în linia noastră. Este un caporal ucrainean, grav rănit, dar mai poate încă vorbi şi spune ceea ce ne interesează. L-am pansat cum se cuvine şi i-am băgat pe gât 100 ml de *cognac* „Hennessy", apoi l-am evacuat la ambulanță.

Ruşii au deschis un foc năprasnic cu toate armele. Într-o oră, toți ai mei sunt acasă. Sunt toți în păr, nu lipseşte niciunul. Sergentul Lupşa Aurel fusese îngropat de un obuz, dar s-a ales numai cu spaima şi o mică contuzie la coaste. Le-am strâns cu căldură mâna la toți aceşti dragi ostaşi care şi-au împlinit misiunea cu atâta bărbăție şi deosebit curaj. Pe toți i-am propus pentru decorare. O să țipe scribii de la divizie, dar nu vor avea încotro.

Am aflat cu multă părere de rău că bravul sergent Pârvu Vasile, rănit nu prea grav în pulpa piciorului drept în ziua de 3 august, a murit la Kerci, în drum spre Simferopol. Aceasta, desigur, în urma unei infecții. Doctorii nu-şi prea fac datoria. În urma incursiunii, ruşii nu ne-au slăbit toată noaptea.

Răniți evacuați: soldat Chiper Vasile, ctg. 1940 – Compania 2 (automutilat, fosta mea ordonanță); soldat Băjenaru Gheorghe, ctg. 1939 – Compania 2.

Bolnavi evacuați: sergent Colceriu Vasile, ctg. 1939 – Compania Armament Greu.

23 august. Împreună cu comandantul grupului şi maiorul Popescu Valerian de la Batalionul 2 Vânători de Munte, merg în sectorul Companiei 3, să vedem cum au intrat ruşii în noaptea de 23 august, aşa, din senin, în şanțul Companiei 3. La fața locului, după ample discuții, s-a stabilit precis: ruşii s-au infiltrat pe la legătura de la flancul drept al

Companiei 3, la legătura spre dreapta cu Batalionul 2 Vânători de Munte, din lipsă de vigilență a acestuia. Au mers o bucată paralel cu șanțul nostru, dincoace de rețeaua de sârmă, apoi au atacat și au intrat în postul nostru înaintat, de unde au fost repede izgoniți. În fuga lor înapoi, au dat peste câmpul de mine. Opt-zece mine au explodat și mulți ruși au fost sfârtecați între rețelele noastre, și, dincolo de acestea, se văd câțiva morți care au intrat deja în putrefacție. Între timp, am mai găsit pe locul cu pricina un pistol-mitralieră, ultimul model, 1943. Li s-a atras atenția celor de la Batalionul 2 să fie mai vigilenți.

Ziua trece molcomită. A început să fie răcoare, chiar friguț seara și dimineața. În bordeiul meu, nu știu de unde s-au înființat doi șoricei negri corb. Sunt foarte îndrăzneți și jucăuși. După ce rontăie bomboanele pe masă, cotrobăie pe etajere, apoi prin coșul cu hârtii, unde se pun pe joacă. Caut să-i sperii cu o joardă, dar nici că se sinchisesc. Am început să-i îndrăgesc și să-i consider tovarăși de luptă.

24 august. Iată-ne de două luni pe muchie de când suntem pe această linie de luptă în fundul Cubanului. Două luni pe care, cu toată bunăvoința, nu le-aș putea numi luni de agrement. În acest timp relativ scurt, față de cei doi ani dinainte, am avut multe, multe de suferit. Ostașii nu mai sunt aceeași cu care am plecat. De la 15 martie 1939, de când am plecat din Brașov, garnizoana de reședință, sunt patru ani și jumătate. Am colindat prin Maramureș, prin Țara Bihorului, Munții Apuseni, Bucovina și apoi, de la 1 iulie 1941, Bucovina de nord, Basarabia, Ucraina, Crimeea, Cuban. Veștile rele primite de ostași de acasă, numărul din ce în ce mai mare de învârtiți rămași în țară au tocit simțitor avântul și răbdarea ostașilor mei.

Din cei 1 200 ostași cu care am trecut Nistrul la 17 iulie 1941, nu au mai rămas astăzi decât 432. Din aceștia, mulți foști răniți, unii chiar de patru ori. Efectivul batalionului a fost completat treptat cu oameni de adunătură, vărsați din jandarmi, grăniceri, aviație, marină, cavalerie. Apoi, mulți trimiși aici pentru reabilitare (dezertări repetate, jaf și furt, indisciplină, automutilare etc.). Unii chiar condamnați la muncă silnică pe viață. Numai prin portul băștilor se cheamă că sunt vânători de munte. Cu astfel de oameni îți trebuie multă, multă răbdare și nervi de oțel, mai cu seamă în vâltoarea luptelor. Comandamentele nu controlează ostașii cu care ne completează pierderile. Îi trimit aici pe toți, de-a valma. Noi nu avem aici nici mijloacele și nici timpul necesar pentru reeducarea lor. Se spune că linia de luptă este „Altarul Patriei". Ce fel de altar, cu asemenea îngeri? Toate rapoartele ce le-am făcut nu și-au găsit înțelegerea cuvenită.

După masă, sunt chemat la grup, unde mă așteaptă un fotograf să-mi facă o poză pentru un album pe care Corpul de Munte vrea să-l întocmească, cu toți comandanții de unități. „Țara piere și baba se piaptănă".

Sunt vizitat de maiorul Kapp, comandantul unui batalion din Regimentul 189 [?]. Este însoțit de un june sublocotenent, decorat proaspăt cu „*Ritterkreuz*". Sunt amândoi foarte simpatici, sunt cu unitatea lor înapoia noastră, în rezervă și au venit la noi în recunoaștere.

La **ora 19**, sunt anunțat că doi ticăloși din Plutonul 3 Mitraliere, afectat Companiei 2, au șters-o la ruși. Sunt sergentul t.r. Toma Ignat și fruntașul t.r. Lupu Gheorghe. Au fost trimiși aici la noi în ziua de 11 iulie anul curent, pentru reabilitare, ca fiind fugari dintr-o unitate de pe Don. Bănuiesc că au fost prizonieri în URSS. De acolo, după ce au urmat un curs de spionaj, au fost lansați din avioane pe frontul nostru. Sergentul vorbea bine rușește. S-a tras după ei cu tot armamentul. Bilanțul celei de-a doua luni pe linia de luptă.

Ostaşi morţi: 8;
Răniţi evacuaţi: 40;
Răniţi neevacuaţi: 17;
Bolnavi evacuaţi: 13;
Cai morţi: 5.
Aceştia, de la 24 iulie la 24 august.
Pierderile suferite în cele două luni, 24 iunie-24 august:
Ostaşi morţi: 14;
Răniţi evacuaţi: 74 (mulţi foarte grav);
Răniţi neevacuaţi: 30;
Bolnavi evacuaţi: 29;
Cai morţi: 8.

Încet-încet, batalionul se macină. Se reîmprospătează tot mai greu, şi aceasta cu elemente din ce în ce mai slabe. La comanda de batalion, de mult am rămas singurul vânător de munte de baştină. La comanda celorlalte batalioane din divizie s-au perindat mulţi proveniţi din afara Corpului de Munte. Sunt în Vânătorii de Munte din anul 1917, deci de mai bine de 26 de ani. Pot spune, pe drept cuvânt, că astăzi sunt cel mai vechi, cel mai veritabil vânător de munte.

25 august. După fuga la inamic a celor doi ticăloşi, noaptea a fost agitată. Ne-am aşteptat la o reacţie din partea ruşilor. Cred că cei doi fugari au ajuns la inamic spre ziuă. Noaptea au orbecăit prin hăţişuri. Vom vedea la noapte ce va fi. Desigur, ruşii îi vor pune să ne ţină o... conferinţă. S-a făcut răcoare bine, chiar şi ziua. N-ar strica puţină ploaie, căci ducem lipsă de apă. Una din găini a căzut iarăşi cloşcă (Linţa). Îi vom aplica duşuri reci şi o vom readuce la simţul datoriei. Ziua a trecut liniştită, nu am avut niciun musafir.

Generalul von Bünau, comandantul grupului de divizii din Cuban, a fost lovit de amară durere. Al doilea fiu al său a căzut la Orel[216]. *Führer*-ul i-a trimis un avion pentru a pleca să-şi mai vadă acel ultim fiu, înainte de a fi înhumat. A avut doi fii ofiţeri şi amândoi au căzut în acest război. Luăm cu toţii parte la durerea pe care o încearcă iubitul nostru comandant, atât de iubit şi stimat de noi toţi. El este un bun şi sincer prieten al românilor. [...]

Răniţi evacuaţi: caporal Nedelea Ion, ctg. 1942 – Compania 2.
Bolnavi evacuaţi: fruntaş Gavriş Gheorghe, ctg. 1943 – Compania 3.

Luna, de care ne-am bucurat aşa de mult, începe să ne părăsească. Răsare acum târziu. De-abia la 16 septembrie o vom avea plină, rumenă, frumoasă şi drăgăstoasă. Până atunci, mai va.

26 august. Noapte întunecoasă şi foarte agitată. Ruşii s-au întrecut cu gluma, au tras nebuneşte. Spre dimineaţă, cei doi prieteni care au şters-o s-au instalat la megafon ne-au dat bineţe şi au început să ne servească amabilităţi (ce oameni grijulii şi bine-crescuţi).

Aruncătoarele şi mitralierele noastre le-au împrăştiat graiul lor păcătos, aşa că nu am prea înţeles mare lucru. Nicio pagubă.

Undeva, între Dolgaia şi Russen Höhe, ruşii au instalat două mitraliere care trag nebuneşte pe o porţiune din drumul care vine la noi din Valea Lipki. Cum zăresc un om,

[216] Maiorul Rudolf von Bünau a fost ucis în luptă la 15 august 1943.

trag benzi întregi de mitraliere. Am construit o variantă a acestui drum. Pe porțiunea din poieniță, văzută printr-un dispozitiv cu sârmă, plimbăm acum câte un manechin și câte-o teleagă. Rușii se pun cu focul pe acestea și noi ne prăpădim de râs. Pionierii mei sunt tare meșteri în asemenea șotii.

Către **ora 10**, cei doi comandanți ai diviziei noastre (primul și secundul), șeful de stat major al grupului „von Bünau", cu o ceată de ofițeri germani, au venit de undeva de la stânga, peste Dolgaia, la postul meu de comandă. Sunt flămânzi copți, căci au plecat de acasă la ora 2 dimineața. I-am omenit cu ceva gustări, apoi ne-am pus pe bancuri. Când este și Mavrichi între oaspeți, bancurile merg pe bandă rulantă. După două ore, ne-am spus „la bună vedere, mai poftiți pe la noi", aceasta ca să-i facem bucurie lui Sima, ordonanța mea. După masă, mai trag o raită pe la Compania 3.

Răniți: sergent Lupu Ion, ctg. 1934 – Compania Armament Greu; fruntaș Banu Ion, ctg. 1942 – Compania Armament Greu; soldat Stancu Alex., ctg. 1942 – Compania Armament Greu.

27 august. Noapte relativ calmă. În zori, trec pe la Compania 2 și pe la observatorul artileriei. Când mă întorc la postul de comandă, găsesc aici o armată de reporteri, fotografi și pictori germani. Au venit să ne imortalizeze așa cum suntem. Pictorii și-au instalat paletele și așternd de zor peisajul îmbrăcat cu pitorescul durat de ostașii mei cu simțul lor artistic înnăscut: bordeie, potecuța cu balustrade de mesteacăn, ronduri de flori, troițe, ba chiar și o fântână cu cumpănă etc. Nemții se minunează de frumusețea celor văzute aici, la numai 4-500 m de inamic.

Începe să se întunece. Reporterii își iau bun rămas. *Auricii* și *Costicii* au apărut pe ring și ne cam enervează cu cârâitul lor fără niciun sens.

Răniți neevacuați: fruntaș Ioniță Leonte, ctg. 1943 – Compania 3; fruntaș Iliuță Niculae, ctg. 1943 – Compania 2; soldat Gheorghe Constantin, ctg. 1936 – Compania 2.

28 august. După o noapte... furtunoasă, în zorii zilei sosește la mine maiorul Dumitrescu, ajutorul meu, care mă va înlocui 24 de ore pentru a merge să mai văd trenul regimentar, pe Valea Atataevskaia. Vasile șoferul dă gaz la „bomba" lui și, pe dibuite, fără lumina farurilor (este încă întuneric), ajungem repede la destinație. Mă spăl, mă dichisesc, iau la iuțeală un ceai și apoi trec să-i văd ce au mai lucrat nou sau, mai bine zis, dacă au executat ce le-am recomandat acum douăzeci de zile. Peste tot ordine, curățenie și treabă făcută cu temei. Către **ora 11**, mă îmbarc în „bombă" și plec la Bakanskaia la ambulanța diviziei, să-mi văd răniții și bolnavii de acolo. Găsesc puțini, căci cei mai grav răniți sau bolnavi au fost evacuați la Feodosia și mai înapoi. Le dau țigări și vorbe bune. Sunt foarte bine îngrijiți și hrăniți de către vrednicul căpitan medic Dumitraș. Trec apoi prin cimitirul de aici, destul de populat. Găsesc aici o incurie cum nu se mai poate: unii morți sunt îngropați la numai 30-40 cm și exală un puternic miros; crucile – de diferite forme și mărimi, și strâmbe, și, culmea, unele puse la picioarele morților – majoritatea sunt anonime. Aici nu este niciun pericol, nu cad obuze. Cei care sălășuiesc sub glia rece sunt blânzi. De ce nu s-a găsit cineva cu inimă care să se ocupe de acest locaș de veci? Respectul pentru morți a fost uitat aici? Voi trimite ostași de la trenul meu regimentar să facă rânduiala în acest loc de odihnă veșnică.

Plin de amărăciune, trec pe la centrul înaintat de aprovizionare al diviziei, instalat aici la Bakanskaia unde, întâmplător, dau peste comandanții diviziei, primul și secundul.

Le raportez mizeria pe care am văzut-o în cimitir. Într-o magazie a centrului, descopăr o mulțime de lucruri frumoase, practice, uitate de Dumnezeu aici. Între acestea, un dar făcut de un inimos român, domnul Radu Lecca[217], ministru pe lângă Preşedinția Consiliului de Miniştri. Darul era adresat mie personal, pentru ostaşii batalionului, şi ar fi stat mult şi bine aici dacă nu-l descopeream întâmplător. Am găsit în acest voluminos pachet o mulțime de lucruri prețioase cumpărate de donator de la galeriile „Lafayette" din Bucureşti. Şeful depozitului, cu oarecare mofturi, mi-a predat coletul. Dacă ar fi ştiut ce conține, desigur ar fi luat altă cale.

Către **ora 14** sunt iarăşi între ai mei, la trenul regimentar. Mă ospătez bine şi apoi, un pui de somn în lege, fără bombe şi pocnituri. Când mă trezesc, este deja întuneric. Iau telefonul şi vorbesc cu cei din linia de luptă. Toate în bună rânduială, nicio pierdere. Mai înfulec câte ceva şi mă aştern din nou pe somn.

29 august. Ora 4. Încă nu s-a luminat. Mă îmbarc în auto şi repede, repede spre casă. Pe drum, întâlnesc două cărucioare „Mestrovici" cu răniți, dar nu sunt din ai mei. După jumătate de oră, iată-mă din nou în bârlogul meu. Maiorul Dumitrescu se împachetează şi, cu amicul Vasile, îşi ia tălpăşița spre trenul regimentar, după ce i-am mulțumit pentru suplinire.

Trag o raită pe la Compania 2 şi Compania Cercetare, apoi, pe o căldură care te scoate din sărite, mă întorc la postul de comandă, la masă. După-amiază o iau iarăşi razna pe la observatoare şi spre seară, frânt de oboseală, sunt în hruba mea.

Răniți evacuați: caporal Grigoroiu Vasile, ctg. 1942 – Compania 2; soldat Pârvu Vasile, ctg. 1943 – Compania 2.

Bolnavi evacuați: caporal Borcoman Ion, ctg. 1934 – Compania Comandă; fruntaş Agache Ion, ctg. 1934 – Compania Armament Greu.[...]

De la o vreme, numărul bolnavilor creşte, mai cu seamă printre tineri.

30 august. Noapte foarte agitată. În mod cert, ruşii din fața noastră au fost schimbați. Cei proaspăt veniți trag brambura, dar intens. Se vede cât colo că este sita nouă. Nu mai avem lună deloc. Noaptea, suflă un vânt cald dinspre mare, care frige, nu altceva. Spre Novorossiisk, canonadă puternică şi pe uscat şi pe mare. Multe, multe rachete, de toate culorile. Undele reflectoarelor se încrucişează pe bolta cerului întunecat. Feerie, în plin. Să tot priveşti.

Este o secetă grozavă, sufocantă. Pe de o parte este bine, căci am scăpat de țânțari. Se simte mult lipsa apei. Am făcut un puț adânc cu pompă şi sperăm să avem apă măcar pentru băut.

Locotenentul în rezervă Agapie, un brav ofițer din Batalionul 2 Vânători de Munte, a fost făcut bucăți de grenadele aruncate de propriii lui ostaşi. A trecut noaptea prin fața tranşeei plutonului lui şi ostaşii au crezut că este rus. O grozavă neglijență din partea lui, pe care a plătit-o aşa de scump.

Trec pe linia de luptă a Companiilor 2 şi 3 şi pe la observatorul artileriei. Totul în regulă. Mă întorc mulțumit la postul de comandă. Maiorul [Nicolae] Grecescu, ajutorul

[217] Radu Lecca (1890-1980), împuternicit al guvernului pentru pregătirea lucrărilor privind reglementarea regimului evreilor (1941-1943), comisar general pentru probleme evreieşti (1943-1944). Judecat şi condamnat la moarte în procesul „marii trădări naționale" (1946), pedeapsa i-a fost comutată în ultimul moment la închisoare pe viață.

meu, şi sublocotenentul de rezervă Bertescu, ofițerul cu aprovizionarea, s-au întors din concediu. N-am nicio veste de la ai mei, de acolo, căci pe drum spre Odessa servieta curierului a fost furată. Îl aşteptam aşa de mult! Divizia îmi promite că la 7 septembrie pot pleca în concediu. Ce bine ar fi dacă nu se vor răzgândi ştabii!

31 august. Noapte foarte agitată. Ruşii trag nebuneşte. Ce dracu i-a apucat? Spre ziuă, se mai liniştesc. Probabil că la lumina zilei se simt mai în siguranță sau sunt obosiți. Nu-i chip nici să ațipeşti. Cald, cald, ne topim. Nu ştiu din ce cauză mi-a înțepenit partea stângă a gâtului, nu pot întoarce capul. Am ajuns ca lupul.

Plutonierul sanitar susține că s-au ivit o mulțime de ganglioni (asta o ştiam şi eu). Îmi face un masaj de mă trec năduşelile. Colonelul Mavrichi îmi trimite nişte camfor, care se spune că ar fi foarte indicat pentru meteahna mea. Am împuțit bordeiul cu miros de spital. Astăzi am stat toată ziua în casă, în chip de bolnav, căci deh, am şi eu dreptul la aşa ceva.

La **ora 20**, o grupă din Compania 3 face o incursiune. Rezultatul negativ. Ruşii se lasă prinşi foarte greu. Nu-i bai. Avem răbdare şi... tutun. Trebuie să ne cadă măcar unul în leasă ca să ne putem cunoaşte muşteriii ce-i avem vizavi.

1 septembrie 1943. Noapte destul de gălăgioasă şi o petrecem prost, că s-a mărit simțitor. Început de toamnă. Este a cincea de când am plecat din garnizoana noastră de reşedință, Braşovul, şi a treia de când suntem pe câmpurile de bătălie. Cât de frumos este acest anotimp, acasă, la Poiana, pe meleagurile Braşovului nostru drag. Vom intra oare în a şasea toamnă?

Gâtul meu se încăpățânează, se menține tot înțepenit. Mi-e teamă să nu rămân aşa. Asta îmi mai lipseşte, să ajung acasă strâmb.

Trag o fugă pe la aruncătoarele grele şi pe linia de zăvorâre. Peste tot treaba merge strună. Aceasta mă umple de bucurie.

Cele două mitraliere care s-au cuibărit la flancul nostru stâng – Dolgaia – trag cu furie, ne fac pierderi şi ne enervează. Merg la observatorul artileriei, căpitan Bogza, şi, împreună, identificăm cu precizie amplasamentele acestora. Apoi câteva salve de baterie cad în plin şi mitralierele cu pricina amuțesc ca prin farmec. Desigur, au fost lichidate.

Şi la ofițeri şi la ostaşi se văd pronunțate semne de enervare şi oboseală. Batalionul se subțiază treptat. La nemți, aşijderea, poate chiar mai mult.

Speram să nu avem astăzi pierderi, dar Dumnezeu nu ne-a ajutat.

Morți: fruntaş Vasilescu Niculae, ctg. 1937 – Compania 1; fruntaş Cardanov Constantin, ctg. 1942 – Compania 2; soldat Ciumaru Nicolae, ctg. 1943 – Compania 2; soldat Stănilă Ion, ctg. 1942 – Compania 1.

2 septembrie. Noapte calmă. Spre Novorossiisk se dau lupte grele. Populația civilă a evacuat oraşul-port. Ruşii au reuşit să debarce în preajma portului şi la Kabardinka. La Krîmskaia, presiunea continuă cu înverşunare. Treburile se complică serios. Ori ne vom lăsa prinşi aici în Cuban, ori îl vom părăsi, dacă vom mai avea timp să ajungem şi să trecem prin strâmtoarea Kerci în Crimeea. De intrat am intrat aici, să vedem cum vom ieşi.

De la Kerci, peste canalul dintre Marea Azov–Marea Neagră, la Taman, acum trei luni, batalionul meu a fost avangarda diviziei. Desigur, la evacuarea Cubanului va fi arieregarda diviziei. Deci iarăşi în situația cea mai dificilă. Vom vedea.

Către **ora 6,30**, vin la mine colonelul Mavrichi şi locotenent-colonelul Vasilescu, care-l va înlocui pe Mavrichi, care pleacă în concediu. Vor să vadă împreună sectorul grupului. Merg împreună cu ei pe linia de luptă. Pânda, lanţul întins de Compania 2, a dat rezultate optime. Un grup de cinci ruşi se furişează printre reţelele de sârmă ca să instaleze un post înaintat. Fiind ziua, **ora 15**, sunt bine văzuţi şi lăsaţi să se apropie. Sunt somaţi să se predea, dar o iau la fugă înapoi. Cei trei ostaşi bravi ai mei din postul de pândă deschid focul cu pistolul-mitralieră. Unul din ruşi este lăsat rece pe loc. Trei, desigur răniţi, reuşesc să ajungă în tranşeea lor. Unul, mai grav rănit, este luat la spinare şi adus plocon în şanţul nostru. Este un tânăr armean, de 18 ani, cu picioarele ciuruite. Face parte din Divizia 89 armeană din Tiflis, Regimentul 390, Batalionul 2. Este aici pe front numai de două luni, dar pe linia de luptă din faţa poziţiei noastre este numai de două zile. Deci, bănuiala noastră a fost întemeiată. Avea doi saci de merinde cu două pâini mari, stafide (cam mucegăite), zahăr, un cozonac, covrigi şi pesmeţi americani. Trebuia să stea în postul de pândă trei zile. L-am îngrijit cum se cuvine şi i-am pansat rănile, apoi l-am evacuat.

Cu cheltuială puţină, s-a făcut o treabă bună. Pentru un timp, am scăpat de cicălelile comandamentelor, care cer mereu incursiuni la inamic.

Către seară, s-a prezentat maiorul Grecescu, care de drept mă va înlocui la comanda batalionului (este mai vechi şi permanent în batalion). Am făcut cunoscut diviziei aceasta. L-am găzduit şi am început să-l iniţiez în tainele treburilor de aici.

Morţi: soldat Diţă Ion, ctg. 1942 – Compania 1.

Răniţi evacuaţi: caporal Vasile Dumitru, ctg. 1932 – Compania 1; caporal Mihnea Ioniţă, ctg. 1942 – Compania 2.

Răniţi neevacuaţi: soldat Bivol Ion, ctg. 1942 – Compania 2; soldat Bogdan Vasile, ctg. 1943 – Compania 2.

3 septembrie. Noapte foarte agitată, fapt cam nepotrivit pentru înlocuitorul de-abia sosit aici. Până începe ziua, l-am dădăcit pe relieful bine pus la punct. Apoi, două ore de somn adânc.

Ora 7. Colonelul Mavrichi şi locotenent-colonelul Vasilescu sunt la mine. Vom merge în sectorul batalionului meu. Primul predă, secundul primeşte sectorul. Tocmai bine, căci, împreună cu maiorul Grecescu, vom putea face această importantă operaţiune la faţa locului. După **ora 15**, ne întoarcem la mine la masă, după ce am colindat întreg sectorul batalionului şi am predat grupă cu grupă. După-amiază vom studia dosarul de sector cu toate ipotezele de contraatac.

Plouă, toarnă cu găleata. Tare-i bine, căci s-a mai răcorit şi vom avea apă, dar şi mucegai.

Răniţi evacuaţi: soldat Bordei Petre, ctg. 1943 – Compania 3; soldat Roman Gheorghe, ctg. 1943 – Compania Armament Greu.

Bolnavi evacuaţi: caporal Hociotă Iacob, ctg. 1933 – Compania Cercetare.

Tocmai când ne pregăteam de culcare, sunt chemat la telefon de comandantul diviziei, general Vasiliu-Răşcanu. Ni se ordonă: „Veţi preda comanda batalionului maiorului Dumitrescu Anton până la înapoierea din concediu". Toate protestele mele cad în baltă. Deci, Grecescule, cale întoarsă la trenul regimentar, de unde ai venit. Ocupă-te serios de aprovizionarea cu furaje, căci vine iarna şi căiuţii nu vor mai putea ciuguli iarba. Îndreaptă pe maiorul Dumitrescu aici, comunicându-i porunca generalului. Pregătirile mele de plecare au căzut şi ele în baltă, să sperăm deocamdată.

Maiorul Dumitrescu Anton[218], ofițer de ordonanță al regelui Mihai I, a venit pe front înainte cu o săptămână de a părăsi Crimeea. Era atunci căpitan şi-a venit aici să-şi facă stagiul de trei luni pentru a putea fi avansat şi, desigur, decorat. Ştia că suntem pe litoralul Mării Negre, în „*dolce far niente*".

Îşi făcuse omul socoteală că trei luni pe frumoasa coastă a Crimeii, în plin sezon, este o bună afacere. Dar nu prea i-au avut succes socotelile, căci am trecut în Cuban, pe linia de luptă. De la început, l-am repartizat la trenul regimentar ca un fel de băgător de seamă pe lângă maiorul Grecescu, căci în plezirişti nu mi-am pus niciodată nădejdea. Am primit ordin să-l propun pentru decorare. Mi-am călcat pe inimă şi l-am propus pentru „Coroana României", cavaler (cea mai mică decorație pentru ofițeri). Cei de la divizie s-au burzuluit şi mi-au ordonat să-l propun la o decorație mai acătării. Am refuzat net.

Generalul comandant al diviziei ține morțiş să-l decoreze cu ordinul „Mihai Viteazul" şi ar fi prea de oaie să-l propună pe unul care taie frunză la câini, la trenul regimentar, deci hai cu el pe linia de luptă. Până se întoarce Scârneci din concediu, sau poate şi mai curând, l-am făcut erou. Maior l-am făcut.

4 septembrie 1943. Noapte calmă. Dau ordin lui Sima să-mi facă bagajul pentru plecarea în concediu. Sima îmi spune că Vasile Lişin, prizonierul rus pe care de mult l-am făcut şoferul meu, a plâns toată noaptea şi a spus că se va împuşca dacă nu-l luăm cu noi când plecăm în țară, căci el ştie sigur că nu ne vom mai întoarce aici. L-am chemat la mine şi i-am promis că-l vom lua cu noi.

A sărit în sus de bucurie şi plângând cu hohote s-a repezit să-mi pupe mâinile. Doamne, cât devotament la acest tânăr (un copilandru aş putea spune) de undeva de pe Volga. Sima îmi mai spune că, în tot batalionul, circulă zvonul că nu mă voi întoarce din concediu, că am fost deja numit la Braşov la un comandament etc. Ce să-i faci? Radiobucătăria ştie tot.

Pe răcoarea dimineții, trec pe linia de luptă. Ostaşii sunt posomorâți. Le-am promis însă că, desigur, mă voi întoarce iarăşi între ei. M-au crezut, căci niciodată nu i-am mințit.

Spre Krîmskaia şi Novorossiisk-Kabardinka, zvon aprig de bătălie. Ruşii ne-o coc. La noi aici, linişte ca în mormânt.

Pe înserate, m-am pomenit cu maiorul Dumitrescu, oarecum speriat. După felul cum se prezintă fără ordonanță, fără niciun fel de bagaj, am bănuit imediat că nu intenționează să facă purici aici. L-am rugat să-mi spună cinstit ce are de gând. M-a asigurat că va rămâne la comanda batalionului cele douăzeci de zile până mă întorc din concediu, căci, de fapt, nu s-au împlinit cele trei luni de stagiu pe front. L-am crezut. După cină, ne-am pus pe treabă. Am răsfoit dosarul de sector. Pe relief i-am explicat tot ce are de făcut când ruşii se înrăiesc (trageri de artilerie, oprire, bagaje etc.), cum se manevrează legăturile cu companiile prin telefon şi radio etc. Rămâne ca mâine în zori să mergem împreună pe linia de luptă, să-i predau grupă cu grupă, pluton cu pluton, companie cu companie, aşa cum se cuvine, aşa cum scrie la carte. I-am promis că voi mai sta apoi cu el 24 de ore până se va pune la punct, până se va aclimatiza. După felul cum am văzut că priveşte lucrurile, am intrat din nou la bănuieli. Nu prea lua treaba în serios.

[218] Anton Dumitrescu este cel care a comandat garda care l-a arestat pe mareşalul Ion Antonescu la 23 august 1944, la finalul întrevederii cu regele Mihai.

Către **ora 24**, ne-am pregătit de culcare, când telefonul zbârnâie cu furie: „Alo, Poiana, aici Caraiman. Unde-i maiorul Dumitrescu Anton?" „Este aici". „Îi veți pune la dispoziție un mijloc rapid de transport pentru ca, chiar în astă noapte să fie prezent la comandamentul diviziei, de unde mâine dimineață va pleca la Bucureşti cu un auto al diviziei. Este chemat urgent de Stăpân! (regele)"

„Amice Antoane, şterge-o înapoi pe unde ai venit. La trenul de luptă vei găsi o căruță să te transporte urgent la Kaiduk [Gaiduk]-Kirilovka. Alt mijloc să-ți transporte figura simandicoasă nu avem. Fiindcă tot nu ai bagaje, te rog să te consideri încărcat de întregul meu dispreț. Întinde-o!".

Locotenent-colonelul Comişel Pantelimon, şeful de stat major al diviziei, m-a făcut atent că voi fi răspunzător de executarea ordinului dat prin telefon. Tare s-au speriat cei de la divizie, în cap cu generalul, de ordinul „Stăpânului". Ei cred că un om de-al lor printre trepăduşii, lichelele din jurul stăpânului, le va fi de folos. Nu ştiu sau nu vor să ştie că lichelele uită foarte repede. Vezi, Doamne, stăpânul nu mai poate dirigui treburile țării fără ilustrul sfetnic Anton Dumitrescu.

Gunoiul s-a întins pe scările palatului, asemenea grajdurilor lui Augias. Majestate, de ce nu ordoni să fie măturat? Dacă nu aveți târnuri, vă trimitem noi de aici. De altfel, căpitanul Dumitrescu nu mi-a făcut o impresie prea bună de când s-a prezentat în Crimeea, în preajma plecării aici, în Cuban. Atunci mi-a înmânat o scrisoare de la generalul Marcel Olteanu, adjutant regal şi văr primar al soției mele. Îl lăuda şi mă ruga să-l am în vedere. Amicul Anton a procedat atunci asemenea slujnicilor care umblă cu scrisori de recomandație de la un stăpân la altul.

Am trimis deci să-l caute pe maiorul Grecescu cu ordinul meu de a se prezenta să-i predau comanda batalionului. Ne jucăm de-a baba-oarba.

După cacialmaua cu locotenent-colonelul Mincu, m-am convins că în înaltele comandamente s-a aşternut putregaiul. Acum văd că şi în preajma tronului s-a întins bălegarul.

Majestate, te-am cunoscut de când erai mititel. Ți-am fost cândva instructor[219]. Acum eşti matur, descotoroseşte-te de lichele! Acei care astăzi te linguşesc, mâine desigur te vor trăda. Nădejdea Ta trebuie să fie în cei care astăzi sângerează pe câmpurile de luptă, cu ei vei păşi pe urmele marelui Tău bunic, regele Ferdinand I, care, la rândul Său, tot cu acei care au sângerat pe câmpurile de bătălie a întregit neamul, a făurit România Mare.

La Novorossiisk şi la Krîmskaia se desfăşoară lupte îndârjite. Şurubul se strânge. Germanii dau semne de oboseală. Pe frontul nostru, o linişte suspectă.

5 septembrie. Noapte destul de agitată. Ruşii tatonează pe ici pe acolo, mai mult să ne țină de vorbă. Aşteaptă rezolvarea „problemului" la Novorossiisk şi Krîmskaia. Vor să ne prindă în cleşte. Vor reuşi oare?

Ziua s-a micşorat simțitor. În zori şi în amurg, puține păsările mai ciripesc. Încet, încet, ne vor părăsi. Ne erau aşa de bune prietene!

Vremea este încă destul de frumoasă. Ostaşii picotesc la soare. Oaspeții, din fericire s-au rărit. Sima şi Vasile sunt foarte aferați, pregătesc plecarea.

Pe înserate soseşte maiorul Grecescu şi împreună o iau *da capo* cu predarea comenzii batalionului: dosar de sector, consemne, indicative, recomandări etc.

---

[219] Regele Mihai, pe atunci Mare Voievod de Alba Iulia, a depus jurământul militar în 1937 şi a efectuat stagiul de instrucție într-un batalion de vânători de munte. Vezi şi colița foto.

Ne așezăm la cină, cinstim câte un păhărel de țuică, apoi câte un vinișor și ne punem pe poveşti, apoi ne așternem pe somn.

6 septembrie. Noapte calmă. În zori, mergem pe linia de luptă. Îl prezint pe Grecescu comandantului batalionului german – vecinul de la stânga, de pe Dolgaia –, apoi către dreapta, luăm la rând companiile. Predau cu de-amănuntul, cu răbdare, grupă cu grupă. Către **ora 15**, suntem la flancul drept. Luăm legătura cu vecinul din dreapta (Batalionul 2 Vânători de Munte, locotenent-colonel Gheorghiu).

Suntem gata. Căpitanul Andrei, comandantul Companiei 3, ne invită la el la masă. Către **ora 16**, pe Valea Mardakova, ajungem în 20 de minute la postul meu de comandă.

După un scurt popas, procedăm la predarea și primirea companiei din rezervă și a liniei de fund (de zăvorâre). Pe înserate, frânți de oboseală, suntem în postul de comandă cu o poftă de mâncare de... păianjen. Maiorul Grecescu pare deplin lămurit. Până mâine dimineață mă consider însă tot comandant. Cinăm și apoi somn adânc.

7 septembrie 1943. Noapte foarte agitată. Ruşii au tras cu tot armamentul de care dispun. Au tras prosteşte. Din fericire, nicio pierdere. Îmi pare rău, căci tocmai în perioada de aclimatizare pentru Grecescu s-a întâmplat aceasta. Cu timpul se va deprinde, cum s-a deprins țiganul cu scânteia.

Voi rămâne și mâine aici. Amân plecarea pentru poimâine. Este mai bine așa. Lui Sima și lui Vasile le-am făcut vânt spre țară. Sunt acum musafirul lui Grecescu. Bombardamentul care încetase spre ziuă, după ce au lăsat să se răcească țevile și au luat micul dejun, a început cu mai multă furie. Au simțit oare ruşii schimbarea ce se face? Şi vor să-i facă onorurile lui Grecescu? Se prea poate. De-abia după-amiază s-a făcut liniște. Semnăm procesul verbal. Din acest moment eu sunt observator – belfer. Grecescu este comandant. Să fie într-un ceas bun! Ordonanța noului comandant ne pregătește cina pe care o stropim cu un vin fain adus de Grecescu de pe undeva, cu mari sacrificii. Apoi bancuri, șuete. Înainte de culcare, o mică repetiție, apel prin telefoane cu companiile, vecinii, artileria, ștabii etc. Treaba merge bine. Hai la culcare!

8 septembrie 1943. În timpul nopții, ruşii au încercat o incursiune în sectorul Companiei 3 (la sudura cu Batalionul 2 Vânători de Munte). Au fost repede dați peste cap la **ora 24**.

Spre ziuă, ruşii au atacat mai puternic, cu circa o companie, în sectorul nemților de pe Dolgaia. În unele locuri au reuşit să pătrundă în șanțuri. Rezerva, artileria și aruncătoarele au intervenit prompt și ruşii s-au ars. Cu mijloacele noastre de foc le-am dat și noi o mână de ajutor. Grecescu a avut un bun prilej să-și desfășoare premiera.

Către **ora 7**, plec cu noul comandant în sectorul Companiei 3, să vedem la fața locului cum a decurs treaba astă-noapte. Am felicitat Plutonul 3 pentru felul cum s-a comportat. Ne-a părut însă rău că nu am putut [avea] aceleași cuvinte de laudă pentru Plutonul de Legătură de la Batalionul 2 Vânători de Munte. Am trecut apoi pe la observatoarele aruncătoarelor și artileriei. Peste tot, bună rânduială.

Îți este mai mare dragul să vezi cum bravii vânători de munte știu să împletească gospodăria cu tactica de luptă. Cât sunt ei de meşteri în toate! Umorul specific țărănesc nu le lipseşte niciodată.

Ruşii mai ciocănesc pe ici, pe colea. Mulţumiţi, ne întoarcem agale la postul de comandă.

Dimineaţa mai tragem o raită pe linia de fund, la Compania Cercetare şi pe la Compania Armament Greu, ca să-mi iau bun rămas şi de la ei.

După un pic de odihnă în postul de comandă, cum se lasă întunericul, strâng mâna lui Grecescu, *a rivederci*, amice. Pe valea Lipki, orbecăind prin gropile de obuze, mă îndrept spre trenul de luptă, unde voi dormi până mâine.

Băieţii ştiau că vin şi m-au primit cu tămbălău. Muzică din ţambal, cobză, vioară, ba şi dintr-un patefon hodorogit. Masă întinsă cu felurite bunătăţi şi băuturi. Ne-am pus cu toţii pe un bairam la toartă. M-au... încurcat până după miezul nopţii.

9 septembrie 1943. După un somn adânc, în faptul dimineţii, îmbarcat pe mustăciosul *Ford* – „Tiribomba", cum a fost botezat –, călătorului îi stă bine cu drumul. Val-vârtej, prin Bakanskaia–Gaiduk, sunt la Kirilovka, la postul de comandă al diviziei. Ştabii sunt foarte amabili, mă omenesc cu o turcească veritabilă.

Primesc biletul de concediu pentru 20 de zile, începând din 7 septembrie. Mi-au ciupit două zile. De altfel, mi le-am ciupit singur.

Cu „Mustăciosul", care se înfige aprig la drum, şnur spre Taman...

Este o vreme minunată. După două ore şi jumătate de mers întins, sunt la debarcader. Trimit auto înapoi la batalion. Când să mă sui pe bac, mă pomenesc cu un locotenent de rezervă, care este ceva mare pe aici. Numai că nu-mi pune mâna în piept. Îmi spune: „Domnule colonel, nu aveţi voie să plecaţi. Am ordin să vă opresc şi să vă invit să vă întoarceţi la unitate." „Cine a dat acest ordin?" „Divizia 1 Vânători de Munte."

Prin cap îmi alunecă felurite gânduri. Să se fi întâmplat ceva lui Grecescu? Să fi fost atacat batalionul şi dat peste cap?

Din întâmplare, găsesc un auto *Horch* cu doi subofiţeri germani care merg la Bakanskaia. La jumătatea drumului, în satul Starotitarovskaia, maşina este oprită de o patrulă de călăreţi, condusă de un subofiţer care, deschizând uşa, întreabă băţos: „Este aici un locotenent-colonel din vânătorii de munte?" „Da, eu sunt!" „Poftiţi jos!"

Sunt condus într-o clădire unde este postul de comandă al unei divizii de cavalerie. Un maioraş spilcuit, care s-a recomandat şeful biroului informaţii, mă ia în primire: „Legitimaţia!" „De ce aţi părăsit unitatea de pe linia de luptă? Unde aţi voit să mergeţi?" Mi-a năpădit sângele în cap. I-am trântit biletul de concediu în nas. „Cunoaştem asemenea acte." Mi-a sărit ţandăra: „Cum, maiorule, consideri biletul fals? Mă consideraţi fugar de pe front? Nu-ţi este ruşine obrazului? Dă-mi legătura cu Divizia 1 Vânători de Munte!" Cu oarecare codeală, primesc legătura. Întreb pe general ce este cu această poveste. Să plesnească de râs. Îl ia la telefon şi-i explică că este vorba de o greşită interpretare a ordinului. Sunt chemat la divizie numai pentru o oră, pentru a primi oarecare instrucţiuni. Astfel, am fost eliberat.

Nemţii cu auto plecaseră. Şi-au văzut oamenii de treburile lor după ce m-au aşteptat o bucată de vreme. Ce mă fac? Am aflat că pe o uliţă vecină se găseşte secţia auto a diviziei de cavalerie. Aici am dat peste un sublocotenent de rezervă care, din întâmplare, mă cunoştea. I-am explicat necazul meu şi foarte drăguţ, mi-a pus la dispoziţie o motocicletă cu ataş. Mai sunt şi printre călăreţi oameni cumsecade. Bineînţeles, aceasta cu o condiţie, ca ei să fie rezervişti.

Pare că este un făcut. În Ucraina, la Ahmecet, când mă grăbeam să trec apa Bugului pe un pod de vase, m-am pomenit peste noi cu Detașamentul Cavalerie Motorizat colonel Korne Radu, care cantona peste noapte în acest sat. Coloana de mașini a dat buzna peste batalionul meu, făcând o adevărată învălmășeală. I-am rugat să fie cu răbdare până se scurge batalionul la firul apei. N-au voit să mă înțeleagă și atunci le-am pus pistolul în piept. Colonelul Cornea [Korne] s-a șifonat și a ordonat să fiu arestat. Atunci mă grăbeam să merg înainte spre inamic. Acum însă, mă grăbesc să merg spre înapoi, spre casă. Au deci o scuză. Este dat cavaleriștilor să se ocupe cu atari treburi, fie din pica pe care o poartă vânătorilor de munte, fie din prostie, care este specifică călăreților.

Pe la **ora 14**, am ajuns în sfârșit la Kirilovka, tocmai când ștabii ieșeau de la popotă (comandantul și secundul, generalii Vasiliu-Rășcanu și Marinescu Gheorghe.) Se îndreptau spre o livadă cu umbră deasă, să-și facă siesta în dormitorul elegant, frumos amenajat într-o dubă auto.

Cum m-au văzut, s-au apucat cu mâinile de burtă și au început să râdă cu hohote. Nu știam ce să mai cred. După ce s-au mai potolit, i-am întrebat ce este cu toată povestea plecării mele, arătându-le indignat ce am pățit pe drum. Mi-au spus: „După plecarea ta, nemții m-au informat că în curând se va evacua Cubanul și că niciunui ofițer nu i se va îngădui să treacă peste Taman, chiar dacă sunt programați pentru concediu etc." I-am răspuns că la debarcader la Taman erau o mulțime de ofițeri nemți care plecau în „*urlaub*" (concediu), în Germania. Când am intrat în Cuban, acum trei luni, am fost avangarda diviziei și acum o ștergem înapoi în Crimeea. Treaba asta nu se poate face fără mine? „Bine, măi, Vasile, te credeam băiat deștept, de ce n-ai șters-o?" „Domnule general, dacă știam despre ce este vorba, fiți sigur că făceam aceasta. Am crezut că i s-a întâmplat ceva rău batalionului meu" (Am aflat ulterior că întreaga tărășenie se trăgea de la locotenent-colonelul [Pantelimon] Comișel și colonelul Vasiliu, două lepre venite de la M.St.M., pentru stagiu. Ei l-au montat pe general.)

Am fost poftit la o cafeluță. Mi s-a dat un nou *ausweis* și mi-a promis că va telefona posturilor de control că sunt liber. Trăiască libertatea și cu asta, basta! Strângeri de mâini și apoi, val-vârtej, cale întoarsă spre Taman. De astă dată, semafoarele pe itinerariu arătau liber. „Cerberul" de la debarcader, foarte amabil, mi-a făcut chiar rost de o barcă rapidă cu motor. Cu aceasta, am spintecat valurile spumegânde pe cei 12 km care despart Marea Azov de Marea Neagră și, la asfințit, am debarcat fain, frumos la Kerci.

Rușii, băieți cuminți, nu s-au ocupat de noi. Au alte treburi, pe undeva pe la Krîmskaia.

Cu auto german de ocazie, fuga la Feodosia, meleaguri atât de cunoscute și umblate. După **ora 21**, sunt protos la sediul Crucii Roșii, unde doamna Șendrea și domnișoara Milcoveanu, vechi cunoștințe, amabile ca întotdeauna, mă ospătează și mă găzduiesc peste noapte. Valurile mari mi-au cântat, m-au legănat.

10 septembrie 1943. În zorii zilei, cu o răcoare adusă de briza mării, pe o minunată vreme, într-un auto încărcat de nemți – și ei permisionari, pe șoseaua asfaltată, trecem ca vântul prin Starîi Krîm–Karasubazar și către prânz, suntem la Simferopol. Aici mă despart de nemți.

Mergând pe o străduță către Corpul nostru de Munte, să-mi fac rost de un permis pentru avion., am întâlnit un grup de ofițeri, în cap cu generalul Dumitrescu Petre, comandantul Armatei 3. M-a recunoscut și, foarte amabil, m-a invitat la popotă, la masă.

M-a aşezat lângă el şi a povestit ofiţerilor ce lucruri frumoase a văzut pe linia de luptă în Cuban, la batalionul meu. M-a întrebat ce vânt m-a adus aici, la Simferopol. I-am spus că plec în concediu. A dat ordin generalului Puiu Petrescu, şeful său de stat major, să-mi dea un permis special şi un auto să mă transporte pe cei 22 km până la aeroportul de la Sarabus.

Peste 20 de minute pleca spre Bucureşti un avion „Junkers", pilotat de căpitanul Caralulis – o veche cunoştinţă. Amicul meu, vrând să-şi arate iscusinţa, mi-a făcut fel de fel de fiţe cu avionul şi, în cele trei ore de zbor, am avut un cumplit rău de... aer. În stomac nu mi-a rămas nimic. Numai după ce i-am făcut semne disperate că mă arunc din avion – şi eram hotărât să fac aceasta –, s-a mai cuminţit. Am ajuns în fine deasupra aeroportului Băneasa. Bucureştii se văd aşa de frumos. După câteva cafeluţe şi coniacuri, încet-încet, mi-am revenit. Apoi, cu un taxi, drumul în oraş. Am dat o raită pe la bodega „Dragomir" şi am cinat la „Continental", pe unde am întâlnit o mulţime de prieteni: Tudorică Muşatescu, Sică Alexandrescu, Vasile Timuş, Florescu, zis „Denunţătorul", etc.

Maestrul Grigoraş Dinicu, cu arcuşul lui fermecat, ne-a ars nişte cântece unul şi unul. Convivii, şi ei unul şi unul în ale paharului, credincioşi adepţi ai lui Bachus, au dat peste cap multe butelcuţe din vinul ales pe sprânceană de patronii Cernea şi Bita, care, după... închiderea localului, s-au aciuat şi ei la masa noastră. Maestrul Dinicu s-a făcut criţă şi, spre ziuă, cu o birjă, l-am depus la domiciliul conjugal, hăt, departe, pe undeva pe Dealul Spirii.

La căminul ofiţerilor de pe strada Cobălcescu, am aţipit câteva ceasuri.

11 septembrie. Către **ora 9**, dichisit, *fresh*, am plecat pe strada Ştirbey Vodă, la Marele Stat Major al Armatei. Şeful, generalul Ilie Şteflea, m-a vizitat în Cuban şi m-a rugat ca, atunci când voi veni în concediu, să trec neapărat pe la Marele Stat Major, să-l văd. M-a primit imediat şi mi-a cerut să-i povestesc din întâmplările noastre de pe front, din necazurile întâmpinate. I-am povestit cu toată sinceritatea lucrurile pe şleau: nemţii dau vădite semne de oboseală; după evacuarea Cubanului, nici Crimeea nu va mai putea fi păstrată multă vreme; ce-mi spun nemţii care se întorc din concediu de acasă despre ravagiile făcute de aviaţia anglo-americană. Generalul m-a ascultat cu multă atenţie. Mi-a dat dreptate. Nu s-a supărat, cum au obiceiul mulţi şefi, când le spui adevărul gol-goluţ.

Ne-am despărţit, pot spune, ca doi prieteni. M-am bucurat când am văzut că în fruntea Marelui Stat Major General [sic!] al Armatei se găseşte un om dintr-o bucată.

Am plecat spre Calea Victoriei. Doamne, câţi tineri berbanţi, şi noi pe linia de luptă ne cârpim cu ostaşi, foşti răniţi, de două, trei şi chiar de patru ori, care se întorc pe front cu rănile încă nevindecate, cu indivizi certaţi cu justiţia şi trimişi pe linia de luptă pentru reabilitare!

Femeile, în schimb, merită toată lauda. Sunt frumoase, elegante, cochete. Să le sorbi din ochi, nu altceva.

Între Palatul Telefoanelor şi „Frascatti", un colonel îmbrăcat în bluza simbolică a Regimentului 32 Infanterie „Mircea", care, la Mărăşeşti, au luptat în cămăşi, traversează grăbit dinspre „Independenţa". Se apropie de mine şi mă ia cu duhul blândeţii: „Camarade, ce este ţinuta aceasta pe dumneata?" Mă uit lung la el, dar nu mă prezint, aşa cum scrie la carte. Mă măsor din cap până-n tălpi: chipiu am, cămaşă kaki cu cravată la culoare şi bine înnodată am, veston kaki încheiat la toţi nasturii am, centură galbenă de piele bine încataramată am, pantaloni kaki cu manşetă încheiaţi la... preput am, pantofi de

piele kaki cu şireturile în rânduială am. După acest rapid control, mă adresez organului Comenduirii Bucureşti: „Domnule colonel, astă noapte am făcut-o lată şi apoi am ațipit câteva ceasuri la Căminul Ofițerilor. Am crezut că din iuțeală am uitat să-mi pun şapca, vestonul, nădragii sau să mă încalț. Văd însă că sunt în regulă...". „Da, camarade, dar unde-i sabia?" M-a pufnit râsul. „Bine, domnule colonel, văd că eşti cât un munte; porți uniforma unui glorios regiment. Ce bine ți-ar sta la comanda unui regiment pe front, în loc să-ți pierzi timpul cu astfel de fleacuri". I-am întors spatele şi am plecat. Şeful Marelui Stat Major, cu care am stat de vorbă peste un ceas, n-a descoperit că sunt într-o ținută... indecentă. Am aflat pe urmă de la căpitanul Băleanu, care şi el este în concediu şi care numai cu câteva minute după mine a fost acostat de cerberii Comenduirii, că este ordin de la stăpânire ca ofițerii, în garnizoana Bucureşti, musai să poarte sabie. Este, desigur, o inovație a călăreților care roiesc în jurul stăpânirii. Dacă nu mai au cai, cel puțin să se fudulească cu sabia şi cu pintenii. Cum vor râde nemții de noi! Țara piere şi baba se piaptănă. Unde eşti tu, Tepeş Doamne?

La **ora 13,05** sunt în acceleratul Bucureşti–Braşov. În vagonul restaurant, întâlnesc mulți prieteni şi cele patru ore trec repede.

La **ora 17,20** sunt în Braşov. Am ajuns în sânul familiei. Țoalele le-am lepădat în vestibul, apoi zdup în baie. Sunt măsuri necesare şi practice, că pe unde mă plimb eu, păduchii şi puricii nu sunt insecte rare.

Toți ai mei sunt sănătoşi, voinici şi plini de voie-bună. Aceasta mă bucură foarte mult. Copiii cresc, cresc. Cât de bine, de fericit, te simți între ai tăi dragi şi scumpi. De 49 de luni, cu batalionul, am părăsit Braşovul (22 de luni pe zonele de concentrare Maramureş, Țara Moților, Bucovina; 27 de luni în plin război, prin Bucovina de nord, Basarabia, Ucraina, Crimeea, Cuban). Viață de cârtițe, de troglodiți, de cumplită mizerie, cu moartea haină care te pândeşte în fiecare clipă.

Cel puțin acum, în 18 zile cât mai am concediu, mă voi putea bucura de linişte şi fericire. Sima şi Vasile au sosit deja de ieri.

12 septembrie. Sima pleacă şi el în concediu în satul său, Barcani. Cu tot familionul, plecăm la Poiana. [...]

Stau aici două zile, hoinărim pe coclauri. Copiii încalecă pe bidivii, nu-i chip să-i mai aduni în casă.[220]

14 septembrie. Coborâm cu mult regret la Braşov. Radu şi Ancuța trebuie să meargă la şcoală. Ajung cele două zile de chiul. Eu trebuie să-mi aranjez diferite hangarale [...]. Timpul se scurge aşa de repede...[221]

17 septembrie. Dau o fugă la Bucureşti [...]. Aici întâlnesc pe colonelul Mavrichi şi pe căpitanul Băleanu. Sunt şi ei în concediu. Împreună, ne baladăm pe Calea Victoriei, care acum, la ora prânzului este ticsită de gură-cască, de pierde-vară şi de femei, numai una şi una, care în valuri, se revarsă între „Capşa" şi Palat, printre care de-abia te poți strecura. Ne abatem la bodega „Dragomir", vizavi de Teatrul Național, plină la refuz de lume. Prin îngăduința unor cunoscuți, de-abia ne putem aciui la o măsuță. Şi aici, multe femei, una

[220] Nu există însemnări pentru ziua de 13 septembrie 1943.

[221] Nu există însemnări pentru zilele de 15 şi 16 septembrie 1943.

mai elegantă şi mai frumoasă ca alta (bodega „Dragomir" este *en vogue* în Bucureşti). Mulţi ofiţeri şi subofiţeri nemţi rotofei, de prin comandamente, sorb inimoşi, din pocale uriaşe, gustoasa noastră bere „Bragadiru" şi înfulecă pe rupte delicioasele gustări, specialitatea casei. Ce bine ar fi ca şi pe front să se înghesuie ca aici. Ne simţim tare bine. Hărmălaia şi ciripitul cuconiţelor sunt totuşi mai agreabile decât horcăitul tunurilor şi lătratul mitralierelor de la noi... de acasă, din Cubanul îndepărtat. Ne simţim însă oarecum străini aici. Băleanu nu-mi dă pace, mă pisează întruna. Este târziu şi părinţii lui l-au însărcinat să mă transporte (cuvântul este potrivit ales) la ei la masa de prânz. Din fericire, locuiesc într-un bloc măreţ, numit „Wilson", de pe bulevardul Brătianu. În frumosul şi confortabilul apartament, masă întinsă şi foarte bogată, cu felurite bucate şi băuturi alese, cu gazde deosebit de amabile. Ne-am ospătat împărăteşte. Apoi, o îndelungată siestă (era nevoie). [...]

Iarăşi am întârziat la masă. Madam Băleanu este supărată foc. Ambii Băleni tac chitic. După cuvenitele scuze, din care minciunile n-au lipsit, madam Băleanu ne-a iertat pe toţi sau s-a făcut că ne iartă.

Cu durere, am constatat însă că îndelungata lipsă dintre oamenii de lume m-a făcut mitocan. Va fi nevoie de o reeducare.

18 septembrie. [...] La „Dragomir" întâlnesc un camarad din Batalionul 4 Vânători de Munte, venit astăzi în concediu. Îmi spune că Cubanul este pe dric, că nemţii au îngrămădit la Taman munţi de materiale, muniţie şi echipament etc. pentru a fi trecute la Kerci, în Crimeea. Pe când le vom muta şi de aici? Cred că multă vreme nu va trece.

Ora 14. De astă-dată suntem punctuali la dejun. Iarăşi ospăţ cu prelungire, apoi cu storurile trase, somn adânc. Seara, mergem la Teatrul „Comedia". Se joacă piese făurite de prietenul meu Tudorică Muşatescu: „Titanic Vals", piesă admirabil întocmită şi foarte bine jucată. După teatru, ca orice oameni de lume, supăm la „Continental", unde întâlnim iarăşi ceata Muşatescu, Sică Alexandrescu et comp. Maestrul Grigoraş Dinicu ne ţine sub presiune cu ariile lui alese, năbădăioase.

Fără grijă, petrecem până-n zori, căci madam Băleanu ne-a dat învoire. În definitiv, dacă-i bal, bal să fie. După câte-o cafeluţă amară, ne aşternem pe somn. Ce bună ar fi o ciorbă de burtă sau de potroace! Somn până după **ora 14**[222]. Apoi, iarăşi masă bogată şi stropită din plin cu băutură. Seara, cu toţii ai casei mergem la operă şi iarăşi supăm la „Modern", pe strada Sărindar. Doamne, câtă lume, cât belşug, cât dezmăţ, câtă indiferenţă! Nu-i a bună! Acest bun trai, această huzureală, ca întotdeauna, ne vor aduce numai necazuri.

Fiind escortaţi de madam Băleanu, trebuie să mergem devreme acasă, cu destul regret, căci şi aici am dat peste o mulţime de prieteni.

19 septembrie. Merg la cimitirul „Reînvierea", pun flori pe mormântul bunei mele mame, care s-a sfârşit în vara anului trecut fără să o pot vedea, căci eram atunci angrenat în bătălia Sevastopolului. Ultimele ei cuvinte au fost pentru mine, biata. Mă rog pentru odihna sufletului ei atât de mare, atât de bun, atât de generos.

Toată ziua, până seara târziu, fac vizite pe la neamuri şi pe la prietenii mai apropiaţi.

[222] Relatarea conţine inexactităţi de datare. Urmând firul povestirii, ne aflăm în 19 septembrie 1943, zi care are însă o însemnare separată.

20 septembrie. S-a scurs jumătate din concediu. Timpul trece așa de repede! [...]

Cu acceleratul de 13,05, instalat în vagonul-restaurant, întinde-o la Brașov. După patru ore, care trec așa de repede, sunt în sânul familiei. Seara îmi invit tot celedul [familia] la masă la „Aro", unde maestrul Sibiceanu cu taraful lui ne delectează de minune.

21 septembrie. Toată ziulica alerg pe la primărie, Administrația Financiară, bănci etc. și-mi achit la zi tot ce datorez. Seara, Clubul Sportiv „Brașovia Trupele de Munte" mă invită împreună cu soția la restaurantul „Reduta". În cinstea mea, omagii, discursuri, dans etc. Clubul de sport, la a cărui înființare am contribuit și pe ale cărui terenuri de sport am activat din plin, aducându-i multe trofee, mă sărbătorește acum de veteran. Mă bucură aceasta, dar mă și întristează, căci, nu de mult, pe cei care astăzi mă sărbătoresc i-am bătut măr pe pista de alergări. Dar fost-ai, lele, cât ai fost! Totuși, nu este elegant să vorbești de frânghie în casa spânzuratului.

Clubul, cu această ocazie, îmi dăruiește un frumos, masiv, inel de aur cu armele clubului. Frumos din partea lor.

22 septembrie. Vasile [Lișin] a coborât. Merg cu el la croitor, la cazarmă, să-i facă proba la haine. Vreau să-l echipez frumos. Ne întoarcem apoi împreună la Poiana. În drum ne abatem pe la bodega „Ursu" (Cătănoiu), luăm o gustare și bem câte o halbă de bere. *Haroșe pivo*, cum spune Vasile. Trecem apoi pe la magazinele din centru (confecții, încălțăminte, cofetării, mezelării etc.). Este năucit de cele văzute. Mă întrebă ale cui sunt prăvăliile, dacă poți cumpăra oricând și oricât etc.

I-am explicat cum stau rânduielile aici, la noi. Vasile nu pare a fi dumirit. Se va lămuri el cu timpul. [...]

23-24 septembrie. Gheorghe se înțelege bine cu Vasile, care este foarte vrednic și care, când îl strigi, răspunde tare: „Ordonați!" și este numai în pas alergător.

Ne punem serios pe treabă. [...]

Vreau să pun și aici lucrurile la punct, căci omul știe când pleacă, de întors numai bunul Dumnezeu știe. Timpul este minunat și aceasta ne ajută să facem treabă repede și bine.

25 septembrie 1943. Îmi iau bun rămas de la Gheorghe și Vasile, care plânge și mă roagă să transmit sănătate camarazilor de front. Îmi urează drum bun și mă întorc cât mai degrabă acasă. Este atâta sentiment, atâta dragoste și devotament în acest rus tânăr, de 22 de ani, de undeva de pe Volga. [...]

26 septembrie. Mai am cinci zile din concediu și încă mai sunt multe de făcut.

Fac o inspecție la partea sedentară. Ostașii sunt bine echipați și hrăniți. Sunt oarecum în panică, căci nu știu care din ei vor fi sortiți să meargă pe front, pe linia de luptă. Am ochit vreo douăzeci mai rotofei, care știu că sunt învârtiți. Cu regret, dar nu am încotro, căci pe linia de luptă s-au rărit mult rândurile, mai pun pe listă și câțiva ofițeri și subofițeri. Pe sași nu-i chip să-i iau, căci toți s-au înscris, îndemnați sau chiar forțați de Grupul Etnic German, să se înroleze în armata germană pentru SS. Câtă netrebnicie din partea lor, dar și câtă lipsă de prestigiu și autoritate din partea comandamentelor noastre, care le îngăduie această manevră. Maiorul Trașcu se ocupă serios și cu pricepere de gospodărie. Mai puțin însă de instrucția și educația trupei și ofițerilor.

Împreună cu soția sunt invitat la Casina Română[223], unde s-a aranjat o cină în onoarea mea, ca unuia care se zice că a făcut cinste Braşovului prin eroismul lui pe front. Generalul în rezervă Costi Voinea, preşedintele Casinei, îmi ține un lung discurs. Mulțumesc şi le arăt că acest eroism se datorează ostaşilor Batalionului 3 Vânători de Munte. Eu am avut norocul şi cinstea de a le fi comandant. Mă pun să le povestesc întâmplări de pe front. Slavă Domnului, că am ce le povesti!

Într-o atmosferă de caldă prietenie, petrecem până după miezul nopții. [...]

28 septembrie. Mai am două zile de concediu, a trecut aşa de repede timpul. Mă pregătesc de ducă. Stau toată ziua în casă, în halat şi în papuci, în chip de rentier. Tare-i bine între ai tăi dragi.

Ancuța spune că aşa-i de plăcut în casă, căci miroase a tata. Seara mergem cu toții la cinema şi apoi acasă, la poveşti până hăt, târziu. Lecțiile pentru a doua zi au rămas baltă.

29 septembrie. Trec pe la cazarmă să mai dau câteva instrucțiuni şi să-mi iau bun rămas. Cei indicați de mine să plece pe front sunt plecați deja. Câți vor ajunge acolo, voi vedea. Îmi pare rău, dar n-am încotro. Rândurile s-au rărit aşa de mult acolo şi, afară de aceasta, vreau să scot de pe linia de luptă pe cei mai bătrâni şi mai nevoiaşi, să-i înlocuiesc cu cei mai tineri şi mai odihniți. Buna dreptate şi omenia cer acest lucru.

Către prânz, merg în oraş şi mă abat pe la restaurantul „Transilvania", la un aperitiv. Mulțumesc patronului Moise Popa pentru scrisorile şi băuturica fainâ pe care mi le-a trimis pe front. Bodega geme de clienți: ofițeri din comandamente, magistrați, funcționari de la fisc (mai cu seamă), tribunal, fabrici etc. Mai toți, mobilizați pentru lucru. Se țuicăresc, se şprițuiesc şi înfulecă pe rupte. Unii plătesc ce au consumat, alții, pe jumătate, şi unii, „edecurile" (bine-cunoscuți de chelneri şi de patron), uită să plătească şi sunt lăsați în plata Domnului. Pe promenadă, braț la braț, ofițeri şi subofițeri nemți cu săsoaice, multe dintre ele, crude eleve de liceu cu şepci roşii şi albastre, cu ghiozdanele la subsuoară. Îşi aranjează socotelile pentru la noapte, când vor regenera sângele lor cu sângele nobil al rasei superioare germane. *Führer*-ul Hitler a decretat: „Cinste fecioarei care va naşte un copil!" Cum vine asta? Părinții acestor fecioare vor fi desigur fericiți.

Trec apoi vizavi la bodega şi restaurantul „Ursu". (Dacă-i bal, bal să fie). Patronul Nicu Cătănoiu, acum de uriaşe proporții fizice, până mai ieri, un suplu sergent în plutonul meu, mă întâmpină cu multă amabilitate. Şi aici mare înghesuială. Se întrec toți în trai bun şi huzur, parcă ar aştepta Apocalipsa.

Cu vorba, cu şprițul, am cam întârziat la masă. Prânzim pe îndelete, apoi un pui de somn până către seară. Am programat să luăm masa de seară la „Coroana". [...]

Împreună cu soția, la **ora 21,00** fix ne-am înființat la „Coroana". Este sâmbătă seara. Lume, prăpăd. Prin protecție, de-abia am găsit două locuri la o masă.

Herr Bugl, patronul, un sas scund rotofei cu platfus, lipa-lipa, printre mese, veghează pentru ca toată lumea să fie prompt şi bine servită, îşi freacă satisfăcut palmele făcându-şi socoteala cât bănet va înghesui spre ziuă în seiful său deja bine ghiftuit, pentru a-şi mări contul de la „Sparkas". Fiul său, un vlăjgan bine clădit, până mai ieri sergent t.r. la partea sedentară a Batalionului 3 Vânători de Munte, venea la cazarmă la orele care-i conveneau, îmbrăcat civil, la volanul frumosului său „Mercedes". Rândul trecut când am mai venit în

[223] Casina Română, societate cultural-politică a românilor din Braşov, fondată în 1835.

concediu, am dat ordin maiorului Traşcu să-l încadreze potrivit funcției şi gradului său, aşa cum scrie la regulament. Săturat probabil de huzur şi poate supărat că am ordonat să fie pus la punct, a plecat să slujească SS-ul (*Wehrmacht*-ului) german. Soția lui, cu doi copii, instalată într-o elegantă vilă cu un întins şi frumos parc, a rămas aici. Tătână-său va continua să-şi ducă mai departe negoțul atât de bănos în țara pe care ficiorului său i-a fost scârbă să o slujească. Doamne, şi câți sunt din aceştia! Mai marii noştri au orbit, au surzit cu totul? În hotelul şi restaurantul „Coroana" robotesc din zori şi peste miezul nopții copiii, soțiile şi poate şi mamele ostaşilor români care sângerează pe câmpurile de luptă. Slujbele de jos, grele şi prost plătite, sunt rezervate aici românilor.

Sala de alături, mai spațioasă, mai elegantă, este un fel de tabu, este rezervată ofițerilor, subofițerilor germani, săsoaicelor şi saşilor, prieteni şi admiratori ai acestora. Râsete zgomotoase, behăieli de capră (nemții râd pentru orice fleac), „Viz-uri" prosteşti, braț la braț, bălăngăneli interminabile, fără noimă în ritmul monoton „Rose-Marie". Paharele se golesc des, la comandă, după ritual, *bruderschaft*, duse în dreptul pieptului, apoi scurt în dreptul nasului, bineînțeles cu „Heil Hitler!". [...]

Când te gândeşti că pe câmpurile de bătălie, care sunt din ce în ce mai aproape, tunurile, de la uriaşul *Thor* până la mititelul aruncător de mine, horcăie continuu, mitraliere, cu lătratul lor de hiene, îşi caută necontenit prada, tancurile *Tiger* şi *Panther* se înfruntă, ca berbecii, cu mastodonții T-34, pe pământul saturat de sânge. Neghiobii de saşi, amețiți de conducerea Grupului Etnic German, sunt convinşi că germanii vor fi victorioşi în acest război, că prin aceasta ei vor fi stăpâni aici în Ardeal. Nu vor să înțeleagă că acest război se poate sfârşi şi altfel. Fanții nemți o vor lua-o din loc şi nimfele lor nu vor rămâne numai cu... buzele umflate.

Către miezul nopții, plecăm acasă, lăsând aici, la „Coroana", dezmățul şi orgia în toi. Până când?

30 septembrie 1943. Este duminică. Copiii nu merg la şcoală, ne sculăm târziu, boiereşte. Luăm micul dejun copios, pe îndelete, povestim multe şi mărunte. Ce bine, ce plăcut este în căldura familiei. Ne dichisim şi mergem la o plimbare prin oraş. Este o superbă zi de toamnă. Frunzele galbene, moarte, ale castanilor se aştern pe aleile însorite. Sunt fericit şi mândru între ai mei dragi. Vreau să mă laud şi cu ei, nu numai cu bravii mei ostaşi de pe linia de luptă, şi slavă Domnului!, am cu ce mă mândri.

Ne întoarcem voioşi la masă. Prânzul se prelungeşte până târziu spre seară. După oleacă de odihnă, îmi pregătesc rucsacul pentru plecare. Fericirile n-au fost, nu sunt şi nu vor fi niciodată eterne. La cină povestim până spre miezul nopții. Timpul se scurge aşa de repede.

La bună revedere! Ceva îmi spune că ne vom vedea sănătoşi în scurtă vreme. Previziunile mele nu m-au dezmințit niciodată. Steaua mea nu va apune curând!

Fuga la gară, să prind ultimul tren de noapte.

1 octombrie 1943. Ora 0,30. În acceleratul Braşov–Bucureşti, călătorului îi stă bine cu drumul.

Sunt singur în compartimentul clasa I, deci mă pot odihni bine.

La **ora 4,35**, după un somn ca în pat, mă trezesc la Chitila. Luminile metropolei nu s-au stins încă. În cartierul Gării de Nord, prin cârciumi, se mai aud melodii scâlcite, sunt cheflii care nu se îndură să plece acasă. Deşi nu este încă ziuă, este totuşi forfoteală, unii

grijulii, bărbați și femei, merg grăbiți spre treburi, alții pe jos sau în birji, mahmuri, se întorc de pe la cumetrii. Sunt veseli și au chef de vorbă. Bucureștenii au specificul lor, sunt simpatici, mai cu seamă cei din mahalale.

La căminul ofițerilor, pe strada Cobălcescu, nu găsesc cameră și îmi depun rucsacul la portar. Atât mi-ar trebui, să circul cu el prin oraș în bătaia organelor comenduirii atât de vigilente.

Ca să treacă vremea, fac o plimbare prin centru. Mașini elegante cu cheflii de lux trec una după alta spre Halele Centrale de sub Dealul Mitropoliei, unde, la „Mitică Dona", fost campion național la lupte greco-romane, se servește ciorbă de burtă, tuslama regală etc. Sunt învârtiții, profitorii, îmbogățiții de pe urma războiului, șacalii, lichelele. Sunt lăturile neamului, care se scurg după o noapte de orgii din localurile de noapte, care s-au înmulțit ca ciupercile. O coloană de auto de lux, înșiruită până la podul Mihai-Vodă, își așteaptă stăpânii să se dreagă, și apoi să-i transporte în alcovuri cu stolurile trase ca să-și odihnească trupurile istovite.

Intru la „Capșa". Sunt primul mușteriu, iau o cafeluță și aștept ora potrivită pentru a merge la Marele Stat Major. Rapidul București–Odessa pleacă abia după-masă.

La **ora 8,30**, cobor pe strada Sărindar, trec prin fața Ministerului de Război, traversez grădina Cișmigiu spre strada Știrbey Vodă. Platanii bătrâni, uriași, își scutură frunzele late, lebedele zburdă pe întinsul lacului și din când în când se scufundă în apa liniștită, apoi ies pe mal, se ciugulesc, își fac toaleta de dimineață, sub razele soarelui de-abia răsărit. Pelicanii țanțoși se înfruntă; și aici poate fi vorba de *„cherchez la femme"*. Peștișorii aurii se întrec la fugă sub luciul apei pe care alunecă tristă câte-o frunză. Crizantemele sunt încă frumoase. Nu-mi vine să mă despart de această minunată orânduire a naturii.

Doamne, Tu, care ești atât de Mare, atât de Puternic, Tu care ai întocmit și ai împletit natura cu atâtea minuni sublime, de ce nu orânduești iubirea și buna înțelegere între oameni? De ce îi lași să se măcelărească, să se fure, să se jefuiască între ei? De ce nu-i trăsnești aruncându-i apoi, în focul Gheenei pe aceia care nu vor să Te asculte, să Te înțeleagă?

La **ora 9** fix, sunt la Marele Stat Major. Intrarea nu este permisă decât după ora 12. Rog, totuși, pe ofițerul de serviciu să mă anunțe șefului. După oarecare ezitări, sunt anunțat. La poartă, vine adjutantul care mă conduce în cabinetul generalului Șteflea Ilie. Sunt primit cu aceeași amabilitate. Îmi mulțumește că m-am ținut de cuvânt ca la înapoierea pe front, să trec pe la dânsul. Îmi spune:

„– Dragă Scârneci, am împărtășit mareșalului câteva din adevăratele întâmplări din ultima vreme ce se petrec pe front. Le cunoaște și este foarte amărât. Deocamdată însă, nu avem încotro. Ai avut dreptate. Cubanul a fost evacuat. Unitățile noastre și cele germane sunt acum dincoace de Kerci, în Crimeea."

Ce a fost de demonstrat s-a demonstrat. Pământul este totuși rotund. Mi se strânge inima când gândesc ce se va fi întâmplat cu batalionul meu.

Generalul dă ordin să mi se dea un permis pentru avion și auto pentru a mă transporta la aeroportul Băneasa. La bună revedere!

Fuga la Băneasa. Aici întâlnesc pe Gicu Dodani, pe care îl cunoșteam de când era mititel. Acum este o namilă de om, cu o stufoasă barbă de patriarh. Revederea ne-a bucurat mult pe amândoi. Fratele lui, locotenentul Tănase Dodani, mi-a fost un foarte bun prieten și camarad în Compania Mitraliere din Batalionul 2 Vânători de Munte, pe care o comanda cumnatul său Costică Nicolau, zis Jimblă. În vara anului 1922, și-a dat demisia din oștire, pe o chestie de... amor și a plecat în America. L-am condus până la Constanța, ca pe unul ce-mi era foarte drag. Era gata-gata să plecăm împreună.

„Nene Vasile, ce vânt te-aduce pe la noi?" „După concediu, mă întorc pe front la unitate." „Peste un ceas, plec la Simferopol (Sarabus [Sarabuz; astăzi, Gvardiiske, Ucraina]), te duc până acolo, şnur." „Dragă Gicule, ştiu că eşti un vestit pilot, de mare cursă, deci nu mai este nevoie să-mi arăți ce ştii, să-mi faci fițe. Sufăr teribil de rău de aer. La venirea în concediu, camaradul tău Caralulis, voind să-mi arate ce ştie, mi-a întors mațele pe dos."

Mă instalez într-un frumos şi confortabil *Savoya[-Marchetti]*. Este o vreme minunată. Până deasupra Tighinei (Basarabia), zburăm sus. Câmpiile Moldovei şi Basarabiei se văd totuşi clar, frumoase. Coborâm apoi mult jos, 300-400 m. Trecem pe deasupra limanului Nistrului, Bugului, Niprului, aproape în ras. Odessa se vede aşa de frumos. Valurile spumegând ale Mării Negre se sparg furioase în malul stâncos. Pe întinsul mării se vede până hăt, departe.

Gicu, ca să-mi facă plăcere, nu ține socoteala de ruta obişnuită, nu se îndreaptă direct spre Simferopol. O ține pe deasupra litoralului, Foros, Simeiz, Alupka, Ialta, Livadia, Sevastopol. Părăsim litoralul şi pe deasupra munților care străjuiesc Sevastopolul, peste Munții Iaila, direct la Simferopol. Am făcut un mare ocol. A fost aşa de plăcut, de frumos. Am identificat toate locurile pe unde, în toamna şi iarna anului 1941, ne-am bătut cu vitejie.

Ora 18,00. După trei ore şi jumătate de zbor aşa de plăcut (Gicu a fost cuminte), suntem pe aeroportul Sarabus. Mulțumesc prietenului meu Gicu şi ne despărțim. Peste jumătate de oră, el se întoarce la Bucureşti.

Cu un auto de ocazie, peste 25 de minute sunt la Simferopol. La Corpul nostru de Munte mi se spune că batalionul meu este acum la Aluşta, viu şi nevătămat, nu a avut nicio pierdere. Mi-a venit inima la loc. Puteam să mai stau la Braşov încă patru zile, căci concediul din Cuban în garnizoana de reşedință (Braşov), mergând cu trenul, se socotesc trei zile dus, trei zile întors, ori cu avionul şi cu trenul am făcut numai o zi. Ce să-i faci? Mintea românului de pe urmă...

Telefonez la Aluşta batalionului, să-mi trimită maşina pentru ca, cel mult până mâine la ora 12,00, să pot fi acolo.

Peste noapte, dorm la trenul regimentar care s-a întors tot la Mariano (o mahala a Simferopolului), de unde plecase în Cuban în luna iunie.

2 octombrie. Către **ora 9,00**, sergentul Dolboşel, cu *Ford*-ul de 10 locuri, este la scară. Mai rânduiesc unele treburi la trenul regimentar şi la **ora 10,00** îmi iau valea spre Aluşta, pe frumoasa şosea asfaltată. Trec la volan, alături de Dolboşel, care, în timpul mersului, îmi povesteşte o mulțime de întâmplări din timpul lipsei mele.

La **ora 13,30** suntem la Aluşta. Merg la postul de comandă, unde sunt aşteptat de toți ofițerii şi subofițerii batalionului. Dau un scurt Ordin de Zi pentru preluarea comenzii şi iată-mă din nou comandantul bravului Batalion 3 Vânători de Munte, căruia, adunat de-a fir în păr, îi dau binețe din toată inima, cu toată bucuria revederii[221]. Din cei lăsați de mine în Cuban nu lipsesc decât şase ostaşi: doi morți şi patru răniți evacuați, pe care îi regret mult. Din puternicul lor „Să trăiți!", din bucuria care se revarsă pe fețele lor, văd că nu m-au uitat, îmi poartă toți aceeaşi dragoste.

[221] Jurnalul de operații al Batalionului 3 Vânători de Munte consemnează ziua de 12 octombrie 1943 pentru revenirea locotenent-colonelului Scârneci. Totuşi, în acelaşi dosar există un ordin de operații din 18 octombrie, unde pentru comandant semnează maiorul Nicolae Grecescu.

La popotă, mi se povestesc toate peripețiile evacuării din Cuban. Au fost destinați de divizie ca ariergardă (eram sigur!). Cu o zi înainte de plecare, s-au arătat tare belicoşi față de ruşi, în noaptea următoare, tiptil, pe nesimțite s-au desprins de ei. Prin păduri, evitând satele, după două zile, au ajuns la Taman fără nicio pierdere şi cu tot materialul. Nemții, crezând că din Cuban s-au retras toate unitățile, îşi îndrumaseră aproape toate ambarcațiunile spre Kerci şi puțin a lipsit pentru ca întreg batalionul să rămână pe mal, pradă ruşilor (povestea cloştii cu puii de rață). Şi de astă-dată comandamentele şi-au dovedit neghiobia. Au şters-o din vreme în Crimeea, fără să le pese, fără să se sinchisească. Era vorba aici de un întreg batalion, şi nu de-o grupă rătăcită pe undeva.

Am felicitat pe maiorul Grecescu şi pe toți ofițerii şi subofițerii pentru dibăcia cu care au ştiut să se desprindă de ruşi. A fost foarte bine că „Marele Stăpân" şi-a chemat la Bucureşti indispensabilul lui „sfetnic", maiorul Anton Dumitrescu. Dacă acesta ar fi comandat batalionul la retragerea din Cuban, ar fi fost o nenorocire.

3 octombrie. Mă prezint şefilor ierarhici, grup, divizie, iau apoi legătura cu comandanții unităților vecine, dreapta, stânga. La dreapta este Batalionul 2 Vânători de Munte, iar la stânga, Batalionul 15 din Divizia 2 Munte. La comanda acestui batalion nu mai este „amicul" meu, locotenent-colonelul Mincu. De-abia şi-a terminat „stagiul" de trei luni, cerut de lege, şi a şi şters-o la Bucureşti, în minister, de unde venise. A făcut o plăcută vilegiatură la Otuzî, pe plaja Mării Negre. Va fi desigur trecut în rândul eroilor, decorat şi propus pentru avansare „la alegere". La comanda Batalionului 2 Vânători de Munte este tot locotenent-colonelul Gheorghiu – Găleată. Iau apoi legătura cu comandanții grupărilor de artilerie, români şi germani, din sector. Divizia noastră Vânători de Munte se întinde acum pe litoral, până la Ialta inclusiv.

Cu această ocazie, revăd locurile pe unde am trecut la sfârşitul lunii noiembrie, anul 1941. Prin Aluşta am trecut atunci în marş forțat spre munții Sevastopolului, de unde se auzea distinct mugetul tunurilor. Era o zi cu ger aspru.

Pe înserate, mă întorc la postul de comandă frânt de oboseală. Cinez şi mă culc.

4 octombrie. Împreună cu toți ofițerii şi subofițerii, văd lucrările de apărare de pe litoral şi din interior. Întocmim diferite ipoteze de contraatac, de apărare etc. În scurtul timp de când este aici batalionul, s-a lucrat mult şi cu chibzuială. Va fi oare muncă degeaba, ca în Cuban? Tot ce este posibil.

Îngusta intrare în Crimeea de la Ghenicesk, de lângă Marea Azov, a fost interceptată de ruşi. A mai rămas intrarea (să nu-i zic ieşirea) pe la Perekop.

De pe înălțimile pe care colindăm se vede marea până la orizont. Este o minunată zi de toamnă cu soare cald. Cerul, complet senin, de un albastru aşa de curat. Marea liniştită, ca un lac. Şi ea de un albastru pur (greşit i se spune Marea Neagră).

La **ora 14,00** suntem la popotă, la masă. Sima (Ionel cel blând, cel cuminte, cum l-am botezat) a sosit şi el din țară, viu, nevătămat. Ne aranjăm locuința într-o vilă cam dărăpănată, într-un parc şi el în paragină. Este pe malul mării, are o frumoasă plajă. Se poare face încă baie în mare.

5 octombrie. De-abia s-a făcut ziuă şi o mulțime de ştabi de-ai noştri şi germani au venit la postul meu de comandă. Trebuie să-i însoțesc pe întreg sectorul. Care mai de care îşi dau păreri savante. Sunt toți mari strategi, unii chiar cu ifose (cei mai tineri). Se întoc-

mesc planuri cu diferite ipoteze, într-un cuvânt, se vinde pielea ursului din pădure. După aproape o zi de discuții, mă întorc acasă, mai puțin lămurit decât am plecat. La plecare, am dat ordin ca dimineață batalionul să fie în repaus, la odihnă, căci la căderea nopții intenționez să fac un exercițiu pentru ocuparea pozițiilor de rezistență pe litoral și pe pozițiile de apărare, în adâncime. Timp de o zi și o noapte, se va trăi pe aceste poziții pentru aclimatizare. Aprovizionarea cu muniții și cu hrană se va face dinspre înapoi.

Deci, amice Sima, sus bagajul strict necesar și hai pe poziție. Este bine să știm din vreme lecția. Procedăm deci cum ne taie capul, căci sugestiile comandamentelor nu s-au dovedit întotdeauna bune. Marea a început să se burzuluiască. Frigul a început să ne pătrundă în mădulare. Centrala telefonică funcționează binișor. Posturile radio nu sunt încă puse la punct. Adăposturile trebuie echipate cu sobe, mai cu seamă că pământul este tare umed. Protecția firelor telefonice trebuie făcută mai bine, căci se produc multe inducții. Camuflajul lucrărilor trebuie completat, pe măsură ce acestea progresează. (Fotografiile aeriene s-au perfecționat și la ruși).

6 octombrie. Spre ziuă, frigul s-a mai întețit. Nu se poate spune că-mi este cald. O tuse seacă începe să mă enerveze. Pun să-mi facă un ceai cu rom sau mai bine zis, un rom cu ceai. Am cam uitat viața de cârțiță. Ceaiul fierbinte și „birjărească" îmi dezmorțesc oasele.

Radio-bucătăria pretinde că ne vom retrage și din Crimeea. Ce bine, ce potrivit ar fi.

Soarele dogorește binișor, marea s-a mai cuminți. Către ora prânzului suntem vizitați de către comandantul diviziei, cu un numeros stat-major, comandantul grupului, comandanții unităților vecine și ai grupărilor de artilerie.

Ștabii s-au supărat că nu m-au găsit în Aluşta, pretinzând că m-au căutat nu știu câte ceasuri. Să le fie de bine. Propuneri, sugestii și, bineînțeles, criticile de rigoare asupra orientării amplasamentelor etc. După câteva discuții aprinse, îndeosebi cu câțiva ofițeraşi de stat-major veniți proaspăt la comandamentul diviziei, probabil și ei pentru stagiul de trei luni, nu i-am mai invitat la o gustare, așa cum făceam în trecut. Pe de o parte, că erau prea mulți și puțini cunoscuți, pe de altă parte, pentru că, împreună cu Sima, ne-am hotărât să înțărcăm Bălaia. Simțim că ne așteaptă zile grele. Am hotărât să rămânem și la noapte, până mâine la prânz, pe poziție. Vom putea astfel să remediem deficiențele constatate până acum.

7 octombrie. Nu am dârdâit de frig, căci m-am înțolit cu șuba. Pentru ostași au fost aduse mantalele și pături. S-a înnorat puțin, marea iarăși este năbădăioasă. Noaptea, mai cu seamă, valurile ei fac un zgomot lugubru, continuu, huruit. Ruşii nu se arată nici în văzduh, nici de pe mare nu mai trag, ne lasă în pace. Desigur ne-o coc.

Legăturile, și telefonice și prin radio, merg strună. Adăposturile sunt întărite și amenajate cum se cuvine. Ostașii sunt plini de voie bună. Îți este mai mare dragul să-i priveşti. S-au cam dat la jocul de cărți. Joacă pe bani (mărci germane). Cei mai pătimași fac împrumuturi la cei mai cuminți. Căştile puse la îndemână sunt îndesate cu mărci de către norocoși. Sunt certăreți, se scarpină în cap și fluieră a pagubă. Nici ofițerii și subofițerii nu se lasă mai prejos. Mândel Petrescu și Băleanu, căpitani bătrâni acum, îi rad pe toți.

Nu mi-a plăcut niciodată jocul de cărți, dar privesc la ei cu plăcere. Dar slujba-i slujbă și drujba-i drujbă: „Drepți!" și haideți și la treabă, leilor!

Se face răcoare. Soarele este la asfințit. Un disc mare roşu închis se cufundă în mare. La **ora 21,00**, dau alarma să văd dacă toți ştiu lecția. Controlez grupă cu grupă şi constat cu plăcere că au învățat-o foarte bine. Nota 10. După două ore, alarma încetează şi toată lumea trece la somn.

8 octombrie. Noaptea am petrecut-o foarte bine. Ce înseamnă antrenamentul şi şuba.

Ziua se arată a fi frumoasă. Mai retuşăm pe aici, pe colo, poziția. La **ora 11,00**, începem să ne adunăm tărhaturile. Instalațiile telefonice vor rămâne pe loc sub pază.

Ora 12,00. Coborâm la Aluşta în cantonament. După masă, curățitul armamentului, echipamentului şi spălatul rufelor.

În poziția organizată pe litoral, posturi de supraveghere cât mai rare a câte-un ostaş noaptea şi, pe timp de ceață, vor fi dublate.

Seara sunt invitat la masă de colonelul Mitică Mavrichi, comandantul grupului, care şi el are postul de comandă în Aluşta.

Până după miezul nopții ne ținem de şuete. Bârfele, bineînțeles, nu lipsesc. Este lună plină, mă întorc acasă bine dispus, cam pe două cărări, mâine este repaus pentru toți.

9 octombrie. Nici nu s-a făcut ziuă bine şi patru bombardiere escortate de două *Rata* de vânătoare, ne... ouă vreo zece bombe aşa la întâmplare (cum fac ruşii). Toate cad în apa mării. Niciun bai, mai multă larmă decât treabă. Înjur pe ruseşte şi mă întorc pe cealaltă parte şi adorm adânc.

Pe la **ora 9,00**, Sima îmi strică somnul dulce. „Vă caută un ofițer neamț". Este locotenent-colonelul de artilerie Schmidt, o veche cunoştință de când eram împreună în fața cetății Sevastopol. Comanda atunci un divizion de artilerie de 210 mm. Revederea mi-a făcut plăcere. Este acum în statul major al generalului *oberst* [Erwin] Jaenecke[225], comandantul-şef al trupelor din Crimeea. Între altele, mă informează, în mare secret, că generalul ar fi cerut Înaltului Comandament german (recte Hitler) aprobarea evacuării Crimeii (radio-bucătăria, sireaca, este totdeauna bine informată)[226]. Aceasta, câtă vreme Perekopul mai este încă deschis. Nici că se poate o idee mai judicioasă. Generalul Jaenecke a fost întotdeauna un clarvăzător al lucrurilor şi pe deasupra un bun prieten al românilor. Ne cunoaştem din timpul bătăliei Sevastopolului şi apoi din Cuban, unde ne-a vizitat de câteva ori. Schmidt m-a rugat să nu mai spun la nimeni acest lucru. I-am mulțumit pentru vizita ce mi-a făcut-o.

Nu m-a răbdat inima şi am dat o fugă până la colonelul Mavrichi şi i-am împărtăşit cele spuse de Schmidt. Secret, secret, dar să-l ştie toți. Polichinelle, săracul! După dejun, siesta de rigoare, şi apoi vizite pe la vecini. De-abia mă pot ține să nu le pot spune şi lor ce mi-a spus neamțul. Prevăd că nu o să mă pot ține mult.

10 octombrie. În timpul nopții ne-au vizitat avioane ruseşti. Au aruncat bombe tot în mare. Bieții peşti. Două bombe au picat pe uscat, dar n-au făcut pagube.

---

[225] Va fi general-colonel abia în ianuarie 1944.

[226] Este vorba despre Planul „Michael" de evacuare pe uscat a trupelor române şi germane din Crimeea, a cărui aplicare a fost interzisă de Adolf Hitler, deşi fusese solicitată atât de feldmareşalul Ewald von Kleist, comandantul Grupului de Armate „A", cât şi de mareşalul Ion Antonescu.

De pe frontul de centru şi către dreapta, veşti rele. Ruşii presează puternic. Se pare că germanii nu mai dispun de rezerve. Şi în Sicilia sunt tare încolțiți. În Iugoslavia, partizani ajutați de americani şi englezi cu armament modern şi chiar cu avioane, ba şi cu oameni specializați în luptele de gherilă, dau mult de lucru germanilor. Am vorbit cu ofițeri nemți veniți de acolo care mi-au spus că pierderile în luptele grele cu partizanii conduşi de Broz Tito i-au năucit. Este mult mai greu de luptat acolo decât pe fronturile regulate de luptă.

Steaua lui Hitler pare să apună. Speranța în victorie a nemților se năruie.

Noaptea a fost furtunoasă, nu am prea dormit, căci la parterul vilei a fost mare bairam cu lăutari. Sima mi-a spus că locotenent-colonelul Cojocărescu, comandantul Batalionul 1 Vânători de Munte, a venit taman de la Ialta cu un turism şi un autocamion încărcat cu felurite mâncăruri şi băuturi şi cu un taraf de lăutari. Cheful a ținut până în zori. Am crezut că este vorba de vreo cumetrie, căci la parter şi în subsolul vilei s-au aciuat mai multe familii de tătari. Acum, când am aflat de cele întâmplate, deşi de felul meu sunt un om discret, am făcut oarecare investigații printre locatarii vilei. Într-o cameră de la subsol locuieşte cu fetița ei de vreo zece ani o rusoaică cu numele Tania, pronunțat saşie, un fel de sperietoare. După spusele lui Sima, care şi el este băgat aici pe fir şi pare gelos, aceasta ar fi amorul înfocat a lui Cojocărescu – Naşul, cum îi spunem noi. I s-a promis că va fi luată de soție şi va fi dusă în țară. Naşule, nu-i păcat să faci aşa lungă cale pentru aşa ceva? Bună socoteală, n-am ce zice.

La **ora 10,00**, primesc un telefon de la grup: „Vino imediat aici, vom pleca împreună la Ialta, la postul de comandă al diviziei", spune colonelul Mavrichi. Mă echipez şi plec imediat acolo. Cu *Horch*-ul suntem la Ialta la **ora 13,30.** Aici sunt adunați toți comandanții de batalioane şi grupări de artilerie şi vreo câțiva ofițeri germani. Este vorba deci de ceva important. Şeful de stat-major ne înmânează ordinul de operații, care sună: „Începând din ziua de 11 octombrie, **ora 19,00**, toate unitățile din Crimeea se vor retrage spre Perekop. Operațiunea de retragere se va executa în trei etape, pe itinerarele din schiță, pe eşaloane de cel mult un pluton. Marşul spre înapoi se va executa numai în cursul nopții, între ora 19,00 şi 6,00 dimineața. Se vor transporta întregul stoc de munții şi tot armamentul. Se vor lua toate măsurile de siguranță, atât terestre cât şi aeriene. Se va păstra cu strictețe secretul operațiunilor. Etapa 1 nu va fi depăşită decât la ordinul diviziei".[227]

Suntem invitații diviziei la masă.

La **ora 15,30**, drumul înapoi spre casă, la Aluşta. Cum ajung aici, adun comandanții de companii şi plutonierii-majori şi îi pun în temă. Împachetarea în ordinea: trenul regimentar, trenul de luptă, nu se vor împacheta obiecte, tărhaturi care nu pot avea întrebuințare absolut utilă.

Începând de mâine, **ora 6,00**, se va distribui câte o unitate de foc pentru puşcă, puşcă-mitralieră, mitralieră şi aruncătoare. Hrana rece pe o zi pentru ostaşi şi furajele tot pentru o zi. Toate acestea, necesare pentru ziua de 12 octombrie 1943.

Mâine, **ora 8,00**, comandanții de companii şi plutonierii-majori se vor aduna la postul de comandă, unde vor primi ordine în detaliu.

11 octombrie. Ora 8,00. Mai fac unele recomandații de detaliu, apoi dau fiecărui comandant de companie ordinul de marş, însoțit de schița respectivă. Ordinul este astfel întocmit încât să nu existe vreo nedumerire.

---

[227] În Jurnalul de operații al Batalionului 3 Vânători de Munte, un ordin de acest gen este primit abia la 29 octombrie şi revocat două zile mai târziu.

„1. Începând de astăzi, **ora 13,00**, Compania 3 şi un pluton mitraliere şi două aruncătoare 64 mm vor ocupa, în supraveghere, întregul sector al Batalionului (schiță).

2. Începând de la **ora 16,30**, trenul regimentar, sub comanda maiorului Grecescu N., va mărşălui astfel încât cel mai târziu în zorii zilei de 12.XI, să se găsească pe linia (schiță). Toți conductorii vor avea asupra lor arme şi o unitate de foc şi vor fi astfel organizați, încât în orice moment să poată face față unui atac prin surprindere. Trenul regimentar va fi întărit cu un pluton mitraliere.

3. Începând de la **ora 17,00**, trenul de luptă va urma itinerarul trenului regimentar, păstrând legătura cu acesta printr-o grupă călare dată de trenul regimentar.

4. La **ora 18,00**, urmează Compania Cercetare pe itinerarul (schiță).

5. La **ora 18,30**, se va pune în marş Compania 2, întărită cu 1 pluton mitraliere pe itinerarul **(schiță)**.

6. La **ora 19,00**, se va pune în marş Compania 1, întărită cu 1 pluton mitraliere (schiță). Căpitanul Petrescu va lăsa Compania 3 – o echipă radio «G» va stabili indicativele şi orele, emisie-recepție, cu această companie. Este bine să se poată efectua convorbirile prin radio, din oră în oră.

7. Compania 3, începând de la **ora 22,30**, va părăsi amplasamentele de pe litoral, pe mici fațiuni, începând de la dreapta spre stânga, în strânsă legătură cu unitatea din stânga a Batalionul 2 Vânători de Munte. Se va regrupa apoi la nord-vest de Aluşta (schiță), de unde va accelera marşul, avându-se în vedere că ostaşii au asupra lor numai o unitate de foc, ranițele fiind trimise cu trenul de luptă.

8. Companiile, începând de la cap spre coadă, vor lăsa pe itinerarul de marş, din 2 în 2 km, posturi fixe a câte 2 ostaşi, pentru îndrumarea unității lor din urmă.

9. Pe măsură ce companiile vor ajunge la capătul etapei, maiorul Grecescu le va regrupa şi le va adăposti pe locuri acoperite cu pomi, va lua comanda până la sosirea subsemnatului, va avea la dispoziție *Ford*-ul mic.

10. Pe tot marşul, împreună cu Compania Comandă, mă găsesc înapoia Companiei 1."

Împreună cu amicul Sima şi cu câte un agent de la fiecare companie, mă îmbarc în *Ford*-ul de 10 locuri şi la ieşirea nord-vest Aluşta, aştept Compania 3. Până atunci voi trage un pui de somn.

Apare luna. Marea este liniştită. Peste puțin ne vom lua bun rămas de la ea.

Ora 23,00. Apar primele grupuri din Compania 3. La **ora 24,00**, această companie este adunată şi încolonată pentru marş. Sunt toți în păr.

Plec înainte şi, după un ceas, ajung din urmă Compania Comandă, mergând iavaş, iavaş, cu farurile stinse. Facem aici un popas. Prin radio s-a vorbit deja cu Compania 3. Treburile merg bine, aşteptăm aici până la ora fixată pentru o nouă convorbire prin radio cu Compania 3.

Ora 1,05. Suntem pe recepție, a doua oară cu Compania 3. Totul în bună rânduială. Compania Comandă îşi continuă marşul. Împreună cu o echipă de agenți călare, rămân aici şi aştept Compania 3.

Luna este sus, sus de tot, ne priveşte oarecum nedumerită: ce v-a apucat, şefilor?

Talazurile mării, vechea noastră cunoştință, se mai aud încă.

Ora 2,15. Soseşte Compania 3, 10 minute repaus.

Legătura cu dreapta Batalionului 2 Vânători de Munte s-a rupt. Ori că am rămas în urmă, ori au fost mai iuți de picioare. Ostaşii au mărşăluit rapid şi sunt toți plini de voie-bună.

Las companiei grupa călare, pentru a merge în urma plutonului ei din ariergardă. Compania va aduna şi de aici înainte posturile fixe presărate pe itinerariu. Va încerca să restabilească legătura cu Batalionul 2 Vânători de Munte. Plec înainte să prind Compania Comandă. Pe drum sunt oprit cu vechiul dicton. „Cine-i, stai!". După răspunsul convenţional, ne împăcăm şi stăm de poveşti. Sunt îmbrăcaţi numai în vestoane şi cam dârdâie de frig.

Ora 3,30. Găsesc Compania Comandă în repaus. Mă aşteaptă. Prin radio am vorbit deja cu Compania 3. Totul în ordine.

Compania Comandă: „Înainte marş!"

Aştept Compania 3, care soseşte la **ora 4,20.** Au şi pene la picioare (Peneş Curcanul, de la 1877). Hopul a fost trecut cu brio. Înainte! La **ora 5,10** sunt pe coada Companiei Comandă, după multe opriri, ca să treacă timpul. Stop! Repaus.

După zece minute, la drum. Depăşesc treptat companiile, mă miră iuţeala cu care au mărşăluit. Le dau „Bună dimineaţa!". Cu un „Să trăiţi!" puternic, voios, îmi răspund. Luna este pe ducă. Începe a miji ziua.

12 octombrie 1943. Ora 6,00. Sunt la capătul etapei de marş. S-a făcut ziuă. Dau ordin la trenul regimentar, care a sosit deja aici, să pregătească ceaiul şi gustarea, care va fi luată de companii pe măsură ce sosesc. Companiile vor trece apoi la odihnă pe locuri bine camuflate. Serviciul sanitar va vizita ostaşii şi va da imediat îngrijirile necesare ostaşilor bolnavi. Cred că vor fi mulţi cu rosături de bocanci, avându-se în vedere că au mărşăluit de multă vreme.

Sima, jos bagajul şi caută-mi şi mie un cuib! Cu auto mă întorc pe itinerarul de marş.

Campania 2 este deja aproape de sfârşitul etapei. Îi dau ordin că după ce şi-a luat gustarea, se va dispune într-un dispozitiv de supraveghere pe linia pe care i-am indicat-o maiorului Grecescu. Ce să-i faci? „Paza bună păzeşte primejdia".

Companiile sunt din ce în ce mai aproape de sfârşitul etapei. Compania Comandă este pe coada Companiei 1.

Întâlnesc Compania 3, trec de ariergarda acesteia şi mai merg vreo 3-4 km. Nu este niciun ostaş rămas în urmă. O iau din nou înapoi. Pe drum, culeg pe cei mai nevolnici. Din fericire sunt puţini (aşa-numiţii trenarzi). Între ei sunt şi câţiva chiulangii (cunoscuţi de altfel). Sus cu ei în auto.

Ora 8,15. Sunt, după atâta fâţâială, la capul etapei. Sima îmi pregăteşte micul dejun, marmitele pentru hrana caldă de prânz sunt în fierbere. Dau ordin să se pregătească hrană caldă şi pentru seară. Hrana rece dată pentru ziua de 12 se va păstra pentru ziua de 13. Mă aştern pe somn. Când mi-era mai bine, Sima mă trezeşte cam brutal (pesemne că nu prea mă îndemnam la trezire). Îmi dă un plic, îl desfac. Bombă! „Întrucât pe frontul central şi mai la sud, armata germană este în plină ofensivă victorioasă, dotată fiind cu un nou armament de o putere de distrugere necunoscută până astăzi, Crimeea nu va fi abandonată etc.".

Şi grupul nostru adaugă:

„Începând de astăzi, 12 octombrie, **ora 18,00**, Batalionul 3 Vânători de Munte se va înapoia la Aluşta, unde se va găsi până în ziua de 13 octombrie, **ora 7,00.** Îşi reocupă vechiul cantonament şi amplasamentele respective. Până la **ora 8,30**, 13 octombrie, veţi raporta de executare".

Semnat: comandantul Grupului 1 Vânători de Munte, colonel Dumitru Mavrichi.

Am rămas trăsnit, nu mai ştiu ce să cred. Poveştile cu retrageri strategice, cu ofensive victorioase, cu noi arme miraculoase sunt baloane de săpun. Ne-am săturat de aceste basme.

Am acoperit cei 32 km în prima etapă în aşa de bune condiţiuni. După încă două etape, am fi putut ieşi prin Perekop (singura ieşire) înainte de a fi închisă de ruşi. Marii noştri strategi nu vor să înţeleagă că în curând Perekopul va fi blocat cu întreaga oştire din Crimeea (întregul Corp de Munte şi alte multe formaţiuni române, toată Armata 17 germană, cu un bogat şi necesar material de război, mai cu seamă astăzi). Ruşii ne-au întins de mult năvodul şi nu peste mult timp vom fi prinşi în el. Deci, înapoi (*nazad*, cum spune rusul) în plasă. Nu spun ostaşilor nimic, tac chitic. Îi las să se odihnească în linişte. De altfel, ca întotdeauna, radio-bucătăria este informată.

Chem pe maiorul Grecescu şi, după o prealabilă înţelegere dispun: sub comanda căpitanului Stănescu se va forma un detaşament compus din ostaşii mai suferinzi, caii, căruţele, autocamionul de 5 tone, materiale etc., într-un cuvânt, tot ce avem de prisos (slavă Domnului, avem destule). Detaşamentul va fi gata de marş în zorii zilei de mâine, va pleca în ţară, la Braşov (partea sedentară), prin Perekop. Până aici va fi însoţit şi de maiorul Grecescu, care va avea la dispoziţie *Ford*-ul mic. După ce va avea siguranţa că detaşamentul a trecut Perekopul, se va înapoia la batalion, la Aluşta.

Am făcut aceasta pe barba mea, măcar cu atâta să ne alegem. Ce va ieşi vom vedea.

Ora 14,00. Adun comandanţii de companii şi le predau ordinul de marş (spre înapoi):

„Începând de la ora 18, 12.X.1943, batalionul se va deplasa înapoi spre Aluşta, pe itinerarul (schiţă), în ordinea:

1. Compania Cercetare + 1 pluton mitraliere + 2 aruncătoare 64 mm + 1 grupă călare + un post radio «G».
2. Trenul de luptă, care va lua şi bucătăriile, pentru pregătirea ceaiului şi a mesei de prânz.
3. Trenul regimentar, sub comanda celui mai vechi plutonier-major.
4. Compania 2 + 1 pluton mitraliere.
5. Compania Comandă.
6. Restul Companiei Armament Greu.
7. Compania 1.
8. Compania 3.

Pe măsură ce companiile vor ajunge la Aluşta, vor reocupa cantonamentele şi amplasamentele vechi.

În tot timpul marşului, mă găsesc cu postul radio «G» între Compania Comandă şi Compania Armament Greu voi intra pe recepţie cu «G»-ul Compania Cercetare, la ora 20,00-21,00-22,00-23,00-24,00-1,00-2,00-3,00-4,00-5,00-6,00, după indicativul stabilit.

Distanţa, în timp, între companii, o oră şi jumătate. Această distanţă nu va fi micşorată. După ora 24,00, distanţa se va micşora la maximum posibil.

Comandantul Batalionului 3 Vânători de Munte
Locotenent-colonel V.V. Scârneci"

Ora 24,00. Până la această oră, marşul s-a desfăşurat în perfectă rânduială.

13 octombrie 1943. Ora 5,00. Compania Cercetare este deja la Aluşta. Va ocupa amplasamentele de pe întregul sector al batalionului. Va căuta legătura cu unităţile din stânga şi dreapta, prin grupa de călăreţi.

Ora 9,30. Batalionul complet este în Aluşta. Iată-ne pe malul Mării Negre. Am înghițit peste 60 km aşa de pomană.

Despachetarea, orânduirea cantonamentului, care, în scurta noastră absență, a fost răvăşit de localnici. Tătari mulți s-au aciuat în culcuşurile noastre, încă calde, după ce s-au încăierat, care mai de care, pentru lucrurile părăsite de noi (sunt demni urmaşi ai lui Ginghis-Han). Cu puțină bătaie de cap, lucrurile s-au calmat.

„Dulcineea" Tania, cu fetița ei, nu mai este aici, a fost răpită de Naşu. Sima este dezolat.

14 octombrie. Avem atâtea de făcut: o parte din materialul lemnos din amplasamentele de pe litoral a fost furat. Uşile, ferestrele, sobele şi priciurile din adăposturile în adâncimea poziției au fost şi ele cărate. Când Dumnezeu au avut timp băştinaşii să facă atâta treabă?

Pune-te, vere, din nou pe muncă.

Dacă apucam să trecem Perekopul, cu riscul chiar al nesupunerii, cred că nu ne mai întorceam la Aluşta.

Dau o fugă la postul de comandă al grupului. Colonelul Mavrichi mă întâmpină cu hohote de râs.

„Ce zici, dragă Vasile, de... cacialmaua asta? Am să-ți explic toată tărăşenia. La comanda trupelor din Crimeea nu mai este generalul Jaenecke, căruia i s-a dat o comandă superioară (vorba vine, cred că i s-a luat comanda). Comandant *en chef* aici, în Crimeea, avem acum pe generalul *oberst* Hoffmann[228]. Este un neamț mititel, ciung de mâna stângă (Doamne, feri de omul însemnat!). Este tare bățos. Rezistență până la ultimul om, până la ultimul cartuş (ce spui, Franz?).

Până una-alta, hai să luăm un păhăruț de vin, să facem haz de necaz".

Desigur, generalul Jaenecke a fost lucrat de cineva din Înaltul Comandament german, care a şoptit *Führer*-ului că nu ar fi cazul să se evacueze Crimeea. Ca peste tot, de altfel, în înaltele comandamente se găsesc destui neghiobi.

Partea tragică este însă că aceste prostii se fac şi pe spinarea noastră, a românilor. Ce să-i faci? Au şi nemții faliții lor.

15 octombrie. S-a răcorit bine. Plouă mărunt, marea este tare supărată, mugeşte aprig. Dacă se va schimba vremea în rău, „am rupt cuiul" tocmai acum, când avem aşa mult de lucru ca să reparăm stricăciunile făcute de pârliții de tătari, bătu-i-ar Allah să-i bată.

16 octombrie. A sosit maiorul Grecescu. Detaşamentul cu... impedimente a trecut cu bine Perekopul. A întâmpinat oarecare dificultăți, pentru că nemții au făcut cordoane

[228] Tentativele noastre de a identifica un general german cu numele, înfățişarea şi poziția pe care i le atribuie Scârneci au eşuat. Mult mai târziu, în mai 1944, aşadar în ultimele zile ale bătăliei din Crimeea, la comanda Corpului 49 Munte german va fi numit generalul de artilerie Walter Hartmann (1891-1977), decorat cu *Ritterkreuz* cu Frunze de Stejar, care avea o singură mână, dar şi un singur picior. Cel mai probabil, Scârneci îl confundă pe „Hoffmann" fie cu generalul-locotenent Friedrich Köhling, care din octombrie 1943 este învestit în fruntea Comandamentului Crimeii, fie cu generalul de vânători de munte (din 1942) Rudolf Konrad (1891-1964), comandantul Corpului 49 Munte (1941-1944). Acesta din urmă a făcut de altfel o vizită la Batalionul 3 Vânători de Munte, lucru atestat de fotografiile păstrate de Vasile Scârneci, dar pe care, în însemnări, o atribuie aceluiaşi misterios Hoffmann (vezi ziua de 21 octombrie 1943).

pentru a împiedica orice ieşire din Crimeea. Ţin morţiş să ne dea şi pe noi „peşcheş" ruşilor, mă tem însă să nu fie oprit pe la Herson sau la trecerea peste apa Bugului.

O mulţime de ştabi nemţi şi de-ai noştri vizitează sectorul. Mi-au împuiat capul cu ipoteze şi paraipoteze, care mai de care mai savante. Vom face însă cum ne taie capul, nu-i vom mai lua în serios.

17 octombrie. Plouă, toarnă cu găleata. Amplasamentele şi şanţurile s-au umplut de apă. Şi în unele bordeie a pătruns apa. Am adunat toate găleţile din târg, am pus şi pe tătari la treabă ca să putem scoate cât mai repede apa din amplasamentele inundate.

Ceaţă deasă, vizibilitate foarte redusă; pe mare, hulă. Toate bine potrivite pentru ca ruşii să poată face o debarcare. Deci vigilenţă, atenţie mărită, atât ziua, dar mai cu seamă noaptea, când ruşilor le place aşa de mult să lucreze. Artileria îşi reglează tirul pe mare, nu prea face ispravă, căci explozia loviturilor nu se vede. Muncă şi cheltuială de pomană.

Pe astfel de vreme avem cel puţin avantajul că aviaţia rusă nu ne poate face prea mult rău, dacă se va încumeta să ne atace. Deocamdată, văd că ne lasă în plata Domnului şi bine face.

18 octombrie. Astă-noapte între **ora 24,00** şi **2,00**, s-a auzit în larg mare bătălie. Probabil că vase ruseşti au încercat să se apropie de litoral şi au fost interceptate de vedetele rapide germane.

La **ora 2,00**, liniştea s-a aşternut şi pe întinsul mării.

Ploaia a mai încetat. Ceaţa însă s-a înteţit. Aceasta face ca aproape tot efectivul batalionului să stea de veghe pe poziţie şi ziua şi noaptea. Amplasamentele sunt încă pline de apă şi noroi. Bieţii ostaşi sunt uzi leoarcă din cap până-n tălpi.

19 octombrie. Noaptea s-a scurs în deplină linişte.

Ploaia a încetat. Dinspre mare bate un vânt năprasnic. Este bine, căci se va mai zbici pământul săturat de apă.

Ziua trece în linişte. Am trecut pe întreaga poziţie. Ostaşii sunt încă voioşi. Doamne, câtă răbdare zace în mădularele acestor ţărani, hârşâiţi atâta amar de vreme! Le împart bineţe şi ţigări, mi se rupe inima că nu pot face mai mult pentru ei.

Astăzi am scăpat de vizitele ştabilor, fie ei nemţi sau de-ai noştri.

Chipurile, până acum, hrană avem din belşug.

20 octombrie. Noaptea a trecut calmă. De ce oare sunt ruşii aşa de cuminţi, nu-i a bună.

Ostaşii care s-au înapoiat din concediu îmi raportează că la Varvarovka, peste Bug, au întâlnit detaşamentul evadat din Crimeea. Căpitanul Stănescu îmi comunică că treaba merge strună. Dacă vor reuşi să treacă cu bine Nistrul la Tighina, atunci vor fi ca şi... acasă. Aici, totuşi, va fi greu, căci paza o fac jandarmii noştri, „găinari" li se spune. Au pică pe vânătorii de munte cărora le spun „kolhozari". Sunt cu parapon[229] pe ostaşii care vin de pe front, care, când trec pe acolo, le strigă: „huş-huş-cât-cât" etc. Ostaşii care se întorceau din concediu mi-au raportat că mergând spre casă, aici la Tighina, jandarmii noştri i-au

[229] Necaz, ciudă (reg., înv.)

bruscat, i-au percheziționat până la piele, confiscându-le tot ce credeau ei că este furat. De nemți nu se legau nici ai noștri, nici ai lor. Puteau duce acasă ce voiau, ba erau chiar ajutați la aceasta.

Dădusem ordin ostașilor care plecau în concediu să-i ia de gât pe găinarii care se vor lega de ei. În câteva cazuri, ostașii mei i-au pus cum se cuvine la punct. De altfel, și în țară se poartă foarte rău cu cei rămași în sate, îi pun la corvezi nelegale, îi jecmănesc cât pot, se leagă de soțiile ostașilor de pe front. Într-un cuvânt, își fac de cap. Am făcut mai multe rapoarte, chiar și direct, la Președinție [a Consiliului de Miniștri], dar, în zadar. Racila este atât de înrădăcinată, încât nu poate fi stârpită. Vom face rânduială când ne vom întoarce acasă. Atunci va fi vai de pielea lor și a acelora care i-au îndemnat sau i-au lăsat să-și facă de cap. Răfuiala nu se va lăsa așteptată.

21 octombrie. Înainte de miezul nopții, o puternică explozie urmată de o vâlvătaie de flăcări, până la cer, s-a auzit în largul mării. Desigur, a fost torpilat un vas. O fi rusesc? Marea a fost luminată pe o mare întindere, vreo zece minute.

Dacă ar fi în fiecare noapte așa luminație, ne-am păzi mai ușor de ruși și am avea și nopți venețiene.

Ora 10,00. M-am pomenit cu o droaie de ștabi, unul și unul, și români și germani. În capul cortegiului, ștabul cel mare cu șeful său de stat-major (un neamț de vreo doi metri – Pat și Patașon). Este generalul *oberst* Hoffmann. În primul plan este însoțit de generalii Avrămescu[230], comandantul Corpului nostru de Munte, Vasiliu-Răşcanu, comandantul Diviziei 1 a noastre, colonelul Mavrichi, comandantul grupului; eșalonați înspre înapoi la distanțe regulamentare, după protocol, alți șefi mai mititei. Toți, foarte gravi, m-au dat gata. Așa oaspeți de seamă n-am prea avut. Mi-am venit însă repede în fire. I-am însoțit pe întreg sectorul batalionului, și în lat, și în adâncime, mai pe hartă, mai pe teren, le-am explicat tot ce au cerut și tot ce am crezut că este necesar. Au fost mulțumiți de cele constatate la noi. Ținuta frumoasă, hotărâtă a ostașilor mei i-a impresionat îndeosebi. Generalul Avrămescu, din când în când, îmi făcea cu ochiul și el mândru și mulțumit ca și mine de ținuta demnă a ostașilor de care este așa de mult iubit și pe care și el îi îndrăgește ca un părinte. Inspecția a durat până după **ora 13,00.**

La despărțire, generalul Avrămescu mă ia deoparte și-mi spune, dându-mi o țigară: „Măi, Scârneci, bravo! Ia dă-mi la iuțeală un banc nou, bineînțeles nou." N-am avut timp, căci nemții se grăbeau.

A fost o zi plăcută, prilejuită de vizita tătucului, generalul Avrămescu.

22 octombrie. Noaptea a fost calmă.

Mai facem unele retușări ale poziției, după sugestiile ștabilor, pe care, bineînțeles, le-am găsit judicioase, în parte.

Am aflat că explozia de ieri-noapte s-a datorat faptului că vedetele rapide germane au descoperit la 40 km de coastă un mare vas de război rus, care era avangarda unui convoi întreg. Acesta a fost la iuțeală torpilat. Celelalte vase au făcut stânga-împrejur. Rușii, desigur, plănuiau o debarcare în stil mare. Avioanele de recunoaștere ar putea fi mai vigilente. Să nu se întâmple ce s-a întâmplat la Feodosia în noaptea anului nou 1942.

[230] Generalul Gheorghe Avrămescu nu se regăsește în fotografiile din colecția Scârneci cu vizita generalului Rudolf Konrad (vezi nota anterioară).

23 octombrie. Toată noaptea ne-au bâzâit avioane grele de bombardament. Fac un zgomot deosebit. Probabil sunt din cele *made in England* sau *U.S.A.* Au bombardat mult înapoi, spre Karasubazar–Simferopol. Pe noi nu ne-au băgat în seamă, ne-au ignorat. Au aruncat numai rachete cu paraşută aşa, ca să ne distreze.

Vremea s-a mai îndreptat.

Timpul trece monoton, plicticos. Ca să-mi mai treacă urâtul, mă reped până la grup, să mai stau cu Mavrichi de şuete.

24 octombrie. Noaptea a fost liniştită. Departe, în largul mării, s-au auzit zgomote ciudate.

Dis-de-dimineață, artileria noastră îşi reglează tirul pe mare. Loviturile se văd acum bine. Bieții peşti, ce sunt ei vinovați?

Trec prin cantonament. Peste tot, rânduială şi curățenie. Tătarii însă sunt foarte murdari, i-am amenințat că-i voi atinge la... dos, dacă nu se pun pe curățenie, unii sunt plini de râie şi toți cu păduchi. Am dispus ca serviciul sanitar să se ocupe mai serios de ei, să-i ungă peste tot cu „Vliminki" [?] şi, dacă într-o săptămână nu vor să ne înțeleagă, să-i tundă pe toți, chiar şi pe tătăroaice.

Fiindcă, de când este lumea, lâncezeala oboseşte şi trupul şi spiritul, am dat ordin să se facă două ore pe zi instrucție cu tot efectivul disponibil, mai cu seamă cu cei de la trenul de luptă şi regimentar. Plutonierii-majori şi furierii nu vor fi scutiți în niciun caz.

25 octombrie. Noaptea liniştită, nimic deosebit.

Ziua se arată a fi frumoasă, caldă. Valurile mării au încremenit, vizibilitate intensă. Se vede până la 40 de kilometri. Între **ora 9,00** şi **11,00**, merg pe câmpul de instrucție. Ostaşii nu au uitat instrucția, oarecum de paradă. Cea de luptă o cunosc, pentru că au făcut-o pe pielea lor atâta amar de vreme. Majurii şi cei de la servicii sunt cam „chinezi".

Ora 22,00. Ora obişnuită, radio Moscova intră pe fir:

„Ostaşi români! Soarta voastră în Crimeea este pecetluită, nu dați crezare nemților. Ei vă mint. Pe frontul central şi mai la sud, până la Marea Neagră, ei se retrag în debandadă. În Italia, sunt bătuți măr de către trupele noastre aliate, americani şi englezi. Dezertați cât mai aveți vreme. Predați-vă!" (Mă întreb cui? Tătarilor din Crimeea?)

Apoi:

„Ştim sigur că generalului Avrămescu, comandantul Corpului vostru de Munte, i s-a luat comanda. La comanda acestui corp de elită (măi, măi, cum ne laudă!), va veni în curând generalul Hugo Schwab, un sas de la voi, coadă de topor a nemților, unul din aceia care v-au vândut Ardealul de Nord şi vă va vinde pe toți robi nemților."

Cred că vorbeşte, ca de obicei, tot Ana Pauker. Să fie oare adevărat? Cred că da.

Urmează emisiunea în limba germană, pe aceeaşi temă. Apoi, în cifru, pentru partizanii din Crimeea, unde, mai cu seamă în Munții Iaila sunt lagăre foarte bine organizate şi înarmate. Mai sunt destui şi prin cotloanele stâncilor din preajma Mării Negre.

26 octombrie 1943. Noapte calmă. Zi minunată de vară. Marea Neagră de un albastru clar. Este ziua Sfântului Dumitru. Al treilea pe care îl sărbătorim pe front, în război. Iau de-a rândul companiile şi felicit pe toți Dumitrii. Merg la grup şi îl felicit pe colonelul Mavrichi, care se cheamă şi el Dumitru, şi care, mulțumindu-mi, mă invită la prânz.

Dau poruncă la serviciul aprovizionării să distribuie fiecărui Dumitru câte-un litru de vin, iar celorlalți ostași, câte jumătate de litru.

Ora 11,00. Soseşte aici generalul Avrămescu. Tătucul nostru, bun şi atent ca întotdeauna, a venit să felicite pe cei cu numele de Dumitru. Îl întâmpinăm toți, cu mult drag. Mavrichi aranjase o masă aşa cum numai el ştie să o prezinte. Îl invită şi pe general. De la gustări încep deja şuetele, bancurile. Generalul ne spune şi el câteva glume cu duh. La cafea, văzând că nu pomeneşte nimic în legătură cu plecarea de la comanda Corpului de Munte, iau cuvântul:

„Domnule general, ieri seara la ora 10,00 punct, radio Moscova ne-a vestit că vi s-a luat comanda corpului şi că în locul dumneavoastră vine generalul Schwab. Este banc sau nu?"

Începe să râdă.

„Măi, Scârneci, ştiu că eşti meşter la glume, nouă, ăstora ăi mari, nu ni se ia comanda cu una, cu două. Ne vestesc mai pe ocolite, îți mai dau o decorație şi numai după ce ai făcut una prea boacănă te trimit la plimbare, la baston. Este adevărat, cum cred că ştiți şi voi, că nu prea stau bine cu nemții. Eu nu ştiu nimic de această schimbare."[231]

Se grăbeşte să plece. Îl rugăm să mai rămână între noi.

„Măi, băieți, este tare bine între voi, dar mai am de făcut multe urări la atâția Dumitri, de pe întinsul corpului."

La despărțire, l-am văzut totuşi oarecum îngândurat.

Vremea este minunată. Spre seară, rupem şi noi rândurile de la ospățul lui Mitică Mavrichi care a fost aşa de bună gazdă.

Soarele, un disc imens roşu violet, sărută marea, ca apoi să intre în sânul ei.

---

[231] Într-o scrisoare din 20 octombrie 1943, adresată feldmareşalului Ewald von Kleist, comandantul Grupului de Armate A, care se arătase neliniştit de schimbările produse la comanda trupelor române din Crimeea, mareşalul Ion Antonescu preciza că mutațiile avuseseră drept scop înlocuirea comandanților cu stagiu pe front mai mare de doi ani (prevedere care i s-a aplicat şi lui Vasile Scârneci) şi se declara de acord ca ele să fie amânate pentru un moment mai potrivit. La aceasta adăuga: „Îmbolnăvirea grea a doi generali obligă însă a se face imediata înlocuire la comanda Corpului Vânătorilor de Munte şi a Diviziei 10 [Infanterie]. Vă este probabil cunoscută grava stare a generalului Avrămescu şi internarea pentru o lungă durată a generalului Caracaş, comandantul Diviziei 10." De altfel, există informația că generalul a fost evacuat în grabă în țară pentru o intervenție chirurgicală (apendicită). (Adrian Pandea, Eftimie Ardeleanu, *Românii în Crimeea. 1941-1944*, Ed. Militară, Bucureşti, 1995, p. 286).

Misterul este oarecum rezolvat de Ordinul de zi nr. 232 bis/25 octombrie 1943 al Corpului de Munte – de fapt, scrisoarea de adio a generalului Avrămescu către trupe. Acest document, purtând mențiunea „Dat în Bucureşti, Spitalul Militar «Regina Elisabeta», 25 octombrie 1943", precizează: „O boală căzută ca din senin asupra mea [...] mi-a pus viața în pericol şi m-a ținut la pat; scăpat ca prin minune, grație bunei voințe a lui Dumnezeu, a medicilor care m-au îngrijit şi a nedezmințitului meu noroc, astăzi mă găsesc în stare să vă spun aceste gânduri." (AMR, Microfilme, P II 3.1087, cd. 36). Deşi operația de apendicită pare a rezolva întreaga ecuație, persistă unele neclarități: în deschiderea ordinului de zi amintit mai sus, Avrămescu susține că, din Înalt Ordin, la 5 octombrie fusese mutat la comanda Corpului 3 Armată; cu toate acestea, la 11 octombrie, el emite un ordin de zi prin care, în perioada permisiei de zece zile pe care i-o acordase Armata 3 şi care urma să înceapă din 12 octombrie, lăsa la comandă pe generalul Constantin Vasiliu-Răşcanu (care tocmai termina şi el stagiul la comanda Diviziei 1 Munte). Există şi alte mărturii contradictorii, cum ar fi chiar foaia calificativă a lui Vasile Scârneci pentru perioada 1 noiembrie 1942-31 octombrie 1943, contrasemnată de Avrămescu. În acest caz, se poate argumenta că semnătura a fost ante- sau postdatată.

Este însă cert că generalul Hugo Schwab s-a prezentat la Comandamentul Corpului de Munte la 20 octombrie, ora 12.

27 octombrie. Pe mare, în timpul nopții, nicio mișcare.

În zorii zilei, un grup de 12 avioane de bombardament *Stuka*, escortate de patru *Messerschmitt*-uri jucăuşe, trece aproape în rasul mării, către porturile Caucazului: Novorossiisk, Tuapse, Suhumi. În mai puțin de un ceas, [avioanele] se întorc acasă uşurate. Le numărăm, nu lipseşte niciunul. Ce ispravă vor fi făcut nu ştiu încă.

Mavrichi pleacă la Simferopol, la Corpul de Munte. Îmi lasă mie comanda grupului pentru timpul lipsei lui.

Seara târziu, se întoarce la Aluşta. Trece pe la mine şi îmi spune:

„Avioanele care au trecut astăzi dimineață pe deasupra noastră au bombardat din plin porturile Tuapse, Suhumi, unde, în numeroase vase, se îmbarcau trupe şi artilerie. Se zice că au fost făcute zob. La Simferopol a sosit de ieri seară generalul Schwab. A luat comanda corpului nostru. Radio Moscova al tău a avut perfectă dreptate. Băieții de la corp au hotărât să dea o masă de adio generalului Avrămescu. Vom lua parte şi noi. Mâine, pe la ora 11,00, trec să te iau cu *Horch*-ul. Noapte bună".

Nu ştiu ce să mai cred. Oare Înaltul nostru Comandament şi-a pierdut capul şi demnitatea? S-a putut lăsa aşa de strâns încălecat de nemți?

De-abia pot ațipi de ciudă.

28 octombrie. Noapte agitată. Pe mare, explozii, flăcări. Avioane germane, du-te-vino.

Ora 8,00. Un grup de 14 avioane *Stuka*, păzite de patru *Messerschmitt*-uri, trece greoi spre coasta Caucazului. Vor desigur să desăvârşească opera începută ieri dimineață.

La **ora 8,45**, se întorc toate acasă.

Ora 12,30. Suntem la Simferopol. Mergem direct la corpul de armată [Corpul de Munte], ne prezentăm generalului. Este tot bonom. Face haz de necaz.

„Bine, măi, Scârneci, cum le ghiceşti tu pe toate?"

„Nu le ghicesc eu, domnule general. Le ghicesc ruşii."

„Ai dreptate."

Pe coridoarele comandamentului, mulțime de ofițeri, vânători de munte, artilerişti, genişti etc. Au venit toți să-l salute, să-şi ia bun rămas de la fostul nostru comandant, atât de drag tuturor. Niciun neamț. La masă, atmosfera o înveseleşte generalul, cu umorul lui sincer, sănătos. El este fecior de țăran dintr-un sat de pe lângă Dorohoi (şi se mândreşte cu aceasta). Fiindcă fumează țigară de la țigară, cum are obiceiul, l-am întrebat:

„Domnule general, când dormiți, fumați?"

„Cred că da! Ca copiii sugaci, care, în timpul somnului, simulează suptul, visând."

La masă este prezent şi generalul Schwab. Stă bățos. Nu-i plac familiaritatea şi dragostea pe care o arătăm precedesorului său.

Ora 15,00. Ne îmbarcăm toți în maşini şi drumul la aeroportul Sarabus (vreo 22 km).

Ora 16,15. Avionul este încălzit, gata de plecare.

Generalul ne îmbrățişează emoționat, pe toți. Din ochii multora dintre noi se preling lacrimi.

Junkers-ul decolează maiestuos. Îl urmărim până peste orizont.

Corpul de Munte a pierdut un mare, valoros şef...

Fie ca Domnul să îndemne Înaltul nostru Comandament pentru ca generalul Avrămescu să fie pus în locul potrivit marilor sale calități ostăşeşti, mai cu seamă acum, când oştirea noastră are atât de mare nevoie de astfel de oameni.

Nu mai trecem prin Simferopol. Trecem spre Aluşta, prin Karasubazar. Este mai de-a dreptul.

Ora 18,00. Suntem acasă, la Aluşta.

În timpul lipsei noastre nu s-a întâmplat nimic deosebit, totul este în bună rânduială.

29 octombrie. Generalul ne-a promis la despărțire că se va face luntre şi punte ca să scoată din Crimeea Corpul de Munte. El cunoaşte mai bine ca toți ştabii adevărata situație. De altfel, nemții au fost de mai multe ori primeniți, noi am rămas aici, pe veci, din octombrie 1941. Cred că ajunge.

Noaptea a fost liniştită, numai două avioane *balşoi* au trecut după miezul nopții pe deasupra noastră, fără gânduri rele.

Vremea este minunată. Soarele, cald ca vara. Cerul, complet senin. Marea liniştită, ca lacul Cişmigiu din Bucureşti.

Ora 9,00. Sunt chemat la grup. A sosit generalul Schwab, mă prezint şi raportez cum scrie la cartea noastră, nu după moda nemțească (capul ridicat sus, cu nasul spre înaltul cerului)[232].

„Capul mai sus, camarade!"

Mă uit la el cu scârbă. Îmi vină să-l pleznesc. A început-o prost.

„No, haideți să mergem, vreau să văd poziția de rezistență."

O iau înainte. Începem cu litoralul. Pe un dâmb dăm de un ostaş în post de supraveghere.

„Ce misiune ai, ostaş?"

Ostaşul raportează bățos, cu ochii la inamic.

„Domnule general, observ pe întinsul mării şi, dacă văd ceva suspect de la inamic, dau alarma."

„Cum faci asta?"

„Trag de câteva ori de sârma asta" (în amplasament este un cap de sârmă).

Trage, nimic. Atunci, generalul, satisfăcut că ne-a prins la nemțoaica, trage el, cu parapon. Nimic.

„Ei, colonele, ce zici de treaba asta?"

Între timp, căpitanul Ittu, comandantul companiei, care are postul de comandă într-o grădină de sub dâmbul pe care ne găseam, ieşise afară. S-a uitat pe mare şi pe cerul senin şi văzând că nu-i niciun bai, şi-a văzut de treabă omul liniştit.

Răspund:

„Domnule general, pe marea liniştită se vede peste 40 km, pe cerul senin nu se vede nimic. Pe ostaşii mei, printre altele, i-am învățat şi puțină logică!"

„Cum, cum?"

Mai repet fraza.

Îmi răspunde:

„De ce nu te-ai făcut avocat?"

„N-am avut vocație pentru aşa ceva." (Generalul Vasiliu[-Răşcanu], care era la spatele marelui ştab, îmi făcea semne disperate să tac).

---

[232] În Jurnalul de operații al Batalionului 3 Vânători de Munte, vizita generalului Hugo Schwab la Grupul 1 Munte este datată 23 octombrie 1943.

„Acum, domnule general, daţi-mi voie să mă ocup eu de treaba asta. Ittule, alarmă serioasă (între timp Ittu a fost informat despre ciorovăiala de pe dâmb)". Mai repede decât credeam, întreaga Companie de Cercetare şi-a ocupat amplasamentele – comenzi repetate pentru deschiderea focului etc.

„Vedeţi, domnule general?"

Nu mi-a răspuns.

Coborâm – monom – într-un mic golf. Aici construisem din bârne groase şi pietre un adăpost solid, bine camuflat. Am instalat un tun de câmp de 76,2 mm părăsit de ruşi (câmpul este plin de acestea) şi, fără roţi, l-am pus în bătaie. Muniţie avem berechet. Am trimis la o baterie de artilerie un caporal şi doi ostaşi să înveţe elementarele noţiuni de artilerie. Socotisem că, la ananghie, şi acest tun ne va fi de folos. Intrăm în adăpost. Schwab întreabă repezit:

„Ce sunteţi voi aici?"

„Vânători de Munte, domnule general."

„Cum Vânători de Munte, cu tun?"

Caporalul, un ţăran isteţ, răspunde ţanţoş:

„Apoi, de când tot umblăm prin războaie, am învăţat să tragem şi cu tunul."

„Cum procedaţi?"

„Când apar pe mare vase sau grupuri mai mari de bărci, deschidem focul la maximum distanţă de 6 200 m."

„Apoi?"

„Cu cât se apropie inamicul de mal, micşorăm derivele şi, la urmă di tot (caporalul este moldovean), tragem mitralii."

„Apoi?"

„Ne retragem pe a doua poziţie, pe şanţul ista de comunicaţie, pe locul pregătit şi recunoscut din vreme."

„Dar cu tunul ce faceţi?"

„Îl lăsăm în plata Domnului." (Caporalul a răspuns foarte, foarte bine).

Stupoare! „General Vasiliu, aşa au fost ostaşii dumneavoastră [învăţaţi] să procedeze? Să lase în mâna inamicului un material aşa de preţios?" Tăcere...

Au plecat toţi ca din puşcă. Eu am rămas de căruţă în adăpostul tunului cu pricina. La plecare, generalul Vasiliu-Răşcanu, apropiindu-se discret de mine, îmi spune... discret: „Vasile, căca-te-ai îmbrăcat, iarăşi mi-ai făcut figura!". (Este obişnuitul lui dicton.) Am strâs mâna caporalului, felicitându-l pentru isteţimea lui. Gândindu-mă la năbădăiosul Schwab, am fredonat. „Du-te, neică, să te duci, pân' te-oi vedea rob la turci".

Corpul de armată cel mai de elită din oştirea ţării, Corpul de Munte, care peste tot s-a acoperit de glorie, a ajuns să fie comandat de un sas arogant, puturos şi, pe deasupra, şi prost.

30 octombrie. Am petrecut o noapte calmă după două zile, una de caldă duioşie, una de mare scârbă.

Vreme caldă de vară. Mavrichi a venit pe la mine să-mi spună că ştabii s-au cam şifonat. El însă este complet de acord cu mine. I-am răspuns că, dacă nu le place, să-mi ia caii de la bicicletă.

Ziua trece monotonă, nu ne distrează nici ruşii, nici nemţii.

31 octombrie. În tot timpul nopții, mare hărmălaie și în văzduh și pe mare. Vedetele rapide s-au încăierat undeva în largul mării cu vasele ruseşti. În aer, avioanele de ambele părți s-au înfruntat și deasupra mării și deasupra solului. Undele reflectoarelor s-au încrucișat toată noaptea pe bolta cerului. Ploaie de rachete de toate culorile. Artileria antiaeriană de pe malul nostru a tușit și ea năprasnic, până la ziuă. Pot spune că am avut o noapte feerică.

S-au scurs 39 de luni de când suntem în război continuu numai pe liniile de luptă. Nu se poate spune că a fost puțin. Câte luni vom mai trece oare pe râboj?

Ziua trece în liniște deplină. Adversarii nocturni sunt obosiți, se odihnesc, și cei din largul mării și cei din văzduh.

1 noiembrie 1943. Și astă noapte am avut distracție, mai puțin zgomotoasă și mai scurtă.

Zi caldă de vară.

Ora 9,00. La postul de comandă mă pomenesc cu un locotenent-colonel însoțit de un ostaș cu bagaje. Se prezintă: „Locotenent-colonel Opriș Ștefan [Nicolae]. Sunt numit comandantul Batalionului 3 Vânători de Munte."[233]

Îmi arată ordinul Marelui Stat Major din București, care întărește spusele lui. Am rămas foarte surprins, întrucât nici prin cap nu mi-a trecut să cer schimbarea mea și, în afară de aceasta, de la șefii mei ierarhici n-am primit niciun ordin în acest sens.

„Deocamdată, domnule Opriș, vino cu mine la cantonamentul meu, să-ți depui bagajul și să te odihnești, căci desigur vei fi obosit de atâta drum până aici."

Îmi povestește că nu a fost avansat la gradul de colonel plin pentru că n-a avut stagiul de trei luni pe front (este mai vechi în grad ca mine). În gândul meu, „domnule Opriș, ai picat taman ca musca-n lapte".

Prin telefon iau legătura cu divizia. Vorbesc direct cu generalul comandant, care-mi răspunde: „S-a primit aseară ordinul Marelui Stat Major referitor la ceea ce mă întrebi. Prin curier, vei primi în cursul zilei de astăzi acest ordin. Deocamdată, vei începe predarea batalionului locotenent-colonelului Opriș. Apoi, cu obișnuitul dicton: „Te-ai învârtit, Vasile, căca-te-ai îmbrăcat".

Am dat ordin maiorului Grecescu ca mâine dimineață, **ora 8,00**, întreg batalionul, cu toate serviciile, să fie adunat pe locul cunoscut. Pe poziție vor rămâne numai ostașii strict necesari.

„Sima! Întocmește bagajul și mâine, în zori, o întinzi spre Perekop. Să nu te pună dracul să te încarci cu fel de fel de tărhaturi, cum ai obiceiul. Îmi lași mie rucsacul cu ceva beuturică tare, zahăr și cât mai multe țigarete. Ne vedem la Brașov, ai înțeles?"

Cu Opriș și cu maiorul Grecescu, stăm de poveşti până după miezul nopții. Îmi spune o mulțime de întâmplări din țară și noi îi povestim din ale noastre de pe aici.

2 noiembrie 1943. Ora 8,00. „Drepți! Pentru onor spre dreapta, prezentați arm'!" maiorul Grecescu îmi dă raportul. Împreună cu el și cu Opriș, trecem în revistă întreg batalionul. De la centrul frontului îi salut scurt: „Bună dimineața, ostași!" Un puternic și din

[233] În Jurnalul de operații al Batalionului 3 Vânători de Munte, acest episod este datat 19 octombrie 1943.

inimă izvorât „Să trăiți!". Sunt profund emoționat, căci este ultimul salut pe care îl adresez vrednicilor, bravilor ostași ai Batalionului 3 Vânători de Munte.[231]

Se formează careul, îmi iau rămas-bun:

„Ofițeri, subofițeri, dragii mei ostași! Ordine superioare au învestit la comanda Batalionului 3 Vânători de Munte pe domnul locotenent-colonel Opriș Ștefan [Nicolae], fără ca eu să intervin pentru aceasta. Domnul vă va comanda de azi înainte.

Pe zonele de concentrare din Maramureș, Ardeal, Bucovina, timp de peste 25 de luni, apoi, pe câmpurile de bătălie din Bucovina de nord, Basarabia, Ucraina, Crimeea, Cuban, timp de 29 de luni încheiate, am avut cinstea să vă fiu comandant și sfătuitor. Abnegația, vrednicia, vitejia voastră m-au onorat în mod deosebit. Vă mulțumesc din toată inima.

În fața morților noștri, presărați în cimitirele de la Uskut, Alsu, Karlovka, Baidarî, Ciorgun, Kucika, Bakanskaia, în Cuban, ne-am legat prin jurământ că nu ne vom întoarce în țară acasă la Brașov, decât numai prin Oradea–Cluj, eliberând pentru a doua oară Ardealul de Nord, cotropit nu de mult de hoardele maghiare ale lui Horthy.

Nu uitați acest jurământ, nu-l călcați, morții noștri l-au auzit și ne-au crezut.

Regret din suflet că împrejurări independente de voința mea m-au împiedicat să fiu alături de voi la îndeplinirea acestui jurământ.

Vă aștept cu drag la Brașov, unde sunt mutat în comandamentul Corpului de Munte – partea sedentară.

Vă rog să dați locotenent-colonelului Opriș Ștefan [Nicolae], care mă înlocuiește, toată ascultarea voastră, așa cum mi-ați arătat-o mie.

Prin vrednicia și vitejia voastră, să-l onorați așa cum m-ați onorat pe mine.

Domnule locotenent-colonel Opriș! Vă predau astăzi cel mai frumos, cel mai brav batalion din Corpul de Munte, pe stindardul căruia strălucesc cele mai înalte distincțiuni.

Pe piepturile multora din ofițerii, subofițerii și ostașii acestui batalion strălucesc multe distincțiuni, pe deplin meritate. Ele sunt mărturia vitejiei lor.

Vă rog să-i iubiți, așa cum i-am iubit eu.

Fără să vă îndemn la nesupunere, permiteți-mi să vă dau un sfat: comandamentele de multe ori sunt departe de vâltoarea luptelor. Nu știu, nu înțeleg sau poate nu vor să înțeleagă adevărata situație de pe linia de luptă. Cereți-le toate mijloacele de foc. Nu vă apărați și nu treceți peste inamic numai cu puterea piepturilor și baionetelor. Precupețiți la maximum posibil sângele ostașilor, care este atât de nobil, atât de prețios. Inamicul este șiret și dârz. Posedă multiple mijloace de foc pe care nu le cruță.

Și acum, dragi ostași, vă las cu bine. Bunul și Atotputernicul Dumnezeu să vă ocrotească."

Cu toată căldura, strâng mâna fiecărui ostaș, mâinile bătătorite de paturile armelor. Bătăturile făcute de coarnele plugului s-au șters de mult. Pe fețele lor se preling lacrimi.

---

[231] În memoriul său de activitate, mutația în zona interioară, la Corpul de Munte – partea sedentară, este datată 2 noiembrie 1943. Este posibil ca Vasile Scârneci să fi reconstituit acele zile pornind de la această datare. Foile calificative pentru perioada 1 noiembrie 1943-31 octombrie 1944, acreditează date diverse: 26 octombrie (notarea colonelului Dumitru Mavrichi), 1 noiembrie (notarea generalului Nicolae Tătăranu). Data de 26 octombrie 1943 este reluată de însuși Vasile Scârneci într-unul din albumele cu fotografii. Jurnalul de operații al Batalionului 3 Vânători de Munte arată că, la 22 octombrie, locotenent-coloneii Vasile Scârneci și Nicolae Opriș au procedat la recunoașteri pe teren în vederea predării/preluării pozițiilor, dar că predarea a avut loc la 27 octombrie 1943.

Nu-mi pot înfrânge emoția. Aș vrea să-i îmbrățișez pe toți, să-mi contopesc lacrimile cu ale lor. Ies din careu, după ce, încă o dată, mi se dă onorul. Maiorul Grecescu comandă: „La picior arm'! În linie, fuga marș!"

Din nou, „Drepți! Pe umăr arm'! Pentru onor, prezentați arm'! Batalion, ascultă comanda la mine: Locotenent-colonel Opriș Ștefan..."

Împreună cu căpitanul [Florentin] Petrescu, plec la postul de comandă. Cu mâna proprie, scriu Ordinul de Zi de predare a comenzii. Semnez registrul de operații și registrul istoric al batalionului (este așa de bogat).

Raportez grupului.

La **ora 10,30**, împreună cu noul comandant, cu toți comandații de companii, călcăm întreaga poziție de luptă, în lat și adânc.

La **ora 16,00**, ne întoarcem la postul de comandă. Semnăm procesul-verbal de predare-primire. Apoi, la masa de prânz.

Pentru **ora 21,00**, noul comandant a dispus să se aranjeze pentru mine masa de adio. Sunt invitați toți ofițerii, subofițerii și colonelul Mavrichi, comandantul grupului. Voi fi deci oaspete.

Sunt găzduit de Opriș, unde trag un pui de somn până aproape de **ora 5,00.** Sunt acum belfer, nu mai [am] nicio treabă.

Cina se prelungește peste **ora 24,00.** Șuete, bancuri și, bineînțeles, discursuri.

3 noiembrie 1943. Mă prezint la grup de plecare, oficial, de unde îmi iau ordinul de serviciu. Vizite de adio la vecinii din dreapta, stânga, la comandații grupărilor de artilerie etc. Mă reped la divizie, să-mi îndeplinesc și acolo obligațiunile oficiale și prietenești. Pentru masa de prânz sunt invitat acolo. Băieții, în cap cu generalul, sunt convinși că m-am învârtit. În zadar caut să mă dezvinovățesc, nu vor să mă creadă. Să le fie de bine. Către **ora 15,00**, „Adio și n-am cuvinte!". Tachinările au fost mai mult din partea acelora veniți proaspăt pe front.

La **ora 16,00**, sunt din nou la Alușta. Aici am aflat de la ostașii care plecaseră în concediu că trenul lor la Djankoi (nord de c.f. spre Kerci și Simferopol) a fost bombardat și mitraliat de ruși. Mecanicul a dat contrapresiune și de-abia au scăpat cu fuga... trenului spre Alușta. Perekopul a fost închis de ruși încă de azi noapte.

Iată-ne, deci, pe toți în colivie. Ostașii mi-au spus că l-au zărit și pe Sima, își luase cu el doi aghiotanți. Măgarul n-a plecat în zorii zilei de 2 noiembrie, cum i-am ordonat. A mai rămas o noapte în Alușta la chef cu tătăroaicele lui. Este și el acum în colivie, îl privește. Să se descurce cum o ști.

Seara iau masa cu Mavrichi, la grup.

4 noiembrie 1943. Este o zi minunată. Colonelul Mavrichi, drăguț ca întotdeauna, îmi pune la dispoziție *Horch*-ul. În chip de turist, înarmat cu aparatul fotografic, vizitez litoralul. Semeiz [Simeiz]–Alupka, Foros–Livadia, Ialta etc. Le mai văzusem la sfârșitul toamnei 1941. Atunci eram însă în mare viteză spre Munții Sevastopol, unde nemții erau tare încolțiți. Am făcut o mulțime de poze, căci „dacă-i bal, bal să fie". Cum voi ieși din Crimeea rămâne de văzut. Pe înserate, mă întorc la Alușta. Mavrichi mă roagă să dorm la el la noapte. Zis și făcut. Cina se prelungește până după miezul nopții, căci avem așa de multe de povestit.

5 noiembrie 1943. Sima n-a dat niciun semn de viață. Caută, desigur, o gaură să iasă din Crimeea.

Ora 7,00. Adio, domnule Mavrichi, cu mulțumiri pentru găzduire. Cu *Horch*-ul, drumul spre Simferopol.

Ora 8,00. Sunt la Corpul de Munte. De pe aeroportul de la Sarabus, încă se mai poate merge cu avionul în țară. Îmi fac repede rost de un permis pentru avion până la Bucureşti.

Când îmi era lumea mai dragă, dau nas în nas de generalul Hugo Schwab (prietenul meu). „Ce este cu dumneata?" „Domnule general, conform ordinelor superioare, am predat comanda Batalionul 3 Vânători de Munte locotenent-colonelului Opriş". „Cum? În situația asta grea (parcă eu am făcut-o) părăseşti frontul? Vei primi o altă însărcinare." În gândul meu, „asta s-o crezi tu, şefule... *Auf wiedersehen* şi n-am cuvinte! Ai picat aici (ca musca-n lapte) numai de câteva zile. L-ai «luxat» pe iubitul nostru şef, generalul Avrămescu, pentru ca aici să fii coadă de topor a nemților. Rămâi sănătos, în colivie, şi să ne vedem când ți-oi vedea ceafa. Poate că în curând, ruşii se vor milostivi şi te vor duce hăt, departe, unde şi-a dus mutu' iapa."

Şi acum vorba lui Topârceanu: „Adio, cucoană!" Îmi iau rucsacul şi plec...[235] Ce bine ar fi ca fata arhivarului, acolo unde mă mut, să fie tot aşa de acătărea![236] Din fericire, *Horch*-ul nu s-a înapoiat la Aluşta. Încălecarea! În galop la Sarabus. Aici dau cu ochii de Ionel Cristescu, pe care, pe vremuri, l-am avut june sublocotenent, fiind în companie. Acum este locotenent-comandor aviator, comandantul aeroportului. Nu-l văzusem de multă vreme.

„Hai, nea Vasile! Repede, că pleacă avionul."

Junkers-ul este ticsit. De-abia mă pot cuibări în coada lui, lângă closet (mai bine, căci la manşă este tot amicul Caralulis, şi eu sunt „Stan Pățitul".)

După câteva minute, avionul supraîncărcat de-abia decolează.

Este fix **ora 15,00**, regret că din locul unde m-am plasat nu pot vedea nimic afară. Încerc să dorm, zgomotul motoarelor îmi va şopti „nani, nani".

Ora 18,00. Aterizăm agale, fără bonturi, pe aeroportul Băneasa. Iată-mă în metropola țării.

La **ora 19,15** pleacă un accelerat spre Braşov. Fuga, deci, la Gara de Nord.

La **ora 23,30**, sunt acasă. Conform datinei, toate țoalele jos, în vestibul, apoi zdup în baie. Copiii dorm duşi.

Cu soața, stăm de poveşti până spre ziuă.

6 noiembrie 1943. Mă trezesc târziu, mă uit prin cameră, holbez ochii, nu-mi vine să le dau crezare. Este oare adevărat? Sunt acasă?

Doamne, cât este de bine. Copiii au plecat de mult la şcoală. După atâtea mizerii îndurate, mă cred în rai (dacă acolo este aşa cum se spune).

---

[235] Parafrază la versurile „Rămâi sănătoasă, cucoană / Că-mi iau geamantanul şi plec!" (George Topârceanu, *Balada chiriaşului grăbit*).

[236] „În față sta coana Irina / Şi-n curte, un fost arhivar. /.../ Şi-avea arhivarul o fată ... / Stam ceasuri întregi sub umbrarul / De flori, aşteptând neclintit." (George Topârceanu, *Balada chiriaşului grăbit*).

În halat, în papuci, mă fâțâi de colo, până colo. Nu-mi găsesc locul. Bine a zis cine a zis: „Trebuie să mănânci sărat și acru ca să-ți dai seama ce este dulce" și mulțam Sfântului, că această zicală am adeverit-o pe pielea mea.

Mă apuc să scriu celor de care m-am despărțit. Celor din Crimeea încercuită. Nu le împărtășesc fericirea în care mă găsesc, ca să nu le fac inimă rea. După câte am aflat pe drum, soarta lor este pecetluită. Nu se vor mai putea salva decât foarte greu, pe mare. Pe uscat, ruși au trecut de Herson și sunt foarte aproape de Odessa.

Nemții se vor salva întâi pe ei și, dacă vor mai avea timp, se vor gândi și la bieții români. Vor proceda și ei cu aceeași brutalitate, așa cum au procedat englezii cu bieții francezi, la fuga lor peste Canalul Mânecii.

Mi se rupe inima când mă gândesc că șapte batalioane de vânători de munte, precum și alte unități române, ori vor fi căsăpiți de ruși, ori, în cel mai fericit caz, vor lua drumul Siberiei, împinși acolo cu brutalitate de aceștia. Mulți nu vor mai avea norocul să se întoarcă în țară. [...]

Copiii se întorc voioși de la școală și ne întindem la povești. Nu mai prididesc cu răspunsul la întrebările lor.

Toată ziua nu ies din casă, căci este așa de bine, între ai tăi, așa de dragi.

7 noiembrie. Pus la ținuta de rigoare, mă prezintă la comandantul Corpului de Munte – Partea Sedentară.

Comandant este generalul de brigadă Nicolae Tătăranu[237]. Brunet, statură înaltă, mâna stângă îi tremură (suferă de boala Parkinson). Om cu înalte studii pe la Paris, fost profesor la Școala Superioară de Război, fost atașat militar la Paris, pe vremea surghiunului regelui Carol al II-lea acolo. Fumează lulea, este distant și plin de gomă.

A fost scurtă vreme într-un comandament la Stalingrad, de unde, când s-a strâns la refuz șurubul, a șters-o în țară cu un avion, lăsându-l pe Paulus acolo, în colivie.

Mareșalul Antonescu a fost tare supărat pe această chestie și era gata-gata să-l pună la popreală.

După ce m-am prezentat scurt, îmi spune: „Veți fi încadrat aici, consilier tehnic al meu personal. Domnul general de corp de armată adjutant Iacobici Iosif te-a recomandat ca pe un vechi și priceput vânător de munte. Sper că ne vom înțelege (vom vedea)".

Șeful de stat-major, locotenent-colonelul Buzescu, un tinerel artilerist, pe care l-am cunoscut când comanda prin Ucraina un divizion de tunuri de munte – își făcea atunci stagiul de trei luni pe front –, îmi dă în primire biroul de lucru. O masă cu călimară și tocul respectiv, două scaune, un dulap gol și un cuier. Biroul este alături de al generalului (desigur, ca să nu mă obosesc până la șef).

---

[237] Nicolae Tătăranu (1890-1953), general de divizie (1942), comandantul Corpului de Munte – partea sedentară (1943-1944) și al Corpului 6 Armată (august-septembrie 1944). La Stalingrad, a deținut comanda Diviziei 20 Infanterie, una din marile unități române rămase în încercuire alături de Armata 6 germană, comandată de generalul Friedrich Paulus. La 13 ianuarie 1943, a ieșit din încercuire, la bordul unui avion, pentru a raporta personal mareșalului Ion Antonescu situația trupelor. Primirea a avut loc la 17 ianuarie 1943 și a avut drept rezultat trimiterea intempestivă a generalului înapoi, pe front, sub amenințarea Curții Marțiale. Tătăranu nu a mai ajuns însă pe front, întorcându-se de la Rostov, din cauza unei crize de Parkinson. Pentru iertarea sa avea să intervină personal Adolf Hitler, în cursul întâlnirii cu Ion Antonescu de la Salzburg, din 12 aprilie 1943.

Măi, măi, ce om mare am ajuns! Este prima dată în toată cariera mea până acum când voi fi comandant de toc, conțopist. Cred însă că nu voi face prea mulți purici pe aici.

Solicit generalului o permisie de opt zile. După oarecare codeală, mi se aprobă. De la comandament, plec prin târg şi iau la rând bodegile ticsite. Toți înfulecă grăbiți feluritele aşa-zise gustări. Se țuicăresc, se şprițuiesc fără prea multe griji. Vrând-nevrând, mă voi alinia şi eu cu ei, de aici încolo.

Către **ora 14,00**, sunt la masă, între ai mei. Încep acum cu totul o nouă viață, desigur, mult mai plăcută. Era şi timpul.

8-14 noiembrie. Numărul ostaşilor nemți s-a mai rărit. Veştile rele de pe fronturile de luptă i-au pus oarecum pe gânduri. Chefurile, care înainte se țineau la „Coroana", „Gaura dulce" etc., sunt şi ele mai rare şi mai cu perdea. Săsoaicele, care până mai ieri erau aşa de şugubețe, aşa de fâşnețe, s-au mai domolit.

Mulți din alde Fritz, Lothar, Hermann, Johann etc. a trebuit să plece repede pe fronturile de luptă din largul Europei, unde *vorwärts*[238] s-a transformat în *zurück*[239]. Aşa-zisele logodnice au rămas mofluze. Pântecul lor va da în curând rod, astfel încât porunca *Führer*-ului Hitler va fi îndeplinită, căci rasa germană va fi întărită. Noii născuți vor fi însă numai jumătate pur-sânge.

Şi saşii s-au mai temperat. Au devenit mieroşi. Simt că frânghia se apropie de par. Frații noştri întru latinitate, italienii, dau bir cu fugiții. Sunt pe dric.

Găsesc gospodăria în perfectă rânduială, Vasile Lişin (prizonierul... ordonanță) este rotofei, vesel şi tare inimos. A învățat bine româneşte, se împacă cu toți foarte bine. Când i-am spus că nu mă mai întorc pe front şi că voi rămâne aici la Braşov, a început să plângă de bucurie. Mă întreabă de mulți din prietenii lui de pe front. I-am dat o pereche de schiuri să şi le aranjeze până la căderea zăpezii. Pe ruseşte, el le spune *lîji*. Este în culmea fericirii. [...]

Dau o raită pe la autorități, bănci etc., unde îmi pun în rânduială anumite angarale. Apoi, cinema, unde rulează filme vieneze cu mult duh şi veselie.

Pe stradă, prin bodegi şi restaurante, reînnoiesc prieteniile întrerupte atâta vreme. Într-un cuvânt, încet-încet, încep să mă obişnuiesc cu o viață mai domestică.

Sima, ordonanța, a sosit şi el cu bagajele. Rămăsese încuiat în Crimeea (din vina lui, bineînțeles). Şi-a luat cu el doi aghiotanți şi căutând o gaură pe unde să iasă, a nimerit la Evpatoria, unde mai funcționa un aeroport. Acolo a dat peste piloți, prieteni de-ai mei, care l-au îmbarcat la iuțeală într-un avion cu tot bagajul şi cu cei doi aghiotanți ai lui şi l-au expediat la Bucureşti.

Eram sigur că a rămas în Crimeea, dar l-a păscut norocul. Este, de altfel, şi un mare şmecher şi tare descurcăreț.

15 noiembrie 1943. Am intrat în noua slujbă. La **ora 8,00**, când am venit pe coridoarele comandamentului, de-abia începuse curățenia. Ostaşii cu somnul încă în ochi se uitau chiorâş la mine. Ce-o fi cu asta, care a venit peste noi cu noaptea în cap? N-a avut somn, l-a gonit nevasta de-acasă? Am plecat pe uliță să mai iau aer. După **ora 9,00**, m-am prezentat din nou la slujbă. Au început să vină grăbiți secretarii, apoi ofițerii, după grade şi vechime. Pe rând, fac cunoştință cu ei.

[238] *Înainte* (în lb. germană, în original).

[239] *Înapoi* (în lb. germană, în original).

Cei din statul-major mă privesc peste umăr şi cu nu prea multă prietenie. Ca să le vină inima la loc, de la început le-am mărturisit că nu voi face purici aici, întâi pentru că nu-mi place slujba de birou şi nici nu mă pricep în savantele îndeletniciri de la înaltele comandamente.

M-am informat unde este W.C.-ul şi pe unde se poate circula ca să nu-i deranjez prea mult. Singur cuc în biroul meu, am răsfoit ziarele pe care, din prudență, le cumpărasem în plimbarea mea de dimineață.

După **ora 12,00**, trompetul sună aprig onorul la general. Garda afară, drepți, pentru onor spre dreapta, prezentați arm'! Peste tot, mare forfoteală. A sosit şeful!

După ce l-am lăsat să mai răsufle, căci era nevoie, după atâta muncă, m-am prezentat scurt.

„Locotenent-colonel Scârneci, îmi veți întocmi cum se cuvine un program pentru instrucția de iarnă: schi, alpinism, aceasta până la 20 noiembrie. După ce va fi văzut de statul meu major şi de către mine, va fi difuzat de urgență batalioanelor Corpului de Munte".

Am înțeles.

Îmi fac rost de hârtie şi de cerneală, toc am găsit pe birou. Mă aştern pe treabă.

Orele 13,00-14,00-15,00. Şeful o fi oare în greva foamei? Am aflat că pe aici aşa este moda. Mi s-au lungit urechile de foame şi, înfrângând disciplina, am şters-o acasă la masă.

De mâine nu voi mai fi fraier. Voi fi la slujbă după **ora 10,00**, ca să fiu în ison cu ceilalți colegi.

16-24 noiembrie. Acasă am găsit, printre hârțoage, programe pentru schi şi alpinism de iarnă, astfel încât nu va fi nevoie să-mi bat prea mult capul pentru a îndeplini porunca şefului. Rămâne numai să le transcriu frumos, sistematizat.[...]

Şeful Serviciului Armament Muniții uni, locotenent-colonelul de artilerie E. Dumitrescu, după o prealabilă învoire, împreună cu furierul său, mă roagă să se mute la mine în birou. Este bine, căci mai am cu cine schimba o vorbă şi, în afară de aceasta, are şi maşină de scris cu un bun dactilograf.

Fiindcă am timp şi linişte, întocmesc şi programul pentru instrucția de luptă pe schiuri (cu schițe în culori).

Cu marele şef, pe care l-am botezat Dalai Lama, nu prea dau ochii, călăuzit de principiul „să te păzeşti de gura tunului, de c... calului şi de ochii şefilor", ca să o duci bine în oştire. [...]

Ca să mai aerisesc, îmi fac de lucru pe la Sinaia, unde este Divizia 1 şi Batalionul Vânători de Munte – partea sedentară –, pe la Predeal, unde este Batalionul 4 Vânători de Munte şi pe la Satulung unde este Grupul 24 Vânători de Munte. Toate aceste unități sunt sub oblăduirea Corpului de Munte – partea sedentară. Cum eu sunt acum consilierul personal al comandantului corpului, merg, chipurile, să-i inspectez. Este însă un nimerit prilej să mai stau de vorbă cu băieții, o parte din ei vechi vânători de munte, vechi cunoştințe.

Când mă întorc din aceste, pot zice, escapade, întocmesc ordine de inspecție, în care pe toți i-am găsit basmale curate. Le prezint apoi generalului, care îmi recomandă să fiu mai puțin indulgent.

Văd că până acum cumetria merge bine.

25 noiembrie 1943-1 ianuarie 1944. Programele de instrucție au fost la timp expediate la toate unitățile corpului: Brașov–Predeal–Sinaia–Sighetul Maramureșului–Caransebeș–Abrud–Bistrița-Năsăud–Lugoj–Deva–Hațeg etc.

Corpul de Munte s-a întins ca o plăcintă peste cuprinsul țării. Mi-ar face multă plăcere să-i pot vedea pe toți. După cât îl văd pe șef, nu cred că se va încumeta la așa treabă și, deci, nu voi avea această bucurie, mai cu seamă că, prin aceste unități, după ordinea de bătaie pe care am văzut-o aici la corp, am descoperit mulți vechi camarazi.

Vom vedea.

Noua mea slujbă este cam monotonă. Cu cei din statul-major, care s-au constituit într-un fel de bisericuțe, nu mă împac. Toată strădania mea [este] de a-i face să mă înțeleagă că tot ce se trimite în Crimeea – ofițeri, subofițeri și trupă – va fi sortit pieirii, cel mult până la primăvară, dacă nu mai curând. Din nenorocire, nu vor să mă înțeleagă. Ce este mai trist e că nici generalul nu se lasă convins. Pot spune, fără exagerare: ce fac [ei] este o crimă, nu altceva.

Pe ici pe colo, reușesc totuși să-i salvez pe unii, îndemnându-i să se interneze prin spitale sau chiar să dezerteze. Să am cel puțin conștiința împăcată că nu sunt în totul părtaș la această crimă, cu ștabul și acoliții lui. Ei vor să-și justifice existența, utilitatea, prin această sinistră îndeletnicire, de a pompa în Crimeea ostași sortiți morții sau, în cel mai fericit caz, puținii care vor supraviețui vor fi capturați prizonieri și duși în fundul Siberiei, de unde, după ani și ani, și mai puțini se vor întoarce acasă, dacă se vor mai întoarce.

Nemții, mai ales austrieci, dau bir cu fugiții. În Crimeea, nici gând să mai trimită vreunul. Ba nu știu cum să mai scape de acolo. Noi totdeauna am sărit peste cal și încă nu ne-am învățat minte. Tot neghiobi am rămas. Plătim oalele sparte de alții, și le plătim cu sânge.

Se apropie Crăciunul, a nins deja binișor.

Cu Ancuța și cu Radu am încercat schiurile. Nu am schiat de multă vreme și, cu toată bătrânețea, merg bine. Simt că întineresc. Copiii au început să mă ia în bășcălie, că merg cu prea multe frânări și ocoliri. Ce să-i faci? Tinerețea. Mă bucur că am demni urmași pe schiuri. Nu-mi mai încap în piele de mândru ce sunt.

Camarazii rămași în Crimeea au sărbătorit pe Sfântul Niculae, ziua onomastică a locotenent-colonelului Opriș și a maiorului Grecescu (comandantul și ajutorul Batalionului 3 Vânători de Munte) și, în cap cu colonelul Mavrichi, comandantul grupului, întruniți la masă, îmi trimit răvașe de prietenie și dragoste. Mă plâng, căci după cum le-am scris, aici, la Brașov, am ajuns mare comandant de toc. Rândurile lor mi-au umplut inima de adâncă bucurie. Dacă ar ști ei, bieții, ce-i așteaptă acolo.

Un proverb spune: „Ochii care nu se văd se uită".

Camarazii de care m-am despărțit la 4 noiembrie 1943 [sic!] totuși nu m-au uitat.

Dragă Vasile,

Ți-am primit scrisoarea. Dacă ai ajuns șef de toc, te plâng. Cred însă că îți va da o comandă care să corespundă persoanei tale.

Noi, bine. Partizanii ne dau însă de lucru ca niciodată.

Pajură a plecat câteva zile în țară ca curier.

Azi am serbat pe Opriș și Grecescu, ca fiind „Nicolae". A fost o reuniune simpatică, de la care nu au lipsit versurile lui Găleată.

Trimite-mi fotografiile în care sunt în dublu exemplar. Pe Traşcu sau cine este mai mare la [Batalionul] 3 [Vânători de Munte], roagă-l să-mi facă vreo trei blocuri cu antetul ăsta şi cu ceva plicuri alături, să-mi trimită prin corespondență oficială. Nu mai am pe ce scrie tocmai acum când primesc scrisori cu nemiluita – „din milă".

Cred ei că mă prăpădesc, dar se înşeală.

Nu-mi scrii nimic de doamna Scârneci? [...]

Sărutări de mâini doamnei, sănătate la toți!

Cu tot dragul te îmbrățişează,

Mavrichi.[240]

[...]

[240] Această scrisoare era însoțită de o foaie care conținea saluturile mai multor ofițeri (printre care Dumitru Mavrichi, Nicolae Opriş, Dumitru Mazăre) dar şi o şarjă amicală în versuri: *Încercuire, debarcare / Toate acestea le-ai căutat / Dar acum, când astea-s fapte, / „Omul" nostru-a dezertat // Sevastapol, Salikovul / Balaklava, Krim Tatară, / Toate-acestea le dăduşi / Pentr'-un toc şi-o călimară // Aseară pe lună mare / Te-am zărit la lumânare / Erai... dispus între pahare / C-o rusoaică albă floare // Aşa ca-n vremurile de-atunci / Când, la Otuzî, tu erai „crai" / Şi ea, târându-se pe brânci, / Te întreba: „tu frați mai ai?" // Dar sunt iluzii ce-au murit / La Koktebel, acolo-n port / Că de nu erau golaşe „slove" / Te găseam la poartă mort, / Pe tine, cu cal cu tot. //*. Semna *Vecinul gelos de pe Mardakova*, adică locotenent-colonelul Gheorghiu – Găleată.

Vizita generalului Ilie Şteflea, şeful Marelui Stat Major, la postul de comandă al Batalionului 3 Vânători de Munte

Vasile Scârneci îi prezintă generalului Ilie Şteflea situaţia frontului pe un relief (*sus, dreapta*). Plecarea generalului Şteflea (*jos*)

Vizita generalului Ilie Şteflea, şeful Marelui Stat Major, la postul de comandă al Batalionului 3 Vânători de Munte

Alte vizite la Mardakova:
generalii Constantin Vasiliu-Răşcanu
(*sus şi dreapta*) şi Gheorghe Marinescu
(*jos*)

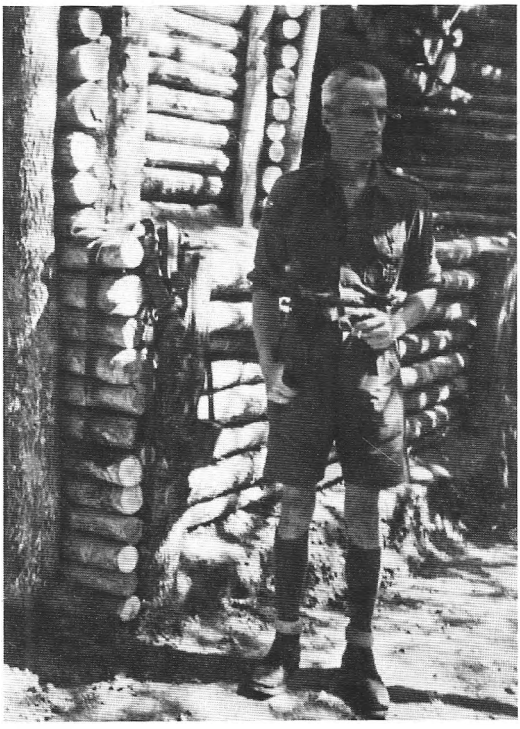

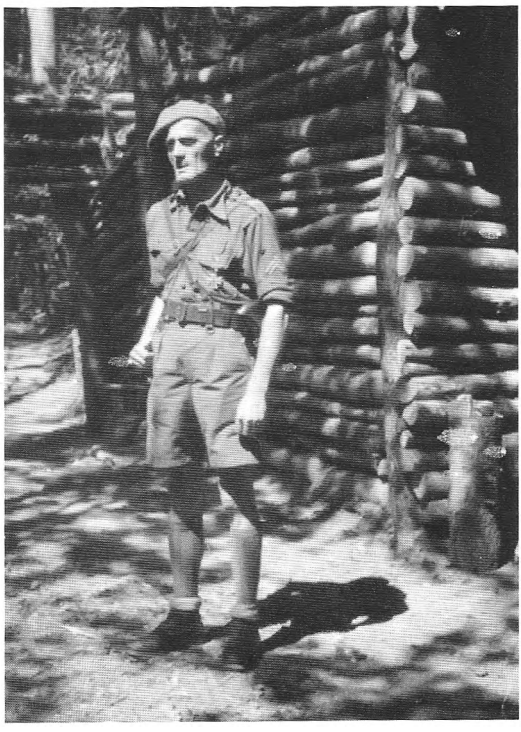

Adăpostul de la Mardakova

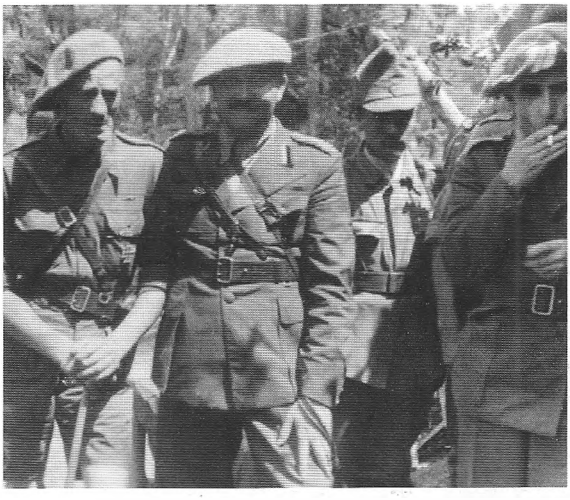

Împreună cu subordonații săi

La un pahar de... vorbă

Vasile Scârneci prinde alte decorații la reverul ostașilor săi. Aceştia poartă căşti germane, iar Scârneci, un chipiu (*Bergmütze*), specific vânătorilor de munte germani (*sus*)

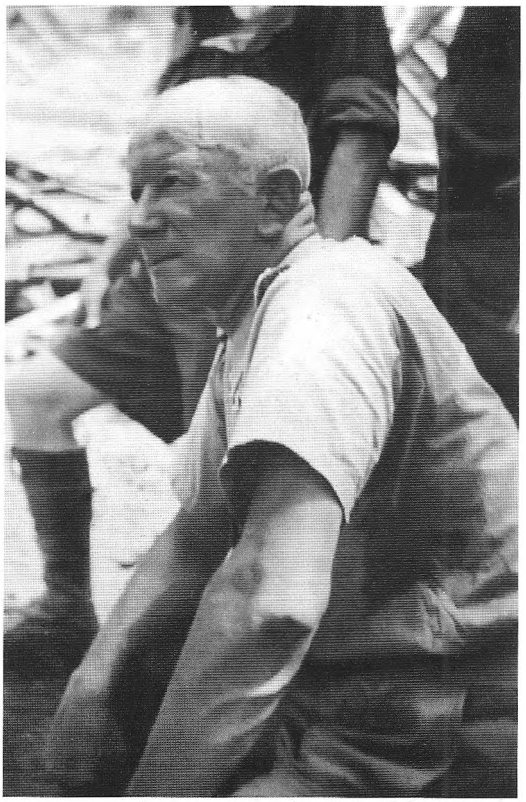

Vizita generalului Erwin Jaenecke, comandantul Armatei 17 germane, însoțit de comandantul Diviziei 1 Munte, generalul Constantin Vasiliu-Răşcanu.
Generalul german poartă Ordinul „Mihai Viteazul" *(stânga jos)*

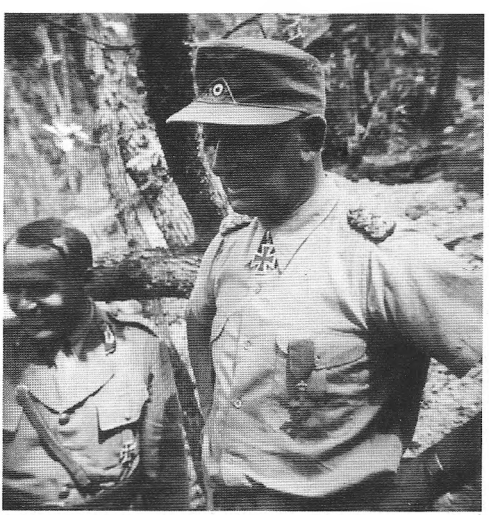

Nici generalul Jaenecke nu a părăsit postul de comandă fără a fi ospătat cum se cuvine. În capul mesei, cu spatele, se află generalul german, față în față cu voluntarul Mircea Mavrichi (*sus*)

Generalul Constantin Vasiliu-Răşcanu venea foarte des la postul de comandă al lui Vasile Scârneci (*sus*)

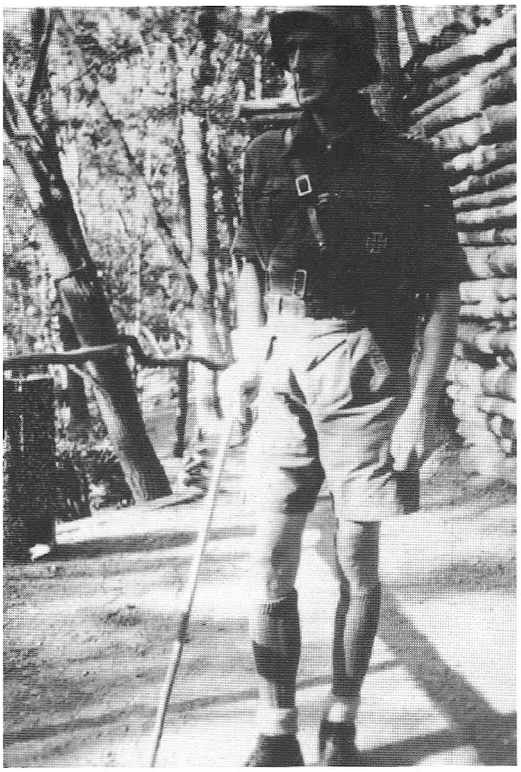

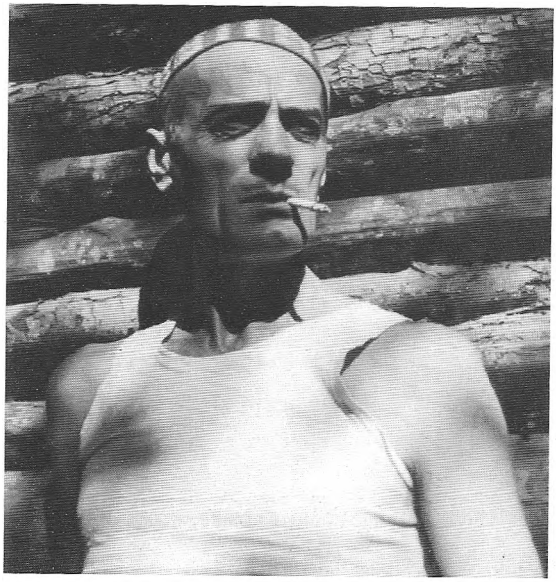

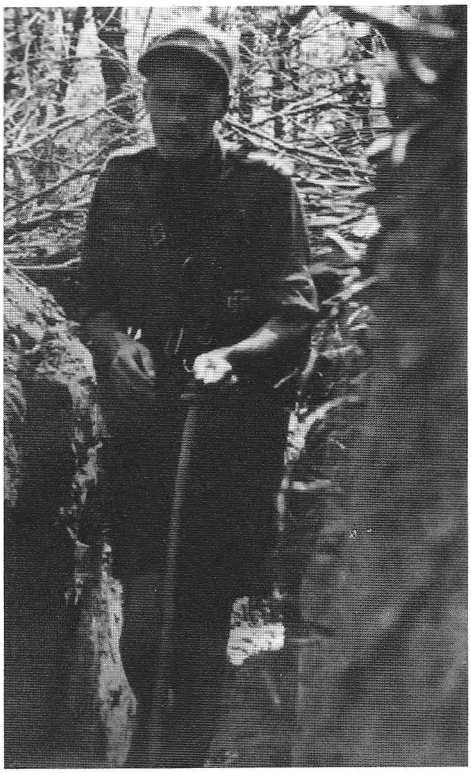

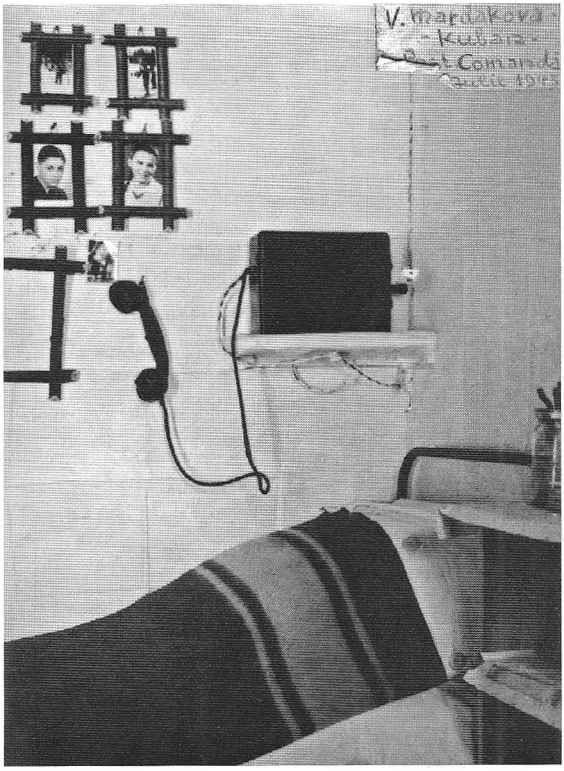

Adăpostul lui Vasile Scârneci amenajat la postul de comandă de pe Valea Mardakova (*sus, dreapta*)

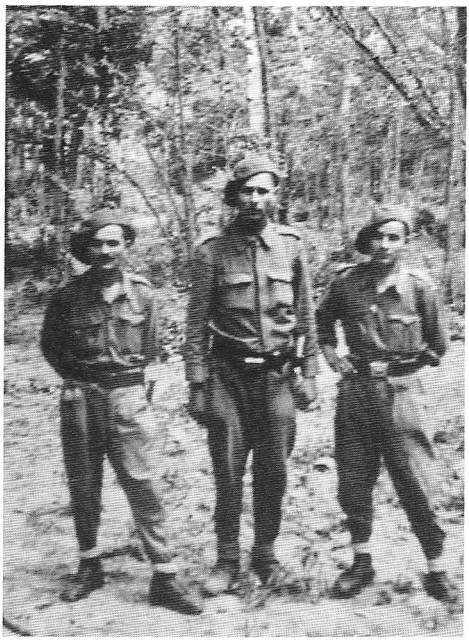

Cruci, mereu alte cruci, de astă dată în Cuban (*jos*)

Alte vizite la postul de comandă de pe Valea Mardakova

Aluşta, Crimeea. Vizita generalului Rudolf Konrad, comandantul Corpului 49 Munte german

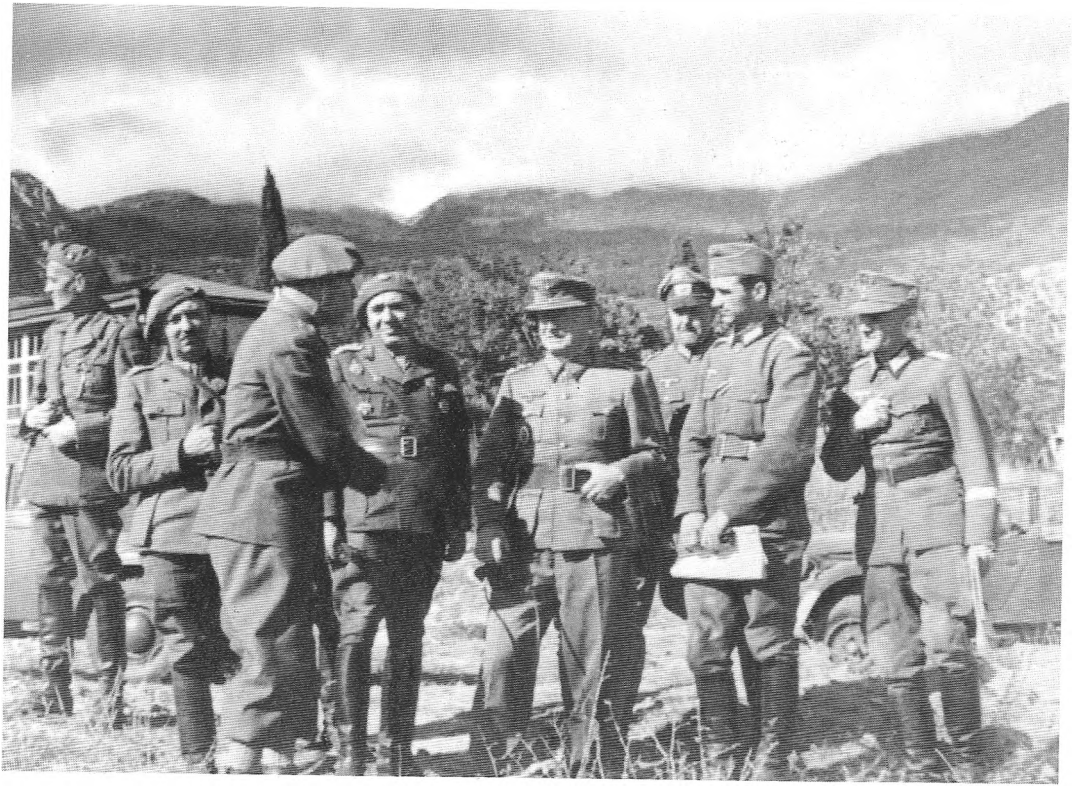

Ofițeri germani și români
analizând pozițiile
de apărare din Crimeea,
în prezența generalilor Konrad
și Vasiliu-Rășcanu

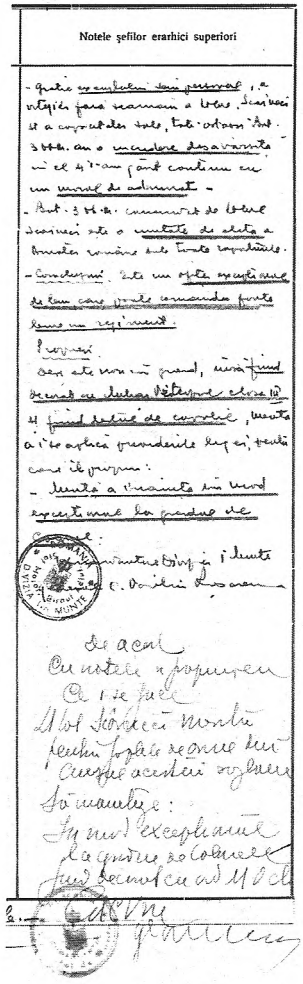

Notele şefilor ierarhici superiori

Ultimele zile în Crimeea, ultimele zile pe frontul de Est. Facsimil al foii calificative pe anul 1943, cuprinzând aprecieri ale generalilor Gheorghe Avrămescu şi Constantin Vasiliu-Răşcanu (*stânga*)

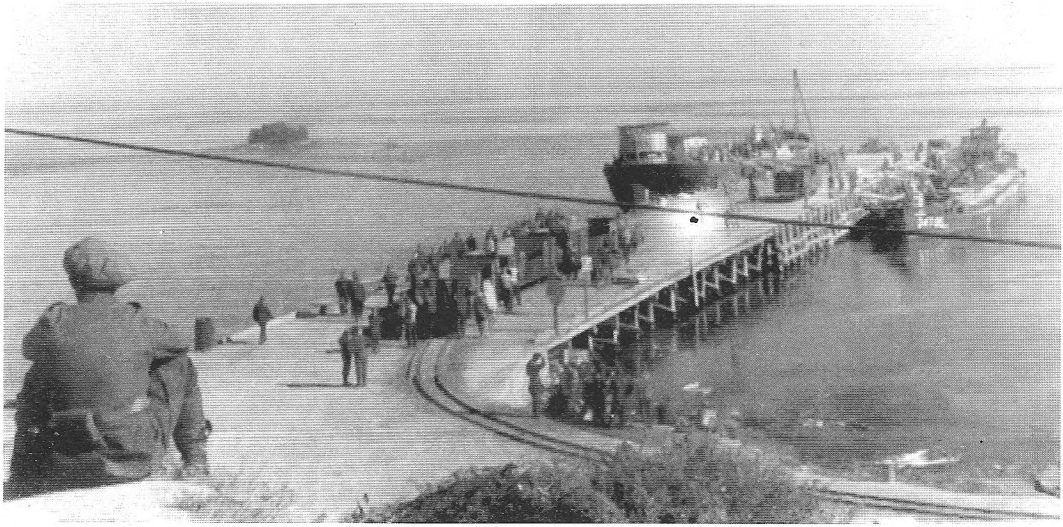

Coperta și pagini din ultimul carnet de notițe de pe front care se mai păstrează (*jos*). Pagină dintr-un caiet în care Vasile Scârneci și-a transcris însemnările (*dreapta*)

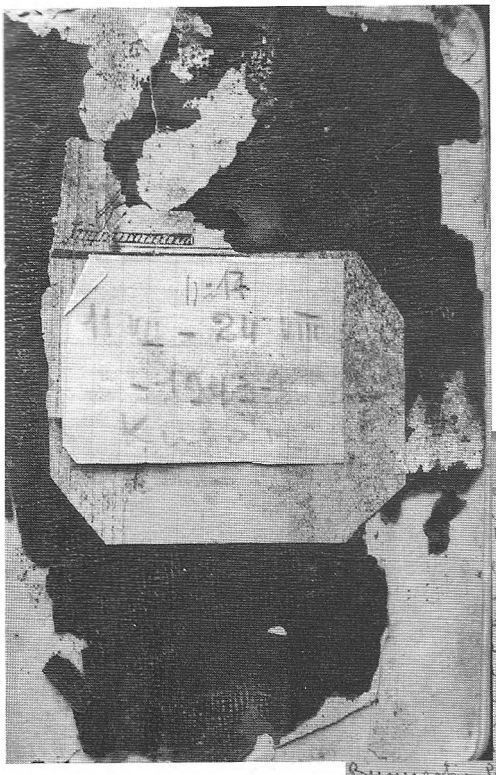

-338-

Și că pe [illegible] mizerie și prost crescut. -
Cinci le găsiți ca acest specimen - a fost cap de promoție în Șc. Superioare de Război; Profesor aici și-a râsul la această școală; Atașat militar la Paris; membru în Comisia pentru examenul de general; autor al mai multor lucrări - voluminoase - militare etc
În timpul marei bătălii de la Stalingrad - pe Volga, spre sfârșitul anului 1942 împreună cu șeful său de stat major, Col. Pătrășcanu a fugit cu un avion în țară părăsindu-și unitățile pe care o comanda. -
Mareșalul Antonescu în sal în judecata Curții Marțiale, dar având - probele - în mâna - respins. La Ersalem - unde mai spune - a ieșit cu față curată deși lucrul se descoperă un lucru istoric.
În războiul pentru întregirea neamului - 1916-1918 - fusese distins cu ordinul „Mihai Viteazul" de cl. a III-a și... Cavaler al acelui ordin (Probabil că și astăzi. Cavalerii acestui ordin, a intervenit pentru absolvirea lui de judecată - dă dovadă mărinimie și mi-l face de rușine)
Col. Adjutant Comd. grupului [illegible] Col. [illegible]
Bal 7 luni fost avansați împreună cu toți ofițerii subofițerii și ostașii la toate [illegible] lor. [illegible] - Mă despart de ei amărât și cu și cu inima strânsă. Îi felicit - în vorbul [illegible] pentru prea bună purtare dovedită pe timpul de instrucție. Le promit că în ordinul de mâine voi arăta frumoasele rezultate dovedite pe [illegible] - recomandări - a lor. toți. -

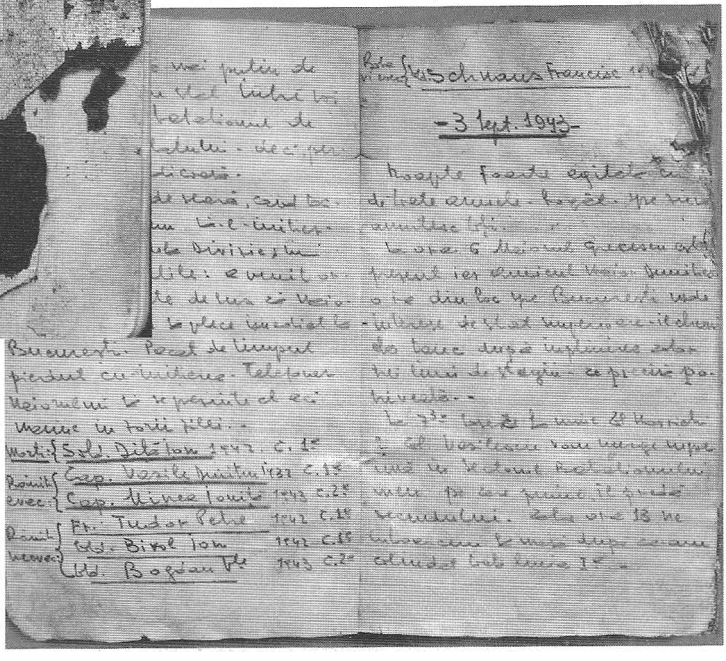

Bucureștii. Pocet de timpul pierdut cu [illegible]. Telefonez Maiorului să-i [illegible] mâine în toți fiii -
Mort: Sub. Ofițeri Ion 1942 C. 1e
Răniți grav: Cap. Vasile Munteanu 1941 C. 1e
Cap. Mircea Ionuță 1943 C. 2e
Răniți ușor: Ft. Tudor Petre 1942 C. 1e
Ofț. Birul Ion 1942 C. 1e
Ltd. Bogdan Pe 1943 C. 2e

Pâine Fusée de munca Française

-3 Sept. 1943-

Rezultatele [illegible] de toate armele - bogăție. Pe mine [illegible]
La ora 6 Maiorul a [illegible] [illegible] ieri dimineață Vasile [illegible] o [illegible] pe Cumpănași unde [illegible] de Stat Major - [illegible] [illegible] de toate după [illegible] [illegible] [illegible] de Stagiu - [illegible] [illegible]
La 7:30 [illegible] [illegible] [illegible]

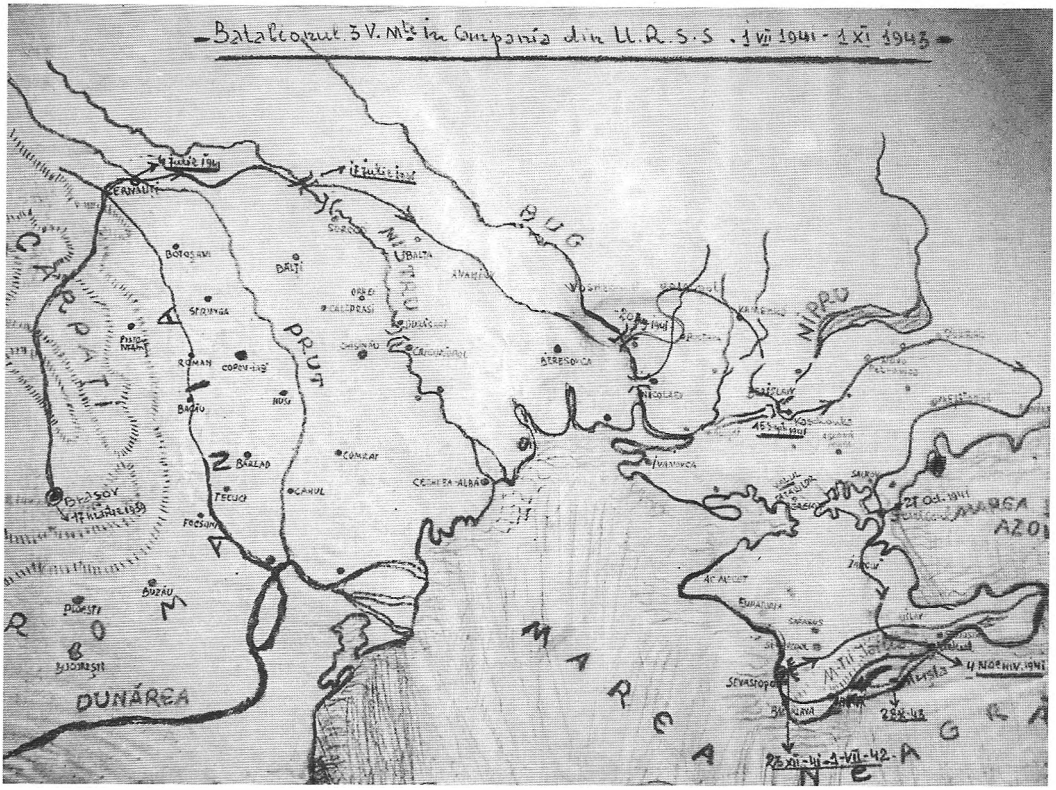

Drumul de luptă parcurs de Vasile Scârneci şi batalionul său în campania din Est. Schiță pe calc realizată de autor şi lipită pe coperta interioară a albumului de fotografii; partea care reprezenta Cubanul lipseşte (*sus*). Decorațiile colonelului Vasile Scârneci (*jos*)